GENERALIS TOTIVS

SACRI ORDINIS CLERICORVM CANONIC.^RVM

HISTORIA TRIPARTITA

Cuius in prima Parte De Clericali Sanctiſſimi P. AVGVSTINI Inſtituto, & Habitu; In Secunda De Origine, procurſuq; totius Ordinis Canonicorum Regularium. In Tertia De Congr. Canonic. Saluatoris Lateraneñ locupletiſſimè diſſeritur.

GABRIELE PENNOTTO
NOVARIENSE EX CONGREGATIONE LATERANEN.
S. Iuliani apud Spoletum Abbate, ac Theologo Autore.

AD ILL.^MVM AC REV.^MVM D.

D. ALEXANDRVM VRSINVM
S. R. E. CARDINALEM
Canonicorum Regularium Lateraneñ Protectorem.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

ROMAE Ex Typographia Cameræ Apoſtolicæ. M.D.CXXIIII.
CVM LICENTIA SVPERIORVM, ET PRIVILEGIIS.

Digitized by Google

Typographus Lectori Beneuolo.

QVoniam impreſſio præſentis Operis vltra tempus ab Autore conſtitutum ob nonnullas cauſas fuit retardata, quin & ipſe Autor detentus alijs negotijs eidem adeſſe non potuit; dum poſtea nimio curſu tarditatem corrigere voluimus, errata quædam obrepſerunt, partim circa puncta, virgulas, & accentus non rectè, nec ſuis locis poſita: partim circa verba vel omiſſa, vel ſuperfluè addita, vel per inaduertentiam immutata. Prioris generis, vt quæ leuiora ſint, tuæ prudentiæ, iudicioq; corrigenda relinquimus. Poſterioris cum aliquod offenderis, quod mentem in legendo remoretur, correctionem erratorum in fine voluminis notatam, quæſo te amabò, reſpicere, ne graueris. Nunc ſolùm aduertimus, pagina 209. columna prima, linea ſexta poſt verba [*pleniùs eſt expreſſum*] lacunam interceſſiſſe, quæ ſic exæquabitur. [*ſanè fratrum habitatio prædictorum conſtituatur in loco decenti iuxta Eccleſiam monaſterij antedicti, prout ſuperius eſt expreſſum, & ab eorundem Abbatis &c.*

Similiter pag. 159. col. 2. lin. 59. poſt verbum nuncupabantur, addendum: [*ſed hoc non eſt, quod modò controuertitur*] ſed &c.

Digitized by Google

ILL.^{MO} ET REV.^{MO} D.

D. ALEXANDRO VRSINO S. R. E. CARDINALI

Canonicorum Regularium Lateranenſium Protectori Clementiſsimo.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

CVM paucis ab hinc annis, Ill.^{me} Princeps, antiquas noſtræ Lateranenſis familiæ Conſtitutiones ad S. Concilij Tridentini, recentiumq; Sedis Apoſtolicæ Decretorum normam, iuſſu Generalis Capituli exploraturus, ad prima mei Ordinis incunabula, progreſsioneſq; diligentiùs perueſtiganda reſpexiſſem, animaduerti non ſine ingenti admiratione, animiq; mei dolore non minimo, ex omnibus religionum cœtibus viros plurimos tum eloquentia, tum eruditione inſtructos ſuorum Ordinum Hiſtorias, & res præclarè geſtas literis mandauiſſe diligentiſsimè, diſertiſsimèq;: Verùm ex Ordine Canonicorum Regularium, qui aliorum ſe Protoparentem non falsò prædicat, nullum fuiſſe, qui illius Generalem Hiſtoriam ſcripſerit, vel attigerit. Quam idcirco culpam, incuriamq; noſtrorum pro tenuitate mearum virium delere mihi cum inſediſſet animo, cœpi ſtatim Hiſtoricorum volumina, Latinorum, Græcorum, & aliorum hoc ipſo de argumento differentium, quotquot ipſe noueram, mihi ſedulò comparare, ac impensè perlegere, codices præterea Sanctorum Patrum, Conciliorum, & Iuris Pontificij reuoluere, necnon vetuſta Ordinis monimenta inter ruinas, & rudera latentia retegere, ſingularum Eccleſiarum, & Monaſteriorum in Prouincijs quibuſque, ac Regnis vel nunc, vel olim exiſtentium principia perueſtigare, viros illuſtres inde profectos quærere, illorum præclara facinora colligere: collecta verò ſuis quæque locis omnia diſponere. ſicq; tandem, Diuino numine ſæpius implorato, præmiſſa neceſſaria diſputatione de vero habitu, inſtitutoq; Beatiſsimi Patris, & Patriarchæ noſtri Auguſtini, Generalem, & vniuerſalem Canonici Ordinis Hiſtoriam, à naſcentis Eccleſiæ primordijs deductam hoc demum volumine complexus ſum. In qua prouincia obeunda quid præſtitum à me ſit, acerrimi tui Iudicij, cum in omni diſciplinarum genere, tum præcipuè in Hiſtorijs Eccleſiaſticis, & voluminibus Sanctorum Patrum apprimè verſati, cæterorumq; tui ſimilium arbitrium eſto. Porrò autem vt parentes puellarum, quas minus ſpecioſas enixæ ſunt, gemmarum, & monilium, ac aliorum id genus emblematum adminiculis, ſiue pulchritudinem reficere, ſeu veriùs deformitatem obtegere conſueuerunt: ita vt hic meus qualiſcunque fœtus, ex ſe quidem perobſcurus, nunc in publica luce ſiſtendus, externo ſplendore auctus, legentium ſibi oculos, animoſq; conciliaret, ſplendidiſſimo tui nominis emblemate illius frontem exornare, curæ mihi in primis fuit. Tu enim velut

illuſtre ſydus, & tanquam gemma carbunculi in ſupremo ſacratiſsimi Purpuratorum Collegij firmamento conſtitutus, non ſolùm omnigenæ facultatis, quæ intellectionem exornat, Oratoriæ, Poëticæ, Mathematicæ, Legaliſq;, & naturalis eruditione: ſed etiam eorum præſidio bonorum, quæ hominem quàm ſimillimum Deo reddunt, vitæ, inquam, caſtiſsimæ, innocentiſsimæq;, Pietatis, Religionis, Clementiæ, ac cæterarum omnium Virtutum radijs ita præfulges, vt omnium nationum in te oculos, animoſq; conuertas, atque exemplo tuo ad amorem, complexumq; virtutis, quam tu iſta ſuauitate morum pulchriorem quodammodo reddis, quam dulciſsimè pertrahas. Vt ſileam in præſentia Auguſtiſsimæ ſtirpis Vrſinorum, maiorumq; ſplendorem, & auitam illam gloriam, non ſolùm quatuor Romanis Pontificibus Stephano II. Paulo I. Cæleſtino III. & Nicolao III. Cardinalibus S. R. E. triginta tribus, Senatoribus Vrbis ſexaginta, Præfectis duobus, Imperatoribus exercituum ad quadraginta, Prouinciarum Ducibus, Principibus, Regulis in Italia, Germania, Gallijs, Polonia penè innumeris: Verùm etiam pluribus viris ſanctitate conſpicuis, & in Diuorum Catalogum relatis, Vrſinum loquor Bituricenſium, Voluſianum Toloſatum præſules, Vrſinum alium apud Vmbros Presbyterum, Benedictum Monachorum Patriarcham, cum ſorore Scholaſtica, teſte Bonifacio Simoneta ex ipſius D. Benedicti inſtituto Abbate, præter iam memoratos Pontifices Stephanum Secundum, & Paulum Primum, mirificè locupletatam. Vt hæc, inquam, ſileam, quòd nimirum parentum hæc gloria tibi cum alijs multis communis ſit, niſi fortè hoc ſolo nomine peculiaris, quòd quæ virtutis ornamenta maioribus tuis ſigillatim, atque per partes indita fuerunt, omnia ſimul in Amplitudine tua veluti compendio quodam virtutis abſolutiſsimo Deus, & Natura collegerunt. Quanquam multis etiam nominibus Illuſtriſsimo tuo nomini debebatur opus ſub tuis fœliciſsimis auſpicijs abſolutum, ab alumno ſub tua clientela poſito, peculiaribuſq; beneficijs aucto, & eo ex Ordine, cuius tu, Illuſtriſsime Princeps, præcipuam familiam magno illius ornamento, ac emolumento clementiſsimè protegis, & prudentiſsimè moderaris. Cuius inſtitutum in Lateranenſi Baſilica, tunc quidem Regulari, ſuſceperunt ij, quos memoraui, Pontifices Stephanus Secundus, & Paulus Primus ex Clariſsima tua familia profecti: quem Ordinem maiores tuos paternos, maternoſq; ſemper dilexiſſe, mirificè fouiſſe, magnificèq; beneficijs ornauiſſe, non inaniter gloriari poſſumus. Non enim præterit nos, à Cæleſtino Tertio vix ad Pontificatum euecto duos Lateranenſis tunc noſtri Monaſterij Canonicos Lotharium de Comitibus Signiæ, Cenciumq; de Sabellis in Sacrum Cardinalium Senatum cooptatos, quos in Pontificatu ſucceſſores habuit, Innocentium Tertium, & Honorium Tertium nuncupatos. Recolimus Illuſtriſsimi Cardinalis Joannis Baptiſtæ Urſini ſummum erga noſtros ſtudium, atque clementiam, quos Sede Pontificali ante Sixtum Quartum proximè vacante, priuatorum quorundam violentia Laterano exactos, rebus cum Summo Pontifice, Conſeruatoribus Vrbis, alijſq; Clericis compoſitis, loco reſtituendos curauerat: cuius votum, operamq; ſecutus proculdubio fuiſſet effectus, niſi malitia temporum negotium illi violenter è manibus deieciſſet. Manet noſtris mentibus altè conſignata ſummæ Leonis Decimi, matre Clarice Vrſina, patre Laurentio Mediceo tuis auis maternis geniti, in nos beneuolentia; quos tanto honore dignos eſſe voluit, vt ab Innocentio Octauo Cardinalis renunciatus, ex noſtrorum, id eſt ex Ab-

batu

Digitized by Google

batis tunc Feſulani manu ſui Cardinalatus inſignia accipere non fuerit dedignatus. neque tandem memoria excidit eiuſdem Laurentij Medicei, necnon Magni Coſmi eiuſdem Genitoris, & Petri fratris munificentia, tum in Abbatia Piſana S. Michaelis, tum præſertim in Feſulana ab ipſis fundamentis reſtituenda, cum ampliſsima Bibliotheca, maximis impenſis octoginta circiter millium aureorum. Quæ, aliaq; plurima tuis maioribus accepta ſcimus, referimus, prædicamus. nec prorſus ambigimus, parem beneuolentiam tanquam naturali quadam propagatione in te deriuatam, tibi animo pariter inſediſſe. Quapropter, vt obſequium, exiguum hoc quidem, ſed ab ingenti propenſione profectum, quod tanquam animi mei, totiusq; Lateranenſis familiæ pignus offero, & Illuſtriſsimo nomini tuo volens, ac libens dico, pro innata benignitate probes, ſupplex oro, quæſoq;. Id enim ſi aſſecutus fuero, tunc egiſſe me quid maximum arbitrabor: Deum Optimum precaturus, vt Amplitudinem tuam fœliciſsimam ad noſtræ familiæ regimen, & Vniuerſalis Eccleſiæ decus, atque præſidium ſeruet: & rerum tuarum curſum fortunatiſsimum eſſe iubeat. Vale. Romæ ex Canonica S. Mariæ Pacis.

Ill.mæ & Reu.mæ Dñis tuæ

Seruus in Chriſto perpetuus & humillimus
Gabriel Pennottus C. R. L.

Imprimatur, ſi videbitur Reuerendiſſ. P. Magiſtro Sacri Palatij.
A. Epiſcopus Hieracen. Viceſg.

Imprimatur Fr. Nicolaus Rodulfius Ord. Prędic. Sac. Pal. Apoſt. Mag.

Facultas Abbatis Generalis.

D. Conſtantinus Laudenſis Abbas Generalis Congregationis Canonicorum Regularium Saluatoris Lateranenſis.

Tibi dilecto nobis in Chriſto Patri D. Gabrieli Nouarienſi Canonico noſtro profeſſo, ac noſtræ Congregationis Abbati, & Theologo. Vt opus à nobis diu enixè deſideratum, & demandatum, & à te nuper diligentiſſimè compilatum, Generalis totius Sacri Ordinis Clericorum Canonicorum Hiſtoria Tripartita nuncupatum, iuſſu Reuerendiſſ. Patris Magiſtri Sacri Palatij Apoſtolici examinatum, & approbatum imprimi facere poſſis, facultatem libentiſſimè impartimur. In quorum fidem præſentes fieri iuſſimus manu noſtra firmatas, ſigilloq; noſtro munitas. Dat. Venetijs in Canonica noſtra S. Marię Charitatis die 13. Ianuarij MDCXXIV.
D. Conſtantinus Laudeñ Abbas Generalis.

Locus ✠ ſigilli

D. Octauius Alexandrinus Prior, & Secretarius.

LECTORI BENEVOLENTI
AVTOR.

A MAGNA flumina, etſi puriſſima ex montium venis, ac terræ meatibus egrediantur, dum ab ipſis fontibus paulatim abeunt, ſeu pluuiarum alluuionibus, ſiue locorum, quæ pertranſeunt, limoſitate, ſiue etiam hominum iniuria, tot fœcibus, ac ſordibus turbata, & inquinata in mare tandẽ exonerãtur: vt ſibimetipſis diſſimilima prorſus effecta, vix maximo cũ labore ad priſtinã ſinceritatẽ valeãt à nobis repurgari. Haud ſecus, Lector beniuole, quamplures Antiquorum hiſtoriæ, quas illi ad communem humanæ Reipublicæ vtilitatem, ac eruditionem, vti flumina quædam, emiſerunt ab omni figmentorum cœnoſitate purgatiſſima, quòd ſucceſſiuis decurſibus ad multorum manus peruenerint, vt varium, ac multiplex illorum erat ingenium, ad quorum manus deueniebant, tot figmentis mendaciorum inquinatæ ad poſteros tranſmiſſæ ſunt, vt vix magno labore, ac ſolicitudine à viris doctiſſimis adhibitis, à fœcibus errorum, quibus vndique ſcatebant, potuerint aliquando repurgari. Huius generis hiſtoriarum deprauatarum poſſem tibi exempla innumera ob oculos hic ponere, quæ S. Hieronymus, Auguſtinus, Gelaſius Primus ex antiquis ſcriptoribus: & inter recentiores Cardinales Bellarminus, & Baronius, Melchior Cano in locis Theologicis, & alij Doctores præclariſsimi notauerunt. Verùm cæteris omnibus prætermiſsis, vnum referam antiquiſſimæ, & in Eccleſia Dei per annos octingentos receptiſſimæ hiſtoriæ de Clericali Beatiſſimi Patris noſtri Auguſtini Epiſcopi Hipponenſis, & Eccleſiæ Doctoris omnium Principis inſtituto, & habitu, necnon de Ordine Canonicorum Clericorum ab eodem Sanctiſſimo Præſule reparato, primùm à B. Poſſidio Calamenſi Epiſcopo, verius ab ipſomet Diuo Auguſtino verbis claris, conceptis, diſtinctis, in ſuis Confeſſionibus exaratæ. D. enim Auguſtinus ſuarum Confeſſionum lib. 10. cap. 40. de ſeipſo teſtimonium perhibens, ita ſcribit: *Conterritus peccatis meis, & mole peccatorum meorum, & miſeria mea, agitaueram in corde, meditatusq; fueram fugam in ſolitudinem: ſed prohibuiſti me, & confortaſti me, dicens; Ideò Chriſtus pro omnibus mortuus eſt, vt qui viuunt, iam non ſibi viuant, ſed ei, qui pro ipſis mortuus eſt.* De ſuo quoque inſtituto verba faciens in epiſtola 76. *Nimis*, inquit, *dolendum, ſi ad tam ruinoſam ſuperbiam Monachos erigamus, & tam graui contumelia Clericos dignos putemus, in quorum numero ſumus, cum aliquando etiam bonus Monachus vix bonum Clericum faciat.* Demum de ſuo habitu loquens ſermone ſecundo de Communi vita Clericorum: *Nemo*, inquit, *det birrum, vel lineam tunicam, ſeu aliquid, niſi in commune. De communi accipiam mihi ipſi: cum ſciam commune me habere velle, quidquid habeo. Nolo talia offerat Sanctitas veſtra, quibus quaſi ego ſolus decentius vtar. Offeratur mihi verbi gratia birrum pretioſum: forte decet Epiſcopum, quamuis non deceat Auguſtinum, id eſt hominem pauperem, de pauperibus natum. Modò dicturi ſunt homines: quia inueni pretioſas veſtes, quas non potuiſſem habere vel in domo Patris mei, vel in illa ſeculari profeſſione mea. non decet. talem debeo habere, qualem poſſum, ſi non habuerit, fratri meo dare, qualem poteſt habere Presbyter, qualem poteſt habere decenter Diaconus, & Subdiaconus. talem volo accipere: quia in commune accipio. Si quis meliorem dederit, vendo, quod & facere ſoleo, vt quando non poteſt veſtis eſſe communis, pretium veſtis ſit commune.* Poſſidius quoque ipſius ſanctiſſimi Patris diſcipulus quadragenarius, & familiaris, qui ea de magiſtro ſcripſiſſe fatetur, quæ vel in eodem Auguſtino vidit, vel ab eo didicit, & expertus eſt quampluribus annis eius inhærens charitati, in libro, quem de Vita & moribus eiuſdem D. Auguſtini edidit, primum fatetur B. Auguſtinum ante presbyteratum laicalem vitam inter laicos duxiſſe. Deinde factum presbyterum, & parochum Hipponenſem, monaſterium intra ſuam Eccleſiã mox inſtituiſſe, & cum Dei ſeruis, quos Eccleſia Romana clericos communiter viuentes in illius officio interpretatur, viuere cœpiſſe ſecundum modum, & regulam ſub ſanctis Apoſtolis conſtitutam: ac demum factum Epiſcopum in ſua ſocietate clericos communiter, & regulariter viuentes ſemper tenuiſſe. *Cum ipſo*, inquit, *ſemper Clerici vna etiam domo, ac menſa, ſumptibusq; communibus alebantur, & veſtiebantur.* & ſupra, *Veſtes eius, & calceamenta, & lectualia ex moderato, & competenti habitu erant, nec nitida nimium, nec abiecta plurimum: quia in his plerunque vel iactare ſe homines ſolent, vel abijcere, non quæ Ieſu Chriſti, ſed quæ ſua ſunt, ijdem quærentes.*

B Ex illis teſtimonijs apertiſſimis, & omni exceptione longè maioribus totus eruditorum conſenſus ante annos circiter quadringentos has duas veritates certiſſimas deduxit, nimirum B. Auguſtinum profeſsione clericum canonicum ſiue Regularem extitiſſe, clericorum canonicorum habitum geſtauiſſe, cum clericis canonicis communem vitam duxiſſe. Et eiſdem clericis canonicis Regulam ad exemplum vitæ Apoſtolicæ conquadratam ſcripſiſſe, ac tradidiſſe. Porrò iſtas veritates totus Doctorum conſenſus per annos octingentos, & amplius tam firmiter complexus eſt, tam liberè prædicauit, & conſtanter adeò aſſeruit, ac defendit: vt ſi veterum libros cunctos euoluas, Summorum Pontificum, Conciliorum, & Sacrorum Canonum decreta, hiſtoricorum monimenta, neminem prorſus inuenias, qui de illis vel in apice quidem hæſitauerit: quemadmodum in progreſſu libri, & cap. 27. vſque ad 37. & cap. 52. & 53. oſtendere conabor, dum probabitur, om-

nes autores ante annos quadringentos in contrarium adducendos, apochryphos exiſtere ad fucum faciendum meditatos. Hinc laudes illæ B. Auguſtino in illius officio in quibuſdam antiquis Breuiarijs decantatæ. *Factus ergo presbyter monaſterium Clericorum mox inſtituit, & cœpit viuere ſecundum Regulam ſub Sanctis Apoſtolis conſtitutam*, & in Hymno, qui incipit: *Magne Pater Auguſtine*

Tu de vita Clericorum ſanctam ſcribis Regulam,
Quam qui amant, & ſequuntur, viam tenent Regiam:
Atque tuo ſancto ductu redeunt ad Patriam.

Et in Sequentia, quæ dicebatur olim in Miſſa.

Regularis vitæ normam conquadrauit iuxta formam
Cœtus Apoſtolici
Sui quippe nil habebant tanquam ſuum, ſed viuebant
In commune Clerici.

Hinc Auguſtini Regula à Summis Pontificibus, S. Concilijs, Patribus, & in Iure canonico Regula Canonica, & Speculum clericorum paſſim nuncupata. Hinc illius profeſſoribus ad vitam monaſticam profectio, & è contra omnino per S. Canones interdicta. Hinc demum Ordo canonicus Ordo D. Auguſtini ab omnibus, & vbique nuncupatus, & alia id genus ſexcenta, quæ ex authenticis documentis accepta in progreſſu præſentis qualiſcunque operis deducemus. Quæ cum ita ſe haberent, quis amabo credidiſſet, aut etiam ſuſpicari potuiſſet, veritatem adeo conſtantem, perſpicuam, peruiam, flumen adeo clarum, tot ſeculorum decurſibus purum, & limpidum ſeruatum, fore vnquam vllo tempore turbandum? Et ecce illud quoque poſt longum decurſum turbatum eſt, & veritas non ſolum in dubium, ſed in diſcrimen manifeſtum aliquando re-
C uocata. Nam exorto poſt S. Lateranenſis Concilij tempora per Innocentium Tertium huius nominis Pontificem ex ordine canonicorum regularium aſſumptum, abſoluti, ſacro Eremitarum ordine, antea Fratris Ioannis Boni, aut, vt alijs placet, Diui Gulielmi nuncupato, poſtea verò conceſſione Summorum Pontificum Beati Auguſtini Regula, & titulo donato, paulatim oriri cœpit cum illo inter populares veritatis ignaros dubium, an ordo ille à D. Auguſtino verè eſſet inſtitutus, vel an eiuſmodi vitæ genus Auguſtinus aliquando tenuiſſet. quod dubium ipſo Eremitarum Inſtituto per varias Prouincias, locorum, & perſonarum numero paulatim aucto, in opinionem coaleſcere, & ſucceſſibus temporum ex opinione in aſſenſum certum, & conſtans cœpit apud non paucos erumpere: nec leuis contentionis inter perſonas Eccleſiaſticas fomitem miniſtrauit, ad quam tollendam Romanus Pontifex Sixtus Quartus Decretum, quod ab exemplo authentico Romæ in Canonicæ noſtræ ſanctæ Mariæ de Pace Cartopuilacijs repoſito fideliter exſcriptum ſubijcitur, promulgauit.

Sixtus Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei ad perpetuam rei memoriam. Qui Apoſtolis præcepit, vt ſe inuicem diligerent, profectò ſine dilectione mutua bonum aliquod perfectum eſſe non poſſe demonſtrauit. In illa enim conſiſtit omnis benè viuendi ratio, & operatio, ſi odia tranſeant in dilectionem, ſi inimicitiæ conuertantur in pacem, ſi tranquillitas extinguat iram, ſi manſuetudo remittat vincendi cupiditatem. Sed hoſtis antiqui verſutia vbi maioris charitatis feruorem eſſe conſpicit, ibi ſagaciùs vires ſuas intendit, vt fidelibus Chriſti famulis per diuerticula, & ſuperfluas contentiones abſtractis, de ſua ſagacitate lætetur, cuius conatibus obuiare, & mutuam charitatem, & pacis dulcedinem inter fideles quoſque, & præſertim ſub eadem vocatione, & ſuaui Religionis iugo Deo militantes enutrire, ac diſcordiarum fomenta, & inanes contentiones, quæ nihil ad rem pertinent, nec ædificant, ſed deſtruunt, falce vigilantiæ paſtoralis ad radicem poſita ſuccidere, & extirpare totis conatibus inſudamus: ne debile ſimplicitatis initium per longam altercationem ad inextricabiles prorumpat errores, qui poſtmodum difficiliùs valeant emendari. Sanè, non ſine mentis noſtræ diſplicentia ſingulari, pluries iam dudum ad noſtrum peruenit auditum, quod inter dilectos filios Canonicos Regulares Ordinis S. Auguſtini Congregationis Lateranenſis, & fratres Ordinis Eremitarum eiuſdem B. Auguſtini quædam minus neceſſaria, minuſq; laudabilis controuerſia pullulare cœpit de ipſius præclariſſimi Eccleſiæ Doctoris Auguſtini habitu, ac de pictura, & ordinum huiuſmodi inſtitutione, parte qualibet diuerſimodè ſentiente, ac prædicante: nec veriti ſunt libros ſuper huiuſmodi leuitatibus componere, eoſq; legere, & alijs legendos tradere, non ſine ſcandalo, & perturbatione mentium legentium, & aliorum Chriſti fidelium, & per ineptias huiuſmodi, quos Deo lucri facere deberent, perdere feſtinant. Nos attendentes, quod clariſſimum Eccleſiæ lumen Auguſtinum præter Epiſcopalis dignitatis habitum alium geſſiſſe, aut profeſſioni alienæ ſe ſubieciſſe, aut affirmare, aut negare ad rem non pertinet, niſi quantum contentio ſuperuacanea aucupari nititur, ac tam enorme facinus, & periculoſas contentiones de medio tollere, & penitus extirpare volentes. Motu proprio, non ad alicuius nobis ſuper hoc oblatæ petitionis inſtantiam, ſed de noſtra certa ſcientia, & mera voluntate tam Canonicis Regularibus dictæ Congregationis, quàm omnibus, & ſingulis fratribus Ordinis Eremitarum S. Auguſtini quibuſcunque nominibus cenſeantur, & quacunque præfulgeant dignitate, in virtute Sanctæ Obedientiæ, & ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ, quam in ſingulares tam fratrum Eremitarum, quàm Canonicorum prædictorum perſonas contra facientes ferimus in his ſcriptis, à qua abſolui nequeant, & quilibet ipſorum nequeat, niſi à Nobis, vel ſucceſſoribus noſtris Roman. Pontif. canonicè intrantibus, ſeu in mortis articulo conſtituti, autoritate Apoſtolica tenore præſentium inhibemus; eiſq; diſtrictè præcipiendo mandamus, quatenus à contentionibus, ac de B. Auguſtini aſſertionibus huiuſmodi, prædicationibus, diſputationibus, & iurgijs, & controuerſijs penitus abſtineant: nec de eis mentionem de cætero faciant, & ſe mutua Charitate in

Chriſto

Digitized by Google

Chriſto Ieſu Domino noſtro diligant, ſe etiam mutuo venerantes, & ea quæ decorem, & venuſtatem ambarum partium concernunt, alternatim aſſerentes, & ea, quæ ædificant, & inſtruunt, & ad ſalutem animarum Chriſti fidelium proſunt, Populis prædicent, omiſſis, & penitus reiectis vanis aſſertionibus, & altercationibus: vt ordo à Beato Auguſtino datus, qui idem eſt in omnibus, licet inſtituta particularia aliqualiter differant, non diuiſus, non factioſus, non contaminatus, ſed vnicus, pacificus, integer, & immaculatus, prout eſt, & eſſe debet, etiam ab omnibus cenſeatur. Præterea vt cenſura Eccleſiaſtica ab omnibus formidetur, præter Canonicos Regulares, & fratres Eremitarum huiuſmodi, eos inſuper, qui eiſdem Canonicis, ac fratribus dederint in præmiſſis auxilium, conſilium, & fauorem publicè, vel occultè, directè, vel indirectè, quouis quæſito colore ſententias, & cenſuras, & pœnas ſupradictas incurrere volumus, eo ipſo, niſi poſtquam de præſentibus notitiam habuerint, à præſtatione auxilij, conſilij, & fauoris deſtiterint. Et nihilominus eorundem Canonicorum Regularium, & fratrum Eremitarum modernis, & pro tempore exiſtentibus Rectori, & Generali, & eorum Capitulo generali ſub ſimilibus pœnis iniungimus, vt præſentes literas in eorum monaſterijs, clauſtris, & Capitulis, dum maior Canonicorum, & fratrum Eremitarum prædictorum multitudo conuenerit, ſemel, bis, ter, & pluries ſolenniter publicent, & interpretentur. Ita quòd ab omnibus etiam Grammaticæ ignaris planè intelligi valeant, & harum literarum tranſumptum ſeu copiam ad vnumquodque monaſterium Canonicorum, & fratrum Eremitarum huiuſmodi tranſmittāt. quod ſi ſecus egerint, & mandatis Apoſtolicis non paruerint (quod abſit) ex nunc prout ex tunc, & ex tunc prout ex nunc excommunicationis latæ ſententiæ, anathematis, & maledictionis æternæ pœnas prædictas eos, & ſingulares perſonas ex eis incurriſſe, illiſq; irretitos eſſe motu, autoritate, & ſcientia prædictis decernimus, & declaramus, & pro talibus ab omnibus reputari volumus, & mandamus, donec, & quouſque Sedes Apoſtolica ſuper contentionibus huiuſmodi aliud duxerit determinandum. Non obſtantibus Conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis, necnon Priuilegijs, Indultis, & literis Apoſtolicis tam Canonicis Regularibus, quàm fratribus Eremitarum S. Auguſtini in genere, vel in ſpecie ſub quibuſuis formis, & verborum expreſſione conceſſis, etiam ſi in eis caueatur expreſſè, quod Canonici, aut fratres prædicti, ac ſingulares perſonæ ex eis, aut eorum loca interdici, ſuſpendi, vel excommunicari non poſſint, niſi de eis, eorumq; totis tenoribus ſpecialis, ſpecifica, & expreſſa, non autem per clauſulas generales idem importantes mentio fiat, & aliàs per literas Apoſtolicas non facientes plenam, & expreſſam, ac de verbo ad verbum de priuilegijs, & indultis huiuſmodi mentionem, quibus omnibus illorum tenores, ac ſi de verbo ad verbum inſererentur, præſentibus pro expreſſis, & ſpecificatis habentes, quo ad hoc vt præſentes literæ ſortiantur effectum, illis tamen aliàs in ſuo robore permanſuris motu, autoritate, & ſcientia prædictis ſpecialiter, & expreſſè derogamus, & pro nullis, & infectis quoad hoc tantum haberi volumus, necnon Ordinis, & inſtitutorum prædictorum ſtatutis, & conſuetudinibus etiam iuramento, confirmatione Apoſtolica, vel quacunque firmitate alia roboratis, cæteriſq; contrarijs quibuſcunque. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ inhibitionis, voluntatis, iniunctionis, conſtitutionis, declarationis, mandati, & derogationis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem Omnipotentis Dei, ac beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorum eius, ſe nouerit incurſurum. Datum Romæ apud S. Petrum anno Incarnationis Dominicæ milleſimo quadringenteſimo octuageſimo quarto, quinto Idus Maij, Pontificatus noſtri anno tertio decimo.

Et quanquam non deſint, qui contendant, hoc Decretum vel nunquam obſeruatum, vel iam diu per contrariam conſuetudinem reuocatum, neque de illius promulgatione, ac receptione ſatis adhuc conſtitiſſe, inter quos ſunt excellentiſſimi Doctores Salmanticenſes In conſilio ad fauorem cauſæ fratris Ioannis Marquez nuper edito, & typis excuſo, ac Romam tranſmiſſo, quod cum alijs nonnullorum Iuriſprudentum reſponſis Illuſtriſſimis, ac Reuerendiſſimis DD. Cardinalibus S. Congregationis Indicis nuncupatæ, fuit oblatum per Venerandos Eremitas Auguſtinenſes in cauſa, ſiue controuerſia inter illos ex vna, & Canonicos Regulares Lateranenſes ex altera, An liber editus idiomate Hiſpanico ab ipſo fratre Ioanne Marquez, necnon in Italicum traductus, & Dertonæ recens cuſus, de Origine fratrum Eremitarum ante Concilium Lateranenſe, publicari deberet, & an dictus autor pœnas in Decreto contentas incurriſſet. quorum ſententiam ijdem Illuſtriſſimi viſi ſunt approbare, dum librum publicari permiſerunt, facta Canonicis Regularibus Lateranenſibus facultate pro ipſorum opinione ſcribendi, & ad ea, quæ dictus Autor in illorum præiudicium ſcriberet, reſpondendi, ita tamen vt à contumelijs, & conuitijs abſtinerent, ſicut viros Chriſtianos, & præſertim Religioſos ſacerdotes decet. Hoc tamen certum, & conſtans, quod ad Canonicos Lateranenſes ſpectat, illos poſt præfatum Decretum promulgatum ab hoc ſcribendi genere prorſus abſtinuiſſe. puto autem ipſos quoque Venerandos Eremitas vſque ad annum circiter 1595. de eodem materia nihil edidiſſe. Circa quod tempus Cæſar Baronius S. R. E. Presbyter Cardinalis quartum ac ſextum volumen edidit ſuorum Annaliū Eccleſiaſticorum, quibus cum hanc litem denuo excitaſſet, affirmans, B. Auguſtinum Monaſticæ vitæ genus primitus coluiſſe, & Monachorum inſtituta in Africam vexiſſe, controuerſia, quæ multis annis ſepulta iacuerat, denuo vires ſumpſit, caput extulit, & in campum apertum proſiliuit. Nam Venerandi Patres Eremitæ tanto duce freti ex varijs prouincijs Italiæ, Galliarum, Hiſpaniarum, Germaniæ, Flandriæ, & alijs concurrentes, de ea non ſolum libros certatim edere, ac in vulgus effundere cœperunt, verùm, quod grauius eſt, ipſius Beatiſſimi Patris Auguſtini libris recens editis in fronte affigere vnà cum illius vita per Poſſidium exarata.
D In quibus quidem libellis haſce aſſertiones in manifeſtum veritatis præiudicium, & Canonici Ordinis derogationem multiplicem docere, & pro veritatibus certiſſimis adſtruere, & legentium animis obtrudere nituntur.

Digitized by Google

1. Quod D. Auguſtinus Clericus Canonicus, ſiue Regularis nunquam extiterit.

2. Quod Monaſterium ab illo ordinato Presbytero inſtitutum, Eremitarum fuerit, non Clericorum, quemadmodum Eccleſia, & vel ipſimet Eremitæ in diuinis officijs vſque in hanc diem præcinere conſueuerunt.

3. Quod B. Auguſtini Regula Clericis Canonicis tradita non fuerit, ſed ipſis Eremitis.

4. Quod quotieſcunque Summi Pontifices, Sacra Concilia, & Canones, & Sancti Patres, de Ordine S. Auguſtini abſolutè loquuntur, de Ordine Eremitarum, non autem Canonicorum intelligi volunt.

5. Quod B. Auguſtinus tunicam lineam, quæ Clericorum Canonicorum eſt proprius habitus, & cætera eorundem Clericorum veſtimenta induerit nunquam.

6. Quod Ordo Clericorum Canonicorum, qui Regulares Canonici nunc vocantur, tempore B. Auguſtini vix in mundo agnoſcebatur.

7. Quod Clerici Canonici occaſionaliter, & quaſi per accidens ſint inſtituti, nimirum, vt vitæ & conuerſationis Epiſcoporum ad populos teſtes eſſent.

8. Quod qui nunc ſunt Clerici Canonici, non ſint de illis à B. Auguſtino inſtitutis, ſiue Reformatis, ſed vel à B. Rufo, aut ab alijs viris pijs, & Religioſis poſt defectum Clericorum Canonicorum in Cathedralibus nuper inſtituti.

Et alia id genus plurima, quæ vt omittamus Paulum Bergomenſem in ſua Apologia, Ambroſium Coriolanum in Defenſorio ad Sixtum Quartum, & ab eodem Sixto Quarto, ac illius ſucceſſore Innocentio Octauo damnato, ex quorum turbidis, & cœnoſis fontibus hæc omnia recentiores hauſerunt: videri poſſunt apud autorem Templi Eremitici, necnon Ludouicum de Angelis, & Cornelium Lancillottum, in eorum libris de Vita ſancti Auguſtini nuper editis, ac nouiſſimè apud Ioannem Marquez in ſuo libro de Origine Fratrum Eremitarum ante Lateranenſis Concilij tempora cap. 1. 4. & 5. per totum cap. 6. in principio, & §. 2. 3. 4. & ſequentibus cap. 7. in principio, & §. 2. 3. & 10. vbi multa alia de ſuo penu addit, necnon cap. 8. vſque ad quintum decimum, & cap. 18. & 19. incluſiuè.

E Non negauerim Theologum præclarum, & paris eruditionis hiſtoricum, inſigni beneuolentia canonicos regulares proſecutum, dum cap. ſexto, §. 2. contra calumniatores illorum patrocinium vltroneus ſuſcepit, illorum egit curam, & veram cauſam illorum inſtitutionis reddidit, encomijs illos exornans, & cumulans pro naturali pietate, & humanitate, qua blandus defenſor canonicorum ordini iniquè laceſſito compaſſus eſt, neſcio an colaphizando illum mulſerit, & vngue, vt aiunt, aquilino delicatiſſimè palpauerit. Verùm præter quod patronus vltroneus in cauſis forenſibus ſuſpicioni eſt, iuxta Sapientis dictum. *Ad conſilium ne acceſſeris, antequam voceris*. Illud diſplicet, quod pro tam leui patrocinio non ſolùm beati Auguſtini regulam, & inſtitutionem, quæ illorum paterna eſt hæreditas, ſed etiam viros ſanctos, & præclaros non paucos, ac illorum monaſteria ab illis auferre nixus eſt, ad proprium ordinem locupletandum, & exornandum, quemadmodū in eodem lib. cap. 7. vſque ad quintum decimum, & cap. 19. intueri licebit. Nam etſi pupillis, ac viduis egentibus, & cæteris id genus miſerabilibus iura tum diuina, tum etiam humana patronos exhibeāt: tamen ea lege, eos præbent, vt gratuitum patrocinium clientulis impendant: quod & Felinus in cap. ex literis. de Officio Iudicis notauit. Porro Canonici Regulares inter perſonas miſerabiles non adeo cenſebantur, vt ſuarum cauſarum Patronos non paucos non haberent. Verùm etſi ad tantam inopiam deueniſſent, vt legis beneficio vtendum eſſet, patrocinium gratuitum exhibendum fuerat, non adeo carum, vt pro illo bonis omnibus, ac ipſiſmet domibus priuari debuiſſent. Valeant enim aduocati ſi pro patrocinio tam leui clientes ſuis bonis priuant......

Præter quod non ſatis adhuc intelligo, quid cauſam ab hoc viro contra Venerabilem Patrem Antonium Dazam ſuper origine, ac inſtitutione fratrum Minorum, vel Eremitarum in eo libro inſtitutam, origo Canonici Ordinis, vel cauſæ illius inſtitutionis, vel etiam in ſpecie adiuuent: vt cum in principio ſtatim ſui libri ſcripſerit, illius inſtitutum in eo libro ſolùm eſſe, ſuum Ordinem ab iniurijs eidem ab Antonio Daza illatis vindicare: nihilominus poſt aciem contra illum inſtructam data opera deflectens, totum pondus prælij in ordinem Canonicum conuerterit, ad illos ſolos in dimidia libri parte perſtringendos, lacerandos, & quod in eius eſt viribus, omnino ſub pedibus conculcandos, quemadmodum à cap. 5. vſque ad 15. per paginas ducentas videri poteſt, vbi ſtatim in initio militem recenſens, quem contra illos expeditum habebat, ante victoriam canens triumphum: *ne lector, inquit, putet congreſſum nos cum aduerſario declinare, milites recenſebimus, quos acie inſtructa paratos iam habemus, & velitatione aliqua congrediemur: ſcituri, quid in primo ſtatim congreſſu noſtra virtutis ſint periculum facturi*. Quid enim obſecro, quæ de Canonicorum inſtitutione, de Sanctis, & Monaſterijs ex ordine Canonico ad Eremiticum tranſlatis, & alia id genus plurima ibi loci ſcribit, ad prædictam cauſam vel in ſpecie conferebant, niſi forſan quod aciem ſimulatione contra Patrem Antonium Dazam, re autem contra Canonicos Regulares inſtruere volebat.

Sanè, vt verum fatear, cum librum iſtius autoris quidam non multis ab hinc menſibus mihi obtuliſſent, monentes, rogantes, iubentes, vt ijs, quæ contra veritatem in Canonici Ordinis derogationem multipliciter tum ille, tum alij recentiores ediderunt, pro iuſtiſſima, & omni iure diuino, naturali, & humano probata ipſius Ordinis defenſione, ſolido reſponſo occurrerem: ſubſtiti plurimum, ac hæſitaui, num iniunctam Prouinciam, licet iuſtiſſimam, & honeſtiſſimam, ac etiam iure naturalis obligationis filij erga matrem debitam obirem.

obirem. Non quòd in dictis libellis vel vnum apicem inuenerim, cuius reſponſio vel ingenium fatiget, vel ſtudium poſtulet, vel animum remoretur, ac ſiſtat: ſed alijs de cauſis in ſpecie ſaltem apparentibus, quarum prima erat animi mei naturalis auerſio ab eo ſcribendi genere, in quo mihi calamo vtendū ſit, non ſolùm vt inſtrumento ad ſcribendum, ſed vti haſta, vel gladio, aut etiam clypeo ad dimicandum. Altera quòd contentiones de Natalibus, Genealogijs, origine, nobilitate domorum, ſiue familiarum, illorum ſint propriæ, quorum aut genus obſcurum, aut nobilitas non naturalis eſt, ſed vſurpata: *quod enim rapuit quis* (appoſitiſſimè ad rem noſtram Chryſoſt. homil. 7. in epiſt. ad Philippenſes) *& præter congruum accepit, deponere non audet veritus ne pereat, ne excidat, ſed perpetuo ipſum detinet: Qui verò naturalem quandam dignitatem habet, non veretur deſcendere etiam ab illa, ſciens, quod nihil tale paſſurus ſit*. Noſtri Ordinis antiquitas, nobilitas, origo, dignitas ſatis notæ ſunt, nouis probationibus per Dei gratiam non egemus. Tertia quoque ad hoc ratio accedebat, quod vel cum viris doctis, & eruditis res agenda: vel cum vulgaribus, & imperitis. Si cum primis, illi de noſtro iure antiquitatis certiores à nobis fieri non habent opus, neque an B. Auguſtinus inter Clericos, an cum Eremitis in ſolitudine vitam egerit: nulli enim ſunt, vel certè pauciſſimi, qui iſtiuſmodi inuentis vel duci, vel decipi ſe ſinant. Sin autem cum ſecundis, illi ad omnem ventum facilè mouentur, & quem ſemel errorem biberint, firmiter retinent, nec facilè ratione aliqua ducuntur, vt illorum ſententia temnenda magis videatur, quàm ratione conuincenda, iuxta Poëtæ Lyrici monumentum Satyra tertia ſcribentis: *Huic ego vulgum errori ſimilem cunctum inſanire docebo*. & Marci Tullij Ciceronis Tuſculanarum quæſtionum lib. 5. dicentis: *Vide, ne plus commendatio in vulgus, & hæc, quæ expetitur gloria, moleſtiæ habeat, quàm voluptatis*.

F Verùm enim verò diligentius re inſpecta in contrariam ſententiam multas ob cauſas, eaſq; honeſtiſſimas, & iuſtiſſimas, & mea quidem opinione vrgentiſſimas, & neceſſarias ſum adductus, nimirum non eſſe iſtiuſmodi falſitates ſilentio diutius tegendas, ac diſſimulandas: ſed potius malleo, & haſta ſolidiſſimæ reſponſionis, & rationis retundendas. Et primò quidem, quia cum anno proximè elapſo in cauſa coram Illuſtriſſimis, & Reuerendiſſimis S. R. E. Cardinalibus Congregationis Indicis nuncupatæ orta controuerſia, An liber dicti Ioannis Marquez ex Hiſpano in Italicum verſus, & Dertonæ recens editus, per Italiam publicari deberet, ijdem Illuſtriſſimi publicandum cenſuerint, facta Canonicis Regularibus facultate de eodem argumento pro illorum opinione ſcribendi, & ad ea reſpondendi, quæ dictus Autor perperam contra Canonicorum Ordinem ſcripſiſſet. ſi nunc ad illa, quæ in derogationem Canonici Ordinis ſcribit, reſponſum opportunum negetur, iam noſtrum ſilentium deteriorem in partem ab omnibus interpretandum iri animaduertimus, & non modeſtiæ religioſæ, verùm ſolidæ reſponſionis inopiæ meritò adſcribendum eſſe. Videbimur etiam illius erroribus non ſolùm aſſentire, verùm etiam cum illo veritatem oppugnare, iuxta Sapientis dictum: *Veritas, quæ in diſcrimen adducta non defenditur, obruitur, & error, cui non reſiſtitur, approbatur, nec caret ſcrupulo ſocietatis occultæ, qui manifeſto facinori deſinit obuiare*. cap. Error. 83. d. & cap. Facientis. 86. d.

G Accedit ſecundo loco, quòd cum hic Autor multis titulis præclaris non ſolùm viri Eccleſiaſtici, & Religioſi, verùm etiam Sacræ Theologiæ Doctoris, & in Salmanticenſi Academia Lectoris, & à Sacris Catholicæ Maieſtatis Philippi III. Regis Hiſpaniarum concionibus exornatus prodierit, & quod magis rem vrget, cum innumeris penè Doctorum allegationibus ſuum librum refertum emiſerit, quæ, quod ad noſtram cauſam attinet, vel omnino falſæ ſunt, vel ad ſenſus falſos diſtortæ, & ab Autoribus nunquam meditatos, non ſolùm vulgares, ac idiotæ, verùm etiam viri docti, vel ad credendum nimis faciles, vel labori, ac tædio ipſas ſententias allegatas cum libris autorum conferendi parcere volentes, decipientur facile: vel ob ipſam præſertim nouitatem nominis multorum Doctorum apud Italos ignoti paueſcentes, non ſecus atque illi, qui referente Cardinali Baronio tomo 2. Annalium ſub anno 120. num. 10. audito nomine Abraſax non parum expaueſcebant.

Quibus omnibus illud etiam accedit, quod cauſa, quam hic tractandam ſumimus, non Canonicorum Regularium peculiaris eſt, ſed totius Eccleſiæ Catholicæ communis. Cum enim in Eccleſia Catholica hi duo ordines, videlicet Clericalis ſiue Canonicus, & Monaſticus tum habitu, tum etiam Regula, & profeſſione pro diſtinctis ſemper vſque in hodiernum diem habiti fuerint adeo, vt ex vno ad alium Ordinem Sacra Concilia, & Summi Pontifices tranſitum non ſemel prohibuerint, in Concilio Cæſarauguſtano cap. 6. in Aquiſgran. cap. 125. & in cap. Mandamus. 19. q. 3. cum etiam Concilia, & Canones Diui Auguſtini Regulam ſemper Canonicam vocauerint, & Clericis Canonicis obſeruandam tradiderint, vt infra cap. 18. & ſequentibus oſtendetur, atque ob id potiſſimum Clericos Canonicos ad curam animarum, & alia munera, quæ Monachis ſunt interdicta, admiſerint, quod nimirum vt in cap. quod Dei timorem. de Statu monachorum. exprimitur, ipſi Clerici Canonici Regulæ inſeruiant laxiori. Si nunc admittamus, quod Marquez in toto ſuo libro contendit, Beati Auguſtini Regulam non pro Clericis, ſed pro Monachis, vel Eremitis editam, quid aliud agimus, niſi Regularium ordines confundere, quos hactenus Eccleſia Catholica pro diſtinctis habuit, & anſam Hæreticis præbere, nos, vt inconſtantes ſubſannandi, ac ridendi, quòd de vera Ordinum Regularium diſtinctione apud nos nondum ſatis conſtiterit, quòd Clericos à Monachis perperam diſtinguamus, quòd animarum regimen, quod Clericis Canonicis permittimus, iniuſtè Monachis prohibeamus, quòd ab Ordine Monaſtico ad Canonicum vel contra iniuſtè profectionem interdicamus? Nam data veritate doctrinæ huius Autoris, æquè Monaſtica eſt Auguſtini Regula, & Monachali profeſſioni conquadrata, ſicut Diui

Baſilij,

Baſilij, ac etiam Diui Benedicti, & æquè ſub Regula Monaſtica Clerici Canonici, ſicut Monachi degunt.

H Has igitur ob cauſas, & alias honeſtiſſimas, ac in primis illorum autoritate ductus, qui meæ voluntatis habenas moderantur, cum confidentia Diuini luminis, ob ſanctæ veritatis, & Canonici Ordinis, cuius indignisſimus multis iam annis ſum profeſſor, iuſtiſſimam defenſionem, prouinciam mihi ex Obedientia iniunctam, etſi meis viribus longè ſuperiorem, aſſumere decreui, Reſpondendi videlicet ad ea, quæ tum prædictus Marquez, tum alij recẽtiores in non modicã eiuſdem Canonici Ordinis derogationem, de Regulari Beatiſſimi Patris Auguſtini inſtituto, & habitu, de Regula Clericis tradita, necnon de ipſo Ordine Canonico, viris Illuſtribus, & Collegijs ipſius Ordinis minùs vera ſcripſerunt. Oſtenſurus in primis, Beatum Auguſtinum inſtituto, ſeu profeſſione Clericum Canonicum extitiſſe, Clericorum habitum geſtaſſe, cum Clericis, & inter Clericos communi menſa, victu, & habitu tum in Presbyteratu, tum etiam in Epiſcopatu vixiſſe, & Clericis Canonicis Regulam toti Orbi notiſſimam tradidiſſe: quod in prima parte iſtius qualiſcunque operis præſtabitur. Ac exinde Sacrum Ordinem Canonicum à Sanctiſſimis Apoſtolis inſtitutum, ab ipſo D. Auguſtino reformatum, temporibus B. Auguſtini, & ante illum, & poſt illum toti mundo notiſſimum fuiſſe, & qui nunc ſunt Clerici Canonici, non nuper in mundo exortos, neque à B. Ruſo primitùs inſtituros, ſed de antiquis Clericis ab Apoſtolis inſtitutis, & à B. Auguſtino reformatis verè cenſeri, ac exiſtere, & eiuſdem prorſus naturæ, ac inſtituti cum cæteris Clericis Canonicis in Metropolitanis, & Cathedralibus olim degentibus, quod in ſecunda parte præſtandum erit, in qua de ipſius Ordinis propagatione per Africam, Italiam, Gallias, Hiſpanias, Angliam, Hyberniam, Germaniam, Palæſtinam, & cæteras Mundi partes dicemus: necnon de Eccleſijs Metropolitanis, Cathedralibus, Collegijs, Monaſterijs in ſingulis prouincijs olim, vel nunc etiam exiſtentibus, & de viris vel ſanctitate, vel doctrina, vel dignitate illuſtribus ex eodem Ordine profectis. Demum quia Venerandi Patres Eremitæ in ſuis Catalogis Ordinum, ſiue Religionum ſub Diui Auguſtini Regula militantium, ac etiam in Pitacijs, quæ foribus domorum, & parietibus Eccleſiarum affigũt, Congregationem Lateranenſem in nouiſſimo loco tanquam in Monaſterio Friſonario nuper genitam conſtituunt, quibus alij nonnulli recentiores mirum in modum plaudentes, multa de ipſa Congregatione Lateranenſi, & illius origine, & autoribus ineptè ſatis profundunt; poſtremo loco de ipſa Congregatione tractationem peculiarem inſtituemus.

I In quibus omnibus tractandis, explicandis, probandis, & confirmandis tria pro viribus præſtare conabor. Primò vt noſtra iura ſine aliorum iniuria tueamur: cum propoſitum, & intentio mea nullatenus ſit, aliorum Ordinum iura tangere, vel de illorum antiquitate, origine, dignitate, niſi parte aduerſa cogente, in hoc opere diſputare. Quam ob cauſam data opera cauebo ab introducendis quæſtionibus, & ab inſectandis opinionibus, quæ cum argumento, quod in præſentiarum tractandum ſumimus, connexionem neceſſariam non habent. abſtinebo etiam à lædorijs, & conuicijs in aduerſarios congerendis, ac etiam regerendis: ſola ratione periculum facturus, quæ parergis conuiciorum non ſolum non roboratur, ſed omnium rectè ſentientium opinione vel maximè labeſactatur: niſi forſan, quia veritatis ſum amator, & liberrimus propugnator: aut quòd hæreſim, crimen falſi, mendacium, & ſimilia non alijs epithetis, niſi hæreſis, criminis falſi, vel mendacij nominibus exornare hactenus non didici. Secundò cauebo ab allegationibus Doctorũ non ſolùm falſis, aut ad ſenſus non legitimos diſtortis: ſed etiam ex libris apocryphis acceptis, addo etiam à veris ſuperfluè coaceruandis: Abbatis Panormitani documentũ ſecutus in ſuo Proœmio ad librum Decretaliũ, vbi dicit: *Bonam allegationẽ infici, & obnubilari per nimiam allegationem, & ſiniſtram ſuſpicionem oriri contra allegantem*. Multo minus Bullas Pontificum Apocryphas, vel hiſtorias, pro veris, & authenticis, vel ſomnia pro diuinis reuelationibus, & Chimæras pro viſionibus S. Auguſtini, vel aliorum venditabo: ſolis diuinarum Scripturarum, Summorum Pontificum, Sacrorum Conciliorum, & Canonum, Sanctorum Patrum, & veterum hiſtoriarum autoritate vtar: vel certè illorum, quorũ fides ſuſpecta nullatenus eſſe poſſit. quam ob cauſam à noſtris, licet omni fide digniſſimis allegandis abſtinebo: excepto ſi de facto probando agendum, quod per eos, qui facto præſentes fuerunt, neceſſariò probandum erit, quo caſu non ſolùm teſtes omni exceptione maiores, ſed alij etiam aſſumuntur, iuxta iuris tum ciuilis, tum etiam canonici vulgatiſſimam diſpoſitionem. Demum non verborum lenocinio, ſed ſtylo ſimplici, ac nuda oratione vtar, quippe qui ſolius veritatis cauſam tractandam ſuſpicio, quæ ſeipſa amabilis eſt, & purpuriſſo non eget: Brachmanum illum imitatus, de ſe, ac ſuis in quadam epiſtola ad Alexandrum Magnum ſcribentem: *Artem bene dicendi non diſcimus, neque facundiæ Oratorum, Rethorumq; operam damus, cuius officium eſt falſitatis ſermonibus figmentare mendacia, & innocentiæ fidem conferre criminibus*. Iam ad rem ipſam accedamus.

CAPITA

CAPITA
LIBRI PRIMI.

I. CViuſnam inſtituti Regularis, vel habitus fuerit Sanctus Doctor Auguſtinus, dubium proponitur, & occaſio dubitandi aperitur.

II. De Regulari Sanctiſsimi Patris Auguſtini inſtituto quorundam opiniones minus probabiles referuntur.

III. De Sanctiſsimi Patris Noſtri Auguſtini inſtituto, vera ſententia quibuſdam Propoſitionibus explicatur, & ad illam probandam nonnulla fundamenta conſtituuntur.

IIII. Pro eadem ſententia firmanda tertium fundamentum ponitur, & tempus baptiſmi ipſius Beatiſsimi Patris indicatur.

V. Quartum fundamentum ponitur, & probatur, B. Auguſtinum poſt ſuſceptum baptiſmum cum matre, & ſocijs ad Oſtia Tyberina ſtatim contendiſſe.

VI. Prima propoſitio probatur, quòd B. Auguſtinus ante Presbyteratum fuerit purus Laicus, nec alicuius Regularis inſtituti, vel Ordinis profeſſor.

VII. Quòd B. Auguſtinus vitam Monaſticā ſiue Eremiticam non ſumpſerit, priuſquam ex Italia in Africam rediret.

VIII. B. Auguſtinum in Africa non fuiſſe Monachum, & Eremitam ante Presbyteratum.

IX. Aſſertio capitis præcedentis teſtimonio B. Auguſtini confirmatur.

X. Argumenta, quibus nonnulli probant, B. Auguſtinum Eremitam, aut Monachum fuiſſe perpenduntur, & ſoluuntur.

XI. Alia argumenta contra eandem veritatem excogitata referuntur, & ſoluuntur.

XII. Primum Monaſterium in horto Valerij à B. Auguſtino Presbytero inſtitutum, non Monachorum, vel Eremitarum, ſed Clericorum extitiſſe.

XIII. Eadem aſſertio autoritate Poſsidij confirmatur.

XIV. Quorundam euaſio, & verborum Poſsidij interpretatio minus legitima reijcitur.

XV. Quorundam obiectiones contra aſſertionem cap. præcedenti firmatam tolluntur.

XVI. Beatum Auguſtinum verè Clericum Canonicum fuiſſe, & Inſtituti Canonici etiam in Epiſcopali domo Profeſſorem extitiſſe.

Quæ

a A

XVII. Quæ cauſæ clericorum canonicorum ſiue regulariter viuentium in Eccleſia Hipponenſi inſtituendorum potiſsimæ fuerint, declaratur: & non veræ exploduntur à Marquez excogitatæ.

XVIII. B. Auguſtinum ſuam Regulam clericis canonicis non Monachis ſcripſiſſe, ac tradidiſſe.

XIX. Doctrina capitis præcedentis autoritate Conciliorum, & S. Canonum confirmatur.

XX. Probatur eadem veritas, & repugnantia, quam cum vita Eremitica habet ipſa Regula B. Patris Auguſtini.

XXI. Contrariæ ſententiæ rationes afferuntur, & ſoluuntur.

XXII. Quiſnam fuerit clericorum canonicorum à D. Auguſtino inſtitutorum verus habitus, & quale indumenti genus illud eſſet, quod Birrum vocabant, explicatur.

XXIII. De tunica linea clericorum canonicorum in Monaſterio cum Auguſtino degentium.

XXIV. Beatum Auguſtinum tam in ſecundo, quàm in primo Monaſterio clericalem habitum cæteris clericis canonicis ſecum degentibus communem induiſſe.

XXV. Oſtenditur, B. Auguſtinum nunquam Eremitam fuiſſe, nec habitum Eremiticum induiſſe. Primus autor habitus Eremitici Auguſtinianorum reuelatur.

XXVI. Refugium Ioannis Marquez, & aliorum nonnullorum præcluditur.

XXVII. Confirmatur eadem veritas ex euerſione fundamentorum contrariæ opinionis, & Sermo D. Ambroſio adſcriptus de Auguſtini baptiſmo reprobatur.

XXVIII. Examinantur, & falſitatis conuincuntur Epiſtolæ ſub nomine Valerij Hipponenſis ad Auguſtinum, & Innocentij Primi ad ipſum Valerium.

XXIX. Epiſtola ſub nomine Sigiberti ad Macedonium expenditur, & mendax comprobatur.

XXX. Sermones ad Eremitas à legitimis D. Auguſtini fœtibus reijciuntur.

XXXI. Ijdem Sermones ſigillatim examinãtur, & multiplicis erroris conuincũtur.

XXXII. Rationes à nonnullis pro dictis Sermonibus allatæ ſoluuntur.

XXXIII. Liber de vita Eremitica, & alia epiſtola Auguſtino falsò adſcripta reijcitur.

XXXIV. Sermo ſiue epiſtola ſub nomine B. Petri Damiani ad clericos, & canonicos examinatur.

XXXV. Loca nonnulla à Ioanne Marquez falsò, vel perperam allegata indicantur.

XXXVI. Quamplura per Ludouicum de Angelis falsò allegata reteguntur.

XXXVII. Falsò vel perperam allegata in eadem cauſa à fratre Cornelio Lancillotto.

XXXVIII. Prima ratio prò Auguſtini Monachatu ex nomine Monachi deducta examinatur, & qua ratione clerici canonici comprehendantur ſub nomine Monachorum.

XXXIX. Aliæ nonnullæ rationes pro Auguſtini Monachatu aſſerendo afferuntur, & ſoluuntur.

Alia

Digitized by Google

XL. Alia ratio pro Auguſtini Monachatu ex Picturis, & imaginibus cum cuculla Eremitica deducta expenditur, ac ſoluitur.

XLI. De vario modo D. Auguſtinum pingendi Ioannis Molani ſententia.

XLII. Cardinalis Baronij ſententia de Auguſtini Monachatu reijcitur, & plures eius lapſus in D. Auguſtini vita deſcribenda, reteguntur.

XLIII. Quid Azorius de B. Auguſtini Monachatu, & de fundatione S. Ordinis Eremitarum ſentiat, fideliter, & ſummariè declaratur.

XLIV. Probabilem eſſe opinionem, quòd B. Auguſtinus præter clericos canonicos ad normam vitæ Apoſtolicæ inſtitutos, aut veriùs reſtitutos, nullum Ordinem Regularem inſtituerit, illum præſertim, qui Eremitarum Auguſtinenſium dicitur.

XLV. Ad aſſertionem capitis præcedentis firmandam alia ratio adducitur, & Eremitici Ordinis fundamenta, & tempus fundationis reteguntur.

XLVI. Congregationis Eremitarum Gulielmitarum fundatio monſtratur.

XLVII. Eremitarum fratris Ioannis Boni, de Brittinis, & de Fabali nuncupatorum, inſtitutio, modus, & tempus eiuſdem inſtitutionis oſtenditur.

XLVIII. Congregationis Eremitarum S. Auguſtini nuncupatæ primordialis inſtitutio, illiusq; inſtitutores producuntur.

XLIX. Rationes, quibus inſtitutio Eremitici Ordinis ex B. Auguſtino deduci videtur, examinantur, & ſoluuntur.

L. Expenditur quartum argumentum ex quibuſdam Sermonibus, & bullis Roman. Pontificum mutuatum.

LI. Quintum argumentum ſoluitur, & teſtimonium Abbatis Ioachimi examinatur.

LII. De fragmento aſſertæ hiſtoriæ Lucij Dextri S. Patiani filij iudicium.

LIII. Errata quædam, & contradictiones in additionibus Marci Maximi ad Lucij Dextri hiſtoriam deprehenſæ indicantur.

LIIII. Secundi generis argumenta referuntur Sanctos Fulgentium Ruſpenſem, Gaudioſum Bitinenſem, Agnellum Parthenopæum, & Hilarium Arelatenſem Auguſtinenſes Eremitas nunquam fuiſſe, demonſtratur.

LV. Probatur, Profuturum Epiſcopum, Paulum Oroſium Hiſpanum, Leporium Vticenſem, & Paulinum Nolanum nunquam Eremitas Auguſtinenſes fuiſſe.

LVI. Quòd Arthuagus Gothus, Erthinodus, Ferrandus, & alij ſupra cap. 54. relati, Eremitæ Auguſtinenſes non extiterunt.

LVII. Argumenta tertij generis ex vetuſtate quorundam aſſertorum Eremitici Ordinis Cœnobiorum accepta afferuntur, & ſoluuntur.

LVIII. Regale templum, & Cœnobium D. Petri in cœlo aureo Papiæ pro clericis canonicis, non pro Eremitis Auguſtinenſibus à Rege Luitprando fuiſſe inſtauratum.

LIX. Tranſlationi Sacri corporis D. Patris Auguſtini Eremitas Auguſtinenſes nullatenus interfuiſſe, nec illos, ſed Clericos ad eius cuſtodiam à Rege Luitprando primitùs fuiſſe deſtinatos.

LX. Monachos in Cœnobio D. Petri in cœlo aureo per Regem Luitprandum inſtitutos, Ordinis D. Benedicti fuiſſe, non Eremitas Auguſtinenſes: eosq; ſub Regula D. Benedicti vſque ad Honorium Tertium in dicto Monaſterio ſtetiſſe.

LXI. Clericos canonicos vſque ad Alexandri, & Innocentij Tertij tempora in Eccleſia D. Petri in cœlo aureo cum Monachis à Luitprando ibidem inſtitutis manſiſſe.

LXII. Qualiter ſub Honorio Tertio idem Monaſterium deficientibus Monachis, per Canonicos Mortarienſes fuit reformatum, qui vſque ad annum Chriſti 1509. ibi manſerunt.

LXIII. Ioannem xxij. Eremitis Auguſtinenſibus D. Petri Baſilicam, vel monaſterium, vel D. Auguſtini corpus nullatenus dediſſe.

LXIV. Corollaria nonnulla ex prædictis literis Ioannis Papæ xxij. deducta, quibus legitima Canonicorum poſſeſsio, tam totius Eccleſiæ D. Petri in cœlo aureo, quàm illius Monaſterij nunquam interrupta probatur.

DE

Digitized by Google

DE CLERICALI SANCTISSIMI PATRIS AVGVSTINI INSTITVTO, ET HABITV

LIBER PRIMVS.

Caput primum.

Cuiuſnam Inſtituti Regularis, vel habitus fuerit S. Doctor Auguſtinus. Dubium proponitur, & occaſio dubitandi aperitur.

I. SAnctiſſimum Præſulem Sacri Ordinis Apoſtolici Clericorum Canonicorũ Patrem, & Patriarcham inclitũ, Eccleſiæ Catholicæ Doctorem Præclariſſimum, Lumen Doctorũ, Firmamentum Eccleſiæ, Malleum Hæreticorum, & vitæ Canonicæ Reparatorẽ ſtrenuum AVGVSTINVM Vitæ Regularis inſtitutum coluiſſe, habitum geſtauiſſe cum emiſſione, & obſeruantia Votorum, quæ Vitæ Regularis perfectionem continent, res eſt apud Doctos, & Eruditos quoſque tam certa, & conſtans, vt inter catholicos, qui eam negent, vel nulli ſint, vel non eius autoritatis, vt noſtra magnoperè interſit, illorum ſententiam autoritate, aut ratione confutare. Verùm cum temporibus ipſius Beatiſſimi Patris Auguſtini plures in Eccleſia Catholica Regularium Ordines extiterint, cuius Ordinis ille vel inſtitutum tenuerit, vel habitum geſtauerit, & ſi ante annum ducenteſimum circiter ſupra milleſimum heſitauerit nemo, controuerſiam non leuem poſteriori ſeculo recentiores quidam inter catholicos excitauerunt. Cuius excitandæ cauſas & ſi nolim curioſiùs hic perſcrutari, tamen vt eius radicem ab imis refoſſam legentium ob oculos ponamus, illud ante omnia aduertimus, duos Regularium Ordines in Eccleſia Catholica, vel à primis illius incunabulis extitiſſe, alterum Clericorum, alterum verò Monachorum. Et quidẽ quòd ad Clericos ſpectat, vt illud omittamus, quod Ioan. Gerſon Pariſienſis Academiæ Cancellarius de Sanctis Apoſtolis ſcribit in ſerm. De Cœna Domini Alfabeto 42. circa illa verba, Tradidit Ieſum. illos fuiſſe Canonicos Regulares ſub Abbate Chriſto. hoc omnino certum, & conſtans eſſe debet, omnes Clericos primitiuæ Eccleſiæ, præſertim à Sanctis Apoſtolis inſtitutos regulariter vixiſſe, & Vota Religionis emiſiſſe. Immo verò ipſimet Sanctiſſimi Apoſtoli ſubſtantialia vitæ Regularis, ſi non explicitè, ſaltim implicitè vouerunt, ſecundum ſententiam B. Auguſtini, & D. Thom. communiter receptã, de qua ſequenti libro in principio data opera dicemus. Et ſanè quid aliud nomen hoc Clericus ſonat, niſi eum, qui omnibus bonis viſibilibus à ſe abdicatis, ſolum Deum ſortem ſuam eligit, & viciſſim in ſortem Domini eſt electus, vt B. Hieron. de Inſtit. Clericorum ad Nepotianũ ſcribit? Quod autem Ordo Monaſticus ab initio naſcentis Eccleſiæ pariter fuerit inſtitutus, tradunt idem Hieron. de Viris Illuſtribus in Philone, Caſſianus de Inſtitutis renunciantium, Euſebius lib. 2. Hiſtoriæ cap. 16.

& Apoſtolorum diſcipulus Dionyſius Areopagita de Eccleſiaſtica Hierarchia cap. 6. vbi non ſolum de perfectione vitæ monaſticæ, verùm etiam de ritu Monachos initiandi plura ſcribit. Nam cum in primitiua Eccleſia fideles omnes communem vitam ducerent, prout in Actis Apoſtolorum cap. 4. legitur, quod omnes, qui poſſeſſores agrorum, aut domorum erant, vendentes afferebant pretia eorum, quæ vendebant, & ponebant ad pedes Apoſtolorũ, diuidebaturq; ſingulis, prout cuique opus erat: eumq; eſſent omnes Chriſtiani in duas Claſſes diuiſi, Clericorum vnam, Laicorum alteram, refrigeſcente paulatim inter fideles primæuo illo vitæ cõmunis propoſito, ex quo veluti ex matrice quadam Regularium cuncti Ordines prodierunt, vt ſcitè in eum locum Lyranus notauit, qui ex clericis primũ illud vitæ communis inſtitutum cum emiſſione votorum retinuerunt, quod Euſebio teſte in libro proximè allegato vſque ad Magni Conſtantini tempora in omnibus Monaſterijs, & Eccleſijs durauit, ij primum ordinem conſtituerunt Clericorum Canonicorum, quos nunc vſitato in Eccleſia vocabulo Canonicos Regulares vocamus, in quibus priſcorũ Clericorum ab Apoſtolis inſtitutorum habitus, & vitæ ratio, & norma hactenus ſeruatur. Pariter ex laicis, qui communem vitam cum renunciatione omnium diuiſibiliũ, ſiue omnium bonorum temporalium retinuerunt, ij ſecundum ordinem conſtituerunt, quem Monaſticum appellamus, in quo laicorũ naſcentis Eccleſiæ viuendi norma ſimiliter eſt ſeruata: qui licet ob illorum vitæ merita ſucceſſu temporis ex Apoſtolica diſpenſatione ad Clericalis dignitatis gratiam fuerint euecti, tamen ab initio nõ fuit ſic. Vnde & D. Dionyſius loco citato Ordinẽ Monaſticum inter Clericos, & deuotam Plebem medium conſtituit, & D. Hieron. relatus in cap. Duo. 12. q. 1. tùm à Laicis, tùm etiam à Clericis illos diſtinguit: atque tandem D. Tho. 2.2. q. 189. art. 10. ad ſecundum communiter receptus docet, quod Clericatus non ex natura, ſed ex accidenti ipſi Monachatui ſit adiunctus.

II. PRæter hos duos Regularium notiſſimos ordines, alios duos B. Auguſtinus addere videtur in lib. de Moribus Eccleſiæ, & contra Manichæos cap. 31. & 33. alterum Eremitarum, qui ſecretiſſimi ab omni hominum conſpectu deſertiſſimas terras incolebant, quale genus vitæ ducebant Paulus, Antonius, Hilarion, ac cæteri Eremitæ. Alterum aliorum, qui in Ciuitatibus, aut illarum Suburbijs degebant, a vulgarium vita remotiſſimi, plures ſimul in eodem diuerſorio habitantes, quibus vnus præerat presbyter, vir optimus, & doctiſſimus. Horum hominum plura diuerſoria tum Romæ, tum Mediolani vidiſſe fatetur ibidem Auguſtinus. Verùm an iſtud duplex hominum inſtitutum verè & propriè loquendo, Regularis ordo dici potuerit, res valdè dubia mihi eſt, nec ſatis explorata. Nam quod ad primum genus attinet, vt demus, Paulum, Antonium, Hilarionem, & alios etiam plures perfectiſſimam, & penè angelicam in terris vitam duxiſſe, tamẽ Eremitæ à Monachis diſtincti, de quibus modò loquimur, ante D. Auguſtinum, & pluribus etiã ſeculis poſt illius deceſſum, neque ſub obedientia viuebant, nec certum habitum habebant, nec etiam vota Religioſorum emittebant. Hanc ob cauſam Sacri Canones illos locuſtis comparare, & acephalos appellare nonnunquã conſueuerunt, cap. Nulla. 90. d. cap. Qui verè. 16. q. 1. quos etiam teſtamentum condere, & vxores ducere potuiſſe, idem antiqui Canones tradiderunt, d. cap. Qui verè, & cap. Perlatum, iunctis gloſſis 19. q. 3. cap. ſcripſit. 27. q. 2. & alijs in locis, quæ Boërius in ſuo tractatu Vitæ Eremiticæ notauit. Quibus tandem illud addendum, quod Ioannes Teutonicus autor gloſſæ libri Decretorum ſcribit in gloſſa cap. Qui verè. 16. q. 1. ſibi vſque ad ſua tempora fuiſſe adhuc incompertũ, quod nam vitæ genus eſſet illud Eremitarum.

Caput ſecundum.

De Regulari Sanctiſsimi Patris Auguſtini inſtituto, quorundam opiniones minus probabiles referuntur.

SEcundum iſtud quadruplex regularis vitæ inſtitutum, ſiuè verum, ſiuè nõ verum, ſcilicet Eremitarum, Monachorum, Clericorum, & aliorum, qui in Ciuitatibus ſimul degẽtes à vulgari conuerſatione remotiſſimi, vota religionis fortaſſis non emittebant, quadruplex fuit opinio de Regulari Inſtituto Sanctiſſimi Patris Auguſtini. I. Prima nonnullorum, qui conceſſerunt, B. Auguſtinum ſaltem factum presbyterum, vel Epiſcopum in Monaſterio cum aliquibus Religioſis viris religioſam, & communem vitam duxiſſe: non tamen ſe, aut ſuos aliquo ſolemni voto ad illud vitæ genus obſtrinxiſſe. quæ ſententia ex hoc capite ſuaſibilis videtur, quòd B. Auguſtinus in Africa, præſertim factus presbyter illud vitæ communis inſtitutum coluiſſe credendus eſt, quod in Italia tum Romæ, tum Mediolani ſub B. Ambroſio viderat, ac didicerat, quodque miris encomijs laudat, ac extollit: at illud propriè, & rigoroſè loquendo, genus vitæ regularis cum emiſſione votorum non erat, vt apparet ex ijs, quæ idem Auguſtinus lib. de moribus Eccleſiæ cap. 33. ſcribit. Hæc ſententia plauſibilis admodũ viſa fuit Eraſmo in Cenſura regulæ D. Auguſtini, vbi eidem fundamento nixus ita ſcribit. *In libris de moribus Eccleſiæ S. Auguſtinus præter Anachoretas, & Cœnobitas, tradidit genus tertium eorum, qui quoniam in Eremum ſecedere non erat cõmodum, vel ob parentes, vel ob liberos, vel alias cauſas, tamen vt quietius viuerent, complures in eiſdem Aedibus morabantur, nullo imperio, ſed libera charitate omnia moderante. Eos conuentus vocat diuerſoria, quæ Romæ per multa viderit. Hoc exemplum videtur imitatus in Africa, ſic vt nec*

cultu

cultu notabiles eſſent, ſicut Monachi, & liceret ab eo conuictu diſcedere, ſi cui parum eſſet commodus: licet Poſſidius appellet ea Monaſteria. Eandem ſententiam ex catholicis docuit quidã Onuphrius Camaianus Sacræ Aulæ Conſiſtorialis Aduocatus in quibuſdam allegationibus pro RR. Monachis Caſſinenſibus in cauſa præcedentiæ inter illos, & Canonicos regulares Lateraneñ, Cremonæ editis anno 1567. pag. 134. & ſeq. vbi ſub nu. 27. & ſeq. apertè aſſerit, Clericos à B. Auguſtino inſtitutos proprium habere licitè potuiſſe. Et idem affirmat de Clericis primitiuæ Eccleſiæ, & allegat Boërium in tractatu de Statu vitæ Eremiticæ nu. 19. & Felinum cap. quod ſuper ijs. de maiorit. & obed. & tandem nu. 31. concludit. *Et dato quod Canonici D. Auguſtini renunciarent proprijs, hoc erat ex conſtitutione Epiſcopi potius quam ex voto.* & multa alia ibi effundit.

II. HAec tamen ſententia cuiuſcunque ſit autoris falſiſſima eſt, vt potè contra communiſſimum omnium Catholicorum conſenſum, ad vota Religioſorũ labefactanda ab Eraſmo, aut alio quopiam nouatore introducta, & contra verba apertiſſima ipſius B. Auguſtini in ſermonibus de communi vita Clericorum, in quibus apertè dicit, ſuos clericos duo profeſſos fuiſſe, clericatum, & ſanctitatem, & vota emiſiſſe, & votorum tranſgreſſores Deo mentitos, ſibi ipſis damnationem acquiſiuiſſe. Quam ob cauſam Ianuarium tanquam Deo mortuum deplorauit, quòd poſt votum emiſſum, teſtamentum condidiſſet, & cum proprio ex hac vita deceſſiſſet. Audiantur illius verba in ſerm. 1. de comm. vita clericorum ſcribentis. *Nulli liceat in ſocietate noſtra habere aliquid proprium: ſed ſi fortè aliqui habent, nulli licet, & qui habuerint faciunt, quod non licet.* & paulo infra de Ianuario presbytero, quòd teſtamentum contra ſuam profeſſionem condidiſſet. *teſtamentum fecit presbyter ſocius noſter, nobiſcum manens, de Eccleſia viuens, communem vitam profitens, teſtamentum fecit, heredes inſtituit. O dolor illius Societatis, O fructus de arbore, quam non plantauit Dominus.* Et infra. *Qui ſocietatem communis vitæ iam ſuſceptam, quæ laudatur in Actibus Apoſtolorum, deſerit, a voto ſuo cadit, à profeſſione ſua cadit.* & paulo infra. *Ego ſcio quantum mali ſit, profiteri Sanctum aliquid, nec implere. vouete, inquit, & reddite Domino Deo veſtro, & melius eſt non vouere, quàm vouere, & non reddere.* Et infra. *Sic & Clericus duas res profeſſus eſt, & Sanctitatem, & Clericatum, interius Sanctitatem: nam Clericatum propter populum ſuum Deus impoſuit ceruicibus ipſius, cui magis onus eſt, quam honor. Sed quis ſapiens, & intelliget hæc? ergo profeſſus eſt Sanctitatem, profeſſus eſt communiter viuendi ſocietatem, & profeſſus eſt quam bonum, & quam iocundum habitare fratres in vnum. Si ab hoc propoſito cecidis, & extra manens Clericus fueris, dimidius & ipſe cecidit. quid ad me? non ipſum iudico. Si foras ſeruas ſanctitatem, dimidius cecidit. Si vero intus habuerit ſimulationem, totus cecidit.* & ſer. 2. in eodem propoſito perſiſtẽs, & de ſuis Clericis loquens. *Dixeram enim, & ſcio, me dixiſſe, quòd ſi nollent ſuſcipere mecum ſocialem vitam, non illis tollerem clericatum, ſed ſeorſum manerent, & ſeorſum viuerent: quomodo noſſent, Deo viuerent. & tamen ante oculos poſui, quantum mali ſit à propoſito cadere: malui enim habere cæcos, vel claudos, quàm plangere mortuos: qui enim hypocrita eſt, mortuus eſt.* Hæc Auguſtinus, ex quibus videas, clericos cum illo degentes vota emiſiſſe, & profeſſos fuiſſe vitam communem, & ſanctitatem, & votorum tranſgreſſores hypocritas; & Deo mortuos fuiſſe. Suppono autem pro comperto, ad quod vitæ genus ſuos clericos voto obſtringebat, illud in primis ipſum B. Auguſtinum coluiſſe, & profeſſum fuiſſe. Sed qui plura deſiderat, videat Riccardum Cenomanum Theologum Pariſienſem in Antidoto ad cenſuram eraſmicam parato, & Typis edito ad calcem primi Tomi operum B. Auguſtini ſub anno ſalutis 1541.

Nec eſt alicuius momenti, aut firmitatis eraſmicum illud fundamentum, quo ait, probabile ſibi videri, quòd Auguſtinus presbyter, ſiue Epiſcopus illud vitæ genus in Africa coluerit, quod Romæ, aut Mediolani viderat, ac didicerat. Nam eſto illi fideles, quos Romæ, vel Mediolani communem vitam in diuerſorijs ducentes deprehendit, fortaſſis vota non emitterent, quid prohibet, illum ſuos clericos ſecum in monaſterio viuentes ad meliorẽ frugem, & ad votorum emiſſionem adduxiſſe?

III. HAc igitur ſententia reiecta, vt potè falſiſſima & contra teſtimonia apertiſſima eiuſdem D. Auguſtini, fuit ſecunda opinio nonnullorum aſſerentium, Beatum Auguſtinum fuiſſe Eremitam, quatenus inſtitutum Eremiticum ab inſtituto Monaſtico eſt ſpecie, vel genere diſtinctum.

Hanc ſententiam tenuit ſine dubio autor eius Epiſtolæ, quæ ſub nomine Valerij ad Auguſtinum refertur, tum à Coriolano in ſuo defenſorio pag. mihi 15. & cap. 3. tum etiam in Breuiario Typis edito Auguſtæ Taurinorum anno 1520. in officio S. Simpliciani iuxta ritum Fratrum Eremitarum, & 3. die infra oct. B. Auguſtini. nam in ea Epiſtola illius autor ita ſub nomine B. Valerij ipſi Auguſtino ſcribit. *Et illum te continuo nigra tunica induiſſe, eaq; talari, mundano exutum habitu. Itaque te ab omnibus exiſtimari monachum, niſi quòd cingulo pelliceo cingeris, quemadmodum ipſe ſcribis, ad differentiam Monachorum.* quamuis Coriolanus hanc vltimam clauſulam omittat. Eandem ſententiam docuerunt autor ſermonum ſub nomine B. Auguſtini ad Eremitas, & B. Antoninus Florẽtinus in 3. p. hiſtoriali cap. vlt. ſiue autor illius cap. ſub nomine D. Antonini S. 2. ibi enim ſcribit. *Notandum etiam, quod B. Auguſtinus habitu religioſo in triplici ſui ſtatu indutus eſt: nam primo poſt conuerſionem ſuam, & baptiſmum dicit Ambroſius in ſerm. de baptiſmo, & Auguſtini conuerſione, hunc ſ. Auguſtinum in Chriſto genui, & poſtquam baptizaui eum, indui cucullam nigram, & ipſe ad diffe-*

rentiam Monachorum ſe cinxit zona pellicea, pergens ad Simplicianum, qui bonus ei apparebat ſeruus Dei, & verè ſic erat, vt ſcilicet de modo viuendi cum eo conferret. & ipſe Auguſtinus in quodam ſermone ſic ait: Duodecim fuimus fratres, qui induimus cucullam nigram, calceamenta, & zonam nigram deſuper cinctam ad differentiam Monachorum. & licet in ſermonibus ad Eremitas hanc vltimam clauſulam inuenire non potuerim, tamen allegatur hic ſermo ex B. Auguſtino cum eadē clauſula à Coriolano in defenſorio cap. 2. §. decima auctoritas pag. 9. vbi dicit, negari non poſſe, hunc ſermonem eſſe D. Auguſtini. Eandem tenet expreſſe ipſe Coriolanus pag. 4. dicens, B. Auguſtinum nō fuiſſe propriè Monachum: quia vt teſtatur B. Ambroſius in ſerm. de conuerſione, & baptiſmo Auguſtini, ipſe Auguſtinus cinxit ſe zona pellicea ad differentiam Monachorum: & Frater Iordanus de Saxonia lib. 1. cap. 14. pag. 32. innixus eidem auctoritati. Eandem ſententiam deberent admittere omnes venerandi Patres Eremitæ: Nam ipſi probant, quod B. Auguſtinus fuerit verè Eremita, quia fuit imitator vitæ Beatorum Pauli, Antonij, Hilarionis, & ſimilium, vt etiam B. Ioannis Baptiſtæ, & Elyæ: & quia audita fama B. Antonij Aegyptij, conuerſus eſt ad Deum, vt videri poteſt apud eorū Generalem Ambroſium Coriolanum in defenſorio cap. 5. pag. 23. & in libello d. Officiorum Ordinis Eremitarum in primo Hymno, qui ſic incipit. *Gratulentur Eremitæ vniti cœnobio, lætentur Anachorita cum Cleri collegio, Auguſtinus lumen vitæ cœpit ab Antonio.* Nam B. Antonius, Hilarion, Paulus, & alij ſimiles accepto nomine Monachi, vt contra diſtincto à nomine Eremitæ .ſ. vt ſignificat cœnobitam diſtinctum ab Anachorita, quo pacto accipit nomen Monachi Auguſtinus in lib. de morib. Eccleſiæ, cum diſtinguit Eremitas à Monachis, & quo pacto oportet, quod accipiant nomen Monachi illi, qui dicunt B. Auguſtinum ſe præcinxiſſe zona pellicea ad differentiam Monachorum, non erant Monachi, ſed Eremitæ, vt patet. licet alia ratione dicerentur Monachi, accepto nomine Monachi, vt eſt nomen genericum ad Cœnobitas, & Anachoritas, vt ſtatim dicemus.

IV. TErtia ſententia eſt aliorum, qui aſſerunt, B. Auguſtinum fuiſſe quidem profeſſione, & habitu Eremitam, ſed diſtinguunt duplex genus Eremitarum, quorum alij vocantur Anachoritæ ſolitariè in Eremis viuentes: alijs ſimul in cœnobijs degentes, cœnobitæ vocantur. igitur ſecundum hanc ſententiam B. Auguſtinus fuit Eremita, non quidem Anachorita, ideſt ſolitarius, ſed cœnobita, & inſtitutor cœnobitarum. Alij idem ſub alijs verbis explicantes dicunt, quòd hoc nomen Monachus eſt nomen commune ad Monachos ſolitarios viuentes in Eremis, qui vocantur Anachoritæ, & ad Monachos viuentes ſimul in cœnobijs, qui vocantur cœnobitæ. B. Auguſtinus fuit Monachus, non ſolitarius, ſed cœnobita, & autor vitæ Monaſticæ, non Anachoriticæ, ſed cœnobiticæ. Quæ communis eſt ſententia RR. Patrum Ordinis Eremitarum, vt videri poteſt apud Iordanum de Saxon. lib. 1. vitas Fratrū. cap. 7. & cap. 13. Paulum, & Philippum Bergom. Coriolanum, Ludouicum de Angelis, Cornelium Lancillottum, & nouiſſimè apud Ioannem Marquez in ſuo libro de Origine Fratrum Eremitarum, qui omnes conſtanter, & vnanimiter duo affirmant, primū, quod B. Auguſtinus fuerit verus Eremita, & fundator Ordinis Eremitarum, & verus frater dicti Ordinis, cinctus zona pellicea, & cuculla nigra indutus. ſecundum quod B. Auguſtinus nunquam fuit clericus Canonicus, nec habitum Canonicorum Regularium vnquam portauit. Circa quam ſententiā hoc interim eſt aduertendum, hos autores, dum cōfundunt Eremitas cum Monachis, & docent, B. Auguſtinum fuiſſe ſimul Eremitam, & Monachum, perperam pro ſe allegare teſtimonia ex Epiſtola B. Valerij ad Auguſtinum, vel ex ſermonibus ad Eremitas, vel ex D. Antonino in 3. par. tit. 24. cap. 14. cum hi autores expreſſe dicant, B. Auguſtinum voluiſſe ſuper tunica nigra cingere zonam pelliceam, vt eſſet habitu diſtinctus à Monachis, ſiue, vt illorum verbis vtar, ad differentiam Monachorum: hoc enim aliud nihil eſt, niſi vt lepidè Marcus Antonius Zimara in quodam Theoremate de Petro Aponenſi inquit, eos conciliare, & concordare, qui ex propria ſententia volunt eſſe diſcordes.

NOn me latet huic obiectioni occurrere Coriolanum in eodem defenſorio pag. 4. ita ſcribentem. *Sed aduertendum, quod tunc temporis erant cœnobitæ in duplici genere; quia quidam erāt Monachi, ſicut fuit S. Hieronymus, & S. Baſilius, & quidam erant Eremitæ, ſicut fuerunt Paulini, & Simplicianiſtæ. Auguſtinus non fuit de numero cœnobitarum, qui erant Monachi, capiendo Monachos propriè, & ſtrictè, tum quia non eſt veriſimile, quòd tantus doctor tantæ ſanctitatis, & ſcientiæ, & feruoris, reliquiſſet regulam ſtrictiſſimam Monachorum, & tranſiſſet ad laxiorem; tum quia neque ab ipſo, neque ab aliquo alio facta eſt de hoc mentio, ſcilicet quod fuerat Monachus, niſi vt infra videbimus in ſolutione argumentorum, capiendo Monachos large: Tum quia vt teſtatur S. Ambroſius in ſerm. de conuerſione, & baptiſmo Auguſtini, ipſe Auguſtinus cinxit ſe pellicea zona ad differentiam Monachorum. ſequitur igitur de neceſſitate, quod fuerit Eremita cœnobita.* hæc ille. V.

Verùm hanc diſtinctionem tum D. Hieronymo, & Caſſiano, tum etiam ipſis venerandis Patribus eremitis contrariā eſſe crediderim. nam in primis, quod ad Hieronymum attinet, ille in lib. de cuſtodia virginitatis, ſiue in Epiſtola 22. ad Euſtochium inter medium, & finem omnes Monachos in tria genera diſtinguit, primum cœnobitarum, ſecundum Anachoritarum, tertium Sarabaitarum, quod lingua Aegyptia Remoboth dicebatur. Rurſus Epiſtola 4. ad Ruſticum Monachum, in qua vitæ Monaſticæ formam tradit, Monachos ab Vrbibus reuocat, ad Eremum inuitat, & cum Eremitis confundit. Similiter Caſſianus, qui de Vita, & inſtitutis

Mona-

Monachorum, ſiue Eremitarum locupletiſſimè ſcripſit, Hieronymi doctrinam ſecutus eſt in Collationibus Sanctorum Patrum: nam collat. 18. cap. 4. & ſeq. cum D. Hieron. tria Monachorum genera diſtinguit, Cœnobirarum, Anachoritarum, & Sarabaitarum. Collatione quoque 19. vocat Monachos tam profeſſores vitæ Anachoriticæ, quā Cęnobiticæ. Demum ipſe Caſſianus, quem præter omnē dubitationem conſtat fuiſſe Monachum cœnobitā, vel in ipſo libri titulo de Inſtitutis renunciantium vocatur Ioannes Caſſianus Eremita. Neſcio igitur, vnde Coriolano in mentem venerit diſtinctio de duplici genere Cœnobitarum, Monachorum, & Eremitarum: cum potius è contrario tam Monachi, quàm Eremitæ diſtingui conſueuerint in Cœnobitas, & Anachoritas. Eſſe verò hanc Coriolani diſtinctionem de duplici genere Cœnobitarum apertiſſimè contrariam ijs, quæ Venerandi Patres Eremitæ de ipſo B. Auguſtino ſcribunt, probatione opus non habet. nam ſi B. Auguſtinus non fuit verè Monachus, ſed Eremita, nec potuit dici Monachus accepto nomine Monachi propriè, ac ſtrictè, ſed ſolum largo modo, vt ille fatetur, cur obſecro de Auguſtini Monacharu tantopere ſtrepunt? cur etiam Auguſtini regulam non clericalem, ſed monaſticam appellari volunt? cur verba illa in Hymno B. Auguſtino cantari ſolito. *Tu de vita Clericorum ſanctā ſcribis regulam.* mutant, eorum vice reponentes. *Tu de vita Monachorum ſanctam ſcribis regulā?* cur demum Auguſtini Monachatum eorum omnes libri reſonant, ſi non propriè, & ſtrictè, ſed ſolum largè Monachus dici poteſt?

Caput tertium.

De Sanctiſsimi Patris Noſtri Auguſtini Inſtituto vera ſententia quibuſdam propoſitionibus explicatur, & ad illam probandam nonnuila fundamenta conſtituuntur.

I. Quarta ſententia, quam cenſeo veriſſimam, ſequentibus propoſitionibus ſic explicatur. Prima propoſitio. Beatus Auguſtinus toto vitæ ſuæ tempore, vſque ad presbyteratum fuit laicus, nec alicuius regularis ordinis inſtitutum profeſſus eſt, nec habitum geſtauit. ſecunda Propoſitio. B. Auguſtinus factus presbyter, Monaſterium Clericorum mox inſtituit, & cum Clericis Canonicis vſitato vocabulo nunc Canonicis regularibus vocatis vixit tum in presbyteratu, tum etiam in domo Epiſcopali. tertia Propoſitio. B. Auguſtinus verè fuit Clericus Canonicus, & vitam canonicam profeſſus habitum Clericorum Canonicorum non ſolum presbyter, verùm etiā Epiſcopus geſtauit. Vt iſtas aſſertiones veriſſimas eſſe oſtendamus, Duo fundamenta etiam certiſſima nobis ante omnia conſtituenda ſunt, quorum primum hoc eſt. Inter cęteras regulas ad veras hiſtorias à falſis ſecernendas à viris in arte peritiſſimis traditas, omnium rectè ſentientium conſenſu, certiſſimam illam eſſe, quæ in ipſa temporum ratione, & ſupputatione fundatur: quam S. Ioannes Chryſoſtomus, cum ſe ad D. Pauli epiſtolas exponendas prępararet, adeo magnifecit, vt ſtatim in principio operis ſcripſerit. *Hunc laborem (ſcilicet temporum indagationem) nemo extra rem, neuè hanc indagationem ſuperuacanea curioſitatis eſſe putet. confert enim nobis non parum ad quæſtiones explicandas ipſum Epiſtolarum tempus.* Quemadmodum ab oppoſito ob eiuſdem temporū ſupputationis neglectum multi multos, eosq; grauiſſimos errores ſæpius incurrunt, vt doctè Cardinalis Baronius tomo 1. ſuorum Annal. ſub anno 70. num. 3. ſic adnotauit. *Videas, quod ſæpe inculcauimus, quantum conferat exacta in rebus peruestigandis temporum ratio, ſine qua interdum labi in portentoſos errores neceſſe erit.* Hinc nos iuxta præſentem regulam ad vetitatem dictarum propoſitionum ex tenebris, quas nonnulli dara opera illi obfundunt, in lucem eruendam, ipſa temporum ratione, & ſupputatione in primis vtemur.

Secundum fundamentum eſt. Omne tempus vitæ B. Auguſtini, poſt illius baptiſmum à Poſſidio Calamenſi in libro de vita, & moribus Auguſtini in tres partes fuiſſe diſtinctum. Prima pars illud tempus amplectitur, quo Auguſtinus vixit immediatè poſt baptiſmum vſque ad presbyteratum excluſiuè. ſecunda illud, quo vixit, poſtquam factus fuit presbyter, vſque ad aſſumptionem ad Epiſcopatum, ſimiliter excluſiue. tertia pars continet reliquum vitæ illius tempus ab aſſumptione ad Epiſcopatum vſque ad illius obitum fæliciſſimum. Quam vitæ Auguſtini diuiſionem ex eodem Poſſidio cap. 28. ſic accipe. *Ante proximum verò diem infirmitatis obitus ſui à ſe dictatos, & editos recenſuit libros, ſiue eos, quos primo tempore conuerſionis ſuæ adhuc laicus, ſiue quos presbyter, ſiue quos Epiſcopus dictauerat. Et quæcunque in ijs recognouit, aliterquam ſe haberet Eccleſiaſtica regula, à ſe fuiſſe dictata, & ſcripta, cum adhuc Eccleſiaſticū vſum minus ſciret, minusq; intelligeret, à ſemetipſo reprehenſa, & correcta ſunt.* hæc Poſſidius, quæ tanquam regula dicendorum diligenter præ oculis teneri debent. II.

Caput quartum.

Pro eadem ſententia firmanda tertium fundamentum ponitur, & tempus baptiſmi ipſius Beatiſsimi Patris indicatur.

Quoniam qui aſſerunt, B. Auguſtinum ante I.
presbyteratum vel eremitā, vel monachū fuiſſe, circa tēpus baptiſmi ipſius beatiſſ. Patris, ac etiam circa tēpus reditus illius

Digitized by Google

ex Italia in Africam, errore manifeſtiſſimo labuntur, dum putant, illum anno trigeſimo ætatis ſuæ baptizatum, triennio poſt baptiſmum ſuſceptum in Italia inter eremitas, ſiue monachos, aut Mediolani, aut in Tuſcia in Monte Piſano, vel apud Centum cellas demoratũ, quæ apud Autorẽ ſermonum ad Eremitas, Epiſtolæ Sigiberti nuncupatæ, vltimi capitis chronicæ B. Antonini, & apud Coriolanum, Paulum Bergomenſem, ac etiã in libello diuin. Officiorum Ordinis Eremitarũ in principio legũtur, & nouiſſime apud Ioannem Marquez in ſuo lib. de origine Fratrum eremitarũ c.4. in princ. & c.5. §. 12. & cap.8. §. 6. hoc excepto, quod non audet affirmare, B. Auguſtinum baptizatum fuiſſe anno 30. ſed ſub diſiunctione, vel anno trigeſimo, vel trigeſimo tertio, quaſi in re tanti momenti nihil referat ſpacium trium annorum addere, vel minuere; Antequam vlterius procedamus, maximi referre, quin etiam neceſſarium eſſe credimus, ad prædictas veritates elucidandas, & firmandas prius de vero, & certo tempore baptiſmi, ac etiam reditus B. Auguſtini in Africam differere, & quidem de tempore baptiſmi in hoc capite: de reditu vero in Africam in ſequenti verba faciemus.

Circa tempus baptiſmi ipſius B. Auguſtini duplex dubium in primis occurrit, alterum circa annum, alterum circa diem. Rurſus circa annum duplex etiam quæſtio oritur, altera circa annum à Chriſti natiuitate, altera circa annum ab eiuſdem Auguſtini natiuitate computandum. Quare vt omnia, & ſingula diſtinctè perſtringamus, & explicemus, de tẽpore baptiſmi B. Auguſtini tres quæſtiones veniunt à nobis explicandæ, & reſoluendæ. Prima erit, quonam anno à Chriſti Saluatoris noſtri natiuitate numerando B. Auguſtinus ſacro baptiſmate fuerit initiatus. 2. quo anno ętatis ſuæ baptiſmum ſuſceperit. 3. quo die fuerint baptizatus. Et quidem circa primam quæſtionem variæ feruntur opiniones ſcribentium, ſicut etiam variè de obitu eiuſdem B. Patris loquuntur. Nam alij eius obitum referunt in annum noſtræ ſalutis 434. vt D. Proſper in Chronico, & Theodoricus, quem Ticinenſis noſter, & quidam alij ſequuntur. Alij in annum 426. vt autor Chronicæ Martinianæ nuncupatæ. Alij in annum 429. vt Marcellinus. Alij in annum 411. vt D. Antoninus Florẽtinus in 2.p. hiſtoriali tit. 10. cap. 8. §. 3. Alij aſſerunt, quod obitus B. Auguſtini in annum 430. referendus ſit, vt Baronius tomo 5. ſub eodem anno num. 75. ex Proſpero Auguſtini contemporaneo in ſuo Chronico notauit: quanquam D. Proſper obitum Auguſtini referat in annum Chriſti 434. Mea ſententia eſt, B. Auguſtinum anno Chriſti 431. die 28. Auguſti obijſſe: quia anno Chriſti 388. ętat Romæ illo anno baptizatus, quo anno incidit obitus Maximi Tyranni in menſe Auguſti, vt ille fatetur lib. 3. contra Epiſtolas Petiliani cap. 25. & baptizatus eſt in annis triginta tribus, & vixit annos 76. vnde oportet illius obitum in annum 431. non in 430. referre. Quo ſuppoſito ſi B. Auguſtinus anno Chriſti 431. die 28. Auguſti obijt, neceſſe erit, illius diem natalem in annum 355. idibus Nouembris incidiſſe, qui B. Auguſtini natalitius dies extitit ex libro de Beata vita. Ex quo die ſi annos triginta tres vſque ad Sabbatum Sanctũ, ſiue vſque ad vigiliam Paſchæ Reſurrectionis Domini Noſtri Ieſu Chriſti numeres, quo nimirum die ille fuit baptizatus, neceſſarium erit, illius baptiſmum in annum Chriſti 388. incidiſſe: & iſta eſt verior, & probabilior ſententia, quæ de hac quæſtione teneri poſſit, quanquam nec ipſa ſuo ſcrupulo careat tum propter teſtimonium D. Proſperi, qui Auguſtini tempore vixit, & illius obitum ponit ſub anno 434. nõ 430. vt vult Baronius: tũ propter ea, quæ ſcribit idẽ Auguſtinus lib. 18. de Ciuitate Dei in fine, vbi ait à Chriſti reſurrectione, & Miſſione Spiritus Sancti vſque ad tempus euerſionis Idolorum Carthagine ſecutæ ſub Honorio, annos 365. excurriſſe. Exinde verò vſque ad tempus, quo B. Auguſtinus ea ſcribebat, alios annos triginta: quibus ſi alios annos 33. adieceris, à Natiuitate Chriſti vſque ad Reſurrectionem, & Miſſionem Spiritus Sancti numerandos, anni quadringenti & viginti octo reſultabunt. Porrò B. Auguſtinum poſt illum librum 18. de Ciuit. alios quatuor ſcripſiſſe, ac rurſus alios quatuor, vel ſex libros contra Iulianũ Pelagianum, libros etiam de Bono perſeuerantiæ, de correptione, & Gratia, de Gratia, & libero arbitrio, & quod caput eſt, libros etiam omnes prius editos recenſuiſſe, & duos libros Retractationum edidiſſe, res eſt notiſſima, nec probatione indiget. Vtrum autem tot libros ſcribere, recurrere, & corrigere intra ſpacium duorum annorum ſenio præſertim confectus, & ægra valetudine, & inter Vrbis obſidionem potuerit ſine miraculo, prudentibus decernendum relinquo. Mihi nodum difficultatis attigiſſe ſufficiat, propter quã Auguſtinus Ticinenſis noſter vir rerũ hiſtoricarũ peritiſſimus adactus fuit, vt tempus vitæ ipſius B. Auguſtini diutius prorogaret vſque ad annum 434. quod tamen difficultatem patitur: Quia Auguſtinus ante Celeſtinum Papam obijt ex Epiſtola eiuſdem Celeſtini, quæ habetur ad finem operum B. Proſperi cap. 2. Celeſtinus verò ad annum 434. non peruenit.

Circa ſecundam quæſtionem maior ſeſe difficultas ingerit, nam ante annos circiter quadraginta ferè omnes de hac re ſcribentes in manifeſtũ errorem lapſi ſunt dicentes, Beatum Auguſtinum anno ætatis ſuæ trigeſimo ſalutare lauacrum ſuſcepiſſe. ita Autor ſermonum ad Eremitas, & autor Epiſtolæ ſub nomine Sigiberti, quos ſequuti ſunt Vincentius Beluacenſis lib. 17. ſpeculi hiſtorialis cap. 51. Nauclerus vol. 1. generatione 14. Volaterran. lib. 21. Antropologiæ in Auguſtino, Coriolanus in defenſorio, liber Officiorum Ordinis Eremitarum, Ioannes Marquez cap. 4. & quod magis miror, Cardinalis Baronius in Martyrologio à ſe primitus edito; quamuis à Reu. Georgio Vedano Vercellenſi olim noſtræ Congregationis Abbate Generali per literas de ſuo errore certior factus, illum

illum

Digitized by Google

ſum emendauerit tum in Martyrologio iterum edito, tum etiam in tomo 4. Annal. num. 71. ac demum in Breuiario nuper iuſſu Pauli Quinti reformato.

Hæc ſententia cuiuſcunque ſit autoris, eſt manifeſtus error in hiſtoria, ad quem conuincendum non alio teſte opus eſt, quam ipſomet Auguſtino. Ipſe nanque, vt multa omittamus ex libris cõfeſſionum, præſertim lib. 6. cap. 11. & 15. in quibus apertè fatetur, ſe vltra annos triginta ſuæ ætatis in luto vitiorum hæſiſſe, quod etiam repetit in ſermone de aſſumptione B. Mariæ, hæc ſcribens. *Triginta annis, & amplius cõputrui in ſtercoribus peccatorum meorum*, ſi tamen ſermo ille Auguſtini eſt, in 3. contra Academicos cap. 20. ait. *Sed cum trigeſimum & tertium ætatis meæ annum agam, non me arbitror deſperare debere, eam me (.ſ. notitiam) quandoq; adepturum:* & lib. 2. ſoliloquiorum cap. 10. *Nam cum triginta tres annos agam, quatuordecim ferè anni ſunt, ex quo iſta ſapere deſiti.* Porrò libros contra Academicos, & libros ſoliloquiorum B. Auguſtinum ante ſuum baptiſmum ſcripſiſſe, illemet fatetur lib. 1. Retractatio. cap. 1. 4. & 6. ad quæ loca remitto.

III. SEcunda ſententia fuit Cardinalis Baronij tomo 4. ſub anno 388. n. 71. vbi primum errorẽ corrigens, in alterum lapſus eſt, vt diceret, B. Auguſtinũ anno ætatis ſuæ non trigeſimo, neque trigeſimo tertio, ſed trigeſimo quarto baptizatũ. Et quia videbat, ſibi aduerſari tex. B. Auguſtini lib. 9. confeſſionum cap. 2. vbi ait, quòd quando eius Mater Monica ex hac vita migrauit, ipſe erat in annis triginta tribus, liberè falſus eſt, textum B. Auguſtini ibi loci deprauatum fuiſſe, & pro illis verbis. *Ergo die nono, ægritudinis ſuæ quinquageſimo, & ſexto ætatis ſuæ anno, trigeſimo & tertio ætatis meæ, anima illa religioſa, & pia corpore ſoluta eſt.* reponendum eſſe, trigeſimo & quinto ætatis meæ, vt ſcilicet eſſet in annis triginta quinque, quãdo eius mater ex hac vita migrauit. Mouetur verò ad hũc errorem aſſerendum ex quibuſdam verbis Auguſtini malè intellectis, quia nimirum Auguſtinus fatetur in 3. libro contra Academicos cap. 20. ſe in annis triginta tribus ſcripſiſſe illos libros, & quod illos ſcripſit ante libros de vita beata, cum adhuc eſſet Cathecumenus, & quod libros de beata vita ſcripſit occaſione natalis ſui, qui incidit in diem 13. ſiue idibus Nouembris. Cum enim ſequenti Paſchate baptizatus fuerit, ſi libros de Academicis ſcripſit, dum eſſet annorum trigintatrium, & ſi illos ſcripſit ante librum de beata vita, qui ſcriptus eſt idibus Nouembris, cum adhuc eſſet cathecumenus, neceſſe erit dicere, B. Auguſtinum idibus Nouembris annum 34. incepiſſe: & cum ſequenti tempore Paſchali baptizatus fuerit: conſequens erit, vt anno ætatis ſuæ trigeſimo quarto baptizatus fuerit, non autem trigeſimo tertio. Eandem ſententiam ſecutus eſt Frater Cornelius Lancillottus lib. 2. de vita S. Auguſtini cap. 34. qui conſequenter dicunt, ipſum Auguſtinum non anno Chriſti 387. ſed. 388. baptiſmum accepiſſe.

Sed ſalua in omnibus reuerentia, quæ tanto viro debetur maxima, quem libentiſſime in omnibus ſequi vellem, ſi non amor veritatis obſtaret, quod ſemel admonuiſſe ſuffecerit, hæc quoque ſententia falſitatis conuincitur, primo ex textu D. Auguſtini loco allegato lib. 9. confeſſ. cap. 11. vbi fatetur, ſe fuiſſe ætatis annorum triginta trium, quando anima pijſſimæ ſuæ matris corpore ſoluta eſt: qui textus non fuit corruptus, neque corrumpendus eſt, neque libros nobis, ſed nos libris Doctorum accomodare debemus. 2. falſitatis etiam conuincitur eadem ſententia ex eodem fundamento, ex quo malè intellecto Baronius ſuum errorem hauſit. Nam D. Auguſtinus non dicit, ſe libros contra Academicos ſcripſiſſe ante librum de beata vita, ſed hunc inter illos, adeo quod libros de Academicis prius inchoauit, ſed dum illos ſcriberet, contigit dies natalis illius, qui fuit idibus Nouembris, & tunc ſcripſit librum de beata vita, quem trium dierum ſpatio abſoluit: ſcripſit etiam duos alios libros ſoliloquiorum, quos ſimiliter cathecumenum, & cum eſſet annorum triginta trium, & poſt librum de Beata vita, & inter libros de Academicis ſe ſcripſiſſe, fatetur libro primo retracta. cap. 4. Deinde poſt abſolutum librum de Beata vita, & libros ſoliloquiorum abſoluit tandem ante baptiſmum ipſos libros de Academicis. Quare cum in fine tertij libri contra Academicos cap. 20. (id enim eſt poſtremum caput illorum librorum) ſcribat, ſe tunc temporis fuiſſe annorum triginta trium: Sequitur Auguſtinum, dum ſcriberet librum de Beata vita idibus Nouembris, annum ætatis ſuæ trigeſimum tertiũ incæpiſſe, & eo incæpto libros ſoliloquiorum ſctipſiſſe, & libros contra Academicos prius inchoatos abſoluiſſe, & eodem anno tempore Paſchali ſacro baptiſmate initiatũ fuiſſe. neque opus eſt aſſerere textum lib. 9. confeſſ. deprauatum fuiſſe, vt cap. ſequenti fuſius oſtendemus. Hac igitur ratione fortaſſis adductus Ludouicus de Angelis lib. 3. de vita Auguſtini cap. 4. propriùs ad veritatem accedens, Auguſtini baptiſmum reiecit in annum Chriſti 387. ſub die 24. Aprilis. ſed nec ipſe veritatem eſt aſſecutus: quia ſi tunc Auguſtinus erat in annis triginta tribus ab idibus Nouembris, & infra, & natus eſt anno Chriſti 355. vt ſupra dictum fuit, ſequitur quod eius baptiſmus in annum 388. non autem 387. inciderit, vt intelligenti patet. Quia anno 387. idibus Nouembris ille ingrediebatur annum 33.

Dicendum itaque reſolutè, Beatum Auguſtinũ anno Chriſti 388. ætatis verò ſuæ anno 33. non trigeſimo quarto, tempore Paſchæ, .ſ. in ſabbato ante diem dominicam Reſurrectionis baptiſmũ accepiſſe. & ita etiam aſſerit Frater Iordanus de Saxonia lib. 1. in vitas fratrum, nuncupato cap. 7. per hæc formalia verba. *Fuit autem baptizatus anno ætatis ſuæ trigeſimotertio tempore Paſchali V. Idibus Aprilis .ſ. tertia decima die Aprilis: & eodem anno, qui terminabatur idibus Nouembris, Mater ſua defun-*

Eta eſt, vt hoc alibi lucide declaraui. Omitto hic, contradictiones Coriolani in ſuo defenſorio, tum quod eas ſufficienter, & euidenter reiecit Auguſtinus Ticinenſis in libello, cuius eſt titulus, Clipeus veritatis, quem quia breuis, & doctus eſt, nec multis cognitus, ad calcē huius libri forſan imprimendum curabo. tum quia velle hic omnia Coriolani dicta adhoc dubium ſpectantia examinare, nihil aliud eſſet, niſi bonas horas malè perdere, & inelucidanda renotiſſima laborare.

V. Circa tertiam, & vltimam quæſtionem fuit etiā ſententia Cardinalis Baronij in ſuo Martyrologio ſub die quinta Maij, quod B. Auguſtinus illa die, videlicet quinta Maij fuerit baptizatus. Ait enim. *ibidem (.ſ. Mediolani) Conuerſio S. Auguſtini Epiſcopi, & Eccleſiæ doctoris, quem B. Ambroſius Epiſcopus fidei catholicæ veritatem docuit, & hac die baptizauit*. Sed vt liberè dicam, ego in re tam manifeſta, & conſpicua tanti viri ingenium ſatis nunquam ſum admiratus, non ſolum quod ille primus ex omnibus, quos vidi, baptiſmum B. Auguſtini ſub hac die poſuerit: ſed quod tantus vir non ſolùm hiſtoriæ ſacræ peritiſſimus, ſed etiam in Theologicis non parùm verſatus, in eam ſententiam venerit, vt baptiſmum B. Auguſtini in quintā diem Maij reiecerit. Primo namq; certum, & conſtans eſt, temporibus B. Auguſtini baptiſmum ſolemni ritu, & extra caſum neceſſitatis, non niſi temporibus Paſchæ Dominicæ Reſurrectionis, vel Pentecoſtes, ſcilicet in Vigilia Paſchæ, vel Pentecoſtes apud catholicos conferri conſueuiſſe. De qua re videri poteſt Cardinalis Bellarm. de Sacram. Baptiſmi cap. 26. vbi ita ſcribit. *Quinta (.ſ. ceremonia) eſt tempus Paſchale, & Pentecoſtes. Et ſi enim quouis tempore poſſit dari baptiſmus, ſi neceſſitas vrgeat: tamen Veteres diligentiſſimè ſeruabant hanc ceremoniam, vt ſolum in Sabbatis Paſcha, & Pentecoſtes ordinariè baptizarent; extant de hac re Epiſtolæ decretales Siricij I. cap. 2. & Leonis I. epiſt. 4. & epiſt. 80. & Gelaſii epiſt. 1. cap. 12. vbi ſeueriſſime reprehendunt Epiſcopos quoſdam, qui audebant extra caſum neceſſitatis baptiſmum conferre in Epiphania, aut feſtis diebus Martyrum: & iubent, vt ſeruetur antiqua conſuetudo, vt ſolum in Paſchate, & Pentecoſte detur baptiſmus*. Eſſe item hanc antiquam, & vniuerſalem conſuetudinem, patet ex Cathecheſibus Cirilli, quæ ideo in Quadrageſima habitæ ſunt &c. Conſtat etiam B. Auguſtinū ſolemni ritu, & in Quadrageſima, & tempore Paſchali nomen dediſſe, & cathechizatum, & tandem baptizatum, quod euidenter apparet tum ex libris confeſſ. lib. 9. cap. 6. & ſeqq. tum ex Poſſidio in vita Auguſtini cap. 1. in fine, quod nec ipſe Baronius negat, ſed vltro fatetur tomo 4. ſub anno 388. nu. 71. eundem Poſſidonium ſecutus. Hæc cum ita ſe habeāt, optarem quam maximè, ſi hoc fieri poſſet, ab hoc Illuſtriſſimo viro doceri, vnde habuerit, diem Paſchæ, vel Pentecoſtes, eo anno, quo ille baptiſmum Auguſtini ponit, aut alio quouis anno, in diem ſextam Maij incidiſſe, vel incidere vnquam potuiſſe, vt in eius vigilia .ſ. die quinta Maij ipſe B. Auguſtinus ſolemni ritu in forma Eccleſiæ Catholicæ cōſueta baptizatus fuerit, vel baptizari potuerit? ego certè hoc non inueni, neque verò iuxta regulas ab Eccleſia Catholica hactenus traditas, & ſeruatas credo, quòd poſſit inueniri.

Dicetur, quòd ex omnium Catholicorū conſenſu Cōuerſio B. Auguſtini ponitur ſub die quinta Maij, & hæc antiquiſſima totius Eccleſiæ Catholicæ eſt traditio. Sed quid tum? an ideo, quia illius conuerſio illo die accidit, neceſſe erit dicere, illo etiam die fuiſſe baptizatum? minimè profectò. Conſtat namq; illum ante ferias vindemiales perfectè ad Deum conuerſum ſcholis renunciaſſe, in rus ſeceſſiſſe, & ſacrorum librorum meditationi, & lectioni incubuiſſe, quo ſe ad baptiſmi gratiam percipiendam diſponeret. Inde vbi tempus aduenit, quo illum inter competentes nomen ſuum dare oportebat, quod nimirum ante mediam Quadrageſimam fiebat, relicto rure Mediolanum rediſſe, ibiq; adueniente tempore Paſchali ſolemniter baptizatum à B. Ambroſio. Et hæc omnia clariſſima ſunt ex lib. 9. confeſſionum, vt mirum ſit, quomodo viri doctiſſimi in luce meridiana labi potuerint. Baroniū ſecutus eſt frater Cornelius Lancillottus.

Propiùs ad veritatem acceſſiſſe viſus eſt Ludouicus de Angelis lib. 3. de vita Auguſtini cap. 4. ita ſcribens. *Menſis erat Aprilis, & dies vigeſima quarta, in quam illo anno Domini 387. Sabbatum Paſchale incidit, vt patet ex Cyclo Dionyſii cognomento parui: illo autem ſabbato baptiſma diſpenſari ſolitum erat, non autem per totam hebdomadā ſequentem, ſicut ſcribit Pierius Valerianus. Hora nona, qua Cornelius admonitus fuit ab Angelo de Baptiſmo, dari illud inſtitutum, ait Amalarius, & in ipſa credibile eſt, datum Auguſtino*. & ſanè ſi Auguſtinus anno 387. baptizatus fuiſſet, ita neceſſe eſſet affirmare, quòd ſcilicet 24. Aprilis baptizatus fuiſſet. Verùm hallucinatus eſt hic autor, quia ſi obitus B. Auguſtini incidit in annum 431. ſub die 28. Auguſti, & erat tunc Auguſtinus in annis 76. vt Poſſidius ſcribit, & in anno ætatis ſuæ 33. fuit baptizatus, vt ex eodem Auguſtino habemus; illius baptiſmus non anno 387. ſed 388. contigit, vt ſuperius deductum fuit. Ideo alij, inter quos Frater Iordanus de Saxonia lib. 1. cap. 7. ipſum baptiſmum B. Auguſtini ponunt ſub die 13. Aprilis. verùm hi voluntariè loquuntur, quia certum annū, in quo ille baptizatus fuerit, non ſibi conſtituunt: eo vero ignorato non poteſt etiam certus dies, niſi diuinando conſtitui. VI.

Dicendum igitur, quòd B. Auguſtinus eo die, menſis, & anni fuit baptizatus, quo die illo anno incidit vigilia Dominicæ Reſurrectionis. Porrò dictum eſt, ſecundum veriorem ſententiam B. Auguſtinum baptiſmo initiatum anno Chriſti 388. ergo eo die fuit baptizatus, quo die illo anno incidit vigilia Dominicæ Reſurrectionis: at vigilia Dominicæ Reſurrectionis ex Cyclo venerabilis Bedæ illo anno incidit quarto idus Aprilis .ſ. die octauo. Igitur eo

Digitized by Google

die dicendum eſt B. Auguſtinum fuiſſe baptizatū. Quæ ſententia confirmari etiam poteſt ex ijs, quæ cap. ſtatim ſequente dicemus? De reditu eiuſdem Auguſtini in Africam; quia B. Auguſtinus ſtatim baptizatus ad Oſtia tiberina contendit cum matre, & ſocijs, vt in Africam traijceret, & reperit ſe in Oſtijs tiberinis die ſaltem tertio decimo antequam illius mater ex præſenti vita migraret, cum Beata Monica intra quinque dies poſt aduentum ſuum ad Oſtia tiberina febribus decubuerit, & nono ægritudinis ſuæ die in anno ætatis B. Auguſtini trigeſimotertio ex hac vita migrauerit. ex lib. 9. confeſſionum cap. 11. Neceſſe igitur eſt, eo anno vigiliam Paſchæ vel in fine Martij, vel circa initium Aprilis incidiſſe. Alioquin quomodo potuiſſet Auguſtinus cum matre, & ſocijs Mediolano vſque ad Oſtia tiberina in tam breui temporis interuallo proficiſci? nam obitum beatæ Monicæ omnes in quartam diem menſis Maij reijciunt, ex quibus ſi dies tredecim detrahas, quibus illa ante obitum ſuum ad Oſtia tiberina venit, oportebit illam ſaltem die vigeſima Aprilis in Oſtijs tiberinis conſtitiſſe. Verū hæc ratio ſequenti capite longiùs repetenda erit.

Caput quintum.

Quartum fundamentum ponitur, & probatur, B. Auguſtinum poſt ſuſceptum baptiſmum cum Matre, & ſocijs ad Oſtia tiberina ſtatim contendiſſe.

.I. QVi contendunt, Beatum Auguſtinum poſt baptiſmum eremiticā, ſiue monaſticam vitam, & habitum ſumpſiſſe, tria conſtantiſſimè docent. Primum, quod B. Auguſtinus ſtatim baptizatus, ab Ambroſio, ſiue à Simpliciano veſte nigra indutus fuerit, & zona pellicea præcinctus, & in monaſterio à Simpliciano inſtituto Mediolani per annum ferè cum dimidio ſteterit. Secundum, quod Mediolano diſcedens, vt in Africam rediret, per Hetruriam iter faciens, eremitas in monte Piſano, & in Centum cellis degentes viſitauerit, ac cum illis altero anno circiter cum dimidio moratus, ſanctiſſimis regulis illos informauerit. Tertium, quod poſt baptiſmum, antequam in Africam traijceret, triennio ſaltem in Italia commoratus fuerit. Quæ omnia apud præfatos autores Sigibertum, Coriolanū, Paulum Bergomenſem, & alios videri poſſunt. Et quod magis refert, ſaltē ex aliqua parte apud Cardinalem Baron. loco citato ex tomo 4. Annal. ſub anno 388. num. 71. vbi dicit, corrigendum eſſe locum Auguſtini in 9. Confeſſionum cap. 11. dum ait, ſe fuiſſe ætatis annorum trigintatrium, quando anima illa pia matris ſuæ Monicæ corpore ſoluta fuit, & pro annis trigintatribus ponendum. *ætatis verò meæ annorum trigintaquinque*: cuius fundamentum eſt, quia putat B. Auguſtinum baptizatū fuiſſe poſt completum annum trigeſimum tertium, & inchoatum annum trigeſimum quartum, ex quibuſdam verbis in tertio contra Academicos c. 20. malè intellectis: & obitum Beatæ Monicæ contigiſſe anno ſequenti etiam expleto, poſtquam B. Auguſtinus fuerat baptizatus. Ex quibus conſequens fit, vt ſecundum illius computum B. Auguſtinus eſſet ætatis annorum non triginta trium, ſed triginta quinque, quando anima illa pia, & religioſa corpore ſoluta eſt. Conſequitur etiam, vt ex ſententia Baronij Auguſtinus ſupra integrum annum poſt ſuſceptum baptiſmum in Italia moratus fuerit, & anno ætatis ſuæ vel trigeſimo quinto, vel ſequenti in Africam traiecerit. Hæc autem omnia cum eo fine fuerint excogitata, vt aliquod temporis ſpaciū ad vitam eremiticā tum Mediolani, tum in Hetturia ducendam Beato Auguſtino daretur, ſi ex oppoſito monſtratum fuerit, B. Auguſtinum ſacro lauacro initiatum ſtatim in Africam rediſſe, nec Mediolani, nec in Hetrutia cum Monachis, ſiue cum Eremitis vllo pacto morari potuiſſe, vnico ictu ruēt, concident, & in nihilum ſoluentur omnia, quæ ſcribuntur de monachatu illius in monaſterio Mediolanenſi ſub Simpliciano, vel de vita eremitica in monte Piſano, & in Centum cellis, & quæ de Regulis Eremiticis ab Auguſtino ibi loci ſcriptis tanto labore fuerunt excogitata. Ego verò pro veritate, & pro fundamentis dicendorum, ſequentes propoſitiones ex ipſomet Auguſtino, & ex Poſſidio illius diſcipulo acceptas, tanquam certiſſimas probabo.

PRima propoſitio. Beatus Auguſtinus eo anno, ac etiam menſe, quo fuit baptiſmo initiatus, fuit apud Oſtia tiberina cum matre, & ſocijs, vt in Africam rediret. II.

Secunda propoſitio. Beatus Auguſtinus intra anni circulum à die baptiſmi illius inchoandum ex Italia in Africam traiecit.

Iſtæ aſſertiones probantur euidentiſſimè ex verbis ſuperius allegatis Beati Auguſtini lib. 9. confeſſ. cap. 11. in quibus ait, ſe fuiſſe ætatis annorum triginta trium, quando anima illa pia, & religioſa B. Monicæ apud Oſtia tiberina corpore ſoluta fuit. ex iſtis verbis ſic argumentor. Si B. Auguſtinus tunc erat ætatis annorum triginta trium. ergo currebat tunc annus, in quo fuerat baptizatus: quia ex locis euidentiſſimis eiuſdem Auguſtini oſtēſum fuit cap. præcedenti, Beatum Auguſtinum baptizatum, cum eſſet in annis trigintatribus, die 13. Nouembris inchoatis. Rurſus ſequitur, quod eodem menſe Aprilis, in quo fuit baptizatus, fuit etiam apud Oſtia tiberina in Africam rediturus: quia Beata Monica obijt die quarta Maij, ſed illa fuit in Oſtijs tiberinis ſaltem diebus tredecim, priuſquam ex hac vita migraret. ergo circa diem vigeſimam ptimam Aprilis eiuſdē ſcilicet menſis, in quo Beatus Auguſtinus fuerat baptizatus, in Oſtijs tiberinis conſtiterunt. Quod autem B. Monica ſaltem diebus tredecim fuerit in Oſtijs tiberinis, antequā ex

ex hac vita migraret, habetur ex capite 11. ſupradicti libri 9. confeſſ. in princ. & fine.

III. HAec ratio tantas habet vires, vt Frater Iordanus de Saxonia Generalis Prior Ordinis Eremitarum ab ea conuictus, ingenuè faſſus fuerit eodem anno, quo Auguſtinus baptizatus fuit Idibus Aprilis, etiam illius Matrem ex hac vita deceſſiſſe, & hæc ſunt illius verba lib. 1. Vitas fratrum nuncupato cap. 7. circa medium. *Nec enim reperimus aliquod tempus, quo potuerit vitam anachoriticam duxiſſe, cum ſingula vitæ ſuæ tempora ſint deſcripta; niſi forte aliqui velint dicere, ſicut ſunt, qui dicunt, quod inter tempus baptiſmi ſui, & matris, ſolitariè vixerit per triennium, vel ſaltem per biennium, quod dictum ſalua veritate nullatenus ſtare poteſt, cum inter baptiſmum ſuum, & mortem Matris, non fluxerit vnus annus complete, imò vix octo menſes, computando à Paſcha, vſque ad idus Nouembris. Fuit autem baptizatus anno ætatis ſuæ trigeſimo tertio tempore Paſchali .ſ. Idibus Aprilis, videlicet tertiadecima d e Aprilis, & eodem anno, qui terminabatur idibus Nouembris, mater ſua defuncta eſt, vt hoc alibi lucidè declaraui.* Hæc ille, quem cum Ioan. Marquez det nobis pro teſte omni exceptione maiorem, cui nephas ſit non credere, neſcio qua ratione ab illius teſtimonio poſſit reſilire, vel aſſerere, quæ aſſerit de manſione B. Auguſtini poſt ſuſceptum baptiſmum Mediolani cū Simpliciano, & in monte Piſano, & in centum Cellis cap. 8. §. 8. & alibi. Si enim B. Auguſtinus baptizatus fuit tempore Paſchali, & menſe Aprili, & ætatis ſuæ annorum triginta trium, & eodem anno, qui terminabatur idibus Nouembris, mater ſua defuncta eſt, vt Frater Iordanus fatetur, cum conſtet Beatam Monicam defunctam eſſe die 4. Maij, certè nullum temporis ſpacium habuit vel Mediolani, vel in Hetruria cum Eremitis commorandi, antequam ad Oſtia tiberina deueniret.

IV. EIuſdem argumenti vim ſentiens Card. Baronius, & illius pondere oppreſſus, non alia ratione, aut via ſeſe ab illo expedire poſſe arbitratus eſt, niſi textum Auguſtini in 9. confeſſ. cap. 11. pro deprauato reijciendo, & pro annis ætatis Auguſtini triginta tribus annos triginta quinque reponendo. Verùm præter quod ſi omnes, quotquot inueniri poſſint, Auguſtini codices vetuſtiſſimos legamus, & conferamus, nulla quoad hoc vel minima deprauatio reperietur, vt vel ex ipſa caſtigatione eorundem Auguſtini librorum nuper facta à Louanienſibus conſtare poteſt, probamus euidenter ex alijs locis D. Auguſtini, locum illum ex nono confeſſionum non fuiſſe deprauatum, ponendo annos ætatis Auguſtini triginta tres, & antiquam lectionem tenendo: ſed immo manifeſtè deprauari, ſi reiecta communi, & veteri lectione, nouam illam à Baronio excogitatam teneamus, & pro annis triginta tribus, annos triginta quinque ætatis Auguſtini reponamus: quod ne multis agamus, ſic breuiter demonſtro. Tota periodus vitæ ipſius Auguſtini annum ætatis ſuæ ſeptuageſimum textum nō exceſſit, ex Poſſidio, cui fides adhibenda, nec Baronius negat, in vita Auguſtini cap. 31. Ex quibus vixit annis circiter quadraginta, in Clericatu, & Epiſcopatu ex eodem Poſſidio ibidem. Rurſus tribus annis ante Clericatum vixit laicus apud agros proprios ex eodem Poſſidio cap. 3. Rurſus B. Auguſtinus baptizatus fuit anno ætatis ſuæ trigeſimo tertio, immo ſecundum Baronium trigeſimo quarto inchoato, quos annos ſimul iungentes iam integram periodum totius vitæ B. Auguſtini videlicet annorum ſex, & ſeptuaginta tenemus. Ergo duo illi anni, quos Baronius fingit inter baptiſmū Auguſtini, & obitum Matris, nimirum ab anno 33. vſque ad trigeſimum quintum, redundant. ergo vel tenenda antiqua lectio lib. 9. confeſſ. cap. 11. quæ habet, B. Auguſtinum tempore obitus matris ſuæ fuiſſe ætatis annorum triginta trium: vel corrigendus Poſſidius, qui dixit, B. Auguſtinum vixiſſe annis ſeptuaginta ſex, & ponendum, illum vixiſſe annis ſeptuaginta octo, videlicet annis triginta tribus, antequam baptiſmo initiaretur, & annis tribus baptizatum in Africa apud agros proprios in vita laicali, & annis quadraginta in clericatu, & in Epiſcopatu, & tandem annis duobus in Italia intermedijs inter illius baptiſmum, & mortem matris, quos Baronius ponit: quod ſi Baronius animaduertiſſet, fortaſſis etiam aſſeruiſſet, vt conſequenter loqui videretur. At Poſſidius corrigendus non eſt, neque hactenus aliquis illum in hoc corrigere auſus fuit. ergo illius pace reijcienda eſt correctio Baronij, & tenenda priſca lectio, & dicendum, B. Auguſtinum fuiſſe ætatis annorum trigintatrium, non trigintaquinque, quando pia, & religioſa anima ſuæ matris ex corpore ſoluta fuit.

SEcundo fatetur Auguſtinus eodem lib. 9. confeſſ. cap. 6. ſecum baptizatum eius filium nomine Adeodatum, cum eſſet in annis quindecim: ac exinde ſubiungit, illum interlocutorem fuiſſe in eo libro, quem de Magiſtro ſcripſerat, cum eſſet in annis ſexdecim. & poſtea ex hac vita ſublatum: at librum de Magiſtro fatetur Auguſtinus, ſe in Africa, non in Italia ſcripſiſſe lib. 1. Retract. cap. 11. ergo anno ſtatim ſequenti poſt ſuſceptum baptiſmum B. Auguſtinus in Africam transfretauit. ergo falſum commentum Baronij, quod anno ſequenti poſt ſuſceptum baptiſmum eius mater Monica vita functa fuerit, vel quod ipſe eſſet annorum triginta quinque, quando illa mortua fuit, vel quod integrum annum & amplius poſt ſuſceptum baptiſmū profectionem ſuam in Africam diſtulerit. & hæc omnia ſunt clara ex ipſomet Auguſtino, neque poſſunt, niſi textus Auguſtini vel negando, vel corrumpendo inficiari. V.

Tertio, ponderanda ſunt verba eiuſdem Auguſtini lib. 9. confeſſ. cap. 10. vbi de obitu matris ſuæ verba facturus ita exorditur. *Imminente autē die, quo ex hac vita erat exitura, quem diem tu noueras ignorantibus nobis, proueneras, vt credo, procurante te occultis tuis modis, vt ego & ipſa ſoli ſtaremus incumbentes ad quandam feneſtram, vnde hortus*

intra

intra domum, quæ nos habebat, proſpectabatur, illic apud Oſtia tiberina, vbi remoti à turbis poſt longi itineris laborem inſtaurabamus nos nauigationi. hic lector te ſiſto. Fatetur Auguſtinus, quo tempore Beata Monica febribus decumbere cœpit, ex longo, & laborioſo itinere in Oſtijs riberinis ſubſti tiſſe, vr ſeſe nauigationi inſtauraret. Quæro ego, illud tam laborioſum, tam longum iter, quod inſtauratione opus habebat, & ob cuius laborem fortaſſe illa beata fœmina febribus decubuit, & tandem ad alteram vitam fœliciorem migrauit,ex quo nam loco cœperat, ex Vrbe Romana? at illud iter, nec longum, nec laborioſum eſt, ſed breuiſſimum, & facillimum,quod trium horarum ſpacio per currentem Tibridem conficitur. An ex Cẽtum cellis, vbi tandem poſt diſceſſum e Mediolano fingitur commoratus cum Eremitis, ibiq́, libros de Trinitate incepiſſe? at iſtud etiam breuiſsimum, & facillimum eſt, quod cum lintre intra ſex horas circiter conficitur. Sanè non video, quod aliud iter tã longum, & laborioſum fingi poſsit, ob quod inſtauratione opus habuerint, niſi dicendo,quemadmodum ſine dubio dicendum eſt, illos tunc Mediolano diſceſsiſſe, & abſque temporis interuallo, vel mora ad Oſtia tiberina contendiſſe. Sic enim dicendo rectè verba ipſius Auguſtini interpretamur,& omnia benè concordant, quæ per alios modos dicendi a nõnullis pro commodo excogitatos, nullatenus concordari poſſunt.

VI. COnſentit etiam hæc aſſertio cum ijs,quæ Poſſidius de reditu Auguſtini in Africã cap. 3. ſcribit. *Ac placuit (inquit) ei percepta baptiſmi gratia cum alijs Ciuibus, & amicis ſuis, ad Africã, & propriam domum,agrosq́; remeare. Ad quos veniens, & in quibus triennio fermè conſtitutus &c.* Quæ verba iuxta intellectum verum, planum, & peruium hunc ſenſum referunt, B. Auguſtinum baptizatum non triennio in Italia vitam Eremiticam, vel Monaſticam cum Eremitis duxiſſe, ſed in Africam ad propriam domum,& ad agros proprios continuò remeaſſe. Alioquin cum ſpacium trium annorum ſit valde notabile, cum etiam profeſsio vitæ Monaſticæ res grauis ſit, nec ab eo,qui vitam, & mores Auguſtini ſcribendos ſumpſerat, prorſus omittenda, quis credat, Poſsidium hæc omiſſurum, ſi B. Auguſtinus poſt baptiſmum triennio in Italia inter Monachos, & Eremitas vitam monaſticam duxiſſet, aut Regulas Eremitis, vel Monachis tradidiſſet? præſertim cum in eodem verborum contextu videamus, ab eo habitam rationem temporis, quo poſt reditum in Africam demoratus eſt apud agros proprios ante clericatum, & Epiſcopatum: nam ſi triennio vixit in Italia poſt baptiſmum ante reditum in Africam, & triennio altero in Africa ante presbyteratum, cur quæſo nulla facta mentione primi triennij, ſolum ſecundum notauit, dicens illum percepta baptiſmi gratia cum Ciuibus,& alijs amicis ſuis ad Africam, & propriam domum, & agros remeaſſe: ibiq́; conſtitutum fermè triennio cũ amicis ſuis vixiſſe,antequã presbyter initiaretur?

Demum illud certum, & ſi poſt perceptum baptiſmum per aliquod temporis interuallum in Italia commoratus fuerit, non Mediolani, aut in monte Piſano, aut in Centum cellis,quæ duo poſtrema loca fortaſſe nunquam vidit, ſed in Vrbe Romã conſtitiſſe. Nam poſt mortem matris reuerſus eſt Romam, vbi dum tempus nauigationi oportunum præſtolaretur,ſcripſiſſe eum libros duos de moribus Eccleſiæ Catholicæ, & Manicheorum,item librum de Quantitate animæ, & incepiſſe libros de libero arbitrio, conſtat ex primo libro Retract. cap. 7.8.9. His fundamentis iactis, quæ non poſſunt negari,facilis nobis via aperitur ad hanc veritatem ſolis luce clarius monſtrandam, quòd B. Auguſtinus ante presbyteratum fuit merus, & purus laicus, nec alicuius regularis ordinis, ſeu inſtituti profeſſor, nec habitum Monaſticum, aut Eremiticum indutus.

Caput ſextum.

Prima propoſitio probatur. Quod Beatus Auguſtinus ante presbyteratum fuerit purus laicus, nec alicuius regularis inſtituti, vel Ordinis profeſſor.

CVm Poſſidius quadragenarius B. Auguſtini diſcipulus totam periodum vitæ ipſius Auguſtini poſt illius baptiſmum in tria tempora diuiſerit, & ſingulas res geſtas per ſingula tempora recenſuerit, apertiſſimè teſtatus fuit, illum à tempore ſuſcepti baptiſmi,vſque ad presbyteratũ laicum, & inter laicos vixiſſe. id habes apertè non ſolum ex cap. 28. in verbis ſupra recitatis, cum ait, illum ſub finem vitæ ſuæ omnes libros à ſe editos recenſere voluiſſe, ſiue quos primo tempore conuerſionis ſuæ adhuc laicus, ſiue quos presbyter, ſiue quos Epiſcopus dictauerat, ſed ex cap. 4. eiuſdem hiſtoriæ, in quo factum illud memorandum narrans, quando à Populo Hipponenſi apprehenſus, & S. Valerio Epiſcopo præſentatus, licèt inuitus, preſbyter fuit ordinatus, dum ipſe ſecurus, & quid futurum eſſet, ignarus in populo ſtaret, ſubiungit Poſſidius. *Solebat autem laicus, vt nobis dicebat, ab eis tantum Eccleſijs, quæ non haberent Epiſcopos ſuam abſtinere præſentiã; eum ergo tenuerunt, & vt in talibus conſuetum eſt, Epiſcopo ordinandum obtulerunt.* Ipſe quin etiam Auguſtinus in lib. de Bono perſeu. fatetur, ſe libros de libero arbitrio, cum adhuc eſſet laicus ſcripſiſſe. Porro ſi vſque ad preſbyteratum laicus vixit, quod nullus niſi negando apertiſſima teſtimonia Poſſidij, & ipſius Auguſtini negare poteſt, quanam ſpecie veritatis affirmari poterit, illum vel Monachum, vel Eremitam alicuius certi ordinis, vel inſtituti regularis profeſſorem ante presbyteratum extitiſſe? I.

II. VIm huius argumenti nititur Marquez ſuum Coriolanum ſecutus eludere in dicto lib. cap. 6. §. 2. dicens, B. Auguſtinum ante presbyteratũ appellatum laicum, non quod non eſſet verè Monachus: ſed quia ſub nomine laicorum tunc temporis comprehendebantur Eremitæ, ac Monachi, quia nondum vſus in Eccleſia obtinuerat, vt Monachi ad Sacros ordines promouerentur, & ideo non numerabantur inter clericos, ſed inter laicos: ſicut modo Conuerſi Religioſorum, quia non recipiuntur in Religionibus, vt promoueantur ad Clericatum, vocantur laici, cum tamen ſint veri Religioſi, ſeù Regulares, quam reſponſionem confirmat duplici autoritate ipſius B. Auguſtini, prima eſt in lib. 1. Retracta. cap. 21. vbi ait, cauſam, propter quam motus fuit ad ſcribendum librum de opere Monachorum, hanc extitiſſe. *Quia (inquit) inter laicos inferioris propoſiti exiſtere ceperant tumultuoſa certamina*. gloſſat ille, inter laicos inferioris propoſiti .i. inter Monachos, qui erant laici apud Carthaginem. Altera eſt in lib. 2. Retracta. cap. 30. vbi in principio ita ſcribit. *Interea miſſa ſunt mihi à quibuſdam fratribus, laicis quidem, ſed diuinorum eloquiorum ſtudioſis ſcripta nonnulla &c.* contendit ille, nomine iſtorum laicorum intelligendos eſſe Momachos, ſiue Eremitas, quia Auguſtinus vocat illos fratres.

Sed hęc interpretatio videtur apertiſſimè contra ipſummet Auguſtinum, & contra autoritatem omnium Sanctorum Patrum, & totius Eccleſiæ à temporibus Apoſtolorum vſque ad hanc diem. Nam vt demus, conuerſos Religioſorum, quia ad S. Ordines non promouentur, conſueuiſſe nonnunquam ob defectum vocabulorum impropria quadam, & abuſiua nuncupatione laicorum nomine appellari, cum de vera interpretatione, & intelligentia verborum, vel nominum, quibus Sancti Patres in ſuis ſcriptis vtuntur, quæſtio agitur, illa non ex vſu loquendi plebis ignaræ, & vulgarium petenda eſt, ſed vel ex etymologijs & proprio modo ſignificandi ipſorum verborum, aut nominum, aut certè ex communi vſu totius Eccleſiæ, & ipſorum Patrum, ſecundum quem talibus verbis, vel nominibus ipſi vti conſueuerunt: at ſiue etymologiam huius nominis laicus attendas, ſiue communem vſum; quo non ſolum D. Auguſtinus, ſed tota Eccleſia Dei à temporibus Apoſtolorum vſque in præſens hoc eodem nomine vti conſueuit, inuenies nunquàm, ſub nomine laicorum ſiue monachos, ſiue alios regularium ordinum comprehenſos profeſſos fuiſſe; immo inuenies ſemper, & pluſquam ſemper Monachos à laicis, & laicos à Monachis tum profeſſione, & habitu, tum etiam nomine è regione diſtinctos. Et quidem ſi etymologiam huius nominis laicus attendamus, quis neſciat, ſub hoc nomine laicus non ſolum non comprehendi Monachos, ſed à ſignificato illius penitus excludi? Nam laicus teſte D. Hieron. in cap. Duo. 12. q. 1. vbi ex inſtituto hanc litem dirimit, & laicos à Monachis diſtinguit, dicitur à verbo greco laos, quod ſignificat idem, quod Populus, quaſi popularis, & vulgaris, ſiue de populo, & de communi plebe. E contrario verò Monachus, ſi vocis etymon attendamus, idem ſignificat, quod ſegregatus, vel ſingularis, qui vitam à popularibus ſegregatam, & ſingularem ducit ex D. Dionyſ. cap. 6. de Eccleſiaſtica Hierarchia, ex Conc. Niceno, cuius verba referuntur in cap. Placuit il 1. 16. q. 1. & ex decreto Eugenij ſecundi relato ibid. cap. Placuit il 2. ex D. Hieronymo in Epiſtola 13. ad Paulinum, cuius etiam verba referuntur ibid. in cap. ſi cupis, vbi ait. *ſi cupis eſſe, quod diceris, Monachus .i. ſolus, quid facis in Vrbibus?* quare ex hoc capite non ſolum non poteſt accipi hæc interpretatio, quam hic Theologus verbis Poſſidij, ac etiam B. Auguſtini pro ſuo commodo tribuit; ſed vti penitus contraria etymologiæ huius nominis laicus explodenda eſt, & prorſus reijcienda.

III. OStendendum nunc eſt, Sanctos Patres nunquam Monachos, ſiue regulariter profeſſos, cuiuſcunque illi eſſent ordinis, ſub nomine laicorũ comprehendiſſe, aut comprehendere voluiſſe: ſed immo ipſos laicos à Monachis, & Monachos, ſiue quoſque alios regulares à laicis ſemper diſtinxiſſe, & diſtinctis nominibus illos comprehendere, & notare voluiſſe, præſertim Auguſtinum, & alios circa tempora ipſius Auguſtini ſcribentes: vt mirum ſit, quod audeant dicere, temporibus B. Auguſtini monachos ſub nomine laicorum comprehendi conſueuiſſe. Primum igitur teſtimonium profero ex Dionyſio cap. 6. Eccleſiaſt. Hierar. ibi enim tres ordines fidelium in Eccleſia militanti conſtituit, Supremum, qui eſt Sacerdotum, & infimum, qui eſt deuotæ plebis, ſeu laicorum, & medium, qui eſt Monachorũ: Quos Monachos, vt à laicis diſtinctos eſſe, & pro talibus in Eccleſia habendos eſſe oſtenderet, in 3. par. eiuſdẽ capitis ita ſcribit. *In fine vero omnium ſacerdos ad diuinam ita inſtructum communionem vocat, apertè ſatis inſinuans eum, qui ſic conſumatus eſt, ſi ad Monachicum, & ſingulare inſtitutum veraciter venit, non modò contemplatorem fore ſacrarum ſecundum ſe ipſum rerum, ſiue meay ordinis in morem, ad communionem ſanctiſſimorum ſignorum acceſſurum, verùm eorum, quæ percepit, Sacramentorum auguſtiore ſcientia fretum, alio quam Sanctus populus modo ad cõmunionis diuinæ participationem admittendũ.* Hæc ille. ex quibus vides, quemadmodum populus fidelis medius eſt inter Sacerdotes, & alios purgantes, & purgandos, qui ſunt vel cathecumeni, vel apoſtatæ, vel ſimiles: ita monachos eſſe medios inter deuotum, & fidelem populum, & ipſos Sacerdotes purgantes. Vide totũ illud caput, in quo prolixius de hoc agit.

Secundum, & tertium teſtimonium ſunt Anacleti, & Euſebij Pontificum, & referuntur in cap. laicos, & cap. laici 2. q. 7. vbi prohibentur laici teſtimonium ferre contra Clericos: quia non ſunt eiuſdem conuerſationis, & nolunt caſtitatem illorum imitari. vbi ſub nomine laicorum apparet, non poſſe comprehendi monachos, nam illi conuerſationem,

nem, & caſtitatem clericorum non ſolum imitabantur, ſed etiam ſolemni voto profitebantur.

Quartum teſtimonium eſt S. Concilij Niceni primi Canone 76. vbi dicit. *Vt Religioſi tum Monachi, tum Moniales habeant alia indumenta, & alios mores, quam habent laici, & tondeant caput in modum coronæ, & cingant ſe.* ecce tibi, qui cincti incedebant, ſe à laicis diſtinctos oſtendebant, ex diſpoſitione huius S. Concilij alium ſimilem canonem eiuſdem Concilij refert Gratianus in cap. Placuit il primo 16. q. 1.

Quintum teſtimoniũ eſt Chryſoſtomi lib. 3. contra impugnatores vitæ Monaſticæ per totum, vbi ex inſtituto Monachos à laicis diſtinguit, & habetur in tomo 5. & homil. 40. imperfecti in Matth. vbi exponens illa verba cap. 21. *Quis ex duobus fecit voluntatem patris; ait, & melior eſt laicus, qui in prima facie ſecularem vitam profitetur, re vera autem complectitur ſpiritualem, quam Sacerdos, qui in prima quidem facie profitetur vitam ſpiritualem, &c.* vbi vides, apud Chryſoſtomum nomine laicorum illos accipi: qui ſecularem vitam profitentur: quæ conſtans eſt acceptio illius nominis apud Chryſoſtomum, vt videre eſt homil. 43. eiuſdem libri in princ. & homil. 44. paulò ante medium, & alibi.

IV. SExtum eſt B. Hieronymi, & refertur in cap. Duo. 12. q. 1. qui canon quoniam ſufficit ad noſtrum intentum planè conuincendum, cum ſit tanti autoris, & contemporanei ipſius B. Auguſtini, illiq; ſaltem per literas notiſſimi, illum hic ex integro inſerendum eſſe iudicaui. *Duo, inquit, ſunt genera Chriſtianorũ. Eſt autem vnum genus, quod mancipatum eſt diuino officio, & deditum contemplationi, & orationi, ob omni ſtrepitu temporalium ceſſare conuenit, vt ſunt Clerici & Deo deuoti, videlicet conuerſi:* cliros. *enim græce, latinè ſors. inde huiuſmodi homines vocantur Clerici, ideſt ſorte electi, omnes enim Deus in ſuos elegit: hi nanque ſunt Reges, ideſt ſe, & alios in virtutibus regentes, & ita in Deo regnum habent; & hoc deſignat corona in capite. Hanc coronam habent ab inſtitutione Romanæ Eccleſiæ in ſignum regni, quod in Chriſto expectatur. Raſio vero Capitis eſt temporalium omnium depoſitio. Illi enim victu, & veſtitu contenti, nullam inter ſe proprietatem habentes, debent habere omnia communia. Aliud vero genus eſt Chriſtianorum, vt ſunt laici:* laos *enim græce eſt populus latinè. His licet temporalia poſſidere, ſed non niſi ad vſum, nihil enim miſerius eſt, quàm propter nummum Deum contemnere. His conceſſum eſt vxorem ducere; terram colere, inter virum, & virum iudicare, cauſas agere, oblationes ſuper altari ponere, decimas reddere: & ita ſaluari poterunt, ſi vitia tamen benefaciendo euitauerint.* hæc D. Hieronymus, ex quibus habes, temporibus illius non ſolum nomine laicorum non cõſueuiſſe accipi monachos: ſed ab illius ſignificatione penitus atque penitus excluſos, ſicut vnum oppoſitorum excluditur à ſignificatione nominis alterius oppoſiti, vt v.g. à qua excluditur à ſignificatione nominis ignis, vel è contra. Et quanquam gloſſa ibid. per Deo deuotos, ſeù conuerſos non intelligat Monachos, ſed conuerſos, qui modò ſunt in Religionibus, quique ad Clericatum non admittuntur, quos dicit, poſſe habere proprium, & vxores ducere, in qua re multipliciter errat, primò quia ſi per Deo deuotos nõ intelliguntur Monachi, illi temporibus B. Hieronymi non erant in cœtu fidelium, quia neque in primo, neque in ſecundo ordine, qui totum genus Chriſtianorum diuidebant. ſecundò quia cõuerſi verè profitentur, nec poſſunt habere proprium, nec vxores ducere. Tamen hoc non infirmat, ſed potius confirmat id, quod dicimus, quod temporibus B. Hieronymi nomen laicorum non extendebatur ad Monachos, nec illi ſub eo nomine veniebant: quia ſi ſub nomine laicorum non veniebant Deo deuoti, & conuerſi, qui non profitebantur, & proprium habere poterant, quantominus Monachi, qui caſtitatem profitebantur, & alia vota, & omnibus bonis renunciabant, & ſine proprio viuebant, ſicut Clerici? & ſi nomine laicorum D. Hieronymus dicit, illos tunc accipi conſueuiſſe, qui temporalia bona poſſidebant, cauſas inter virum, & virum audiebant, vxores ducebant, quomodo poterant Monachi ſub nomine laicorum comprehendi, quibus illa omnia repugnabant?

SEptimum teſtimonium eſt eiuſdem Auguſtini, V.
ex quo veram interpretationem ſuarum ſententiarum petere debemus, in loco ab ipſo Io. Marquez allegato ex lib. 2. Retract. cap. 21. vbi cauſam reddens, quæ illum mouerat ad ſcribendum librum de opere Monachorum inquit. *Vt de opere Monachorum librum conſcriberem, illa me neceſſitas compulit, quod cum apud Carthaginem monaſteria eſſe cœpiſſent, alij ſe ſuis manibus tranſigebant, obtemperantes Apoſtolo: alij vero ita ex oblationibus religioſorum viuere volebant, vt nihil operantes, vnde neceſſaria, vel haberent, vel ſupplerent, ſed potius implere præceptum Euangelium exiſtimarẽt, atque iactarent, vbi Dominus ait, reſpicite volatilia cœli, & lilia agri. Vnde etiam inter aliquot inferioris propoſiti laicos, ſed tamen ſtudio feruentes exiſtere cœperant tumultuoſa certamina, quibus Eccleſia turbaretur, alijs hoc, alijs aliud defendentibus.* Quem locum licet Marquez cap. 5. §. 11. contendat eſſe intelligendum de Monachis Carthaginẽſibus, qui ideo ab Auguſtino vocati ſunt laici, quoniam non dum cœperant ad ordines Eccleſiaſticos promoueri: tamen ſupra in eod. cap. & §. 5. pag. 51. col. 2. vel ſui oblitus, vel ab ipſa veritate conuictus, ingenuè fatetur, intelligendum eſſe de laicis, ſiue Ciuibus Carthaginenſibus, quorum alij vni parti Monachorum, alij alteri adhærebãt. Et quod illa verba Auguſtini non de Monachis, ſed de Ciuibus ſecularibus Carthaginẽſibus ſint intelligenda, oſtendunt particulæ illæ inferioris propoſiti, & illæ, alijs hoc, alijs illud defendentibus, quæ oſtendunt, certamina illa facta, & orta inter eos, qui erãt inferiores ipſis Monachis, & quorum alij vni, alij

alteri parti Monachorum, pro ſuis quique ſtudijs adhærebant. Et vt omnis de hac re dubitatio tollatur, legantur verba, quæ habet in dicto libro de opere Monachorum cap. 30. vbi præmiſſa Monachorum reprehenſione, ſubiungit etiam admonitionem ad laicos, illorum fautores dicens. *Sciant ergo etiam cæteri fratres, & filij noſtri, qui fauere talibus, & huiuſmodi præſumptionem per ignorantiam defendere conſueuerunt, ſe potiſſimum corrigendos, vt illi corrigi poſſint, non vt infirmentur benefacere. ſanè in eo, quod ſeruis Dei promptè, atque alacriter neceſſaria ſubminiſtrant, non ſolum non reprehendimus, ſed etiam ſuauiſsimè accipimus &c.* vbi vides, ſine dubio illum de ſecularibus loqui, non de Monachis.

VI. Octauum eſt eiuſdē Auguſtini lib. 2. de Anima, & eius origine, vbi de Vincentio Victore loquens ait, *Vt caput iuuenis illius ſenex, & laici presbyter oſculatus &c.* Nonum eiuſdem in ſerm. 49. de verbis Domini, vbi omnes Eccleſiaſticos contra diſtinguit à laicis. *Quid igitur putatis, inquit, iſtos dicere, de quibus dicitur, quæ dicunt facite: quia re vera à ſanis laicis dicitur. Laicus enim qui vult beneuiuere, cum attenderit clericum malū, quid ſibi dicit? Dominus dicit, quæ dicunt facite &c.* Decimum in ſermone ſecundo de communi vita Clericorum, quem habuit ad populum, vt illius murmurationes aduerſus ſuos religioſos clericos compeſceret. vbi inter alia de quodam prædio Victorianenſi verba faciens, quem Hipponenſes laici cauſabantur, Barnabam Clericum regularem contra ſuum inſtitutum poſſediſſe. *Paratus, inquit, eſt Presbyter, vt alium conſtituā, qui de fructibus fratribus reddat. ex numero veſtro ſit aliquis, cui hæc committam, ex numero ipſorum, qui ad nos talia pertulerunt &c.* & infra: *de fundo Victorianenſi ego rogo, ego hortor, ego peto, vt ſi quis religioſus eſt ſi de agat, & exhibeat Eccleſiæ iſtam operam, vt cito debitum reddam. Quod ſi nemo de laicis fuerit inuentus, ego propono alium, iſte illuc non accedet.* ecce tibi, quos intelligat Auguſtinus nomine laicorum etiam religioſorum, non Monachos, non Clericos, ſed populares, & ſeculares: vt ſtultum, ne dicam ſuperfluum, ſit, velle in hac re declaranda diutiùs immorari.

Vndecimum teſtimoniū eſt Siricij Papæ in Epiſtola prima ad Imerium cap. 10. & 13. nam in dictis locis agens de admittendis ad Clericatum, diſtinctè agit primo de ijs, qui ex laicis clerici fieri volunt, & hoc in cap. 10. deinde de ijs, qui ex Monachis aſſumendi ſunt ad Clericatum, & hoc in cap. 13. & ſingulorum conditiones diſtinctè, & in diſtinctis locis præſcribit. quod ſolum teſtimonium ſufficere poſſet ad oſtendendum, quòd etiā eo tempore, quo non dum Monachi ad ordines admittebantur, diſtincti tum re, tum nomine ab ipſis laicis erant, & pro talibus habebantur, nec ſub nomine laicorum comprehendebantur: nam Siricius primus fuit, qui diſpenſauit cum Monachis, vt ad ordines promouerentur.

Duodecimum eſt Concil. Chalcedon. quod celebratum fuit viginti annis poſt obitum B. Auguſtini, cuius verba referuntur in cap. Quidam Monachorum 18. q. 2. vbi ſimiliter diſtinguuntur Clerici laici, & Monachi, in illis verbis: *Siquidem fuerint clerici, pro perſonarum ordinatione ſubiaceant condemnationibus Canonum: ſi vero laici vel Monachi fuerint, communione priuentur.*

Decimumtertium eſt Leonis Primi, ſub quo VII. celebratum fuit dictum Concilium, & refertur in cap. adijcimus 16. q. 1. vbi ſic habet. *Adijcimus illud etiam, quod nobis propter improbitatem quorundam Monachorum religionis veſtræ verbo mandaſtis per Vicarios noſtros: & hoc ſpecialiter ſtatuentes, vt præter Domini Sacerdotes nullus audeat prædicare, ſiue Monachus, ſiue laicus ille ſit, qui cuiuslibet ſcientiæ nomine glorietur.* ex hoc textu habetur, quòd vſque ad tempora Leonis Primi Monachi non erant Clerici, quamuis Siricius diſpenſaſſet cum illis, vt pro neceſſitate Eccleſiarum aliqui illorum aſſumerentur ad clericatum: vnde ſubijciuntur excommunicationi ſicut laici, & tamen diſtinguuntur à laicis.

Decimumquartum eſt Stephani Papæ Primi epiſtola 2. cap. 9. cuius verba referuntur etiam in cap. laicis 16. q. 7. licèt ex Eulalio Syracuſano, vbi dicitur: *Laicis quoque quantumuis religioſis nulla de Eccleſiaſticis facultatibus aliquid diſponendi legitur vnquam attributa facultas. Scimus dilectiſsimi, quia ſemper carnales ſpirituales ſolent perſequi &c.* vbi vides, per laicos quantumuis religioſos non intelligi Monachos, tum quia laici vocantur homines carnales: tum quia Monachis data eſt facultas diſponendi de bonis ſuorum Monaſteriorum, quæ computantur inter bona Eccleſiaſtica, ſicut etiā ipſi Monachi computantur inter perſonas Eccleſiaſticas, & ab initio ſemper gauiſi ſunt priuilegijs perſonarum Eccleſiaſticarum.

Decimumquintum eſt Concilij Hiſpalenſis, cui interfuit S. Iſidorus, & refertur cap. in nona. 16. q. 7. vbi renouatur decretum Concil. Chalcedon. quod laici non poſſint conſtitui Vicarij, ſiue œconomi Epiſcoporum. & ſunt hæc illius verba. *Indecorum eſt enim laicum Vicarium eſſe Epiſcopi, & ſeculares in Eccleſia iudicare.* hinc habes, temporibus Cōciliorum Hiſpaleñ. & Chalcedonēſis nomine laicorū ſeculares perſonas intelligi conſueuiſſe.

Alia innumera teſtimonia ad idem afferri poſ- VIII. ſent recentiorum Pontificum, & Conciliorū nimirum 16. ex D. Gregorio Primo, quod refertur in c. indicatum 89. d. vbi laicos vocat perſonas ſeculares. 17. Caliſti Papæ in cap. ſi quis principum, vel laicorum. 16. q. 7. vbi ſimiliter laicos confundit eum ſecularibus. 18. Gregorij Septimi in cap. Si quis deinceps, cum ſequenti. eadem cauſa & quæſtione, vbi prohibentur perſonæ Eccleſiaſticæ accipere ſuas Eccleſias, vel dignitates de manu laicorum, per laicos vero exponit perſonas ſeculares. Concordat autor ſermonum ad Eremitas ſerm. 37. dicens. *Non intrat per oſtium ad Eccleſiam,*

ſiam, qui per laicalem poteſtatem intrat. & quod per laicos intelligat perſonas ſeculares, antecedentia verba indicant. *Qui ſacramentum emerit, vel ſeculari potentia pro ſe procurauerit &c.* quod teſtimonium apud Marquez autoritatem irrefragabilem habere debet. 19. Alexandri Papæ Secundi in cap. per laicos ead. cauſa, & quæſtione vbi prohibet, ne quis accipiat per laicos Eccleſiam, vel etiam habitum Monachi.

Vigeſimũ Paſchalis Secundi in cap. ſi quis Clericus ibid. vbi dicitur. *Si quis Clericus, Abbas, vel Monachus per laicos Eccleſias obtinuerit, ſecundum Canones Apoſtolorum, & Antiocheni Concilij capitulum excommunicationi ſubiaceat.* vbi vides, etiã temporibus Apoſtolorum, & Concilij Autiocheni, Monachos æque diſtinctos fuiſſe à laicis, ſicut à Clericis. 21. Leonis Papæ Quarti in cap. contra Sanctorum. ibidem. vbi laicos cum ſecularibus confundit. 22. Vrbani Secundi in cap. Decimas ibid. vbi dicitur. *Decimas, & Eccleſias à laicis Monachi non ſuſcipiant, abſque voluntate Epiſcoporum.* 23. in cap. Eccleſia S. Mariæ. de Conſtitutionibus, vbi dicitur. *Laicis quantumuis religioſis ſuper rebus Eccleſiaſticis nulla eſt attributa facultas.* quod de Monachis non poſſet verificari. 24. in cap. ſecundum inſtituta. Ne Clerici, vel Monachi, vbi dicitur. *Secundum inſtituta prædeceſſorum noſtrorum ſubintermnatione anathematis prohibemus, ne Monachi à Clericis, vel laicis ſuo nomine firmas habeant, neque laici Eccleſias ad firmam teneant.*

Vigeſimumquintum eſt Siricij Papæ in Epiſtola ad vniuerſos Orthodoxos cap. 2. & 3. vbi diſtinguit Monachos à laicis, & prohibet primo, ne Monachi ante annum 30. poſsint ordinari clerici: deinde ne ordinentur Sacerdotes, niſi maturæ ætatis. poſtea verò cap. 3. prohibet, ne laici immediate ordinentur Sacerdotes, quod teſtimonium ſub falſo nomine Ciriaci allegauit pro ſe, veriùs contra ſe Ludouicus de Angelis lib. 4. de vita Auguſtini c. 8. ad probandum, quod Auguſtinus ante presbyteratum non erat laicus. vide infra cap. 36.

Ex ſupradictis auctoritatibus, conſtat, quod nomine laicorum Sancti Patres, & Concilia non conſueuerunt comprehendere Monachos, immo ſemper Monachos à laicis diſtinguere ſoliti ſunt, & nomine laicorum in more habuerunt intelligere perſonas ſeculares contra diſtinctas ab Eccleſiaſticis, ſiue Clericis, ſiue Monachis, aut Deo deuotis, aut conuerſis, aut Cœnobitis, aut Eremitis, quocunque illi nomine nuncupentur, dummodo ſint perſonæ verè Eccleſiaſticæ, vel Clerici, vel regulares.

IX. QVocirca cum dicat Poſsidius, quinimmo ipſe Auguſtinus, ipſum Auguſtinum to o tempore vitæ ſuæ ante presbyteratum fuiſſe laicum, vanum, & falſum, ne plus dicam, videtur dicere, illum fuiſſe Monachum, vel Eremitam, accepto nomine Eremitæ pro perſona verè regulari. Alioquin ſi fuit verè regularis, proferant mihi aduerſarij teſtimonia fide digna, vel ex B. Auguſtino, vel ex alijs probatis autoribus, præſertim illorum, vel ſuperiorum temporum, quibus probent, quod aliquando vel Auguſtinus, vel alij Patres, & Concilia illorum temporum ſub nomine laicorum intellexerint Monachos, ſiue Eremitas, qui tamen regulares eſſent (nam de Eremitis incerti habitus, & ſedis, quales nunc etiam multi vagantur, non loquimur.) Sane nos vigintiquinque adduximus, quibus non poterunt reſpondere, nec contradicere omnes aduerſarij noſtri. Proferant illi duo, aut tria, vt in ore duorum, aut trium teſtium fiet omne verbum. Sed per Dei gratiam ſpero, quòd nunquam proferent, ſicut nec protulerunt: Nam duo illa, quæ protulerunt ex libris Retractationum, frigida nimis ſunt.

Siquidem ad primum ſumptum ex 2. Retractat. cap. 21. dico per laicos inferioris propoſiti non debere, nec poſſe intelligi Monachos, ſed ſeculares ciues Chartaginẽſes, qui pro ſuis ſtudijs diuiſi in duas partes, ſicut diuiſi erant ipſi Monachi, quidam vni parti, quidã alij adhærebant. & verba textus adeo plana ſunt, vt vel ipſe Marquez à veritate coactus id libentiſsimè conceſſerit cap. 5. §. 5. vt videas, illum non bona fide egiſſe, cum infra cap. eod. §. 11. ad contradicendum Canonicis regularibus, & veritati, illa eadem verba Monachis applicauit.

Ad aliud etiam ſumptum ex eod. lib. cap. 30. vellem ſcire ab hoc autore, vnde acceperit, laicos illos, de quibus ibi Auguſtinus loquitur, Eremitas fuiſſe, vel Monachos. Quia, inquit, Auguſtinus vocat illos fratres. at quoties Auguſtinus, & alij fratres cõpellant, quos laicos, & ſeculares fuiſſe conſtantiſſimum eſt, & filios, & vxores habuiſſe? Sed de hac re inferius plura dicenda ſunt. nunc ſufficit nobis oſtendiſſe, B. Auguſtinum toto tempore vſque ad presbyteratum laicum, vel ſecularem inter laicos vixiſſe, & quod nomine laicorum temporibus præſertim B. Auguſtini ipſi Monachi, vel Eremitæ minimè comprehendebantur.

Caput ſeptimum.

Quòd B. Auguſtinus vitam Monaſticam, aut Eremiticam non aſſumpſerit, priuſquam ex Italia in Africam rediret.

OStendimus vniuerſali ratione, Beatum Auguſtinum ante ſuum preſbyteratum laicalem vitam, non autem regularem, cum laicis, & inter laicos duxiſſe. Nunc operæ precium erit, eandem veritatem per deſcenſum ad particularia confirmare. Nam ſi ante presbyteratum aſſumpſit habitum, & inſtitutum Monaſticum, ſiue Eremiticum, vt non nulli affirmant, vel aſſumpſit illud in Italia, priuſquam I.

rediret in Africam, vel poſt reditum ſuum in Africam ad propriam domum, & agros. Ego verò oſtendam, neque in Italia, neque in Africa, illum ante presbyteratum ſaltem, huiuſmodi habitum, vel inſtitutum ſumpſiſſe. primum in hoc capite, ſecundum in ſequenti probabo. Et vt à primo incipiam. Si Beatus Auguſtinus in Italia huiuſmodi habitum, & inſtitutum aſſumpſit, monſtrandum eſt, vbi illud ſumpſit, & quando, & à quibus. Reſpondetur à defenſoribus contrariæ ſententiæ per ſequentes aſſertiones.

Prima aſſertio, B. Auguſtin. ſtatim poſt baptiſmũ indutus fuit cuculla nigra, & præcinctus zona pellicea ad differentiam Monachorum.

Secũda, Beatus Auguſtinus indutus illo habitu Monaſtico, perrexit ad Sanctum Simplicianum, & vixit cum illo in Monaſterio, in quo erant fratres iuxta inſtitutum Pauli primi Eremitæ viuentes, integro anno ferè cum dimidio.

Tertia, cũ illi fratres ferè in libertate viuerent, B. Auguſtinus ex præcepto Simpliciani primò inter illos inſtituit, vt vitam Apoſtolicam pariter tenerent, & nihil inter eos diceretur proprium.

Quarta, Beatus Auguſtinus Mediolano diſcedēs & per Hetruriā tranſiens, viſitauit Eremitas in Monte Piſano degentes, cũ illis vixit, & duas priores regulas eis tradidit.

Quinta, B. Auguſt. inde profectus iuit ad Centum cellas, ibiq; monaſterium Eremitarum fundauit ſub inuocatione Sanctiſſimæ Trinitatis, & Eremitis ibidem congregatis regulam tradidit: ibi etiam libros de Trinitate inchoauit.

Sexta, poſt mortem Matris B. Auguſtin. reuerſus eſt ex Oſtijs tiberinis ad Centum cellas, ibiq; per annum commoratus eſt, antequam in Africam rediret.

II. Iſtæ omnes aſſertiones videri poſſunt apud Coriolanum in defenſorio, tum in prima parte, tum etiam in ſecunda in chronica ſui Ordinis, in qua ſummatim illas perſtringit, cui cæteri omnes ſui inſtituti profeſſores ſine contradictione ſubſcribunt; & eliciuntur expreſſè ex Epiſtola Valerij Hipponenſis, ex ſermone B. Ambroſij, Epiſtola Sigiberti, ſermonibus ad eremitas, & D. Antonino in vltimo cap. ſuæ Chronicæ S. 2. Quas aſſertiones ſi oſtenderimus, falſas eſſe, non ex veris hiſtorijs, ſed turbidis fontibus hauſtas, conſequenter probatum erit, quòd B. Auguſtinus ante ſuum reditum in Africam nunquam fuerit Monachus, ſiue Eremita, nec cuculla nigra indutus, nec zona pellicea præcinctus, vt à quibuſdam aſſeritur, & prædicatur, id verò probabitur primò rationibus communibus, deinde particularibus. Primo nanque cum profeſſio vitæ Monaſticæ res grauis ſit, & ordinum regularium inſtitutio inter præcipua Sanctorum opera numeretur, ſi B. Auguſtinus in Italia Monaſticen coluiſſet, aut etiam ordinem monaſticum, ſiue vt volunt, eremiticum fundaſſet, vix ac nè vix quidē credibile foret, quòd B. Poſſidius, qui tanti Patris vitam, mores, & res præclarè geſtas notauit, tanti operis oblitus fuiſſet, & illud ſilentio texiſſet: addo vix credibile foret, quin ipſe Auguſtinus, vel in libris confeſſionum, vel alibi in ſuis ſcriptis illius aliquo pacto non meminiſſet, cum aliorum multorum minoris momenti meminerit: at neque Auguſtinus, neque Poſſidius eiuſmodi fundationis, aut etiam monaſticæ profeſſionis vllibi meminerunt, neque qui contra aſſerunt, locum vſque ad hanc diem indicare potuerunt, in quo vel etiam in ſpecie talis vitæ ab eo in Italia actæ meminerint. Addo etiam ex Volaterrano, cum Coriolanus, & alij tantopere in autoribus adhoc probandum conquirendis laborauerint, omnes quotquot protulerunt, pro apochryfis iudicati ſunt, vt infra cap. 28. & ſeqq. videri poteſt, & nullus autor idoneus. Euidens igitur coniectura hinc ſumitur, B. Auguſtinum ante reditum ſuum in Africam, Monachum, vel Eremitam minimè fuiſſe. nec videtur ſatis eſſe ad vim iſtius rationis declinandam, illud reſpondere, quod Coriolanus multa confidentia ſcribit, Argumentũ ex negatiuis deſumptum non probare: Hoc enim minimè verum eſt, cum de hiſtoria res agitur: alioquin liceret nobis pro noſtra libidine quiduis confingere, & ſomniare, dummodo antiquis hiſtoricis, aut illorum temporum, quorum geſta recenſerentur, minimè contradiceremus: vt exempli gratia, quòd Troiano Bello Reges Hiſpaniarum, vel Gallorum præſentes fuerint: quòd Reges Aſſiriorum multo plures fuerint, quam qui communiter ab hiſtoricis numerantur. Et certè ſi argumentum ex negatiuis, cum de hiſtoria agitur, non concludit, cur vnum Mundum à Deo creatum credimus, non plures Mundos? cur dicimus, vnum tantum Diluuium vniuerſale totam terram obruiſſe, non plura diluuia? cur ſeptem tantum credimus eſſe Sacramenta à Chriſto inſtituta, non decem, aut viginti? nã neque diuina Scriptura negat, plures mundos à Deo creatos, neque multiplex diluuium extitiſſe, neque dicit, ſeptem tantum Sacramenta à Chriſto fuiſſe inſtituta. Porrò ſi Catholici ex negatiuis concludunt, vnicum mundum à Deo creatum, & vnicum diluuium vniuerſale, & ſeptem tantum Sacramenta à Chriſto inſtituta, quia Scriptura non dicit, plures mundos creatos, aut plura diluuia extitiſſe, aut plura Sacramenta, quàm ſeptem à Chriſto inſtituta, cur etiam non licebit arguere, B. Auguſtinum non fuiſſe Monachum, vel Eremitam? quia neque ipſe Auguſtinus, nec Poſſidius, qui illius vitam ſcripſit, neque aliquis autor illorũ temporum idoneus de hoc aliquid ſcripſit: ſed omnes, quotquot de hac re ſcripſerunt, neoterici ſunt incertæ autoritatis, & qui manifeſtæ falſitatis conuincuntur, vt in ſequentibus parebit.

Deinde qui aſſerunt, B. Auguſtinum Mediolani, vel in Hetruria vitam Eremiticam duxiſſe, huic fundamento potiſſimùm nituntur, quod B. Auguſtinus baptizatus fuerit, non quidem anno ætatis ſuæ trigeſimo tertio, vti res ſe habet, ſed anno ætatis ſuæ trigeſimo, in quo fundamento neceſſe eſt illos omnes conuenire, quippe quo negato, to- III.

tum

Digitized by Google

tum ædificium vitæ eremiticæ Auguſtini, & inſtitutionis eremitarum per Italiam ruit, & in nihilum ſuum redit. Nam cum teneamus, totam periodum vitæ illius annum 76. non exceſſiſſe, cum etiã conſtet, illum in Africa poſt ſuum reditum ex Italia quadraginta, & tribus annis vixiſſe, nimirum tribus annis apud agros proprios, & quadraginta in Clericatu, & in Epiſcopatu, ſi affirment anno trigeſimo tertio baptiſmum ſuſcepiſſe, vnum è duobus neceſſario fateri compelluntur, aut falſa eſſe omnia, quæ illi fingũt de manſione Auguſt. poſt baptiſmũ in monaſterio Mediolanenſi ſub Sancto Simpliciano, & in monte Piſano, & Centum cellis cum eremitis in eis locis degentibus: aut certè illum monaſticam vitam duxiſſe, & cum Eremitis vixiſſe, illisq; regulas vitæ regularis tradidiſſe, cum nondum Chriſtianus eſſet, & in luto vitiorum hæreret; quæ an vera eſſe poſsint, ipſis decernendum relinquimus. cæterùm B. Auguſtinum non anno ætatis trigeſimo, ſed trigeſimo tertio baptizatum fuiſſe, oſtenſum eſt ſuperius cap. 4. ad quem locum remittimus. Hoc igitur fundamento ſublato apertiſsimè ruunt, & in nihilum ſoluuntur ſupradictæ omnes aſſertiones.

Tertio B. Auguſtinus, quo menſe baptizatus fuit Mediolani, reperit ſe cum matre, & ſocijs apud Oſtia tiberina, vt in Africam rediret: Et licèt non ſtatim poſt mortem matris in Africam traiecerit, tamen non alibi, quàm Romæ commoratus eſt: ac demum ante elapſum annum ad patriam domum, & ad agros proprios remeauit, vt ſuperius cap. 5. ex ipſomet Auguſtino oſtenſum fuit. quomodo ergo potuit Mediolani apud Simplicianum per annum cum dimidio, & in monte Piſano, & in Centum cellis altero anno cum dimidio vitam eremiticam duxiſſe, & eremitis regulas tradidiſſe, quas fingunt Paulus Bergomenſis, & Ambroſius Coriolanus?

IV. DIcetur eſto ita ſit, quod B. Auguſtinus. non triginta, ſed triginta trium annorum baptizatus fuerit, & ſtatim poſt baptiſmum Mediolano abſcedens ad Oſtia tiberina contenderit, quid prohibet, illum antequam Mediolano diſcederet, habitum monaſticum, & cucullam eremiticam induiſſe, & per Hetruriã iter facientem eremitas in ea prouincia degentes viſitaſſe, ac illos ſanctis inſtitutionibus, & regulis informauiſſe?

Reſpondeo. multa eſſe, quæ prohibeant. Primo quia cum aſſertores vitæ eremiticæ B. Auguſtini ad eam aſtruendam pro fundamento ſibi aſſumant, quòd ille anno trigeſimo baptizatus fuerit, & quod triennio in Italia commoratus ſit, cum illud fundamentum apertæ falſitatis conuincatur, omnia ruere neceſſe eſt, quæ eidem fundamento hærent, iuxta regulam vulgatam ipſius Auguſtini, qua probat in epiſt. 8. ad Hieronymum, & alibi, Scripturam ſacram etiam in rebus minimis non mentiri: *Quia, inquit, admiſſo ſemel in tantum autoritatis faſtigium officioſo aliquo mendacio, nulla illorum librorum particula remanebit, quæ non vt cuique videbitur, vel ad mores difficilis, vel ad fidem incredibilis eadem pernicioſiſſima regula ad mentientis autoris conſilium, officiumq; referatur.* Secundo prohibet antiquiſsima omnium Patrum, & Monachorum conſuetudo, quæ nunquam vel neophitos ſtatim baptizatos ad habitum religionis admiſit, aut certè admiſſos ſine aliquo magiſtro, ſub cuius diſciplina in regularibus inſtitutis inſtruerentur, & firmarentur, dimittere conſueuit. Tertio quod dicant Poſsidius, & ipſe Auguſtinus, non Monachũ, aut Eremitam, ſed laicum ex Italia diſceſsiſſe. Ac tandem, quia ſi cum habitu, & inſtituto monaſtico ex Italia diſceſsit, à quo nam huiuſmodi habitum, & inſtitutum accepit? an à ſe ipſo, an ab alio? dicunt à B. Ambroſio, vel à Simpliciano. ergo Auguſtinus non fuit autor ſui inſtituti, ſed inſtituti alieni profeſſor, maximè ſi verum eſt, quod Coriolanus ait, illum accepiſſe habitum Pauli primi Eremitæ, & illius inſtitutum tenuiſſe in monaſterio Mediolanenſi ſub Sancto Simpliciano. Si enim hoc verum eſt, cur quæſo Venerandi Patres Eremitæ B. Auguſtinum ſui Ordinis fundatorem facere volunt? cur ſuum Ordinem vocant Eremitarũ S. Auguſtini? vocent Ordinem Eremitarum Pauli primi Eremitæ, aut B. Ambroſij, aut Simpliciani. certè Ordinis S. Auguſtini vocari iure non poſſunt, nec illum ſui Ordinis fundatorem facere, cum potius ille alterius Ordinis profeſſor fuerit, & alieni habitus geſtator.

ISTis rationibus communibus præmiſsis, oſtendam nunc ſingillatim omnes, & ſingulas ſupradictas aſſertiones falſas eſſe. Et primo oſtendo, falſam eſſe primam aſſertionem, in qua aſſeritur, quod B. Auguſtinus ſtatim baptizatus indutus fuit à B. Ambroſio cuculla nigra, & zona pellicea præcinctus. Hæc enim aſſertio eſt manifeſtè contraria ipſi Ambroſio, cuius verba referuntur in cap. accepiſti il ſecondo de conſecr. d. 4. & Rabbano relato ibidem in cap. poſt baptiſmum, & S. Auguſtino in ſerm. 157. de tempore, & D. Dionyſ. de Eccleſiaſtica Hierarchia cap. de baptiſmo, & antiquiſsimæ traditioni, & conſuetudini totius Eccleſiæ hactenus ſeruatæ, quam probat Card. Bellarm. in lib. de Baptiſmo cap. 27. ſecundum quam conſuetudinem, & traditionem temporibus B. Ambroſij, & ante, & poſt, baptizati non cuculla nigra, ſed albis ſtolis induebantur: quam ob cauſam hebdomada poſt Paſcha vocatur hebdomada in Albis. V.

Scio, reſpondent, qui contra ſentiunt, B. Auguſtinum indutum veſte nigra non ſtatim poſt baptiſmum, ſed paulò poſt, nimirũ vel in octaua Paſchæ, vel poſtea. Sed cum autoritas tantorum Patrum, & vſus Eccleſiæ oſtendat, nuper baptizatos conſueuiſſe deferre veſtimenta candida, hæc autoritas, & conſuetudo ſaltim transfert in contrarium aſſerentes onus probandi, quod aſſerunt, quod illi nullo modo probant, niſi ex autoribus apocryphis, & dubiæ autoritatis, qui contra illos expreſſe dicunt. Quæro enim, an ſermo ille, qui B. Ambroſio tribuitur, & epiſtola illa ſub nomine Valerij, & alia ſub

nomine Sigiberti, & teſtimonium D. Antonini in illo vltimo cap. ſuæ Chronicæ certam fidem in hoc facere debeant, an non? ſi certam fidem non faciũt, mendacij conuincuntur, qui dicunt, B. Auguſtinũ poſt baptiſmum ab Ambroſio cuculla nigra indutum: nam eiuſmodi aſſertio iſtis autoritatibus ſolum nititur, nec aliunde probari, quod hactenus viderim, conſueuit. ſin autem illorum autoritas certa eſt, illi dicunt, quod non poſt octo dies, ſed ſtatim poſt baptiſmum nigra cuculla fuit indutus. Profero illorum verba, ne quis me illis imponere arbitretur. D. Ambroſius in ſerm. illo de baptiſmo Auguſtini ita ſcribit. *Triumphare tamen viſus eſt Auguſtinus illa præſertim hora, in qua nouum hominem ſacro baptiſmate induimus, & poſt pauca; Nouum Chriſtianum, nouis veſtimentis cuculla nigra induimus cingulo ex corio nos ipſi præcinximus, quod Simplicianus noſter ingenti lætitia donauit.* & quod iſte ſit ſenſus verborum D. Ambroſij, audi Antoninum in loco citato §. 2. in princ. *Notandum etiam, quòd B. Auguſtinus habitu religioſo in triplici ſui ſtatu indutus eſt: nam primo poſt conuerſionẽ ſuam, & baptiſmum dicit Ambroſius in ſerm. de baptiſmo, & Auguſtini conuerſione, hunc S. Auguſtinum in Chriſto genui, & poſtquam baptizaui eum, indui cucullam nigram: & ipſe ad differentiam Monachorum ſe cinxit zona, pergens ad Simplicianũ.* & Sigibertus in epiſtola ad Macedonium. *Qui baptizatus Auguſtinus mox ad virum Simplicianum perrexit.* Supponitur autem ab omnibus, quod iuerit ad Simplicianum cum habitu monaſtico, quia dicunt, quod iuit ad illum, vt ſecum maneret in monaſterio: & vt omnis tergiuerſandi occaſio tollatur, ecce ſibi teſtimonium epiſtolæ Valerij Hipponenſis dicentis: *Qui mox celebratis ſacroſanctis myſterijs te exutum habitu ſeculari, ſacro baptiſmatis lauacro perfuſum, & te Deum laudamus, non ſine lacrymis te reſpondente, te Dominum confitemur, præ gaudio cecinit. ſtatimq; talarem nigram tunicam te induit, ita vt omnes te monachum exiſtimarent, niſi zona pellicea præcinctus fuiſſes, ob tunicæ longitudinem, vt ſcribis, ad differentiam Monachorum.* Conſentit frater Iordanus de Saxonia lib. 1. in vitas fratrum cap. 15. dicens, B. Auguſtinum fuiſſe indutum tali habitu immediatè poſt baptiſmum. verba illius ſunt. *Quod autem B. Auguſtinus habitu nigro cum zona pellicea nigra veſtitus fuerit, quodq; ipſe immediate poſt baptiſmum talem habitum, autorizante B. Ambroſio aſſumpſerit, & quòd eodem habitu fratres ſui vſi fuerint, apparet expreſſe ex ſermone ſuo de filio prodigo, & in ſermone de cœna Domini, & in ſermone ad presbyteros Hipponenſes.* Et ſanè autor ſermonum ad Eremitas hoc expreſſe etiam dicit in ſerm. de filio prodigo ad finem, vt videri poteſt, præſertim in illis verbis. *Sic enim mihi S. Pater Ambroſius, quando me regenerauit in Chriſto anno ætatis meæ trigeſimo, mihi petenti reſpondit.* Quare vt ſemel reſolutè dicamus, aut dicendum, B. Auguſtinum mox baptizatum cuculla nigra indutum fuiſſe, quod ſine manifeſto præiudicio veritatis, & traditionis antiquiſſimæ totius Eccleſiæ Catholicæ, & autoritatis ipſorum Ambroſij, & Auguſtini dici non poteſt: aut abſolutè reſpuendam nigram cucullam, & zonam pelliceam ab Auguſtino per manus B. Ambroſij ſumptam; vt merito reijci debet, ne ipſos Auguſtinum, & Ambroſium, & traditionem Eccleſiæ abijciamus.

VI. SEcundo oſtendo, falſum eſſe, quod ſecundo loco dicunt, B. Auguſtinum poſt baptiſmum illo habitu indutum in monaſterio B. Simpliciani cum fratribus ſecundum inſtitutum B. Pauli primi Eremitæ per annum cum dimidio vixiſſe. Primo, quia falſum, & prorſus fabuloſum eſt, B. Simplicianum fuiſſe Monachum, vel Eremitam: fuit enim Sacerdos Romanus, & Archidiaconus, ac deinde Epiſcopus Eccleſiæ Mediolanenſis, quem Damaſus Pontifex B. Ambroſio nuper ex laico ad Epiſcopatum aſſumpto ex Vrbe Roma veluti coadiutorẽ, immo & Magiſtrum dedit, quemq; vt Magiſtrum ipſe Ambroſius, & vt Patrem ſemper veneratus eſt, vt teſtatur Baron. tomo 4. ſub anno 375. nu. 20. & ſeqq. & ſub anno 385. nu. 9. & tabulæ antiquiſſimæ ipſius Eccleſiæ Mediolanen. nec non S. Carolus eiuſdẽ Eccleſiæ Archiepiſcopus in actis eiuſdem Eccleſiæ par. 7. epiſt. de tranſlatione S. Simpliciani, & oſtendunt etiam antiquiſſimæ imagines eiuſdem Sancti, quæ paſſim habentur, & ſeruantur Mediolani in varijs locis Eccleſiarum, & Monaſteriorũ, præſertim in præclariſſimo Cœnobio Sancti Simpliciani Ordinis D. Benedicti, quibus omnibus magis credendum eſt, quàm Coriolano, & ſimilibus. Secundo quia pluſquam falſum eſt, B. Auguſtinum per annum cum dimidio, addo etiam per menſem, poſt baptiſmum Mediolani commoratum fuiſſe, vt ſatis conſtare poteſt ex dictis ſupra cap. 4. & 5. Tertio quia Paulus primus Eremita non fuit autor alicuius inſtituti Eremitici, vel Monaſtici, nec geſtauit habitum monaſticum, præſertim cucullam nigram, & cingulum coriaceum. Fuit enim Anachorita, & toto vitæ ſuæ tempore poſt annũ quintum decimum ſolitarius vixit, & illius indumentũ fuit tunica ex folijs palmarum in modum ſportæ confecta. Extat illius vita a B. Hieronymo ſcripta, quæ habetur in tomo 1 poſt epiſt. 169. extant illius acta in Breuiario Romano regiſtrata, vt mirum valde ſit, non ſolum auſos nonnullos ſcribere, aut in monaſterio Mediolanenſi ſub nutritore Ambroſio illos Monachos, ſeu Fratres inſtitutum, vel habitũ Pauli primi Eremitæ habuiſſe: aut habitum, quem ferunt Ambroſium Auguſtino dediſſe, habitũ Pauli primi Eremitæ fuiſſe, quemadmodum Coriolanus ſcribit: & multò magis mirum, reperiri homines cordatos, qui eiuſmodi aſſertis fidem adhibere velint.

VII. TErtio oſtendo falſum eſſe, quod dicunt tertio loco, quòd cum illi fratres quaſi in libertate viuerent, Beatus Auguſtinus ex præcepto Simpliciani primo inter illos inſtituit, vt vitam Apoſtolicam tenerent. Et quam quæſo vitam,

tam, ſi non Apoſtolicam, tenebant illi boni fratres? Tales enim vocat B. Auguſtinus eos, qui Mediolani in monaſterio ſub Ambroſio nutritore degebant, lib. 8. confeſſ. cap. 6. & ſi fratres illi ſecundum inſtitutum Pauli primi Eremitæ viuebant, quod nam erat genus vitæ Pauli primi Eremitæ, & aliorum Eremitarum, & Monachorum, niſi inſtitutum vitæ Apoſtolicæ, quod in obſeruatione non ſolum præceptorum, ſed etiam conſiliorum poſitum erat, nimirū in abnegatione ſui ipſius propter Chriſtum cū abdicatione omnis proprietatis temporalium bonorum, & cuſtodia caſtitatis? Deinde quis tam grauem iniuriam non ſolum bonis illis fratribus, ſed ipſis Sanctis Viris Simpliciano, & Ambroſio manifeſtè irrogatam ſine ſtomaco ferat, vt dicatur, Monaſterium illud tantopere à B. Auguſtino commendatum, ſub regimine tantorum virorum, quales Ambroſius, & Simplicianus erant, vſque in illam diem ſine certis legibus vixiſſe, & opus habuiſſe à Neophito, vix baptizato ad normam vitæ Apoſtolicæ perduci? Et vnde obſecro didicit ipſe Auguſtinus eam normam vitæ Apoſtolicæ, quam ſecum ex Italia in Africam perduxit, niſi in Eccleſia Mediolanenſi, & ab Ambroſianis Clericis, vt S. Carolus Epiſtola citata ſcribit? Et qua probabilitate ſuadet Coriolanus, illos fratres ab Auguſtino adhuc Neophito vitæ normam didiciſſe, cum ille ſui immemor in Chronica de eodem Auguſtino ſcribat. *Dicimus, quod quicquid mali egerit, quoniam ſui iuris non erat, non ſibi, ſed Simpliciano, ſub cuius viuebat cuſtodia, tribuit.* Nam ſi mali aliquid agebat, adhuc imperfectus erat, & egebat ipſe ad certam viuendi normam ab alijs dirigi, quod in omnibus religionibus benè inſtitutis ſeruatur, vt iuuenes à ſenioribus dirigantur, non vt ipſi ſeniores doceant, & in via virtutis dirigant.

VIII. QVarto oſtendo, falſum eſſe, quod quarto loco, ac etiam quinto, & ſexto dicitur, B. Auguſtinum Mediolano abſcedentem, altero anno cum dimidio cū Eremitis in Monte Piſano, & in Centum cellis degentibus vixiſſe, illiſq; duas regulas tradidiſſe, tum per ea, quæ dicta ſunt ſupra c. 4. & 5. tum etiam quia illæ duæ regulæ, quas Coriolanus, & quidam alij dicunt, fuiſſe ab Auguſtino traditas Eremitis, ſiue in Italia, ſiue etiam in Africa exiſtentibus, quæ habentur in primo tomo operum D. Auguſtini ante tertiam Regulam, quæ vocatur Speculum Clericorum, vel ſermo de communi vita Clericorum, illæ, inquam, ab omnibus doctis, & eruditis pro ſpurijs, & ſuppoſititijs, non pro veris Auguſtini fœtibus, reſpuuntur, circa quas, vt eraſmicam cenſuram omittamus, videri poſſunt doctores Louanienſis, & Cardinalis Bellarm. de ſcriptoribus Eccleſiaſticis in Auguſtino. Per hæc puto omnibus poſſe conſtare, quod B. Auguſtinus non fuerit Monachus, aut Eremita priuſquā ex Italia in Africam rediret.

Caput octauum.

Beatum Auguſtinum in Africa non fuiſſe Monachum, aut Eremitam ante presbyteratum.

QVi contendunt, B. Auguſtinum in Italia cucullam Monaſticam, ſeù Eremiticam ſumpſiſſe, & inſtituta Monachorum in Africam inuexiſſe, multo magis contendunt, illum ad propriam domum, & agros reuerſum vitam Monaſticam duxiſſe: imo vero affirmant, priuſquam à B. Valerio ſacris ordinibus eſſet initiatus, monaſterio in quodam nemore extructo Eremitas ex varijs locis collegiſſe, & cum illis triennio vitam Eremiticam duxiſſe: & vt breuibus rem perſtringamus, tria Monaſteria à B. Auguſtino fuiſſe extructa, primū in nemore, ſiue in ſolitudine, priuſquā factus eſſet presbyter. Secundum in horto ſibi donato à Valerio, cum presbyter eſt ordinatus. Tertium in domo Epiſcopali, cum eſſet aſſumptus ad Epiſcopatum. Et ſi vero iſta ſententia confutatione non egeat, vtpotè ex falſo principio deducta, nimirum quod B. Auguſtinus Mediolani cucullam Eremiticam a D. Ambroſio indutus fuerit, & ex fictis narrationibus ſermonum ad Eremitas, & Epiſtolæ Sigiberti hauſta, quæ falſa eſſe, & apocrypha ſuis locis euidenter conuincemus: nihilominus, vt ex hoc etiam capite omnis dubitandi occaſio tollatur, Oſtendam nunc, B. Auguſtinum, antequā à B. Valerio ſacris ordinibus eſſet initiatus, neque aliquod Monaſterium inſtituiſſe, neque vitam monaſticam, ſiue eremiticam duxiſſe, neque habitum Eremiticum detuliſſe. Id vero præter rationem illam generalem ſuperius cap. 6. adductam, duplici via demonſtratur. Et primò quidem ſi B. Auguſtinus ante presbyteratum monaſterium extruxit, ac in eo Eremitas collegit, & cum illis vixit, vbi nam fuit monaſterium illud inſtitutum? Reſpondet Autor illius Epiſtolæ ſub nomine Sigiberti, quòd B. Valerius ipſum Auguſtinū accerſiri fecit, & hortum ſecretum, & à Ciuitate remotum illi dedit, in quo horto Beatus Auguſtinus cum cæteris amicis ſuis in deſpecto habitu in magna humilitate annis tribus vixit. Deinde cum multitudinem ad ſe venientium ferre non poſſet, duobus ferè miliaribus à prædicto loco ſeceſſit, & ad montem quendam altiſſimum abijt, vbi cunctis habitationes ex lapidibus conſtrui fecit: ac demum aduenientibus feſtis Pentecoſtes, B. Valerium ad illum miſiſſe, & presbyterum licet inuitum eum ordinaſſe. verum iſthæc verbis non ſolum Poſſidij, ſed etiam B. Auguſtini manifeſtiſſimè contraria quis ferat? cum ipſe Auguſtinus fateatur, non niſi factum presbyterum ſe à Valerio accepiſſe hortum illum, in quo Monaſterium conſtituit, & non Valerium ad illum miſiſſe, vt eum ordinaret, ſed à populo nil tale cogitantem apprehen-

ſum, & Epiſcopo præſentatum inuitum ordinatum fuiſſe. Modeſtius loquitur autor ſermonum ad Eremitas ſcribens ſer. 5. Beatum Auguſtinum primum monaſterium extruxiſſe quidem ope, & adiutorio Beati Valerij, non tamen in horto, ſed in nemore, ſiue in eremo à gentibus ſegregata: poſtea vero B. Valerium dediſſe ſibi hortum, in quo ædificauit ſecundum monaſterium, quo ædificato presbyter licet inuitus ab eodem Valerio fuit ordinatus; cui ſententiæ cõſentiunt D. Antoninus loco citato §. 2. ſiue frater Iordanus lib. 1. cap. 7. & 13. & Volaterran. loco etiam citato. Sed nec iſta ſententia admittenda eſt, cum aduerſus illam habeamus apertiſſima teſtimonia Poſſidij, & ipſiuſmet Auguſtini vt ſtatim dicemus. Ideo alij dixerunt, primum illud Monaſterium ab Auguſtino extructum fuiſſe non apud Ciuitatem Hipponenſem, ſed in agro Tagaſtenſi. aiunt enim, B. Auguſtinũ, mox vt in patriam redijt, quod ex facultatibus parentum ſupererat vendidiſſe, & ex eo partem Chriſti pauperibus dediſſe: ex parte verò altera ſibi, & ſocijs tugurium in eremo cõſtruxiſſe, & in eo cum centum ferè religioſis fratribus vitam Monachi traduxiſſe. ita Cornelius Lancillottus lib. 2. cap. 12. in principio.

II. VErum hæc omnia falſa eſſe, præter quod oſtẽdit tam aperta ſententiarum varietas, & inconſtantia, quæ indicat, hos Autores non ex certa ſcientia, ſed diuinando, loqui: Sicut enim verum vero ſemper conſtat, ita mendacium nec veritati, nec ſibimetipſi conſtare vnquam poteſt: Præter hæc, inquam, oſtendo apertiſſimis teſtimonijs, quibus non poterunt vllo modo legitimè contradicere. Primum teſtimonium eſt Poſſidij, qui omnium, aut ſaltem multorum geſtorum Auguſtini etiam ante presbyteratum non ſolum auritus, ſed etiam oculatus teſtis fuit certiſſimus, & veraciſſimus. Cũ enim per annos quadraginta eidem Beatiſſimo Patri inhęſerit, vt illemet fatetur in fine ſui libri, & cum eo dulciter, & familiariter vixerit, & Auguſtinus ipſe non niſi quadraginta annis vixerit in Epiſcopatu, & Clericatu, neceſſe erit, Poſſidiũ vel ante illius presbyteratum, vel ſtatim quando factus fuit presbyter, ipſi B. Auguſtino adhęſiſſe. iam tanti viri teſtimonium proferamus de rebus ab Auguſtino geſtis poſt reditum ſuum in Africam, & ante presbyteratum. *Ac placuit, inquit, ei percepta baptiſmi gratia, cum alijs ciuibus, & amicis ſuis Deo pariter ſeruientibus ad Africam, & ad propriam domum, agroſq; remeare: ad quos veniens, & in quibus conſtitutus fermè triennio, & à ſe iam alienatis curis ſecularibus, cum ijs, qui eidem adhærebant, Deo viuebat ieiunijs, orationibus, bonisq; operibus, in lege Domini meditans die, ac nocte, & de ijs, quæ ſibi Deus cogitanti, atque oranti intellecta reuelabat, & præſentes, & abſentes ſermonibus, ac libris docebat. Contigit fortè eodem tempore, vt quidam ex ijs, quos dicunt agentes in rebus, apud Hipponem regiũ conſtitutus, benè Chriſtianus, Deumq; timens, comperta eius bona fama, atque doctrina deſideraret, atque optaret eum videre, promittens, ſe poſſe huius mundi omnes contemnere cupiditates, atque illecebras, ſi aliquando ex eius ore Dei verbum audire meruiſſet. Quod cum ad ſe fideli fuiſſet relatione delatum, liberare animã cupiens ab huius vitæ periculis, morteq; æterna, ad memoratam vltro, atque confeſtim venit Ciuitatem, & hominem viſum allocutus frequentius, atque exhortatus eſt, quantum Deus donabat, vt quod vouerat, redderet. Hæc ſe ille facturum de die in diem pollicebatur, nec tamen in eius tunc hoc impleuit præſentia, ſed vacare vtique, & inane eſſe non potuit, quod per tale vas mundum in honore, vtile domino, ad omne opus bonum paratum in omni loco diuina gerebat prouidentia. Eodem itaque tempore in Eccleſia Hipponenſi catholica Valerius Sanctus Epiſcopatum gerebat, qui cum flagitante Eccleſiaſtica neceſſitate de prouidendo, & ordinando presbytero Ciuitatis plebem Dei alloqueretur, & exhortaretur, iam ſcientes Catholici S. Auguſtini propoſitum, & doctrinam, manu iniecta, quoniam & idem in populo ſecurus, & ignarus, quid futurum eſſet, aſtabat. Solebat autem laicus, vt nobis dicebat ab eis tantum Eccleſiis, quæ non haberent Epiſcopos, ſuam abſtinere præſentiam. Eum ergo tenuerunt, & vt in talibus conſuetum eſt, Epiſcopo ordinandum intulerunt &c.* Hæc Poſſidius cap. 3. & 4. in quibus ſummatim omnes res geſtas eiuſdem Auguſtini perſtringens à ſuo reditu in Africam, vſque ad aſſumptionem ad presbyteratũ incluſiuè ſex dicit, quibus ſi fides adhibenda eſt, manifeſtæ falſitatis reuincuntur, quæ ſupradicti autores quicunque illi ſint, tradunt de monaſterio, & cohabitatione Auguſtini, vel in nemore, vel in ſolitudine Ciuitatis Hipponenſis, vel in eremo agri Tagaſtenſis cũ Eremitis. primum eſt, Beatum Auguſtinum ex Italia redeuntem ad propriam domũ, & agros iuiſſe. ſecundũ eundẽ Auguſt. in agris proprijs fermè triennio conſtitutum cum ſocijs, & amicis vixiſſe. tertium quod quo tempore viuebat cum ſocijs, & amicis in agris proprijs, venit ad Ciuitatem Hipponenſem propter lucrandũ Ciuem illum Hipponenſem, qui erat agens in rebus. quartum, quod dum Hippone Regio illam ob cauſam moraretur, & quadam die B. Valerio Epiſcopo de presbytero Ciuitatis ordinando plebem Dei alloquenti, præſens in populo adſtaret, repente, & inopinato apprehenſus fuit à populo, & præſentatus Epiſcopo, ab illo quanquam inuitus, & reluctans presbyter eſt ordinatus. quintum, quòd illo tempore B. Auguſtinus erat adhuc laicus. ſextum, quod adhuc tenebat agros proprios, ait enim textus, ad propriam domum, & agros proprios remeauit, ad quos veniens, & in quibus triennio fermè conſtitutus.

EX his cõuincitur primo, falſum eſſe, quod aiunt III. Sigibertus, autor ſermonum ad Eremitas, D. Antoninus, ſiue frater Iordanus de Saxonia, Volaterranus, & alij, B. Auguſtinum ante presbyteratum extruxiſſe Monaſteriũ in ſolitudine, ſiue in eremo, ſiue in nemore Comitatus Hipponenſis, illic Eremitas cõgregaſſe, & cũ illis triennio vixiſſe, &

multo

multo magis falſum eſſe, quod de alio monaſterio in cauernis petrarum à B. Auguſtino ædificato fingit Sigibertus. Quomodo enim hæc vera eſſe poſſunt, ſi verum eſt, quod Poſſidius ait, illum toto triennio vſque ad tempus ſui presbyteratus in agris proprijs cum ſuis amicis, & ſocijs vixiſſe? profectò cum inter hæc duo non poſſit dari medium, aut negandus eſt Poſſidius, qui rerum à ſe narratarum teſtis auritus, & oculatus extitit: aut negandi Sigibertus,& qui illum in hoc ſequuntur: at teſtimoniū Poſſidij à nullo ſapiente reijci poteſt. ergo reijcienda omnia, quæ de Monaſterio ab Auguſtino in Eremo extructo, & de Eremitis ibidem congregatis ab iſtis autoribus gratis, & ſine cauſa finguntur.

IV. SEcundo conuincitur, etiam falſum eſſe, quod Cornelius Lancillottus,& quidam alij ſcribunt, B. Auguſtinum ſtatim, vt ad propriam domum rediſt, quod reliquum erat ſui patrimonij,vendidiſſe, & partem pauperibus diſtribuiſſe, & ex parte alia tugurium ſibi,& ſuis Eremitis in eremo extruxiſſe: nam Poſſidius aliter dicit, ſcilicet illum ad agros proprios redijſſe, & in illis conſtitutum triennio vixiſſe. ſi vixit in agris proprijs vſque ad presbyteratum: ergo non illos ſtatim vendidit, non in tugurio in Eremo extructo moratus eſt toto illo triennio.

Tertio conuincitur, B. Auguſtinum vſque ad ſuum presbyteratum licet vitam religioſam in votis habuiſſet, & omnes mundi curas a ſe ipſo iam ablegaſſet, non tamen verè regularem alicuius ordinis fuiſſe: ſed laicum, & cum laicis vixiſſe,& propriam domum & proprios agros vſque in illā diem tenuiſſe. Quare quod de ſe ipſo fatetur idem Auguſtinus in ſerm. 1. de communi vita clericorum. *Vt quomodo ego tenuem paupertatem meam vendidi, & pauperibus erogaui, ſic facerent & illi, qui mecum eſſe voluiſſent, vt de communi viueremus.* non antea accidit, quam B. Pater ad presbyteratum euectus, monaſterium in horto Valerij ad hoc ſibi donato inſtituere cœpiſſet. & hæc omnia patent ex verbis Poſſidij. Nunc aliud teſtimonium ad eandem veritatem comprobandam, ex ipſomet Auguſtino proferamus.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA

Caput nonum.

Aſſertio Capitis præcedentis teſtimonio B. Auguſtini confirmatur.

I. NOn minori euidentia, & certitudine confirmari poteſt eadem veritas teſtimonio ipſius Sanctiſſimi Patris, qui de ſe ipſo verba faciens in primo ſermone de communi vita Clericorum,ita ſcribit. *Ego,quem Deo propitio videtis Epiſcopum veſtrum, iuuenis veni ad iſtam Ciuitatē, vt multi veſtrum nouerunt, & quærebam, vbi conſtruerem Monaſterium, & viuerem cum fratribus meis. Spem quippe omnium ſeculi reliqueram, & quod eſſe potui, eſſe nolui: nec tamen quæſiui eſſe, quod ſum. Elegi in domo Dei mei abiectus eſſe, magis quàm habitare in tabernaculis peccatorum. Ab eis, qui diligunt ſeculum, ſegregaui me: ſed eis qui præſunt populis, non me coæquaui: nec in conuiuio Domini mei ſuperiorem locum elegi, ſed inferiorem,& abiectum; & placuit illi dicere mihi, aſcende ſurſum. vſque adeo autem timebam Epiſcopatum,vt quoniam cœperat eſſe alicuius iam momenti inter Dei ſeruos fama mea, in quo loco ſciebam eſſe Epiſcopum, non illò accederem. Cauebam hoc,& agebam,quantum poteram,vt in loco humili ſaluarer, non in alto periclitarer: ſed vt dixi, Domino ſeruus contradicere non debet. Veni ad iſtam Ciuitatem propter videndum amicum, quem putabam me lucrari poſſe Deo, vt nobiſcum eſſet in monaſterio. Quaſi ſecurus perueni, quia locus habebat Epiſcopum. Apprehenſus presbyter factus ſum, & per hunc gradum ad Epiſcopatum perueni. Non attuli aliquid, non veni ad hanc Eccleſiam, niſi cum ijs indumentis, quibus illo tempore veſtiebar. Et quia hoc diſponebam, eſſe in Monaſterio cum fratribus, cognito inſtituto, & voluntate mea beatæ memoriæ ſenex Valerius dedit mihi hortum illum, in quo nunc eſt monaſterium: Cœpi boni propoſiti fratres colligere,compares meos,nihil habentes,ſicut nihil habebam, & imitantes me, vt quomodo ego tenuem paupertatem meam vēdidi,& pauperibus erogaui, ſic facerent & illi, qui mecum eſſe voluiſſent, vt de communi viueremus.* Hæc Auguſtinus. circa quæ notanda prius, & corrigenda varietas lectionum, quæ ex quorundam licentia irrepſit in hoc textu, quæ triplex eſt, prima circa illa verba, *vt nobiſcum eſſet in monaſterio.* Nam aduerſarij contendentes,hunc ſermonem à B. Auguſtino habitum ad ſuos Eremitas quam etiam ob cauſam inter ſermones ad Eremitas illum numerant,loco iſtius particulæ nobiſcum, ponunt, vobiſcum, & legunt, *vt vobiſcum eſſet in monaſterio.* verùm ſi ſermo ille ad Eremitas in monaſterio degentes habitus fuit, vt legendum ſit, vobiſcum eſſet in monaſterio, non autem, nobiſcum. quid ſibi volunt verba illa ſequentia inferius in eodem ſermone. *Videbo quid ſit iure, ſicut Deus voluerit, cum paucis fratribus fidelibus honoratis Deo propitio de numero veſtro, ideſt de plebe veſtra.* non ergo ille ſermo habitus eſt in monaſterio, neque ad Eremitas, ſed in Eccleſia, & ad plebem.vnde non poteſt recte legi,vt eſſet vobiſcū in monaſterio cum fratribus,ſed legendum, vt eſſet nobiſcum. Secunda varietas eſt circa illa verba. *Et quia hoc diſponebam, eſſe in monaſterio cum fratribus.* Quæ lectio eſt antiquiſſima, & retenta in Concilio Aquiſgrani: & nihilominus à recentioribus mutata eſt, & poſitum, quia hic diſponebam eſſe in monaſterio cum fratribus, & poſitum aduerbium loci pro pronomine demōſtratiuo. Tertia circa illa verba, *nec veni ad hanc Eccleſiam,niſi cum ijs indumentis, quibus illo tempore veſtiebar:* nam loco harum dictionum *ijs indumentis* à nonnullis poſitæ ſunt iſtæ, his indumentis, ad ſuadendum.

dum, quòd B. Auguſtinus in Epiſcopatu teneret illamet indumenta, quæ ſecum tulerat, quando à populo apprehẽſus, presbyter eſt ordinatus. quaſi eadem eſſent indumenta hominis adhuc laici, & Epiſcopi in Eccleſia conciones ad populos habentis: vel quaſi illa veſtimenta, quæ Auguſtinus laicus ante presbyteratum ferebat, nec dum veteraviſſent, & illi adhuc vſui fuiſſent, quando iam ſenex illum ſermonem ad plebem Hipponenſem habebat: illum enim tunc temporis ſenem extitiſſe, habes euidenter ex alio ſermone qui incipit. Charitati veſtræ, ab eodem Auguſtino eadem de cauſa, ad eandem plebem Hipponenſem poſt paucos dies habito, in quo ſenem ſe, & canitie perfuſum teſtatur dicens. *Fateor enim vobis, de precioſa veſte erubeſco. quia non decet hanc profeſſionem, hanc admonitionem, hæc membra, hos canos.*

Hæc autem Auguſtini verba oſtendunt, illum ante presbyteratum, & ſi animo ſtatuiſſet vitam regularem in monaſterio cum fratribus ducere, quod non negamus, nec ab aliquo negari poteſt, nihilominus rem tantam non niſi poſt presbyteratum opere perfeciſſe. quod triplici ratione ſic probatur. Primò ex illis verbis: *Et quia hoc diſponebam, eſſe in monaſterio.* qui enim aliquid facere diſponit, nõdum illud opere compleuit, & qui opus abſoluit, de illo faciendo non amplius cogitat: habitibus enim præſentibus ceſſat omnis motus, & tranſmutatio, vt in 1. de Generatione tex. 55. Ariſtoteles docet: & qui intelligit, quid ſit diſpoſitio, vel diſponere aliquid facere, ſimul intelligit, quod nondum id fecit. Si ergo Auguſtinus ante presbyteratum diſponebat hoc, quod eſt eſſe in monaſterio cum fratribus, nondum cum illis fuerat in monaſterio. & licet alij aliter iſtum textum legant, ſcilicet: *Et quia hic diſponebam eſſe in monaſterio cum fratribus.* tamen nihil refert, & idem omnino ſenſus reſultat, & eadem vis rationis, quòd qui diſponit aliquid facere, illud nondum fecit: niſi quod prima lectio vim huius rationis magis efficaciter exprimere videtur.

Secundo Idem probatur ex alijs verbis, quæ immediatè ſubiungit. *Cognito inſtituto, & voluntate mea, B. memoriæ ſenex Valerius dedit mihi hortum illum, in quo nunc eſt monaſterium.* hæc verba indicant, B. Valerium, quando B. Auguſtinum presbyterum ordinauit, aliquid nuper cognouiſſe, quod antea non nouerat, ſcilicet propoſitum, & voluntatem Auguſtini fuiſſe, viuere cum fratribus in monaſterio. Hinc deducitur, B. Auguſtinum ante presbyteratum nondum cum fratribus in monaſterio vixiſſe, neque cum cuculla, vel habitu monaſtico ad ciuitatem Hipponenſem acceſſiſſe, neque cum tali habitu à populo appræhenſum, & B. Valerio oblatum, vt quidam ſine fundamento, & probabilitate affirmant. nam ſi id antea egiſſet, vel cum habitu monaſtico, vel regulari ad Ciuitatem acceſſiſſet, & B. Valerio oblatus fuiſſet, ſatis ex illo cognouiſſet B. Valerius, illius inſtitutum, & voluntatem fuiſſe, viuere in monaſterio cum fratribus, niſi cœcus eſſet, vel illum apoſtatam futurum credidiſſet.

Tertio. Idem probatur ex verbis ſequentibus. *Cœpi boni propoſiti fratres colligere, compares meos, nihil habentes, ſicut ego nihil habebam, & imitantes me.* Si tunc cœpit Auguſtinus fratres colligere, qui ſecum viuerent in monaſterio, nihil habentes, & illum imitantes: non ergo ante illud tempus fuerat. in monaſterio cum fratribus, nec illos in monaſterio collegerat: nam qui aliquod opus nunc incipit, antea illud opus nondum egerat, nec incœperat. Alioquin mentitus eſt Auguſtinus dicens. *cœpi boni propoſiti fratres colligere &c.* ſi ante illud tempus fratres in monaſterio collegerat, vel in monaſterio cum illis vixerat, vt præfati Autores dixerunt.

II. Vim huius argumenti confirmant, quæ Poſſidius cap. 5. ſcribit: *Factus ergo presbyter, monaſterium intra Eccleſiam mox inſtituit, & cum Dei ſeruis viuere cœpit, ſecundum modum, & regulam ſub Sanctis Apoſtolis conſtitutam.* Si enim antea in monaſterio vixerat, ſub qua obſecro regula? vixiſſe nanque illum in monaſterio ſub nulla regula, aſſertio eſt, quæ fidem Sapientum minimè ſibi conciliare poſſit: cum Monachum non faciat habitus, neque monaſterium, ſed regularis profeſſio, vt eſt in prouerbio, & colligitur ex cap. Porrectum extra de Regularibus: Regularis autem profeſſio idem eſt, atque profeſſio regulæ, vt D. Tho. 2. 2. q. 186. art. 9. interpretatur. Dicent, ſub regula ab ipſomet condita. Sed præterquam quod ab omnibus communiter aſſeritur, B. Auguſtinum vnicam tantum regulam ſcripſiſſe, quam D. Thomas ad normam regulæ Apoſtolicæ conquadratam ſcribit, omnes Regulæ ab Eccleſia Catholica probatæ, à quibuſcunque conditæ fuerint, eatenus pro veris probatis, & legitimis ſunt habitæ, quatenus deductæ ſunt ex ipſamet regula Apoſtolica, & in illa vel formaliter, vel ſaltem virtualiter contentæ. Sicut enim omnes ordines regularium ex primæuo illo inſtituto vitæ communis Chriſtianorum, qui fuerunt in Eccleſia temporibus Apoſtolorum, veluti ex matrice naræ ſunt, quemadmodum Lyranus in Actis Apoſtolorum cap. 4. notauit: ita omnes regulæ monaſteriorum, ex regula illa Apoſtolica in eiſdem Actis exarata ortum habuerunt, & ad illius archetypum exemplatæ. Quod non ſolum de regulis Clericorum, verum etiam Monachorum veriſſimum eſſe, verba illa Sanctiſſimi Pontificis Gregorij huius nominis Primi oſtendunt, à Gratiano in cap. ex autoritate 16. q. 1. relati. *Sacerdotibus Monachis Apoſtolorum figuram tenentibus liceat prædicare &c.* hinc ſi B. Auguſtinus ante presbyteratum in monaſterio vitam monaſticam, aut eremiticam duxiſſet, ſecundum regulam Apoſtolicam, & ſub regula Apoſtolica ante illud tempus proculdubio vixiſſet. Mentitus igitur fuiſſet Poſſidius ſcribens, illum factum presbyterum mox ſecundum modum, & Regulam ſub Sanctis Apoſtolis inſtitutã viuere cœpiſſe: at non mentitus Poſſidius. ergo falſum

falſum eſt, illum ante presbyteratum monaſticam vitam in monaſterio duxiſſe.

III. NOn me latent, quæ Coriolanus in 1. p. defenſorij cap. 5. ad ſextum argumentum ad vim huius rationis, & totius diſcurſus præſentis capitis eneruandam multis conuitiorũ parergis exornata multipliciter effundit, dicens, conſtare ex ijſdemmet locis B. Auguſtini, & Poſſidij, ipſum Auguſtinum monaſterium habuiſſe, & cum fratribus ſuis in monaſterio ſecundum regulam Apoſtolicã vixiſſe, priuſquam presbyter fieret: Sed Fridionatios ad hanc veritatem tegendam ipſorum Doctorum verba ad illorum ſenſum detruncata protuliſſe, præſertim textum illum Poſſidij cap. 5. Integer enim textus illius capitis ita ſe habet. *Factus ergo presbyter monaſterium intra Eccleſiam mox inſtituit, & cum Dei ſeruis viuere cœpit ſecundum modum, & regulam ſub Sanctis Apoſtolis conſtitutam, maximè vt nemo quidquam proprium in illa ſocietate haberet, ſed eis eſſent omnia communia, & diſtribueretur vnicuique prout cuique opus erat, quod iam ipſe prior fecerat, dum de tranſmarinis ad ſua remeaſſet*. Ecce ex his vltimis Poſſidij verbis Auguſtinus illam vitam, quam cœpit in monaſterio factus presbyter, ante presbyteratum tenuerat, dũ de tranſmarinis ad propria remeaſſet. Hoc teſtimonium Ioan. Marquez cap. 8. §. 6. adeo exäggerat, & magni facit, vt dicat, extra omnem dubitationem poſitum eſſe, quod B. Auguſtinus antequã in Africam remearet, vitam religioſam duxerit in communitate formata.

Verùm vt interim indulgeam homini irato conuitia, quæ in Canonicos Lateranẽ fundit, ac etiã Ioanni Marquez nimiam facilitatem in credendo, quæ optabat, hæc verba non eas habent vires, ob quas conſtanter adeo aſſerendum ſit, extra omnem dubitationẽ poſitum eſſe, quod B. Aug. priuſquam ex Italia ad Africã remeaſſet, vitam regularem duxerit in communitate formata. primò quia ex iſtis verbis: *Quod iam ipſe prior fecerat, dum de tranſmarinis ad ſua remeaſſet*. niſi meus Priſcianus me fallit, non colligitur, illũ communem vitam cum ſocijs duxiſſe, antequam ex Italia in Africã remearet, ſed ſolũ poſtquã ad Africã peruenit. Secundo quia hoc pronomen relatiuũ. *Quod ipſe prior fecerat*. nõ refert omnia verba præcedentia, nec iungendum eſt cum illis verbis. *Monaſterium intra Eccleſiam mox inſtituit, & cœpit viuere ſecundum regulam ſub Sanctis Apoſtolis conſtitutam*. ſed cum clauſula ſequenti. *Maximè vt nemo quidquam proprium in illa ſocietate haberet: ſed eſſent illis omnia communia, & diſtribueretur vnicuique, prout cuique opus erat*. Sequitur enim ſtatim. *Quod iam ipſe prior fecerat &c.* & hunc eſſe verum, & germanum ſenſum iſtorum verborum, præter quod verba ipſa præſeferunt; Oſtendo ex Cardinali Bellarm. de Scriptoribus Eccleſiaſticis in Auguſtino in cenſura ſermonum ad Eremitas ita ſcribente. *Sermones ad fratres in Eremo videntur magna ex parte conficti. Dicit enim autor illorum ſermonum, Auguſtinum degiſſe in ſolitudine cum Monachis, ibiq; ad eos ſermones iſtos habuiſſe: At conſtat ex Poſſidio in vita S. Auguſtini, Auguſtinum poſt baptiſmum Mediolani ſuſceptum rediſſe in Patriam ad propriam domum, & agros, ibiq; tres annos cum paucis amicis ſuis in commune vixiſſe: deinde factum presbyterum Hipponenſem, monaſterium habuiſſe intra ipſam Eccleſiam, ibiq; cum nonnullis vitam Apoſtolicam duxiſſe*. Hæc tantus vir, quem non eſt dubium, aut partiũ ſtudio addictum talia ſcripſiſſe, aut Poſſidij verba minimè intellexiſſe.

SEcundo dico, ex poſtremis illis verbis, *quod iã* IV.
ipſe prior fecerat, dum de tranſmarinis ad propria remeaſſet, non ſolum Auguſtini Monachiſmum, ſed ne Chriſtianiſmum quidem nobis ſufficienter conſtare, niſi aliunde ille probaretur. nam ex eiuſmodi verbis nil amplius nobis conſtat, quam quod poſt reditum ad Patriam, communem vitam duxerit cum ſocijs & amicis: at dico, & iterum repeto, ex vita communi ipſius Auguſtini baptiſmum non ſufficienter probari, niſi ex alio capite illum probare poſſemus. Quod vt certo certius probemus, & errorum nebulas, quæ nonnullorum oculos obfundunt, de medio tollamus, vnum maximi ponderis notandum eſt, quod colligitur ex eodem Auguſtino lib. 6. Confeſſ. cap. 14. videlicet Sanctiſſimum illum virum communem, & ſocialem vitam multorum amicorum, quibus eſſent omnia communia, ſemper adeo dilexiſſe, ac in votis habuiſſe, vt non ſolum poſtquam factus eſt presbyter, ſed etiam ante baptiſmum, & cum libidinis, & peccati ſeruus nihil de baptiſmo cogitaret, eiuſmodi vitæ genus cũ multis amicis ſuis numero fermè duodecim Mediolani degentibus condixiſſet: illudq; opere perfeciſſent, niſi mulierculæ, quas eorum nonnulli habebãt cum animi ingenti mœrore illos à propoſito diſturbauiſſent. Quæ omnia ab ipſomet loco præcitato ſcripta ſic accipe. *Multi amici agitaueramus animo & colloquentes, & deteſtantes turbulentas humanæ vitæ moleſtias, penè iam firmaueramus, remoti à turbis ociosè viuere, id ocium ſic moliti, vt ſi quid habere poſſemus, conferremus in medium, vnamq; rem familiarem cõflaremus ex omnibus, & per amicitiæ ſinceritatem non eſſet aliud huius, aliud illius, ſed quod ex cũctis fieret vnũ, & vniuerſum ſingulorũ eſſet, & omnia omniũ*. & paulo inferius de Romaniano ſibi amiciſſimo verba faciẽs, qui eidẽ vitæ ſociali maximè inſtabat. *Sed (inquit) poſtea quam cœpit cogitare, vtrum hoc mulierculæ ſinerent, quas & alij noſtrorum iam habebant, & nos habere volebamus, totum illud placitum, quod bene firmaueramus, diſsiluit in manibus, atque confractũ eſt. inde ad ſuſpiria, & gemitus conuertebamur*. vides hinc, quam frigidum, & leue argumentum ex vita communi ab Auguſtino ante presbyteratum acta ad vitam Eremiticam, & cucullam monaſticam probandam afferatur, quod ne dum ad illius Chriſtianiſmũ demõſtrandum ſufficeret, niſi aliunde illum probaremus. Non detrecto itaque, B. Auguſtinum ante presbyteratum cũ ſocijs, & amicis communem vitam apud

agros

agros proprios, immò verò ante ſuum reditum in Africam egiſſe, id namq; præter verba Poſſidij ſuperius poſita, indicat ipſe Auguſtinus nono Confeſſ. cap. 8. ſic dicens. *Simul eramus, ſimul habitabamus Placito Sancto, quærebamus quiſnam locus nos vtilius haberet ſeruientes tibi, pariter remeabamus ad Africam.* Non etiam negauerim, illum poſt ſuſceptum baptiſmum altiori conſilio, & ſancti Spiritus impulſu ad illam communem vitam ſummoperè in Actis Apoſtolicis commendatam, & ad cōtemptum bonorum temporalium excitatum: ſed hoc ſolum contendo, ex illa communi vita, quam apud agros proprios cum amicis ante presbyteratum duxerat; oſtendi ſufficienter non poſſe, illum per id temporis monaſterium aliquod inſtituiſſe, vel in Monaſterio vitam regularem in communione formata duxiſſe. Nam præter communem vitam, quæ, vt dixi, etiam in non baptizatis eſſe poterat, alia multa ad Ordinem regularem inſtituendum, & ad Monaſterium fundandum, & ad vitam regularem formandam requiruntur, nimirum certus habitus, & regulæ profeſſio cum votorum emiſſione, de quibus habes apud Dionyſium cap. 6. Eccleſiaſticæ Hierarchiæ, quæ omnia communi illi vitæ ab Auguſtino ante presbyteratum inſtitutæ deerant. Et præter illa deerat etiam autoritas fundandi Monaſterium, quę penes Epiſcopos, aut ſaltem Sacerdotes, & Parochos, non autem penes laicos manebat, ex Concilio quarto Carthaginenſi tempore ipſius Auguſtini celebrato, ex Chalcedonenſi, & alijs relatis in cap. quidam Monachorum 18. q. 2. ex quibus habes, circa tempora Auguſtini conſuetudinem generalem totius Eccleſię fuiſſe, vt Monachi ſine conſcientia ſuorum Epiſcoporum Monaſteria, vel cellas extruere non poſſent.

Denique ſi Beatus Auguſtinus ſtatim reuerſus in Africam Monaſterium fundauit, & Ordinem inſtituit, & illum profeſſus fuit, quæro de illo ordine, an fuerit ordo antiquus ab alio inſtitutus, vel ab ipſomet Auguſtino excogitatus. Quod fuerit ordo ab alijs prius inſtitutus nullus affirmat; quod vero fuerit ordo primitus ab ipſo excogitatus, omni ſpecie probabilitatis carebit, ſi Baſilium, Pacomiū, Benedictum, Norbertum, Dominicum, & vtrumq; Franciſcum, & alios inſueamur; quotquot Regularium Ordinum Fundatores fuerunt, cum neminem viderimus, niſi poſt exploratam per multos annos regularem diſciplinam, quam cæteris imponere volebant, religioſos congregare, & illis viuendi regulas tradere voluiſſe. Sed reliquum eſt, iam vt contrariæ aſſertionis fundamenta perpendamus.

Caput decimum.

Argumenta, quibus nonnulli probant B. Auguſtinum ante presbyteratum Eremitam, aut Monachum fuiſſe, perpenduntur, & ſoluuntur.

Qvia teſte Philoſopho in primo libro de Anima, rectum ſui, & obliqui Iudex eſt, vt rectè nos in præcedentibus locutos oſtendamus, cum diximus, S. Patrem Auguſtinum ante presbyteratum non monachum, ſed laicum inter laicos vixiſſe, ponderabimus nunc aduerſariorum rationes, quibus noſtræ aſſertioni, ſeu potius veritati nebulas obfundere pro viribus nituntur. Primum illorum argumentum colligitur ex teſtimonio B. Ambroſij in ſermone de Auguſtini conuerſione, & baptiſmo iunctis epiſtolis Beati Valerij Hipponenſis ad Auguſtinum, & Sigiberti ad Macedonium, nec non etiam ſermonibus ipſius Auguſtini ad Eremitas, ex quibus omnibus patenter habemus, B. Auguſtinum ſtatim baptizatum, ab Ambroſio, vel Simpliciano veſte nigra indutum, & zona pellicea præcinctum monaſticam vitam ſuſcepiſſe. ita recentiores, plerique omnes deducunt, præſertim Frater Iordanus de Saxonia, Bartholomeus Vrbinas, Petrus de Natalibus, Franciſcus Petrarca, Truxillo, Volaterranus, & alij innumeri. Sed maximè D. Antoninus in vlt. cap. 3. part. Summæ hiſtorialis. 1.

Huic argumento, vt plenè ſatisfaciam, illud in primis dicendum mihi occurrit, ſi hæc ſententia de Auguſtini cuculla, & vita eremitica ex alio capite probabilis aliquo modo videri poſſet, ex hoc vel maximè ſuſpectam reddi, quod ad illam ſuadendam neceſſe fuerit mendacia tam manifeſta, & portentoſa figmentare, vt Baronij verbis infra allegandis vtar, qualia ſunt figmenta ſermonum ſub nomine Ambroſij de Auguſtini conuerſione, & baptiſmo, & B. Auguſtini ad Eremitas, & epiſtolarum ſub nomine Valerij Hipponenſis, & Sigiberti, & alia, de quibus inferius diſtinctè agendum erit, vbi oſtendemus, illa non eſſe ab Autoribus edita, quorum nomina præſeferunt, ſed ab aliquibus impoſtoribus pro illorum commodo conficta, & ſub mentito nomine Ambroſij, Auguſtini, aut aliorum in plebibus peruulgata. Quorum ſi autoritate ſuffulti recentiores, non ſeparantes precioſum à vili, & amarum pro dulci deguſtantes, dixerunt, B. Auguſtinum cucullatum, vel Eremitam fuiſſe, illorum autoritas magnifieri non debet, maximè qui partes formales in eadem cauſa ſe ipſos præſtiterunt, quales fuerunt Frater Iordanus de Saxonia, & Bartholomeus Vrbinas, Coriolanus, & alij eiuſdem inſtituti. Teſtimonium verò D. Antonini, in quo magnum præſidium recentiores nonnulli ſibi

ipſis

ipſis conſtituunt, præſertim Ioannes Marquez qui per ſingulas ferè paginas illud exaggerat, & commendat, tam imbecillum eſt, vt vix reſponſum mereatur, non quod B. Antonini auctoritas magna non ſit, ſed quia in eo capitulo ſi D. Antonini eſt, de qua re dubito, non ex propria ſententia, ſed ex ſola relatione cuiuſdam religioſi Ordinis Eremitarum loquitur, cui relationi, vtpotè falſæ, ille in multis contradicit, vt ex principio illius capitis apparet, quod ſic incipit: *De Sacro Ordine Eremitarum S. Auguſtini, qui in priuilegijs inter mendicantes computantur, quæ inueni hic refero. Quidam religioſus dicti Ordinis ſic ſcribit. Reuelatum fuit Prophetico ſpiritu Abbati Ioachimo, &c.* Ecce tibi cuius ponderis ſit teſtimonium B. Antonini in illo cap. ad cucullam eremiticam B. Auguſtini confirmandam. Contraria omnia penè ſcribit de B. Auguſtino ipſe Antoninus ex propria ſententia loquens ſupra tit. 10. cap. 8. per multos paragrafos, in quibus Auguſtini res geſtas ad longum deſcribit. Quis vero fuerit religioſus Ordinis Eremitarum, ex quo illud poſtremum capitulum tertiæ partis accepit, conſulas Fratrem Iordanum de Saxonia in ſuis libris in vitas Fratrum nuncupatis, vbi contenta in dicto capite omnia reperies.

II. SEcundum Argumentum, quod magnifacit Ioannes Marquez cap. 8. §. 5. B. Auguſtinus poſt baptiſmum aliquandiu fuit cum S. Simpliciano, qui fuit Eremita, & etiam in Monte Piſano, & in centum Cellis cum Eremitis moratus eſt. Fatetur ipſe Auguſtinus lib. 9. Confeſſionum cap. 12. ad funus piiſſimæ ſuæ Matris multos fratres, & perſonas religioſas accurriſſe. quæ res præter teſtimonium ipſius Auguſtini multipliciter probatur, & primo ex Breuiario Eccleſiæ Bracharenſis lect. 5. & 6. in officio S. Auguſtini. Secundo ex Licentio Auguſtini comite in eodem itinere Italico, cuius verba referunrur à B. Auguſtino in Epiſtola 39. tertio ex Martino Papa V. in ſermone de translatione Beatæ Monicæ, vt omittamus Franciſcum Petrarcam, Ioannem Baptiſtam Mantuanum, Bartholomæum Vrbinatem, Iacobum Philippum Bergomenſem, & alios recentiores.

Huic argumento, priuſquam reſpondeam, dato, & non conceſſo, quod Simplicianus fuiſſet Eremita, vel Monachus, & quod B. Auguſtinus fuiſſet cum Simpliciano, vel cum alijs Eremitis in Monte Piſano, & in centum cellis, & alibi, quid inde? num ex hoc conuinceremus, illum Monachum, vel Eremitam extitiſſe? minimè profectò. Quot enim fuerunt, & nunc ſunt laici religioſi Dei cultores, qui cū Monachis, & alijs regularibus etiam intra clauſtra diuturnam neceſſitudinem, & familiaritatem habent, & cum illis in Monaſterijs longo tempore viuunt, nec tamen ſunt Monachi, nec alicuius regularis inſtituti profeſſores? Sed vt argumento per partes ſingulas occurramus, primùm nego, B. Simplicianum fuiſſe vnquam Monachum, vel Eremitā. Videantur, quæ de illo ſcribit Card. Baron. tom. 4. ſub anno 375. nu. 22. & ſeq. & ſub anno 385. nu. 9. & tom. 5. ſub anno 397. nu. 51. quibus Acta Eccleſiæ Mediolanenſis adſtipulātur, & Sanctus Carolus eiuſdē Eccleſiæ Archiepiſcopus in actis ipſius Eccleſiæ par. 7. in Epiſt. 5. de translatione S. Simpliciani, ex quibus habes, illum non Monachum, vel Eremitam fuiſſe, ſed presbyterum Romanum, vitæ ſanctitate, & doctrinæ eruditione celeberrimum, quibus Victorinum Rethorem illius temporis præſtantiſſimum ex cultu ſimulacrorum ad Chriſti fidem cum totius Vrbis admiratione conuerterat: quem Damaſus B. Ambroſio ex laico ad Epiſcopalis dignitatis gratiam euecto, & in rebus Eccleſiaſticis minus verſato Archidiaconum, & adiutorem dedit. Illum enim Eccleſiæ Mediolanenſis Archidiaconum fuiſſe, illius Eccleſiæ tabulæ, & picturæ vetuſtiſſimæ oſtendunt. Quibus omnibus, vt appareat, quantum Auguſtini cum Simpliciano familiaritas ad cucullam eremiticam ſuadendam præſtet, ſubiungam hic verba S. Caroli Archiepiſcopi ex præcitata Epiſt. 5. de Translatione S. Simpliciani: *Inſtitutionem* (inquit) *vitæ communis Hipponenſium Clericorum à Simpliciano presbytero profectā, ab eoq; Auguſtinum apprimè edoctum, ad quem & libros de Trinitate poſtmodum Auguſtinus ſcripſit, veluti aurū probans ex affrictu, &c.* Didicit igitur Auguſtinus à B. Simpliciano inſtitutionem vitæ communis, quam ſuos Clericos Hipponenſes docuit, non quam eremitæ in ſolitudine ducebant.

Sed vt omiſſo Simpliciano ad Auguſtinum veniamus, Vbi quæſo docet Auguſtinus vel in libris confeſſionum, vel alibi, ſe in Monte Piſano, vel in Centum cellis cum eremitis ſubſtitiſſe, vel eremitas allocutum, vel illos ſaltem in tranſitu vidiſſe? nam ego quantacunq; attentione illos libros, & alios plures legerim, hoc inuenire nunquam potui, nec Marquez locum notauit. illud etiam doceri vellē, ex quo Auguſtini loco habeatur, ad funus piiſſimæ illius Matris multos fratres eremitas occurriſſe? dicet ex verbis illis, quæ lib. 9. confeſſion. cap. 12. leguntur: *Audito autem, quid ageretur, conuenerunt multi fratres, ac religioſæ fœminæ, & de more illis, quorum officium erat, funus curantibus, ego in parte, vbi decenter poteram, cum eis, qui me non deſerendum eſſe cenſebant, quod erat tempori congruum, diſputabam.* Sed Marquez ſemper in eadem Salebra hæret, vt quoties nomen fratris, vel fratrum apud Auguſtinum, vel alios Patres auditum fuerit, de ſuis Eremitis intelligi neceſſe ſit, quod illius pace magis negligendum eſt, quam vt ſit aliqua ratione confutandum. Senſus illorum verborum eſt, ad exequias Beatæ illius fœminæ celebrandas multos Chriſtianos pios, multas fœminas religioſas de more occurriſſe, & illius funeri aſſociando, & corpori tumulando piam operam dediſſe: non quod fratres Eremitæ, qui tunc temporis nuſquam, & nihil erant, vel ex Monte Piſano, vel ex centum cellis acciti illuc volauerint.

AD teſtimonium Licentij, fateor illum B. Auguſtini diſcipulum, & comitem itineris, præſertim Italici fuiſſe. Sed quod ille dixerit, B. Augusti- III.

Google

num, ſiue in Italia, ſine in Africa eremitam fuiſſe, aut cum eremitis vnquam vixiſſe, hoc falſum eſſe contendo. Verba Licentij ab eodem Auguſtino in dicta Epiſtola 39. recitata inter alia hæc ſunt.

O' mihi tranſactoſtreuocet ſi priſtina ſoles
Lætificis Aurora rotis, quos libera tecum
Ocia tentantes, & candida iura bonorum,
Duximus Italiæ medio, monteſq. per altos.

Fatetur Licentius his verbis, ſe cum Auguſtino per altos Italiæ montes ocia libera tentando, & candida iura bonorū ſectando, lætos dies plurimos duxiſſe. Sed hoc ne eſt, Licentium eum Auguſtino in Monte Piſano, vel in centum cellis vitam eremiticam duxiſſe? an nullus cum Auguſtino lætos dies, & libera ocia, ideſt Piloſophiæ ſtudia, ſic ab illo appellata præſertim lib. 6. Confeſſ. cap. 14. & lib. 9. cap. 3. 4. & 8. in medio Italiæ, vel in eius montibus ducere potuit, niſi cum eremitis in Monte Piſano, vel apud centum cellas vixiſſet?

Sed ait Marquez pag. 120. ſatis apertè Licētium indicaſſe, de eremitis ſe locutum fuiſſe, dum ait:

Ocia tentantes, & candida iura bonorum.

Nam illorum verborum ſenſus legitimus hic eſt, S. Auguſtinum in illis montibus perſonis religioſis ſimpliciſſimis, & à populorum ſtrepitu remotiſſimis leges tradidiſſe; quod idem Auguſtinus indicauit lib. 9. Confeſſ. cap. 8. cum ait, Euodium, qui prius fuerat miles, & ante Auguſtinum baptizatus fuerat, cum vidiſſet, ipſum Auguſtinum cum Adeodato, & Alipio non ſolum baptizatum, ſed etiam Monachum, relicta militia ſeculari, ſocium ſe illis adiunxiſſe. *Qui habitare* (inquit) *facis vnanimes in domo, conſociaſti nobis & Euodium iuuenem ex noſtro municipio: Qui cum agens in rebus militares, prior nobis ad te conuerſus eſt, & baptizatus, & relicta militia ſeculari accinctus eſt in tua.* Commentatur Marquez hæc verba in hunc modum, quod illorum sēſus ſit, Euodium relicta militia ſeculari accinctum fuiſſe in militia Chriſti per ingreſſum religionis, & aſſumptionem cucullæ eremiticæ, & relicto cingulo enſis, quod erat ſignum militiæ ſecularis, aſſumpſiſſe zonam pelliceam eremiticam. Quod commentum non ille prior cogitauit, ſed à Coriolano cap. 1. & alibi acceptum retuliſſe debuerat. Verùm hæc oīa (quod illius pace dixerim) falſa ſunt, non ex Auguſtino, aut ex Licentio accepta, ſed de proprio hauſta, maximè quod ait, Euodium adheſiſſe Auguſtino, quod illum viderit monachum, aut cuculla nigra indutum. Vbi enim Auguſtinus hoc dixit? Vbi etiam, quod Euodium reliquiſſe militiam ſeculi, & accinctum fuiſſe in militia Chriſti, idem ſit, quod Euodium factum eſſe Eremitam Auguſtinanū, aſſumpta cuculla nigra præcincta cum zona pelliceа? Auguſtinus de baptiſmo Euodij, & illius conuerſione in illis verbis loquitur, per quam ille abrenuncians militiæ Satanæ, & huius mundi factus eſt miles Chriſti: at hoc ne eſt monachum fieri, vel eremitam? num ſoli Eremitæ Auguſtiniani, & qui balteum coriaceum cingunt, milites Chriſti vocantur? an non omnes Chriſtiani milites Chriſti ab Apoſtolo dicuntur 1. ad Corinth. 9. & 14. & 2. ad Corinth. 10. & 1. ad Timoth. 1. & 2. cap. 2. vt Sanctorum Patruum agmina omittam? an denique vita ſeruorum Dei militia non eſt ſuper terram?

AD teſtimonium Breuiarij Eccleſiæ Bracharēſis IV.
reſpondeo, tenendam eſſe traditionem Eccleſiæ Romanæ, quæ eſt Catholica, & Apoſtolica, & illius breuiarijs fidem adhibendam: non autem neceſſarium eſſe, fidem adhibere traditionibus, aut breuiarijs huius, aut illius Eccleſiæ particularis, præſertim in ijs, in quibus Eccleſiæ Romanæ, vel explicitè, vel implicitè contradicunt. talis eſt traditio illa Eccleſię Bracharēſis: Nam cum Eccleſia Romana in Breuiario nuper reformato tradat, B. Auguſtinum anno ætatis ſuæ 33. ſacro baptiſmate initiatum, corruunt ſtatim omnia, quæ de manſione B. Auguſtini cum Eremitis, ſiue Mediolani, ſiuè in Monte Piſano, ſiuè in centum Cellis traduntur, ſiuè ab Eccleſia Brachatenſi, ſiuè ab alijs quibuſuis particularibus Eccleſijs. Præter quod temerarium non puto, neque protſus à veritate alienum ſuſpicari, illam traditionem aſtu alicuius partium ſtudioſi in Eccleſiam Bracharenſem, & illius Breuiarium irrepſiſſe, per quam viam alios plures errores in antiquum Breuiarium Romanum obrepſiſſe, fidem facit antiquum Breuiarium Auguſtæ Taurinorum editum anno 1520. quod Romæ in Monaſterio Sanctæ Mariæ Pacis noſtri Ordinis ſeruatur.

Ad aliud teſtimonium deſumptum ex ſermone Martini Papæ V. reſpondeo, primum, non conſtare, an ille ſit ſermo iſtius Pontificis, aut potius Maphæi Vegij, aut alterius ſub nomine Romani Pontificis, ad fidem ſibi conciliandam inuulgari. neque hoc eſt viris imponere, cum conſtet de alijs pluribus ſermonibus, & epiſtolis in gratiam huius opinionis ab incertis Autoribus confictis, & ſub nomine Sanctorum Ambroſij, Auguſtini, Valerij, & aliorum inuulgatis, de quibus ſuo loco dicemus. Secundò eſto ille ſit ſermo habitus ab illo Pontifice, reſpondetur, Sanctos Patres in ſermonibus popularibus, ad populos erudiendos, ſiuè ad pietatem hortandos, opinionibus non ſolùm veris, ſed etiam quæ pro veris à popularibus habebantur, vſos eſſe, quando ad populos excitandos ad pietatem iuuabant. Talis erat fortaſſe temporibus illius Pontificis opinio illa in vulgus ſparſa, quod B. Auguſtinus Mediolano in Africam reuertens, eremitas in Monte Piſano, & in centum Cellis degentes viſitauerit. Et tandem, vt demus, Summum Pontificem ex propria ſententia locutum, & opinionem Vulgarium ſecutum, quid inde? S. Pontifex hoc ſolum ait, quod B. Auguſtinus per Tuſciam proficiſcens eremitarum loca ibidem exiſtentia viſitauit: Sed hoc non eſt, Pontificem Auguſtinum verum Eremitam veſte nigra, & cuculla nigra indutum dixiſſe. & dato quod hoc etiam dixiſſet, tanquam priuatus Doctor, non tanquam Summus Pontifex, & Caput Eccleſiæ Catholicę locutus eſt: & ideò illius teſtimonium non maioris auctoritatis æſtimandum eſt quam alia teſtimonia particularium Doctorum.

Ter-

Digitized by Google

V. TErtium Argumentum.B. Auguſtinus fatetur, quando baptizatus cum ſocijs in Africam redibat, ſe fratres ſui Ordinis ſocios habuiſſe, & cum Fratribus in Africa vixiſſe,prius quam presbyter ordinaretur. Loca Auguſtini ſunt innumera,primum in 9.Confeſſ.cap.12. *Audito autem quid ageretur, conuenerunt multi fratres, & religioſæ feminæ, & de more illis, quorum officium erat, funus curantibus.* ſecundum in libro 1.Retractationũ c.26. *Quoniam ab ipſo tempore iuuentutis meæ interrogabar à Fratribus, poſtquam in Africam venimus, quando me vacantem videbant.* tertium in epiſtola 148. vbi ait, quando à Valerio factus eſt presbyter, multos ex Fratribus ſui Monaſterij præſentes fuiſſe illius ordinationi, qui eum flentem cum viderent, ſolari nitebantur. *Et hinc erant* (inquit) *lacrymæ illæ, quas me fundere in ciuitate ordinationis meæ tempore non nulli Fratres aduerterunt: & neſcientes cauſas doloris mei, quibus potuerunt ſermonibus, qui omnino ad vulnus meum non pertinerent, tamen bono animo conſolati ſunt.* Monet autem Ioan. Marquez cap. 5. §. 5. vbi hoc argumentum adducit, notandam eſſe dictionem, Fratres, vel à Fratribus, hæc enim dictio indicat, illos, de quibus loquitur, religioſos ſiue regulares, non ſimplices laicos fuiſſe.

Hoc argumentum inferius repetendum eſt.Nunc quod ad rem attinet, dico, nomen fratris, aut fratrum nō eſſe aliqua lege obnoxium, ad ſemper portandum ſignificatum Fratrum Eremitarum, etiam ſi literis maiuſculis ſcribatur. Obſeruandum enim enim eſt, ſex modis poſſe aliquos appellari fratres, primo quia deſcendunt ab vno principio naturali, ſiue immediatè, ſiue etiam mediatè: & hoc pacto dicti ſunt fratres Cain,& Abel, Geneſis cap.4. Eſau & Iacob. Gen. 25. Abraham,& Loth. Geneſ.13. & omnes Iudæi dicti ſunt fratres 2. Machabæorum cap.1. Secundò quia deſcendunt ab vno, & eodem patre ſecundum generationem ſpiritualem: ſic omnes Chriſtiani dicuntur fratres, quia omnes vnum patrem agnoſcunt, & proteſtantur in Cælis, Matthæi cap. 6. hoc pacto Summi Pontifices, & Sancti Patres omnes Chriſtianos, in ſuis ſermonibus ad populos, nomine fratrum appellare conſueuerunt. Elegantur de more Chryſoſtomus homil.25.in epiſtolam ad Hebræos: *Si enim quis frater* (inquit) *nominatur in vobis; fratrem in hoc loco omnem fidelem ſimpliciter intellige, non monachum tantum. Quid autem eſt, quod facit fraternitatem, niſi lauacrum regenerationis, quod facit poſſe vocari Deũ Patrem?* Vide reliqua; quæ etiam referuntur in c.ad menſam 11. quæſt. 3. Tertiò quia conueniunt in eodem ordine. hoc pacto Epiſcopi ad inuicem vocantur fratres: immo etiam dicuntur fratres Domini Papę c. fratrē.86.d.c.quia fratres.7.q.1.c.frater.16.q.1.& ſtilus Cancellariæ Apoſtolicæ eſt,vt in literis Pontificijs,quæ Epiſcopis diriguntur,Epiſcopi vocentur fratres. Quarto, quia participant in eodem officio. Sic Pontifex Romanus, quando loquitur de toto Collegio Cardinalium, vocat illos fratres cap. fundamenta. de elect. in 6. & notat gloſ.ibidem in verbo fratres. & cap. 1.de officio legati in 6. quia Collegium Cardinalium participat cum Summo Pontifice in eodem officio regēdi Eccleſiam. Quinto ex quadā humilitate,& charitate: ſic Saluator noſter vocauit Lazarum fratrem Ioa. cap.11. ſic Clemens Papa vocauit clericos Ieroſolimis cum Iacobo degentes, ſuos fratres, cap. dilectiſſimis.12. quæſt.1. eodem modo loquendi vtitur Octaua ſynodus, cuius verba referuntur in cap. ſi quis frater 11.quæſt.3.ſi tamen eſt canon illius ſynodi. Sexto ex inſtitutione, & quia conueniunt in habitatione, & in modo viuendi. ſic ab initio naſcentis Eccleſiæ conſuetudo obtinuit nominandi fratres eos omnes, qui in eodem loco habitarent, quibus eſſet cor vnum, & anima vna in Deo, vna ſubſtantia,& vnus mos tendendi in Deum, ſiue illi clerici eſſent, ſiue monachi, ſiue etiam laici: de qua re elegantiſſimè, & doctiſſimè Auguſtinus in Pſal.132.circa illa verba: *Ecce quā bonum, & quam iucundum habitare fratres in vnum.* cuius aurea verba eſſent hinc traſcribenda, maximè propter eos, quibus nomen Fratrum etiam inter religioſos grauiter olet, niſi quod in aliorum libris tranſcribendis, vt noſtros oneremus, longiores eſſe non poſſumus. in hoc ſenſu etiam laici viuentes in eodem Collegio, vel quomodolibet in vno Collegio vniti dicuntur fratres,& multo magis monachi,imò etiam clerici hac ratione dicuntur fratres, & ſunt textus expreſſi non ſolum B.Auguſtini in ſerm. 1. & 2.de Communi vita cler. ſed etiam in Decreto c. accuſatores, & cap. Clericus il 3. 46.d.& cap. terrulas.12.q.2.& cap. qua ſitum. 13.quæſt.3.& in cap.relatum. de præbend.

Omnibus ſupradictis modis vſus eſt. B. Auguſtinus hoc nomine fratrum in ſuis libris. & primo quidem modo vſus eſt in lib. de Beata vita ſtatim poſt proœmium, eum ait. *Erant autem in primis noſtra mater, cuius meriti credo eſſe omne, quod viuo, Nauigius frater meus, Trigetius, & Licentius ciues, & diſcipuli mei.* & lib.9. confeſſionum cap.11.cum inquit: *ego flebam, & fletum frenabam. Frater autem meus quiddam locutus eſt, quo eam non peregrè, ſed in patria defungi tanquam feliciùs optaret.* ſecundo modo vſus eſt nomine fratrum lib. 9. cōfeſſ. cap.12.in fine cum ait: *pro peccatis meis ſtcat ipſe ad te Patrem omnium fratrum Chriſti tui*, & cap.13.in fin. in illis verbis: *meminerint cum affectu pio parentum meorum in hac luce tranſitoria, & fratrum meorum ſub te patre in matre catholica, & ciuium meorum in æterna Ieruſalem.* & ſupra cap. 7. in princip. *non longè cæperat Mediolanenſis Eccleſia genus hoc conſolationis, & exhortationis celebrare magno ſtudio fratrum concinnentium vocibus, & cordibus.* eſtque modus vſitatiſſimus, & frequentiſſimus apud Auguſtinum, quoſcunque baptizatos appellare nomine fratrum, addo etiam Cathecumenos, nam in eodem lib. cap. 4. vocat Alipium fratrem ſuum, quem tamen ſubiungit, fuiſſe tunc cathecumenum, cum ipſo Auguſtino cathecu-

meno in Villa Caſiciaco nuncupata. Iuxta tertium, & quartum modum vſus eſt hoc nomine, tum in 9. Confeſſ.cap.13.vbi vocat omnes ſacerdotes fratres ſuos dicens: *& inſpira Domine Deus meus, inſpira ſeruis tuis fratribus meis, filijs tuis dominis meis, quibus & voce, & corde, & literis ſeruio, vt quotquot hæc legerint, meminerint ad altare tuum Monicæ famulæ tuæ cum Patricio condam eius coniuge, &c.* & in epiſtolis paſſim, vbi dum ad Epiſcopos ſcribit, eos ſemper titulo & nomine fratrum ſalutare conſueuit. Quinto etiam modo ex humilitate, & charitate conſueuit omnes fideles ſubditos, ſiue clericos, ſiue laicos hoc nomine amoris, & charitatis pleno vocare; ita paſſim in ſermonibus ad populum, vt in homil. 9. ex lib. quinquaginta homiliarum in principio, cum inquit: *fratres interrogemus conſcientias noſtras.* & in ſerm.1.de communi vita cleric. cum inquit, *videbo: quid ſit iure, ſicut Deus voluerit cum paucis fratribus fidelibus honoratis, Deo propitio, de numero veſtro, id eſt de plebe veſtra.* vt alia eiuſmodi ſexcenta exempla omittamus. Iuxta ſextum modum vſus eſt etiam hoc nomine pluribus in locis, vt in eodem ſerm. 1.de communi vita cleric. cum ait: *& quærebam, vbi conſtruerem monaſterium, & viuerem cum fratribus meis.* non quod tunc haberet monaſterium, & fratres in ordine regulari viuentes, ſed quia illos habere optabat, ſicut optabat habere monaſterium. & infra. *Cœpi boni propoſiti fratres colligere cõpares meos, &c.* & in ſerm.2.cum ait, *Nuncio ergo vobis, vnde gaudeatis, quia omnes fratres, & clericos meos, qui mecum habitant, presbyteros, diaconos, & ſubdiaconos, & Patritiũ nepotem meum, tales inueni quales deſideraui.* & lib. 8. Confeſſ. cap. 6. cum ait: *Et erat Monaſterium Mediolani plenum bonis fratribus extra Vrbis mœnia.* & in expoſitione Pſal.132. cum ait: *Iſta enim verba Pſalterij, iſte dulcis ſonus, iſta ſuauis melodia tam in cãtico, quàm in intellectu etiam monaſteria peperit. Ad hunc ſonum excitati ſunt fratres, qui habitare in vnum concupierunt.* iuxta hanc acceptionem Auguſtinus etiam antequam monaſteria fundaſſet, aut regulare inſtitutum profiteretur, vocabat omnes ſuos ſocios, & amicos fratres, præſertim illos, qui ſecũ ſocialem vitam in cõmunione ducebant, ſicut patet ex 9. Cõfeſſ.cap.4. vbi vocat Alipiũ fratrem cordis ſui: & ex lib. 1. Retract. cap. 26. cum ait: *Quoniam ab ipſo primo tempore conuerſionis noſtræ, cum in Africam venimus, ſicut interrogabar à fratribus, quando me vacare videbant.* & in eodem ſenſu fortaſſis eſt locutus in d. ſerm. 1. de communi vita clericorum, cum dixit, quòd quærebat locum, vbi conſtrueret monaſterium, & viueret cum fratribus: fortaſſis enim loquebatur non ſolùm de fratribus, quos poſtea in monaſterio collegit, ſed de amicis qui ſocialem vitam, & communem cum illo in agris proprijs ducebant, qui ſecum in monaſterio eſſe volebant. Neque ex hoc poteſt inferri, quòd illi tunc eſſent monachi, vel eremitæ cucullati: ſed ſolum quod ſimul viuebant, habentes cor vnum, & animam vnam, & ſubſtantiam communem, & vnũ modum tendendi in Deum: ſicut illi vocati ſunt fratres, qui numero centum viginti ſimul vniti poſt Chriſti reſurrectionem, Spiritum ſanctum in linguis igneis acceperunt, & illi quingenti, qui etiam ſimul vniti Dominum reſuſcitatum viderunt, & illi, qui omnia vendentes, & pretia ad pedes Apoſtolorum ponentes, ſimul viuebant, licèt eſſent laici, de quibus omnibus videas Auguſtinũ in enarratione eiuſdem Pſal.132.& vt videas, illos, etſi vocati fuerint fratres, non tamen fuiſſe monachos, vide epiſtolam Auguſtini.64.ad Aurelium Chartaginenſem, vbi commendatur, & laudatur Alipius, quod poſtea quam Auguſtinus factus presbyter monaſterium inſtituit, & in eo viuere cæpit ſecundum modum, & regulam apoſtolicam, ipſe quoque Alipius in eorum ſocietate manere, & illum modum vitæ amplecti voluerit. Quod apertè indicat, Alipium, qui vnus erat ex Auguſtini ſocijs, ita cum illo vixiſſe, vt tamen ante extructum illud monaſterium, liberum illi eſſet, ſi voluiſſet, ab illa ſocietate recedere. Aliàs enim vanè laudaretur monachus profeſſus, quod nollet recedere à ſocietate ſui Abbatis, & Monachorum.

HAec omnia longius fortaſſe, quam par eſſet, VI.
proſecutus ſum, vt appareret, quam frigidũ, & leue ſit fundamentum, quod quidam conſtituũt in hoc nomine, ſiue prænomine Fratrum, ad probandum, quod Auguſtinus habuerit monaſterium, & monachos ante presbyteratum, per quæ patet etiam reſponſio ad autoritates ex eodem Auguſtino pro illorum ſentẽtia allegatas. Nam ad primam dico, quod nomen fratrum ibi accipitur ſecundo modo. & ſimiliter dico ad ſecundam: & dato quod accipiatur ſexto modo, & inde ſequatur, quod Beatus Auguſtinus in Africa habuerit fratres ſecum viuentes in communi, quod minimè detrecto, non ſequitur, illos fuiſſe verè monachos, vel eremitas alicuius certi ordinis regularis profeſſores; ſicut ex hoc, quod v. g. in Collegio ſocietatis Oratorij, vel Appollinaris, & alijs Romæ exiſtentibus, communis, & ſocialis vita ducitur, non poteſt inferri, quod illi ſint verè regulares, qui talem vitam in eiſdem collegijs ducunt; ſicut etiam non infertur, quod quiſuot de Societate ſanctiſſimi Roſarij, vel Stigmatum, vel Corrigiæ, ſint verè Monachi, vel Eremitæ regulares, quia nomine fratrum, vel ſororum ſeſe inuicem compellare conſueuerunt. Ad tertiã verò autoritatem ſumptam ex epiſt. Auguſtini 148. dico, ſalua reuerentia, falſum eſſe illum ſenſum, quem Marquez tribuit verbis D. Auguſtini, quod videlicet fratres illi, qui ordinationi Auguſtini interfuerunt, & illum, quibus poterant, verbis conſolari ſtuduerunt, eſſent fratres de monaſterio ipſius B. Auguſtini; quod probo euidenter ex Poſſidio, qui cap. 4. idem factum recenſens ita ſcribit: *Eum ergo tenuerunt, & vt in talibus conſuetum eſt, Epiſcopo ordinãdum intulerunt, omnibus id vno conſenſu, & deſiderio fieri, perficiq; petentibus, magnoquè clamore, & ſtudio flagitantibus. Vbertim eo flente*

non

Digitized by Google

non nullis quidem lacbrymas eius, vt nobis ipſe retulit, tunc ſuperbè interpretantibus, & tanquam eum conſolantibus, ac dicentibus, quia locus presbyterij, licèt ipſe maiore dignus eſſet, appropinquaret tamen Epiſcopatui. Cum ille homo Dei, vt nobis retulit, maiori conſideratione intelligeret, ac gemeret, quàm multa, & quàm magna ſua vita pericula de regimine, & gubernatione Eccleſia inpendere, & prouenire ſpectaret, atque ideo fleret. Hi ergo frattes illi erãt, qui eum flere videntes, conſolati ſunt, illi inquam, qui eum apprehenſum Epiſcopo ordinandum intulerunt, non eremitæ ex monaſterio adducti, quod Auguſtinus nullum tunc temporis habebat: quorum nõnulli eius lachrymas deteriorem in partem accipientes, per ſimulationem, & ſub ſpecie conſolationis illum ſubſannabant. quamquam non videã, quommodo ſine manifeſta iniuria ſui Ordinis, & ſanctiſſimi Patris dici poſſit, illum in ſuo Monaſterio, ac præſertim in illius primordijs, tales alumnos temerarios, ſimularores, & tanti Parentis irriſores habuiſſe, & ſi Sanctiſſimus Pater in dicta epiſt. 148. pro ſumma, quæ illius erat religio, & modeſtia, illorum temeritatem diſſimulare, ac etiam piè interpretari voluerit, cum dixit: *Neſcientes cauſas doloris mei, quibus potuerunt ſermonibus, qui omnino ad vulnus meum non pertinerent, tamen bona animo conſolati ſunt.*

Caput Vndecimum.

Alia argumenta contra eandem veritatem excogitata referuntur, & ſoluuntur.

I. QVartum argumentum, quo nonnulli recentiores, & præſertim Ioan. Marquez cap. 5. §. 10. & 11. vtuntur, ſumitur ex verbis Poſſidij cap. 2. ita ſcribentis: *Moxquè ex intimis cordis medullis ad Deum cõuerſus ſpem omnem, quam habebat in ſeculo dereliquit, iam nan vxorem, non filios carnis, non diuitias, non honores ſeculi quærens, ſed ſoli Deo ſeruire ſtatuit, in illo, & ex illo puſillo grege eſſe ſtudens, quem dominus alloquitur dicens: Nolite timere puſillus grex, quoniam complacuit Patri veſtro dare vobis regnum. Vendite, quæ poſſidetis, & date eleemoſynam, &c. & illud, quod iterum dixit Dominus, idem vir ſanctus facere cupiens, ſi vis eſſe perfectus, vende omnia, qua habes, &c. & erat tunc annis maior triginta, ſola ſuperſtite Matre nomine Monica, ſibi adherente, & de ſuſcepto eius propoſito ſeruiendi Deo amplius, quàm de carnis nepotibus exultante.* Similia ferè verba habet idẽmet Auguſtinus lib. 9. Cõfeſſ. c. 8. & ſequẽtibus. Ex iſtis verbis rectè ponderatis multæ rationes deducuntur ad ſuadẽdum, quod B. Auguſtinus ſimul cum baptiſmo vitam monaſticam aſſumere ſtatuerit. Prima ſumitur ex perfectiſſima renunciatione omnium bonorum temporalium, & propoſiro ſeruiendi Deo in numero illorum, de quibus ſcriptũ eſt, nolite timere puſillus grex, &c. hoc enim nil aliud eſt, niſi propoſitum ſeruiendi in monaſterio, & inter monachos, qui tria conſilia profitentur, in quibus ſumma perfectionis Euangelicæ conſiſtit.

Secunda ſumitur ex illis verbis: *Et de ſuſcepto eius propoſito ſeruiendi Deo amplius, quàm de carnis nepotibus exultante.* Nam propoſitum apud graues autores, præſertim antiquos, ſignificat profeſſionem monaſticam, vt videri poteſt apud D. Auguſtinum lib. 2. Retractationum cap. 21. & apud Poſſidium in Prologo, cum ait: *Memor propoſiti mei*. Ideſt, vt gloſſat Marquez, monachatus mei. & apud Hieronymum in Epiſtola ad Nepotianum.

Tertia deducitur ex eo, quod ait Poſſidius, illum vt Deo liberius poſſet inſeruire, Scholaſticis renunciaſſe, quos Rhetoricen docebat, quod indicat, illum ſimul cum baptiſmo vitam monaſticam animo concepiſſe: nam aliàs ob ſolam Chriſtianam profeſſionem neceſſe non fuerat Scholaſticis renunciare.

Quarta deducitur ex propoſito ſeruiendi Deo, & ex hoc Epiteto, ſerui, aut ſeruorum Dei, quod Epiteton à ſanctis Patribus conſueuit tribui perſonis regularibus, quales ſunt monachi, vt probat Marquez dicto cap. 5. §. 10. ex Dionyſio, Poſſidio, Saluiano Maſſilienſi, Gregorio Romano, & multis alijs.

ET hæc omnia confirmantur ab illo §. 11. per autoritatem D. Thomæ in 2. 2. quæſt. 189. art. 10. vbi propoſita quæſtione, an liceat religionem ingredi abſque multorum conſilio, & matura deliberatione, Reſpondet affirmatiuè, quia non opus habemus conſilio ad deliberandum, an ingreſſus religionis ſit melius bonum: ſed ſolum poteſt cadere ſub conſilio, an quis ſit aptus religioni, vel an melius ſit ingredi hanc religionem, quam illam. & ad tertium air, quod ſub deliberatione cadere non poteſt, vtrum aliquis debeat renunciare omnibus, quæ poſſidet, vel ſi hæc faciendo, ad perfectionem peruenire poſſit: ſed hoc cadit ſub deliberatione, vtrum hoc, quod facit, ſit abrenunciare omnibus, quæ poſſidet; quia niſi abrenunciauerit, non poteſt Chriſti eſſe diſcipulus. & ſubiungit, quod timor eorum, qui trepidant, an per religionis ingreſſum poſſint ad perfectionem peruenire, eſſe irrationabilis ex multorum exemplo conuincitur: vnde Auguſtinus dicit in 8. Confeſſ. c. 11. II.
Aperiebatur ab ea parte, qua intenderem faciem, & quo tranſire cogitabam, caſta dignitas continentia, boneſte blandiens, vt venirem, neque dubitarem, & extendens ad me ſuſcipiendum, & amplectendum pias manus, pijs gregibus bonorum exemplorum. ibi tot pueri, & puellæ, ibi iuuentus multa, & omnis ætas, & graues viduæ, & virgines anus, & in omnibus ipſa continentia nequaquam ſterilis, ſed fæcunda mater gaudiorum de marita te domine: & irridebat me irriſione exhortatoria quaſi diceret, tu

non poteris, quod iſti & iſtæ? An vero iſti, & iſtæ in ſemetipſis poſſunt, & non in Domino Deo ſuo? Dominus Deus eorum me dedit eis, &c. Hoc Auguſtini exemplum ex ſententia D. Thomæ indicat, illum ſimul cum baptiſmo vitam Eremiticam propoſuiſſe, inquit Marquez, alioquin D. Thomas extra rem illud adduxiſſet, ad eos redarguendos, qui ad religionis ingreſſum pauerent. Hunc iſtius viri diſcurſum ita ſummatim perſtringere volui, ne ſi præterijſſem, præcipuum illius opinionis argumentum data opera à me diſſimulatum inclamaret.

III. AD totum iſtū diſcurſum poſſet vnica reſponſione ſatisfieri, ſi diceremus, ex eo ſolum concludi, quod B. Auguſtinus cum baptiſmo ſimul propoſuerit diuino ſeruitio deinceps totus incumbere, & omnibus mundi curis, carnis illecebris, diuitiarum cupiditatibus, & alijs diaboli laqueis vale dicere, & ex animo firmiter renunciare, quæ à diuino ſeruitio illum auertere aliquo modo poſſent, non tamen quod per hoc vitam Monaſticam, vel Eremiticam profiteri voluerit. Quoti enim fuerunt, & nunc ſunt, qui corpore in ſeculo degentes, & laici cum laicis viuentes, vtuntur hoc mundo, tamquam non vtantur, & in carne ambulantes non ſecundum carnem viuunt, vt Apoſtolus ait? Quoti etiam Clerici omnibus mundi cupiditatibus depoſitis in ſeculo viuentes, ad ſummam chriſtianæ perfectionis perueniunt abſque eo, quod vitam monaſticam, vel eremiticam aſſumant? Ecquis, obſecro, ſummam totius perfectionis Euangelicæ Auguſtinianis Eremitis ſolis credidit, vt nullus perfectè mundo renunciare, aut Deo ſeruire potuerit, niſi inter Auguſtinianos Monachos, aut Eremitas? An non perfectus Abraham, cui dictum, ambula coram me, & eſto perfectus? An non perfecti Apoſtoli? An non perfectus Paulus, qui dixit, volo autem omnes homines eſſe ſicut me ipſum? An non perfecti Paulus, & Hilarion, qui licèt Eremitæ, non tamen Cænobitæ, ſed Anochoritæ fuerunt? An non perfecta Maria Egyptiaca, Alexius Romanus, & alij innumeri, quorum animæ gaudent in Cælis, & nomina, ac reliquiæ venerantur in Eccleſia, quorum tamen nullus fuit Eremita, vel Monachus Ordinis D. Auguſtini?

IV. NEque verò pōderationes Marquez tanti ponderis ſunt, vt magnoperè elaborandum ſit pro illarum diſſolutione. nam ad illud, quod primo loco obijcitur, propoſitum ſeruiendi Deo cum abdicatione omnium bonorum temporaliū eſſe propoſitum vitæ monaſticæ, uel eremiticæ, & ſi vt in pluribus, non tamen eſt vniuerſaliter, & abſolutè verum: infiniti enim ſunt, qui omnia propter Deum pauperibus diſtribuunt, & nudum Chriſtum nudi ſequuntur, & tamen non ſunt Monachi, neque Eremitæ.

Ad ſecundum reſpondeo, propoſitum ſeruiendi Deo per quandam excellentiam, & antonomaſiam a Patribus vſurpatum pro ſtatu Religionis, non tamen in eo ſenſu, quod nullus extra Religionem verum propoſitum Deo ſeruiendi habere, & in eodem propoſito eſſe, & verè manere poſſit. hoc enim dicere non ſolum falſum puto, ſed etiam erroneum, cum multi in ſeculo ſint in vero propoſito ſeruiendi Deo, & verè ſeruientes ſine profeſſione Religionis. Quare voluntaria omnino eſt illa gloſſa Ioan. Marquez, quæ verba Poſſidonij in proēmio libri de vita Auguſtini *memor propoſiti mei* de monachatu ſic interpretatur, memor propoſiti mei, ideſt monachatus mei.

Ad Tertiùm dico, multas fuiſſe cauſas, propter quas B. Auguſtinus ante baptiſmum Scholaſticis ſuis renunciare voluit, quæ ex eodem accipiuntur. Prima, quod exercitium illud videretur ſibi nundinatio verborum, & mendaciorum, ad pecunias, & inanem gloriam acquirendas, & ad bella forenſia excitanda, quæ tuta conſcientia, & ſine peccato vix fieri poſſet. hanc rationem aſſignat illemet lib. 9. Confeſſ. cap. 1. & 2. vocans cathedram illam cathedram mendacij. *Peccaſſe me, inquit, in hoc quiſquam ſeruorum tuorum fratrum meorum dixerit, quod iam pleno corde militia tua paſſus me fuerim, vel vna hora ſedere in cathedra mendacij.* Secunda fuit dolor pectoris, ob quem, vt ibidem cap. 2. ait, cogebatur magiſterij illius ſarcinam aut omnino deponere, aut ſi curari, & conualeſcere potuiſſet, ſaltem intermittere. Tertia quia totus diuino ſeruitio, & meditationi diuinarum ſcripturarum vacare decreuerat, à qua ſummopere exercitium illud auertebat: quæ ratio paſſim habetur ex toto lib. 4. demum quia poſt baptiſmum ad Patrios lares redire iam decreuerat. Sed Ioan. Marquez ex induſtria iſtas rationes diſſimulauit, vt vel non veram, vel non adæquatam rationem introduceret.

Ad Quartùm admitto, epitetōn ſeruorum Dei perſonis regularibus tribui conſueuiſſe, itaut non adeo illorum proprium cenſeatur, quod nullus verus Dei ſeruus cenſendus ſit præter Auguſtinianos Monachos, vel Eremitas, vel quod ſtatim, atque aliquem hoc titulo decoratum legimus, inter Monachos, vel Eremitas referre neceſſariò debeamus. Nam & Paulus ſeruum Dei ſe nominat, & Romanus Pontifex ſeruum ſeruorum Dei ſe profitetur in frontibus ſuarum epiſtolarum, & tamen nec Paulus Auguſtinianus Eremita fuit, nec Romani Pontifices Eremitarum mancipia ſe facere volunt. Et Auguſtinus vocat Simplicianum ſeruum Dei lib. 8. Cōfeſſ. c. 1. qui nō monachus, ſed clericus fuit, quicquid Eremitæ temermurent. & lib. 9. cap. 7. vocat Ambroſium ſeruum Dei, & omnes Sacerdotes, & miniſtros altaris lib. 9. cap. 13. in fine, & omnes de ſtatu peccati ad pœnitentiam conuerſos eod. lib. 9. c. 2. ac demum ſeipiſum nondum baptizatum, ſed tamen cathecumenum eod. lib. 9. cap. 4. in princ. vt planè videas, quid virium habere poſſit illud epiteton ſeruorum Dei, ad Auguſtini, vel ſuorum Eremiticen probandam.

Ad poſtremam confirmationem ex D. Thoma petitam reſpondetur, mentem D. Thomæ eſſe ibi loci oſtendere, quod non debet aliquis propter impedimenta, quibus Diabolus, Mundus, & Caro

nos

nos ab ingreſſu Religionis auertere nituntur, ab illius ingreſſu retardari; quia & ſi non poſſimus illa propria virtute vincere, poſſumus tamen cum diuino auxilio, quod Deus paratum nobis offert. quod confirmat teſtimonio, & exemplo D. Auguſtini, cui de abrenunciando Satanæ, & de baptiſmo ſuſcipiendo apud ſe recogitanti, cum Diabolus impedimenta prauæ conſuetudinis cum fœmina prius habitæ, & alia multa objiceret, Spiritus ſanctus ex aduerſo innumera non ſolum virorum fortium, ſed puerorum, & puellarum, & omnis ætatis, & ſexus virorum, & mulierum exempla apponebat, qui carnis illecebras repugnantes vicerunt, & virginalem continentiam vſque ad ſenectam, & ſenium ſeruantes, cum diuino auxilio glorioſiſſimos triumphos de hoſtibus retulerunt. & hæc eſt ſumma verborum Auguſtini, & D. Thomæ, ex quibus non colligitur, quod B. Auguſtinus tempore baptiſmi ſui monaſticam vitam animo conceperit, ſed ſolum perfectam renunciationem mundi, & Diaboli, & illecebrarum carnis, & occaſionem labendi rurſus in peccata, quod vt quis ad baptiſmum benè diſpoſitus accedat, firmiter ſtatuere debet. Nec propter hoc, quod cum voto baptiſmi ſimul votum vitæ monaſticæ non habuit, ſequitur, illius teſtimonium, vel exemplum malè fuiſſe à D. Thoma allegatum; ſufficit enim quod hoc teſtimonio, vel exemplo probetur, nullum propter metum impedimentorum, quæ nobis objiciuntur ab hoſtibus, debere ab ingreſſu Religionis retardari: quia etſi non poſſimus illa propria virtute vincere, poſſumus tamen cum auxilio diuino ſuperare.

V. ET hæc, quæ hactenus diximus, ſufficiunt, ni fallimur, ad totius diſcurſus vim eneruandam. ſed nihilominus ſecundo loco reſpondetur, ex hoc diſcurſu ſatis probabiliter elici, B. Auguſtinum vnà cum baptiſmo ipſam vitam regularem in votis habuiſſe, non tamen poſt baptiſmum immediatè, vel etiam ante presbyteratum habitum, vel inſtitutum religionis aſſumpſiſſe. Quoti enim ſunt, qui religionem ingredi firmiter ſtatuerunt, & vouerunt, nec tamen ipſum votum opere ſecuto ſtatim impleuerunt? & ſanè propoſitum ſeruiendi Deo, ſi verborum vim, & efficaciam attendamus, non ſemper, neque frequenter ſignificat ſtatum religionis, ſed deſiderium ipſum religionem ingrediendi, vt ſatis patet. & re vera iſte videtur eſſe planus, & germanus ſenſus illorum verborum Poſsidij: *Et de ſuſcepto eius propoſito ſeruiendi Deo amplius quam de carnis nepotibus exultante*. Quæ verba eumdem ſenſum redolent, quem alia eiuſdem Auguſtini ſer. 1. de com. vita Clericorum, cum ait: *Cognito inſtituto, & voluntate mea beatæ memoriæ ſenex Valerius dedit mihi hortum illum, &c.* Quæ verba nō ſignificant ſtatum vitæ regularis iam inchoatū, & formatum, ſed propoſitum deſiderio, & voluntate conceptum. Addo etiam, hoc nomen propoſitum, apud Auguſtinum ſignificare votum continentiæ perpetuæ, cum abdicatione rerum temporalium, abſtrahendo tamen ab ingreſſu religionis:

& in hoc ſenſu dixit Auguſtinus ſcribens Bonifacio Comiti in epiſt. 70. *Cum ergo te eſſe in hoc propoſito gauderemus, nauigaſti, vxoremquè duxiſti.* Et hoc fuiſſe propoſitum Auguſtini ante presbyteratum, indicant verba Poſsidij cap. 2. & 4. & ad omnem dubitationem tollendam adde tex. in cap. ſi quis virorum 30. d. vbi declaratur, nomine propoſiti, intelligi votum continentiæ.

Dices, ſaltem ex hoc ſequitur, quod ſi ſtatim poſt baptiſmum non fuit Monachus, tamen cum baptiſmo ipſam vitam monaſticam, vel eremiticam in votis habuit. quā.n. aliam vitam religioſam in animo habere poterat, cum ipſe non optaret fieri clericus, ſed multo magis clericatui reluctaretur? Reſpondeo, mihi certiſsimum videri, illud vitæ genus eum in animo habuiſſe, quod ſe Romæ, ac Mediolani vidiſſe fatetur, quodquè ſummopere laudauit in 1. lib. de Moribus Eccleſiæ cap. 33. illud verò non erat genus monachorum, vel eremitarum, ſed genus quoddam religioſorum, qui in Ciuitatibus à conuerſatione hominum remotiſſimi in vna domo plures ſimul viuentes communem vitam ſimul ducebant, quibus præclariſſimum elogium ibi cecinit: ex quo etiam loco habemus verum intellectum eorum, quæ de monaſterio Mediolanenſi pleno bonis fratribus ſub Ambroſio Nutritore ſcribit libro 8. Confeſſ. cap. 6. vel ſi concedamus, B. Auguſtinum ab initio ſuæ conuerſionis vitam eremiticam animo concepiſſe, illud pro comperto tenendum eſt, eam non fuiſſe vitam eremiticam cænobiticam, ſiue monaſticam, ſed ſolitariam, ſiue anachoriticam. ita enim de ſe ipſo fatetur ipſemet lib. 10. Confeſſ. cap. 43. *Conteritus peccatis meis, & mole peccatorum, & miſeriæ mea cogitaueram in corde, meditatuſq; fueram fugam in ſolitudinem. ſed prohibuiſti me, & confirmaſti me, dicens, ideo pro omnibus Chriſtus mortuus eſt, vt qui viuunt, iam non ſibi viuant, ſed ei, qui pro ipſis mortuus eſt.* Quod tamen deſiderium opere non compleuit, vt ex eiſdem verbis appareret.

NOn me fugiunt alia dicta huius auctoris innumera, quibus ſuam opinionem ſuadere nititur. ſed triplici de cauſa illa omitto, primo ne præceptum Ariſtotelicum tranſgrediar, quo monemur, non eſſe diſputandum contra quamlibet opinionem ſermonis gratia dictam, nec oportere laborare ad ſoluendam quamlibet litigioſam rationem. Secundo, quod illa ex teſtibus d. Auguſtini, vel aliorum Doctorum falsò, vel perperam allegatis magna ex parte deſūpta fuerint, de quibus inferius peculiaris tractatio nobis habēda erit. Tertiò, nè iuxta regulam traditam à D. Auguſtino lib. de Bono perſeuerantiæ cap. 10. eiuſmodi rationes alicuius momenti æſtimare videremur, quas maluerim diſputatione cohibere, quam ſilentio præterire. Præſertim quod ex dictis ſatis patet, B. Auguſtinum ante presbyteratum, vel monachum, vel eremitam nunquam fuiſſe: ſed inter laicos vitam laicalem, licèt communem cum ſocijs, & amicis apud agros proprios in Tagaſtenſi comitatu vixiſſe. VI.

Caput duodecimum.

Priumm monaſterium in horto Valerij à B. Auguſtino presbytero inſtitutum, non Monachorum, aut Eremitarum, ſed Clericorum extitiſſe.

I. COGITAVERAT ergo ſanctiſsimus Pater ab initio conuerſionis ſuæ ad Deum, firmiterq; apud ſe ſtatuerat ad apicem Euangelicæ perfectionis per omnimodam retum ſæcularium renunciationẽ, & conſiliorum obſernantiam contendere, cum trinm votorum profeſsione. Verùm rem ipſam ante præsbyteratum opere nullatenus compleuerat: ſed factus Presbyter monaſterium intra Eccleſiam, (inquit Poſſidius) mox inſtituit: & cum Dei ſeruis viuere cœpit ſecundum modum, & regulam ſub ſanctis Apoſtolis conſtitutam. De hoc nulli dubitant id omnes pro comperto habent. Cæterùm cuiuſnam inſtituti illi eſſent, quos in eo monaſterio inſtituit, & cum quibus vixit ſecundum modum, & regulam Apoſtolicam, an monaſtici, vel eremitici, an verò Clericalis, non eſt vna omnium ſententia, nec deſunt, qui pro viribus contendant, illos Dei ſeruos, cum quibus Auguſtinus factus Presbyter in eo monaſterio vixit, nou clericos, ſed eremitas, vel monachos fuiſſe: quamquam qui hoc affirmant, adeò inter ſe diſcordes ſint, vt non ſolùm de numero monaſteriorum à B. Auguſtino extructorum, ſed eriam de loco, vbi illud monaſterium extructũ fuerat, apud illos nec dum ſatis conſtet. Nam Autor ſermonum ad eremitas ſermon. 5. & 14. tria monaſteria à B. Auguſtino conſtructa aſſerit, primum in nemore à Ciuitate remotiſſimo pro eremitis. Secundum in horto Valerij ab ipſa Ciuitate aliquantum remoto pro ipſis etiam eremitis. Tertium, quod fundauit factus Presbyter in Ciuitate pro Clericis. Sigibertus verò in Epiſtola ad Macedonium è contrario vult, primum monaſterium edificatum fuiſſe in horto Valerij pro eremitis in loco ſecreto, & remoto à ciuitate. Secundum adhuc magis diſtans à ciuitate inter rupes, & ſaxa item pro eremitis. Tertium verò in ciuitate, poſtquam factus eſt Presbyter pro Clericis. S. Antoninus, ſiue Frater Iordanus de Saxonia ait, primum monaſterium edificatum fuiſſe in Nemore pro eremitis, antequam eſſet presbyter. Secundnm in horto Valerij iu Ciuitate, poſtquam factus eſt presbyter, in quo poſiti ſunt viri religioſi, & docti, cum quibus habitauit, & quibus regulam ſcripſit. Tertium verò in domo Epiſcopi, poſtquam ordinatus eſt Epiſcopus pro Clericis, cum quibus in Epiſcopatu vixit. Conſentit Frater Iordan. de Saxonia lib. 1. in Viras fratrum cap. 7. & 13. quamquam dicat, hortum illum fuiſſe poſitum extra Ciuitatem, ſed in loco vicino, ex quo ſatis commodum illi erat, curam animarum exerere. Azorius tom. 1. inſtitutionum moralium lib. 12. cap. 23. dicit, Primum Monaſterium edificatum fuiſſe in Nemore pro Etemitis. Secuudnm in Ciuitate, & horto Valerij, item pto Eremitis, Tertium in domo Epiſcopi pro Clericis, quamquam fateatur, ſe potius ex relatione ipſornm Eremitarum, quam ex propria ſententia ſcripſiſſe, nec dicat, an Monaſterium in horto Valerij fuerit extructum ante Auguſtini Presbyteratum, an poſt. Volaterranus duo tantum Monaſteria ab Auguſtino extructa affirmat, alterũ in Nemore, in quo dicit, Auguſtinum ante Presbyteratum triennio cum Eremitis vixiſſe: alterum in ciuitate, poſtquam factus eſt Presbyter, in quo Canonicos Clericos poſuit, quibus in presbyteratu, & Epiſcopatu conuixit. Nouiſſimè Ioan. Marquez cap. 5. §. 5. & cap. 6. in princ. & cap. 7. in princ. & §. 1. & cap. 8. in principio, & alibi totis viribus deſudat, vt probet, Monaſterium, quod Auguſtinus factus Presbyter in horto Valerij inſtituit; Eremitarum fuiſſe, non autem Clericorum. Quæ opinionum inconſtantia, & ſi ſola ſufficere poſſit ad illarum falſitatem oſtendendam, & conuincendũ, quod non ſcribunt ex certa notitia eorum, de quibus tractant, nihilominus vt veritas certis rationibus munita, & firmata apud omnes conſtet ſequentibus aſſertionibus declaratur.

PRima aſſertio. B. Auguſtinus ante presbyteratum nullum Monaſterium fundauit. hæc aſſertio probata, & firmata relinquitur ex dictis in præcedentibus cap. 9. 10. & 11. II.

Secunda. Primum Monaſterium à B. Auguſtino extructum in horto à B. Valerio donato fuit inſtitutũ, poſtquam illum presbyterum ordinauit. hæc aſſertio euidenter deducitur ex Poſſidio cap. 5. vbi ait: *Factus ergo Presbyter Monaſterium intra Eccleſiam mox inſtituit, & cum Dei ſeruis viuere cœpit ſecundum modum, & regulam ſub ſanctis Apoſtolis conſtitutam.* Quod aurem Auguſtinum inſtituiſſe Monaſterium intra Eccleſiam, idem fuerit, atque illud inſtituiſſe in horto B. Valetij, declarat ipſe Auguſtinus in ſerm. 1. de communi vita Cleric. dicens: *Cognito inſtituto, & voluntate mea bon. mem. Senex Valerius dedit mihi hortum illum, in quo nunc eſt monaſterium. cœpi boni propoſiti fratres colligere compares meos, &c.* Neque lapſus eſt memoria Poſſidius, ponens ſecundum Monaſterium in domo Epiſcopali extructum loco primi, vt putauit Card. Baronius: ſed dixit, illud primum monaſterium extructum intra Eccleſiam, quia extructum fuit in horto Eccleſiæ vicino, aut etiam Eccleſiæ cõtiguo, vt ſtatim dicemus. neque ante illud B. Aug. aliud monaſterium ædificauit: quia ſi illud inſtituiſſet, cum fundatio monaſteriorum ſit res grauis, & notabilis, non illam Poſſidius omiſiſſet, cum aliorum monaſteriorum meminerit, & aliarum rerum, quæ minoris ponderis videbantur, nec eriam illud prætermiſiſſet ipſe Auguſtinus, ſicut non prætermiſit duo monaſteria fundata in horto Valerij, & in domo Epiſcopali.

Tertia

Digitized by Google

III. TErtia aſſertio. Monaſterium in horto Valerij inſtitutum, non fuit fundatum in ſolitudine, aut in loco ab ipſa ciuitate longinquo, ſed vel in ipſa Ciuitate Hipponenſi, aut certè in ſuburbio eidem ciuitati propinquo adeo, vt ex eo facilis eſſet acceſſus ad curam animarum exercendam in ciuitate. quæ aſſertio probatur teſtimonio euidentiſſimo Poſſidij cap. 4. ſcribentis, quod cum B. Valerius Epiſcopus flagitante Eccleſiaſtica neceſſitate de prouidendo, & ordinando Presbytero ciuitatis, plebem Dei alloqueretur, & exhortaretur, iam ſcientes catholici S. Auguſtini propoſitum, & doctrinam, manu iniecta eum tenuerunt, & Epiſcopo ordinandū obtulerunt. quæ verba indicant, B. Auguſtinum non qualitercunque fuiſſe ordinatum presbyterum, ſed eo fine, vt ciuitatis plebem regeret, & curam gereret animarum ipſius Ciuitatis. Porro ſi eidem facto presbytero B. Valerius ſtatim dedit hortum, ad conſtruendum ibidem monaſterium, & ille ibi loci monaſterium mox inſtituit, ibiq; cum Dei ſeruis habitauit, ac vixit, nullus niſi in hoc ſtupidus, vel obſtinatus, affirmabit, illum hortum non adeo propinquum Ciuitati, & parochiali Eccleſiæ fuiſſe, quin ex illo ad curam animarum in Ciuitate exercendam acceſſus commodus haberi potuiſſet. Quod tali ratione ſic declaratur. ſi B. Auguſtinus ante presbyteratum inter Eremitas in nemore, vel in ſolitudine deguiſſet, poſtquam presbyter, & Parochus Ciuitatis eſt ordinatus, Eremitis valè facere, & ad parochiam accedere, ibiq; ſuam diuturnam habitationem ſibi cōſtituere debuiſſet. quanto minus credendum eſt, quòd poſtquam fuit ordinatus presbyter, & conſtitutus Parochus ad regendam plebem Ciuitatis, relicta ſtatim Eccleſia, & parochia, ad eremum conuolare, ibiq; monaſterium extruere, & ſuam diuturnam habitationem conſtituere voluerit? Hanc rationem confirmo euidenti autoritate eiuſdem Poſſidij infra cap. 7. cum prius dixiſſet, B. Valerium dediſſe ipſi Auguſtino poteſtatem in Eccleſia prædicandi Euangelium, ac frequentiſſimè tractandi, & quod lucerna accēſa, & ardens, eleuata ſuper candelabrum, omnibus, qui in domo erant, lucebat, & quod omnes Chriſtiani, tam Catholici, quàm Donatiſtæ, qui erant in ciuitate, Auguſtinum adierant, rogantes, vt Fortunatum Manichæorū presbyterum, qui plurimos in illa ciuitate ſeducebat, ſuis diſputationibus cōpeſceret, & alia multa, concludit tandem his verbis. *Et docebat ille, ac prædicabat priuatim, & publicè in domo, & in Eccleſia ſalutis verbum, cum omni fiducia aduerſus Aphricanas hæreſes, maximeq; contra Donatiſtas, & Manichæos, & Pelagianos &c.* Quæ verba cum ſcribat de Auguſtino presbytero, & nondum Epiſcopo, indicio ſunt, quod tunc temporis non in eremo, non in ſolitudine, non in loco a Ciuitate remoto manebat, ſed in ipſa ciuitate, vel in loco adeo propinquo, vt facillimùs eſſet illi acceſſus ad ſuam Eccleſiam, & ad totam ciuitatē, & è contrario omnibus ciuibus ad illius domum, in qua docebat. Et confirmatur ſecundo eadem ratio apertiſſimo teſtimonio, & ſubſcriptione etiā aduerſariorum, duobus, vel tribus exceptis. Omnes enim ab hac ratione conuicti, concedunt, monaſterium a B. Auguſtino extructum, poſtquam factus fuit presbyter, vel in ciuitate inſtitutum, vel in loco ciuitati propinquo, & ad munera parochialia obeunda idoneo. ita enim affirmant Vincentius Beluacenſis lib. 17. cap. 51. & ex illo D. Antoninus in 2. p. tit. 10. cap. 8. §. 2. & 3. p. tit. 24. cap. 14. §. 2. Frater Iordanus de Saxonia lib. 1. cap. 7. & 13. Volaterran. lib. 21. & Azorius to. 1. lib. 12. cap. 22. quæſt. 1.

QVarta aſſertio. Primum monaſteriū à B. Auguſtino in horto Valerij fundatum, non fuit monachorum, aut eremitarum, ſed Clericorum, qui vel actu, vel ſaltem aptitudine proxima tales erant. Hæc aſſertio prius explicanda eſt, & deinde probanda. Dixi enim notanter, religioſos illos viros in primo Auguſtini monaſterio conſtitutos, & inſtitutos, aut actu, aut ſaltem aptitudine clericos fuiſſe: quia non crediderim, eos, qui monaſterium illud ingrediebantur, in ipſo ſtatim ingreſſu omnes clericos fuiſſe, vel vt tales eſſent, aliqua certa lege ab Auguſtino conſtitutum: ſed quod illud monaſterium collegium eſſet religioſorum virorum, ex quo iuxta varias eccleſiarum indigentias ipſi clerici ſumerentur, ſicut modò ſumuntur ex ſeminarijs, & collegijs in omnibus ferè ciuitatibus ad hunc eundem finem inſtitutis, qualia præſertim Romæ plura videmus, vt Seminarium Romanum, Collegium Germanicum, Græcorum, Anglorum, & alia. Et hinc obiter habes, vnde colligas differentiam, qua vſus eſt Auguſtinus in dicto ſerm. 1. de com. vita clericorum, cum de primo monaſterio verba faciens, vocat illud ſimpliciter monaſterium: de ſecundo verò loquens, appellat illud non ſimpliciter monaſterium, ſed monaſterium Clericorū. Ratio enim differentiæ non eſt, quòd primum monaſterium eſſet domus eremitarum, aut monachorum, vt aliquis fortaſſe meditabitur, vel quod non eſſet Collegium, & Seminarium clericorum, hanc enim imaginationem falſam eſſe, conuincunt illa verba Poſſidij cap. 11. *Ex monaſterio, quod per illum venerabilem virum & eſſe, & creſcere cœperat magno deſiderio poſcere, atque accipere Epiſcopos, & clericos pax Eccleſiæ, atque vnitas & capit primo, & poſtea conſecuta eſt.* Sed ratio differentiæ extitit, quod in 2. monaſterio degentes Eccleſię, Cathedralis Canonici cum eſſent, non niſi clerici eſſe poterant, in ſacris vt plurimum conſtituti, nimirum presbyteri, diaconi, & ſubdiaconi: nam in 2. ſermone de communi vita clericorum B. Auguſtinus omnium illorum nomina referens, omnes vno excepto Patricio, qui illius nepos erat, in ſacris conſtitutos fuiſſe monſtrauit. Verùm qui in primo monaſterio manebant, & ſi ex illius monaſterij inſtituto clerici eſſe poſſent, & ad clericatum aſſumi conſueuiſſent, non tamen erāt actu clerici in ſacris conſtituti, ſed ad ſummum in minoribus, excepto Præpoſito, vel presbytero: nam per illa tempora ad ſacros IV.

cros ordines nonniſi pro Eccleſiarum indigentijs admitti conſueuerunt.

Hac præmiſſa declaratione probatur aſſertio, primùm autoritate Eccleſiæ, quæ in officio D. Auguſtini in tertia Antiphona in laudibus canit: *Factus ergo Presbyter, monaſterium Clericorum mox inſtituit, & capit viuere ſecundum regulam ſub ſanctis Apoſtolis conſtitutam*. Quod officium licèt non ſit in vſu per omnes Eccleſias, eſt tamen probatum ab Eccleſia Romana per bullam Pij V. editam anno Domini 1570. quæ incipit: *Licet Eccleſia Dei*. Et illius vſus eſt antiquiſſimus in multis Cathedralibus, tum in Italia, vt in Eccleſia Peruſina, & Eugubina, & extra Italiam in Eccleſia Cæſarauguſtana, & Valentiana referente Trullo lib. 1. de Canonicis cap. 3. & non ſolum inter Canonicos Regulares, ſed etiam apud venerandos Eremitas Auguſtinianos: nam dicta Antiphona reperitur in illorum Breuiarijs editis Venetijs anno 1587. & in Breuiario edito Auguſtæ Taurinorum anno 1520. Et dicebatur ab illis in diuino officio ante annos 300. Nam frater Iordanus de Saxonia, qui fuit circa annum 1320. Fatetur lib. 2. in vitas fratrum cap. 14. illam ſuo tempore recitari ſolitam, ita ſcribens: *Licet enim etiam prius vixerit ſecundum modum Apoſtolicum, non tamen ſecundum regulam: quia nondum erat facta, quod etiam ibidem dixit Poſſidius, & cantatur in Antiphona, quod factus Presbyter monaſterium Clericorum mox inſtituit, non dicit Monachorum, ſed Clericorum: hoc etiam referri debet ad ſecundum Monaſterium ſuum, quod fecit in horto, in quo, vt plurimum, locauit Fratres Clericos. In primo autem Monaſterio, quod erat in Eremo, multi potuerunt eſſe Laici.* Hæc Frater Iordan. quem Ioan. Marquez non ſolum pro Beato nobis tribuit, ſed pro teſte omni exceptione maiore, qui, vt vides, Monaſterium in horto Valerij ab Auguſtino facto presbytero extructum clericis Canonicis libentiſſimè concedit, quos ab Eremitis, & Monachis apertiſſimè diſtinguit.

V. ET licet hoc teſtimonium Eccleſiæ ſatis, ſuperq; ad hanc veritatem probandam ſufficere deberet, confirmatur nihilominus ſecundo loco hæc noſtra aſſertio autoritate Doctorum, ex quibus, vt Canonicos Regulares omittam, primo loco adduco Vincentium Beluacenſem lib. 17. Speculi Hiſtorialis cap. 51. hæc ad verbum ſcribentem: *Factus presbyter ſtatim Monaſterium Clericorum inſtituit; & cæpit viuere ſecundum regulam ſub Sanctis Apoſtolis conſtitutam*. Hic Autor floruit ante Diuum Thomam Aquinatem circa annum Domini 1250. quem tantæ eruditionis fuiſſe conſtat, vt nonnullis in mentē venerit, ipſum D. Thomam ex illo multa accepiſſe ex ijs, quæ in 1. 2. & 2. 2. ſcribit: de quibus videatur Cardinalis Bellarmi. de Scriptoribus Eccleſiaſticis in D. Thom. obſeruat. 3. Secundo adduco ipſum D. Thom. quem Pius V. in Bulla præcitata dicit, ordinaſſe ipſum Officium B. Patris Auguſtini, in quo hæc Antiphona reperitur: Factus ergo Presbyter, &c. Tertio adduco D. Antoninum in 2. par. Hiſtorial. tit. 10. cap. 8. §. 2. vbi verba Beluacenſis traſcribens ait: *Comperta autem eius fama B. Valerius Hipponenſis Epiſcopus eum ad ſe accerſiri fecit, & licèt inuitum, Presbyterum ordinauit. & paucis interiectis. Factus ergo Presbyter Monaſterium Clericorum mox inſtituit, &c.* Nec diſsimilia ſcribit in 3. par. tit. 24. cap. 14. §. 2. quamuis non ex propria ſententia loquatur, ſed ſolum referendo verba Fratris Iordani de Saxonia.

Et pro multis alijs vnum tandem adduco Cardinalem Bellarminum in libro de Scriptoribus Eccleſiaſticis in Auguſtino, in cenſura ſermonum ſub nomine B. Auguſtini ad Eremitas, ita ſcribentem. *Sermones ad fratres in Eremo videntur magna ex parte conficti: dicit enim autor illorum ſermonum, Auguſtinum degiſſe in ſolitudine cum monachis, ibiq; ad eos ſermones iſtos habuiſſe: At conſtat ex Poſſidio in vita S. Auguſtini, Auguſtinum poſt baptiſmum Mediolani ſuſceptum rediſſe in Patriam, ad propriam domum & agros, ibiq; tres annos cum paucis amicis ſuis in commune vixiſſe. Deinde factum presbyterum Hipponenſem, monaſterium habuiſſe intra ipſam Eccleſiam, ibiq; cum nonnullis vitam Apoſtolicam duxiſſe, non vtique in Eremo, ſed intra Vrbem. Denique factum Epiſcopum cum clericis ſuis in domo Epiſcopali vitam communē egiſſe. De qua re extant duo ſermones eius de communi vita Clericorum, qui ſunt inter ſermones ad fratres in Eremo quinquageſimus ſecundus, & quinquageſimus tertius, qui duo ſermones ſine iudicio collocati inter ſermones ad fratres in Eremo, arguunt alios fictitios eſſe: inde enim intelligi poteſt, S. Auguſtinum monachum quidem fuiſſe, ſed non in ſolitudine cum Eremitis, ſed in ciuitate & Epiſcopali domo cum Clericis ſuis monaſticam vitam duxiſſe.* Hæc Bellarminus, ex cuius ſententia primò habes, B. Auguſtinum eremitam, aut monachum nunquam fuiſſe, accepto nomine monachi, vt contra diſtincto à clerico Canonico. ſecundò quod monaſterium à B. Auguſtino facto presbytero ædificatum in Ciuitate, non fuit monachorum, vel eremitarum, ſed collegium virorum religioſorum, qui ab Eremitis, & Monachis diſtincti erant. tertiò manifeſtas eſſe impoſturas illorum, qui autoritate Cardinalis Bellarmini probare contendunt, B. Auguſtinum vel eremitam, vel monachum fuiſſe, cum ille expreſsè neget, alia ratione fuiſſe monachum, niſi quia in ciuitate, & in Epiſcopali domo cum clericis monaſticam vitam duxit.

Caput

Caput decimumtertium.

Eadem aſſertio autoritate Poſsidij confirmatur.

I. Confirmatur eadẽ aſſertio teſtimonio apertiſſimo ſuperius allegato ex Poſſidio in vita Auguſtini cap. 4. & 5. cuius verba & ſi ſuperius recitata, non piget iterum ad pleniorem notitiam veritatis replicare: ***Eodem, inquit, tempore in Eccleſia Catholica Valerius Sanctus Epiſcopatum gerebat, qui cum flagitante Eccleſiaſtica neceſſitate de prouidendo, & ordinando Presbytero Ciuitatis plebem Dei alloqueretur, & exhortaretur, iam ſcientes catholici Sancti Auguſtini propoſitum, & doctrinam, manu iniecta, quoniam, & idem in populo ſecurus, & ignarus, quid futurum eſſet, aſtabat, tenuerunt, & vt in talibus conſuetum eſt, Epiſcopo ordinandum intulerunt. & infra, factus ergo Presbyter monaſterium intra Eccleſiam mox inſtituit, & cũ Dei ſeruis viuere cœpit ſecundum modum, & regulam ſub ſanctis Apoſtolis conſtitutam, &c.*** Ex quibus verbis quoniam deprompta eſt antiphona illa, qua Eccleſia in officio B. Auguſtini vtitur, factus ergo Presbyter monaſterium Clericorum mox inſtituit, & Coriolanus in ſuo defenſorio cap. 2. in 2. parte pag. 10. dicit, quod qui compoſuit illam antiphonam, errauit aut per malitiam, aut per inaduertentiam, vt appareat non erraſſe, qui illam antiphonam compoſuit, ſed verum ſenſum verborum Poſſidij aſſecutum, tria circa ſupradicta verba diligenter ponderanda ſunt. Primum eſt, Auguſtinum non qualemcumque, non ſimplicem presbyterum poſtulatum fuiſſe, vel ordinatum, ſed presbyterum Plebanum, qui plebem regeret, & curam animarum Ciuitatis exerceret. Hoc patet per prima illa verba: ***Qui cum de prouidendo, & ordinando presbytero ciuitatis plebem Dei alloqueretur, & exhortaretur.*** Secundum eſt, quod ſubiungit Poſſidius: ***Iam ſcientes Catholici ſancti Auguſtini propoſitum, & doctrinam manu iniecta, &c.*** Quæ verba indicant, Auguſtinum tunc neque monachũ, neque eremitam fuiſſe, neque illius propoſitum fuiſſe ad eremum proficiſci, & cum eremitis viuere, ſed illius propoſitum fuiſſe, continentiam, & vitam celibem ſeruare, quod propoſitum omnibus Occidentalis ſaltem Eccleſiæ ſacerdotibus neceſſarium erat. Alioquin ſi cognouiſſent, illum fuiſſe monachum, vel illius propoſitum fuiſſe vitam eremiticam ducere in ſolitudine, quorſum dixiſſet, quod quia ſciebant illius propoſitum, ideo apprehenderunt eum, & Epiſcopo ordinandum intulerunt? Videretur enim Poſſidius omnino præter rationem, & repugnantia locutus, tanquam ſi dixiſſet, quod quia cognoſcebant, eum velle viuere in ſolitudine, obtulerunt ordinandum presbyterum, vt viueret in medio Ciuitatis. deinde ſi cognouiſſent, illum fuiſſe tunc profeſſum vitam monaſticam, non illum apprehendiſſent, neque B. Valerio ordinandum obtuliſſent, eo præſertim tempore, quo monachi non niſi ex maxima Eccleſiæ neceſſitate, & diſpenſatione Pontificia ad Sacros Ordines promoueri ſoliti erant. Tertiò notandum, quod ſubiungit cap. 5. in principio: ***Factus ergo Presbyter monaſterium intra Eccleſiam mox inſtituit.*** Intellige propè, vel iuxta Eccleſiam, non intra parietes Eccleſiæ, vel in horto Valerij, vt Auguſtinus ipſe exponit, qui erat vicinus Eccleſiæ. At cui nam Eccleſiæ, intra quam Eccleſiam? certè non intra aliam Eccleſiam, quàm Parochialem, propè quam reſidere neceſſe erat eum, qui Parochus fuerat ornatus. Porrò ſi in Eccleſia parochiali, vel propè illam monaſterium inſtituit, certè non in Eremo, vel in nemore, vel in ſolitudine, non monachorum, non eremitarum. Quid enim monachis, & eremitis cum ciuitatibus, quid cum Eccleſijs parochialibus? Ergo Clericorum. Ergo verum dixit, qui illam antiphonam compoſuit: ***Factus ergo Presbyter monaſterium Clericorum mox inſtituit, &c.***

Huius argumenti vis, quam aliquis fortaſſe contemnet, quia non intelliget, tanta ſemper extitit, vt nonnulli etiam ex ijs, qui eremitarum Auguſtini cucullam prædicant, à veritate choacti ingenuè faſſi fuerint, monaſterium, quod S. Pater factus Presbyter inſtituit, non monachorum, ſed clericorum extitiſſe, vt ſanctus Antoninus, ſiuè frater Iordanus de Saxonia, Volaterranus, & Autor ſermonum ad eremitas ſer. 5. & 14. & autor epiſtolæ ſub nomine Sigiberti. Alij verò id concedere nolentes, dixerunt, Poſſidium, cum hæc verba ſcriberet, memoria lapſum, primi monaſterij in horto Valerij inſtituti oblitum, pro illo ſecundum in domo Epiſcopali fundatũ poſuiſſe: quia, inquiunt, verba illa intra Eccleſiam, non qualemcumque Eccleſiam, ſed Cathedralem, quæ per antonomaſiam Eccleſia, abſolutè dicta eſt, deſignant. At monaſterium intra Eccleſiam Cathedralẽ inſtitutum, non fuit illud, quod mox factus presbyter inſtituit, ſed quod poſt promotionem ad dignitatem Epiſcopalẽ edificauit. Ita Card. Baronius viralioquin admirandæ eruditionis tomo 4. ſub anno 391. num. 25. II.

Verùm quis B. Auguſtini vitam, & reſgeſtas accuratiùs, fidelius, & copioſius ſcripſerit, Poſſidius, qui Auguſtini diſcipulus quadragenarius fuit, & Auguſtiniani inſtituti profeſſor, & omnium Auguſtini geſtorum teſtis oculatus, an Baronius, qui annis mille, ac ducentis poſt Auguſtinum exortus fuit, nec plura de illius vita, & moribus ſcire potuit, quam quæ à Poſſidio, vel ab ipſo Auguſtino accepit, ſub prudentum virorum cenſura relinquitur; quemadmodũ etiã, an Poſſidius in B. Auguſtini vita ſcribenda circa rem tanti ponderis, quanta eſt monaſteriorum fundatio, vel Ordinum inſtitutio dormitauerit, & primi monaſterij oblitus, pro primo ſecundum poſuerit.

Dices. Auguſtinus duo monaſteria fundauit, alterum in horto Valerij, alterum in domo Epiſcopi: at Poſsidius vnius tantum meminit. ergo alterius,

terius oblitus. Reſpondeo, illum vtriuſque meminiſſe, primi quidem d. cap. 5. alterius vero cap. 15. ſub ſpecifico nomine monaſterij, & cap. 25. cum inquit. *Cum ipſo ſemper Clerici, vna etiam domo ac menſa, ſumptibusq; communibus alebantur, & veſtiebantur*. Replicabis. At Poſsidius dicit, illud monaſterium inſtitutum fuiſſe intra Eccleſiam, B. verò Auguſtinus dicit, primum monaſterium fundatum non intra Eccleſiam, ſed in horto à Valerio ſibi donato. Reſpondeo, ſi verborum rigorẽ attendamus, nec primum, nec ſecundum intra Eccleſiam fuit inſtitutum: quia ſicut primum fuit inſtitutum in horto Valerij, ita ſecundum in domo Epiſcopi, non autem in Eccleſia. Et mirum eſt, Baronium tam leui fundamento nixum, tam nouum commentum, & contra communem ſententiam omnium Doctorum adſtruere voluiſſe. Si autem ſenſum attendamus, vtrunque potuit dici inſtitutũ intra Eccleſiam: quia vtrunque prope ipſam Eccleſiam, & intra illius ſepta fuerat fundatum, alterum quidem iuxta Eccleſiam parochialem, alterum propè eccleſiam Cathedralem.

Caput decimumquartum.

Quorundam euaſio, & verborum Poſsidij minus legitima interpretatio reijcitur.

I. IOan. Marquez cap. 7. §. 1. videns refugium à Baronio excogitatum ad verborum Poſsidij vim effringẽdam, & fugiendam ſatis tutum non eſſe, ſuum Cotiolanum ex parte ſecutus in 1. par. defenſorij cap. 2. duplicem aliam interpretationem eorundem verborum excogitauit. Prima eſt, B. Auguſtinum inſtituiſſe illud monaſterium intra Eccleſiam, quia inſtituit illud in fundo, qui ſpectabat ad Eccleſiam, & inter illius bona cenſebatur, videlicet in horto à B. Valerio ſibi ad eum finem donato, licèt ille hortus in loco à Ciuitate valde remoto, & ſolitario exiſteret. ſed hæc reſponſio non eſt in ſe vera, neque nodum difficultatis ſoluit, nec etiam attingit. Quod non ſit vera, patet, quia ſi propterea diceretur illud monaſterium inſtitutum intra Eccleſiam, quod eſſet inſtitutum in fundo Eccleſiæ, licet valdè remoto ab Eccleſia, à pari cum Magnus Conſtantinus & alij, Imperatores, & Principes multa prædia non ſolum in Italia, ſed in Africa, & Aſia ſacroſanctæ Baſilicæ Lateraneñ. conceſſerint, ſequeretur, quod monaſteria in illis prædijs extructa, etiam ſi fuiſſent extra Italiam, & in Africa, dicerentur inſtituta intra Eccleſiam Lateranenſem: quod ſiquis diceret, potius ridendus eſſet, quàm redarguendus. Quod autem nodum difficultatis non ſoluat, neque attingat, oſtendo, quia nodus difficultatis, & vis argumenti in hoc conſiſtit, quod cum B. Auguſtinus inſtituerit illud monaſterium, poſtea quam factus fuit parochus Ciuitatis Hipponenſis, ad curam animarum gerendã, & in eodem monaſterio vixerit, non potuit illud monaſterium in loco ſolitario, & à Ciuitate longè remoto extitiſſe: quem nodum hæc reſponſio non ſoluit, ſed fortiùs ſtringit.

II. ALtera illius reſponſio eſt, verba illa intra Eccleſiam, idem proſus ſignificare, quòd intra diſciplinam Eccleſiaſticam, vel ſub diſciplina Eccleſiaſtica, vel in ſtatu clericali, quia inquit, Monachi, & Eremitæ ante illud tempus non ordinabantur clerici, & ideo dicebantur extra diſciplinam Eccleſiaſticam, & illorum monaſteria extra Eccleſiam fundata. tunc vero cæperunt primitus ad Eccleſiam, & ad regimen Eccleſiarum, & ad prædicandum Dei verbum admitti, & ſemel B. Auguſtinum intra Eccleſiam monaſterium inſtituiſſe, idem eſt, atque inſtituta vitæ monaſticæ cum inſtitutis vitæ clericalis tunc primum coniunxiſſe.

Hæc reſponſio duplicem ſenſum habere poteſt, primus, quod B. Auguſtinus primus fuerit, qui Hippone Clericos ad inſtituta vitæ regularis adduxit, & cum inſtitutis Clericalibus adiunxit inſtituta monachorum, ſicut de Beato Euſebio Vercellenſi Epiſcopo ſcribit Ambroſius epiſtola 82. & ſerm. 59. de obitu ipſius Beati Euſebij, & ſicut fecerunt idem Ambroſius, Hilarius, Martinus Turonenſis in ſuis Eccleſijs, & alij: Et hic ſenſus veriſſimus eſt, quem ſolum in hoc diſcurſu intendimus, ſed neque ab Autore verbis expreſſus, nec etiam intentus. Secundus ſenſus, quod Beatus Auguſtinus dicatur inſtituiſſe illud monaſterium intra Eccleſiam, quia tunc primum Monachi, & Eremitæ ad ſacros ordines, & ad regimina Eccleſiarum, & prædicationem diuini verbi ex diſpenſatione cæperunt admitti, cum antea laici eſſent, & ab ordinibus Clericalibus arcerentur, quem ſenſum autor intendit. ſed quam falſa ſit reſponſio, & gloſſa huius Viri in hoc ſenſu intellecta, non erit difficile monſtrare. Primo, nanq; ſi ob hoc dicitur Auguſtinus primùm inſtituiſſe monaſterium intra Eccleſiam, aut ſi tunc Monachi, vel Eremitæ dicuntur inſtituti intra Eccleſiam, quia ex diſpenſatione ſacris ordinibus initiari, & in Clericali, & Eccleſiaſtica diſciplina inſtitui cæperunt. Ergo ante illud tempus, & quando Monachi ad munera Clericalia non dum aſſumi conſueuerunt, extra Eccleſiam erant inſtituti, quod puto nemo catholicorum ritè affirmabit: nam Eccleſia duobus modis accipitur, vel pro lapidum ſtructura, vel pro fidelium Congregatione, & hoc ſecundo modo nullus dicitur eſſe extra Eccleſiam, ſaltem Catholicam, niſi vel Hæreticus, vel Infidelis, & omnes Catholici, ſiue Clerici, ſiue Monachi, ſiue laici dicuntur inſtituti, & conſtituti intra Eccleſiam. Nec poſſumus vere dicere, quod aliquod Collegium de nouo incipiat inſtitui intra Eccleſiam, niſi quia illud antea nihil erat, vel erat Collegium Infidelium, vel hæreticorum.

Quare

Quare ſi tunc primum monaſteria monachorum, vel eremitarũ cœperunt inſtitui intra Eccleſiã, ſequitur, quòd antea monachi, & eremitæ eſsẽt extra Eccleſiam Catholicã, quod confutatione non eget.

III. SEcundo reijcitur hæc reſponſio ex communi conſenſu, & interpretatione Eccleſiæ, & Doctorum. Nam Eccleſia, & Doctores ita interpretantur hæc verba Poſſidij, vt idem ſit, D. Auguſtinum monaſterium intra Eccleſiam mox inſtituiſſe, & monaſterium clericorum fundaſſe, vt patet ex antiphona in officio B. Auguſtini recitata: ſed illi per clericos non intelligunt monachos, aut Eremitas ex diſpenſatione ordinatos clericos, ſed clericos canonicos, ſiue canonicos communiter viuentes, qui nunc vocantur regulares, vt videri poteſt apud Autorem ſerm. ad eremitas, Sigibertum, Volaterranum, & Iordanum de Saxonia lib. 2. cap. 14. qui expreſsè notat, nomen clericorum contra diſtinguere à monachis, qui Autor contra Marquez vnus pro omnibus ſufficere nobis debet.

Tertio reijcitur reſponſio, quia falſum eſt, quòd tempore B. Auguſtini cœperint monachi ex diſpenſatione admitti ad ordines ſacros, & ad diſpenſandum Dei verbum in Eccleſia, quia hæc diſpenſatio generaliter facta non eſt niſi à Gelaſio primo in cap. Priſcis 55. d. immo poſt Gelaſium multo tempore etiam manſerunt ſine ſacris ordinibus, vt apparet ex cap. generaliter. 16. quæſt. 1. qui eſt textus Iuſtiniani Imperatoris. Et D. Benedictus nihil egit in ſua Regula de clericis ex ordine monaſtico aſſumptis, neq; de eorũ officijs, quia vſque ad illa tẽpora nec dum vſus obtinuerat, vt ad ordines, niſi ex maxima neceſſitate, & pauciſſimi promouerẽtur. Et quod caput eſt, talis diſpẽſatio ad Auguſtinum non pertinebat, ſed ad Romanum Pontificẽ.

Quartò, licèt ſucceſſu temporum poſtea diſpenſatum fuerit, vt pro neceſſitate ſuarum Eccleſiarũ ordinarentur clerici, nunquam tamen legitur diſpenſatum cum illis vſque in hanc diem, vt in clericos ſiue canonicos Cathedralium paſſim aſſumerentur, neque ad prædicandum Dei verbum, neque ad Parochias regendas, & curam animarum exercendam, quod plus clarum eſt, quam vt probatione indigeat, cum potius infiniti ſint canones antiqui, & noui, qui hæc munera ipſis monachis expreſsè interdicunt. At ex monaſterio illo Auguſtini canonici Cathedralium, & Rectores aliarum Eccleſiarum, & etiam Epiſcopi ſumebantur pro Eccleſiarum indigetijs, abſque aliqua diſpenſatione, quin immo vt Poſſidius c. 11. ait. *Ex monaſterio, quod per illum venerabilem virum, & eſſe, & creſcere cœperat, magno deſiderio poſcere, & accipere Epiſcopos, & clericos pax Eccleſiæ, atque vnitas & cœpit primo, & poſtea conſecuta eſt. Nam fermè decem, quos ipſe noui, ſanctos, & venerabiles viros, continentes, & doctiſſimos B. Auguſtinus diuerſis Eccleſijs, nonnulliſq; eminentioribus rogatus dedit: ſimiliterq; & ipſi ex illorum Sanctorum propoſito venientes, Domini Eccleſijs propagatis, & monaſteria inſtituerunt, & ſtudio creſcente ædificationis verbi Dei cæteris Eccleſijs promotos fratres ad ſuſcipiendũ ſacerdotiũ præſtiterunt.* Hæc ille, vt videas, an illi monachi, an clerici fuerint, qui ad ſacerdotia, & ad regẽdas eccleſias certatim petebantur.

QVintò, Eſto aliqui monachi ex diſpenſatione ad ſacerdotium, & ad regimen animarum fuerint aſſumpti: id tamen nunquam factũ eſt, niſi ob grauiſſimam neceſſitatem, & ob defectum, & penuriam clericorum, ob quam ſolam talis diſpenſatio conceſſa intelligebatur, vt habes ex epiſtola Innocentij I. qui B. Auguſtini contemporaneus extitit, in c. de monach. 16. quæſt. 1. & ex Gelaſio Auguſtini diſcipulo. d. cap. Priſcis. 55. d. at in Eccleſia Hipponenſi nulla talis erat neceſſitas clericorũ, vel defectus, vel inopia, immo plures ibi erãt clerici, quanquã laxioris vitæ, vt habes ex ſer. 2. Auguſtini de Cõi vit. cleric. Vanũ igitur, & ſine probabili fundamẽto eſſe videtur figmentum iſtud de eremitis ad clericatum ex diſpenſatione promotis, & de alijs clericis locutus eſt Poſſidius, cum ait, Auguſtinum factum presbyterũ monaſterium clericorum mox inſtituiſſe quam de clericoeremitis. IV.

Sextò, qui ex monachatu ad ordines clericales, & ad epiſcopatum admittuntùr, habitum monaſticum non deſerunt, nec habitum clericalem aſſumunt, quod etiam temporibus Auguſtini indiſpenſabiliter ſeruatum fuiſſe, contendit Marquez c. 7. §. 6. 7. 8. dicens, B. Auguſtinum in Epiſcopatu cucullam eremiticam, & habitum à clericali diſtinctum neceſſariò induiſſe. Verùm clerici Eccleſiæ Hipponenſis ex illo Auguſtini monaſterio aſſumebantur ex Poſſidio c. 11. in princip. & illi omnes habitum clericalem induebant ipſi Auguſtino, & omnibus clericis Hipponenſis Eccleſiæ communem, ex eod. Auguſtin. ſerm. 2. de commun. vit. cleric. quod inferius ex inſtituto etiam oſtendemus. Ergo religioſi illius monaſterij in horto Valerij fundati non erãt eremitæ, nõ monachi, ſed clerici eiuſdẽ naturæ cum cathedralibus, aut tales, qui ſine diſpenſatione tanquã ex Seminario, in clericos aſſumi poſſent.

Septimo, cum tot ſint anni, ex quibus cũ monachis, & eremitis diſpenſatũ eſt, vt illi ad ſacros ordines aſſumerentur, nunquã tñ vſus adhuc in Eccleſia obtinuit, vt monachi in clericos ordinati paſſim, & abſolute vocentur clerici, aut illorũ monaſteria vocentur monaſteria clericorũ. Certè D. Hieronymus quanquã eſſet ſacerdos, ſeſe monachũ, non clericũ vocabat, immo à clericis diſtinguebat, vt habes in epiſt. 1. ad Heliodorum, & refertur in c. alia 16. q. 1. Petrus ẽt Damiani cũ eſſet non ſolũ ſacerdos, ſed etiã Epiſcopus, & S. R. E. Cardinalis, nunquam ſe clericũ, ſed ſemper monachũ vocauit, nullũq; vſque in hanc diẽ exẽplum authẽticũ afferri poterit, vnde cõſtet, monaſteria monachorũ, vel domus eremitarũ abſolutè, & ſimpliciter monaſteria clericorũ appellata. Cum ergo dicatur in officio B. Auguſtini ab Eccleſia probato, quod factus presbyter monaſterium clericorum mox inſtituit, non de monaſterio monachorũ, aut eremitarum, ſed clericorum canonicorum exponendum erit.

Digitized by Google

V. OCtauo poteſt hæc veritas argumento ad hominem validiſſimo confirmari. fatetur enim Marquez c.6. §.2. & alibi ſæpius, eremitas ab Auguſtino in horto Valerij locatos, in paupertate adeo profunda vixiſſe, vt nihil bonorum temporalium poſſiderent etiam in communi, præſertim ſtabilium: at religioſi in illo monaſterio degentes, etſi nihil tanquam proprium, & peculiare haberent, multa tamen bona etiam ſtabilia in communi habebant. Quod non ſolum colligitur ex Regula, cũ loquitur de illis, qui cum in ſeculo diuites eſſent, monaſterium ingreſſi, ſua bona eidem contulerant, & ſuas diuitias in monaſterio participabantur, ſed conuincitur manifeſtè, ex eodem Auguſtino in epiſtola 64. quã adhuc presbyter Aurelio Carthaginenſi Epiſcopo ſcribit. In ea ſiquidem epiſtola inter alia pro agro fratribus collata illorum nomine gratias agit, cuius verba præſtabit fideliter in hoc loco recenſere. *Omnis* (inquit) *fratrum cætus, qui apud nos cœpit coaleſcere, tanta tibi prerogatiua obſtrictus eſt, vt locis terrarum tam longe diſiunctis ita nobis conſulueris, tanquam præſentiſſimus ſpiritu*: & in fine epiſtolæ. *Agrum fratribus datum prouiſione, & liberalitate tua didicimus ante epiſtolam tuam per ſanctum fratrem, & conſeruum noſtrum Partenum*. Viderit ergo Marquez, qui inter alia ſigna diſtinctiua inter clericos, & eremitas hoc præcipuum ponit, quod eremitæ nihil bonorũ, ſiue in particulari, ſiue etiam in communi poſſiderent, qua ratione illud monaſterium, quod agros habebat, inter domos eremitarum iure valeat numerare.

VI. TAndem vt rem exemplo ab eodem Auguſtino deſumpto cõcludamus, illud certiſſimum eſt, monachos, qui olim ad ordines ex diſpenſatione promouebantur, non niſi prouectæ ætatis ad illos conſueuiſſe promoueri. Id nanque apoſtolico decreto ſignanter cauebatur, vt patet ex epiſtola Siricij Papæ I. cap. 13. qui primus cum aliquibus monachis ob maximam penuriam clericorum diſpenſauit, vt poſſent in defectum clericorum promoueri, cuiuſq; decretum refertur in cap. Monachos. 16. quæſt. 1. & confirmatum fuit per Gelaſium I. in cap. Priſcis. 55. d. Verum in monaſterio per B. Auguſtinum cõſtituto etiam iuuenes ad ordines ſaltem minores promouebantur, quod euidenter colligitur ex epiſtola illius 261. vbi hiſtoriam narrat cuiuſdam iuuenis nomine Antonij, qui à paruula ætate in eodem monaſterio fuerat nutritus, & in ordine Lectoratus conſtitutus, & verba illius ſunt: *Obtuli quendam adoleſcentem Antonium, qui mecum erat, in monaſterio quidem à nobis à paruula ætate nutritum, ſed præter Lectoris officium, nullis clericatus gradibus, & laboribus notum*. illud autem monaſterium, in quo idem adoleſcens à paruula ætate fuerat nutritus, non fuiſſe monaſterium epiſcopale, ſed in horto conſtitutum, fatetur ipſe Marquez cap. 5. §. 7. & deducitur ex facto: nam in domo epiſcopali non nutriebantur paruuli, nutriebantur autẽ in primo monaſterio, vbi & nutritus fuerat Ianuarij Presbyteri filius, vt habes ex 1. ſerm. de cõi vita clericorum.

Ex quibus omnibus certiſſimè conſtare arbitror monaſterium illud à Beato Auguſtino facto presbytero in horto Valerij inſtitutum, non monachorum, non eremitarum, ſed religioſorum virorum extitiſſe, in quo illi iuxta vitam apoſtolicam in communi viuerent, ac veluti in Seminario quodam tales inſtituerentur, qui ad clericatum, & ad Eccleſias regendas, verbum Dei Populis prædicandum, & curam animarum exercendam ritè aſſumi poſſent. Quod magis perſpicuum erit ex ſolutione argumentorum, quæ contra hanc veritatem à non nullis afferuntur, vt in ſequenti capite patebit.

Caput decimumquintum.

Quorundam obiectiones contra aſſertionem capitibus præcedentibus firmatam expenduntur, & tolluntur.

HAnc veritatem tot fundamentis ſolidiſſimis firmatam nituntur quidam nonnullis rationibus oppugnare, quas ex eodem Ioanne Marquez, qui eas in vnum collegit cap. 6. §. 2. & cap. 7. in principio, hic breuiter adducemus, & ſoluemus. Primum huius autoris argumentum. I.
Poſſidius cap. 11. tanquam rem nouam, & ante illud tempus inuiſam refert, quod religioſi illius monaſterij ab Auguſtino in horto Valerij inſtituti ex priuilegio, & diſpenſatione cæperint in clericos Eccleſiæ Hipponenſis ordinari. ſic enim ait: *Proficiente verò doctrina diuina ſub Sancto, & cum S. Auguſtino, in monaſterio Deo ſeruientes Eccleſiæ Hipponenſi clerici ordinari cæperunt*. Ergo illi religioſi non erant clerici canonici, ſiquidẽ illi non ex priuilegio, vel ex diſpenſatione ad ordines clericales aſſumendi erant, ſed ex propria illorũ natura.

Reſpondeo. quod illi religioſi in monaſterio B. Auguſtini degentes, Eccleſiæ Hipponẽſi clerici cæperint ordinari, veriſſimũ eſt: at quod cæperint ordinari clerici ex priuilegio, & diſpenſatione, falſiſſimum, & inter ea multa numerãdum, quæ hic Autor doctoribus imponit, de quibus inferius ſuo loco dicemus. Nã quod clerici alicuius Eccleſiæ incipiant aſſumi de aliquo Collegio, vel Seminario, non ſatis eſt ad probandum, quod perſonæ de illo Collegio, vel Seminario non niſi ex priuilegio, & diſpenſatione valeant ad clericatum promoueri. Exempli gratia, decreuit Concilium Tridentinum, vt in ſingulis Ciuitatibus inſtituerentur Collegia adoleſcentum, quæ modò ſeminaria clericorum vocamus, in quibus promouendi ad ſacros ordines, in diſciplina eccleſiaſtica optimè inſtituerentur: & præcepit, quod exinde promouendi ad ſacros ordines, & præficiendi præſertim Eccleſijs parochialibus, & ex huiuſmodi collegijs potiſſimum

Digitized by Google

tiſſimum aſſumi deberent. Pariter Gregorius XIII. Romæ multa collegia inſtituit Germanorum, Anglorum, Græcorum, &c. ad iuuenes in Fide Catholica in ſacris literis, & eccleſiaſtica diſciplina inſtituendos, qui poſtea ad partes Germanorum Anglorum, & Græcorum mitti conſueuerunt, & Eccleſijs præfici, quæ in illis regionibus exiſtunt. poſt eiuſmodi Seminaria, & Collegia inſtituta, veriſſimum eſt dicere, quod ex illis clerici Eccleſijs Parochialibus, ac etiam Cathedralibus quamplures ordinari cœperunt: nec tamen dicimus, illos ex priuilegio, vel ex diſpenſatione clericos ordinari. ita de Religioſis in monaſterio B. Auguſtini degentibus dixit Poſſidius, quod ex illo monaſterio clerici Eccleſiæ Hipponenſi ordinari cœperunt, tanquam ex Collegio quodam, & Seminario Clericorum. Et hoc eſt, quod tanquam rem nouam, & in illis regionibus inuiſam recenſet, quod cum antea clerici ex laicis, ſiue ex populo paſſim, & ſine delectu aſſumerentur, inſtituto per B. Auguſtinum illo Collegio, paulatim dimiſſis ſæcularibus cœperunt ordinari ipſi Eccleſiæ Hipponenſi clerici regulariter viuentes: & ſic paulatim illa Eccleſia ex ſeculari regularis eſt effecta: & ad illius imitationem aliæ certatim ſuos Epiſcopos, & clericos ex illo Seminario Auguſtiniano aſſumentes, ſucceſſiuè ex ſecularibus factæ ſunt regulares, ita demum, vt ad exẽplum Eccleſiæ Hipponenſis omnes ferè Eccleſiæ nõ ſolum per Africam, ſed per Italiam, Hiſpaniam, Galliam, & per totum orbem cum incomparabili diuini cultus, & animarum profectu fuerint reformatæ. Et hoc vnum eſt ex maximis benefitijs, quæ per illum ſanctiſſimum virum Eccleſia Catholica à Deo eſt conſecuta. Vel vt breuius dicã, ſenſus verborum Poſſidij eſt, quod poſt extructum ab Auguſtino illud monaſterium, ex illo Hipponenſi Eccleſiæ clerici ordinari cœperunt, ideſt inſtituta regularia monaſteriorum in Eccleſiam, & inter clericos Hipponenſes inuehi, & cum inſtitutis clericalibus iungi cœperunt, ſicut de clericis Vercellẽſibus ſub B. Euſebio S. Ambroſius ſcribit.

II. SEcundum Argumentum. Idem Poſſidius in eodem loco dicit, quod Religioſi in illo monaſterio degentes in paupertate profundiſſima viuebãt. Quod de clericis canonicis dici nõ poterat, qui bona Eccleſiæ etiã ſtabilia ſaltim in cõi poſſidebant.

Reſpõdeo. Paupertatẽ profundam, de qua Poſſidius loquitur, eam eſſe, quæ in abdicatione rerum temporalium non ſolum quoad effectum, ſed multo magis quoad affectum conſiſtit, quæ in dies magis ac magis creſcit, quemadmodum affectus rerũ temporalium in dies magis decreſcit: cum qua paupertate profunda, & profundiſſima ſtat poſſeſſio bonorum temporalium ſaltem nomine monaſteriorũ, & in cõmuni; qualis erat paupertas profundiſſima illorum religioſorum, qui tamen bona etiã ſtabilia in cõmuni habebãt, vt ex epiſtola Auguſtini 64. oſtẽſum fuit. paupertas verò ſecundum effectum ex ſe non eſt perfecta, neque meritoria; & propterea cum Abraham exiſſet de terra ſua, & omnia, quæ in patria habebat, reliquiſſet, nihilominus iterum dictũ eſt illi à Deo, vt exiret de terra ſua, & de cognatione ſua, Geneſis 12. quia etſi reliquiſſet Patriã quoad effectum, nondum tamen illam reliquerat quoad affectum, vt B. Auguſtinus lib. 16. de Ciu. c. 15. notauit: & monachi olim habebant bona in cõmuni, & tamen viuebant in paupertate profundiſſima.

TErtia Obiectio. Si Poſſidius ſciuiſſet, illud pri- III. mum monaſterium clericorum fuiſſe, non infra c. 25. tanquam rem nouã, & inſolitam notaſſet quod cum illo ſemper clerici communi etiam domo, & menſa alerentur, & veſtirentur.

Reſpondeo, falſum omnino eſſe, quod Poſſidius tãquam rem nouam, & inſolitam referat, quod Auguſtinus factus Epiſcopus communem vitam cum clericis agere cæpiſſet, niſi omnes libri, quos vidi, mẽdoſi ſint, & corrupti. Refert ſanè Poſſidius inter alias eximias huius viri laudes hanc præcipuam, quod euectus ad faſtigium epiſcopalis dignitatis, regularia ſui monaſterij inſtituta deſerere non voluit, tũ quod in ea Eccleſia nouum id eſſet, tũ quod non omnes Epiſcopi ex monaſterio aſſũpti illius inſtituta in epiſcopali dignitate ſeruẽt. At hoc nõ eſt Auguſtinum cum clericis cõmunem vitam primum ducere cæpiſſe, vt cuiuſuis intelligenti ſatis patet.

Quarta Obiectio; Monaſterium, quod erat in domo Epiſcopi Poſſidius nunquam nomine monaſterij vocauit, ſed ſolum monaſterium, quod erat in horto Valerij monaſterium ſimpliciter, & abſolutè nuncupatum fuit; quæ res indicio eſt, quod religioſi in illo monaſterio degentes aſperiorem vitam ducerent, quam clerici regulares.

Reſpondeo Et hoc falſum eſſe, quod non meminerit Poſſidius monaſterij exiſtentis in domo epiſcopali, vel quod illud non vocauerit monaſterium: quia monaſterium vocauit c. 15. per hæc formalia verba: *& intra monaſterium ſedente Auguſtino Sancto coram nobis*. Et eſto Poſſidius domum clericorũ monaſterium non vocaſſet, nihil referret, ſatis enim eſſet, quod rem teneremus: etſi non vocaſſet Poſſidius, vocauerat ipſe Auguſtinus dicens in ſerm. 1. de com. vit. cleric. *Volui habere mecũ in domo epiſcopi monaſterium clericorum*. Non negauerim, primum monaſterium aliquãto ſtrictioris, & rigidioris obſeruantiæ fuiſſe, quam ſecũdum, id enim ſatis conſtat ex eodem ſermone: non quod primum eſſet monaſterium eremitarum, ſecundum verò clericorum, ſed quia primum erat veluti Seminariũ, & domus quædam nouitiorum; ſecundum verò ſacerdotum, diaconorum, & ſubdiaconorum prouectioris ætatis; nullus enim in regulari diſciplina vel minimum inſtructus neſcit, apud omnes religioſorũ cætus benè inſtitutos domus nouitiorum ſub ſtrictiori diſciplina cuſtodiri.

Quinta Obiectio. Poſſidius c. 15. refert de quodã mercatore prius Manichæo, ſed ad prædicationem B. Auguſtini ex manichæiſmo ad fidem Catholicã conuerſo, quod ille homo propoſito ſeruorum Dei adhærẽs negotiatoris dimiſit actionem, & proficiẽs in Eccleſiæ mẽbris, in alia religione ad presbyterij

quoque Dei voluntate petitus, & coactus officium acceſſit.ſi in alia religione, certè non in alia, quam eremitarum, inquit Marquez, quæ tunc in parribus Africæ celebris erat, ac notiſſima.

Reſpondeo. textus non dicit, in alia religione, ſed in alia regione, quod etiam innuunt verba ſequentia: *Et fortè adhuc vſque nunc viuit trans mare conſtitutus.* Neque temporibus Auguſtini in vſu erat hoc nomen Religionis acceptum pro ordine regulari, ſicut nunc dicimus, Religio S. Auguſtini, Benedicti, Franciſci, Dominici: & dato quod textus diceret in alia religione, ex qua nam Logica deduceret Marquez, quod ille homo fuiſſet de Ordine eremitarum, quia ingreſſus eſſet aliam religionem diuerſam à religione clericorum regularium? An non erant tunc temporis monachi in partibus præſertim Vltramarinis in Gallijs, Hiſpanijs, Aegypto, Paleſtina, & in toto Orbe Chriſtiano qui non erãt Eremitæ Auguſtiniani, qui forſan illo tempore nuſquam, vel nihil erant.

IIII. Sexta obiectio. Primum illud monaſterium extra Ciuitatem, & in horto inſtitutum fuit, & non ex accidenti, ſed quia ſic illius inſtituti ratio poſtulabat. non ergo fuit monaſterium clericorum, quod extra ciuitatem extruere opus non erat, imo intra ciuitatem erat neceſſario conſtruendum.

Reſpondeo. neque monaſterium illud extra ciuitatem erat, neque illius inſtituti ratio ita requirebat, neque Autor id probat, & ſufficit, quod in ciuitate Hipponenſi propè parochialem eſſet hortus capax vnius monaſterij, quales innumeri in multis ciuitatibus cernuntur. neque verba illa *Cognito inſtituto, & voluntate mea beat. mem. Senex Valerius dedit mihi hortum illum, in quo nunc eſt monaſterium,* habent hunc ſenſum, quod B. Valerius cognouerit, illum fuiſſe inſtituti eremitici, hæc enim omnia gratis hic Autor affirmat: ſed ſenſus eſt, quòd B. Valerius cognita mente Auguſtini de monaſterio ædificando dedit ei ad illum finem hortum Eccleſiæ contiguum. & miror valde huius viri inconſtantiam, cum ilſemet dicat cap. 7. in princip. pag. mihi 81. col. 1. in fin. illud fuiſſe primum monaſterium ab Auguſtino in Ciuitate Hipponenſi ædificatum.

Septima obiectio. Vero ſimile omnino eſt, B. Auguſtinum in illo primo monaſterio tale inſtitutum plantaſſe, quale mente gerebat, quando ad Ciuitatem Hipponenſem venit, propter lucrandum illum amicum, vt ſecum eſſet in monaſterio: At tunc ille non ſolum de clericatu nihil cogitabat, ſed potius à populo apprehenſus, vt clericus fieret, pro viribus reluctatus fuit, quia laicus manere diſpoſuerat. non ergo vero ſimile fuerit, illum factum presbyterum monaſterium clericorum inſtituere voluiſſe, ſed laicorum, quales tunc temporis erant monachi, vel eremitæ.

Reſpondeo. Cum ex conſenſu vtriuſque partis iam conſtet, quod qui in illo monaſterio degebant, clerici erant, & in hoc ſolum ſit diſſenſio, quod nos dicimus, illos ex natura clericos fuiſſe, alij verò ex diſpenſatione, iſta obiectio, in qua arguens omnium virium ſuarum neruum ponit, æquè illum præmit, ſicut aduerſarium. ſed hic Autor in argumento petit principium, & pro fundamento ſupponit, quod illi probandum erat, nempe B. Auguſtinum ante presbyteratum certi alicuius inſtituti regularis profeſſorem extitiſſe, quod falſum prorſus eſſe ſuperius monſtratum fuit. Dicendum itaque, B. Auguſtinum, quando à Populo fuit apprehenſus, & presbyter ordinatus, alicuius regularis inſtituti profeſſorem nondum fuiſſe, ſed tamen monaſterij ædificandi, ac in eo viuendi propoſitum habuiſſe, & illius propoſitum Hipponenſi Populo benè notum, & perſpectum fuiſſe. Dices, & quale nam inſtitutum mente gerebat, ſi clericus fieri nolebat? Reſpondeo, illum tale inſtitutum dilexiſſe, quale Mediolani, ac Romæ viderat, ac didicerat, & de quo ipſemet lib. de mor. Eccleſ. c. 33. ſcribit, cum ait: *Nec ideo tamen laudabile Chriſtianorum genus contempſerim, eorum ſcilicet, qui in ciuitatibus degunt à vulgari vita remotiſſimi. vidi ego diuerſoria Sanctorum Mediolani non paucorum hominum, quibus vnus presbyter præerat, vir optimus, & doctiſſimus. Romæ etiam plura cognoui, in quibus ſinguli grauitate atque prudentia, & diuina ſcientia præpollentes cæteris ſecum habitantibus præſunt, chriſtiana charitate, ſanctitate, & libertate viuentibus. Ne ipſi quidam cuiquã oneroſi ſunt, ſed orientis more, & Pauli Apoſtoli autoritate manibus ſuis ſe tranſigunt, ieiunia etiam prorſus incredibilia multos exercere didici &c.* Quod non erat inſtitutum monachorum, aut eremitarum, quibus & ciuitatibus tunc temporis nihil commune, aut commercij erat, vt Hieronymus ad Ruſticum, & ad Paulinum ſcribit, cum B. Auguſtinus illud data opera ab inſtitutis monachorum, & eremitarum diſtinguat ibidem cap. 31. & 32. ſed erat genus religioſorum in medijs etiam ciuitatibus degentium, quibus clericatos, nec neceſſario competebat, nec etiam repugnabat, ſicut repugnabat monachis, & erat illorũ ſtatus ad vtrumque indifferens. Et quod tale genus vitæ B. Auguſtinus, quibuſdam tamen cauſa melioris frugis ſuper additis, in illo primo monaſterio inſtituerit, plerique ante nos docuerunt, dicentes B. Auguſtinum illud vitæ regularis inſtitutum in Africam inuexiſſe, quod in Italia, præſertim Romæ, & Mediolani didicerat, inter quos non eſt omittendus Cardinalis Baronius tom. 4. ſub anno 391. nu. 23. Et ſatis apertè colligitur ex Regula, in qua fit mentio vnius presbyteri, qui omnium illorum curã gerebat, & exercitij, ac laboris manuũ, quo illi operabãtur omnia in cõmuni, maiori ſtudio, & frequẽtiori alacritate, quã ſi ſibi ſinguli propria feciſſent.

Dices. Si B. Auguſtinus tale inſtitutũ mente habuiſſet, cui clericatus minimè repugnaret, cur ipſe ſuo clericatui tãtopere repugnauit. reſpõdeo, ex ima cordis illius humilitate, qua ſe tanto munere indignũ reputabat. ſecũdo ex grauiſſimis periculis, quæ ſubeunt, qui curæ animarũ gerẽdæ onus aſſumunt. Primam cauſam aſſignat ipſe in ſermo. 1. V.

de

de communi vita Clericorum, in illis verbis. *Nec in conuiuio Domini mei ſuperiorem locum elegi, ſed inferiorem & abiectum &c.* ſecundam in epiſt. 148 ad Valerium dicens, eam fuiſſe cauſam lachrymarum, quas tempore ordinationis ſuæ fuderat. Addo etiam, quicquid B. Auguſtinus ante presbyteratum in animo habuiſſet, tamen vt vidit, ſe a Populo apprehenſum, & presbyterum ordinatum, & ad plebem regendam deputatum, intellexiſſe, vocationem ſuam non fuiſſe ad vitam monaſticam, aut eremiticam, qua homo quantumcunque perfectus, ſibi ſoli conſulit: ſed ad vitam clericalem, qua non ſibi ſoli viueret, ſed docendo, ſcribendo, diſputando, & alia Clericorum munera exercendo, aliorum ſalutem procuraret: Id enim apertè habes ex illomet in 10. Confeſſ. cap. 43. in verbis ſupra citatis. *Conterritus peccatis meis &c.* Et ob eam cauſam, cû factus presbyter de monaſterio inſtituendo deliberaret, inſtitutum illud ſibi, & ſuis amplectendum propoſuiſſe, per quod vtilitati totius Eccleſiæ Catholicæ plurimum conſuleretur, quale fuit inſtitutum illud, in quo regulas monaſteriorum inſtitutis clericalibus adiunxit, vt rei euentus demonſtrauit.

Dices tandem, inſtitutum illud, cuius meminit D. Auguſtinus in lib. de mor. Eccleſiæ cap. 33. non erat Clericorum, immo à clericali diſtinctum, ſicut patet ex antecedentibus: nam ibi diſtinguuntur quatuor genera religioſorum. Primum Eremitarû. ſecundum Monachorum. tertium Clericorû. quartum Eorum, qui in Ciuitatibus remotiſſimi ab hominum conuerſatione viuebant. quare ſicut hoc quartum genus diſtinguebatur ab Eremitis, & Monachis, ita & à Clericis.

Reſpondeo. Nihil obſtare, quo minus B. Auguſtinus in ſuo monaſterio fundando illum modû viuendi ibi cõſtitueret, & noua inſtituta ſuper adderet, & Clericatum illi adiungeret, vel ſaltem tales in eo monaſterio poneret, qui ad clericatum pro locorum, & temporû indigentijs eligibiles eſſent: ſicut etiam fortaſſis votorum profeſſionem, & obſeruantiam adiunxit, de qua dubium eſt, an religioſi illi in diuerſorijs Mediolani, ac Romæ degentes vota emitterent, cum ex verbis Auguſtini contrarium potius colligi videatur, quod videlicet in libertate ſine votorum emiſſione communem vitam ducerent.

VI. Octaua obiectio ſumitur ex verbis D. Auguſt. in Pſal. 99. vbi de monaſterio in horto ædificato ſcribit. *Sic & in illa vita communi fratrum, quæ eſt in monaſterio, magni viri ſancti quotidie in hymnis, & orationibus, in laudibus Dei inde viuût, cum lectione illis res eſt, laborant manibus ſuis, inde ſe tranſigunt, non auarè aliquid petunt, quicquid eis infertur à pijs fratribus, cum ſufficientia, & cum Charitate vtuntur, nemo ſibi vſurpat aliquid, quod alter non habeat: omnes ſe diligunt, omnes inuicem ſe ſuſtinent &c.* Cum dicat in illa vita, & non in iſta, in illo monaſterio, & non in iſto, planè indicat, illud monaſterium longè à Ciuitate remotum fuiſſe, & conſequenter non Clericorum, ſed Eremitarum.

Reſpondeo. Auguſtinus dixit, in illa vita, quæ eſt in monaſterio, non quod monaſteriû longe abeſſet à Ciuitate, ſed quia ſeculares in Eccleſia alloquebatur, quorum vita, quam cum vita religioſorû comparabat, ab illa vita communi fratrum, quæ erat in monaſterio plurimum diſtabat. & dato quod etiam illud monaſterium à Ciuitate plurimum diſtitiſſet, non ex hoc inferri poſſet, quod eſſet Eremitarum, innumera enim ipſi clerici Canonici olim habuerunt, & etiam nunc habent monaſteria à Ciuitatibus remotiſſima, & in ſolitudinibus poſita, vt in ſecundo, & tertio libro dicemus.

Nona obiectio ſumitur ex eiſdem verbis Auguſtini in eodem loco dicentis. *Cum lectione illis res eſt, laborant manibus ſuis, inde ſe tranſigunt.* Nam ſi illi religioſi ex labore manuum viuebant, non erant clerici, quos Eccleſiarum redditus alebant.

Reſp. Si Autor librum Actuum Apoſtolorû, aut B. Pauli Epiſtolas, aut ſaltem Auguſtini librum de opere monachorum attente legiſſet, vidiſſet vtique, B. Petrum, & Paulum, & cæteros Apoſtolos, qui vitæ neceſſaria à populis petere, & accipere poterant, maluiſſe nihilominus labore manuum ſibi victum comparare, ne alios grauarent. At omiſſis Epiſtolis Pauli, & Actis Apoſtolorum, ſaltem legere debuerat canones Concilij 4. Chartaginenſis, cui Beatus Auguſtinus ſubſcripſit, clericorum Eccleſiæ Africanæ vitæ normam deſcribentis, in quibus canone 51. ſi ita cauetur. *Clericus quantumlibet verbo Dei eruditus, honeſto artificio victum quærat. & can. 52. Clericus victum, & veſtitum ſibi artificiolo, vel agricoltura abſque officij ſui detrimento paret. & can. 53. omnes Clerici, qui ad operandum validiores ſunt, & artificiola, & literas diſcant.* Vides ex his, quibus modis tempore B. Auguſtini Clerici Hipponenſes, & totius metropolis Chartaginenſis labore manuum ſibi ipſis victum compararent. conſimiles canones multos congerit in ſuo Decreto Gratianus diſt. 91. & in cap. cauendum 10. q. 3. & cap. 1. 21. q. 1. & licèt B. Auguſtinus dicat, religioſos illius monaſterij manibus ſuis ſe tranſegiſſe, non negat tamen, illos bona ſtabilia in communi poſſediſſe, immo hoc expreſſe docet in Epiſtola 64. ſuperius allegata.

Vltima obiectio ſumitur ex verbis Auguſtini in eodem loco, vbi dicit, illos religioſos elegiſſe vitam quietam, remotos à ſtrepitu popularium, & à turbis inquietis, & à magis fluentibus ſeculi. Quæ omnia indicia ſunt vitæ Eremiticæ. Addit Marquez, D. Auguſtinum ibi loci tria hominum genera diſtinguere, Primum Secularium. ſecundum Clericorum. tertium illorum in monaſterio B. Auguſtini degentium, & multa alia inculcat, quæ ad rem non faciunt, & nihil concludunt.

Reſpondeo, B. Auguſtinum ex mea ſententia in toto illo Commentario nô loqui ſpecialiter de ſuo

monaſterio, ſed in vniuerſum de ſtatu vitæ regularis degentium in monaſterijs, & de illius quiete, ac tranquillitate. Sed vt demus, illum etiam in particulari de ſuo monaſterio verba facere, nego iſta indicia eſſe vitæ Eremiticæ, potius quam vitæ Clericalis: Nam per hoc, quod quis in monaſterio tranquillam vitam ducit à ſtrepitu populariu̅, & à magnis fluentibus ſeculi remotam, non infertur, illum Eremitici ordinis, potius quam Clericalis eſſe profeſſorem. & Auguſtinus ſimilia protſus ſcribit de religioſis illis, qui Mediolani, & Romæ plures ſimul viuebant in diuerſorijs ab omni ſeculariũ conuerſatione remotiſſimi, quos conſtat Eremitas minimè fuiſſe. falſum eſt etiam, quod hic autor fingit ex ſententia D. Auguſtini de triplici illo ſtatu laicorum, Clericorum, & religioſorum, qui in illo monaſterio degebant. Non enim hoc dicit Auguſtinus, ſed in vniuerſum omnes fideles in tres ordines diſtinguit. primum piorum ſecularium laicorum. 2. ſecularium Clericorum. 3. Regulariũ, ſub quo comprehendit omnes ſiue Clericos, ſiue Monachos, & etiam conuerſos: Monachi .n. tempore Auguſtini Clerici non erant, nec tamen inter laicos comprehendebantur, ſed potius cum Clericis connumerabantur, vt habes ex D. Hieronymo in c. duo. 12. q. 1. Vnde per vitam illam, quæ erat in monaſterio, non accepit vitam, quam ducebant religioſi in ſuo monaſterio, ſed in vniuerſum omnium regularium in monaſterijs degentium, vt dictum fuit, poſito ſingulari pro plurali.

Caput decimumſextum.

Beatum Auguſtinum fuiſſe verum Clericum Canonicum, & inſtituti Canonici profeſſorem etiam in Epiſcopali domo extitiſſe.

I. CVm boni Paſtoris indicium euidẽs ſit, proprij gregis ducem non ſolũ verbo, ſed exemplo ſeipſum exhibere, inter alios paſtores, quos Saluator noſter IESVS CHRISTVS in Eccleſia conſtituit ad paſcendum gregem, quem acquiſiuit ſanguine ſuo, iſtud veri Paſtoris indicium euidentiſſimè omnibus monſtrauit B. Auguſtinus eo potiſſimum tempore, quo à B. Valerio Epiſcopo plebis Hipponenſis ſacerdos, & parochus fuit ordinatus. inſtituto namq; ſtatim monaſterio, quod breui tempore Seminarium Clericorum, Sacerdotum, & Epiſcoporum fetaciſſimũ euaſit, non ſatis ſe feciſſe exiſtimauit, ſi regularis obſeruantiæ iugum ſuper collũ diſcipulorum impoſuiſſet, quod plerique faciunt, niſi eiuſdem regularis diſciplinæ onus primus ipſe ſuis humeris portaret. Non eſt inſtituti noſtri in hoc loco aduerſus Eraſmum, & alios nouatores probare, B. Auguſtinum, & Clericos Canonicos ab illo inſtitutos tria vota Caſtitatis, Obedientiæ, & communis vitæ ſolemniter profeſſos fuiſſe, de qua re præter ipſum Auguſtinum ſerm. 1. & 2. de Communi vita Clericorum, locupletiſſimè, ac ſolidiſſimè ſcripſit egregius Theologus facultatis Pariſienſis Riccardus Cenomanus in proprio libro de hac re edito, cuius eſt titulus, Antidotus contra Eraſmi Cenſuram in regulam B. Auguſtini, qui ad calcem primi tomi D. Auguſtini cum ipſa B. Auguſtini regula reperitur. Verum quod docere, & probare hoc loco intendimus, id eſt, B. Auguſtinum factum presbyterum Clericorũ Canonicorum ſiue Regulariũ, quos in ſuo monaſterio inſtituit, vitæ modum, & normã tenuiſſe etiam cum votorum emiſſione, & idem vitæ genus in Epiſcopali domo cum Clericis ſecum communiter viuentibus retinuiſſe. Et quanquam ſuppoſito ſemel, primum illud monaſterium à D. Patre in horto Valerij inſtitutum, non Monachorũ, aut Eremitarum, ſed Clericorum extitiſſe, per neceſſariam conſequentiam inferatur, illum inſtituto & profeſſione Clericum, non Monachum fuiſſe, cũ certum ſit, illum ſecundum eas regulas in monaſterio, & etiam in domo Epiſcopali vixiſſe, quas cæteris in eodem monaſterio degentibus obſeruandas tradiderat. Nihilominus abundantioris doctrinæ gratia ea repetendo, quæ ſuperius diximus, Probatur primo hæc veritas teſtimonio D. Auguſtini dicentis. *Cognito inſtituto, & voluntate mea bo. memoria ſenex Valerius dedit mihi hortum, in quo nunc eſt monaſterium. Cæpi boni propoſiti fratres colligere, compares meos, & imitantes me.* Hæc verba indicant, B. Auguſtinum eandem vitam cum cæteris in ſuo monaſterio degentibus tenuiſſe. Quod adhuc magis exprimit Poſſidius, dum inquit: *Et cum Dei ſeruis viuere cæpit ſecundum modum, & regulam ſub ſanctis Apoſtolis conſtitutam.* At ſuperius oſtenſum eſt, illos fuiſſe Clericos communiter viuentes ad normam regulæ Apoſtolicæ. Ergo B. Auguſtinus verè fuit profeſſor inſtituti Clericorum Apoſtolicorum, qui Clerici Canonici nunc dicuntur.

Et confirmatur ſecundo loco eadem veritas autoritate Eccleſiæ in officio D. Auguſtini, & Doctorum dicentium, quod B. Auguſtinus factus presbyter monaſterium Clericorum mox inſtituit, & cæpit viuere ſecundam regulam ſub Sanctis Apoſtolis conſtitutam.

TErtio addere poſſumus alios Doctores, qui expreſsè fatentur, B. Auguſtinum Clericum fuiſſe, non Eremitam, non Monachum. Primus eſt Paſchalis Papa huius nominis Secundi in literis Priori Sancti Frigdiani directis, in quibus de B. Auguſtino ita ſcribit. *Vitæ regularis propoſitum in primitiua Eccleſia cognoſcitur ab Apoſtolis inſtitutum, quam B. Auguſtinus tam conſtanter amplexus eſt, vt eam ſuis regulis informaret.* Secundus Robertus Holcot in librum Sapientiæ cap. 7. lect. 95. vbi hæc ait. *Omnes iſti tam verbo, quàm ſcripto docuerunt, quod etiam religioſi fuerunt, Hieronymus monachus, Auguſtinus Canonicus. Canonici* II.

vero in canone vocantur Clerici ab Auguſtino 12. q. 1. cap. nolo vt aliquis. Vnde regula de communi vita Clericorum, quæ vocatur Regula B. Auguſtini, quam multi alij religioſi ſumpſerunt poſtea, inter quos ſunt Prædicatores, Carmelitæ, & longe poſtea Eremitæ Sancti Gulielmi, & Sancti Auguſtini, & multi alij conuenientes in vnum collegium facti ſunt ex Eremitis Vrbanita, & aſſumpſerunt S. Auguſtini regulam, quæ Eremiticæ vitæ omnino repugnat, & vocatur modò ordo ille Ordo Eremitarum S. Auguſtini, de quorum numero nunquam fuit Auguſtinus, quia nunquam fuit Eremita, ſicut patet per verba eius decimo Confeſſ. in fine, vbi loquens ad Deum, ſic dicit, Conteritus peccatis meis, & mole peccatorum, & miſeria mea &c. Hæc ille, propter quæ non me latet, nonnullos illi diras præcatos. Sed Autor non ſuſpectus, quod talia ſcripſerit, vt ſibi Clericos Canonicos gratificaret. tertius eſt Cardinalis Bellarminus de ſcriptoribus Eccleſiaſticis in Auguſtino, cuius verba ſuperius recitata omittimus, ne ſuperflua repetitione legentibus faſtidio ſimus.

III. QVarto confirmatur eadem veritas euidenti ratione. quia credendum eſt, Beatum Auguſtinum illorum inſtitutum tenuiſſe, & profeſſum fuiſſe, quibus ipſe primo regulam ſcripſit, & tradidit, cum Poſſidius, & Eccleſia in officio B. Auguſtini hæc virtualiter ſaltem iungere videantur, nimirum inſtitutionem monaſterij, & traditionem regulæ Apoſtolicæ: verum Regulam à B. Auguſtino non Eremitis, ſed Clericis traditam, etiam totius Eccleſiæ conſenſione infra cap. 18. oſtendemus.

Quinto, Beatus Auguſtinus in Epiſcopatu habitum Clericorum Canonicorum, ac omnibus Clericis Canonicis communem ſemper geſtauit. non ergo ante Epiſcopatum fuerat Monachus, ſed Clericus. ſequela ad hominem neceſſaria eſt, ac ineuitabilis, cum ſcribat Ioannes Marquez cap. 7. §. 7. & ſequentibus, Auguſtinum non potuiſſe in Epiſcopatu clericalem habitum n deferre: quia ante Epiſcopatum fuerat Monachus, nec poterat proprium habitum dimittere, etiam in Epiſcopali dignitate conſtitutus. Ergo ſi ab oppoſito oſtenſum fuerit, illum in Epiſcopatu non monaſticum, ſed Clericalem habitum communem cæteris Clericis ſecum viuentibus induiſſe, conſequens erit, illum ante Epiſcopatum Clericum Canonicum, & non Monachum, vel Eremitam extitiſſe. Induiſſe verò B. Auguſtinum in domo Epiſcopali habitum Clericalem cæteris omnibus Clericis communem, probandum erit inferius cap. 24. ne quæſtiones præueniendo materias ad inuicem confundamus.

Sexto, Hæc duo vnum & idem ſunt, Clericus regularis, & Canonicus regularis, ex eodem Marquez cap. 6. §. 1. pag. 71. col. 1. hæc vero ad inuicem pugnant, & mutuo ſe excludunt, Canonicus regularis, & Monachus ex eodem Autore cap. 5. §. 3. At Beatus Auguſtinus epiſtola 76. ad Aurelium Carthaginenſem aperte fatetur, ſe eſſe in numero Clericorum, & ſe à Monachis diſtinguit, cuius hæc inter alia ſunt verba relata in capit. legi Epiſtolam 16. q. 1. *Nimis dolendum, ſi ad tam ruinoſam ſuperbiam monachos ſurrigamus, & tam graui contumelia Clericos dignos putemus, in quorum numero ſumus: cum aliquando etiam bonus Monachus vix bonum Clericum faciat, ſi adſit ei ſufficiens continentia, & tamen deſit inſtructio neceſſaria, aut perſona regularis integritas.*

NOn me latet, Coriolanum in defenſorio cap. 5. in fine multum laborare, & multa dicere ad huius rationis vim eneruandam contra Canonicos Friſonarios. Primo quod B. Auguſtinus fuit fundator plurium monaſteriorum Monachorum, & Eremitarum, quod dictum non probat. ſecundo quod Monachi illi, de quibus in ea epiſtola agitur, erant de illis inſtitutis à D. Auguſtino, quod ſimiliter non probat, neque deducitur ex illa epiſtola. tertio quod omnes Monachi primitiuæ Eccleſiæ propriè ſumpti erant laici, quod falſum eſſe, ſuperius demonſtrauimus. quarto, quod Clericus propriè ſumptus debet eſſe in ſacris ordinibus conſtitutus, & habere curam animarum, cuiuſmodi ſunt Epiſcopi, & presbyteri, quod eſt abſolutè falſum, & contra ſacros Canones, nam Clericus eſt ille, qui in ſortem Domini vocatus eſt, & renunciatis omnibus viſibilibus ſolum Deum ſortem ſuam elegit, & eſt ordinibus Eccleſiaſticis initiatus. cap. Clericus 12. q. 1. & hoc ſiue habeat, ſiue non habeat curam animarum. quod ſi mens iſtius viri ſit, velle dicere, Epiſcopos & presbyteros curam animarum habentes, dicendos eſſe Clericos propriè, idest magis principaliter, fortaſſe indulgendum eſt, ſed tamen modus loquendi proprius non eſt, nec admittendus, vt dicamus ſolos Epiſcopos, & Sacerdotes animarum curam habentes eſſe propriè Clericos. quinto inquit, quod Clericus communiter dicitur ille omnis, qui eſt conſtitutus in ordine ſacro, ſiue habeat, ſiue non habeat curam animarum: quod etiam impropriè dicit, nam quid eſt, dici Clericum communiter? ipſe enim vtitur termino communiter, vt opponitur huic termino propriè, & ſic eſſe Clericum communiter, idem erit, quod eſſe Clericum impropriè. vtrum autem in ſacris ordinibus conſtituti ſint Clerici impropriè, ſi curam animarum non habeant, Peritis in Theologicis relinquitur decernendum. ſexto dicit, quod Monachus propriè dicitur ille, qui profeſſus eſt aliquam regulam monachalem ab Eccleſia approbatam. Communiter autem dicitur Monachus quilibet religioſus cuiuſcunque ordinis Regularis, & ſic appellatione Monachi veniunt etiam Eremitæ. quod dictum præter quod eſt contra illum, nam eo admiſſo, corruunt omnia, quæ dicit de monachatu D. Auguſtini, poteſt enim dici, quod fuit Clericus Regularis, ſed quandoque appellatus eſt monachus communi- IV.

ter, eſt etiam abſolutè falſum; Nam Eremitæ Cœnobitæ antiquitus erant monachi verè, & propriè, vt patet ex Caſſiano, Hieronymo, & alijs ſexcentis. ſeptimo dicit, quod accepto nomine Clerici propriè nullus Clericus eſt Monachus, ſed nec vllus Monachus eſt verè Clericus, adeo quod quando monachus fit ſacerdos, vel Epiſcopus, & accipit curam animarum, perdit nomen monachi, & retinet nomen Clerici, itaut non dicatur amplius frater talis, & monachus talis, ſed talis Epiſcopus, vel Archiepiſcopus. Quod dictum eſt ſimiliter falſum, & abſurdum, & contra conſuetudinem Eccleſiæ, nam aſſumpti ad Epiſcopatum, & etiam Cardinalatum retinent nomen, & habitum ſuæ religionis, & ſe in Epiſtolis ſubſcribunt, frater talis, vel talis monachus. Videantur epiſtolæ, & tractatus Humberti de Silua Candida Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalis, & Epiſcopi, & Nicetæ Pectorati in 10. & 11. tom. Annal. Baronij. Videantur Epiſtolæ B. Petri Damiani, qui cum eſſet Epiſcopus, & Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalis, nunquam ſe Clericum, & ſemper monachum vocauit. Sed quid opus eſt abundare probationibus in re notiſſima. octauo dicit, Beatum Auguſtinum in illa Epiſtola vocare ſe Clericum, quia erat Epiſcopus, cum quo ſtat, quod antea eſſet Eremita, vel Monachus. & in ſumma reſponſio illius eſt, B. Auguſtinum ſe denominaſſe Clericum, quamquam prius fuiſſet Eremita, & etiam teneret habitum Eremiticum, quia habebat curam animarum, & quia voluit denominari à nobiliori, quia non erat de numero monachorum propriè ſumptorum, qui ab initio erant laici. Quam reſponſionem ſub alijs verbis probat Marquez dicendo, nomen Clerici ab Auguſtino ibi loci accipi, non quatenus eſt nomen regularis Ordinis, ſed quatenus eſt nomen officij Eccleſiaſtici, quo pacto etiam monachi, quando ad ſacros ordines promouentur, dicuntur Clerici.

V. Verùm vt oſtendamus, neutram reſponſionem difficultatem minuere, nec rationem ſoluere. Primo aduerto, hanc epiſtolam Auguſtini in eodem ſenſu, in quo à Canonicis Frigdionarijs (vt Coriolani vocabulo vtar) adducta fuit, ante annos quingentos & quinquaginta, allegatam fuiſſe ab Eruditiſſimo viro, & omnium Doctorum ſui temporis facilè Principe Iuone Carnotenſi Epiſcopo in quadam ſua Epiſtola, quam ſcripſit Petro Pictauienſi Epiſcopo in cauſa cuiuſdam Clerici Canonici cum Abbate Sancti Cypriani, cuius verba operæ precium duxi hic tranſcribenda, vt de vera intelligentia verborum B. Auguſtini in illa Epiſtola ex teſtimonio huius Autoris apud omnes facile conſtare poſſit. *Si fraternitatem, inquit, veſtram in ius vocare poſſemus, quantum ſaluo charitatis vinculo, poſſet fieri, iure à vobis multas expoſtularemus iniurias, partim communes, partim proprias; quia Clericum in diœceſi noſtra Deo militantem, & pro pulchritudine, & dulcedine vitæ contemplatiuæ fonti totis deſiderijs hiantem, ad publicum redire, quietem ſuam interrumpere, veſtra admonitione, veſtra autoritate compuliſtis, quem cum vobis ad regimen cuiuſdam Regularis Eccleſiæ diœceſis veſtra veſtris Epiſtolis crebro compulſi conceſſimus, & canonicè electum ab ipſa Eccleſia traſmiſimus, non ſatis aptam à vobis paſſus eſt repulſam, qui præpoſtero ordine diſceptare cœpiſtis, quando iam facta à fratribus, & collaudata à vobis eius electione in Prioratus ſui ſede eum ſublimare noluiſtis, in quo & illi fratri non modicam intuliſtis verecundiam, & amico veſtro non minimam feciſtis iniuriam: non enim erat tanta precum inſtantia ab amico poſtulandus, qui ad iniuriam doni, & donantis tam facile mutata ſententia fuerat refutandus. Nec ſatis tuentur fraternitatem veſtram literæ Domini Papæ, quibus dictandis altari interfuimus, quæ confirmant Abbati Sancti Cypriani ius illud prædictæ Eccleſiæ, quod ſe habere dicebat ex legitima conceſſione quorundam monachorum, quæ vt audiuimus quietam poſſeſſionem Clericorum approbant, monachorum verò S. Cypriani intruſionem prorſus improbant. Ad hoc prædictus Abbas modis omnibus nitebatur, vt prædicta Eccleſia Prioratus ei à Domino Papa concederetur, quod Dominus Papa nobis reclamantibus, & libertatem Clericorum pro poſſe noſtro defendentibus, facere noluit præcauens, vt ipſe dicebat, ne per hanc occaſionem prædictus Abbas Clericos moliretur excludere. Clericorum verò Ordini publicam infertis iniuriam, qui monachorum ordinem ad tam ruinoſam ſuperbiam erigitis, vt Clericos eis ſubiugare ſtudeatis, quorum tanta debet eſſe excellentia, vt ſecundum B. Auguſtinum vix etiam bonus monachus bonum Clericum faciat.* hæc ille, in quibus vides, verba Auguſtini ab Iuone mutuata, & in eo ſenſu allegata, vt non opponantur officia Monachorum officijs Clericorum, ſed ordo Monaſticus ordini Clericali, & clariùs Monachus Clerico, & Canonico Regulari, & vt nomen Clerici accipiatur, non vt ſignificat perſonam in officio Eccleſiaſtico poſitam, ſed certi Regularis Ordinis à monaſtico diſtincti.

VI. ET quod iſta ſit germana, & legitima verborum D. Auguſtini interpretatio, & intelligentia, probatur, quia licet Monachi olim ex diſpenſatione, & ob penuriam Clericorum, admitterentur ad Clericatum, & nunc paſſim abſque neceſſitate admittantur, non tamen propter hoc, quod efficiuntur Clerici, amittunt nomen monachi, neque ſe à monachis contra diſtinguunt, vt putent ſe in ordine ſuperiori conſtitutos, ſed paſſim monachi, & de ordine Monachorum tum à ſe ipſis, tum ab alijs vocantur: quia Clericatus ineſt illis quaſi ex accidenti, & vnuſquiſque non ſecundum illa, quæ ex accidenti, ſed quæ ſubſtantialiter illi inſunt, denominari ſolet. Et è contrario quando Clericus tranſit ad monaſticam, non amplius vocari ſolet Clericus, ſed monachus. Cum ergo

Beatus

Digitized by Google

Beatus Auguſtinus ſe abſolutè vocet Clericum, & reponat in numero clericorum, & contradiſtinguat a monachis, inditium manifeſtum eſt ſe nomen clerici non, vt eſt nomen officij Eccleſiaſtici, ſed vt eſt nomen Ordinis à monaſtico diſtincti accepiſſe; aliàs ſi priùs fuiſſet Monachus, etiam ad Presbyteratum, & Epiſcopatum aſſumptus, monachum ſe faſſus fuiſſet, neque vnquam à monachis diſtinxiſſet, ſicut nec etiam nunc, qui ad Epiſcopatum, & Cardinalatum ex monachis aſſumũtur, ſe monachos, & de Ordine monachorum eſſe negant, vel de Ordine clericorum videri volunt. Et tandem eſto per hanc rationem, & ex hoc loco præcisè ſumpto non conuinceremus, hanc eſſe legitimam, & neceſſariam intelligentiam illorum verborum Auguſtini, conuincitur tamen ex alijs adiunctis, quæ ſuperiùs adduximus: quia communis eſt ſententia Doctorum, immo & ab Eccleſia probata, quod factus Presbyter monaſterium clericorum inſtituerit, quod cum clericis tùm in presbyteratu, tùm in Epiſcopatu communem vitam duxerit, quod clericalem habitum etiam Epiſcopus geſtauerit, quod Regulam clericis tradiderit, quibus omnibus ſi hoc etiam addideris, quod ſe clericum nominare, & in numero clericorũ reponere, & à monachis diſtinguere voluit, quod ex dicta epiſtola habes, neceſſariò dicendum videtur, illum profeſſione clericum Canonicum, & non Monacum extitiſſe.

Caput decimumſeptimum.

Quænam cauſæ Clericorum Canonicorum, ſiuè regulariter, & communiter viuentium in Eccleſia Hipponenſi inſtituendorum potiſsimę fuerunt, declaratur, & cauſæ non veræ explodunter, quas Marquez excogitauit.

I. INter alia argumenta clericatus B. Patris Auguſtini, hoc efficaciſſimum videtur, quod non ſolùm in presbyteratu cum clericis communem vitam egerit, ſed quod in Epiſcopatu monaſterium clericorum ſtatim inſtituerit, & quod vſque in extremum diem cum clericis communem vitam ducere voluerit. Sic enim ipſe de ſeipſo ait in ſerm. 1. de com. vita. Cleric. *Perueni ad Epiſcopatum, vidi neceſſe habere Epiſcopum, exhibere humanitatem aſſiduam quibuſcunque venientibus, ſiuè tranſeuntibus, quod ſi non feciſſem, Epiſcopus inhumanus diceret; ſi autem conſuetudo iſta in monaſterio permiſſa eſſet, indecens eſſet. & ideò volui habere mecum in domo Epiſcopi monaſterium clericorum. Ecce quomodo hic viuimus, nulli liceat in ſocietate noſtra habere aliquid proprium, ſed ſi fortè aliqui habent, faciunt, quod non licet.* Hoc teſtimonium B. Auguſtini tam apertum nonnullos malè torquet, ita vt in omne latus ſe vertant, ſi quo modo hac ratione poſtpoſita, quæ ſola clericorum Canonicorũ in domo Epiſcopali inſtituendorum vera cauſa extitit, aliàs non veras adinuenire poſſint. inter quos iure meritò numerandus eſt Ioan. Marquez. cap. 6. §. 1. in fine, & §. 2. & ſequent. vbi de ſuo duo producit. Primum eſt, germanam, & veram cauſam inſtitutionis clericorum Canonicorũ in domo Epiſcopi per B. Auguſtinum factæ, eam extitiſſe, vt teſtes propriæ conuerſationis, & vitæ apud omnem populum haberet: nequis putaret illum Epiſcopalis honoris ſedem per ambitum quæſiuiſſe, ad monaſticæ diſciplinæ iugum excutiendum, cui ex ſua profeſſione obſtrictus manebat. Quam ob cauſam cum non poſſet diutius in primo monaſterio commorari, ad Ciuitatem tranſijt, & in domo Epiſcopi monaſteriũ clericorum ædificauit. Porrò hanc huius inſtitutionis veram cauſam extitiſſe, pro comperto, inquit, habebunt, qui B. Auguſtini verba proximè citata cum verbis Concilij Toletani ſecundi cap. 1. & Concili Toletani quarti cap. 22. conferre voluerint.

Alterum eſt, quod §. 4. ſubiungit, & longo ſatis diſcurſu proſequitur etiam in §. ſequenti, B. Auguſtinum poſt aſſumptionem ad dignitatem Epiſcopalem abſolutum fuiſſe à legibus ſuæ religionis: quia in monacho extinguitur, per aſſumptionem ad Epiſcopatum obligatio votorum, & poteſt teſtari, & eſt dominus ſuorum bonorum, & manet ſolutus ab obedientia.

QVæ doctrina quo ad vtrumque dictum ſalua reuerentia falſa eſt, ne plus aliquid dicam. II. nam vt ordine præpoſtero à ſecũdo dicto incipiam, quod in monacho per aſſumptionem ad Epiſcopatum extinguatur obligatio votorum, tum ad hominem, tum ſecundum rei veritatem falſum eſſe oſtendo. Primo ad hominem, fatetur idem Autor, B. Auguſtinum in Epiſcopatu obnoxium fuiſſe ad geſtandum habitum ſuæ religionis, ob quam cauſam, quia putat illum ante Epiſcopatum monachũ fuiſſe, & habitum monaſticum induiſſe, contendit, illũ in Epiſcopatu habitu Clericorum vti minimè potuiſſe, ſed eumdem habitum monaſticum etiam in Epiſcopatu retinuiſſe cap. 7. §. 7. 8. & 9. Cæterum monachum magis teneri ad obſeruantiam regulæ & votorum, quàm ad delationem habitus, nullus niſi in hac parte ignarus, negare poteſt, cum regulæ, & votorum obſeruatio profeſſioni monaſticæ intrinſeca, & eſſentialis ſit, delatio verò habitus extrinſeca, & accidentalis, & apud omnes pro tritum vetuſtate prouerbium, quod monachum non facit habitus, ſed regularis obſeruantia, & profeſſio, quod etiam refertur in cap. Porrectum de Regul. Videat ergo, an conſequenter loquatur, cum dicit, B. Auguſtinum poſt aſſumptionem ad Epiſcopatum obnoxium fuiſſe ad ferendum habitum monaſticum, & tamen abſolutum manſiſſe ab obligatione regulæ, & votorum. Deinde ſecundum rei veritatem hanc doctrinam falſam eſſe, conuincunt, quæ de hac

hac re ſcribunt Innocentius primus B. Auguſtini contemporaneus, in cap. de Monachis 16.q. 1. & D. Thomas cum tota Theologorum Schola in 2. 2. quæſt. 185. art. 8. nimirum, quæ monaſtica inſtitutio complectitur, in duplici eſſe differentia, alia quæ ordinis Epiſcopalis exercitio repugnant, & illud impediunt, qualia ſunt clauſuræ, & ſilentij cuſtodia,& ab ijs per aſſumptionem ad dignitatē Epiſcopatus monachū abſolui,iuxta textū in c.ſtatutū 18. q.1. Alia verò quæ exercitium Ordinis Epiſcopalis non ſolùm non impediunt, ſed potius valdè iuuant, & conferunt ad perfectionem ipſius ſtatus Epiſcopalis, vt delatio proprij habitus, & triumvotorum cuſtodia, & ab huiuſmodi per promotionē ad dignitatem Epiſcopalem monachum nullatenus diſpenſari. De qua re præter deciſionem Papalem in dicto cap. de monachis, videndus omnino D. Thom. loco proximè allegato, vbi etiam rationes, quas Marquez contra communem ſententiam Doctorum producit, examinat, & diſſoluit. Neque verum eſt, quod hic Autor gratis affirmat, Summum Pontificem, quando aliquem Regularem Epiſcopum creat, facultatem illi tribuere, vt bona temporalia vti propria poſſideat, vel proprietarium illum facere: ſolum enim adminiſtratorem, & non dominum eorundem bonorum illum inſtituit. Et ſi Azorius, aut alius ex allegatis ab hoc Autore aliter ſentit, non benè ſentit. & præter decretum Innocentij allegatum, contra hunc Autorem facit expreſſa definitio Alexandri Tertij in cap. cum ad monaſterium. de ſtatu monachorum, decernentis, cuſtodiam caſtitatis, & abdicationem proprietatis regulæ monaſticæ ita coniunctam eſſe, vt nec etiam Summus Pontifex ſuper his valeat aliquid indulgere. Vide gloſſam ibidem, & iura per illam allegata. Neque D.Thom. cum inquit: *Si tamen ex conceſſione Papæ teſtamentum faciat, non intelligitur ex proprio facere teſtamentum, ſed intelligitur Apoſtolica autoritate eſſe ampliata poteſtas ſuæ diſpenſationis, vt eius diſpenſatio poſſit valere poſt mortem*. adeo rudis, & ignarus fuit, vt crediderit, monachum factum Epiſcopum ex diſpenſatione Pontificia poſſe bona ſuæ Eccleſiæ adminiſtrare etiam poſt mortem, quēadmodum idem Autor D.Thom. imponit: ſed ſolum innuit, quòd diſpoſitio ſeu teſtamentum factum à monacho Epiſcopo ex conceſſione Pontificia robur, & vim habet etiam poſt mortem ipſius teſtatoris.

Dices. in monacho per ordinationem Epiſcopalem extinguitur obligatio ad obediendum ſuis ſuperioribus, ſiue extinguitur votum obedientiæ: ergo idem dicendum de alijs votis. Nego, quod per aſſumptionem ad Epiſcopatum extinguatur in illo obligatio, ſeu votum obedientiæ: nam eadem ratione extingueretur votum caſtitatis. Nam quæ maior eſt ratio de vno quam de altero? Dico igitur, in monacho facto Epiſcopo non extingui votū obedientiæ, ſed ſolū illud nō poni in exercitio propter defectum præcipientium, quod longè diuerſum eſt. Nam quando quis efficitur Generalis ſui Ordinis, & in ea dignitate moritur, non exercet votum obedientiæ ex defectu præcipientis, & tamen per aſſumptionem ad Generalatum ipſum votum obedientiæ in ille non extinguitur. Quæ res pluribus exemplis poſſet illuſtrari, nam per hoc, quod rhabarbarum propinatur ſtomaco ab humore collerico purgato, non amittit vim purgandi humorem collericum, & per hoc, quod aqua linum candidum à ſordibus purgare non poteſt, non extinguitur in aqua vis naturalis abluendi ſordes, quia hæc omnia eueniunt ex defectu obiecti, non autem ex defectu virtutis agentis.

Verùm hæc obiter dixerim. Multo autem magis falſum eſt, quod primo loco aſſerit, veram IV.
cauſam inſtitutionis Clericorum Canonicorum in domo Epiſcopi fuiſſe vt illi teſtes eſſent ad populos vitæ, & conuerſationis ipſius D.Auguſtini, & aliorum Epiſcoporum. Cauſa verò præcipua, & potiſſima talis inſtitutionis duplex extitit: Altera particularis, quæ ipſius beatiſſimi Patris ſpiritualem profectum reſpiciebat, quam ille dicto ſerm. 1. de comm. vita Cler. conceptis verbis explicauit, nimirum vt non ſolùm in presbyteratu, ſed etiam in Epiſcopatu Apoſtolicæ vitæ formam, & regulam teneret. Hic enim germanus, & legitimus eſt ſenſus illorum verborum: *Et quia hoc diſponebam, eſſe in monaſterio, cognito inſtituto, & voluntate mea beatæ memoriæ ſenex Valerius dedit mihi hortum illum, in quo nunc eſt monaſterium. cæpi boni propoſiti fratres colligere &c. & infra: Perueni ad Epiſcopatū, vidi neceſſe habere Epiſcopum exhibere humanitatē aſſiduam quibuſq; venientibus, ſiue trāſeūtibus, quod ſi non feciſſē, Epiſcopus inhumanus diceretur. Si autē conſuetudo iſta in monaſterio permiſſa eſſet, indecens eſſet. & ideo volui habere in iſta domo Epiſcopi mecū monaſteriū clericorū, ecce quomodo viuimus &c.* Altera verò communis, quæ totius Eccleſiæ Catholicæ profectum, & commodum reſpiciebat, videlicet communis & regularis vitæ priſcorum clericorum à ſanctiſſimis Apoſtolis inſtitutorum nimia vetuſtate labentis, & cadentis inſtauratio, quam etiam expreſſit eod. ſerm. 1. cuius verba ſic referuntur cap. certè. 12. q. 1. *Certe ego ſum, qui ſtatueram, ſicut noſtis, nullum ordinare clericum, niſi qui mecum vellet manere, aut ſi vellet diſcedere à propoſito, rectè illi tollerem clericatum, quia desereret ſanctæ ſocietatis promiſſum, cæptumq; conſortium. Ecce in conſpectu Dei, & veſtro muto conſilium. Qui volunt habere aliquid proprium, quibus non ſufficit Deus, & Eccleſia ſua, maneant vbi volunt, & vbi poſſunt, non eis auferu clericatum. Nolo habere hypocritas; malum enim eſſe quis neſciat? Malum eſt cadere à propoſito, ſed peiùs ſimulare propoſitum. Ecce dico, audite, qui ſocietatem communis vitæ iam ſuſceptam, quæ laudatur in Actibus Apoſtolorum deſerit, à voto ſuo cadit, &c.* Et totus ſermo ille cum ſequenti in eodem argumento verſatur. Et hæc potiſſima cauſa extitit, quæ Auguſtinum ad Clericos communiter viuentes inſtituendos mouit, vt Summi Pontifices, Concilia,

Canones, & omnes Catholici paſſim affirmant, dum ipſum Auguſtinum Apoſtolici Ordinis Clericorum Canonicorum Reparatorem prædicant, & miris encomijs extollunt. Et quanquam in ſer. 2. de communi vita Clericorum in Epiſcopo non ſolùm bonam conſcientiam propter ſemetipſum, ſed etiam bonam famam apud Populum neceſſariam eſſe affirmet, non tamen deduci hinc poteſt ex ſententia Beati Auguſtini primam, & præcipuam cauſam inſtitutionis Clericorum Canonicorum fuiſſe, vt illi teſtes eſſent vitæ, & conuerſationis ipſius Beati Auguſtini ad Populum Hipponenſem. & vt demus, non nullos Epiſcopos ob hanc etiam cauſam Clericos Canonicos in ſuis Eccleſijs inſtituiſſe, non tamen concedo, eiuſmodi cauſam adæquatam fuiſſe, ſed nec etiam præcipuam: nec textus ex Concilijs Toletanis ſecundo, & quarto allegati, vel vnum iota habent, quod huic ſententiæ vel in ſpecie quidem fauere poſſit. Quod quia Marquez contendit, vt qua fide Autores referat, faciliùs conſtare poſſit, vtrunque capitulum hic fideliter exſcribam. Concilium ſecundum Toletanum capite primo allegato ſic habet: *De his, quos voluntas parentum à primis infantiæ annis in Clericatus officio, vel monachali poſuit, pariter ſtatuimus obſeruandum, mox cum detenti, vel miniſterio electorum contraditi fuerint, in domo Eccleſiæ ſub Epiſcopali præſentia à Præpoſito ſibi debeant erudiri. At vbi octauum decimum ætatis ſuæ compleuerint annum, coram totius Cleri, plebiſq; conſpectu voluntas eorum de expetẽdo coniugio ab Epiſcopo perſcrutetur: quibus ſi gratia caſtitatis, Deo inſpirante, placuerit & promiſsionem caſtimoniæ ſuæ abſque coniugali neceſsitate reſponderint ſeruaturos, hi tanquam appetitores arctiſsimæ vitæ leuiſsimo Domini iugo ſubdantur, ac primo ſubdiaconatus miniſterium probatione habita profeſsionis ſuæ à vigeſimo anno ſuſcipiant: quod ſi inculpabiliter, ac inoffenſè vigeſimum, & quintum annum ætatis peregerint, ad Diaconatus officium, ſi ſcientes implere poſſe, ab Epiſcopo comprobentur, promoueri debent. cauendum tamen eſt his, ne quando ſuæ ſponſionis immemores ad terrenas nuptias, aut abortiuos concubitus vltra recurrant. Quod ſi fortè fecerint, vt ſacrilegij rei, ab Eccleſia habeantur extranei. His autem, quibus voluntas propria interrogationis tempore deſiderium nubẽdi permanſerit, conceſſam ab Apoſtolo ſententiam auferre non poſſumus, ita vt cum prouectæ ætatis in coniugio poſiti renũciaturos ſe pari conſenſu operibus carnis ſpoponderint, ad Sacros Ordines aſpirent.* Similiter verba Concilij Quarti Toletani in c. 22. allegato hæc ſunt: *Similiter placuit, vt quemadmodum Antiſtites, ita Presbyteri, atque Leuitæ, quos fortè infirmitas, aut ætatis grauitas in Conclaui ſuo (alia litera, Epiſcopi) manere non ſinit, vt & ijdem in cellulis ſuis teſtes vitæ habeant, vitamq; ſuam ſicut & nomine, ita & meritis teneant, &c.* Vtrum verò, ex prædictis capitibus habeatur, veram & potiſſimam cauſam inſtitutionis clericorum canonicorum in Eccleſijs, ſeu domibus Epiſcopalibus fuiſſe, vt Epiſcopi ſuæ ipſorum vitæ, ac conuerſationis teſtes ad populos habere poſſent, alij iudicẽt, cum primum caput nihil omnino ad rem, ſecundum verò id ſolùm præcipiat, quod canonici, ſiuè illi Sacerdotes, ſiuè Leuitæ fuerint, ſiuè in conclaui degentes, ſiuè alibi, teſtes ſuæ conuerſationis, & cuſtodes habeant, quod & D. Auguſtinus in Regula, & omnia Regularium Ordinum inſtituta virorum, & mulierum expreſsè iubent, & in cunctis religioſorum familijs benè inſtitutis inuiolabiliter ſeruatur.

Caput decimumoctauum.

Beatum Auguſtinum ſuam regulam Clericis Canonicis, nõ Monachis, vel Eremitis ſcripſiſſe, ac tradidiſſe.

1\. QVod ſuperiùs clericale Beatiſſimi Patris noſtri Auguſtini inſtitutum ex duplici capite, nimirum ex regula ipſius clericis, non autem Eremitis, vel monachis tradita, & ex illius habitu clericali, non autem monaſtico probãdum ſpopondimus, nunc breuiter quantum amplitudo materiæ conceſſerit, præſtandum erit. Et primo de regula, conſequenter de habitu dicemus. Circa regulam tria dubia occurrunt. Primum, an Beatus Auguſtinus plures Regulas ſcripſerit, an vnam tantum, & quænam illa ſit. Secundum, an viris illam, an fæminis tradiderit. Tertium, An illam tradiderit clericis, an Eremitis, vel monachis. Quod ad primum attinet, Paulus Bergomenſis in Apologia, & Coriolanus in defenſorio cap. 2. in ſecunda parte capitis pagina vndecima, docent, non vnam, ſed tres regulas ſcripſiſſe. Verba Coriolani ſunt. *Secundo nota, quia Auguſtinus tres regulas compoſuit. Prima fuit iſta, quam compoſuit in monte Piſano anno ætatis ſuæ 31. ſub anno Domini 408. ſecunda fuit illa, quæ incipit. Ante omnia fratres chariſsimi diligatur Deus, deindè proximus. vbi autem iſtam compoſuerit, certum hucuſque non habeo. Nam aliqui volunt, quod compoſuerit eam in centum Cellis in Conuentu Sanctiſsimæ Trinitatis, qui adhuc extat, & à noſtris habitatur fratribus, & ſic inueni in Libraria Cremonenſi in volumine quodam vetuſtiſsimo ſub illo titulo, S. Regula Beati Auguſtini, quam fecit fratribus eremitis in loco centum Cellis anno ætatis ſuæ trigeſimo ſecundo ſub anno Domini 410. aliqui verò dicunt, quod compoſuit eam in Africa, ſiuè in primo monaſterio, quod ex ſuo patrimonio fecerat, ſiuè in certo monte altiſsimo per duo millaria ab illo loco diſtante. &c. aliqui volunt, quod fecerit eam etiam in Monte Piſano, & hoc inſinuare viden-*

Google

videntur verba præfati ſermonis. Tertia regula fuit illa, quam compoſuit factus Epiſcopus, quam voluit eſſe communem, & fratribus, & canonicis, & eam ſpeculum appellauit. Habes iſtas regulas inter opera Diui Auguſtini ad finem tomi primi: Verùm quæ præter tertiam, ab omnibus viris doctis, & prudentibus pro confictis, & fabuloſis, & à ſtilo, & doctrina Diui Auguſtini alienis, prorſus reijciantur, & non ſolùm ab Eraſmo verùm etiam à Catholicis, vt videre eſt apud Cenſores Louanienſes, & apud Cardinalem Bellarminum in cenſura primi voluminis operum Diui Auguſtini. præter quod ſi regulæ illæ ab Auguſtino editæ fuerunt anno ætatis ſuæ 31. & 32. vt Coriolanus fingit, cum tunc temporis Auguſtinus adhuc, vel Cathecumenus eſſet, vel etiam in luto vitiorum hæreret, vt ſupra cap.4. probatum fuit, illæ regulæ non hominis Chriſtiani, & monaſticis inſtitutis addicti, ſed concubinarij, & infidelis, aut ſaltem cathecumeni fuerunt. Omitto quæ Coriolanus dicit de manſione Auguſtini in monte Piſano, & centum Cellis, de quibus ſuperiùs dictum fuit, vbi oſtenſum, Beatum Auguſtinum anno ætatis ſuæ 33. baptizatum, Mediolano ſtatim profectum, ad Oſtia Tiberina contendiſſe, & ibi ante vigeſimum primum Aprilis eiuſdem anni, & menſis conſtitiſſe. Omitto etiam abſurditates, & errores eiuſdem Corriolani in ratione temporum habenda, cum ait, Beatum Auguſtinum anno Domini 408. fuiſſe ætatis ſuæ annorum 31. & anno Domini 410. fuiſſe ætatis annorum 32. cum ſuperiùs oſtenſum fuerit, illum anno Domini 388. 6. Idus Aprilis baptizatum fuiſſe, cum eſſet ætatis ſuæ annorum triginta trium, & alia multa prætermitto, quæ in eodem libro caſtigatione opus habent, in quo vix nullum verbum ſinè offenſione ſcribit. Concludendum igitur, ex dictis regulis ſolam tertiam, quæ Speculum Clericorum, vel Sermo de communi vita clericorum nuncupatur, quæ incipit: *Hæc ſunt, quæ vt obſeruetis præcipimus in monaſterio conſtituti*. Veram germanam, & legitimam Beati Patris Auguſtini ſobolem eſſe, & pro tali ab omnibus Catholicis pijs, & Doctis agnoſci, ac teneri. De cuius regulæ dignitate, vtilitate, & præſtantia ſuperfluum eſt nunc plura comminiſci, cum ea ſolis luce clarior ſit, & vinum per ſe vendibile ſuſpenſa edera opus non habeat. Hæc regula illa eſt toti mundo notiſſima, ſub qua tot præclariſſimi Religioſorum cætus altiſſimo famulantur non ſolùm ex clericis canonicis, verùm etiam aliorum Ordinum, vt ſunt Ordines Prædicatorum, Cruciferorum, Scholarium Sanctiſſimæ Trinitatis, ſeù Redemprionis captiuorum, Gulielmitarum, Iambonitarum, Eremitarum Sancti Auguſtini nuncupatorum, Seruorum Beatæ Mariæ, De Mercede, Equitum etiam Rhodiorum, Sancti Iacobi de Spata, & aliorum, de quibus inferius ſermo erit. Hæc regula illa eſt, quam tot illuſtres viri ſuis commentarijs efferunt, Hugo de Sancto Victore, Auguſtinus Ticinenſis, Ioannes Trullo Aragonenſis Regulares Canonici, B. Humbertus Ordinis Prædicatorum Generalis Magiſter, Robertus Riccardinus, ſiue ricciardinus, & alij plures.

II. DE hac ipſa Regula, vt ad ſecundum dubium veniamus, Eraſmus, damnatæ memoriæ hæreticus, in propria cenſura ſic ait: *Hæc regula, & ſententijs, & dictionis figura refert Auguſtinum. Quia, & pia eiulitate, humanitateq; præfert autorem ſuum. quanquam probabile eſt, eam non clericis, ſed fæminis eſſe ſcriptam, quæ in vnum collectæ ſub moderatione ſororis Auguſtini viuebant. eam præpoſitam vocat, ſed omnium ſumma poteſtas erat penes Presbyterum. Non nullis autem immutatis accommodarunt eam viris*. Verùm illud Eraſmi commentum non tanti erat ponderis, vt non poſſet ſilentio à nobis præteriri: illud magis admiratione dignum, quod inter Catholicos nonnulli alioqui cum primis pij, & docti ob Eraſmi ratiunculas in eius ſententiam ſiuerint ſe adduci. & propter quas obſecro rationes? Quia eadem regula paucis mutatis reperitur fæminis tradita, quæ in monaſterio ſub ſororis eiuſdem B. Auguſtini cura, & regimine degebant, vt in Epiſtola eiuſdem Auguſtini 109. videre licet. Sed eſto illis fæminis tradita fuerit, quid obſtat, etiam clericis in monaſterio cum eodem Auguſtino, & ſub illius cura degentibus prius traditã fuiſſe? Certè ipſe Auguſtinus fatetur, ſe ijſdem clericis ſecum viuentibus leges non nullas præſcripſiſſe. Hoc enim verba eius redolent in 1. ſer. de com. vita cler. exarata. *Nouerant .n. & noui omnes, qui mecum viuerent, noſſe propoſitum noſtrum, noſſe legem vitæ noſtræ.* Et Poſſidius c.25. cum ait, quòd in diſciplinariones ſuorum, & tranſgreſſiones à regula arguebat, & tollerabat, quantum decebat, & oportebat. & ſupra c.5. cum ait, quod cum ſeruis Dei cæpit viuere in monaſterio ſecundum regulam ſub ſanctis Apoſtolis conſtitutam. Quid .n. eſt aliud ipſa B. Auguſtini regula, niſi eadem regula Apoſtolica, quæ ante ſine ſcriptura ſeruabatur, in ſcriptis redacta? Et ſanè quis credat, B. Auguſtinum, qui paucis fæminis in monaſterio degentibus regulã ſcribere voluit, ſuos clericos, cum quibus 40. circiter annis in communi vixit, quorum inſtituendorum, ſiue potiùs ad exemplar vitæ Apoſtolicæ, reformandorum curam præcipuam mente gerebat, quorum plures adhuc viuens Eccleſijs regendis, & monaſterijs inſtituendis in diuerſis locis presbyteros, & Epiſcopos dedit, ſinè regula ſcripta relinquere voluiſſe?

III. VErùm obijcit Eraſmus, quòd aſpectus fæminarum in regula canonicorum prohibeatur. Secundò, quod bini & bini per Ciuitatem incedere iubeantur. Tertiò propria veſtimenta lauare. Quartò, quod in commune operari præcipiantur, & non nulla, quæ in clericos illorum temporom parũ quadrabant, quorũ maior tunc erat autoritas, & libertas. Quintò, quia in calce eiuſdem regulæ Auguſtinus meminit ſpeculi, & odorum, quæ fæminarum potius quàm virorũ ſunt obiectamenta. Sextò, quod

in ipſa regula officia presbyterorum, Diaconorum, & Hippodiaconorum minimè deſcribantur, quæ ſanè deſcribenda erant, ſi dictam regulam clericis ſcripſiſſet.

Sed hæc leuiſſima ſunt, quia quod ad primam obiectionem attinet, propter maiorem libertatē, & autoritatem clericorū illius temporis, nō debebat immoderatus fœminarum aſpectus non prohiberi, quem diuinæ ſcripturæ tot grauiſſimis exaggerationibus interdicunt, ob grauiſſima damna, quæ illum ſequuntur, & à quibus clericorum licentia, vel autoritas illos minimè tutos, & immunes reddit. Nec diuinæ ſcripturę clericos excipiunt ob illorum licentiam, & autoritatem, cùm iubent, viros auertere oculos à muliere cōpta, & non conſpicere ſpeciē alienæ mulieris. Eccl. c. 9. & 25. nec cōcupiſcentia carnis, & oculorum, quam damnat Io. Apoſt. in ſua Epiſt. Canonica, in antiquis clericis minus dānabilis erat, quā in alijs ob illorum licētiam, & libertatē. Neque verò libertati antiquorum clericorum repugnabat, binos vel ternos, per vrbes, & alia loca incedere. Alioquin Saluator noſter diſcipulos ſuos, quorum vitam clerici imitantur, binos, & binos nō miſiſſet, nec etiam docuiſſet ſapiens, melius eſſe duos ſimul, quam vnum, propter emolumentum ſocietatis. multò minùs repugnabat licentiæ vel libertati, vel etiam autoritati, ac dignitati priſcorū clericorū, propria veſtimenta lauare, & proprijs manibus in cōmuni operari, quos ſacri canones, pręſertim Concilij 4. Carthaginenſis, tempore ipſius B. Auguſtini celebrati, iubebant, ad exemplum Beatorum Apoſtolorum Petri, & Pauli, & aliorum aliquo artificio & labore manuum ſibi ipſis victum comparare. Neque verò ſpeculum, & odores, de quibus B. Auguſtinus in fine regulæ ſcribit, ſolius fœminei ſexus oblectamenta dici debent, cum non de ſolis fœminis, ſed multò magis de viris, & præſertim de clericis dicat Apoſtolus: *Chriſti bonus odor ſumus*. Et B. ipſe Auguſtinus ſpeculū aliud ex varijs diuinæ ſcripturæ ſentētijs conflatum æquè pro viris, ſicut etiā pro fęminis ſcripſerit, vt etiam regula clericis tradita illorum ſpeculum iure merito dici potuerit. Ac demū quòd in eadē regula clericis tradita ſingulorum Ordinum officina diſtincta Presbyterorum, Diaconorum, & Subdiaconorum non deſcripſerit, illud in cauſa fuit, quod nō Eccleſiæ regimen, ſiuè gubernatio, ſed communis, & regularis vitæ ratio in illa tradebatur.

IV. HAc igitur ſententia tanquam falſa, & non ſolùm contra rationem, ſed contra communem omnium Catholicorum conſenſum reiecta, ſolùm tertium dubium diſcutiendum nobis remanet. An ſuppoſito, quòd B. Auguſt. nō ſolis fœminis, ſed etiā viris ipſam regulam ſcripſerit, & tradiderit, illa clericis canonicis tradita fuerit, an monachis, vel eremitis. Nam Coriolanus, Paulus Bergomen. & quidā alij, quos nouiſſimè ſecutus eſt Marquez c. 7. & S. 13. nullum non mouent lapidem, vt illam eremitis traditam, & pro illis ſcriptam probent, & ſuadeant: etſi poſteà ad clericos, canonicos extenſam fuiſſe nō negent. E contrariò canonici Regulares illā ſuis clericis canonicis traditam contendunt, & ſpeculū clericorum exindè appellatam. Cuius ſententiæ veritas & ſi per neceſſariam, & ineuitabilē ſequelam ex hactenus dictis reſultare videatur, neque qui contra ſentiunt, alia ratione ducantur, niſi quod putent B. Auguſtinum ante presbyteratum verum monachum, & regulariter profeſſum extitiſſe; vt nihilominus illius veritas etiam lippis, & cæcutiētibus euidēs, ac palpabilis fiat, octo prædicamētis, ſiuè generibus argumentorum illam euidentiſſimè demonſtro. Primo ex tempore, quo B. Auguſtinus illam ſcripſit. Secundò, ex traditione Eccleſiæ Romanæ Catholicæ & Apoſtolicæ. Tertiò, ex Bullis Romanorum Pontificum. Quartò, ex ſacris Concilijs. Quinto, ex libris iuris Canonici per cenſores Gregorianos correctis. Sextò, ex Hiſtoricis. Septimò, ex autoritate Doctorum. Octauo, ex repugnantia, quā cū vita eremitica habet ipſa regula Auguſt.

Ex primò capite ſic argumentor. Regula B. Auguſtini non fuit ſcripta, niſi poſt inſtitutionem clericorum canonicorum. Ergò nō pro eremitis, vel monachis, ſed pro clericis fuit ſcripta. ſequela huius rationis euidens eſt, quia ſi pro eremitis illam ſcripſiſſet, non opus habuiſſet ad illam ſcribendam inſtitutionem canonicorum expectare, immo ratio & rei natura poſtulabat, vt eremitis ſtatim inſtitutis (ad hominem loquor) illorum viuendi normā certa regula deſignaret: at verò ipſam regulam non niſi poſt inſtitutionem canonicorum ſcriptam fuiſſe, probatur, tùm ad hominem, tùm etiam ſecundū rei veritatem. Ad hominem quidem, quia id apertè fatetur Coriolanus in defenſorio c. 5. pag. 11. & teſtis quem Marquez omni exceptione maiorem producit, frater Iordanus de Saxonia lib. 2. in vitas fratrū c. 14. ſecūdum aūt rei veritatem, quia regula. B. Auguſtini vocatur 3. ſermo de cōi. vit. cler. ita .n. citatur in iure, vt ſtatim apparebit: quare neceſſe eſt, illā poſt primū, & ſecundū ſermonē ſcriptā fuiſſe, tertiū .n. primo, & ſecundo poſteriùs eſt. Sed ſecundus ſermo de cōi vit. cleric. ab Auguſt. iam ſene, & canitie perfuſo eſt habitus, vt illa eiuſdem ſermonis verba indicant: *Nō decet hanc profeſſionem, hæc mēbra hos canos.* Igitur regula, quæ tertius ſermo de cōi vita cleric. vocatur, non ſolùm poſt canonicos tùm in primo, tū in ſecundo monaſterio inſtitutos, ſed etiā ab ipſo Auguſtino ſenio iam confecto ſcripta fuit.

Secundò probatur eadem veritas ex traditione Eccleſiæ, quæ in officio B. Auguſt. ab eadē Eccleſia probato, & non ſolùm inter Canonicos Regulares, ſed etiā inter eremitas ante annos circiter. 400. vſitato in hymno ad veſperas de B. Auguſtino canit.

Tu de vita Clericorum ſanctam ſcribis regulam
Quam qui amant, & ſequuntur, viā tenent regiā
Atque tuo ſancto dictu redeunt ad patriam.

Quod officiū Pius V. in bulla edita anno 1570. per quam officia Congregationis Lateranen. probauit à D. Thoma Aquinate ordinatum affirmat, & ante annos 300. illius vſum in Eccleſia receptum fatetur Fr. Iordanus de Saxonia lib. 2. in vitas fratrū c. 14

Neque ſatisfacit, quod ait Io. Marquez cap. 78. vltimo poſt ſuum Coriolanum, regulam B. Auguſtini vocari Regulam clericorum, quòd eremitis ex diſpenſatione ad clericatum aſſumptis tradita fuerit: Quia nunc monachi, ex diſpenſatione Apoſtolica, omnes ſunt clerici, nec tamen illorum regula dicitur regula clericorum, ſed monachorum: quia nomen clericorum abſolutè prolatum intelligitur de clericis, qui ſunt tales propria natura, non autem de monachis factis clericis ex diſpenſatione; alias D. Benedictus diceretur modò ſcripſiſſe regulam de vita clericorum, quia monachi D. Benedicti modò ſunt clerici, quod nullus vir cordatus dicit. & ſicut monachus factus clericus nō amittit naturam, & habitum monachi, ita etiam non amittit nomen. Quare ſi regula B. Auguſtini pro monachis ex diſpenſatione factis clericis ſcripta fuiſſet, neque D. Thomas, neque aliquis eruditus, & doctus dixiſſet abſolutè, B. Auguſtinum ſcripſiſſe regulam de vita clericorum, ſed dixiſſet monachorum. Adde, quòd ſacri canones, etiam poſt quam monachi ex diſpenſatione facti ſunt clerici, diſtinguunt Ordinem clericorum ab Ordine monaſtico, & nomine clericorum abſolutè prolato non veniunt in iure canonico ipſi monachi. Quare cùm locutiones Eccleſiæ ſint interpretandæ iuxta ea, quæ in iure canonico habemus, nuſquam legitimè dici poterit, Eccleſiam nomine clericorum abſolutè prolato intellexiſſe, vel monachos, vel eremitas factos clericos ex diſpenſatione.

V. Tertiò probatur eadem veritas teſtimonijs trium Summorum Pontificū, quorū duo priores ſūt antiqui ante quingentos circiter annos. Primus eſt Paſchalis ſecundus in quodam priuilegio ſeptimo conceſſo Priori & canonicis ſancti Fridiani Ciuitatis Lucenſis, cuius authenticum in Archiuio illius Eccleſiæ aſſeruatur, in quo Canonicam inſtitutionem commendans, ita ſcribit: *Vita regularis propoſitum in primitiua Eccleſia cognoſcitur ab Apoſtolis inſtitutum, quam B. Auguſtinus tam gratanter amplexus eſt, ut iam ſuis regulis informarit.* Secundus eſt Innocentius huius nominis ſecundus, qui in Concilio Romano cap. 9. ita decernit: *Praua autem conſuetudo (prout accepimus) & deteſtabilis inoleuit, quòd & monachi, & regulares canonici poſt ſuſceptum habitum, & profeſſionem factam, ſpreta beatorum Magiſtrorum Benedicti, & Auguſtini regula, leges temporales, & medicinam gratia lucri temporalis addiſcunt.* & infra: *Vt ergo Ordo Monaſticus, & Canonicus Deo placens in ſancto propoſito inuiolabiliter conſeruetur, nec hoc vlterius præſumatur, autoritate Apoſtolica interdicimus.* Ex hoc aureo decreto duo habes. Primò Beatum Auguſtinum fuiſſe Magiſtrum, & Legiſlatorem Canonicorum, ſicut B. Benedictus fuit Magiſter, & legiſlator monachorū. Secundum, iuxtà ſanctos Patres, & antiqua Concilia regulam D. Auguſtini eſſe regulam canonicam, contradiſtinctam à monaſtica, ſicut ipſe Ordo Canonicus à monaſtico ſemper fuit diſtinctus. Ex quibus ſequitur tertium, videlicet falſam eſſe in iure canonico doctrinam Coriolani aſſerentis, Innocentium ſecundum in cap. pernicioſam 18. quæſt. 2. appellare Regulam Auguſtini Regulam monaſticam, cum in dicto cap. quod acceptum eſt ex eodem Concilio Romano, & eſt in ordine Vigeſimum ſextum, expreſsè numeret tres regulas, Benedicti, Baſilij, & Auguſtini, & illarum profeſſores dicat eſſe monachos, & canonicos, neque vſpiam vocet regulam B. Auguſtini regulam monaſticam, & ſupra dicto cap. 9. expreſsè declarauerit, illam eſſe regulam canonicorum, non monachorum: cùmq; Ordo monaſticus ab Ordine canonico ſit diſtinctus, & conſequenter hi Ordines debeant habere regulas diſtinctas, quæ nam erit regula, ſecundum quam iuxta dictum Concilium viuere debeant ipſi canonici? Nam Concilium tres tantùm numerauit, primam Diui Baſilij, ſecundam Diui Benedicti, tertiam Diui Auguſtini. Si enim canonici ſub aliqua ex iſtis tribus regulis viuere debebant, & regula Auguſtini erat regula monaſtica, ergo regula canonica erat regula Diui Baſilij, vel diui Benedicti, quod an ſit verum, tu cogita. & hinc habes vnde leuitatem illorum redarguas, qui vt Auguſtini cucullā popularibus ſuadeant, vetuſtum officium Beati Auguſtini deprauantes, loco huius verſiculi: *Tu de vita clericorum ſanctam ſcribis regulam.* eo ſublato iſtum reponere voluerunt: *Tu de vita monachorum ſanctam ſcribis regulam.* Quod an bona fide actum ſit, mei non intereſt iudicare. Tertius eſt Eugenius Quartus in Bulla, per quam Canonicos Regulares Congregationis de Friſonaria nuncupatæ Sacroſanctæ Baſilicæ Lateranenſi, vti veros clericos originarios illius Eccleſiæ reſtituit, in qua ita ait: *Huius profectò Sancti Ordinis, & ſacri propoſiti poſt ſanctos Apoſtolos primùm in Alexandrina Eccleſia Marcus Petri diſcipulus fuit inſtitutor, & conditor, ac glorioſus Auguſtinus Epiſcopus diuinis regulis, & doctrina decorauit.* Dices, ſupradictis autoritatibus probari, quòd Beatus Auguſtinus ſuis Clericis aliquam regulam tradiderit, non tamen probari, hanc regulam præ manibus habitam, illam eſſe, quam Auguſtinus ipſis clericis deſcripſit. Reſpondeo: ſi hæc illa non eſt, oſtendatur alia, & illam à Beato Auguſtino clericis traditam probetur.

Caput

Caput decimumnonum.

Doctrina capitis præcedentis autoritate Conciliorum, & S. Canonum comprobatur.

I. CONfirmatur quarto loco eadem veritas autoritate Sacrorum Conciliorũ, quorum primum eſt Concilium Romanum ſub Eugenio II. celebratum, in quo totius Ordinis Canonici generalis reformatio eſt attentata, & pro eadem reformatione libellus editus quinque capitulorũ, ſiue liber Canonicus nuncupatus. Ex quo libello depromptus eſt textus capituli. in omnibus. de conſeruatio. d. 5. In eo ſiquidem libello ſunt tres ſermones B. Auguſtini de comm. vita Cleric. Primus incipit: Propter quod volui. Secundus: Charitati veſtræ. Tertius: Hæc ſunt, quæ vt obſeruetis, præcipimus, in monaſterio conſtituti, & eſt ipſamet Regula Auguſtini, quæ vocatur Speculum Clericorum. Secundum eſt Cõcilium Rhemenſe ſub eodem Eugenio II. celebratũ cap. 3. vbi ſic habet. *Statuimus, vt ſanctimoniales, & mulieres, quæ Canonicæ nominantur, & irregulariter viuunt, iuxta Beatorum Benedicti, & Auguſtini* Regul*am vitã in melius corrigant, & emendent*. Et licèt Concilium non loquatur de Canonicis viris, ſed de Canoniſſis, ſufficit tamen, quòd vſque ad illa tempora Regula B. Auguſtini cenſebatur Regula Canonica, non autem Regula Monaſtica. Non me latet dubium eſſe, an iſtud Concilium ſub Eugenio II. celebratum fuerit, an ſub Eugenio III: & non deeſſe, qui ſub tertio cenſeant. Verùm in tertio volumine Concilium ponitur celebratum ſub Eugenio II. tertium eſt Concilium Ticinenſe celebratum anno Domini 855. quod iubet omnes Regulares viuere, vel ſecundum Regulam B. Benedicti, vel ſecundum Regulam Canonicam, & licèt non meminerit Regulæ B. Auguſtini, tamen nomine Regulæ Canonicæ intelligendã eſſe Regulam B. Auguſtini, quæ per antonomaſiam Canonica dici conſueuit, tum ex hactenus dictis, tum ex dicendis apertiſſimè conſtabit. quartũ eſt Concilium Romanum ſub Innocentio II. celebratum, quod explicitè vocat Regulam Canonicam Regulã B. Auguſtini, cuius decreta referuntur à Cardin. Baronio tomo 12. ſub anno 1139.

II. QVinto loco probatur eadem veritas ex iure Canonico, circa quod vnum ſupponendum ptius eſt, nempe Summum Pontificẽ Gregorium XIII. accitis vndique viris doctiſſimis, & in arte peritiſſimis, conquiſitis etiam vetuſtiſſimis exemplaribus integris, & incorruptis, Gratiani decretum tam quo ad textus, illos cum legitimis, & veris autoribus cõferendo, & ab illegitimis, & ſpurijs vindicando, & legitimis reddendo, quàm quo ad gloſſas, & notas marginales, illas ab erroribus, quibus paſſim aſperſæ fuerant, repurgando, ſuæ puritati & integritati reſtituendum, & corrigendum curauiſſe. Abſoluta vero ipſa correctione, ad quorundam nimiam licentiam in libris pro illorũ commodo alterandis coercendam, ſequens decretum cõdidiſſe, quod ſtatim in fronte ipſius Decreti imprimendum mandauit. *Emendationem decretorum locorumq; à Gratiano collectorum (erat enim is liber mendacijs, & teſtimoniorum deprauationibus pleniſſimus) à nonnullis Romanis Pontificibus prædeceſſoribus noſtris optimo conſilio ſuſceptam, ſelectisq; ad id negotium S. R. E. Cardinalibus, & alijs eruditiſſimis viris adhibitis commiſſam, multis autem varijsq; impedimentis hactenus retardatam, nunc tandem vetuſtiſſimis Codicibus vndique conquiſitis, autoribusq; ipſis, quorum teſtimonijs vſus erat Gratianus, perlectis, quæquè perperam poſita erant, ſuis locis reſtitutis, magna cum diligentia abſolutam, atque perfectam edi mandauimus. In qua magna ratio habita eſt operis huius dignitatis, & publicæ eorum præſertim, qui in hoc ſtudio verſantur, vtilitatis. Iubemus igitur, vt quæ emendata, & repoſita ſunt, omnia quàm diligentiſſimè retineantur, ita vt nihil addatur, mutetur, aut imminuatur*. Hoc ſuppoſito, probatur euidenter, Regulam B. Auguſtini clericis Canonicis traditam eſſe, non Eremitis, vel Monachis. Nam in Decreto allegantur quatuor textus ex Regula B. Auguſtini, vel ex ſerm. 3. de comm. vita clericorum, qui cum aſtu alicuius partium ſtudioſi loco moti eſſent, & ſub titulo ſermonũ ad Eremitas inuulgati, per Correctores Gregorianos deletis titulis ſermonum ad Eremitas, ſuis locis, & ſuis veris titulis reſtituti fuerunt. Primus textus eſt cap. quando neceſſitas diſciplinæ 86. d. qui textus allegatur ſub hoc titulo: *Vnde Auguſtinus de vita clericorum*. Secundus eſt cap. Non vos iudicetis 5. q. 5. qui textus ſic allegatur: *De hoc ſcribit B. Auguſtinus ſerm. 3. de comm. vita Clericorum, ſeu* Regul*a tertia ſic dicens &c.* Et aduerte quod Correctores Gregoriani vocant hanc Regulam Auguſtini tertiam regulã, non quòd probent primam, & ſecundã ſuperius refutatas, ſed per comparationẽ ad primum, & ſecundũ ſermonẽ de cõmuni vita clericorũ, qui in Concilio Romano ſub Eugenio Secundo, & in Concilio Aquiſgran. celebrato referuntur inter Regulas clericorum Canonicorum. Tertius textus eſt cap. non dicatis 12. q. 1. qui ſimiliter allegatur ſub titulo, ex ſerm. 3. de communi vita clericorum. Quartus textus eſt. c. nec ſolo. 32. q. 5. qui pariter ſic allegatur: *Ita Auguſtinus ſer. 3. de communi vita clericorum, & in epiſt. 109. ad Monachas*. Vbi vides, diſtinctum eſſe hunc ſermonem, qui eſt Regula clericorum ab epiſtola, quæ eſt Regula ad Monachas.

NOn me latet, Io. Marquez c. 7. §. fin. & c. 8. §. III.
quinto reſpõdere, nullũ ex prędictis textibus ſumptũ eſſe ex Regula Auguſtini, ſed acceptũ fuiſſe ex quodam ſermone, qui inter opera B. Auguſt. vagabatur ſub tit. de communi vita cleric. tertius in ordine. quod dupliciter ſuadere nititur. Primo ex cap. non dicatis 12. q. 1. qui allegatur ex ſerm. 3.

Digitized by Google

de communi vita clericorum: nam in illo textu ſunt multa, quæ non reperiuntur in Regula B. Auguſtini. Secundo ex Auguſtino Zarrabita in additionibus ad cap. quando neceſſitas 86. diſt. vbi notat, nullum ex fragmentis Regulæ, quæ Gratianus allegauit, acceptum fuiſſe ex ipſa Regula, ſed ex epiſtola 109. vel ex ſermonibus de communi vita clericorum. Verùm vt bona venia tanti viri dixerim, ſic reſpondens, planè indicat, quæ ex Doctoribus refert, in fontibus non vidiſſe, aut ſi vidit, non aduertiſſe, aut quod ſuſpicari nolim, minus fideliter exſcripſiſſe. Nam in Codice per Cenſores Gregorianos repurgato, ac reſtituto (ſiue inter illos fuerit Auguſtinus Zarrabita, ſiue non, nihil ad rem attinet.) Primus ille textus cap. quando neceſſitas. ſic formaliter, & verbaliter (neſcio alijs verbis melius hoc exprimere) allegatur: *Vnde Auguſtinus de vita clericorum*. In additionibus vero ſic legimus. *Inter opuſcula B. Auguſtini anno Domini 1481. Parmæ impreſſa, ſunt tres ſermones de communi vita clericorum, ex quibus in vulgatis tomis operum D. Auguſtini tomo decimo referuntur duo ſermones quinquageſimus ſecundus, & quinquageſimus tertius ad fratres in Eremo. Tertius autem cum epiſtola 109. omnino conuenit, ſed quæ in epiſtola diriguntur ad Monachas, in ſermone diriguntur ad viros. ex iſtis tribus ſermonibus de communi vita clericorum multa accepit Gratianus, vt ſuis locis notabitur, & hoc quidem ex tertio.* Et ſimiliter ſecundus canon allegatur ex ſermone tertio de communi vita clericorum, ſiue ex Regula tertia Auguſtini. pariter in additionibus ad cap. non dicatis 12. q. 1. ita habes: *Hoc caput ſumptum eſt ex ſermone 3. de communi vita clericorum, in quo* Regula *B. Auguſtini continetur, ac reperitur in epiſtola 109. ſed in ea ad Monachas oratio conuertitur.*

Ex his quatuor maximi momenti habemus. Primum eſt, pro vno eodemq; tum à Gratiano, tum à Cenſoribus Gregorianis haberi tertium ſermonem B. Auguſtini de communi vita clericorum, & tertiam Regulam eiuſdem Auguſtini, quæ regula illa eſt, de qua nunc agitur: & per hoc præcluditur effugium à Marquez excogitatum, cum ait, dictos canones ex Regula B. Auguſtini minimè ſumptos fuiſſe, ſed ex tertio ſermone de communi vita clericorum. Secundum eſt, B. Auguſtini Regulam primo viris traditam, exinde monialibus poſtea adaptatam. Tertium, Regulam B. Auguſtini pro clericis Canonicis prius fuiſſe ſcriptam, licèt alij Religioſorum cœtus illam poſtea imitandam, & ſeruandam ſuſceperint. Quartum, falſum omnino eſſe, nullum ex fragmentis à Gratiano allegatis acceptum ex ipſa Regula, ſed vel ex epiſt. 109. vel ex tertio ſermone de communi vita clericorum illos omnes depromptos fuiſſe. Nam Cenſores Gregoriani, quorum cenſuram Summus Pontifex probauit, pro eodem acceperunt tertium ſermonem de communi vita clericorum, & tertiam Regulam B. Auguſtini: & ſi tertius ille ſermo à Regula diuerſus eſt, eius erit illum nobis inter opera B. Auguſtini monſtrare. Nam nos ex Decreto Gratiani habemus, beatum Auguſtinum tres ſermones de communi vita clericorum ſcripſiſſe, & pro tertio nihil præter Regulam habemus. Addo etiam, illi textus extra omnem controuerſiam reperiuntur in Regula B. Auguſtini. Vnde ergo negatur, nullum illorum ex ipſa Regula acceptum fuiſſe, verùm omnes depromptos ex alio ſermone de communi vita clericorum, qui præter ipſam regulam nuſquam reperitur?

Dicet, tex. ille cap. non dicatis 12. q. 1. depromptus non eſt ex Regula Auguſtini, quia multa habet, quæ in Regula B. Auguſtini minimè reperiri poſſunt. Sed facilis eſt reſponſio. Textus ille non ex vno tantum Auguſtini loco eſt acceptus, ſed ex varijs locis collectus, & conſarcinatus quod frequens eſt in eodem autore. vide textum in cap. Clericus 91. d. quod nec ipſos Correctores Gregorianos latuit, vt ex additionibus ſatis patet, licèt ijdem correctores illos varios textus loco mouere noluerint, ne cogerentur gloſſas vel loco mouere, vel delere, quod alibi non ſemel fecerunt. immo notauerunt ijdem correctores, quædam eſſe in eodem capite, quæ apud D. Auguſtinum nullibi reperiri poſſunt: quædam etiam ex prima regula inter regulas B. Auguſtino attributas, quam vt dictum eſt ſupra, omnes tanquam ſpuriam ab illo reijciunt.

SExto loco probatur eadem veritas teſtimonio IV.
Hiſtoricorum, ex quibus, vt recentiores omittamus, primus ſit B. Antoninus Florentinus in 2. p. ſummæ Hiſtorialis tit. 10. cap. 8. §. 3. vbi de Sancto Auguſtino ſcribit. *Et ab eo dicitur Ordo Canonicorum Regularium habuiſſe initium, quibus & Regulam ſcripſit, quam hodie plurimi religioſi profitentur, vt Prædicatores, Eremitæ, Seruitæ, Canonici Regulares omnes, licet diuerſarum religionum, & alij.* Hoc Beati Antonini teſtimonium non poteſt Marquez reijcere, qui ad ſecundum verbum eiuſdem Antonini teſtimonio abutitur contra Canonicos Regulares, quod & Ludouicus de Angelis, & frater Fulgentius Lancillottus, & alij eiuſdem inſtituti ante illum fecerant. Neque D. Antoninus propter hoc in pœnam contradictionis incidit propter illa, quæ in 3. parte tit. 24. cap. 14. de Ordine Eremitarum ſcribit, vt idem Marquez cap. 7. §. 15. contendit. Primò, quia, quæ ſcribit in ſecunda parte, ex propria ſententia ſcribit, ac etiam in proprio loco tractandi de vita, & rebus geſtis Beati Auguſtini. Cæterùm quæ in tertia parte tit. 24. cap. 14. habet, non ex propria ſententia ſe ſcribere fatetur, ſed ex ſola relatione fratris cuiuſdam Ordinis Eremitarum, quod ſtatim in initio eiuſdem capitis admonuit dicens. *De ſacro Ordine Eremitarum Sancti Auguſtini, qui in priuilegijs inter Mendicantes computantur, quæ inueni hic refero. Quidam Religioſus dicti Ordinis ſic ſcribit. Reuelatum fuit prophetico ſpiritu Abbati Ioachimo &c.*

Ecce vides, quantæ autoritatis eſſe debeat teſtimonium D. Antonini ex eo loco ſumptum, ad Beati Auguſtini cucullam eremiticam probandam, quod nihilominus prædicti autores per omnes paginas tam frequenter inculcant. Secundo quia in cod. tit. 24. cap. 14. idem Antoninus ſtatim in principio poſtquam Eremitarum ſententiam retulit, qui Ordinem Eremiticum non ſolùm à B. Auguſtino inſtitutum, ſed etiam omnibus alijs Ordinibus mendicantium, & Monachorum, & Canonicorum antiquiorem eſſe contendebant, illam ſententiam tanquam falſam iſtis formalibus verbis ſic reijcit. *Sed declaratio iſta non ſufficienter probat propoſitum, nam ſi Ordo Eremitarum, & in Eremo viuentium capit à Paulo Eremita, nõ ſequitur, quòd talis modus viuendi eſſet Ordo B. Auguſtini, vel quòd viuerent ſecundum regulam B. Auguſtini, qui adhuc non erat in mundo, ſed poſtea pluſquam per centum annos. Nec legitur alicubi, quod aliquam communem Regulam illi Eremitæ haberent, nec tunc aliquis ordo vel religio erat ab Eccleſia approbata, vt poſteà fuit. Quod B. Benedictus, & eius religio ſecundum Regulam eius fuerit poſt Auguſtinum, certum eſt; vnde & Canonici Regulares, qui profitentur Regulam Auguſtini, vtique fuerunt ante Monachos Benedictinos. & etiam aliqui Eremitæ viuentes religiosè in locis ſolitarijs potuerunt eſſe, qui viuerent ſecundum Regulam Auguſtini, & forte illi, ad quos ſermones editi dicuntur ad Eremitas. Sed non erant illi propriè loquendo illius Ordinis, & modi vitæ, cuius nunc ſunt, qui dicuntur Eremitani; & habitant in Ciuitatibus, Villis, & Caſtris. Similiter & ſi fuerunt aliqui ante ordines Mendicantiũ, qui viuerent in Eremis ſecundum Regulam Auguſtini, non tamen erant talis Ordinis, nec habebant vnum caput, nec illas ordinationes, quas habent Eremitani nunc. Vnde poteſt dici, quòd, qui dicuntur Eremitani, non fuerint ante Mendicantes, ſed poſtea, vt patebit infra.* Hæc ille, quæ ſi Venerandi Patres Eremitæ perpenderent, ceſſarent tot concertationes fundatæ in hoc teſtimonio, quod nihil eis prodeſt, plurimum autem obeſt, vtpote per quod ea omnia, quæ illi de inſtitutione, habitu, Regula ab Auguſtino acceptis tradunt, funditus euertuntur, & tolluntur. quæ neceſſario animaduertenda eſſe duxi propter alia multa, quæ inferius repetere neceſſarium erit. Ex quibus etiam D. Antonini verbis quatuor corollaria magni ponderis inferuntur.

Primum, quòd tempore Auguſtini Eremitæ nullam certam Regulam habebat, nec erat aliquis certus Ordo Eremitarum ab Eccleſia approbatus. Secundum, quòd licèt poſt Auguſtinum potuerint eſſe aliqui Eremitæ in ſolitudinibus degentes ſub Regula B. Auguſtini, illi non erant eius Ordinis, cuius nunc ſunt, qui vocantur Eremitani Ordinis Sancti Auguſtini, & è conuerſo ordo Eremitarum D. Auguſtini, qui nunc eſt, nihil commune habet cum antiquis Eremitis. Tertium, quod illi antiqui Eremitæ in ſolitudinibus degebant, non in Ciuitatibus, Villis, & Caſtris. Vnde Religioſi illi in horto Valerij à B. Auguſtini conſtituti prope Eccleſiam parochialem ciuitatis Hipponenſis, Eremitæ nullo modo eſſe potuerunt. Quartum, quòd Ordo Eremitarum, qui nunc eſt, poſt Ordines Mendicantes D. Dominici, & D. Franciſci fuit inſtitutus, vel ſaltem approbatus, de qua re inferius dicemus.

Secundus igitur teſtis ſit Lucidus Hiſtoricus V.
lib. 10. de Rebus geſtis poſt Chriſti aduentum cap. 17. vbi ait. *Rubrica de ordine religioſorum teſtatur communem Clericorum Ordinem à B. Petro, & alijs Apoſtolis fuiſſe inſtitutum, qui deinde à B. Auguſtino inſignem, & ſingularem Regulam accepit.* Tertius eſt autor Faſciculi temporum fol. 54. vbi ait. *Ordo Canonicus capit florere in Beluacenſi Eccleſia, qui primò ab Apoſtolis, poſtea à B. Auguſtino regulariter inſtitutus fuit.* Idem autem ſunt regulariter inſtitui, & regulam accipere. Quartus Vincentius Beluacenſis lib. 18. cap. 54. vbi catalogum librorum D. Auguſtini recenſens, numerat Regulam de inſtitutione Clericorum librum vnũ. Quintus Autor, qui vitam S. Norberti Ordinis Præmonſtratenſis fundatoris deſcripſit, & illius diſcipulus fuit, Hugo appellatus, in vita eiuſdem Sancti Norberti: quæ legi poteſt apud Surium tomo 3. ſub die 6. Maij. ſcribit enim hic autor, cum B. Norbertus de ordine fundando apud ſe recogitaret, apparuiſſe ſibi B. Auguſtinum, & oſtendiſſe regulam, ac dixiſſe. *Auguſtinus ego ſum Hipponenſis Epiſcopus. ecce habes regulam, quam ego ſcripſi, ſub qua ſi bene militauerint confratres tui filij mei, adſtabunt ſecuri in extremi iudicij terrore.* Aduertendum eſt autem, B. Norbertum tunc de inſtituendo Ordine Canonicorum, non Eremitarum cogitaſſe, quem de facto talem poſteà inſtituit. Sextus eſt Aimonius Hiſtoricus Francorum antiquus ante annos ſeptingentos, nam vixit anno Domini 840. hic Autor duobus in locis meminit Regulæ B. Auguſtini lib. 5. hiſtoriæ de rebus geſtis Francorum cap. 10. & 17. & reddit cauſam, ob quã in Concilio Aquiſgrani ſub Ludouico Pio congregato non fit mentio de Regula B. Auguſtini, cum agitur de reformatione Canonici Ordinis, quia, inquit, Concilium illam ſupponebat tanquam notiſſimam, ſub qua omnes Canonici tunc viuerent, ſed quaſdã inſtitutiones ſuper addere volebat, quæ totius vitæ Canonicæ perfectionem comprehenderent, quæ non ita diſtinctè in ipſa regula deſignabantur, ſicut deſignantur, quæ ſpectant ad Monachos in regula B. Benedicti. Septimus eſt Venerabilis Beda lib. 4. hiſtoriæ Gentis Anglorum cap. 4. vbi meminit monaſterij in Iugeto nuncupati ſub regula, & Abbate Canonico degentis. eius verba ſunt. *Ipſum namque eſt, quod nunc grande de modico effectum in Iugeto vocatur; & conuerſis iamdudum ad meliora inſtituta omnibus, egregium examen continet monachorum, qui de prouincia Anglorum ibidem collecti, ad exemplum Venerabilium fratrum ſub Regula & Abbate Canonico, in magna continentia, & ſinceritate proprio labore manuum viuunt.* Siue autem illi Religioſi in Iugeto conſti-

Digitized by Google

cuti eſſent verè Canonici, degentes ſub regula, & Abbate Canonico, ſiue illi eſſent Monachi reformati ad exemplum Canonicorum degentium ſub regula, & Abbate Canonico, vtrunque enim ſenſum hæc verba referunt, nihil intereſt. Satis eſt, ex hoc loco haberi, apud Bedam mentionem fieri tum Regulæ, tum Abbatis Canonici: Regula autē Canonica eſt Regula Auguſtini, neque enim alia Regula Canonica monſtrari poteſt. Et quod de Regula B. Auguſtini autor intelligere velit, illa eius verba ſatis aperte indicant: *ſub Regula, & Abbate Canonico in magna continentia & ſinceritate proprio labore manuum viuunt.* Nam in Regula B. Auguſtini ſpecialiter cauetur, vt clerici horis conſtitutis aliquid in commune operentur, maiori ſtudio, & frequentiori alacritate, quàm ſi ſibi quiſque propria faceret. Et videtur Auguſtinus in ipſa Regula conſuetudinem, & ſtatuta Eccleſiæ Africanæ inſerere voluiſſe, quæ iubebant, vt clerici quantumcunque docti aliquo honeſto artificio victum ſibi ipſis compararent, vt patet ex Concil. 4. Carthagin. cap. 51. & duobus ſeqq. de quibus ſupra dictum fuit.

VI. SEptimo probatur eadem veritas teſtimonijs Doctorum, & ſanè pro omnibus Doctoribus ſufficere poſſet ipſe Auguſtinus, inter cuius opera reperitur ipſa regula, & etiam ſermo tertius de cōmuni vita clericorum, qui cum regula coincidit: quæ regula cū tot ſeculis ab Eccleſia ſub titulo Speculi clericorum, vel de communi vita clericorum, vel regulæ Canonicorum fuerit recepta, & per antonomaſiam regula Canonica paſſim in Concilijs nuncupata, neſcio quam ob cauſam, & qua licentia nunc ſint, qui negare audeant, illam clericis Canonicis traditam fuiſſe. Nam ſi iſta licentia admittatur, pari modo licebit alia multa huius Sanctiſſimi Patris ſcripta in dubium reuocare, aut etiam apertè negare. Addo ſecundo loco D. Bernardum in lib. de præcepto, & diſpenſatione cap. 3. & 7. vbi meminit Regulæ D. Auguſtini, & Ordinis illius, & in epiſt. 2. & 3. vbi per Ordinem D. Auguſtini intelligit Ordinem Canonicorum. Tertius eſt B. Vmbertus S. Ordinis Prædicatorum Generalis magiſter in commento eiuſdem Regulæ. Ille enim Auguſtini Regulam tanquam Canonicis traditam, & à Canonicis acceptam refert. Et ſanè totus Ordo Prædicatorum Regulam B. Auguſtini non Eremitis, ſed clericis Canonicis traditam agnoſcit. Quartus eſt Robertus Holcot in c. 7. lib. Sapientiæ lect. 95. cuius verba ſuperius ſunt recitata. Quintus Robertus Arboricenſis lib. 2. de Cœlibatu, vbi ait, Ordinem canonicum Auguſtinianum ab ipſo ſancto Præſule Regula, & Legibus deſcriptum. Habetur liber in tomo 2. operum eiuſdem Autoris. Sextus Robertus Riccardinus in commentario ad Regulam D. Auguſtini. Septimus Riccardus Cenomanus in Antidoto ad cenſuram Eraſmi per facultatem Pariſienſem probata anno Domini 1539. vbi ad calcem libelli hæc habet, *Denique cum tot retro ſeculis tam multi Doctores, & Præclari viri hanc crediderint Regulam Auguſtini traditam viris, quin & Cōmentarijs illuſtrauerint ſimul, & Sedes Apoſtolica approbauerit. Neſcio ſi tot Eccleſiæ proceribus neglectis quiſpiam inueniatur vſque adeo inſanus cordis, vt vni Eraſmo monachorum nomen tam grauiter inſectanti adhæreat.* Quæ reſponſio & approbatio præcedente matura deliberatione facta fuit à Facultate Pariſienſi inſtantibus Canonicis regularibus S. Victoris, non autem fratribus eremitis, vt etiā ex hoc capite videas, illos Facultatem Pariſienſem minimè auſos interpellare, vt decerneret an regula B. Auguſtini ipſis Eremitis fuerit ſcripta. Nec te moueat, quòd Riccardus Cenomanus in progreſſu ipſius libelli Monachorum nomine vtatur, itaut videatur ſentire, ipſam regulam ab Auguſtino monachis traditam fuiſſe, quia ex contextu habes, illum nomine monachorum clericos Canonicos intelligere, nec vis facienda eſt in nomine, cum de re nobis cōſtat. Alios plures Doctos & probati nominis autores omitto, Hugonem de Sancto Victore, Ioannem Mauburnum Belgam, Martinum Azpilquetam Nauarrū, Auguſtinū Nouellum Ticennenſem, Viros toti Orbi cognitos, ne noſtrorum teſtimonio in cauſa notiſſima indigere videamur. Hoc ſolum pro colophone præſentis capitis annectā, licèt dubitatum ſit à pleriſque, an B. Auguſtinus autor fuerit Ordinis Eremitarum, nunquam tamen dubitatum in Eccleſia Dei, an idem Auguſtinus Canonici Ordinis vel Autor fuerit, vel ſaltem reparator, ac inſignis reformator. Vnde conſequenter loquentes dicere oportet, non poſſe in dubium reuocari, an B. Auguſtinus Clericis Canonicis regulam tradiderit, eſto de eremitis in dubium id reuocetur: à quo argumento cōuictus Coriolanus in ſuo defenſorio pag. mihi 2. auſus non fuit negare, Hanc tertiam Regulam, de qua ſolum hic loquimur, & quam ab Auguſtino Epiſcopo ſcriptam veriſſimè fatetur, Canonicis traditam, ſed ſolum contendit, illam Canonicis & Eremitis communem fuiſſe, quod etiam dixerat frater Iordanus de Saxonia loco ſæpe citato ex lib. 2. in Vitas fratrum cap. 14. hoc ſolo ab illo diſcrepans, quod Coriolanus ipſam Regulam nonniſi ab Auguſtino Epiſcopo ſcriptam aſſerit, & verum dicit, frater Iordanus ab eodem presbytero poſt fundatum monaſterium in horto Valerij editā affirmat.

Caput vigeſimum.

Probatur eadem veritas ex repugnantia, quam cum vita Eremitica habet ipſa Regula B. Patris Auguſtini.

I. POſtremum argumentum ad eandē veritatem cōfirmandam ſumi poteſt ex repugnantia, quam habet cum vita eremitica ipſa Regula B. Auguſtini. quæ repugnātia duobus vijs oſtēdi poteſt, nempe ratione quadā vniuerſali, & cōparatione inter ipſam Regulam Auguſtinianā, & vitam Eremitarum

Digitized by Google

tarum per ſingula capita facta in particulari. Ratio vniuerſalis eſt, quia quemadmodum Ordo Clericalis ab initio naſcentis Eccleſiæ vſque in præſens ſemper à monaſtico, & multo magis ab eremitico, ſi Ordo Eremiticus à monaſtico ſecernatur, diſtinctus fuit, & pro diſtincto eſt habitus, ita ut ex vno ad alium ordinem tranſitus fuerit non ſemel interdictus, vt ſuperius dictum fuit; ita etiam regula monaſtica, vel eremitica, & regula canonica pro diſtinctis ſunt habitæ, quod etiam ex varijs teſtimonijs ſummorum Pontificum, & conciliorum ſuperius deductum eſt. Cum itaque ex omnium ſententia nomine regulæ canonicæ ſemper venerit regula B. Auguſtini, omni probabilitate carent, qui illam eremitis, & monachis, & non clericis traditam affirmant. Alioqui ſi Regula B. Auguſtini pro eremitis, ſiue pro monachis ab initio condita fuiſſet, & regula verè monaſtica ex ipſa inſtitutione eſſet, cur potius illam, quam Regulam B. Benedicti, vel Baſilij canonicam dixiſſent? Cur canonicis ſub regula Auguſtini degentibus ad ordinem D. Benedicti tranſitum prohibuiſſent? Quod tamen prohibuerunt cap. mandamus cum ſeq. 19. q. 3. Cur demum ipſis monachis ſub regula D. Benedicti degentibus curam animarum perſonarum ſæcularium interdixiſſent, clericis verò canonicis conceſſiſſent, eò quod regulæ laxiori inſeruiant? vt dicitur in c. quod Dei timorem. de Statu monach. ſi æquè eſſet regula monaſtica, immo etiam eremitica regula B. Auguſtini, ſicut regula D. Benedicti?

II. VErùm hac ratione omiſſa, quæ ſanè introſpecta virium plena eſt, & magni ponderis apud omnes eſſe debet, operæpretium erit, vt propius ad rem accedentes, ipſam regulam cum inſtitutis vitæ eremiticæ per ſingula capita pedetentim conferre incipiamus: ita enim fiet, vt nulli dubium relinquatur, omnia ferè in eadem regula contenta cum vita eremitica è diametro pugnare, & è contrario in clericos canonicos optimè quadrare, & illis conuenire. Prima igitur repugnantia notatur in illis verbis eiuſdem regulæ cap. 1. *Qui aliquid habebant in ſeculo, quando ingreſſi ſunt monaſteriũ, libenter velit illud eſſe commune. & infra, nec extollantur ſi communi vitæ aliquid de ſuis facultatibus contulerunt, nec de ſuis diuitijs magis ſuperbiãt, quia eas in monaſterio partiuntur, quàm ſi eis in ſeculo fruerentur.* Hæc verba indicant, religioſos, quibus Auguſtinus Regulam tradidit, bona etiam ſtabilia, & diuitias in communi habere potuiſſe, & habuiſſe, quæ eremitis in tugurijs, & in ſolitudinibus degentibus omnino conuenire non poſſunt, immo nec etiam in ciuitatibus habitantibus, ſi tales erant, quales illos fuiſſe contendit Marquez in cap. 6. §. 2. & alibi, adeo ſcilicet pauperes, & in paupertate adeo profunda viuentes, vt nihil omnino temporalium bonorum, præſertim ſtabilium poſſiderent, etiam nomine totius monaſterij, & in communi. Quadrant verò in clericos canonicos, qui bona etiam immobilia in communi habebant, vt patet legenti primum, & ſecundum ſermonem de communi vita clericorum, ex quibus habes eos, qui monaſterium clericorum ingrediebantur, diuitias in ſeculo habentes, partem pauperibus erogare, partem parentibus relinquere, partem vero in cõmuni conferre ſolitos fuiſſe.

SEcunda repugnantia notatur in illis verbis: *Nõ ſit notabilis habitus veſter, nec affectetis veſtibus placere, ſed moribus.* Hæc neſcio quid commune habeant cum cuculla nigra eremitica, vnica zona ſuccincta, quam teſte Marquez ipſi eremitæ, nec etiam dormituri ſoluebant. Vtrum autem quadrent in habitum canonicum, non eſt præſentis loci prolixius probare, vel explicare. III.

Tertia repugnantia notatur in illis verbis: *Oculi veſtri etſi iaciantur in aliquam fæminarum, in nullam figantur: neque enim quando proceditis, fæminas videre prohibemini, ſed appetere, vel ab ipſis appeti velle, criminoſum eſt.* Quæ verba ſuperfluè ad eremitas dirigi videntur, qui in ſolitudinibus ab humana conuerſatione remotiſſimi viuebant, ſecundum Marquez cap. 8. in princ. magnoperè verò ad clericos ſpectabant, quos neceſsè erat ob curam animarum, & alia clericorum munera obeunda frequenter in populis, & in locis, vbi erant fæminæ, conuerſari, quorum virtus, vt idemmet Auguſtinus lib. de moribus Eccleſiæ cap. 32. ſcribit, tanto mirabilior, maiori prædicatione dignior videtur, quod difficilius eſt, eam in multiplici hominum genere, & in iſta vita turbulentiore ſeruare.

Quarta repugnantia notatur in illis verbis: *Quãdo ergo ſimul eſtis in Eccleſia, & vbicunque fæminæ ſunt, inuicem veſtram pudicitiam cuſtodite.* Nam iſta verba de Eccleſijs eremitarum illorum temporum omnino intelligi non poſſunt, cum illæ eſſent in ſolitudine, & in locis ab omnium conuerſatione remotis, quod etiam fatetur Marquez de monaſterio à B. Auguſtino in horto Valerij ædificato, quod in loco à Ciuitate longè diſtanti extructum fuiſſe cõtendit, vt ſupra viſum fuit. Conueniunt autem Eccleſijs clericorum, & præſertim in Parochialibus, vel etiam Epiſcopalibus exiſtentium, quales erant clerici ab Auguſtino tum in primo, tum in ſecundo monaſterio inſtituti.

QVinta repugnantia notatur in illis verbis: *Veſtes veſtras in vnum habeatis ſub vno cuſtode, vel duobus, vel quot ſufficere poſſint ad eas excutiendas, ne à tinea lædantur. etſi fieri poteſt, ad vos non pertineat, quod vobis indumentum pro temporum congruentia proferatur, vtrum hoc recipiat vnuſquiſque, quod depoſuerat, an aliud, quod alter habuerat, dum tamen vnicuique, prout cuique opus eſt, non negetur.* Quæ verba in eremitas illorum temporum, tales præſertim, quales monachi ſecundum Baronium, & Marquez ab Auguſtino in Africa fuerant inſtituti, omnino quadrare non poſſunt, qualis exempli gratia fuit D. Fulgentius, quem iſti Autores pro diſcipulo D. Auguſtini nobis obijciunt: illi enim mutatorias veſtes non habebant, quas deponerent, vt loco illarum alias acciperent, vtque propterea inter eos contentio- IV.

nes, & murmura orrentur, quod non acciperet quiſque, quod depoſuerat. Nam vnica tunica contenti erant, quam ſemel indutam ſiue per æſtatem, ſiue per hyemem, non amplius exuebant, quã zona pellicea præcinctam, nec etiam dormituri ſoluebant. Ita enim expreſsè fatetur Marquez de habitu priſcorum eremitarum ab Auguſtino inſtitutorum cap. 8. §. 4. & alibi non ſemel, & ante illum Cardinalis Baronius to. 6. Annalium ſub ann. 504. num. 34: Quadrant autem optimè in clericos canonicos, ſicut patet ex ijs, quæ de illorum communi veſtiario ſcribit ipſe D. Auguſtinus ſerm. 2. de communi vita clericorum.

V. SExta repugnantia notatur in illis verbis: *Indumenta veſtra ſecundum arbitrium Præpoſiti lauentur, ſiue a vobis, ſiue a fullonibus.; ne interiores animę ſordes contrahat mundæ veſtis nimius appetitus.* Quæ verba cum habitu eremitico, tali præſertim, qualem habitum illorum eremitarum Auguſtinianorũ fuiſſe fatentur idem Autores, nihil commune habere poſſunt; ille enim erat vnica tunica nigra zona pellicea ſuccincta, quam nunquam ſoluebant, nec lauabant. Dicetur, quòd lauabant alia indumenta interna. Reſpondeo primò. D. Auguſtinum loqui de habitu ſuperiori, qui omnibus conſpicuus eſt, de quo etiam ſupra dixerat. *Non ſit notabilis habitus veſter, nec affectetis veſtibus placere, ſed moribus*, Non de habitu interiori, quem nemo videt, cuius munditiei nimius appetitus interiores animæ ſordes contrahere non ſolet. nimiũ enim ſtudium mundæ veſtis non ponitur circa habitum internum, qui non videtur ab alijs, & multi ſunt interius nimium ſordidi, qui tamen exterius nitidi videri volunt. Deinde ſi illi eremitæ veſtes internas habebant, quas vel ipſi, vel fullones lauarent, illorum habitus non erat talis, qualis erat habitus Pauli Primi Eremitæ, Hilarionis, Antonij, Fulgentij, ac demum talis, qualem Marquez, & illius ſimiles contendunt, vnica videlicet tunica quam nunquam deponerent ſiue per hyemem, ſiue per æſtatem.

Dicet, quòd illorũ habitus erat, vel nigellus, vel lactineus nõ artificialis, ſed naturalis, & talis, qualẽ natura præbebat, qualem legimus tuliſſe Beatum Fulgentium, de quo ait, qui eius vitam ſcripſit. *Subtus caſulam nigello, vel lactineo pallio circumdatus inceſſit.* Verùm hæc euaſio difficultatem non tollit; nam neque D. Fulgentius, nec aliquis Sanctorum Monachorum, vel Eremitarum veſtem, quam ſemel induit, vmquam lauiſſe repertus eſt; immo de Sancto Hilarione inſigni eremitarum parente legitur, illũ ſaccũ, quo ſemel indutus fuit, nũquam aut mutaſſe, aut lauiſſe, cum ſuperuacaneum eſſe diceret, munditias in cilicio quærere. Deinde ſi habitus illorum eremitarum non erat tunica nigra, ſed vel nigra, vel alba, prout vellerum natura concedebat. Non ego habitus eremitarum, quos ab Auguſtino inſtitutos fatentur, erat tunica, ſiue cuculla nigra zona pellicea præcincta, ſed tunica, vel nigra, vel alba, quam naturalis velleris color tribuebat. Vt quid ergo pro cuculla nigra tantoperè decertant? Certè ſi hæc reſponſio admittatur, falſitatis apertiſſimæ conuincuntur, quæ de ipſa cuculla nigra ſcribuntur in ſermone D. Ambroſij, in Epiſtolis Valerij, & Sigiberti, & in ſermonibus ad Eremitas.

Septima repugnantia notatur illis verbis: *Lauacrum etiam corporis, cum infirmitatis neceſſitas cogit, minimè denegetur, ſed fiat ſine murmure de concilio medicinæ. & infra. neque erant ad balnea; ſiue quocumque neceſſe fuerit, minus quàm duo, vel tres.* Hæc etiam verba crediderim antiquis eremitis in ſolitudinibus degentibus vnica tunica ſiue per æſtatẽ, ſiue per hyemem indutis, parum affabre conuenire. ſanè da B. Fulgentio, quem vitæ eremiticæ à B. Auguſtino inſtitutæ verũ exemplar producunt, ſcribit Autor illius vitæ anonimus, qui illius diſcipulus extitit c. 30. quòd perſuadentibus medicis, vt lauacris balnearibus vteretur. *Non quid balneæ, reſpondit, facere poterunt, ne homo mortalis expleto vitæ ſuæ tempore moriatur. ſi verò proximam mortem nec aquarum calidarum poſſunt fomenta repellere, cur mihi obſecro perſuadetis, vt rigorem diu ſeruatæ profeſſionis in fine diſſoluam?* Hæc ſanctus ille Epiſcopus, qui cum morti eſſet vicinus, ne rigorem ſuæ profeſſionis diſſolueret, aquis balnearibus vti noluit.

II. Nec ſufficere videtur ad has difficultates euitandas, quod inquit Marquez, Eremitas à B. Auguſtino inſtitutos Cœnobitas fuiſſe, non Anachoritas: ſiue enim Anachoritæ, ſiue Cœnobitæ fuerint, ſi tales erant, quales illos fuiſſe, tum ipſe cap. 8. §. 4. tum alij paſſim affirmant, præcipuè Autor ille ſermonum ad eremitas ſerm. 5. 14. 27. & 28. Frater Iordanus lib. 1. cap. 15. Paulus Bergonenſis, Coriolanus, & alij, nempe in ſolitudinibus viuentes, cuculla nigra, eaq; zona pellicea nunquã ſoluenda induti, eadem prorſus difficultates manent, & non tolluntur repugnantiæ, ſi dicatur, illos fuiſſe Cœnobitas, & non Anachoritas, vt conferenti patebit.

Caput vigeſimumprimum.

Contrariæ ſententiæ rationes afferuntur, & ſoluuntur.

I. COntra ſententiam tribus capitibus proximè antecedentibus firmatam producit Ioan. Marquez. cap. 7. §. 13. leuiſſimas nonuullas coniecturas, ad ſuadendum, B. Auguſtinum ſuam Regulam non clericis canonicis, ſed ſuis eremitis primitus ſcripſiſſe. Prima coniectura eſt. In Editione Plantiniana operum D. Augſtini edita eſt ipſa regula ſub hoc titulo: *Regula B. Auguſtini ad ſeruos Dei*. Certum verò eſt, illum fuiſſe titulum fratrum illorum temporum, quod mille teſtimonij poſſet probari.

Reſpon

Reſpondeo. quid ſi pro vna Plātiniana editione ſexcentas alias proferamus, quibus eadem regula edita fuit ſub titulo vel ſpeculi clericorum, vel regulæ de communi vita clericorum, vel ſermonis de communi vita clericorum? Præterea vnde conſtat fratres illorum temporum omnes fuiſſe eremitas Auguſtinianos? Vel vnde conſtat eremitas, qui nunc ſunt, fuiſſe temporibus diui Auguſtini? Vnde etiam habent eremitæ, vel diuino, vel humano iure, vel Chriſti, vel Papæ, vel Imperatoris, vel alterius Principis priuilegio, quòd ipſi ſoli nomine ſeruorum Dei nuncuparentur, vt cum audis ſeruū Dei, ſtatim eremitam auguſtinianum neceſſe ſit intelligere? Ego enim fateor meam ignorantiam, iſtius modi priuilegia nunquam vidi.

II. SEcunda coniectura. licet clerici canonici etiam ipſi inter ſeruos Dei computari poſſent, tamen verus, & proprius illorum titulus erat, quo illos compellauit Valentinus Abbas in epiſt. 256. Dominos ſuos clericos illos vocans.

Reſpondetur. clerici D. Auguſtini iure merito vocari poterant Domini, & nihilominus à conſortio ſeruorum Dei non excludebantur, nec conſequenter à nomine. Nam & Auguſtinus vice verſa vocat ipſum Valentinum dominum, & tamen à conſortio, & nomine ſeruorum Dei non excludit. videatur epiſt. 46. & 47.

Tertia Coniectura. B. Auguſtinus fundauit ſuā Regulam in Actis Apoſtolorum, præſertim in 4. c. vbi de communi vita Chriſtianorum primitiuæ Eccleſiæ ſermo habetur, quam viram agebat Auguſtinus, prius quàm clericos inſtitueret.

Reſpondeo, in primitiua Eccleſia omnes fideles communem vitam ducebant tam clerici, quam laici, & multò magis clerici, inter quos tale inſtitutum per aliquot ſecula durauit: & re vera tale inſtitutum præfert ipſum nomen clerici, vt habes ex cap. duo 12. quæſt. 1. Cæterùm vt hæc ratio ſaperet, multo ſale opus eſſet. Nam eſto B. Auguſtinus ſuam regulam in actis Apoſtolorum fundauerit: Eſto etiam antequam eſſet clericus, vel clericos inſtitueret, communem vitam cum ſocijs & amicis apud agros proprios duxerit, quid inde? Num ex hoc ſequitur, quòd vel fuerit eremita, vel quòd eremitas inſtituerit, vel quòd hanc regulam illis tradiderit, quæ toto Cælo ab illorum inſtituto diſtat, vel quod eam non dederit clericis? minimè gentium. neque vllus licèt acutiſſimus Logicus iſtiuſmodi ſequelas per veram artem ſillogiſticam deducet.

III. QVarta coniectura. Iubet Auguſtinus fratres ſuis manibus laborare, & lucrum in commune conferre, & de eo viuere. Hoc in eremitas optimè quadrat, non in clericos, qui de redditibus Eccleſiarum alebantur.

Reſpondeo. B. Auguſtinus in regula iubet, vt nullus ſibi aliquid operetur, ſed vt omnia opera noſtra in communi fiant, maiori ſtudio, & frequentiori alacritate, quam ſi nobis ſinguli propria faceremus. Quòd vero operemur manibus ita, vt aliquid lucremur, & lucrum in cōmune conferamus, vt inde ſumptus pro victu, & veſtitu neceſſarios nobis faciamus, in regula noſtra, non legitur: ſed etſi legeretur, quàm optimè in clericos illorum temporum quadraret, colligitur ex Actis Apoſtolorum, & ex epiſtolis Pauli, in quibus Petrus, & Paulus, qui erant Apoſtoli, nihilominus leguntur proprio labore manuum ſibi ipſis victum comparare voluiſſe, vt B. Auguſtinus notauit in lib. de Opere monachorum. Colligitur etiam ex Decretis Concilij IV. Carthaginenſis cap. 51. & duobus ſequentibus, cui B. Auguſtinus interfuit, antequam regulam ſcriberet, & ex alijs, quæ videri poſſunt apud Gratianum in ſuo Decreto. 91. d. Eſto etiam clerici Hipponenſes ex redditibus Eccleſiæ alerentur, vtile tamen erat, illos ad ocium fugiendum, & bonam valetudinem ſeruandam, aliquid manibus ſuis operari.

Poſtrema coniectura deducitur ex diuerſis modis, quibus B. Auguſtinus vtrunque Ordinem inſtituit, eremitarum, & clericorum, quæ coniectura quoniam nullo ſolido fundamento ſubnixa eſt, ſilentio prætermittitur, ne tempus conteramus. Hoc vnum aduertentes, falſum omnino, & contra omnem veritatem eſſe, quod idē Autor pag. 103. & 104. ſcribit, in reformatione Ordinis Canonici per Concilium Aquiſgrani habitum facta, non fieri mentionem Regulæ B. Auguſtini, quia Ordo Canonicus, de quo in eodem Concilio agebatur, ſupponebatur à Concilio diuerſus ab Ordine per d. Auguſtinum inſtitutn, quando Regulam ſcripſit. Hoc inquam falſiſſimum eſt, nam ſi illi diuerſi erāt à canonicis per D. Auguſtinum inſtitutis, cur pro illorum reformatione recitati ſunt à Concilio ſermones ipſius B. Auguſtini de communi vita clericorum, & in libello pro eadem reformatione edito regiſtrati, nimirum cap. 112. & 113. Dices, at licèt ibi regiſtrati fuerint dun ſermones priores, non tamen regiſtrata fuit Regula. Reſpondeo, Regula non fuit regiſtrata, quia ſupponebatur tanquam notiſſima, ſecundum quam omnes canonici paſſim conſueuerant profiteri, quam ob cauſam vocabatur per anthonomaſiam regula canonica: ſed nihilominus cum fuerit ſcripta poſt primum, & ſecundū ſermonem, & dicatur ſermo tertius in ordine de communi vita clericorum, ſufficit ad conuincendū, quòd Ordo ab Auguſtino inſtitutus, ſiue rectius reſtitutus, non fuit diuerſus ab Ordine canonicorum, de quibus in Concilio Aquiſgrani habito mentio habetur. Porro in hoc verum dicit, cum ait, cauſam, ob quam Concilium dictę regulæ non meminit, fuiſſe, quia mens concilij erat, exactam quandam viuendi normam ex dictis Sanctorum Patrum, & ſacris canonibus collectam, ipſis canonicis præbere, quæ non ita exactè in ipſa Regula B. Auguſtini habetur, ſicut habetur in Regula B. Benedicti: & ideò ſuppoſita ipſa Regula tanquam notiſſima Concilium in colligendis Canonibus, & dictis Sanctorum Patrum laborauit. Quod præterquam ab Aymonio Hiſtorico illorum temporum lib. 5.

lib.5.de rebus geſtis francorum cap.10. & 17. notatum fuit, colligitur ſatis euidenter ex altero Concilio Aquiſgrani habito cap.15.

Caput vigeſimumſecundum.

Quis nam fuerit Clericorum Canonicorum à D. Auguſtino inſtitutorum verus habitus, & quale indumenti genus eſſet, quod Birrum vocabant, explicatur.

I. PRæter ea, quæ pro clericali Sanctiſſimi Patris inſtituto probando hactenus deduximus, poteſt eadem veritas alia ratione à poſteriori, & à ſigno ſumpta ex ipſa delatione clericalis habitus euidentiſſimè cõfirmari. Nam etſi iuxta vulgatum,& protritum, veſtate prouerbium, habitus non faciat monachũ, ſed profeſſio regularis cap.porrectum. de Regularibus. Nihilominus ab externa delatione habitus regularis ad internam regularis inſtituti profeſſionem legitimè inferri poſſe, nullus ſciens, & prudens negabit. Verùm priuſquam probemus, B. Auguſtinum etiam in ſede Epiſcopali poſitum communem habitum cæterorum clericorum cum ipſo viuentium detuliſſe operæpretium erit, quis nam fuerit eorundem clericorum proprius, & verus habitus, prius explicare. Quem B. Auguſtinus ſerm.2. de communi vita clericorum ſatis ſufficienter his verbis explicare viſus fuit, cum ait: *Nemo det Birrum, vel lineam tunicam, vel aliquid aliud, niſi in commune.* Ex iſtis enim verbis colligimus, duo veſtimentorum genera eſternum habitum clericorum canonicorum B. Auguſtino conuiuentium cõſtituiſſe (de interno enim nunc non quærimus) Quorum alterum erat Birrus, alterum tunica linea; quibus nihilominus tertium genus mea opinione addendum, videlicet talaris tunica. Nam illos ſub tunica linea genus aliquod indumenti oblungi & talaris non induiſſe, rationi, & veritati conſentaneum non eſt. ſed quale indumentum eſſet Birrus, qualis etiam eſſet tunica linea, cuiuſuè formæ, aut materiæ, coloris, quis illorum vſus, explicare, hoc opus, hic labor. Dicemus 1. de Birris in hoc capite, ac ſubinde de tunicis lineis & alijs indumentis in ſequentibus verba faciemus.

II. CIrca Birros ſex inquiremus. Primò, quod nã genus veſtis illud eſſet, quod olim Birrus dicebatur. Secundò, quæ illius eſſet forma. Tertiò, ex qua materia confici conſueuiſſet. Quartò, cuius eſſet coloris. Quintò, quæ perſonis Birris vterentur. Sextò, quo tempore, & quibus in locis birros portarent. Circa primum quæſitum Eraſmus in cenſura ad Regulam B. Auguſtini cenſuit, Auguſtinianum Birrum idem fuiſſe, quod pileum rubrum, quod crederet nomen Birrus, vel Burreum à nomine græco pirron deductum, quaſi flammeum, vel igneum, ſiue quod idem eſt, coloris rubri, vel ignei, in qua ſententia fuerunt etiam non nulli catholici. Coriolanus referente, Marquez cap. 7. §.6. in initio dixit, Birrum Auguſtinianum fuiſſe Birretum clericale, quo etiam Epiſcopi non ſolum ex clericis, verùm etiam ex Monachis aſſumpti vtuntur, & citat in eandem ſententiam Ludouicum de Angelis lib. quarto, de Vita Diui Auguſtini cap. decimoquinto. & ſanè ipſe Ludouicus de Angelis duplicem Birrum diſtinguit, alterum amicularem: alterum quod eſt capitis tegumentum. & infra dicit, quòd Fratres Eremitani Pariſijs birretum geſtare conſueuerunt. Verùm hi omnes à veritate longè aberrant: etſi enim non negem ab hac voce birrus, vel birrum deriuare birretum, quod paruum eſt capitis operimentum, poſtea quàm antiquorum Birrorum vſus ſublatus fuit, tamen vox iſta birrus apud veteres nec pileum, nec quod nunc vocamus birretum, ſiue rubeum, ſiue nigrum, ſiue alterius coloris, vllo modo deſignabat, nam vſus birreti, ac etiam pilei ex Pollidoro Virgilio lib.4. cap. 18. de Rerum inuentoribus, recens admodum eſt, veteres enim omnino caput non velabant, vt ille ait, idquè præſertim de rubro pileo, ſiue birreto prorſus affirmari oportet, quæ neque apud Epiſcopos, neque etiam S. R. E. Cardinales, ſed apud ſolos Romanos Pontifices olim in vſu erant, ſicut ex lib. 1. cæremoniarum cap.6. habes, & Innocentius huius nominis IV. Romanus Pontifex primus fuit, qui, Platina referente, ipſos S. R. E. Cardinales rubro pileo ad dignitatem Cardinalitiam decorandam donauit.

CArdinalis Baronius tom. 2. Annal. ſub anno III.
261.num.90.& ſeqq. ſuſpicatur, Birrum Auguſtinianum idem fuiſſe cum amictu illo, quo nunc etiam Epiſcopi, & clerici canonici multis in locis vtuntur, quod almutiam, ſiue mozzettam nuncupamus. Hunc enim amictum in vſu apud regulares canonicos fuiſſe non ſolùm conſtitutiones pro generali totius Canonici Ordinis reformatione à Benedicto XII. editæ in cap. de forma & honeſtate habitus,& veſtimentorum, ſed multorum etiam collegiorum vſus antiquiſſimus in Hiſpanijs, Gallijs, Italia, & alijs in locis oſtendit, & canonici Congregationis noſtræ Lateranenſis ante annos circiter 25. almutijs in Eccleſijs cum diuinis intererant, ſemper vti conſueuerant, & ego tunc temporis, cum nec dum ſacerdos exiſterem, tali habitu in choro vtebar; Nec ſatis adhuc exploratam habere potui cauſam legitimam, ob quam illarum vſus ad ſolos Prælatos ex omnibus canonicis nunc reſtringatur. Ab hac ſententia non multum diſtare videtur Coriolanus in defenſorio cap. 5. ad tertium argumentum, cum ait, Birrum ſecundum famoſiores Vocabuliſtas, & Decretiſtas eſſe caputeum illud intus ſoderatum (verbis illius vtor) pendens à collo per humeros ad brachia, quaſi per cubitum, quo adhuc in Eccleſijs Cathedralibus canonici ſeculares vtuntur. etſi non ſatis explicet,

Baro-

an illud caputeum ſit almutia, an cappa, an cappuccium de pellibus, quas forcaturas vocant. Hæc Baronij ſententia non nullis ſatis plauſibilis videtur. Sed eſto ſub nomine Birrorum etiam ipſæ almutiæ quadantenus comprehendantur, non eſt tamen hoc iſtius nominis proprium, & ſolum, & adæquatum ſignificatum.

IV. QVo circa reſolutè dicendum eſt, birros olim maximè circa tempora B. Auguſtini non fuiſſe birreta, nec rubra capitis tegumenta, nec ſolas almutias nomine birrorum comprehenſas, ſed veſtes amplas & longas fuiſſe, quæ totum corpus ita contegerent, vt etiam caput poſſent operire, quæquè pileorum noſtrorum, & capparum officio tunc temporis fungerentur. & non ſolùm apud Epiſcopos, & cleticos, verùm etiam apud monachos, immo & laicos, ſiue nobiles, ſiue ignobiles, ſiue Chriſtianos, ſiue etiam Paganos in vſu eſſent. Hanc verò ipſiſſimam fuiſſe huius nominis acceptionem, & ſignificationem pluribus antiquorum, & quoad hoc probatæ ſatis fidei Autorũ teſtimonijs ſtatim adducendis conſtabit. Horum primus eſt Ioannes Caſſianus lib. 1. de Inſtitutis renunciãtium c. 7. Vbi de habitu religioſorum primitiuæ Eccleſiæ in Egypto degentium verba faciens inquir: *Poſt hæc anguſto pallio, tam amictus humilitatem, quam vilitatem pretij, compendiumq; ſectantes, colla pariter, atque humeros tegunt, quod maſortes tã noſtro, quam ipſorum nuncupatur eloquio, & ita planeticarum atque birrorum pretia ſimul ambitioneq; declinant.* Hinc habemus primò, apud veteres eundem fuiſſe vſum birrorum, & planeticarum, planetica verò cappam longam ſignificat, & amplam, 2. habes, birros antiquorum veſtes non ſolũ vulgares, ſed etiam precioſas extitiſſe. II. eſt Clemens Alexãdrinus lib. 2. Pedægogiæ c. 4. vbi inquit: *Clamys, quæ dicitur ephestis, aut birrus, quia corpus complectitur.* 3. eſt Põtius Diaconus, qui vitam B. Cypriani ſcribens ait: *In agrum Sexti perductus eſt, & ibi ſe lacerno byrro expoliauit, & genua in terram flexit.* Porro lacernum, ſiue lacernam non breuem amictũ eſſe, qualis eſt, quem almutiã vocamus, ſed longam veſtem amplam, & fluentem, habes ex Cicerone in ſecunda Philippica, Iſidoro lib. 19. c. 24. Suetonio in Claudio c. 6. & in Auguſto c. 40. Plin. lib. 18. c. 25. Aulo Gellio lib. 13. c. 20. & ex Iuuenali Satyra 9. vbi notat, lacernam veſtem fuiſſe, quæ togæ ſuper addebatur ad aeris iniuriam repellẽdam. Quartus eſt canon. 12. Concilij Gãgrẽſis relatus in c. ſi quis virorum 30. d. in quo dãnantur hæretici Euſtathiani, & illorum Sectarij, qui putabant propoſito, ideſt ſanctæ continentiæ conuenire, vt pallio vterentur, tanquam ex eo iuſtiam habituri, & reprehendebãt, vel iudicabant eos, qui cum reuerentia birris vtebantur, & alia veſte cõi, quæ in vſu erat. Ex quo canone pariter habes, birrum tẽpore illius Cõcilij veſtẽ cõem fuiſſe, quæ paſſim in vſu erat, ſicut palliũ. Quintus eſt Celius Rodiginus, qui lib. 16. antiquarũ lectionum ita ſcribit: *Birrum fuiſſe romana veſtem Græci ſcribunt, & comprobat lib. 4. Martianus. birrus inquit, & tunica nomen veſtis habent. Meminit eiuſdẽ vocis Seruius Gramaticus in decimo Aeneidum, ſed non explicat eam.* Hinc etiã habes, nomen birri ex Latinis ad Græcos profectum, nõ ex Græcis ad Latinos deriuatũ. Habes etiã bitrum veſtem fuiſſe tũ Paganis, tũ Chriſtianis cõem. Sextus eſt Flauius Vopiſcus in Carino, ad librum Suetonij additus, qui Gallorum Attrebatenſium prodigalitatem, & luxum exaggerans, quòd birros pretioſos comicis, & ſcenicis donarent: *Donati ſunt,* inquit, *ab Attrebatẽſibus birri pretioſi, birri canuſini.* *Septimus Gregorius Turonenſis lib. 2. Hiſtoriæ Francorũ c. 1. vbi de S. Brixio, ſiue Britto inquit, quod prunas ardentes in ſuo birro portauit per ciuitatem ad ſuã innocentiam demonſtrandã.* Octauus eſt Codex Theodoſianus lib. 14. l. 2. ſub tit. de Veſtibus oloueris, ſiue oloſericis, vbi ait: *Seruos ſanè omnium (quorum tamen Dominos ſolicitudine conſtat militia non teneri) aut birris vti permittimus, aut cucullis.* Vbi vides, eundem ferè apud veteres etiam Paganos birrorum, & cucullarum vſum extitiſſe. Non ob hoc tñ Theodoſium paganum fuiſſe affirmauerim. Nonus eſt Vincentius Beluacẽſis, qui in ſpeculo Hiſtoriali lib. 23. c. 4. de S. Deicola ſcribit: *Birrum ſuum, quẽ Græci amphibalum vocant, deponere voluit, refrigerandi gratia.* Porrò nulli dubium eſt, indumentum quod Græci amphibalum vocant, idem eſſe cũ eo, quod nos pallium, ſiue cappam nuncupamus. Decimus eſt Ioannes Diaconus, qui lib. 4. Hiſtoriæ Longobardorum, c. 6. de Longobardis ita ſcribit: *Longobardi ſuper equos equitantes tributos birros mittebant, ſed de Romanorũ conſuetudine traxerãt.* Ex quibus omnibus appatet, birrum apud veteres non fuiſſe pileũ, aut aliud capitis tegumentũ, quod birretum vocamus, ſed genus veſtis externæ amplæ, & longæ, ac fluentis, qua non ſoli Epiſcopi, vel clerici, ſed monachi, laici, nobiles, vulgares, liberi, ac ſerui, chriſtiani, & pagani promiſcuè vtebantur.

CVius verò formæ iſtud indumentũ eſſet, nõ eſt facilè iudicare: nam vel de omnibus birris generaliter, & vniuerſaliter ſermo eſt: vel ſolũ de birris eccleſiaſticorũ, quales clericorũ canonicorũ auguſtinianorũ erant. Et ſanè ſi de omnibus generaliter ſit ſermo, fateor me certã, ac determinatã formã antiquorum birrorum apud nullũ probatũ Autorem hactenus deprehendiſſe. hoc tamẽ certum, & conſtans, illos talis formæ extitiſſe, quæ non ſolùm ad humeros, & totum corpus, verùm etiã ad caput tegendum, ſi opus foret, & ad iniurias aeris arcendas apta eſſet. Vnde mihi probabile, ac certum eſt, antiquos birros vel cucullatos fuiſſe, vel caputiatos. Id. n. deducitur primò ex ipſo nomine birri, a quo nulli dubium, nomẽ birreti deductum, quo homines capita contegunt. Secundò quia ex Codice Theodoſiano habemus, vſum birrorum, & cucullarum eundem ferè extitiſſe; cucullæ verò capiti tegendo inſeruiebant: atque ita neceſſariò etiã dicere debent, qui pro eodẽ accipiunt birrum, & almutiam. Nam almutiam, ſiue almutium olim in vſu ad caput tegẽdum fuiſſe, probat Molanus lib. 3. de canoni- V.

nonicis c. 5. Sin autem de birris clericorum, & Epiſcoporum in ſpecie loquamur, diſtinctione vtẽdum cenſeo: Nam vel loquimur de birris, quos ille ferebant ſuper veſtibus lineis in Eccleſijs cum diuinis officijs celebrandis aderant, vel de birris, quos extra clauſtra incedentes per ciuitates, & loca publica geſtabant: neque enim credendum eſt, illos cum ſola tunica linea, ſine aliqua ſuperiori veſte longa, & talari per ciuitates inceſſiſſe, id. n. illorum dignitatem, & grauitatẽ minimè decuiſſet, quod, & ſexta ſynodus c. 27. & Zacch. Papa in ſynodo Romana, & Leo IV. & alij relati à Gratiano. 2 r. q. 4. expreſsè omnibus clericis, præſertim verò Epiſcopis, & ſacerdotibus, interdixerunt. Quorum canones licèt ipſo Auguſtino poſteriores ſint, oſtendunt tamẽ, in Eccleſia Dei ſemper cuſtoditum, vt Epiſcopi, & ſacerdotes ſine decenti habitu, & ſuperiori veſte lõga, & talari, quam ſtolam, ſiue cappam gloſ. in d. loco vocat, in publicum non proditent. Et quidẽ ſi de birris Eccleſiaſticis, ſiue quorum in ſolis Eccleſijs vſus erat, loquamur, probabile crediderim, eos illius formæ, plus minus extitiſſe, cuius nunc ſunt, vel quales olim erant cappæ, quas clerici tum regulares, tum ſeculares in Eccleſijs geſtabant, ac nunc etiam gerũt, vel clauſæ, vel apertæ anteriori apertæ. Mos enim erat olim in Eccleſia, vt clerici etiam ſeculares cappas à parte anteriori apertas, & nigras deferrent à feſto omnium Sanctorum vſque ad feſtũ Paſchæ Reſurrectionis excluſiuè, quod præſertim Romæ ſeruabatur in Eccleſia Lateranenſi, & D. Petri, & S. Crucis in Ieruſalẽ, & ab omnibus Clericis cameralibus, & Prælatis Curiæ Romanæ: quam ob cauſam feſtum omnium Sanctotum vocabatnt feſtum capparum, vt tradit Auguſtinus noſter Ticinenſis in Dilucidacio p. 1. prefat. 29. aut fortaſſe cõcedi poſſet Baronio, illos talis formæ extitiſſe, qualem nunc babent almutiæ, quas Epiſcopi, & etiam non nulli Canonici, tum ſeculares, tum regulares in Choro deferunt: licèt probabilius ſit, almutias loco illius habitus, quem olim mafortem vocabant, ſeu breue palliolum ſucceſſiſſe, quod multipliciter ſuaderi videtur. Primò ex forma illius habitus à Caſſiano deſcripta lib. 1. de inſtitutis renunciantium c. 7. quæ omnino eadem cum forma almutiæ fuiſſe videtur: ait. n. mafortẽ fuiſſe breue, & anguſtum palliolum, quo ſolum collum, & humeros tegebant. & Seruius in 1. Aeneidum dicit, illum recinum à Latinis vocatum, quia ſub gula à parte anteriori ligabatur, & poſt tergum reijciebatur, quod in almutium optimè quadrare nullus non videt. Secundò, quòd videamus, in more poſitum fuiſſe apud veteres, vt eiuſmodi palliolo tum monacbi, tum clerici, tum ẽt Epiſcopi vterentur. Quam ob cauſam de S. Germano Pariſienſi Epiſcopo ſcribit Venantius Fortunatus, quòd Clodouæus Rex Francorum cum ad illũ viſendũ acceſſiſſet, viri ſancti palliolum allãbit. etſi diuinare liceat, hîc fortaſſis acceptũ, vt licèt nõ omnes Epiſcopi ex regularibus aſſumpti tunica linea vtantur, omnes tñ almutia vti conſueuerint, quòd almutia nõ ſit peculiaris habitus clericorũ, ſed cõis tum cleticorum, tũ monachorum: ſicut ẽ contrario vſus birrorum monachis quandoq; fuit inteſdictus vt colligitur nõ ſolũ ex Caſſiano loco citato, ſed ex Iſidoro in ſua Regula monaſtica.

VI. DEmũ ſi quæratur forma birrorũ, quos antiqui clerici auguſtiniani extra clauſtra deferebãt, Augſtinus Ticenenſis nõ vulgaris eruditionis autor loco proximè citato cõtendit, eãdem formã illos babuiſſe, quã nunc babent cappæ, quibus nõ nulli canonici tegulares, ac inter eos lateranenſes vtuntur, quã opinionẽ ſicut pro certa non vẽdito, ita nec detrecto. Hoc mihi certiſſimum vſum capparum iuxta formã, qua nunc Lateranẽſes vtuntur, antiquiſſimũ eſſe, nec Canonicos Lateranenſes eiuſmodi formã à Chartuſianis, vel à Fratribus Ordinis S. Dominici mutuaſſe. Quin potius fratres S. Dominici, & Chartuſianos à Canonicis regularibus deſumpſiſſe. Et q illarum vſus vetuſtiſſimus ſit, colligitur ex Io. And. in Clem. 1. in verb. habitus de electione, & ex picturis vetuſtiſſimis antiquorũ canonicorum, quas idẽ Ticenenſis fatetur, ſe vidiſſe Papiæ in tẽplo D. Petri in Cælo aureo, & Lucæ in Eccleſia S. Fridiani, antequã illi canonici reformationem frigdionariã ſuſcipientes, noſtræ Cõgregationi eſſent vniti. Quod ẽt fratres Ordinis D. Dominici à canonicis regularibus eiuſmodi habitum acceperint, facilè ſuadetur, quia illi ex canonicis regularibus, non ab illis canonici regulares ortum habuerunt. Ac tandẽ, quòd Chartuſiani eiuſmodi formã habitus à Canonicis regulatibus, potius quã canonici regulares ab illis acceperint, præter rõnem proximè dictã, nimirum quia illi ẽt ex canonicis regularibus ortum babuerunt, colligitur ex eodem Io. And. in c. innotuit de elect. vbi expreſsè dicit, Canonicos regulares ſimiles fuiſſe chartuſienſibus, quo ad formã cappæ, ſub qua tunicã lineam deferebant. loquebatur autem Io. And. non de canonicis in monaſterio Frigdionario reformatis, quippe qui reformationẽ illã multis annis anteceſſit, ſed de antiquis illis canonicis regularibus, qui paſſim in Gallijs, Italia, & in Anglia degebant. nam & textus illius c. innotuit, de canonicis Anglianis loquitur, qui cum chartuſianis antiquiores eſſent, nõ potuerũt formã habitus ab illis accepiſſe. Iſtorum omnium birrorum, & illorum formæ ſub nomine almutiorum, vel capparum meminit Benedictus XII. in reformatione genetali canonici Ordinis c. de forma, & honeſtate babitus, & veſtimentorum.

VII. QVod attinet ad materiam birrorum, videntur veteres ſenſiſſe, birrorum materiam lineam, ſed vilem, & aſpetam fuiſſe. & ſanè Birrus apud Seuerum Sulpitium Dialogo 1. pro Endromide birta, & villoſa accipitur, qua viles homines vtebantur, & Auſonius Drepario ſcribens ait.

Nobilis borribili iungatur purpura burræ.

Papias quoque birrum amphibalum villoſum eſſe dixit, & cum eſſet habitus quo ſerui, & viles perſonæ vtebantur, conſequens eſt, vt ex vili materia conſtatet, idq; præſertim, ſi idem erat birrus, & lacerna: Etenim lacernam ex craſſa, & vili materia

con-

confectam, illi verſus Iuuenalis ſatyra nona indicant.

Pingues aliquando lacernas.
Munimenta togæ, duri, craſſiq; caloris.
Et malè percuſſas textoris pectine Galli.

Verùm quemadmodum non eadem erat omnium illorum conditio, qui birris vtebantur,& erāt alij nobiles, ac diuites, alij plebei, & pauperes: ita non eadem omnium birrorum erat materia,ſed erant alij lanei viles, & aſperi, alij verò ſerici, nobiles, & nitidi, alij etiam mediocris pretij. Conſtat id præſertim ex verbis Flauij Vopiſci ſupra allegatis, in quibus birrorum Attrebatenſium meminit, quos precioſos Comitis donauerant. Et teſtimonio Caſſiani allegato ſcribentis, antiquos monachos mafortibus vſos, ad birrorum pretia ſimul, & ambitionem declinandam: ſed maximè omnium conſtat ex D. P. Auguſtino ſerm. 2. de Communi vita clericorum, vbi inter veſtes pretioſas numerat birrum: *Nolo* (inquit) *talia offerat ſanctitas veſtra, quibus quaſi ego ſolus decentius vtar. offeratur mihi v. g. birrum pretioſum, fortè decet Epiſcopum, quamuis non deceat Auguſtinum, ideſt hominem pauperem, de pauperibus natum. & infra. talem debeo habere veſtem, qualem poſſum, ſi non habuerit, fratri meo dare.* Sentit ergo Auguſtinus, ſuo tempore fuiſſe in vſu birros precioſos, & birros mediocris valoris, quemadmodum erāt etiam infimi.

VIII. DE birrorum colore Feſtus ſcribit: *Burum dicebant antiqui, quod nunc dicimus rufum.* Quæ ſententia placuit Eraſmo, qui putauit, birrum dici à voce græca pyrron, quaſi igneum, vel flammeum. Conſenſerunt non nulli ex Catholicis, inter quos Euſebius Corradus noſter. Sed decipiuntur, quia birrus, ſiue birrum nomen græcum non eſt, neque ex græco deductum, vt Suidas, & Cælius Rodiginus ſupra notatus animaduerterunt; immo potius ex Latinis ad Græcos profectum. Vnde non debet ſcribi cum y. ſed cum i. & licèt apud antiquos fortaſſe magis eſſent in vſu birri flammei, vel rubri coloris, præſertim apud Gallos, vel Germanos, qui etiam nunc frequentius eodem colore in ſuis veſtimentis vti conſueuerunt: erant tamen alterius etiam coloris, & D. Gregorius in Regiſtro lib. 7. epiſt. 5. meminit cuiuſdam Chriſtiani, qui de ſacro fonte ſuſceptus, birro albo indutus fuit. Et quicquid eſſet de birris laicorum, tamen birri clericorum, maximè Auguſtinianorum, mea opinione, rubri nō erant, quia ſi tunc rubeas veſtes detuliſſēt, nunc etiam deferrent, ſicut deferunt tunicam lineam, neque fuiſſet illis color rubus in veſtibus interdictus, quem tamen ferè ſolum, alijs omnibus conceſſis, Benedictus XII. interdixit: exceptis tamen illis, qui S. Theologiam, vel ius Canonicum in ſtudio Pariſienſi publicè profiterentur.

IX. QVod ſpectat ad perſonas, quæ birris vtebantur, quanquam illorum vſus iam apud multos aboleuerit, & a ſolis Epiſcopis, & clericis retentus fuiſſe videatur, tamen certum eſt, apud antiquos, non ſolum Epiſcopos, & clericos, ſed fortaſſe etiam monachos, & laicos, ſiue nobiles, ſiue ignobiles, ſiue Chriſtianos, ſiue etiam Paganos, vſum birrorum habuiſſe. Et quidem antiquos Epiſcopos birris vſos, conſtat non ſolùm ex dicto ſerm. 2. Auguſtini de communi vita clericorum, ſed etiam ex martyrio D. Cypriani, ac etiam ex vitis Sanctorum Athanaſij Alexandrini per Palladiū in Lauſiaca cap. 51. & Britij, ſiue Brixij Turonenſis per Gregorium Turonen. lib. 2. Hiſtoriæ Francorum cap. 1. deſcriptis.

Demum circa tempus vtendi eiſdem birris hoc ſolùm dicendum videtur, laicos pro libito in omni loco, & quouis tempore birris vti conſueuiſſe, ſicut & modò pallijs, vel cappis vtuntur: Clericos verò birris Eccleſiaſticis ſolùm in Eccleſijs, & inter diuina celebranda vſos: alijs verò in foro, & alijs locis vſos, cum clauſtra exire oportuiſſet, quemadmodum & nunc faciunt.

Caput vigeſimumtertium.

De tunica linea Clericorum Canonicorum cum D. Auguſtino in Monaſterio degentium.

ALterum veſtimenti genus clericorum canonicorum, cum Auguſtino in monaſterijs commorantium, erat tunica linea, de qua breuiter videndum, quodnam veſtimenti genus illa eſſet, quæ illius forma, quæ perſonæ, quo tempore & loco lineis tunicis vterentur. Quod nam indumenti genus eſſet tunica linea, cuius B. Auguſtinus meminit cum ait: *Nemo det birrum, vel lineam tunicam, niſi in commune.* Coriolanus cap. 5. ad 3. in omne latus, ſe vertit, vt ſuadeat, non fuiſſe veſtem lineam, quam nunc canonici regulares Lateranēſes geſtant, rocchettum nuncupatam, ſed illam, quā ſacerdotes, vel alij clerici in ſacris peragendis deferunt, quæ cotta, ſiue ſuperpelliceum dicitur. Verùm tunica linea, cuius ibi D. Auguſtinus meminit, non erat veſtis ſacra ex ſacreſtia accepta, vel in ſacreſtia ſeruari ſolita, ſicut cottæ & ſuperpelicia, accipiuntur, ac ſeruantur, ſed veſtis cōmunis vſualis, quæ ex communi veſtiario omnibus dabatur, & omni tempore ferebatur, quod negare nihil aliud eſt, niſi negare principia, & veritatem textus D. Auguſtini, quæ ſupponenda eſt, non in diſcrimen reuocanda: neque recentiores hoc negare audent, præſertim Marquez cap. 7. §. 6. in principio. Pro iſtius itaque primi dubij reſolutione duo reſolutæ dicenda ſunt. primò tunicam vſualem, & communem clericorum Auguſtinianorum, quoad ſubſtantiam, eandem fuiſſe, cum illa, quam nunc etiam clerici canonici multarum Congregationum ac in primis Lateranenſes deferunt, quæ camiſia romana, ſiue rocchettum vulgo nuncupatur, & hanc veſtem eandem eſſentialiter eſſe cum illa priſcorum canonicorum, ab Auguſtino inſtauratorum. I.

F Quæ

Quæ aſſertio poſt longam concertationem inter canonicos Lateranenſes, & monachos Caſſinenſes decreto inappellabili Summi Pontificis Pij IV. fuit probata, quod habetur conſtit. 95. inter bullas eiuſdem Pontificis, per quam conſtitutionem, & ſententiam definitiuam iudicialiter deciſum extitit, canonicos regulares Congregationis Lateranenſis eſſe de illis veris antiquis clericis, à B. Auguſtino, ſeu veriùs à ſanctiſſimis Apoſtolis inſtitutis: & illorum identitas cum dictis antiquis clericis ex identitate habitus fuit deducta, qui habitus eſt tunica linea, quam ſub cappa deferunt, vt notat gloſ. in Clem. 1. de electione in verbo habitus. ſeriem totius cauſæ cum allegationibus hinc inde productis, & relationibus trium Illuſtriſſimorum S.R.E. Cardinalium, & ſententia definitiua habes in Bullario Canonicorum regularium Lateranenſium pag. 509. vſque ad 533. & in libro Allegationum in eadem cauſa edito Cremonæ, apud Vincentium Comitem anno Domini 1567. Edidit quoque de habitu canonicorum regularium librũ eruditiſſimum Zaccarias Ferrerius Sacræ Theologiæ Doctor, & Iuriſconſultus ſuo tempore clariſſimus, quem habes cum prædicto Bullario pag. 436. & ſeqq.

II. SEcundò dicendum videtur, etſi canonici regulares Lateranenſes in publicis proceſſionibus, & in ſacris peragendis tunicæ lineæ, & vſuali ſuperpelliceum, ſiue cottam ſuper induant, ob maiorem erga diuina reuerentiam, nihilominus tunicam lineam vſualem rocchettum nuncupatam, eſſe verum, & proprium habitum clericalem, vnius & eiuſdem naturæ cum ſuperpelliceo, & ei in omnibus æquiualentem, ita vt tã cum ſola tunica linea, quam cum ſuperpelliceo addito dicantur eſſe verè, & propriè in habitu clericali. Hanc verò aſſertionem definiuerunt pariter Romani Pontifices Benedictus XII. in dicta Bulla Reformationis Generalis canonicorum regularium in cap. de forma, & honeſtate habitus, vbi pro tunica linea, quam vocat aſſentialem, & proprium habitum canonicorum, confusè, & indiſtinctè accipit ſuperpelliceum, cottam, rocchettum, ſeu camiſiam romanam, vt videri poteſt, & Pius IV. in eadem ſententia diffinitiua in cauſa præcedentiæ inter canonicos Lateranenſes, & monachos Caſſinenſes, in illis verbis *In veſte linea, clericaliq; habita incedentes*. Quorum verborum ſenſus verus, & legitimus eſt, canonicos Lateranenſes remanentes in veſte linea, quæ dicitur rocchettum, ſine ſuperpelliceo addito, eſſe verè in habitu clericali, & ſic incedentes, vel ſtantes præcedere poſſe, & debere ipſos monachos in quibuſcunque actibus publicis, & priuatis. Et ita occaſione cuiuſdam controuerſiæ in Congregatione Patauina ſapientiæ nuncupata exortæ, cui ego intereram, me inſtante, ac procurante. S. Congregatio Illuſtriſſimorum Cardinalium ſuper negotijs Regularium declarauit, & pronunciauit per ſuum Decretũ promulgatum anno Domini 1603. die 1. Septembris, cuius tenor ex Authentico exſcriptus hic tibi ſubijcitur.

Decretum Sanctiſſimæ Congregationis Illuſtriſſimorum DD. Cardinalium ſuper negotijs Epiſcoporum, & Regularium. *Cum ſuperioribus diebus die videlicet 4. Auguſti præſentis an. 1603. S.D.N. Clemens Papa Octauus in Congregatione Illuſtriſſimorum DD. Cardinalium ſuper negotijs Epiſcoporum, & regularium, & ex voto eiuſdem Congregationis ſuper controuerſia inter canonicos regulares Lateranenſes, & monachos Sancti Benedicti congregationis Caſſinenſis orta, occaſione præcedentiæ in congregatione nuncupata Sapientiæ, quæ in ciuitate Patauij celebratur coram Epiſcopo, interuenientibus in ea vno ex canonicis, & vno ex monachis prædictis, mandauerit obſeruari ſententiam alias inter eoſdem canonicos, & monachos latam à fel. rec. Pio* Papa *IV. prout iacet. cumq; deinde alia differentia in eadem congregatione Patauina inter eoſdem orta ſit, prætendens monachus caſſinenſis, vt non ſolùm canonicus regularis lateranenſis ad hoc, vt iuxta dictam ſententiam ſit præferendus, & anteponendus in digniori loco, teneatur dimittere ſuperiorem veſtem pallium, ſeu cappam nigram, ſed etiam induere ſuper linea veſte, quam rocchettum vocant, aliud ſuperpelliceum lineum, vulgo cottam nuncupatum, quemadmodum ſolet fieri ab ipſis canonicis* Regu*laribus in publicis proceſſionibus, eadem Sacra congregatio negotio maturè diſcuſſo declarauit, ſufficere, vt ipſi canonici regulares Lateranenſes in omnibus actibus publicis, & priuatis, & ſic etiam in eadem Congregatione* Patauina *remaneant dimiſſa tantummodo ſuperiori veſte nigra, in linea veſte, videlicet in rocchetto, abſque alio ſuperpelliceo, & tunc intelliguntur eſſe in habitu clericali iuxta eandem ſententiam Pij IV. & ita obſeruari mandauit.* Romæ *die 1. Septembris 1603.*

Alexander Cardinalis Florentinus. loco ſigilli. ✠

Hieronymus Agucchius Secretarius.

Et per hanc declarationem ceſſant omnia quæ Coriolanus cap. 5. ad tertium argumentum more ſuo effundit de tunica linea, quam Auguſtinus portabat in Eccleſijs, cum diuinis faciẽdis intereſſet, quæ non erat rocchettum, ſed cotta, & de Epiſcopis, Patriarchis, & canonicis ſecularibus, & alijs etiam Religioſis Ordinum Mendicantium, qui in Eccleſijs, & in proceſſionibus portant cottam, immo etiam quidam illorum portant rocchettum, & tamen non ſunt canonici regulares. Hæc enim omnia non tollunt, quin habitus clericorum à Diuo Auguſtino inſtitutorum, & cum quibus Auguſtinus viuebat, non eſſet tunica linea, ſiue illa eadem eſſet cum cotta, ſiue non, & quòd per hoc, quòd illam portabant in Eccleſia, non eſſet illorum habitus quotidianus. Neque etiam tollitur, quòd nunc non ſit verus habitus clericorum canonicorum, & quòd clerici conuenientes in hoc habitu cum antiquis clericis Auguſtinianis, non conueniant etiam in eſſentia, niſi aliud indumentum ſuper additum obſtet, quod vel canonici

nonici

Digitized by Google

nonici ſeculares, vel monachi, vel alij vtantur cotta, vel etiam rocchetto. Nam iſti omnes catenus vtuntur veſte linea, quatenus aliquo modo conueniunt cum antiquis clericis, plus minus, quorum inſtitutum propriè, & principaliter ſeruatur in Ordine Canonicorum Regularium, tanquam in primo analogato, ac deinde in alijs clericis ſecularibus, qui propiùs ad primum analogatum accedunt, & demum in monachis, qui naturam clericatus per accidens adiunctam habent: vnde fit vt habitus clericalis, qui eſt tunica linea, in canonico regulari ſit quotidianus, & vſualis, in alijs non item.

III. VTrum verò tunica linea, qua clerici canonici ab Auguſtino reſtituti vtebantur, idem veſtis genus eſſet cum eo, quod colobium vocabatur, non facilè aſſeruerim, primò quia etſi me non lateat, priſcos ante D. Auguſtinum colobijs lineis vſos fuiſſe, de quibus ſtatim dicemus, tamen neque omnia colobia, neque fortaſſis maior illorum pars, linea erant, ſed lanea, vel ſerica: eratq; habitus, quo Senatores Romani intra Vrbis Mœnia vtebantur, vt notat Codex Theodoſianus in titulo de habitu, quo intra l. 1. dicens: *Senator intra mœnia Clamydis terrore depoſito, quieta colobiorum, ac penularum induat veſtimenta*, & Seruius lib. 9. Aeneidum. Secundò quia colobium genus veſtis omninò ſine manicis erat ex Seruio ibidem, Amniano lib. 14. & Liber, qui dicitur Gemma Animæ, cap. 211. ait: *Colobium erat cucullata veſtis, ſine manicis.* Quod ſi verum eſt, non video, quomodo colobium idem eſſe poſſet cum tunicis lineis clericorum Canonicorum. Tertiò quia etiam colobia candida plagulis purpureis notabantur, vt Dorotheus Græcus à Iulio Cæſare Bulengero lib. 1. de veſtibus ſacris cap. vigeſimo ſecundo relatus, & Photius ibidem citatus teſtantur: & de Sancto Dionyſio Areopagita ſcribit Stephanus Papa huius nominis Tertius, cuius epiſtolam refert Baronius tomo nono, ſub anno 754. num. quarto, quòd cum oraret in æde Sancti Dionyſij apud Pariſium, apparuit eidem Sanctus colobio candidiſſimo indutus, purpura clauato, quanquam notæ illæ purpureæ martyrium forſan denotabant. Quarto demùm, quia in vita Sancti Syluestri Papæ legitur, quòd ille primus fuit, qui colobium in dalmaticam mutauit, porrò tunica linea clericorum canonicorum nunquam legitur in dalmaticam mutata. Hæc autem obiter notare volui propter non nullos, qui cum legunt, vel D. Iacobum, vel alios Sanctos Patres, vel Apoſtolos colobijs vſos, de tunicis lineis clericalibus neceſſariò intelligi volunt, quod minimè neceſſarium eſſe reor, propter ſupradicta; etſi fortaſſe apud non nullos reperiri poſſit colobium pro tunica linea, quæ clericorum proprius habitus eſt, aliquando vſurpatum.

IV. PEr hæc facile reſpondetur ad ſecundum quæſitum, quod circa formam tunicarum linearum veterum illorum Auguſtini clericorum veſtatur. Quam formam eandem cum forma ſuperpelliceorum, ſeu cottarum, aut camiſiæ romanæ, quam rocchettum vocamus, fuiſſe crediderim. Quare quemadmodum ſuperpelliceorum non vna eſt forma, alia enim cum manicis fiunt, alia ſine manicis: ita vt antiquis clericis in habitu conformemur, ſufficit altero iſtorum modorum conformari, quod etiam ex Bulla Benedicti XII. ſuperius citata non obſcurè elici poteſt. Paulinus tamen in epiſtola ſeptima ad Seuerum innuere videtur, tunicam lineam priſcorum clericorum ad inſtar clamydis curtæ formatam, cum ait: *Monachos non clamyde curta lini, ſed ſagulis palliatis inceſſiſſe.*

DE perſonis verò, quæ veſtibus lineis olim vtebantur Gratianus d. 21. in princip. Guilielmus Durandus in Rationali diuinorum officiorum lib. 2. cap. de Sacerdotibus, & Albertus Trottus in lib. de perfecto clerico cap. 16. & 17. affirmant, vſum tunicæ lineæ fuiſſe antiquiſſimum apud Sacerdotes & Leuitas antiquæ legis Moſaycæ, in quibus ſacerdotes, & leuitæ Legis Euangelicæ præfigurabantur: nam legimus in lib. Exodi cap. 28. & 39. & alibi ſæpius, illos ex præſcripto Legis ad ſacra perficienda lineis veſtibus indutos. Verùm an illæ eiuſdem eſſent formæ cum ſuper pelliceis, ſiue Rocchettis noſtrorum clericorum, nihil certi apud autores probatos reperi; vnde nec detrecto, nec affirmo. Quidquid ſit de Moſaycis ſacerdotibus, ſiue leuitis, hoc certum, & conſtans, vſum tunicæ lineæ, qui nunc in Eccleſia cuſtoditur, antiquiſſimum etiam inter ipſos ſanctiſſimos Apoſtolos, & clericos ab illis inſtitutos fuiſſe, quod ſufficientiſſimè indicat habitus Domini noſtri Apoſtolici, in quo quemadmodum recta fides, & ſucceſſio dignitatis Apoſtolicæ, ſic etiam verus habitus Apoſtolicus ſeruatur. Præter ea, quæ in confirmationem huiuſcè veritatis ex probatis, & vetuſtiſſimis Autoribus adduci poſſunt, vtpotè ex Lyrano in ſexto capitulo Apocalipſis circa illa verba. *Et ecce equus albus, vbi ait. Videntur alij melius dicere, quod per equum album intelligitur cætus Apoſtolorum dealbatus ſanctitate vitæ, & quia Beatus Iacobus Ieroſolimitanæ Eccleſiæ Epiſcopus, vt dicit Hieronymus in lib. Illuſtrium virorum, dicitur vſus fuiſſe tunc non veſtibus laneis, ſed lineis, & per conſequens albis. Et idem æſtimari poteſt probabiliter de omnibus alijs Apoſtolis. Vnde & Mahumetus vocat eos viros dealbatos.* Item ex Chryſoſtomo, qui homilia octuageſimatertia in Matthæum, Clericos alloquens, inquit: *Hæc eſt dignitas veſtra, hæc ſtabilitas, hæc corona, non quia tunicam induti candidiſſimam, per Eccleſiam ambulatis.* Item ex Hieronymo libro primo contra Pelagianos poſt medium, vbi ait: *Quæ ſunt, rogo, inimicitiæ contra Deum, ſi tunicam habuero mundiorem, ſi Epiſcopus, presbyter, & Diaconus, & reliquus Ordo Eccleſiaſticus in adminiſtratione Sacrificiorum cum* V.

Digitized by Google

candida veſte proceſſerint. Et clarius in Epiſtola ad Nepotianum de inſtitutione clerici, vbi de commu-ni habitu clericorum illius temporis verba faciens inter alia hæc habet. *Non abſque amictu lineo ince-dere, ſed pretium veſtium linearum non habere lau-dabile eſt.* Per quæ verba intelligis, tempore B. Hie-ronymi veſtem lineam fuiſſe communem, & vſualē omnium clericorū, nō ſolùm in Eccleſijs, & ad diui-na peragenda, ſed etiam in alijs locis, cum dicat Hie ronymus, laudabile eſſe, clericos non abſque veſte linea incedere. Ex quibus omnibus deducitur, cum vſus lineæ veſtis ſit communis, & antiquiſſi-mus apud clericos in Eccleſia Catholica, nec pri-mus illius autor monſtrari poſſit, illum non niſi de traditione apoſtolica veniſſe, iuxta Regulam Beati Patris Auguſtini lib. 3. de Baptiſmo contra Dona-tiſtas cap. 24. ſcribentis: *Quod vniuerſa tenet Ec-cleſia, nec Concilijs inſtitutum, ſed ſemper retentum eſt, non niſi autoritate apoſtolica traditum rectiſſimè creditur.* Non me latent etiam, quæ de lineis Co-lobijs monachorum ſcribit Caſſianus lib. 1. de in-ſtitutis renunciantium cap. 5. ac etiam lib. 4. c. 10. de quibuſdam monachis lineis tantum veſtibus vtentibus, & quæ de Colobio Epiſcopali ſcribit Pius Papa in epiſtola ad Iuſtum Viennenſem Ar-chiepiſcopum, & alia id genus plura. Verùm vt dixi, an colobium idem genus veſtis eſſet cum eo, de quo nunc agimus, mihi valde dubium eſt, pro-pter ſuperius dicta, & alia quæ ex Sozomeno, An-ſelmo, & Iſidoro notantur in additionibus ad li-bros Caſſiani Romæ editis anno 1588. in verbo co-lobium, quæ ibi videri poſſunt.

VI. VTrùm autem præter Epiſcopos, & clericos apud alios veſtes lineæ in vſu eſſent, Polido-rus Virgilius lib. 4. de Rerum inuentoribus cap. 7. ex Herodoto, & Philoſtrato ait, Aegyptios in ſacris faciendis eiuſmodi etiam veſtibus vſos eſſe, & alibi hoc genus veſtis numerat inter habitus Senatorū, & Philoſophorum. Et ſanè Romanos Senatores co-lobijs vſos oſtendit Codex Theodoſianus in alle-gata l. 1. tit. de habitu quo intra. Romanos etiam lineis vſos tradit Seruius lib. 9. Aeneidum. Pauli-nus quoque epiſt. 7. ad Seuerum inter veſtes præ-claras videtur recenſere clamydem curtam lineam cum ait: *Nos adeant, & reuiſant conſerui, & com-pallidi noſtri, non veſtibus pictis ſuperbi, ſed horren-tibus cilicijs humiles, nec clamyde curta lini, ſed ſa-gulis palliati.* B. etiam Ambroſius in ſermone de inuentione Sanctorum Geruaſij, & Protaſij narrat, illos ſibi apparuiſſe veſtibus lineis candidiſſimis in-dutos. in antiquiſſima quoque pictura immagi-num D. Gregorij Papæ, & Beatorum Gordiani, & Syluiæ illius Parētum, quæ Romæ in ſacello Sancti Andreæ apud D. Gregorium conſpicitur, cuius etiam meminit Ioannes Diaconus in vita B. Gre-gorij lib. 4. cap. 89. & ex illo Baronius tom. 8. ſub ann. 604. num. 30. tam Gordianus, quam illius ma-ter veſte linea ſubter planeticis induti apparent.

VII. EX quibus etiam facilè fuerit reſpondere ad vl-timum quæſitum, quod ſpectat ad tempus & locum, in quibus veteres lineis vtebantur. Nam ſi de clericis ſit ſermo, regulares omnes clerici, ac etiam Epiſcopi, cum in publicum prodibant, nun-quam ſine tunica linea incedebant, ijs dumtaxat Epiſcopis exceptis, qui ex monachatu aſſumpti fuiſſent. Quam ob cauſam de D. Cypriano legitur, illum in ſua confeſſione birro, & dalmatica exu-tum, & in veſte linea manentem, ſpiculatoris ictum excepiſſe. Clerici verò ſeculares in ſolis Eccleſijs, dum ſacra fierent, lineis veſtibus vtebantur, quem-admodum & monachi, quibus extra eccleſiaſti-ca officia linearum tunicarum vſus fuit interdictus quod etiam colligitur ex præcitata epiſtola ſepti-ma Paulini ad Seuerum. De laicis verò quonam tempore, quibus in locis lineis veſtibus vterentur, diuinare non poſſum, nec mea intereſt ſcire. Suf-ficitq; vidiſſe, quodnam indumenti genus eſſet, & cuius formæ, quod Auguſtinus ſuorum clericorum habitum deſcribens, lineam tunicam nuncupauit, & oſtendiſſe, vſualem habitum illorum clericorum fuiſſe, quo non ſolùm in Eccleſijs, ſed in Clau-ſtro, & extra illud vtebantur.

PRæter birrum, & lineam tunicam, non du- VIII.
bium, quin aliam tunicam talarem longam ſub tunica linea ijdem Auguſtiniani clerici defer-rent, & ſi illius B. Auguſtinus non meminerit, cum eiuſmodi veſtis omnibus clericis ſemper in vſu ex-titerit, & per ſacros canones illis præſcripta in cap. licèt. 23. d. qui eſt canon antiquiſſimus Martini Pa-pæ I. & alijs allegatis 21. quæſt. 4. Hanc veſtem la-neam, & albi coloris fuiſſe exiſtimo propter ea, quæ in Regula de veſtibus excutiendis, ne à tinea lædantur, & lauandis ad arbitrium Præpoſiti, B. Au-guſtinus ſcribit. Vtcunque res fuerit, parum retu-lerit, quippe quòd neque quoad materiam, ne-que etiam quoad colorem ſpectet ad ſubſtantiam habitus clericorum canonicorum, & in diuerſis re-gionibus diuerſus ſit illius color. Nam in Italia omnes Canonici Regulares laneis ſupparis albis vtuntur. In Belgio Canonici S. Auberti Camera-cenſis violaceo vtuntur, & eodem colore vteban-tur omnes Canonici Regulares Eccleſiæ Anglica-næ, ex Zaccaria Ferrerio in lib. de habitu canoni-corum Regularium §. conſtituto itaque verſic. idem in Anglia. in Gallijs, Hiſpanijs, & Germania, quidam albis, quidam nigris, & quidam griſeis ſupparis vtuntur, de quibus omnibus Benedictus XII. in Bulla generalis reformationis cap. de for-ma habitus, &c. ita diſponit: *Statuimus inſuper, quod Canonici dictæ Religionis cappis, & veſtibus albi, blaui, nigri, vel quaſi nigri coloris duntaxat vtantur.*

Caput vigeſimumquartum.

B. Auguſtinum tàm in ſecundo, quàm in primo monaſterio clericalem habitum cæterorum Clericorum Canonicorum ſecum degentium induiſſe.

I. COnſtito ex ſuperiùs dictis de vero, & proprio habitu clericorum canonicorum, qui cum Auguſtino in monaſterio Epiſcopali communem vitam ducebãt, difficile non erit oſtendere, B. Auguſtinum etiam in Epiſcopali dignitate conſtitutum, communi habitu ipſorum clericorum vſum fuiſſe, ſicut communi menſa, cibo, ac potu cum illis vtebatur. Nam ipſemet Auguſtinus de ſuo & ſuorum clericorum habitu diſſerens, ita ad verbum ſcribit in ſerm. 2. de comm. vit. cleric. *Nemo det birrum, vel lineam tunicam, ſeù aliquid, niſi in commune. de communi accipiam mihi ipſi, cùm ſciam, commune me habere velle, quidquid habeo. Nolo talia offerat ſanctitas veſtra, quibus quaſi ega ſolus decentius vtar. Offeratur mihi v. g. birrum pretioſum, fortè decet Epiſcopum, quamuis non deceat Auguſtinum, ideſt, hominem pauperem, & de pauperibus natum. Modò dicturi ſunt homines, quia inueni pretioſas veſtes, quas non poteram habere, vel in domo patris mei, vel in illa ſecnlari profeſſione mea. Non decet. talem debeo habere, qnalem poſſum, ſi non habnerit, fratri meo dare, qualem poteſt habere presbyter, quolem poteſt habere decenter Diaconus, & Subdiaconus, talem volo habere, quia in commune accipio. ſi quis meliorem dederit, vendo, quod & facere ſoleo, vt quando veſtis non poteſt eſſe communis, pretium ſit commune*. Hæc Auguſtinus, quæ qui legit, & non intelligit, illum in Epiſcopatu nullam propriam veſtem habuiſſe, quæ non eſſet communis omnibus Clericis, Presbyteris, Diaconis, & Subdiaconis, textum Auguſtini percipere non videtur. Et nihilominus non deſunt, qui in omne latus ſe vertant, ſi quomodo valeant a germano, & legitimo ſenſu in contrarium, & à veritate prorſus alienum eadem verba detorquere, inter quos iure meritò numerari poteſt Ioan. Marquez cap. 7. §. 9. vbi ſuum Coriolanum ſecutus, duo dixit: Primum eſt, B. Auguſtinum birro peculiari, & ſibi proprio, non autem birro communi clericorum, in Epiſcopatu vſum fuiſſe. quod ſine vlla probatione, ſermonis gratia ſcribit. Secundum eſt, Beatum Auguſtinum in Epiſcopatu, & ſi vſus fuerit birro, non tamen vſum fuiſſe veſte linea, neque veſtes ſuas cum clericis communes habuiſſe, neque de communi accepiſſe. cui ſi obijciantur ſtatim verba ipſius Auguſtini dicentis: *Nemo det birrum, vel lineam tunicam, niſi in commune*. Reſpondet, Beatum Auguſtinum in illa communione non ſe ipſum, ſed ſolos clericos concludere voluiſſe. nam laicos alloquebatur, ac monebat, ne clericis aliquid in particulari tribuerent, ſed omnia in commune conferrent, non quidem in commune ſibi, ſed ſolùm ſuis clericis.

Hæc reſponſio, vt liberè dicã, abſurda eſt. Primò namq; ſi B. Auguſt. quãdo ſeculares monuit, ne aliquid ſuis clericis, niſi in commune conferrent, ab illa communitate ſeipſum diſcreuit, quæ obſecro erat communis vita, quam in Epiſcopatu cum ipſis clericis ducebat? & quam ob cauſam factus Epiſcopus voluit habere ſecum in domo Epiſcopi monaſterium clericorum, vt communem vitam Apoſtolicam etiam in Epiſcopatu teneret? & quid plus habuiſſet in Epiſcopatu cum illo monaſterio clericorum, tanto labore, & ſtudio erecto, tanta diligentia cuſtodito, vt non ſolùm clericos ad communem vitam cogeret, ſed etiã laicos, ne aliquid niſi in cõi offerrent, publicè in Eccleſia obteſtaretor, quam ſine huiuſmodi monaſterio, ſi communi vita alijs commendata, ſeipſum ab illa ſecernere, & nihil cũ illis commune habere voluiſſet? bellum ſanè figmẽtum, ſanctiſſimo illo Epiſcopo dignum, in quem illud Euãgelicum quadraſſet: *Alligant onera grauia, & importibilia, & imponunt ea in humeros filiorum: ipſi autem digito ſuo nolunt ea mouere*.

SEcundò, B. Auguſtinus dicit: *Talem volo habere veſtem, quia in commune accipio*. Ergo falſum eſt, quòd ſoli clerici in cõmuni acciperent veſtes, non autem ipſe Auguſtinus. nam iſta duo ſunt contradictoria in commune accipere veſtes, & in commune non accipere, & inter iſta non datur medium. S. Auguſtinus dicit, quia in commune accipio. Marquez dicit: Auguſtinus veſtem in commune non accipiebat. Credamus igitur Auguſtino. II.

Tertiò, accipere dicitur relatiuè ad dare, B. Auguſtinus inquit: talem volo habere veſtem, quia in commune accipio. Ergo quando dixit: *Nemo det birrum, vel lineam tunicam, vel aliquid, niſi in commune*. Ab illa communitate non excludebat ſe ipſum, vt hic autor de ſuo fingit. Aliàs quid, vel à quo accipiebat in commune, ſi nemo illi dabat in commune, ſed ſolis clericis in cõmune dabatur, ipſi autem dabatur in particulari?

Quartò, ſi veſtes non erant communes cum veſtibus ſuorum clericorum, cur exhortans laicos, ad conferendum in commune, quidquid conſerebant, exemplificauit de ſuis veſtibus, cum ſubiunxit, de communi accipiam mihi ipſi: & iterùm, quia in commune accipio? Reſpondeat Coriolanus, aut reſpondeant pro eo Coriolanum defendentes, qui aiunt: canonicos regulares obcæcatos in ſuo ſenſu, & ignaros dictorum non ſolùm Ariſtotelis, ſed etiã Auguſtini, & omnium Philoſophorum dicentium, exempla enim ponimus, non vt ita ſint, ſed vt ſentiant addiſcentes, falsò interpretantur, quod ibi B. Auguſtinus voluerit aliquid de ſuo habitu determinare. Nam præter quod illa verba Auguſtini non ſunt exemplificatiua, ſed ſpecificatiua, vt pa-

tet, quòd Coriolanus, ignorare ſe finxit, eſto exemplificandi gratia dixiſſet: *v.g. offeratur mihi pretioſum birrum, &c.* Vndè accepit Coriolanus ex Ariſtotile, vel alio quouis Philoſopho, quod licitum ſit exemplificare in vno contrario ad alterius contrarij naturam explicandam, vt v. g. exemplificare in igne ad declarandam naturam aquæ? ſanè ſi Auguſtinus veſtes communes non habebat, neque in commune, neque de communi accipiebat, quomodo de proprijs veſtibus exemplificauit, ad ſuadendum, quòd non deberent dare veſtes in particulari, ſed ſolùm in communi? nam ſtatim potuiſſent laici illi reſpondere, ſecundùm illud Euangelicum, ſatis eſſe diſcipulis, ſi ſint ſicut magiſter?

III. QVintò, ſi veſtes Auguſtini non erant communes, ſed illius tantùm peculiares, cur quæſò dixit: *Nolo, talia mihi offerat ſanctitas veſtra, quibus quaſi ego ſolus decentiùs vtar?* Nam data veritate contrariæ opinionis, contrarium & abſolutè, & ſimpliciter debebat dicere, nimirum volo talia mihi offerat ſanctitas veſtra, quibus ego ſolus vtar. Si quidem ſecundum illam opinionem, quam Marquez defendere nititur, omnes veſtes Auguſtini tales erant, vt illis ipſe ſolus ſiuè decentiùs, ſiuè decenter, ſiuè per impoſſibile indecenter vti poſſet: cùm nihil commune haberent cum veſtibus clericorum.

Sextò, ſi veſtes Auguſtini non erant communes cum veſtibus cæterorũ clericorum, cur dixit. *Talem veſtem volo habere, qualem poſſum, ſi non habuerit, fratri meo dare, qualem poteſt habere presbyter, qualem poteſt decenter habere Diaconus, & Subdiaconus, talem volo habere, quia in commune accipio?* Quomodo poſſunt hæc conciliari, veſtes Auguſtini tales fuiſſe, quales decenter ferre potuiſſent ſui Presbyteri, Diaconi, & Subdiaconi, quia in commune accipiebantur; & veſtes Auguſtini ita fuiſſe illius proprias, vt nihil commune cum habitu ſuorum clericorum haberent, neque decenter ab illis ferri potuiſſent?

Septimò, ſi birrum Auguſtini ità erat illius proprium, vt nihil commune haberet, cum birris aliorum Canonicorum, cur dixit, ſe nolle, vt talem birrum illi offerrent, quo ipſe ſolus decentiùs vti poſſet, quia & ſi forſan decuiſſet Epiſcopum, non tamen decebat Auguſtinum? Per quam obſecro dialecticam deducit Marquez, birrum Auguſtini ita illius proprium fuiſſe, vt cum birris aliorum clericorum nihil commune haberet?

Octauò, B. Auguſtinus dicit: *Si quis meliorem veſtem (qua ſcilicet ego ſolus vtar) dederit, vendo, quod & facere ſoleo, vt quando veſtis non poteſt eſſe cõis, precium ſit commune.* Qua igitur conſcientia, qua fronte negari poteſt, illius veſtes fuiſſe cum veſtibus cæterorum clericorum communes?

Nono, Frater Iordanus de Saxonia, quem Ioannes Marquez pro teſte irrefragabili, & omni exceptione maiore nobis opponit, libro quarto, cap. decimoquarto de communitate veſtium inter alia hæc ſcribit: *Ex quibus expreſsè apparet, quòd de intentione præceptoris noſtri eſt, quòd in veſtitu prouideri debet fratribus de communi, ſic enim & idem in ſeipſo ſeruauit, ſicut ipſe in ſerm. de communi vita clericorum, qui incipit, Charitati veſtræ dicit. Nemo, inquiens, det birrum, vel lineã veſtem, vel tunicam, niſi in commune. De communi accipiam & mihi, cum ſciam, me commune habere velle, quidquid habeo. Nolo talia offerat ſanctitas veſtras, quibus quaſi ego ſolus decentius vtar.* Hæc ille.

Demum ſi Auguſtinus in Sede Epiſcopali cuculla nigra zona pellicea præcincta vtebatur, quid cõe habebat in domo Epiſcopi cum ſuis Clericis?

VErùm præter hanc primam rationem ex ſupradicto textu Auguſtini deductam, quæ demonſtratiua eſt, & inſolubilis; poteſt alia ratione ex alijs Auguſtini verbis deprompta eadem veritas confirmari. Nam B. Auguſtinus fatetur, ſe factum Epiſcopum, cum non potuiſſet in primo monaſterio conſuetudinem vitæ communis retinere, ob frequentiam ſecularium, qui ad illum accedebant, voluiſſe habere in domo Epiſcopi monaſterium, vt cum clericis vitam communem retineret. Poſſidius quoque ſcribit cap. 25. *Cum ipſo ſemper clerici, vna etiam domo, ac menſa, ſumptibusq; communibus alebantur.* Hinc verò argumentum efficax deducitur, ad probandum, quod vel habitus Auguſtini in Epiſcopatu eſſet idem cum habitu eorundẽ clericorum illi conuiuentium, vel quòd habitus clericorum idem eſſet cum habitu Auguſtini, quod in idem omnino recidit. Et ſequela deducitur ex generali, & vetuſtiſſima quadam regula Sacrorum Canonum, quæ iubet eos, qui Epiſcopis in ſuis domibus Epiſcopalibus ſociantur, eiuſdem profeſſionis, & habitus cum eiſdem Epiſcopis eſſe oportere, quæ regula generalis eſt, vt dixi, & vetuſtiſſima in Concilio Chalcedonenſi actione 9. promulgata, & refertur à Gratiano cap. in nona 16. q. 7. & licèt Conciliũ Chalcedonenſe pauloantè mortem B. Auguſtini fuerit celebratum, tamen cum fuerit œcumenicum, indicat, fuiſſe morem vetuſtiſſimum totius Eccleſiæ Catholicæ, vt qui cum Epiſcopis morabantur, eiuſdem habitus, & profeſſionis cum illis eſſent. Omitto Innocentium III. in cap. Deus qui. de communi vita clericorum, vbi hanc regulam etiam ad monachos cum Epiſcopis morantes extendit, quos vult ſaltem in habitu exteriori cum illis conformari, quoniam dici poſſet, hunc canonem multis ſeculis poſt ipſum Auguſtinum conditum fuiſſe. Quapropter cum ex allegato ſerm. 2. de cõmuni vita clericorum apertiſſimè conſtet, habitum vſualem clericorum cum Auguſtino in Epiſcopali domo commorantium fuiſſe birrum, & lineam tunicam; conſequens eſt, vt dicamus, eundem fuiſſe habitum illorum clericorum, & ipſius D. Auguſtini. Quæ ratio poteſt ab oppoſito magis declarari, & roborari. Si enim B. Auguſtinus profeſſione, & habitu fuiſſet monachus, vel eremita, & in domo Epiſcopi cucullam nigram zona pellicea præcinctam induiſſet, fundaturus in domo IV.

Epi-

Epiſcopali monaſterium Religioſorum ſecum viuentium, vt prioris vitæ inſtitutum etiam factus Epiſcopus teneret, non monaſterium clericorum, ſed monachorum, vel eremitarum inſtituendum curauiſſet. Verùm Auguſtinus factus Epiſcopus monaſterium clericorum, non monachorum, vel eremitarum inſtituit, vt illemet in ſerm. 1. & 2. de communi vita clericorum fatetur. Ergo Auguſtini habitus non monaſticus, non eremiticus fuit, ſed clericalis.

V. SCio, reſpondere Ioannem Marquez, & alios nonnullos, clericos illos cum B. Auguſtino in domo Epiſcopali viuentes magna ex parte fuiſſe Eremitas, quos B. Auguſtinus ex diſpenſatione ad clericatum promouit, & cum alijs clericis in domo Epiſcopali locauit, quemadmodum & D. Fulgentius in Sardinia monachos ſimul cum clericis iunxit. Sed hæc voluntariè dicuntur, & contra rationem, & textum B. Auguſtini, & contra vſum Eccleſiæ. Primò, quia à ſeculo non eſt auditum, quòd monachi, vel eremitæ, etiam poſtquam ex generali diſpenſatione omnes facti ſunt clerici, conſueuerint aſſumi in Canonicos cathedralium clericorum ſiue regularium, ſiue ſecularium, nec contrarium dicentes aliquod exemplum pro illorum ſententia proferunt, nec proferre poſſunt. Dixi autem notanter non conſueuiſſe monachos, multò minus eremitas aſſumi in Canonicos cathedralium clericorum regularium, vel ſecularium, propter duo. Primò, quia licèt in quibuſdam Eccleſijs cathedralibus olim legamus adiunctos monachos Canonicis, vt in Lateranenſi, & in Ticinenſi D. Petri in cœlo aureo, & in Mediolanenſi D. Ambroſij, & Cantuarienſi S. Saluatoris, tamen illi monachi non aſſumebantur in Canonicos. Secundò hoc dixi propter quædam monaſteria monachorum, quæ autoritate Pontificia erecta fuerunt in Cathedrales, vt Conuentrenſe in Anglia, in ijs enim perſeuerauerunt Monachi loco Canonicorum. Cæterùm in cathedralibus clericorum, qualis erat Eccleſia Hipponenſis, non legitur vnquam conſueuiſſe monachos, vel eremitas aſſumi in Canonicos dictarum eccleſiarum cum clericis ſiue regularibus, ſiue ſecularibus, ita vt facerent vnum collegium cum illis. Secundo principaliter, quia ſiue in illo collegio Auguſtiniano eſſent clerici ex eremitis aſſumpti, ſiue non eſſent, B. Auguſtinus illorum habitus non meminit, ſed ſolius birri, & tunicæ lineæ, qui erat habitus clericorum Canonicorum. Quare aut in illo collegio nulli clerici eremitæ erant, vel deferebant communem habitum aliorum clericorum. Quod etiam afferunt de D. Fulgentio, ad rem non facit: quia aliud eſt Epiſcopum exilio damnatum clericos, & monachos profugos, & exules in vnam, & eadem domo colligere, aliud eſt Epiſcopum in ſua Ciuitate monachos, & clericos diuerſorum inſtitutorum in eodem monaſterio, ac etiam collegio ſuæ cathedralis ſimul iungere: quod, vt dixi, à ſeculo nunquam fuit auditum.

TErtio principaliter confirmatur eadem veritas alio teſtimonio eiuſdem D. Auguſtini in epiſt. 248. ad Sapidam virginem ſanctimonialem, in qua fatetur Auguſtinus, ſe tunicam ab illa dono tranſmiſſam accepiſſe, & induiſſe, quam cum ipſa Germano ſuo Diacono eccleſiæ Carthaginenſis feciſſet, & ille morte præuentus eam accipere non potuiſſet, B. Auguſtino tranſmiſit, rogans, vt loco fratris defuncti eam indueret. Libet illius epiſtolæ primordia hic exſcribere, quòd ad hanc veritatem illuſtrandam mirificè iuuent. Exemplum epiſtolæ eſt. *Domina religioſiſſima, & Sanctæ filiæ Sapidæ Auguſtinus in Domino ſalutem. Accepi, quod de iuſtis, & pijs laboribus manuum tuarum me accepiſſe voluiſti, ne te grauius contriſtarem, quam potius conſolandam viderem: præſertim quia hoc tuum non paruum deputaſti eſſe ſolatium, ſi eam, quam Germano tuo ſancto Dei miniſtro feceras tunicam, ego induerer, cum iam à terra morientium recedens, nullis rebus corruptibilibus indigeret. Feci ergo quod deſideraſti, & qualecunque hoc exiſtimaueris, vel quantumcunque ſolatium, tuo erga fratrem pectori non negaui. Miſſam abs te tunicam accepi, & quando hæc ad te ſcripſi, eam me veſtire iam cœperam. Bono animo eſto, ſed multo melioribus, multoq; maioribus conſolationibus vtere, vt nubilum tui cordis humana infirmitate contractum ſerenetur autoritate diuina, & perſeueranter ita viue, vt cum fratre viuas: quoniam ſic mortuus eſt tuus frater, vt viuat. Eſt quidem materia lacbrymarum, quòd Germanum dilectorem tuum, teq; plurimum pro tua vita, & ſacræ virginitatis profeſſione reuerentem Diaconum Carthaginenſis Eccleſiæ non vides, ſicut ſolebas, intrantem, exeuntem, & in ſui Eccleſiaſtici officij ſtrenuitate verſantem &c.* Hæc Auguſtinus, quæ noſtram aſſertionem de clericali habitu illius, & cum habitu cæterorum clericorum communi extra omnem dubitationem ponunt. Siquidem conſtat, quæcūque fuerit, illam tunicam pro clerico, & diacono Eccleſiæ Carthaginenſis factam, & nihilominus B. Auguſtinum illam accepiſſe, & induiſſe ſine ſcrupulo, vel hæſitatione. Vnde neceſſe eſt dicere, B. Auguſtinum non cucullis monaſticis vſum, ſed tunicis, & veſtibus communibus, quibus cæteri clerici non ſolùm Hipponenſis, verùm etiam Carthaginenſis Eccleſiæ vti conſueuerant. VI.

POſtremo loco confirmari poteſt eadem veritas ex Decreto fel. record. Sixti IV. in præfatione relato, in quo prohibet diſputare, an præter habitum dignitatis Epiſcopalis B. Auguſtinus alienum habitum geſtauerit, vel alienæ profeſſioni ſe ſubiecerit. habet enim hæc verba maximi ponderis in cauſa, quam agimus. *Nos attendentes, quòd clariſſimum Eccleſiæ lumen Auguſtinum præter Epiſcopalis dignitatis habitum, alium geſtaſſe, aut alienæ profeſſioni ſe ſubiecißſe, aut affirmare, aut negare ad rem non pertinet, niſi quantum &c.* In his verbis Pontifex duo pro certis, & veris ſupponit, & vnum prohibet. Primum, quòd ſupponir, eſt, eſſe in Eccleſia Catholica certum habitum ordinarium di- VII.

gnitatis Epiſcopalis, & certam profeſſionem ordinariam dignitatis Epiſcopalis. Secundum eſt, B. Auguſtinum, ſe ſubieciſſe profeſſioni ordinariæ dignitatis Epiſcopalis, & geſtaſſe habitum ordinariũ dignitatis Epiſcopalis. Quod autem prohibet in diſputationem reuocare, eſt, an B. Auguſtinus alienum habitum geſtauerit, vel alienæ profeſſioni ſe ſubiecerit. Ex duobus verò, quæ Pontifex pro veris ſupponit, ſequitur tertium, quòd habitum clericorum Canonicorum ordinarium geſtauerit, & profeſſione clericus Canonicus fuerit. Nam ordinarius habitus dignitatis Epiſcopalis eſt habitus lineus, ſeu Rochettum: vnde Epiſcopi cum de dignitate Epiſcopali inueſtiuntur, Rochettũ induunt: profeſſio etiã ordinaria dignitatis Epiſcopalis præſertim in primitiua Eccleſia, & temporibus B. Auguſtini erat profeſſio clericorum Canonicorum, quia omnes Epiſcopi olim erant Clerici Regulares cap. ſcimus, cap. dilectiſſimis, & tota cauſa 12. q. 1. profeſſio verò eremitica, & monaſtica aliena eſt à profeſſione Epiſcopali, ex ſua inſtitutione, & conſequenter habitus monaſticus extraneus eſt ab habitu Epiſcopali: quòd ſi aliqui Epiſcopi monaſticum habitum induunt, hoc eſt ex diſpenſatione, & ex accidenti, ſicut ex accidenti, & ex diſpenſatione eſt, vt monachi aſſumantur in clericos, & Epiſcopos, & ex ijs, quæ conueniunt Epiſcopali dignitati ſolùm per accidens, & ex diſpenſatione, nõ poteſt inferri, quòd profeſſio dignitatis Epiſcopalis, & habitus, qui tali dignitati propriè, & per ſe conuenit, ſit profeſſio monaſtica, vel habitus monaſticus. Et quod hæc fuerit mens Pontificis, colligi poteſt ex eo, quia ex vna parte interdixit omnibus Eremitis Ordinis D. Auguſtini in generali, & vniuerſali, contendere, an B. Auguſtinus monaſticæ profeſſioni ſe ſubiecerit, vel habitum monaſticum induerit. Verum ex parte Canonicorum Regularium non omnibus Canonicis Regularibus prohibuit diſputare, an B. Auguſtinus profeſſor Ordinis clericalis extiterit, vel an habitum clericorum Canonicorum portauerit, hoc enim implicitè pro certo ſupponebat, ſed ſolum Canonicis Lateranenſibus hoc interdixit, ad occaſiones iurgiorũ inter perſonas eccleſiaſticas, & regulares amputãdas.

Caput vigeſimumquintum.

Oſtenditur, B. Auguſtinum nunquam Eremitam fuiſſe, nec habitum Eremitarum induiſſe: & primus autor habitus Ordinis Eremitarũ indicatur.

I. QVod in hoc capite aſſerimus, & probare intendimus, non eſt, B. Auguſtinum Ordinis Eremitici autorem, vel fundatorem non fuiſſe, nã de hoc nihil nunc aſſerimus, vel negamus: ſed hoc ſolùm intendimus, B. Auguſtinum profeſſioni Eremiticæ, aut alij cuiuis, præter clericalem, ſe minimè ſubieciſſe, & conſequenter nullum habitum regularis Ordinis præter habitum clericalem vllo vnquam tempore induiſſe. Non enim hæc duo ſeſe inuicem neceſſariò conſequuntur, fundare aliquod monaſterium, vel Ordinem inſtituere, & illius inſtitutum profiteri: & potuit B. Auguſtinus, aut quiuis alius illorum temporum Epiſcopus monaſteria fundare, & Ordines monaſticos inſtituere, & leges illis præſcribere, nec tamen neceſſe erat eiuſmodi inſtitutum illos profiteri. In noſtra verò aſſertione probanda ſuppoſita veritate eorum, quæ hactenus dicta ſunt, multo labore opus non erit. Nam ſi fuit eremita, vel monachus, vel talis fuit ante presbyteratum, & hoc dici non poteſt, quia oſtenſum eſt, B. Auguſtinum vſque ad presbyteratum laicalem vitam inter laicos duxiſſe: vel in presbyteratu, & hoc etiam fingi non poteſt, quia factus presbyter Seminariũ clericorum inſtituit, & non in Eremo, ſed intra Eccleſiam parochialem, ſiue in horto illi contiguo cũ Dei ſeruis vixit ſecundum modum & regulam ſub Sanctis Apoſtolis conſtitutam, vt Poſſidius cap. 5. ſcribit. Neque tandem in Epiſcopatu, quia factus Epiſcopus, ſtatim voluit habere in domo Epiſcopi monaſterium clericorum, cum quibus communem vitam duxit, ex ſerm. 1. de communi vita clericorum, neque vllus eſt, qui affirmet, B. Auguſtinum, poſt quàm factus fuit Epiſcopus, alienæ profeſſioni ſe ipſum ſubieciſſe.

ET ad hominem poteſt ratio confirmari ex Ioanne Marquez cap. 7. §. 4. vbi ait, nullum Epiſcopum poſſe alicuius regularis ordinis inſtitutum aſſumere, vel profiteri, quod quamquam non ſit vniuerſaliter verum, & contrarium ſuadeãnt exempla S. Thomæ Cantuarienſis, & S. Hugonis Epiſcopi Gratianopolitani, quæ referunt Eduardus in vita eiuſdem S. Thomæ apud Surium ſub die 26. Decembris, & Baronium tomo 12. ſub anno 1162. & 1164. & D. Antoninus 3. par. Hiſtoriali tit. 18. in principio: tamen ſufficit ad firmandam hanc veritatem, quòd B. Auguſtinus eremiticen profiteri non potuit poſt ſuam aſſumptionem ad Epiſcopatũ. II.

De habitu vero eadem ratio militat, quia ſi habitum eremiticum induit, vel ante presbyteratum, vel in presbyteratu, vel in Epiſcopatu: & non poteſt dici primum, quia ante presbyteratum cum eſſet laicus, nullum regularem habitum induit: neque ſecundum, quia factus clericus, & presbyter induit habitum clericorum, non monachorum, vel eremitarum: multò minus poteſt dici tertium, vt patet. Sed ne videamur gratis, & ſine euidenti ratione hoc affirmare, formemus argumentum in hunc modum. Si B. Auguſtinus alienum habitum præter habitum clericalis Ordinis, & profeſſionis geſtauit, vel talis habitus fuit vagus, incertus, & indeterminatus, vel fuit habitus certus, & determinatus. Primum dici nequit, nec ab vllo viro cordato aſſeritur. Si dicatur ſecundum, oſtendendum eſt, quiſnam, & qualis eiuſmodi habitus extiterit. Dicent,

prout

prout de facto aſſerunt, Auguſtini habitum fuiſſe cucullam nigram zona coriacea præcinctam, qualẽ nunc Venerandi Eremitæ Ordinis D. Auguſtini nuncupati deferunt. Nullus enim eſt, quòd videre hactenus potuerim, qui præter habitum clericalem, alium habitum religioſum, ſeu regularem illi tribuerit. Quapropter ſi oſtendero, B. Auguſtinũ eiuſmodi habitum non ſolùm non tuliſſe, ſed ne per ſomnium quidem vnquam vidiſſe, firma, & conſtans manebit hæc veritas, quòd B. Auguſtinus præter clericalem, alieni inſtituti habitum non geſtauerit. Id verò facillimum erit probare. Nam quẽ nunc Venerandi Patres Eremitæ habitum gerunt, nempe cuculla nigra zona coriacea ſuccincta, recens eſt, nec ante annos circiter quadringentos in Orbe viſus, & partim ab ipſis Eremitis electus, partim à Romanis Pontificibus Gregorio Nono, & Alexandro Quarto illis præſcriptus. Ergo nõ fuit habitus ab Auguſtino inſtitutus, & multò minus ab Auguſtino presbytero, vel Epiſcopo delatus. Quòd verò hic habitus, quem nunc Venerandi Eremitæ portant, ſit nouus, & partim ab ipſis Eremitis ſponte electus, partim verò per Sedem Apoſtolicam illis determinatus, & præſcriptus, oſtendo ex bullis eorundem Summorum Pontificum, quibus Eremitas prius incerti habitus, nominis, & profeſſionis (quod etiam in progreſſu monſtrabimus) in vnum certum Ordinem regularem, ſub certa regula, & habitu, & titulo Eremitarum Ordinis S. Auguſtini reduxerunt. quas bullas, quia ad hanc veritatem, & alias multas materias, quas nunc tractandas ſuſcepimus, illuſtrandas, maximè conferunt, & vt aiunt, digito rem ipſam demonſtrant, operæpretiũ duxi ex libro Ioannis Marquez, & alijs locis fideliter acceptas, hic reſcribere.

Exemplum bullæ Gregorij IX. ſumptũ ex lib. Io. Marquez de origine fratrũ Eremitarũ pag. 13. col. 2.

Gregorius Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei. Venerabilibus fratribus Epiſcopis per Ancoitanam Marchiam conſtitutis. Dudum apparuit in partibus Lombardiæ Religio, cuius profeſſores vocati Eremitæ fratris Ioannis Boni Ordinis S. Auguſtini, nunc ſuccincti tunicas cum corrigijs, baculos geſtantes in manibus, nunc verò dimiſsis baculis incedebant, pecuniam pro eleemoſynis, alijsq; ſubſidijs depoſcentes, & adeo variantes Ordinis ſui ſubſtantiã, vt dilectis filijs fratribus Minoribus, vniformes in derogationem multiplicem ipſorum Ordinis crederentur, eiſdem propter hoc minorem apud fideles ſentientibus in ſuis opportunitatibus charitatem. Sanè cum per Venerabilem fratrem noſtrum Hoſtienſem Epiſcopũ, & bonæ memoriæ N. tituli S. Sabinæ presbyterum Cardinalem, tunc in partibus illis legatione fungentes, huiuſmodi præſumptio ad noſtram audientiam perueniſſet, Nos ne identitas veſtium in Ordinibus ipſis confuſionem pareret, & inde ſcandala grauiora conſurgerent, ad vtrorunque quietem prouidimus, ſtatuendum, vt Prior, & vniuerſi, ac ſinguli fratres prædicti Ordinis S. Auguſtini in exterioribus veſtimentis, quæ nigri, vel albi debebant eſſe coloris, quorum altero videlicet nigro iam electo ab eis, ipſos volumus manere contentos, largas, & protenſas manicas, quaſi ad inſtar cucullarum, & deſuper ipſa deferant peramplas corrigias, & patenter omnibus apparentes, ita quod omnes cincti de foris eas veſtibus nequaquam contegant, & portantes in manibus baculos quinque palmorum grandium, ac expreſsè in eleemoſynarũ petitione, cuius ſint Ordinis, declarantes, adeo ſuarum veſtium longitudinem temperent, quòd à quibuſq; ipſorum calceamenta liberè videantur: vt ſic habitus confuſione ſemota, & ſublata materia ſcandali, à prædictorum Ordinum fratribus poſsit virtutum Domino liberiùs, & gratiùs deſeruiri. Verùm cum quidam Eremitæ præfati Ordinis S. Auguſtini, ac alij Religioſi ſupradictis Eremitis conformes habitu, in eadem Marchia cõſtituti, formam prædictæ identitatis prohibitam geſtare dicantur, in eorundem fratrum Minorum infamiam, & ſcandalum plurimorum, fraternitatibus veſtris mandamus, vt vniuerſis, & ſingulis Eremitarum, ac Religioſorum prædictorum diſtrictius iniungatis, vt circa præmiſſa memoratæ prouiſionis ſtatutum inuiolabiliter obſeruantes, eum, qui monitus non reſipuerit, donec redeat ad mandatum, à ſuo conſortio excludere non poſtponatis. Cæterùm, quia pietas perſuadet, vt ipſi ex obedientiæ ſtudio pretium honoris, & gratiæ conſequantur, eos prædictam prouiſionem laudabiliter obſeruare ſtudentes, curetis benigno fauore proſequi, & tanquam Catholicæ Eccleſiæ filios faciatis ab alijs confoueri. Si verò ſuæ voluntatis arbitrium præferendo iudicio veſtro cõtrauenire præſumpſerint, in eos excommunicationis ſententiam promulgetis, quam per veſtras Ciuitates, & Diœceſes publicari ſolemniter, & eoſdem tanquã excommunicatos vſque ad ſatisfactionem condignã appellatione remota arctius euitari ab omnibus faciatis. Dat. Lateran. ix. Cal. Aprilis Pontificatus noſtri anno decimoquarto.

EX hac bulla habes primo, illos Eremitas, qui III.
in progreſſu vocãtur abſolutè Ordinis S. Auguſtini, in principio vocari Eremitas fratris Ioannis Boni, quod memoriæ tenendum, propter multa inferius dicenda de origine Eremitarum Ordinis S. Auguſtini nuncupatorum. nunc indicaſſe ſufficiat, eandem fuiſſe Congregationem, quandoque Eremitarum Ordinis S. Auguſtini, quandoque verò fratris Ioannis Boni nuncupatam. Quomodo verò Eremitæ fratris Ioannis Boni, qui ſine certo titulo, & habitu, & Regula primùm fuerant inſtituti, poſtea ex conceſſione, & largitate Apoſtolica donati fuerint Regula B. Auguſtini, ac deinde titulo Eremitarum D. Auguſtini, ac demum habitu, quem nunc etiam gerunt, ne quæſtiones importunè præueniamus, & materias confundamus, inferius dicendum erit. ſecundo habes ex hac bulla, quòd cum iſti Eremitæ fratris Ioannis Boni, qui tamen primi ſaltem poſt Gulielmitas fuerunt, qui Eremitæ Ordinis D. Auguſtini vocari cœperint, vt in-

fra oſtendemus, cum habitu incerto per Marchiam Anconitanam, & Lombardiam vagarentur, in multiplex detrimentum Seraphici Ordinis B. Franciſci Aſſiſij, Summus Pontifex, vt omni confuſione ſemota, in habitu cuiuſque Ordinis diſtinctio appareret, præcepit, vt ipſi Eremitæ infra certum tempus nigrum, vel album colorem in proprio habitu portandum ſibi deligerent. Qui cum nigrum elegiſſent, idem Pontifex formam ipſius habitus determinauit, præcipiens, vt cucullas nigras, & amplas deferrent cum manicis largis, & protenſis, & deſuper cucullas, amplas corrigias portarent, patenter omnibus apparentes, ita quòd cincti foris, nequaquam veſtibus eas contegerent: necnon etiam portarent in manibus baculum quinque palmorum grandium, vt ſic expreſsè in eleemoſynarum petitione, cuius eſſet habitus, declararent. Et quòd adeo ſuorum veſtimentorum longitudinem temperarent, vt illorum calceamenta ab omnibus liberè videri poſſent. Quæ omnia habentur formaliter in bulla. Et hæc fuerunt cucullæ eremiticæ, & zonæ coriaceæ prima incunabula, ante quæ nullum probatum autorem proferent, qui huius habitus meminerit, vt infra probabitur: licèt poſt dictam bullam promulgatã, quæ anno Domini 1241. manauit, prodierint ſtatim epiſtolæ, & ſermones de cuculla nigra, & zona pellicea, & baculis eremiticis multa continentes, nec veriti fuerint aliqui magni inter Eremitas nominis, & autoritatis, quæ hic Gregorius Nonus de baculo in manibus geſtando præcipit, D. Gregorio adſcribere, ad fidem conciliandam, vt videre potes apud fratrem Iordanum de Saxonia lib. 1. in vitas fratrum cap. 15. in fine, ita ſcribentem: *Vnde etiam olim per B. Gregorium Papam ſtatutum fuerat, quòd fratres baculos quinque palmorum in manibus portare deberent. Sed hoc poſtmodum per Alexandrum Papam IV. tanquam abuſiuum præſenti tempore extitit reuocatũ.* Sicut & alij quidam ad Eremitici Ordinis antiquitatem inſinuandam, conceſſiones ab Innocentio
III. Quarto nonnullis Eremitis factas, Innocentio Tertio, ac etiam Primo tribuere non timent.

IV. EXemplum Bullæ Alexandri IV. ſumptum ex Archiuio Monaſterij Bononienſis Fratrum Minorũ fol. 13. quod etiam refert Marquez pag. 41.

Alexander Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei Venerabilibus Fratribus Archiepiſcopis, & Epiſcopis per Lombardiam, Tuſciam, & Romandiolam, ac Taruiſanam, & Anconitanam Marchias, Ducatum Spoletanum, Patrimonium beati Petri in Tuſcia, Campaniam & Maritimam, ac Regnum Siciliæ conſtitutis, ſalutem, & Apoſtolicam benedictionem. Recordamur liquidò, & memoriter retinemus, quòd dudum apparuit Religio in partibus Lombardiæ, cuius profeſſores vocati Eremitæ Ordinis S. Auguſtini, nunc ſuccincti tunicas cum corrigijs, baculos geſtantes in manibus, nunc verò dimiſſis baculis incedebant, pecuniam pro eleemoſynis, alijsq; ſubſidijs depoſcentes, & adeo variantes habitus ſui formam, vt dilectis filijs Fratribus Minoribus vniformes, in derogationem multiplicem ipſorum Ordinis crederentur, eiſdem propter hoc minorem apud fideles ſentientibus in ſuis opportunitatibus charitatem. Sanè cum per nos tunc in minori officio conſtitutos, & bo. mem. N. Tituli S. Sabinæ Presbyterum Cardinalem, tunc in partibus illis legatione fungenter, huiuſmodi variationis præſumptio ad fel. recor. Gregorij Papæ prædeceſſoris noſtri audientiam perueniſſet, ipſe ne identitas veſtium in Ordinibus ipſis confuſionem pareret, ac indè ſcandala grauiora conſurgerent, ad vtrorunque quietem ſtatuendum prouidit, vt Priores, & vniuerſi, ac ſinguli Fratres prædicti Ordinis S. Auguſtini in exterioribus veſtimẽtis, quæ nigri vel albi debebant eſſe coloris, quorum altero, videlicet nigro, iam electo ab eis, ipſos idem prædeceſſor voluit manere contentos, largas, & protenſas manicas ad inſtar cucullarum, & deſuper ipſas deferrent per amplas corrigias, & patenter omnibus apparentes, ita quòd omnes cincti de foris eas veſtibus nequaquam cotegerent, & portantes in manibus baculos quinque palmorum grandium, ac expreſsè in eleemoſynarum petitione, cuius ſint Ordinis declarantes, adeò ſuarum veſtium longitudinem temperarent, quod a quibuſcunque ipſorum calceamenta libere viderentur, vt ſic habitus confuſione ſemota, & ſublata materia ſcandali, a Prædictorum Ordinum Fratribus poſſit virtutum Domino liberiùs, & gratiùs deſeruiri. Cum autem dilectus Frater noſter Riccardus S. Angeli Diaconus Cardinalis vniuerſas Domos, & Congregationes Eremitarum prædictorum, quarum quædam S. Auguſtini, quædam S. Gulielmi, non nulla autem Fratris Ioannis Boni, aliquæ de Fabali, aliquæ verò de Bictrinis cenſebantur, in vnam Ordinis Eremitarum S. Auguſtini profeſſionem, & regularem obſeruantiam perpetuò de mandato noſtro duxerit vniendas, & Nos dicti Cardinalis proceſſum conuenientem cum voluntatis noſtræ propoſito approbantes præmiſſa omnia duxerimus confirmanda, ſtatuentes, vt vniuerſi Priores, & Fratres in profeſſione prædicti Ordinis Eremitarum S. Auguſtini taliter coniuncti nigris duntaxat, & nullis alijs coloris alterius cucullis aliquatenus vterentur. Nos volentes præmiſſa, quæ de veſtimentis exterioribus à ſæpedicto prædeceſſore noſtro circa præfatos Eremitas ſtatuta fuerunt, ſalubriter, & ab ipſis, vt recolimus, acceptata vbique, & ab omnibus Eremitis vnitis taliter, & alijs vniuerſis inuiolabiliter obſeruari, fraternitati veſtræ per Apoſtolica ſcripta in virtute obedientiæ diſtrictè præcipiendo mandamus, quatenus prædictos Priores, & Eremitas, ac alios, qui nigras penitus, ſeu albas cucullas non portans, quòd vſque ad feſtum omnium SS. proximè venturum nigri prorſus coloris cucullas aſſumant, abiectis alijs deferendas, & firmiter prædictum ſtatutum de cætero ſtudeant obſeruare, ſinguli veſtrum per ſuas Ciuitates, & Diœceſes ſublato cuiuslibet appellationis, & contradictionis obſtaculo, & literis Apoſtolicis impetratis, vel etiam impetrandis per eos nequa-

quam

Digitized by Google

quam obſtantibus monitione præmiſſa per cenſuram Eccleſiaſticam diſtrictiùs compellatis, & in eos qui contra fecerint, excommunicationis ſententiã promulgetis, quam per veſtras Ciuitates, & Diœceſes ſingulis diebus Dominicis, & feſtiuis publicari ſolemniter, & eos tanquam excommunicatos vſque ad ſatisfactionem condignam, appellatione remota, euitari arctius ab omnibus faciatis. Dat. Anagniæ viij. Calend. Iulij Pontificatus noſtri anno ſecundo.

Ex bulla iſta habes primo, eoſdem fuiſſe Eremitas, quos Alexander IV. vocauit abſolutè Eremitas Ordinis S. Auguſtini, cum illis, quos Gregorius IX. vocauit Eremitas fratris Ioannis Boni: quia vterque Pontifex idem factum narrat, & de eiſdem loquitur. Nam tempore Gregorij IX. idem Alexander IV. in minoribus conſtitutus, in partibus Lombardiæ nomine Pontificis legatione fungebatur, & ille ex primis fuit, qui Romanum Pontificem de huiuſmodi Ordine eremitarũ in partibus Lombardię primitus viſo certiorem fecerunt, vt patet conferẽti vtranque bullam ſimul. 2. habes, hunc Ordinem Eremitarum S. Auguſtini nuncupatorum circa tempora Gregorij IX. & Alexandri IV. primitus videri cæpiſſe. Nam Alexander IV. fatetur, ſe liquidò recordari, & memoriter tenere, quando talis Ordo in partibus Lombardiæ primitus apparuit, & ante Gregorium IX. nullus autor idoneus reperitur, qui ſe huiuſmodi eremitas vidiſſe fateatur. 3. notandum, quòd per hanc bullam non fuit facta vnio Ordinis Eremitarum ſub vno capite, & vno titulo, & habitu, ſed illam ſupponit abſolutam per aliam bullam eiuſdem Pontificis, cuius meminit Marquez cap. 4. §. 1. de qua inferius dicemus. 4. notandum, licèt Pontifex multas eremitarum Congregationes recenſere videatur, dum ait, quaſdam S. Auguſtini, alias de Fabali, alias de Brittinis, alias fratris Ioannis Boni, & alias D. Gulielmi nuncupari conſueuiſſe: non tamen dixiſſe Pontificẽ, quòd omnes dictæ Congregationes re ipſa eſſent diſtinctæ ab inuicẽ, ſed ſolùm, quòd Congreg. eremitarum prædict. quædam S. Auguſtini, quædã S. Gulielmi, nonnullæ autem fratris Ioannis Boni, aliquæ de Fabali, aliquæ de Brittinis cenſebantur: hæc enim ſunt formalia illius verba. Et in quadam alia bulla Riccardo S. Angeli Diacono Cardinali, & Ordinis Eremitarum primo Protectori directa, idem Pontifex eadem verba repetens, ſubiungit, quod dictæ Eremitarum Congregationes apud homines ambiguis interdum nuncupationibus vacillabant: vt videas, hæc non tam variarum Congregationum nomina fuiſſe, quàm diuerſarum domorum eiuſdem Congregationis. Nam ſecundum rei veritatem aliquæ iſtarum Congregationum in idem conueniebant: Etenim Congregatio D. Auguſtini nuncupata, & Congregatio fratris Ioannis Boni vna & eadẽ erat, quæ prius fratris Ioannis Boni dicebatur, postea à Gregorio Nono titulo D. Auguſtini donata, cæpit Congregatio D. Auguſtini nuncupari, vt ex dictis bullis Gregorij Noni, & Alexandri Quarti colligitur, & ex alijs infra dicendis. Quod etiam Congregatio de Brittinis nuncupata, & Congregatio fratris Ioannis Boni eadem eſſet, & ſolis nominibus diſtinguerentur, multò certius eſt, nec Venerandi Eremitæ negare poſſunt, præſertim Marquez, qui cap. 21. §. 5. Fratrem Iordanum, & Iacobum Philippum Bergomenſem, & alios nonnullos ſecutus, aſſertionẽ defendere nititur, ſcilicet Beatum Franciſcum Aſſiſium, priuſquam ſui inſtituti Seraphici autor eſſet, eremitici Ordinis D. Auguſtini inſtitutum profeſſum fuiſſe in manibus fratris Ioannis Boni, in monaſterio Brittinẽſi, prope Penſaurum, & ab illo habitum Eremiticum ſumpſiſſe, cuius color adhuc in habitu fratrum minorum per D. Franciſcum inſtitutorum retinetur, quem idcirco Beretinum vocamus, à loco de Brittinis, vbi Beatus Franciſcus habitum cum illo colore accepit. Quod ne me gratis illis imponere, quis putet, profero teſtimonium Cardinalis Aegidij de Viterbo Ordinis Eremitarum, ab eodem Marquez acceptum loco proximè citato. *Hoc tempore (inquit Aegidius Cardinalis) Ioannes Bonus Mantuanus, qui in Flaminia Ceſenna Deo ita ſe vinxit, vt ſui ſeculi gloria diceretur, accitus Diui Auguſtini Eremitis: vt enim olim Gulielmus in Gallia, ita ipſe Ordinem numero Fratrum, & monaſteriorum adauxit in Italia, & ad humanarum rerum contemptum, & diuinarum amorem mirum in modum inflammauit, vt veluti à Gulielmo Gulielmita, ita à Ioanne Bono Iambonita, & à loco, quem incolebant Brittinenſes nominati ſint. Habeo autores, qui ſcribant, huius viri ſanctitate, & fama illectum Franciſcum Aſſiſium Magni Ordinis Minorum autorem, habitum induiſſe, baculum geſtaſſe, Eremitam egiſſe, ligneis calceis vſum eſſe, quam rem nec Vincentius quidem ſcriptor hiſtoriarum accuratiſſimus inficiatur. Argumento ſunt, quòd Mantuæ Chirographum quandoque lectum aiunt, quod in Ioannis Boni manu profeſſus Ordinem ſit. Namque is color, quo poſteri eius vſi ſunt, adhuc hodie Berettinum vocatur, à Brittinis loco non procul à Penſauro, quem Ioannes Bonus incoluerat.* Hæc ille, ex quibus vides, eandem fuiſſe Congregationem Ioannis Boni, & de Brittinis nuncupatam, & diſtinctionem ſolùm fuiſſe in nomine, non in re ipſa: dicebatur enim Congregatio Ioannis Boni ab Autore, & de Brittinis à loco incolatus.

Idem dicendum videtur de alia Congregatione de Fabali nuncupata, quæ eadem fuiſſe videtur cum Congregatione Ioannis Boni, & de Brittinis, nam locus de Fabali iuxta Piſaurum eſt, vbi etiam locus de Brittinis, vt ex libro taxarum Apoſtolicarum habes, in verbo Penſaurieñ Eccleſia. vbi notatur monaſterium Sanctæ Mariæ aliàs Sanctæ Crucis de Fabali, quamuis ponatur monaſterium Ordinis S. Benedicti: neque alium locum ſub hoc nomine reperire potui, nec ipſi Venerandi Patres Eremitæ alium indicant.

EX quibus tandem omnibus infertur primo, V.
prædictas omnes Congregationes Eremita-

rum,

rum, ex quibus Ordo Eremitarum eſt conflatus ſecundum rem ipſam ad duas, vel tres ſolas deduci, nempe ad Congregationem Gulielmitarum, & Congregationem fratris Ioannis Boni, nam cum hac ſecunda coincidebant Congregationes Sancti Auguſtini, & de Brittinis, & de Fabalj nuncupatæ. Dixi autem notanter ad duas. vel tres propter aliam Congregationem Eremitarum Tuſciæ, quam Innocentius Quartus ex varijs Eremitis incerti habitus, & Regulæ per Tuſciam ſine capite vagantibus, in vnam Congregationem ſub vno capite, Regula, & titulo Beati Auguſtini donatam redegit, de qua inferiùs dicetur. Secundo infertur, quod cum Gulielmitæ hunc habitum, quem modò Venerandi Patres Eremitæ gerunt, ante vnionem non haberent: nam illi colorem album in veſtibus ferebant: vnde & mantelli albi vulgo nũcupabantur, ex Renato Choppino in ſuo Monaſtico lib. 1. Et Iambonitæ, ac alij partim ex propria electione, partim ex præſcripto Sedis Apoſtolicæ nuper aſſumpſerint, nec talis habitus ante Gregorium Nonum in Orbe viſus fuerit, multò minus potuit eſſe habitus Regularis Diui Patris Auguſtini, qui nec per ſomnium quidem talem habitum vnquam vidit, vt hic oſtenditur. Nec obſtant, quæ Marquez comminiſcitur, ad probandum, quòd ante vnionem Congregatio fratris Ioannis Boni, & Congregatio Eremitarum Sancti Auguſtini eſſent Congregationes tum nomine, tum re ipſa ab inuicem diſtinctæ: quia inquit, habebãt diſtinctos Protectores: Nam Protector Congregationis S. Ioannis Boni vocabatur Gulielmus Cardinalis Diaconus tituli Sancti Euſtachij: Protector verò Congregationis, & Ordinis Eremitarum erat Riccardus Cardinalis Diaconus tituli Sancti Angeli, quod Marquez affirmat cap. 13. §. 18. in fine. Nam iſta imaginatio non ſolum difficultatem non euertit, ſed maximè noſtram ſententiam confirmat, quod nulla fuerit Congregatio Sancti Auguſtini nuncupata, quæ Gregorij Noni tempora præceſſerit. Quod ex conceſſis euidentiſſimè probo: quia ſi illa erat vera Congregatio Eremitarum Sancti Auguſtini, cui cæteræ Congregationes ſunt vnitæ, cuius Protector erat Riccardus Diaconus Cardinalis tituli Sancti Angeli, ſi monſtratum fuerit, hanc Congregationem Gregorij Noni tempora non præceſſiſſe, in confeſſis erit apud Aduerſarium, Ordinem Eremitarum S. Auguſtini Gregorij Noni tempora minimè præceſſiſſe, cum in hoc conueniat cum Marquez Frater Iordanus de Saxonia lib. 1. cap. 16. in principio, vbi dicit, quòd Cardinalis Riccardus confirmatus fuit poſt vnionem Generalem in Protectorem Ordinis S. Auguſtini, quem antea Innocentius Quartus eidem Ordini Protectorem dederat. Verum Congregationem Sancti Auguſtini nuncupatam, cui Innocentius IV. Riccardum Cardinalem Protectorem dederat, non antiquam, ſed nouiſſimam fuiſſe, & poſt Gregorium Nonum inſtitutam, conſtat euidenter ex bulla Innocentij Quarti data 17. Ianuarij anni 1244. Ex qua habemus, tempore iſtius Pontificis extitiſſe in Tuſcia multos Eremitas incerti habitus, & Sedium, ſine Regula, titulo, & habitu. Et Innocentium Quartum opera, & prudentia dicti Cardinalis Riccardi Diaconi S. Angeli illos in vnum corpus Congregationis vniuiſſe ſub vno capite, & illos Regula, ac etiam titulo Eremitarum S. Auguſtini donauiſſe: nec non ipſum Riccardum Cardinalem Diaconum tituli S. Angeli Correctorem, & Protectorem illis præfeciſſe. Quod ne quis me de meo cerebro confingere arbitretur, ſubiungo hic exemplum bullæ ipſius Innocentij ab eodem Marquez acceptum cap. 3. §. 3. pag. 20.

VI. *INnocentius Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei, dilectis filijs vniuerſis Eremitis, exceptis fratribus S. Gulielmi, per Tuſciam conſtitutis ſalutem & Apoſtolicam benedictionem. Incumbit nobis ex officio debiti Paſtoralis, & plantare ſacram Religionẽ, & fouere plantatam, & quantum in nobis eſt, vniuerſos, & ſingulos in propoſito confirmare, ne ſi fauore fuerint Apoſtolico deſtituti, non proficiant in incepto, ſed deficiant potius, vel tepeſcant. cum .n. per dilectos filios fratres Stephanum, & Vgonem Eremitas propoſitum veſtrum fuerit nobis expoſitum diligenter, Nos nolentes, vos ſine paſtore ſicut oues errantes poſt gregum veſtigia vagari, vniuerſitati veſtræ per Apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus in vnum vos Regulare propoſitũ conformantes, Regulam B. Auguſtini, & Ordinem aſſumatis, ac ſecundum eum profiteamini, de cætero vos victuros, ſaluis obſeruantijs, ſeu conſtitutionibus faciendis à vobis, dummodo eiuſdem Ordinis non obuient inſtitutis. Prouiſuri vobis nihilominus de Priore idoneo per electionem Canonicam, cui præſtetis obedientiã, ac reuerentiam debitam impendatis. Si verò ſuper præmiſſis aliquid difficultatis emerſerit, ad Dilectũ filium noſtrum Riccardum Diaconum Cardinalem S. Angeli, quem vobis Correctorem, & Prouiſorem deputamus, recurratis. Dat. Laterani xvij. Ianuarij Pontificatus noſtri anno primo.*

Ex hac bulla habes primo, quæ fuerit Congregatio eremitarum S. Auguſtini nuncupata, cui ante vnionem generalem Innocentius IV. Riccardum Diaconum Cardinalem S. Angeli protectorem dederat, an a D. Auguſtino propagata, an ab Innocentio IV. inſtituta poſt Gregorium IX. Neque enim legitur dictus Riccardus alterius Congregationis ante generalem vnionem Protector extitiſſe, neque Marquez, neque alij aliam monſtrant. 2. habes, nullos Eremitas vſque ad tempora Innocentij IV. in Tuſcia fuiſſe, qui ſub Regula B. Auguſtini viuerẽt, & Eremitæ S. Auguſtini vocarentur, exceptis forſan eremitis S. Gulielmi. 3. iſtos eremitas S. Auguſtini dictos, non tales nuncupatos fuiſſe, quod à B. Auguſtino fuiſſent inſtituti: ſed quia ex conceſſione Pontificia tales dici obtinuerant: & nihilominus illos abſolutè Eremitas Ordinis S. Auguſtini nuncupatos. 4. illos eremitas S. Auguſtini illos

fuiſſe,

fuiſſe, qui ante vnionem generalem Riccardũ Diaconum Cardinalem Protectorem habebant, & ad illos referenda eſſe verba alterius bullæ Alexandri Quarti, per quam ipſum Riccardum Cardinalem toti Ordini poſt generalem vnionem in Protectorē præfecit, cum ait. *Nos itaque conſiderantes, quòd ipſi fratres ab olim te in Patrem beneuolum habuerunt, tuq; ipſos amplexatus fuiſti ſincera in Domino charitate, quodquè Fratres, & Ordo prædicti ſub tua protectione poterant Deo propitio ſalutaria ſuſcipere incrementa &c.* Quam bullam refert Marquez cap. 3. §. 3. Quintò infertur, Cardinalem Gulielmũ, qui ante vnionem generalem erat Protector Congregationis Eremitarum fratris Ioannis Boni, tempore vnionis, & poſt illam, vel vita functum fuiſſe, vel Protectioni ceſſiſſe. Demum quod ad rem attinet, ſequitur, ſiue Congregatio ante vnionem S. Auguſtini nuncupata, cuius erat Protector Cardinalis Riccardus, eadem eſſet cum illa Ioannis Boni, ſiue non, nō habuiſſe certum, & determinatum habitũ, quem nunc Eremitæ portant, imò nec titulum, & regulam D. Auguſtini, niſi poſt Gregorium Nonum, quod ſolùm in hoc capite contendebamus.

Caput vigeſimumſextum.

Refugium Ioannis Marquez, & aliorum nonnullorum præcluditur.

I. Vim rationis ſuperiori capite explicatæ ſenſerunt Azorius, & Io. Marquez cap. 4. §. 3. vbi ad illam infringendam multa dicit. Et primo ait, electionem nigri habitus non ſub Alexandro IV. ſed ſub Gregorio IX. ab Eremitis Auguſtinianis factam: ſed quia hoc illius cauſam non iuuabat, ſecundo loco addit, Patres Eremitas colorem illum habitus nigrum elegiſſe, quia B. Auguſtinus in ipſa fundatione Ordinis Eremitici colorem habitus minimè determinauerat; ſed in eorum optione illius determinationem reliquerat: hoc vnum cauens, vt præter naturalem velleris colorem, nullum alium arte ſuperinducerent. Quod confirmare nititur primo autoritate D. Antonini 3. par. tit. 24. cap. 14. §. 5. ſecundo exemplo B. Fulgentij quem citra omnem difficultatem Eremitam Auguſtinianum fuiſſe conſtat ex Baronio tom. 6. annal. ſub 504. & Ioanne Molano, qui, vt in eius vita à quodam illius diſcipulo ſcripta legitur. *Caſulam pretioſam vel ſuperbi coloris, nec ipſe habuit, nec ſuos monachos habere permiſit: ſubter caſulam nigello, vel lactineo pallio circundatus inceſſit.* Ex quibus verbis Cardinalis Baronius deducit, apud Eremitas Auguſtinianos nullam fuiſſe diſcriminationem colorum, num albo, vel nigro pallio vterentur: dummodo, quem exhiberet in velleribus natura colorem, eum abſque delectu in veſtibus retinerent.

Verùm hæc reſponſio non ſolùm rationem ſuperiori capite allatam non euertit, ſed omnia, quæ de cuculla Auguſtini eremitica ab autoribus ſermonũ ad eremitas, & de baptiſmo Auguſtini, necnon Epiſtolarum, ſub nomine Valerij, & Sigiberti, & à fratre Iordano, D. Antonino, & Coriolano & alijs traduntur, in diſcrimen apertum deducit, neque cum D. Antonino, neque cum prædictis autoribus, ſed nec cum Baronio, multò minus cum veritate conſentit. Primo namq; ſic reſpondentem D. Antonino, cuius autoritati nititur, manifeſtè contradicere, apparet ex verbis eiuſdem D. Antonini in princ. illius cap. quibus docet, & dicit, quòd licèt potuerint olim fuiſſe aliqui Eremitæ ſub Regula Auguſtini in ſolitudinibus degentes, tamen illi eius Ordinis non erant, cuius nunc ſunt, qui vocantur Eremitæ Ordinis S. Auguſtini, quos dicit poſt fratres Mendicantes inſtitutos: & verba illius ſunt poſita ſuperius cap. 19. ad quem locum remitto. Confirmatur etiã ex alijs eiuſdem Antonini verbis poſitis infra §. 5. vbi de habitus Eremitici determinatione per Gregorium IX. & Alexandrum IV. facta ſic ſubiungit. *Et quoniam inter illos ſimplices fratres dubitabatur, quis eſſet verus habitus eorum, hinc eſt, quòd Sedes Apoſtolica aſpiciens ad primariam Ordinis originem habitum ſuperiorem eis determinauit, immò verius per S. Auguſtinum determinatum eis declarauit, ſtatuendo videlicet, quòd eorundem Fratrum Ordinis Eremitarum S. Auguſtini habitus exterior eſſet cuculla nigri, & nullius alterius coloris, cũ longis, & protenſis manicis, deſuper corrigia ampla cincta.* Quæ verba & ſi re ipſa fidem non faciunt, quia B. Antoninus in principio proteſtatur, ſe non ex propria ſententia illa ſcribere, ſed referendo ea, quæ religioſus quidam dicti Ordinis ſcribit, ſufficiunt tamen ad ipſius Marquez inconſtantiam in autoribus referendis monſtrandam, qui dicit, ex ſententia B. Antonini Auguſtinum colorem habitus ſuis Eremitis non determinauiſſe, cum è contrario B. Antoninus ſcribat, nigrum colorem ita ab Auguſtino determinatum, vt nullius alterius coloris eſſe poſſet.

II. Secundò, data veritate iſtius reſponſionis, corruunt, & falſitatis conuincuntur omnia, quæ de nigra Auguſtini, & ſuorum Fratrum cuculla, & zona coriacea traduntur ab Autore ſermonis B. Ambroſio adſcripti, & ſermonum ad Eremitas, præſertim ſerm. 5. 27. & 28. item Epiſtolæ ſub nomine Valerij, & alterius Epiſtolæ ſub nomine Sigiberti, & à D. Antonino ex relatione ipſorum Eremitarum d. cap. 14. §. 2. & ab alijs, qui eiuſmodi cucullis, & zonis libros complent. Nam ſi B. Auguſtinus colorem nigrum cucullæ Eremiticæ minimè determinauit, ſed in eorum electione, vel album, vel nigrũ reliquit, cur illum cuculla, & zona nigra indutum & cinctũ pingunt? Dicent, prout de facto dicit Marquez loco citato, B. Auguſtinum habitum quidem induiſſe nigrum, ſed eiuſmodi colorē ſuis Eremitis minimè præſcripſiſſe. Verùm hoc eſt contra prædictos Autores, qui vnanimi conſenſu fatentur, non

ſolùm B. Auguſtinum, ſed omnes illius diſcipulos Eremitas nigras cucullas induiſſe. Legatur ſerm. 27. ad Eremitas, quem ad præſens inſtitutum notauit, & allegauit frater Iordanus lib. 1. c. 15. legatur etiam B. Antoninus d. cap. 14. §. 2. ſic ſcribens, ex perſona eiuſdẽ Auguſtini in quodã ſermone ad Eremitas. *Duodecim fuimus fratres, qui induimus cucullã nigram, calceamenta, & zonam nigram ad differentiã Monachorũ.* Quæ omnia etſi figmẽta eſſe non negẽ, ſufficiunt tamen ad oſtendendum, aſſertores Auguſtinianæ cucullæ nullo fundamento probabili ſubnixos modò aſſerere, modò negare, & non minus cũ ſeipſis, quàm cum alijs, cum argumentorum mole premuntur, digladiari. Præterea ſi Auguſtinus ſtatim baptizatus cucullam nigram zona coriacea deſuper cinctam, ſiue à B. Ambroſio, ſiue à Simpliciano, veluti religioſum, & regularem habitum accepit, illumq; per totam vitam ſuam etiam in Epiſcopali Sede portauit, nec ab illo portando per aſſumptionem ad ordinem Epiſcopalem diſpenſatus fuit, ſed nec diſpenſari potuit, vt idem Autor cap. 7. §. 7. & ſeqq. contendit, vnde probabitur, illum ſuos Eremitas ad eũdem habitum portandum non adſtrinxiſſe? aut in illorum optione electionem nigri, vel albi coloris reliquiſſe? Sanè commenta hæc ſunt, ad vim argumentorum fugiendam gratis meditata, nec vllus autor & fundator Ordinis hactenus inuentus eſt, qui colorem habitus eſſentialis eiuſdẽ Ordinis in electione ſuorum diſcipulorum reliquerit, vt vel nigro, vel albo pro eorum libito vterentur.

III. TErtiò, contra eandem reſponſionẽ facit, quod B. Antoninus, ſeu veriùs frater Iordanus ait, tempore vnionis Generalis, & determinationis habitus Eremitici per Gregor. IX. & Alexandrũ IV. factæ dubitatum, quiſnam eſſet verus habitus Eremitarum; & ideo fuiſſe eiuſmodi habitum per Sedẽ Apoſtolicam determinatum: nam vel Ordo Eremiticus, cui Summi Pontifices habitum nigrum cucullatum cum zona pellicea decreuerunt, erat Ordo nouus, vel Ordo antiquus à D. Auguſtino inſtitutus, & in aliquibus ſaltem continuatus, ac ſeruatus. Si eſt Ordo nouus: ergo habitus nouus, neque ex illo ſciri poteſt, quòd talis habitus fuerit D. Auguſtini, vel ſuorum Eremitarum. Si Ordo antiquus, & à B. Auguſtino continuatus, quæro, vel fuit continuatus cum diuerſitate habitus, & hoc dici non poteſt, quia ex diuerſitate habitus à poſteriori infertur diuerſitas Ordinis, iuxta doctrinam D. Tho. 2. 2. q. 185. art. 8. vel fuit continuatus cum identitate habitus, & hoc etiam dici non poteſt, quomodo .n. dubitatum fuiſſet, quiſnam eſſet verus habitus Eremitarum, ſi illi cum eodem habitu à B. Auguſtino inſtituto, vſque ad tempora Gregorij IX. Alex. IV. fuiſſent continuati? Neque obſtant, quæ ſubiungit idem Antoninus, ſiue frater Iordanus, quòd Sedes Apoſtolica aſpiciens ad primam originem Ordinis, habitum ſuperiorem eis determinauit, immo veriùs per S. Auguſtinum determinatum declarauit. Primò namq; vnde habet hic autor, quòd Summi Põtifices talem habitum ita Eremitis determinatũ declarauerint, aſpicientes ad primam originem d. Ordinis, aut quòd per S. Auguſtinum ipſis determinatum declarauerint? cum in dictis bullis de hac re ne verbum quidem habeatur. Ad hæc, vnde ſcire potuerunt Summi Pontifices, talem determinationem à B. Auguſtino factam, cum in omnibus libris authẽticis Auguſtini, vel Poſſidij, vel in probatis Autoribus antiquis, ne verbum quidem de iſto habitu reperiatur? Rurſus ſi Summi Pontifices talem habitum per B. Auguſtinum determinatum declarauerunt, cur illum in optione fratrum Eremitarum reliquerunt, vt ipſæ Pontificum bullæ aiunt? cur dicit Marquez, B. Auguſtinum illius colorem minimè decreuiſſe, ſed in illorum arbitrio reliquiſſe? Videas quæſo, in quantas anguſtias ſeſe conijciũt, qui non veras cauſas tueri volunt.

QVartò, contra eandem reſponſionem maximè vrget exemplũ ex D. Fulgentio allatũ, in quo Io. Marquez firmiſſimũ præſidium ſibi ponit. IV.
Dato .n. ſed non conceſſo, quòd B. Fulgentius Auguſtini diſcipulus, & Auguſtiniani inſtituti profeſſor, & æmulator fuerit, quod Baronius gratis, & ſine fundamento aſſerit, de qua re inferius, conſequens erit, talem fuiſſe habitũ monachorum ſiue Eremitarum Auguſtinenſiũ, qualis eiuſdem B. Fulgentij fuit. Verùm B. Fulgentij habitus ſiue quod ad formam, ſiue quod ad colorẽ attinet, cũ habitu ipſis Eremitis per Sũmos Pont. determinato nihil prorſus, atque prorſus cõe habet: nã quod ad colorẽ ſpectat, ille D. Fulgentij naturalis erat, quẽ velleribus natúra præbuiſſet, nigellus, ſiue lactineus: iſte verò per artẽ ſuperadditus, & à naturali vellere multũ diſtans, vt patet. Deinde quoad formã, habitus Eremitarũ, quẽ Gregor. IX. & Alex. IV. decreuerunt, eſt cuculla nigra cũ amplis manicis, zona pellicea ampla, & omnibus patente deſuper cincta, ſuam longitudinem temperans, adeo vt calceamẽta ab omnibus videri poſſint, quam cucullam B. Fulgentiũ nunquam induiſſe legimus. Legimus verò illius habitũ fuiſſe caſulã, ſub qua pallio nigello, vel lactineo circundatus inceſſit, & vt integrũ illius habitum, pro quo nonnulli tantopere, & tam perperã ſtrepunt, tibi ob oculos ponam, accipe illum ex eius diſcipulo Anonimo in ipſius vita cap. 18. ita depictum: *nunquã*, inquit, *pretioſa veſtimẽta quæſiuit, aut quotidiana ieiunia prætermiſit, aut conditos ſuauiter cibos, vel inter hoſpites manducauit, aut diſcumbendo ſaltem requieſcere, & reſoluere rigidũ propoſitum voluit; ſed vna tantũ viliſſima tunica, ſiue per æſtatem, ſiue per hyemẽ patienter indutus, oratio quidem, ſicut omnes Epiſcopi, nunquã vtebatur, cingulo pelliceo, tãquã monachus, cingebatur. Sic ſtudio humilitatis ambitionẽ veſtiũ fugiebat, vt nec ipſa calceamenta ſuſcipiẽs clericorũ, aut vltimis caligis in tẽpore hyemis, aut caligulis in tẽpore æſtatis vteretur. Intra monaſteriũ ſanè interdũ ſoleas accipiebat, freqũẽter nudis pedibus ambulabat. Caſulã pretioſã, vel ſuperbi coloris, nec ipſe habuit, nec monachos ſuos habere permiſit. Subtus caſulã nigello, vel lactineo pallio circũdatus inceſſit. Quãdo tẽperies aëris mutabat, ſolo pallio intra monaſteriũ eſt coopertus.*

tus. Scapulis verò nudis nunquam à nobis viſus eſt, nec depoſito ſaltem cingulo ſomnum petiuit, ſua autem conſcientia, Deo teſte, fiduciam gerens, in qua tunica dormiebat, in ipſa ſacrificabat, & tempore ſacrificij mutanda eſſe corda potius, quàm veſtimenta dicebat. Hæc ille, ex quibus habes totam rem veſtiariam B. Fulgentij in tribus conſtitiſſe, nimirum in tunica viliſſima, cingulo pelliceo cincta, in pallio nigello, vel lactineo, & in caſula, quam ſuper pallio ferebat. Conferamus modò hæc eadem veſtimenta cum habitu D. Auguſtini, & videbimus hæc ab illo toto cœlo diſtitiſſe, vt mirum ſit valdè, viros ingenio præclaros repertos, qui affirmare non dubitauerint, B. Auguſtinum talem habitum geſſiſſe, qualis fuit, quem B. Fulgentius gerebat; Beatus enim Auguſtinus fatetur ſe birrum, & tunicam lineam, & alia clericorum indumenta communia, & ex communi veſtiario accipere voluiſſe. At de Beato Fulgentio dicitur, quod ne calceamenta quidem clericorum, aut illorum caligas in hyeme, aut caligulas per æſtatem accipere volebat. De B. Auguſtino ait Poſſidius cap. 22. *Veſtes eius, & calceamenta, & lectualia ex moderato, & competenti habitu erant, nec nitida nimium, nec abiecta plurimum, quia his plerunque vel iactare ſe inſolenter homines ſolent, vel abijcere, ex vtroque non quæ Ieſu Chriſti, ſed quæ ſua ſunt, ijdem quærentes.* De Fulgentio vero illius item diſcipulus. *Sed vnica tantum viliſſima tunica, ſiue per æſtatem, ſiue per hyemem &c.* De Auguſtino Poſſidius. *Menſa vſus eſt frugali, & parca, quæ quidem inter olera, & legumina, etiam carnes aliquando propter hoſpites, & propter infirmos continebat ſemper autem vinum habebat &c.* & infra: *coclearibus tantum argenteis vtens, cætera vaſa, quibus menſæ inferebantur cibi, vel teſtea, vel lignea, vel marmorea erant.* De Fulgentio idem illius diſcipulus. *Nunquam denique pretioſa veſtimenta quæſiuit, aut quotidiana ieiunia prætermiſit, aut conditos ſuauiter cibos, vel inter hoſpites manducauit, aut diſcumbendo ſaltem requieſcere, & reſoluere rigidum propoſitum voluit.* Conferatur modò idem habitus cum habitu, Eremitis per Gregorium Nonum, & Alexandrum Quartum præſcripto. Primus habitus D. Fulgentij erat tunica viliſſima cingulo pelliceo ſuccincta. hæc verò, quæ ſola cum habitu Eremitarum aliquid commune habere videtur, nihil tamen commune cum illo habet. Primò, quia tunica Eremitarum eſt habitus exterior, & ſuperior omnibus alijs indumentis, qui omnia tegit, & à nullo tegitur; at tunica D. Fulgentij erat habitus interior, & inferior, qui pallio, & caſula tegebatur. Secundò, quia tunica Eremitarum eſt cuculla ampla, & amplas habens manicas. Tunica verò D. Fulgentij talis non erat, nec eſſe poterat, cum eſſet veſtis inferior, quam pallium, & caſula tegebant. Tertiò, tunica Eremitarũ neceſſariò debet eſſe nigri coloris; at tunica D. Fulgentij talis coloris non erat, aut ſaltem in eius vita hoc non legitur, & contrarium potius ſuadetur, cum de pallio dicatur, illum vel nigellum, vel lactineum fuiſſe, quod valdè probabiliter etiam de interiori tunica dici poteſt, & debet. Secundus habitus D. Fulgentij erat pallium nigellum, vel lactineum. Et Baronius hinc deducit, quòd non ſolùm ipſe, ſed etiam illius Monachi eiuſmodi habitu vtebantur. At Eremitæ ex præſcripto Summorum Pontificum pallium ſiue nigellum, ſiue lactineum non deferũt, ſed nec deferre poſſunt: quia veſtis illorum ſuperior debet eſſe cuculla deſuper cincta corrigia ampla, & patente, quæ ab omnibus videri poſſit, nec vllomodo tegatur. Nec dici poteſt, pallium, & cucullam idem eſſe, quia patet eſſe habitus diſtinctos, & vt diſtinctos illos etiam numerat B. Hieronymus in vita Hilarionis dum ait: *Omnes diuitias ſuas ei relinquens, Euangelium ſcilicet, & tunicam laneam, cucullam, & palliolum.* Adde quod cuculla eſt habitus Monachorum proprius cap. mandamus 19. q. 3. & Concilium Aquiſgrani cap. 125. Pallium verò eſt commune, tàm Clericis, quàm Monachis, vt notat gloſ. in cap. Epiſcopi, in verbo operimento 21. q. 4. Tertius habitus D. Fulgentij, & ſuorum Monachorum, erat caſula, hanc etiam à cuculla diſtinctam oſtendit Baronius tomo 1. annal. ſub anno 58. nu. 69. vbi, autoritate Hierothei Epiſcopi Conſtantinopolitani, probat caſulam fuiſſe habitum ſacerdotalem. Quare vt rem concludamus, ſi B. Fulgentij habitus, cum habitu Eremitis per Gregorium Nonum, & Alexandrum Quartũ determinato, conferamus, immo etiam cum habitu D. Auguſtini, videbimus, hunc cum illis nihil prorſus commune habuiſſe, vt vaniſſima ſint nugamenta, velle ex illo affirmare, quòd Summi Pontifices eiuſmodi habitũ Eremitis decreuerint, quia talis fuerit habitus D. Fulgentij, vel D. Patris Auguſtini, vel habitum D. Fulgentij fuiſſe habitum eiuſdem D. Auguſtini.

V. QVinto, dererminatio habitus monaſtici non ſolùm quoad colorem, verùm etiã, quoad materiam, & formam attendi debet, alias ipſi Eremiræ, qui conueniũt cum Seruitis, & alijs in colore, & materia habitus, conuenirent etiam in eodẽ Ordine, quod falſum eſt. At habitus per Greg. IX. & Alexandrũ IV. Eremitis determinatus, neque in colore, neque in forma, cum habitu D. Fulgentij, & ſuorum Monachorum conuenit, nam quoad colorẽ, ille naturalis erat, iſte verò per artẽ inductus, quoad formam neque Fulgentius, neque ſui Monachi à Baronio deſcripti, cucullam leguntur induiſſe: hic verò eſt cuculla amplas habens manicas, zona ampla, & patente deſuper cincta. Ergo hic Eremitarũ habitus ab illo eſt omninò diſtinctus, & diuerſus.

Vlterius. Si Eremitæ, quibus Gregorius IX. & Alexander IV. habitum huiuſmodi decreuerunt, crediderunt Summos Pontifices in eo determinando ad primæuam Ordinis inſtitutionem aſpexiſſe, & declaraſſe, iſtum fuiſſe habitum à B. Auguſtino inſtitutum, cur opus fuit ad dictum habitum ferendũ, pœnis, & cenſuris Eccleſiaſticis illos cõpellere, vbi præſertim cum religioſis, quos Marquez ſimpliciſſimos fatetur, agebatur? Oportuiſſe verò cenſuris,

Digitized by Google

& pœnis illos ad talem habitum ferendum compellere, ipſa verba bullarum Pontificiarum indicant, præſertim Alexandri Quarti dum ait: *Fraternitati Veſtræ per Apoſtolica ſcripta, in virtute obedientiæ diſtrictè præcipiendo mandamus, quatenus prædictos Priores, & Eremitas, ac alios, qui nigras penitus, ſeu albas, cucullas non portant, quòd vſque ad feſtum omnium Sanctorum proximè venturum, nigri prorſus coloris cucullas aſſumant, abiectis alijs deferendas, & firmiter prædictum ſtatutum de cætero ſtudeant obſeruare, ſinguli Veſtrum per ſuas Ciuitates, & Diœceſes, ſublato cuiuslibet appellationis, & contradictionis obſtaculo, & literis Apoſtolicis impetratis, vel etiam impetrandis per eos nequaquam obſtantibus, monitione præmiſſa, per cenſuram Eccleſiaſticam diſtrictiùs compellatis, & in eos, qui contra fecerint, excommunicationis ſententiam promulgetis &c.*

VI. ADdo. Si Venerabiles Eremitæ credidiſſent, cucullam nigram zona coriacea deſuper cinctam fuiſſe habitum à Beato Auguſtino inſtitutum, & ſe eſſe de numero Eremitarum à Beato Auguſtino inſtitutorum: cur poſt Decretum Gregorianum de cucullis nigris cum zona pellicea ferendis promulgatum, tot precibus ſe à corrigia ſuper cuculla nigra ferenda per Sedem Apoſtolicam diſpenſari poſtulauerunt, & obtinuerunt, quanquam talis diſpenſatio poſtea fuerit illis reuocata? Profectò quis credat, illos à ferenda corrigia diſpenſari voluiſſe, ſi S. Auguſtinum ipſam corrigiam tuliſſe, & inſtituiſſe crediſſent? Poſtulaſſe verò ipſos Eremitas, & obtinuiſſe diſpenſationem à ferendis corrigijs, oſtendit bulla Alexandri Quarti data Laterani octauo Calendas Martij, Pontificatus ſui anno ſecundo, cuius exemplum ex Archiuio Fratrum Minorum Bononiæ degentium, & ex libro Priuilegiorum fol. 12. extractum hic etiam ſubijcio. exemplum eſt.

Alexander Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei. Venerabilibus Fratribus Epiſcopis, & Archiepiſcopis per Lombardiam &c. Sequuntur omnia ſicut in alia bulla ſuperius cap. præcedenti recitata, vſque ad illa verba, liberiùs, & gratiùs deſeruiri. poſtea ſubiungit: *Intelligentes verò frater Andreas tunc Generalis Prior de Brittinis Ordinis ſupraſcripti, & alij Fratres ſui, quòd ad prædicta ſeruanda, ſicut & cæteri, cogerentur, ad eiuſdem prædeceſſoris præſentiam acceſſerant, pro ſe, & Eremitis præfatis humiliter ſupplicantes, vt eis cucullas portare diſcinctas, quod ſibi faciliùs exiſtimabant, concedere dignaretur, mandato de cucullis nigris ferendis circa eos miſericorditer relaxato, eo quòd talis vſus cucullarum, ad diſtinctionem prædictorum habituum ſatis ſufficere videbatur. Quorum ſupplicationibus idem prædeceſſor in hac parte duxit liberaliter annuendum. Verùm cùm ſicut accepimus, ipſi Eremitæ de Brittinis, obtentu quarundam literarum ſuper hoc à Sede Apoſtolica obtentarum, ac etiam alij Eremitæ iam dicti, contra ſtatutum iam dictum, & prouiſionem ad communem pacem proinde factam, & in eorundem Fratrum Minorum infamiam, & ſcandalum plurimorum, iam in pluribus venire præſumpſerant: & nos prorſus velimus prædicta, quæ ſalubriter ſtatuta fuerunt, à ſupradicto prædeceſſore noſtro, vbique, & ab omnibus Eremitis, ſiue Religioſis, cuiuſcunque ſint Ordinis, in exteriori habitu Fratribus Minoribus antedictis conformibus, inuiolabiliter obſeruari, Fraternitati Veſtræ per Apoſtolica ſcripta firmiter præcipiendo mandamus, quatenus prædictos Eremitas de cætero ſtatutum prædictum firmiter obſeruare, ac illos de Brittinis, cucullas, prout ipſi, vt ſupra dictum eſt, tunc acceptarunt, geſtare diſcinctas, ac alios omnes, qui nigras non portant, ſeu albas ſinguli veſtrum per ſuas Ciuitates, & Diœceſes, ſublato cuiuslibet appellationis, & contradictionis obſtaculo, & literis Apoſtolicis, de corrigijs cinctis ſuper cucullas non portandis, per eos impetratis, nequaquam obſtantibus, monitione præmiſſa per cenſuram Eccleſiaſticam diſtrictiùs compellatis, & in eos, qui contrauenerint, ſententiam excommunicationis promulgetis, quam per veſtras Ciuitates, & Diœceſes publicari ſolemniter, & eoſdem, tanquam excommunicatos, vſque ad ſatisfactionem condignam, appellatione remota, euitari ab omnibus arctiùs faciatis. Dat. Laterani octauo Calendas Martij, Pontificatus noſtri anno ſecundo.*

DIcent, Summos Pontifices vſos non fuiſſe cē- VII.
ſuris, ad cogendos Eremitas veri Ordinis Diui Auguſtini ad ferendas cucullas nigras zona pellicea deſuper cinctas, ſed ad cogendos alios, qui cum aliorum eſſent ordinum, & diuerſi habitus, & inſtituti, ægrè ferebant, proprium habitum relinquere, & alienum aſſumere. Verùm hæc reſponſio nihil eos iuuat: nam Ordo Eremitarum, qui nunc eſt, ex quinque ſolis Congregationibus, ſiue re, ſiue ſolo nomine diſtinctis conflatus fuit; quarum vna S. Auguſtini vocabatur, alia de Brittinis, alia S. Gulielmi, alia Fratris Ioannis Boni, alia de Fabali, ſi præter prædictas erant aliæ Congregationes, præter quod nullus dicit, quæ eſſentè vel vbi eſſent illæ neque ipſi Ordini Eremitarum fuerũt vnitæ, nec aliquid cum illo commune habent, nec dictus Ordo cum illis. Cæterùm ex ſupradictis quinque Congregationibus nulla fuit, cuius vel inſtitutio, vel habitus in B. Auguſtinum veluti autorem reduceretur. Et quidem de Cõgregatione Gulielmitarum hoc patet, & etiã ipſi Patres Eremitæ hoc concedunt, & de Congreg. fratris Ioannis Boni, & de Brittinis, & de Fabali, idem prorſus dicendum eſt, & inferius monſtrabimus, illorum primæuam inſtitutionem, ſine certo habitu, ſine regula, & ſine titulo. Congregatio verò, quæ abſolutè D. Auguſtini nuncupabatur, vel erat eadem cum Congregatione fratris Ioannis Boni, vt ſatis euidenter colligitur ex bullis Greg. IX. & Alexãdri IV. ad inuicē collatis: vel ſi erat diſtincta, dicendum eſt, illam fuiſſe Congregationem Eremitarum Tuſciæ, quam Innocen-

tius

Digitized by Google

tius Quartus opera Riccardi S. R. Eccleſiæ Cardinalis ex Eremitis incerti habitus, inuicem ſub vno capite vnitis conſlauit, cui Regulam, & titulum Eremitarum S. Auguſtini donauit, & dictum Cardinalem Riccardum Protectorem dedit, & hanc fuiſſe Congregationem Eremitarum S. Auguſtini abſolutè nuncupatorum, ſentit Frater Iordanus libro 1. cap. 16. & ex illo, D. Antoninus dicto cap. 14. §. 6. dum ait, quòd Alexander Quartus facta generali vnione Eremitarum confirmauit illis in Protectorum Riccardum Cardinalem S. Angeli, per prædeceſſorem ſuum Innocentiũ primitùs conſtitutum: Innocentius enim non dederat Riccardum Cardinalem Protectorem Ordini S. Auguſtini, niſi quia dederat illum dictæ Congregationi Eremitarum Tuſciæ, quos Eremitas S. Auguſtini appellari mandauit. Quare omnibus ponderatis apparet, non poſſe aliquo documento authentico probari, hunc habitum nigrum, & cucullatum zona pellicea deſuper cinctum, quem Venerab. Patres Eremitæ ferunt, Gregorij Noni tempora præceſſiſſe, multò minus monſtrabitur, B. Auguſtinum, aut illum tuliſſe, aut alijs ferendum dediſſe, & præſcripſiſſe.

Caput vigeſimumſeptimum.

Confirmatur eadem veritas ex fundamentorum contrariè aſſertionis euerſione, & ſermo de Auguſtini baptiſmo, & conuerſione, B. Ambroſio falsò adſcriptus reprobatur.

I. POſtremum, illudq; non leue argumentum, ad ſupradictam veritatem monſtrandam, ſumi poteſt ex infirmitate fundamentorum contrariæ ſententiæ illorum, qui contendunt, B. Auguſtinum Monaſticæ, vel Eremiticæ profeſſioni addictum, habitum monaſticum, & cucullam eremiticam zona præcinctam induiſſe, & alijs portandam tradidiſſe: quorum ſanè opinio ſi vera eſſet, non opus fuiſſet tot commenta meditari, quot ad eandem ſententiam firmandam, & ſuadendam nonnulli finxerunt: Veritas enim, quæ pulcherrima eſt Dei filia, nec fuco, nec purpuriſſo indiget, nec mendacijs fulciri appetit, ſed nec patitur, ſicut nec Deus ipſe indiget noſtro mendacio, vt pro illo dolos loquamur. Verùm, quod pace contrarium ſentientium dixerim, ſi omnia fundamenta, quibus Auguſtinianæ cucullæ aſſertores nituntur, ad veritatis radios ſuſpenſa diligenter expendamus, & teſtes vetuſtos ante annos quadringentos, quos ad hanc ſententiam probandam proferunt, ad tribunal ipſius veritatis in iudicium vocemus, omnes ſuſpectos apertiſſimè conuincemus, quod ne per calumniam, & gratis affirmare videar, proferantur nunc, & examinentur teſtes, ſuper quorum dictis aſſertio Auguſtinianæ cucullæ Eremiticæ potiſſimùm fundatur. Hi ſunt, primus, ſermo ſub nomine B. Ambroſij de Auguſtini baptiſmo, & conuerſione. Secundus, Epiſtola ſub nomine Valerij Hipponenſis ad Auguſtinum. Tertius, Epiſtola ſub nomine Innocentij Primi ad Valerium Epiſcopum Hipponenſem. Quartus, Epiſtola ſub nomine Sigiberti ad Macedonium. Quintus, liber ſermonum ſub nomine B. Auguſtini ad Eremitas. Sextus, liber ſub nomine eiuſdem Auguſtini de vita Eremitica ad ſororem. Septimus, Epiſtola ſub nomine eiuſdem Auguſtini ad Presbyteros, Clerum, & Populum Hipponenſem, quæ incipit: *Quoniam propter ſcelera &c.* Octauus, Epiſtola ſub nomine Petri Damiani ad Clericos, & Canonicos. iam ſingulos aduocemus, examinemus, & videamus, an veridici, an falſi ſint, & autoribus, quorum nomina præ ſe ferunt, per impoſturam attributi.

PRimus itaque teſtis cucullæ Eremiticæ profertur ſermo ſub nomine Beati Ambroſij de Auguſtini baptiſmo, & conuerſione. Hic ſermo, habetur inter ſermones Beati Ambroſij ordine nonageſimus ſecundus, & vltimus, in hoc ſermone pro Auguſtini cuculla, & Monachatu ita legimus. *Nouum Chriſtianum, nouis veſtimentis cuculla nigra induimus, cingulo ex corio noſipſi præcinximus, quod Simplicianus noſter ingenti lætitia donauit.* De hoc ſermone proferam, quæ duo Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinales Baronius, & Bellarminus ſcripſerunt, ne de meo ſupercilio cenſere videar. Baronius tomo 4. ſub anno 388. num. 77. ita ſcribit. *Fertur Ambroſij nomine ſermo de baptiſmo S. Auguſtini, ſed qui ne apicem quidem habeat Ambroſij. Multa ſanè admiſcuit imperitus fictor, nam ut de diſſimilitudine ſtili dicere prætermittamus, quiſquis ille fuerit, impoſtura perfacilè arguitur, cum ait, Auguſtinum Carthaginenſem fuiſſe, atque ex gentilium cultu factũ Chriſtianum. Ipſum namque patria Tagaſtenſem fuiſſe, nec coluiſſe aliquando idola, licèt ſectator fuerit Manichæorum, tum ipſius teſtificatione, tum Poſſidij luce clarius ſæpe demonſtratur. Impoſtura quoque ea ex parte autor arguitur, dum habet, ipſum Auguſtinum cum Ambroſio de pluribus quæſtionibus prolixè ſæpe diſſeruiſſe: cum tamen ipſe Auguſtinus de ſe teſtetur, nunquam toto illo tempore, quo fuit Mediolani, inueniſſe Ambroſium negotijs vacuum, & frequentia accedentium ſolitarium, quo cum de animi ſui languoribus potuiſſet miſcere ſermonem: adeo vt non dicam diſputandi, ſed nec, vt ait, daretur copia ſciſcitandi. Sunt omninò hæc Auguſtini verba. Certè mihi nulla dabatur copia ſciſcitandi de tam Sancto Oraculo ſuo, pectore illius, niſi cum aliquid breuiter eſſet audiendum. Aeſtus autem illi mei otioſum eum valdè, cui refunderentur, requirebant, nec vnquam inueniebant. &c. & inferius. Sed vbi quæreretur, quando quæreretur? Non vacat Ambroſio.* Et vndè illud

 figmen-

figmentorū concinnatori, cùm agit de eius baptiſmo. Nouum Chriſtianum nouis veſtimentis cuculla nigra induimus, cum moris eſſet inuiolabilis baptizatum quemlibet albis induere veſtimentis. Bellarminus quoque in lib. de Scriptoribus Eccleſiaſticis in Ambroſio hæc ait: *Sermo quoque nonageſimus ſecundus, de baptiſmo ſcilicet Auguſtini longiſſimè diſtat à ſtilo, & grauitate Ambroſij: neque vllo modo credibile eſt, quòd in eo ſermone dicitur; Ambroſium ſæpè Deum oraſſe, vt eum à captionibus Auguſtini liberaret: Auguſtinus autem non diſputando cum Ambroſio, ſed eum concionantem audiendo, ad fidem Catholicam conuerſus eſt, vt ipſe idem teſtatur lib. 5. Conf. c. 13. & lib. 6. c. 1.* Omitto alios autores graues innumeros, idem ſentientes, ne ſim prolixus, nam in ore duorum, vel trium teſtium ſtat omne verbum.

III. RAtiones præcipuæ, quæ illum adulterum, & D. Ambroſio ſuppoſitum eſſe conuincunt, ſunt prima, quæ ſumitur à diuerſitate ſtili huius ſermonis, & aliorum ſermonum, & operum ipſius D. Ambroſij. Eſt enim ſtilus adeò luculentus, & demiſſus, vt ne vnam quidem iota ipſius ſtili ſermonum D. Ambroſij redoleat. Nec ſufficit reſpondere, B. Ambroſium alio dicendi genere vſum fuiſſe in ſermonibus popularibus, alio in alijs negotijs tractandis. Nam omnes alij ſermones populares ſunt, & ad populos habiti, & tamen nullus alius hunc ſtilum redolet, immo omnes quam maximè ab hoc vno diſtant, vt vel ex hoc ſolo capite illius falſitas conuinci poſſit.

Secunda ratio. Autor huius ſermonis vocat Auguſtinum Carthaginenſem, cùm tamen conſtet illum patria Tageſtenſem fuiſſe, quod non eſt veriſimile, B. Ambroſium ignoraſſe, qui illum optimè nouerat, & illius matrem, parentes, & amicos, qui ſecum Mediolani degebant, & cum Auguſtino baptizati fuerunt: neque enim probabile eſt patriam tanti viri, & publici tum Mediolani, tùm Romæ Scholaſtici ignotam fuiſſe, aut ſi alijs ignota fuiſſet, non certè illam ignoraſſet Ambroſius, qui illum in ſacro fonte baptiſmatis abluere debebat. Fuiſſe verò Tagaſtam à Carthagine lōgis terrarum ſpacijs, & Regnis etiam diſſitam, conſtat non ſolum ex vniuerſali coſmographia, ſed etiam ex epiſtola Auguſtini 76. ad Aurelium ferè in principio, ſuppoſito quòd Tagaſta Hipponenſi Ciuitati propinqua eſſet. Per quæ ceſſat reſponſio nonnullorum dicentium, Ambroſium vocaſſe Auguſtinum Carthaginenſem, ſicut exteri vocant omnes Italos Romanos. Eſto enim ita vocaſſent plebei, & idiotæ, alias Africæ Vrbes, & regiones ignorantes, non ita illum vocaſſet Ambroſius, qui non erat patriæ illius adeò ignarus?

Tertia ratio. Autor huius ſermonis dicit, Auguſtinum contempto Gētilium cultu ad veram Chriſtianam religionem diuino tandem nutu perueniſſe. Et infra, dimidium fermè vitæ inter Gentilium mores, & vanas diſciplinas, mundanoſq; errores conſumpſiſſe. At B. Auguſtinus, eſto aliquando fuerit à Manichæis ſeductus, nunquàm tamen in errore Paganorum, ſiuè Gentilium verſatus fuit, nec idola vnquam coluit.

QVarta ratio. Autor ex nomine, & perſona Diui Ambroſij Auguſtini ingenium, & acumen in diſputando extollens, inquit: *Quo Ariſtotelica inſtitutio, in diſputando ſimulationes, difficultates tendebant, verſutiæ, contentiones, & aſtutiæ, quibus maximè erat inſtructus, argumentaq; contra ſacrarum litterarum ſcripturas, cum unà eſſemus, in quibus diuinum quandoque implorabamus auxilium? Quota tunc in dicendo hominis gratia, quanta in dicendo copia, atque facundia, vt non temerè eius dicta diſſolui potuiſſent? Ad hoc vt fides Chriſti ſtabiliretur, ſæpiùs me eum tentaſſe intelligitis, quo inter diſſenſiones noſtras virtus diuina operaretur.* IV. Verum hæc omnia falsò dicta eſſe oſtendunt verba ipſius Auguſtini à Baronio allegata ex libro 5. Confeſſ. cap. 13. & lib. 6. cap. 11. ſed clariſſimè cap. 3. vbi fatetur, ſæpiùs ſe ad B. Ambroſium acceſſiſſe animo ſciſcitandi ex illo ſolutionem quæſtionum, quæ illius animum angebant, & nunquam illum ocioſum inueniſſe, & tacitum in ſilentio diſceſſiſſe, & nullam illi datam copiam ſciſcitandi, quæ cupiebat, de illo ſancto Oraculo, niſi cum aliquid breuiter eſſet audiendum, neque vnquam illum ocioſum inueniſſe, cui æſtus meritis eius refunderentur. Confer textum textui, & videbis, quæ de Auguſtino autor huius ſermonis affirmat, illum de ſe ipſo loquentem negare, & B. Auguſtinum cum Ambroſio nunquam diſputationes habuiſſe, ſed nec alios ſermones, niſi quàm breuiſſimos, & illius publicis in Eccleſia concionibus, non priuatis collocutionibus ad fidem Catholicam perductum fuiſſe.

Quintò. ait Autor, nouum in Chriſti fide militem habemus, accertimum contra Gentiles hoſtem, contra hæreticos inuictiſſimum Imperatorem. At Auguſtinus contra Gentiles, & contra Hereticos, nec calamum, nec linguam, tunc temporis mouerat. Sed Autor prophetam agens nomine D. Ambroſij Virgiliano more Auguſtini contra Paganos, & hæreticos victorias, & triumphos octingentis annis poſt factum diuinauit, quēadmodum & Virgilius aduentum Teucrorum in Italiam, & victorias contra Turnum trecentis annis poſt eiuſmodi aduentum Anchiſis genitoris nomine prophetauit.

SExtò. ait Autor: *Nouum Chriſtianum nouis veſtimentis cuculla nigra induimus.* cum ex antiquiſſima Eccleſiæ Catholicæ traditione, autoritate ipſiuſmet Ambroſij confirmata in cap. accepiſti. de Conſecrat. diſt. 4. & Auguſtini ſermone 157. de tēpore, fideles de fonte nuper ſuſcepti nō nigris, ſed albis induātur. Nec ſufficit, quod ait Marquez cap. 5. §. 2. Auguſtinum non ſtatim poſt baptiſmum, ſed poſt Octauas Paſchæ nigra veſte à Beato Ambroſio indutum: quia, Autor non dicit, indutum cuculla nigra poſt octauas Paſchæ, ſed in ipſa hora, in qua de ſacro fonte leuatus eſt, vt ſupra monſtrauimus: vbi etiam V.

oſten-

oſtendimus, Auguſtinum ſtarim baptizatum Mediolano diſceſſiſſe, vt in Africam remearet.

Septimò. monet hic Autor, agendas eſſe gratias Deo, qui Religioni Chriſtianæ talem, ac tantum Principem inſtituit. At quo tempore B. Ambroſius Auguſtinum baptizauit, ille vix Chriſti miles eſſe cœperat, ne dum, vt Princeps Chriſtianæ religionis (quod Epiteton ſolis Apoſtolis ab Eccleſia conceditur) meritò poſſet vocari.

Octauò, Inquit, Deum ad conferendum hominibus ſubſidium creaſſe, & illuminaſſe Auguſtinum, à quo tanquam Religionis exordio Chriſtiani auxilium caperent, & ſuffragium. quæ verba neceſſariò explicatione opus habent: nam vel nomine Religionis intelligit Religionem Chriſtianam, & ſic autor impietatis conuincitur, tribuens Auguſtino exordium Religionis Chriſtianæ, quod nec Apoſtolis tribuitur, nec tribui poteſt. Vel nomine religionis intelligit inſtituta regularia in vniuerſum, & ſic mendax: quia Auguſtinus non fuit primus, à quo Regulares Ordines exordium acceperint, licèt hoc illi Donatiſtæ, quaſi per calumniam, imponerent: vel tandem nomine Religionis intelligit peculiarem Religionem, ſiue Ordinem, vel Eremitarum, vel Clericorum Canonicorum, & ſic nihilominus falſitatis, & mendacij euincitur: quia ſiuè Auguſtinus fuerit, ſiuè non fuerit Autor Ordinis Eremitarum; pro quo ſuadendo autor hunc ſermonem ſub nomine Ambroſij excogitauit, certum eſt, nondum fuiſſe inſtitutum, quo tempore fingitur B. Ambroſius hunc ſermonem ad populum Mediolanenſem habuiſſe, videlicet ipſa die, qua Auguſtinum baptizauit, aut demus etiam in Octaua Paſchæ.

Demùm hic Autor ſpiritu ſuo prophetico Auguſtinum non ſolùm Religionis fundamentum, ſed etiam Religioſorum legiſlatorem prædicit; *A quo denique Religionis conſtitutiones oriri poterunt.* Quæ verba ſatis, ſuperq; ſufficiunt, ad indicandum, quis huius ſermonis autor fuerit, & quo fine illum ſub nomine B. Ambroſij diuulgauerit.

Caput vigeſimumoctauum.

Examinantur, & falſitatis conuincuntur Epiſtolæ ſub nomine Valerij Epiſcopi Hipponenſis ad Auguſtinum, & Innocentij Papæ ad eundem Valerium.

I. SEcundus teſtis productus eſt epiſtola quædam ſub nomine Valerij, Epiſcopi Hipponenſis, quæ fingitur Auguſtino Neophito Mediolani degenti, ex Africa miſſa. Primus huius epiſtolæ inuentor aſſeritur fuiſſe quidam Gabriel Sfortia Archiepiſc. Mediolan. Frater Ducis Franciſci Sfortiæ, Eremita Ordinis S. Auguſtini, quem Fr. Cornelius Lancillottus lib. 2. de Vita Auguſtini, cap. 1. dicit illam in bibliotheca Ducum Mediolani reperiſſe, & latinitate donatam (fertur enim græco idiomate priùs ſcripta) ex tenebris eruiſſe. Hanc epiſtolam Coriolanus cap. 2. §. tertiodecimo. Patet per epiſtolam B. Valerij. pag. mihi 15. Fatetur, primùm ex græco in latinum traductam, per quendam Iulianum Pomerium Toletanæ Sedis Epiſcopum, deindè per Franciſcum Philelphum, cuius Franciſci traductionē, vti clariorem, & elegantiorem ille ibidem ſequitur, vbi exemplum ipſius epiſtolæ refert. Habebatur olim eadem Epiſtola, veluti quædam lectio ſacra, in Breuiarijs Ordinis Eremitarum, legebaturq; in officio D. Auguſtini tertia die infra illius octauam pro tribus lectionibus primi nocturni, necnon in feſto Sancti Simpliciani pro tertia lectione. Habeo ego Breuiarium cum eiuſmodi lectionibus, typis editum Auguſtæ Taurinorum anno 1520. Verùm re meliùs conſiderata, Religioſiſſimi Patres Eremitæ illam prudentiſſimè ex ſuis Breuiarijs abſtulerunt: nimis quippè indecens erat, Beatum Auguſtinum, & Sanctos mendacijs tam luculentis honorare. Exemplum epiſtolæ eſt. A tergo, ſiuè in principio epiſtolæ: *Valerius Hipponenſis Epiſcopus ſeruo Dei Neophito Auguſtino compatriota ſuo.* Quanquam Coriolanus tranſlatioem Philelphi, vt fatetur, ſecutus, ita hunc titulum ponat: *Valerius Hipponenſis Epiſcopus Aurelio Auguſtino in Domino ſalutem.* Sed prior titulus circumferebatur tempore Auguſtini Ticinēſis, cuius exemplum concordat etiam cum lectionibus dicti Breuiarij, à quibus epiſtola, quam refert Coriolanus, in aliquibus diſcrepat. Intus verò ſic habet ex Breuiario: *Literis tuis, & Andromacho Cirini Filio, & Mediolanenſe ciue referente, conuerſationem tuam opera Ambroſij eiuſdē Vrbis Archiepiſcopi, & pientiſſimi Simpliciani, qui te prædicationibus, diſputationibus, & exemplis à Manichæorum errore conuerterunt, factam didicimus. Cùmq; te Cathecumenum audiſſet Simplicianus, mox ex monaſterij pecunijs empto panno tunicas, vnam pro filio Deodato, vnam pro te, vnam pro Enecu, vel Alipio Hipponenſi matri tuæ Monicæ tranſmiſit ſuendas, ſuper quibus plus lachrymarum præ gaudio fudit, quàm puncta conſuerit. Et ad Deodatum inquiens Deus miſericors te cum patre tuo Auguſtino ſeruos ſuos efficiat. Tu acceptis à Simpliciano tunicis à matre tranſmiſſis in ſui monaſterij templo affirmaſti, niſi Paſchatis die baptiſma velle ſuſcipere. Et triduo panem, & aquam tantùm deguſtans, aduentantis Paſchatis die antelucanus ſurrexiſti, his verbis Deodatū alloquens, aderit ne vnquā ille dies? At tu fili voca tyrones tuos, vt Antiſtitem Ambroſium adeamus. Deindè profectus ad Fanum, aduerſus nonnullos Manichæorum Ambroſium diſputantem inueniſti, qui mox celebratis ſacroſan. myſterijs, te exutum habitu ſeculari ſacro baptiſmatis lauacro perfudit, & Te Deum laudamus, non ſine lachrymis te reſpōdente, Te Dominū confitemur, præ gaudio cecinit;*

Statimq; talarem nigram tunicam te induiſti; ita vt omnes te monachum exiſtimarent, niſi zona pellicea præcinctus fuiſſes ob tunicæ longitudinem, vt ſcribis, ad differentiam Monachorum. Præſul cum populo, Cleroq;, & Matre tua Monica profuſiſſimis exultant gaudijs, flentes, pariterq; exultantes. Hæc, & multa inſuper, & alia retulerunt Andromachus, & Enecus græcè, vel Euodius latinè, qui ibidem interfuerunt. Ex quibus peractis, accepta benedictione, apud Ambroſium Antiſtitem conuiuio acceptus es iocundiſſimè. Et ante literas tuas multi iſtinc profecti, de rebus à te geſtis literas oſtenderunt, & de gratia tibi cælitùs collata, quam Deus confirmet. vale, & pro me ora.

II. IN hac epiſtola plura ſunt mendacia apertiſſima. Primùm eſt in titulo, dum ſcribit Auguſtino Neophito; neophiti .n. dicuntur nuper baptizati. At quomodo potuit Valerius in Africa exiſtens, tam breui temporis interuallo ex Mediolano habere nuncium, qui Auguſtini baptiſmum referret, & eidem adhuc Neophito Mediolanum reſcribere? Sed hoc mittamus. Secundum eſt in eodem titulo, cum vocat Auguſtinum ſuum compatriotam. Nam Auguſtinus fuit Africanus, & Tagaſtenſis; Valerius autem erat Græcus, & Latini ſermonis penitus ignarus ex Poſſidio cap. 5. quam etiam ob cauſam fingitur hæc epiſtola non latino, ſed græco idiomate ab ipſo Valerio ſcripta, vt impoſtor ſtolidus magis ſuam fraudem retegeret. Tertium in illis verbis: *Tu acceptis à Simpliciano tunicis, à matre tranſmiſsis, in ſui monaſterij templo affirmaſti.* Quia Simplicianus, quantumcunque Eremitæ reſragentur, nunquam fuit Eremita, nec Monachus, nec pater Monachorum, nec monaſterium habuit, ſed fuit Clericus, & Presbyter, & Archidiaconus, deindè Epiſcopus Mediolanenſis, vt ex antiquiſſimis tabulis illius Eccleſiæ habemus. Quartùm in verbis immediatè ſequentibus: *Affirmaſti, niſi Paſchatis die baptiſmum velle ſuſcipere.* Hoc eſt enim errorem Beato Auguſtino imponere, cum ſciret optimè baptiſmum ſolemnem non in die Paſchatis ſecundum morem Eccleſiæ Catholicæ, ſed in die immediatè præcedenti ſolitum miniſtrari. Quintùm in illis verbis: *Que ra Ambroſij eiuſdem Vrbis Archiepiſcopi*. Nullibi enim legitur per illa tempora Epiſcopos Mediolanenſes vocatos fuiſſe Archiepiſcopos, nam ſimpliciter Epiſcopi vocabantur. Sextùm, cùm ait Beatum Auguſtinum in die Paſchæ baptizatum, hoc enim luculentum eſſe mendacium, nullus neſcit: nunquam enim per illa tempora, baptiſmus ſolemnis in die Paſchæ dari conſueuit. Septimùm cum ait: *Statimq; talarem nigram tunicam te induit.* Quod ſimiliter eſſe contra vſum Eccleſiæ, quæ nuper baptizatos albis, non nigris induit ex ipſiſmet Auguſtino, & Ambroſio ſupra monſtratum fuit, & ipſius Eccleſiæ vſus nunc etiam ſeruatus indicat. Octauùm cum ait: Auguſtinum ſe cingulo pelliceo cingere voluiſſe, ad differentiam monachorum, cum potiùs cingulum pelliceum monachatus ſignum eſſet, vt habes in vita ſancti Fulgentij cap. 18. in illis verbis: *Pellicei cingulo tanquam Monachus vtebatur*. Et ex Caſſiano lib. 1. de Inſtitutis renunciantium cap. 1. Baronio tomo 6. ſub anno 504. num. 34. & alijs. Nonum, cum ait: *Hæc, & alia multa retulerunt Andromachus, & Enecus, ſiue Euodius*. Cum Euodius ex latere Auguſtini nunquam diſceſſerit, & cum illo ſimul in Africam redierit, ex lib. 9. Confeſſ. cap. 8. præter quod, quem in fine vocat Euodium, ſcribens: *Hæc, & multa alia retulerunt Andromachus, & Enecus græcè, latinè Euodius*. Supra vocat Alipium, ſcribens: *Vnam .ſ. tunicam pro Eneco ſiue Alipio Hipponenſi*. Vt videas imperitiam, & inconſtantiam intollerabilem hominis, modò Enecum pro Alipio, modo pro Euodio vertentis: quia neque nec Euodium, nec Alipium ſonat, nec apud Græcos ſolitaſſe eſt hoc nomen Enecus, auditum. Decimum eſt Coriolani fingentis, hanc epiſtolam per Franciſcum Philelphum Rethorem ſui temporis clariſſimum, ex græco in latinum traductam, cui referente Auguſtino Ticinenſi, qui tunc, cum primùm illa Epiſtola fuit in uulgata, in viuis agebat, cum noſtri illam obtuliſſent, vt ſuam operam agnoſceret, miratus eſt, & ingenuè faſſus, ſe illam nec traduxiſſe, ſed nunquam alias vidiſſe.

TErtius, qui pro Auguſtini monachatu producitur, eſt epiſtola quædam ſub nomine Innocentij I. Valerio Hipponenſi Epiſcopo tranſmiſſa, in qua illius autor fingit, Innocentium Papam ad preces Beati Valerij Ordinem Eremitarum ab Auguſtino inſtitutum, autoritate Apoſtolica probaſſe, & confirmaſſe. Huius epiſtolæ exemplum reperire non potui, neque venerandi Patres Eremitæ illud in ſuis libris ponunt, & prudentiſſimè, nimis enim grauè eſſet ſi falſitatis conuinceretur. Meminerunt tamen eiuſdem Epiſtolæ in ſummario facultatum, gratiarum, & indulgentiarum typis edito, ad finem libelli diuinorum officiorum Ordinis Eremitarum, edito, inquam Venetijs, anno Domini 1587. apud Ioannem Variſcum, in quo hæc habentur: *Beatus Innocentius huius nominis Primus anno Domini 406. audita ſumma doctrina, ac ſanctitate Beati P. Auguſtini, tum de Albano ſaxo Romam eſſet orſundus, plenus etiam odore optima fama, quam S. Auguſtinus primò in Italia, ſcilicet Mediolani, Romæ, Centum Cellis, & agris Tuſciæ, vbi Ordinem Fratrum Eremitarum inſtituerat, reliquerat, poſtea in Africa vbi nonnulla Fratrum Eremitarum monaſteria conſtruxerat, atque cum eis viuere cœperat ſecundum regulam Apoſtolicam, ſicut priùs in Italia cum fratribus ſuis Eremitis fecerat, ad preces B. Valerij Hipponenſis Epiſcopi, præfatus ſummus Pontifex non ſolùm regulam, atque Ordinem à B. Auguſtino inſtitutam approbauit, ac autoritate Apoſtolica confirmauit, verùm etiã omnibus fratribus exiſtentibus, tã in Italia, quàm in Africa dictam Regulam B. Auguſtini obſeruantibus, infraſcripta conceſſit,* III.

ſit, videlicet licentiamædificandi ſacella, oratoria, & domicilia, in nemoribus, & ſyluis, & alijs locis conuenientibus illis: ſimiliter conceſſit eis licentiam in commune retinendi hortos, agros, vineas, prata, nemora, paſcua, viuagia, & quacunque eis vbilibet iuridicè donata. & rurſus eorum Eccleſiis, & oratorijs, captis, & capiendis, in omnibus feſtiuitatibus titulorum Eccleſiarum, & Oratoriorũ, vnius anni, & quadraginta dierum, omnibus verè pœnitentibus, & confeſſis, & manus ſuas porrigentibus adiutrices, indulgentiam largitus eſt. Similiter & Zoſimus Græcus, qui fuit immediatè poſt Innocentium ſupradictum anno 416. &c. Quæ verba ex Chronica Ambroſij Coriolani in fine ſui defenſotij addita, fuerunt eſcripta. vbi multa alia priuilegia eidem Ordini Eremitico conceſſa per Romanos Pōtifices eiuſdem Innocentij I. Succeſſores, videlicet Zoſimum, Bonifacium I. Sixtum III. Leonem I. Cæleſtinum I. Gelaſium I. Simacum, Gregorium III. Benedictum III. & alios refert.

IV. De hac epiſtola nihil in particulari affirmari, vel negari poteſt, quia illius exemplum non habetur. eam verò fuiſſe ab aliquo impoſtore confictam, multa oſtendunt. primò narratiua illa, & cauſæ in ipſa explicatæ, ob quas idem Pontifex dicitur motus fuiſſe ad Ordinem Eremiticum probandum, & tot priuilegijs, & gratijs decorandum, quæ ſine dubio falſiſſima eſt, præſertim quoad ea, quæ de Eremitatum inſtitutione tum in Italia, in Tuſcia, & in Centum cellis, tum in Africa per B. Auguſtinum facta narrantur; vnde ſuſpicio euidens oritur, ipſam etiam epiſtolam, & conceſſiones in illa factas, fictas, & falſas fuiſſe, & eſſe. Secundò, quia neque in Pontificali Romano, neque in voluminibus Conciliorum, neque in Actis Conciliorum Carthaginēſis, & Mileuitani, neq; inter epiſtolas Auguſtini, quibus in locis epiſtolæ, & acta eiuſdem Pontificis habentur, vlla prorſus fit mentio huius epiſtolæ, vel confirmationis Ordinis Eremitici. Tertiò, quia neque Baronius, neque aliquis alius antiquus Autor meminit eiuſmodi approbationis, vel confirmationis, vel conceſſionis, ſiue per Innocentium, ſiue per alios Pontifices illius Succeſſores factæ. Quæ ſi vera fuiſſet, probabile non eſt illos eam ſilentio texiſſe, tum propter rei magnitudinem, tum etiam propter rei ipſius nouitatem: nam illa fuiſſet prima confirmatio Ordinum Regularium per Pontificem Romanum facta. Quartò, quia ante Concilium Lateranenſe, non fuit mos in Eccleſia, vt Ordinum, ſeu monaſteriorum Fundatores à Sede Apoſtolica confirmationem peterent, neque D. Benedictus, neque alij ante annum circiter milleſimum centeſimum leguntur confirmationes ſuorum Ordinum à Summis Pontificibus accepiſſe: nam Regulæ Ordinum tacitè approbari ex ſola permiſſione olim cenſebantur, vt notat gloſ. in cap. patrimoniam, & ibi Geminianus, Turrectemata, & Præpoſitus 41. d. & alia glo. in c. ſi quis clericum 11. quæſt. 1. & text. in l. 1. §. ſed religionis, & ibi Bartholus de Collegijs. & certè ſi tot confirmationes, & conceſſiones Pontificias tam antiquas habent, cur illas non proferunt? cum ſæpius cum alijs mendicantibus de antiquitate contenderint. Quintò, quia quæ ex eadem epiſtola narrantur, non concordant cum ijs, quæ Marquez de profundiſſima paupertate ſuorum Eremitarum cum Auguſtino degentium ſcribit, qui non ſolùm in particulari, ſed nec etiam in communi bona præſertim ſtabilia habere poterant. Sextò, non concordant etiam cum ijs, quæ Frater Iordanus lib. 1. cap. 14. & ex illo D. Antoninus d. cap. 14. §. 3. ſcribit, ſe in aliquo ſcripto authentico non inueniſſe, quid egerint ſui Fratres à tempore diſperſionis ex Africa vſque ad Innocentium III. & ideò de hoc nihil ſcribere voluiſſe. Nec ſufficit dicere, quòd Innocentius I. præceſſit diſperſionem illam ex Africa, quia in eadem chronica, & ſerie verborum non ſolùm narratur confirmatio facta per Innocentium I. ſed multæ aliæ factæ poſt diſperſionem ex Africa, nimirum per Innocentium I. Gelaſium I. Gregorium III. Benedictum III. Gregorium V. Ioannem XIII. quas ſi falſas, & confictas eſſe conſtiterit, vt de facto conſtat, ex teſtimonio eiuſdem Fratris Iordani, etiam confirmatio per Innocentium I. facta figmentum eſſe conuincitur. Quæ enim maior ratio de hac, quam de illis? cum præſertim iuxta Regulam B. Auguſtini ſuperius relatam, ſemel mendacij conuictus, omnem fidem ſibi abroget, vt tunc maximè ſuſpicemur, illum mentiri, cum ſe vera dicere affirmauerit.

Suſpicòr tamen, quæ Innocentius IV. nonnullis Eremitis legitur conceſſiſſe, Coriolanum ad ſui Ordinis dignitatem extollendam, & antiquitatem commendandam in Innocentium I. refudiſſe. Nam de Innocentio IV. ſcribit Frater Iordanus loco proximè citato. *Poſtmodum Innocentius Papa IV. vir vtique magna ſcientia, & induſtria, qui ſedit anno Domini* 1240. *conſiderans ordines Prædicatorum, & Minorum notabiliter creſcere, & fructus ſalubres in Eccleſia Dei proferre, Fratres verò Eremitarum Santi Auguſtini ſibi ſolis per bonam vitam prodeſſe, cæpit velle agere, vt ipſi ſicut Prædicatores, & Minores, finem ſalubrem, & fructum in Eccleſia Dei producere poſſent. Erant autem tunc temporis in diuerſis mundi regionibus, & præcipuè in partibus Tuſciæ diuerſi alij eremitæ ſub diuerſis titulis diuerſimodè viuentes, quos omnes idem Innocentius Eremitis Sancti Auguſtini counivit, reducens eos ad vnum ouile, ſub vno paſtore, ſcilicet Priore Generali, mandans, vt omnes ſub vna Regula, ſcilicet S. Auguſtini, vno modo profitendi, vno habitu, vno titulo, vno officio, & eiſdem cōſtitutionibus vti deberent, munitiuſq; eos pluribus priuilegijs, & gratijs. Quorum ego exemplaria, & nonnulla originalia ſub Bulla vidi.* Hæc ille ibi, quæ ad verbum tranſcripta leguntur apud D. Antoninum 3. par. tit. 24. cap. 14. §. 3. Aliud ſimile exemplum habemus apud eundem Fratrem Iordanum cap. immediatè ſequenti in fine, nam cum V.

Gre-

Gregorius IX. præcepiſſet, ipſos Fratres Eremitas, eleemoſynas quærentes, baculos quinque palmorum grandium longitudinis in manibus portare, ille ad ſui Ordinis antiquitatem commendandam, illud decretum in B. Gregorium refundit, qui ante Gregorium IX. annis ſexcentis, & amplius exceſſit, nam B. Gregorius fuit circa annum 600.

Caput vigeſimumnonum.

Epiſtola ſub nomine Sigiberti ad Macedonium expenditur, & mendax eſſe comprobatur.

I. QVartus teſtis productus eſt Epiſtola, ſub nomine Sigiberti ad Macedoniū. refertur hæc Epiſtola à Coriolano in Defenſorio pag. mihi 85. eaq; ſæpiſſimè in eodem libro allegatur, quin immo, vt ſacra quædam lectio, poſita fuerat in Breuiarijs Ordinis Eremitarum, die 4. infra octauam D. Auguſtini pro tribus lectionibus primi nocturni, vt videri poteſt in Breuiario Auguſtæ Taurinorum edito anno 1520. eandem Patres Eremitæ imprimendam curauerunt tom. 10. operum D. Auguſtini poſt ſermones ad Eremitas, cum quibuſdam alijs narrationibus eiuſdem prorſus odoris, & ſaporis, vt videri poteſt in eodem volumine decimo operum D. Auguſtini, Pariſijs edito anno Domini 1541. Allegatur paſſim teſtimonium eiuſdem epiſtolæ, non ſolùm à Coriolano, & Paulo Bergomenſi, verùm etiam à recentioribus Cornelio Lancillotto lib. 2. de vita Auguſtini cap. 13. & Ludouico de Angelis lib. 4. de vita Auguſtini cap. 13. vbi propter illam, non ſolùm ſuo Autori præclarum elogium canit, verùm etiam citat alios quoſdam, qui eiuſdem epiſtolæ teſtimonio vſi fuerunt, & fatetur Sigibertum Auguſtino notiſſimum fuiſſe, & nouiſſimè Ioanne Marquez cap. 6. §. 1. & cap. 8. §. 7. quibus in locis vocat Sigibertum Hiſtoricum, & antiquum. Præſtat verò exemplum eiuſdem epiſtolæ hic recenſere, tum quòd modò eadem epiſtola ex libris B. Auguſtini, cum alijs eius generis falſis narrationibus, fuerit abraſa, tum quòd vel ſola eius lectio ſufficere poſſit ad planè monſtrandam illius falſitatem. Exemplum eſt.

Tēpore Theodoſii ſenioris Aug. vir acutiſſimus, nobilibus Carthaginenſibus ortus natalibus, venit Romam, ibique ſcholas liberalium artium annis ferè ſex glorioſè rexit. Denique Mediolanum venit, & dum eſſet annorum triginta, filiusq; eius annorū octo, aduenientibus diebus Paſchalibus, meritis matris, & prædicatione Ambroſii, mater eius regenerauit Auguſtinum, cum filio Deodato, & multis alijs ferè XLII. qui baptizatus Auguſtinus mox, ad virum Simplicianum perrexit, cuius nomen celeberrimum apud Fideles erat, qui etiam habebat manſeolum ſemotum, & à gentibus ſeparatum, cum quo Auguſtinum ferè per annum cum dimidio permanſiſſe vidi, & oculata fide probaui. Et quoniam erant in libertate quaſi viuentes, licèt probatiſſimi viri eſſent, atq; perfecti, tandē ex præcepto tanti Patris Simpliciani, Auguſtinus poſt inter eos inſtituit, vt vitam Apoſtolicam omnes pariter tenerent, & nihil inter eos proprium diceretur. Completo verò anno, Matre Auguſtini inſtigante, ad propria reuertitur, & moritur Mater Auguſtini apud oſtia Tyberiana, Filius autem apud Carthaginem anno ætatis ſuæ XIX. Cum autem eſſet Auguſtinus cum amicis in Africa, meditabatur in Lege Domini die, ac nocte, ſcribens libros, & docebat indoctos. Hoc autem Valerius Hipponenſis audiens præ gaudio lachrymabatur, & ſtatim eum ad ſe accerſiri fecit, & hortum ſecretum, & remotum à Ciuitate Auguſtino donauit, ibiq; pius pater Auguſtinus cum cæteris amicis, & fratribus indeſpecto habitu, & cum incredibili humilitate annis tribus manſit: Deinde cum inquietudinem venientium ferre non poſſet, duobus ferè milliaribus à prædicto loco ſeceſſit, & ad montem quendam altiſſimum abijt, ad quem per viam valde aridam, & petroſam adiri poteſt, ibiq; Auguſtinus habitationem ex lapidibus cunctis conſtrui fecit, & ſic homines fugiens habitabat. Ibiq; compoſuit libros de Medicina animæ, & de Vita monaſtica, de innocentia Ioannis Baptiſtæ, & Heliæ. Multi quidem ex Fratribus infra ſaxa, vel fiſſuras montium, receptacula ſibi fecerant, & ibi propè Patrem Auguſtinum per iactum baliſtæ in omni ſanctitate habitabant. Erant autem ferè CXXII. qui ſub obedientia Auguſtiani concorditer viuebant, omnia reputantes eſſe communia. Vinum nemo nouerat, niſi quando infirmitas cogeret, aut Valerius Epiſcopus Sanctus ad eos viſitandos veniſſet. Cum autem appropinquaret feſtum Pentecoſtes, Sanctus Epiſcopus Valerius miſit pro Auguſtino, & inuitum presbyterum ordinauit. Factus presbyter monaſterium clericorum inſtituit in domo Epiſcopi, & infra annum ibidem viuere cœpit, ſecundum regulam Apoſtolicam, vt hactenus fecerat. Hoc autem Valerius Epiſcopus fecit, quia ipſe Græcus erat, & indoctus, maximè in reſpondendo hæreticis in eorum erroribus: ideò Auguſtino Epiſcopo poteſtatem plenam dedit prædicandi quotiens neceſſarium fuiſſe. Nam multi iam hæretici ſurrexerant, contra quos dominus Auguſtinum inſtituit, & ordinauit. Pondera obſecro te, Lector ſingulas huius epiſtolę clauſulas, & mētiar, ſi tantā impoſtoris licentiam in mentiendo patienter feras.

Primò videndum, quis nam fuerit Sigibertus, quem huius epiſtolæ autorem aiunt, Coriolanus, Marquez, Lancillottus, & quotquot illius epiſtolæ meminerunt, Sigibertum Hiſtoricum fuiſſe tradūt, & de illo vti autore notiſſimo loquuntur. At quænam leuitas eſt, fingere Sigibertum B. Auguſtino notiſſimum, & Auguſtini geſtorum teſtem oculatum, qualem illum Ludouicus de Angelis, & Coriolanus, immo vero ipſiuſmet epiſtolæ autor ſe fingit, cum ait, ſe oculata fide probaſſe, B. Augu-

ſtinum

ſtinum cum Simpliciano ferè per annum cum dimidio manſiſſe? Nam Sigibertns Hiſtoricus ſuam hiſtoriam vſqne ad annum 1111. perduxit, & eodem anno ex hac vita migrauit: Auguſtinus verò circa annum 431. de corpore mortis huius ſolutus in æternam reqniem conceſſit, ante Sigibertũ an. 700.

II. SEcundò, ait hic Autor, Auguſtinum ex nobilibus Carthaginenſibus ortum. At quomodo hoc dicere potuit homo Auguſtino tam benè notus, cum Tagaſtæ natus fuerit, homo pauper de pauperibus natus, *vt ipſemet faterur de ſe ipſo ſerm. 2. de communi vita clericotum. Tertiò, fatetur hic Autor, Auguſtinnm ſex annis ſcholas liberalium artium Romæ rexiſſe. lege eundem Auguſtinum lib. 5. contra Fauſtum Manichæum cap. 5. & inuenies, illum annum ætatis vndetrigeſimum agentem Carthagine fuiſſe. lege deinde librum ſextum confeſſiouum cap. 6. & vndecimo, & librum tertium contra literas Petiliani cap. 25. & illum ætatis anno trigeſimo in Ciuitate Mediolani Rethoricam profitentem inuenies, vbi vſque ad reditum in Africam manſiſſe, nullus dubitat. Quartò, ait autor, Auguſtinum anno ætatis ſuæ 30. baptizatum. At Auguſtinus lib. 3. contra Academicos cap. 20. & lib. 2. ſoliloquiorum cap. 10. ætatis ſuæ 33. illos libros ſcripſiſſe fatetur, quos ante ſuſceptum baptiſmum ſcriptos lib. 1. Retractat. cap. 2. 4. 6. ſcribit: Quintò fatetur hic Autor, cum Auguſtino baptizatum fuiſſe Adeodatum eius filium, cum eſſet annorum octo. Verùm Auguſtinus dicit libro nono Confeſſionum, capite ſexto, illum fuiſſe tunc ætatis annorum circiter quindecim. Sexto, ait Autor B. Monicam non ſolùm ipſum Auguſtinum, & eius filium Deodatum ad Fidem perduxiſſe, ſed alios plures circiter quadraginta duos. Verùm B. Auguſtinus in eodem libro illius vitam deſcribens, tanti operis non meminit, quod ſi verum eſſet, nullatenus omiſiſſet. Septimò, ait hic Autor illos omnes aduenientibus feſtis Paſchalibut ſimul cum Auguſtino baptiſmum ſuſcepiſſe. Verùm Auguſtinus eodem lib. 4. cap. 6. ſolum Alipium, & Deodarum filium in ipſo baptiſmo ſocios habuiſſe fatetur, nec alios ſiluiſſet, ſi cum illo baptizati fuiſſent. Octauò, ait Auguſtinum baptizatum Mediolani apud Simplicianum ab hominibus ſequeſtratum per annum ferè cnm dimidio manſiſſe, idquè ſe oculata fide probauiſſe. Verùm ad hanc impudentiam reuincendam, ſufficit teſtimonium ipſius Auguſtini ſcribentis lib. 9. Confeſſionum eodem cap. 6. Adeodatum, qui ſecum baptizatus fuerat, cùm eſſet in annis circiter quindecim, in Africa mortuum fuiſſe, cùm eſſet in annis ſexdecim: & cap. 11. ad finem, vbi ait, ſe fuiſſe in Oſtijs Tiberinis, cum eſſet ætatis ſuæ annorum triginta trium, quem conſtat eodem anno baptiſmum ſuſcepiſſe. Nonò, ait Auguſtinum poſt annum in Africam cum Adeodato, & ſocijs reuerſum, ibiq; apud Carthaginem Adeodatum obijſſe, cnm eſſet ætatis annorum decem, & nouem. At Auguſtinus loco proxime citato dicit, illum mortuum fuiſſe, cum eſſet in annis ſexdecim. Decimò, ait, Adeodatum mortuum Carthagine. Verùm non ibi, ſed Tagaſtæ mortuum videbis, ſi conferas, quæ Auguſtinus de illo ſcribit lib. 9. Confeſſ. cap. 6. vbi ait, illum fuiſſe interlocutorem libri de Magiſtro, cum ijs, quæ ſcribit lib. 1. Retractationũ cap. 12. ex quo loco habes, illum librum non Carthagine, ſed apud agros proprios Augnſtinum ſcripſiſſe. Vndecimò ait Autor, cum Auguſtinus apud agros proprios cum amicis degeret, Valerius Epiſcopus eum accerſiri fecit, & dedit ei hortum ad monaſterium ædificãdum. Verùm aliter rem ſe habuiſſe, tum Poſſidius cap. 4. & 5. tum ipſe Auguſtinus ſerm. 1. de Communi vita Clericorum factum recenſens narrat: neque enim Auguſtinus accerſitus, ſed alios ipſe accerſens, Hipponem acceſſerat, & præter omnem opinionem illi accidit, vt à populo apprehenſus, & Valerio oblatus presbyter ordinaretur, & tunc Valerius comperta illius voluntate, dedit ei hortum ad conſtruendum monaſterium. Duodecimò ait, id eueniſſe triennio antequam presbyter ordinaretur. At Auguſtinum non niſi presbyterum factum, monaſterium in horto ſibi à Valerio conceſſo exſtruiſſe fatetur ipſemet cum Poſſidio locis proximè citatis. Tertiodecimò ait Autor, Auguſtinum edificaſſe illud monaſterium in loco valde remoto ab humana conuerſatione. Verùm Poſſidius factum referens ait, intra Eccleſiam Parochialem, id eſt propè illam, fuiſſe inſtitutum. Quartodecimò ait, illum elapſo triennio, cum multitudinem, & frequentiam aduẽtantium ferre non poſſet, aliud monaſterium in loco per duo milliaria remoto inter rupes, & ſaxa, de lapidibus exſtruxiſſe, ibiq; cum ſocijs ferè ducentis vigintiduobus inſciſſuris petrarũ degẽtibus vixiſſe, At Auguſtinum triennio poſt exſtructum primum monaſterium in horto Valerij, ab ipſo Valerio epiſcopalis dignitatis, & muneris coadiutorem factũ, & Proſper in Chronjco, & Baronius ſub anno 391. nu. 25. fatentur, & ex ſupputatione temporis totius vitæ B. Auguſtini à Poſſidio cap. 31. facta euidenter colligitur. Quintodecimò ait, Auguſtinum in illa rupe morantem libros de Medicina animæ, de Vita monaſtica, & de Innocentia Ioannis Baptiſtæ, & Eliæ ſcripſiſſe. Verùm iſtorum librorum neque Auguſtinus in libris Retractationũ alios libros ante Epiſcopatum editos retractans, neque Poſſidius in Indiculo, neque Beda, neque Cardinalis Bellarminus, neque alij probati Autores in libris B. Auguſtini recenſendis, meminerunt. Sextodecimò ait, B. Valerium circa feſtum Pentecoſtes pro Auguſtino miſiſſe, & illum presbyterum ordinaſſe, quod falſum eſſe conſtat ex allegato ſermone primo de Cõmuni vita Clericorum, & Poſſidio cap. 4. Decimoſeptimò ait Autor, illum conſentientem, & volentem presbyterum ordinatum fuiſſe. Verùm illum relnctantem, & lachrymas ſundentem ordinatum teſtantur, tum Poſſidius d. cap. 4. tum ipſe Auguſtinus epiſtol. 148. ad Valerium Epiſcopum. Decimo octauo ait, illum factum presbyterum monaſterium in domo Epiſcopi inſtituiſſe, quod falſum

Digitized by Google

ſum eſſe, monſtrant verba eiuſdem Auguſtini ſermone 1. de Comm. vita Clericorum dicentis, ſe monaſterium in domo Epiſcopi non niſi factum Epiſcopum erexiſſe. Hic ille eſt Autor probatus, & antiquus, quem Coriolanus, & alij pro teſte veraciſſimo, vtpote oculato, & Auguſtino familiariſſimo ad ipſius Auguſtini Eremiticen probandam exhibent. Quis ſapiens, & intelligens hæc? vt ab vno omnes facilè diſcamus.

Caput trigeſimum.

Sermones ad Eremitas expenduntur, & à legitima D. P. Auguſtini ſobole reijciuntur.

I. VEnio nunc ad quintum teſtimonium ex autoritate ſermonum ſub nomine D. Auguſtini ad Eremitas petitum. Circa quos ſermones, vt Eraſmi cenſurã omittam, hoc ſolo nomine reijciendam, quòd ab Autore damnatæ apud Catholicos memoriæ prodierit, ac etiam cenſuram Theologorum Louanienſium, & ipſis ſermonibus in recentioribus editionibus, & præſertim nouiſſimæ ex officina Antonij Hierat Agrippinenſis Bibliopolæ præfixam, quòd Ioannes Marquez cap. 8. §. 2. & 3. illam vtpote à peruerſis Cenſoribus, ſcilicèt Canonicis Regularibus Martinenſibus factam calumniatur. *Quæ peruerſi, inquit, quidam cenſores illi ſuppoſita eſſe calumniantur.* Quaſi cenſura Martini Lipſij, & Ioannis Mauburni Regularium Canonicorum à tota facultate Louanienſi diligenter examinata non fuerit, & communi calculo probata.

Profero Indices nõ ſuſpectos, & cẽſores æquiores, ſimulq; doctiores, & mea opinione ſeueriores, Illuſtriſſimos videlicèt Cardinales Baronium, & Bellarminum, quos cum ipſe Marquez teſtes omni exceptione maiores ad Auguſtini monachatum probandum contra nos proferat, vti peruerſos, & calumniatores contra ſe repellere non debet. Cardinalis Baronius tom. 4. ſub anno 382. num. 26. hæc habet. *Sed contra ipſam eiuſdem Hieronymi aſſertionem autor illorum ſermonum, quos Auguſtino ſuppoſuit, & ad fratres in Eremo ſcripſit, quiſquis ille fuerit, certè in hac parte non niſi impoſtor dicendus, cum multorum mendaciorum ſanctiſſimum, & doctiſſimum virum conſtituerit aſſertorem, vt in notis ad* Romanum *Martyrologium demonſtrauimus, hic inquam, aduerſus Hieronymi aſſertionem hæc habet. Legimus enim fratres chariſſimi Sanctum patrem Hieronymum Cardinalem fuiſſe in Eccleſia S. Laurentij Martyris, &c. At quam perſpicuè ſe detegit recentiorem autorem, cum ait legimus?* Et ſub anno 385. num. 12. *Cæterum quis æquo animo ferat impoſtorum abſurda mendacia, quibus tradiderunt Hieronymum muliebri indutum veſte ab vrbe expulſum? ſub Auguſtini falſo nomine frigidus ille fictor iſta commentus eſt, qui cum in alijs ſermonibus multa deliria, vana, & fabuloſa ſub S. Patris nomine imprudenter effutiat, in eo ipſo vbi iſta ſomniat, qualia, quamue portentoſa mendacia blateret, ſuperius dictum eſt.* In notis quoque ad Romanum Martyrologium ſub die quinta Ianuarij ſub initium ita ſcribit. *Ex his omnibus luce clariùs cognoſces, cuius fidei ſit ſermo ille, qui nomine Auguſtini ad fratres de Eremo circumfertur, quem cum alijs ſchola Louanienſis in hac recentiori editione reiecit in angulum.* Hæc Baronius.

II. CArdinalis verò Bellarminus de Scriptoribus Eccleſiaſticis in Auguſtino in cenſura decimi tomi: *Sermones*, inquit, *ad fratres in Eremo videntur magna ex parte conficti: dicit enim autor illorum ſermonum, Auguſtinum degiſſe in ſolitudine cum monachis, ibique ad eos ſermones iſtos habuiſſe. At conſtat ex* Poſſidio *in vita* Sancti Auguſtini, *Auguſtinum poſt baptiſmum Mediolani ſuſceptum rediſſe in patriam ad propriam domum, & agros, ibique tres annos cum paucis amicis ſuis in commune vixiſſe; deinde factum presbyterum hipponenſem, monaſterium habuiſſe intra ipſam Eccleſiam, ibiq; cum non nullis vitam apoſtolicam duxiſſe; non vtique in Eremo, ſed intra Vrbem; denique factum Epiſcopum, cum clericis ſuis in domo Epiſcopali vitam communem egiſſe: de qua re extant duo ſermones eius de communi vita clericorum, qui ſunt inter ſermones ad fratres in Eremo 52. & 53. qui duo ſermones ſine iudicio collocati inter ſermones ad fratres in Eremo, arguunt, alios fictitios eſſe: inde enim intelligi poteſt, Sanctum Auguſtinum monachum quidem fuiſſe, ſed non in ſolitudine cum Eremitis, ſed in Ciuitate, & Epiſcopali domo cum clericis ſuis monaſticam vitam duxiſſe. Addo, quòd inter ſermones ad Fratres in Eremo multi ſunt leues, & fabuloſi, vt eſt ſermo vigeſimus quartus, in quo narratur Sanctum Hieronymum Cardinalem fuiſſe in Eccleſia Sancti Laurentij, & veſte muliebri indutum irriſum à Romanis, quæ ſunt omnia falſa, & conficta. Addo etiam, quòd phraſis horum ſermonum exceptis duobus de communi vita clericorum, qui verè ſunt Auguſtini, eſt inepta, impropria, lutulenta, vt mirum ſit potuiſſe eiuſmodi ſermones Sancto Auguſtino ab aliquo viro prudente tribui.* Hæc Bellarminus. Excat nunc quis Madurus, vel Eremita, & dicat, hos duos Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinales peruerſos cenſores, & calumniatores, quòd, ſermones ad Eremitas veros Auguſtini fœtus eſſe, negent. Et ne exiſtimentur hi præclariſſimi viri ſine cogente ratione in hunc modum de prædictis ſermonibus cenſuiſſe, addam hic eorum rationes ſummatim perſtrictas, quæ illorum animos ad eiuſmodi fœtus adulterinos, à legitimis Auguſtini partibus excludendos adduxerunt.

Pri-

III. PRima ratio ſumpta eſt ex diuerſitate phraſis, ac ſtili horum, & aliorum ſermonum, & tractatuum, qui pto legitimis Auguſtini fœtibus ab omnibus agnoſcuntur. Quam regulam ad veros cuiuſq; autotis fœtus ab adulterinis ſecernendos tradidit idem Auguſtinus lib. trigeſimotertio contra Fauſtum Manichæum cap. ſexto de quibuſdam libris Hippocrati Medicorum principi falsò attributis loquens. Nam ſi phraſis iſtorum ſermonum cum aliotum ſermonum, tractatuum, librorum, & operum eiuſdem Auguſtini conferatur, toto cœlo iſtos ab illis diſtare videbis, adeò abiecta, lutulenta, & fœtulenta eſt, & barbariſmis, ac ſolœciſmis vbique locorum ſcatens. Accipe hic exempla pauciſſima de multis, vt intelligas, autorem iſtorum ſermonum, nedum virum doctum fuiſſe, qualem Auguſtinum ſcimus, ſed ne quidem in grãmaticis mediocriter, rectiùs ſufficiẽter verſatũ, & in regulis grãmaticalib. turpiter peccantẽ. ſer. 3. auaritiã Monachorum exaggerans, inquit: *Nam mercantiam in Monacho vſuram occultam exiſtimamus.* Serm. 4. *Non credebam epiſcopari.* & infra, *fauoratus non modicùm à prædicto Epiſcopo ſene Valerio.* Ser. 15. *Quæſtiones in diuinis, vos qui groſſi eſtis multiplicare non debetis*: Serm. 21. *Licèt fauoratus, à ſancto Epiſcopo Valerio.* Serm. 36. *Studeo aſſerere me in nullo mutatum fuiſſe, omnia contemnens, cuncta, quæ promiſerant ſpernens, diuitias abhorrens &c.* Serm. 39. *Segregaui vos à ſeculo iſto maligno, & eduxi vos per ſingula Eremi loca, per ſpeluncas, & cellas, vt veluti Apoſtoli ipſi modico contenti pabulo demoretis.* Nota dictiones, mercantiam, fauoratus, epiſcopari, groſſi eſtis, demoretis, & alias ſimiles, quibus ij ſermones vndique ſcatent, intelliges enim hunc autorem, aut Longobardum, aut Gallum ſemilatinum extra omnem dubitationem exititiſſe.

I.V. NOn me latet Ioannem Marquez dupliciter huic rationi occurrere. Primò obijciendo nobis perſonarum, quibuſcum Auguſtinus loquebatur, ſimplicitatem, & ruditatem, quorum non pauci literas, & præſertim linguam latinam prorſus ignorabant; quam ob cauſam ipſum Auguſtinum, vt illorum ſe captui aptaret, proprium ſtilum demittere cogebant. Verùm euaſio eſt nullius momenti: nam aliud eſt phraſi demiſſa, ſimplici, & nuda vti, aliud eſt ſermone barbaro, ſolœciſmis, & erroribus ſcatente vti quare etſi Auguſtinus ob illorum ſimplicitatem, quos alloquebatur, ſtilo demiſſo, & ſimplici vti debuiſſet, non tamen barbariſmis: nam hoc nullus, niſi ignarus, quantumcunque demiſſa oratione vtens effecit. Deindè centenos, & millenos ſermones ad populum Hipponenſem habuit, in quo plebei, rudes, ignari, lanifices, lanij, portitores, & fæminæ numerabantur innumeri, nunquam tamen vt ſeſe ſuorum auditorum captui accommodaret, eiuſmodi barbariſmis, & ſolœciſmis vti conſueuit, quẽadmodum ex lectione tomi 8. 9. & 10. apparet. Non igitur ob audientium, ſed propriam imperitiam hic autor ſermone adeo barbaro vſus fuit. Præter quod eſto nonnunquam Auguſtinus, vt ſe audientium captui accommodaret, orationis ſtilum demittere conſueuerit, illius tamen demiſſio non in barbariſmis adeò groſſis, vt huius autoris vocabulo vtar, ſita erat, ſed in nouis quibuſdam vocabulis fingendis, quæ à rudioribus faciliùs intelligi poſſent, cuiuſce rei exemplum ipſe ponit in expoſitione Pſalmi 136. circa illa verba: *Non eſt occultatum os meum à te, quod feciſti in occulto. Quod,* inquit, *vulgò dicitur oſſum latinè os dicitur, nam poſſemus hic putare os eſſe ab eo, quod ſunt ora, non os corruptè ab eo, quod ſunt oſſa. Non eſt ergò abſconditum,* inquit, *os meum à te, quod feciſti in abſcondito. habeo in abſcondito quoddam oſſum, ſic enim potiùs loquamur. Melius eſt vt reprehendant nos Grammatici, quàm vt non intelligant populi.* Hunc ſtilum obſeruauit Auguſtinus in eo præſerrim libello de Agone Chriſtiano, quem quia nonnullis idiotis, & in lingua latina minùs verſatis ſcripſit, ſtilo plano, & petuio vſus fuit, vt ipſemet lib. 2. Retractationum cap. 3. notauit, non tamen in toto illo libro, vel vnus barbariſmus reperitur, vt hoc ſolo exemplo ab Auguſtino digito monſtrato refugium Ioannis Marquez præcludi poſſit. Demùm cum ad ſtilũ demittendum nouis nominibus, aut verbis vti oportet, ea vocabula fingenda ſunt, vel aſſumenda, quorum ſit vſus familiaris apud populos, ad quos concionem habere volumus: aliàs quid proderit me in Italia Italos alloquentem nominibus Gallicis, Punicis, vel Teutonicis vti, vt me faciliùs populi intelligant? Ita ſi Auguſtinus ob audientium ruditatem ſtilum demittere, & vocabulis barbaris vti cogebatur, certè illis vocabulis vti debebat, quæ ipſi audientes familiaria habebant, non Longobardicis, aut Semigallicis, cuiuſmodi ſunt vocabula iſta, mercantia, fauororati, epiſcopari, demorare, groſſus, & ſimilia, quæ nec punica ſunt, nec latina.

SEcundò, reſpondet. Auguſtinum nonnunquam coactum ſtilum demittere, ob temporis penuriam, & anguſtias, quòd ſæpe ſæpiùs contingeret illum primo mane concionari incipientem, in ipſa concione ab hora prandij deprehenſum, vt ille ait ſermo. 43. de Verb. Apoſtoli. Sed præter quod falsò imponit Auguſtino, illum dixiſſe in loco allegato, ſe primo mane concionari incipientem vſque ad horam prandij ſermonem perduxiſſe, cùm illius verba ſint: *Suſcepi hæc verba Apoſtoli adiuuante Domino exponere veſtræ charitati. Vacat nobis, matutina cœpimus, hora prandij non vrget.* Quæ verba contrarium potiùs indicant. Hæc reſponſio difficultatem non tollit, nam eſto in Ciuitate ad populum conciones habendo ſermonem aliquando vſque ad horam prandij protraxiſſet, tamen hi ſermones, qui in Eremo habiti finguntur, non adeò prolixi ſunt, vt horæ vnius, aut etiam dimidiæ interuallo quilibet ipſorum commodè expleri non potuiſſet. Deindè quid prolixitate cum tot barbariſmis, & ineptijs? Ege- V.

bat ne Auguſtinus ſermonem præmeditati, vt latinè loqui diſceret, vt ab erroribus caueret? certè parum dignè de tanto viro ſentiunt, qui talia ſentiunt. ſed miſſis nugis ad alia properemus.

VI. SEcũda ratio, quę iſtos ſermones ſuſpectos reddit, eſt, quia in illorũ nonnullis integrę ſentẽtiæ ex lib. D. Gregorij Papæ, Iſidori, & aliorum etiam Auguſtino poſteriorum inſertæ reperiuntur. Exempli gratia, ſermone quinto integrum ferè capitulum ex lib. 13. Moralium D. Gregorij cap. 35. exſcribit, quod cum apud Gratianum reperietur ſub nomine Auguſtini ad fratres in Eremo allegatũ cap. ſciendum 8. q. 1. Correctores Gregoriani deleto nomine Auguſtini D. Gregorio reſtituerunt. ſermone item vndecimo aliam quandam ſententiam inſerit ex D. Gregorio homilia 4. in Euangelia acceptam, & aliam ex Iſidoro lib. 2. de Summo bono cap. 16. quas Correctores Gregoriani cap. 1. & cap. Pœnitentiam, & cap. Irriſor de Pœnit. diſt. 3. deleto nomine Auguſtini ſuis veris autoribus reddiderunt. ſerm. item 24. inquit, *Legimus enim Fratres chariſſimi Sanctum Hieronymum, &c.* Quod etſi non dicat, ex quo libro legerit, ſufficit tamen ad oſtendendum ipſum autorem, tum Hieronymo, tum Auguſtino poſteriorem eſſe. ſerm. item vigeſimoſeptimo, meminit præcepti portandi baculos in manibus, quod præceptum a Gregorio IX. emanauit, quamuis Fr. Iordanus dicat à B. Gregorio huius nominis primo emanatum, quod ſententiam noſtram non infirmat, ſed confirmat. Et profectò cum ipſi Eremitæ ab eiuſmodi baculo geſtando ſe humiliter diſpenſari impetrauerint, indicio eſt, neque Auguſtinum, neque Ambroſium de baculis geſtandis aliquid ſtatuiſſe.

VII. ACcedit, quòd pleraque dictorum ſermonum communes ſunt declamationes contra vitia alicuius declamatoris in arte concionandi ſeipſum exercentis, quæ ad Eremitas nihil ſpectant, cuius ſunt exempli gratia ſermo quintus, qui aliud eſt nihil, niſi inuectiua in Clericos Canonicos, maledictis, & probris vndique ſcatens. Sermon. item 35. 36. 37. & 38. 42. 43. 46. 47. 49. 50. 51. 52. & 53. quorum duo poſteriores ſunt ſermones de communi vita Clericorum ad populum Hipponenſem habiti, nec cum Eremitis commune aliquid habent plus, quàm habeant cum cornicibus olores, & tamen ineptè, & ſine iudicio inter ſermones ad Eremitas locati, omnes alios meritò ſuſpectos reddunt, vt rectiſſimè Cardinalis Bellarminus aduertit: vt planè videas non pro vno ſermone perperam D. Auguſtino adſcripto alios veros reijci, quemadmodum iniuſtè Io. Marquez loco citato queritur; ſed pro multis, quos neque cum Auguſtino, neque cum Eremitis commune aliquid habere conuincimus, etiam veros, ſi fortè inter eos aliqui eſſent, meritò ſuſpectos haberi.

Caput trigeſimumprimum.

Iidem ſermones examinantur ſigillatim, & multiplicis erroris conuincuntur.

SVmma rationum, quibus dictorum ſermonum falſitas probatur, hæc eſt, quia illorum plerique erroribus grauiſſimis, vel contra hiſtoriam, vel contra naturalem philoſophiam, vel etiam contra rectam fidem ſcatent. Quod vt planum fiat, operæpretium erit, ſingulos, aut ſaltem præcipuos illorum ſigillatim expendere, & errores in eis contentos in particulari demonſtrare. ſermone primo fingit illius autor, Auguſtinum vitam Eremiticam in nemore cum Eremitis ducentem, & Regulam Clericis ſcriptam illis adaptantem, contra veritatem hiſtoriæ à Poſſidio exaratæ dicentis, Auguſtinum poſt baptiſmum in Africam ad patriam demum, & agros reuerſum, ibi ferè triennio cum amicis in commune vixiſſe. Deindè factum Preſbyterum, mox Epiſcopum in Ciuitate manſiſſe, nec vnquam in nemore vitam cum Eremitis duxiſſe. I.

Serm. quarto. ait, ſerpentes ad bibendum properantes, venenum ponere, ne aquam inficiant. Quod fabuloſum, falſum, & ridiculum eſt, quaſi timeant ſerpentes ſuo veneno necari, vel quaſi poſſint venenum ponere, & non ſit illis naturaliter inditum iuxta Poëticam ſententiam Virgilij ſcribentis.

Ille malum virus ſerpentibus addidit atris,
Prædarique lupos iuſſit, pontumq; moueri.

SErmone quintò. ait, Beatum Auguſtinum poſt ſuum ad Ciuitatem Hipponenſem acceſſum, tria monaſteria exſtruxiſſe, primum in Eremo, ſecundum in horto Valerij, tertium in domo Epiſcopi, contra expreſſum teſtimonium Poſſidij cap. quarto, & ipſius Auguſtini ſermone primo, de Communi vita Clericorum, ſcribẽtium, primum Monaſterium in horto Valerij extructum. In eodem ſermone referens factum Ianuarij proprietarij, inquit, inuentos poſt eius mortem centum vndecim cyclos, ab illo in pariete cellæ defoſſos, quos Auguſtinus cum illo ſepeliri mandauit. Nihil tale dixit Auguſtinus in ſermonibus de Cõmuni vita Clericorum ea de cauſa editis, ſed ex alio capite illum proprietarium mortuum deplorat: *Quia*, inquit, *teſtamentum fecit Presbyter ſocius noſter, nobiſcum manens, de Eccleſia viuens, communem vitam profitens, teſtamentum fecit, hæredes inſtituit. O dolor illius Societatis!* Meminit etiã pecuniæ apud illum inuentæ. *Remanſit*, inquit, *illi quædam pars pecuniæ, id eſt, argentum, quod diceret eſſe filiæ ſuæ. filia ipſius Deo propitio in monaſterio fœminarum eſt*, & infra, *& quia* II.

infra

Digitized by Google

infra annos erat, & de ſua pecunia nihil facere poterat: quamuis ei ſideremus fulgorem profeſſionis, tamen lubricum timebamus ætatis. Ecce quid factum ſit de pecunijs apud Ianuarium inuentis, non in pariete defoſſis, ſed palam ſeruatis, non cum illo ſepultis, ſed filiæ cuſtoditis. Præterea nomen ſicli neque punicum, neque latinum, neque græcum eſt, ſed hebraicum. Nec vnquam tale nomen ad pecunias numerandas in vſu fuit, & multò minùs eſſe poterat apud ſimplices, & rudes Eremitas, quos Marquez etiam latinæ, nedum hebraicæ linguæ ignaros facit. *Stater*, Inquit, Budæus lib. 4. de Aſſe, & partibus eius, *pondus eſt drachmarum quatuor, quod Hebræi ſiclum dicebant*. Demùm totus ille ſermo aliud nihil eſt, niſi ſatyra quædam in Canonicos Clericos tot conuitijs, & probris onuſta, & ornata, vt facilè ſuum autorem prodat, in ea præſertim elegantiſſima antitheſi Canonicorum, & Eremitarum ab ipſo autore his verbis facta. *Egredimini foras (ſcilicet vos Canonici) pergite ad fratres meos, diſcite ab eis, quia mites ſunt, & humiles corde, pauperes ſpiritu, & filij obedientiæ. Egredimini foras, & quid eſtis, & quid ipſi ſint, conſiderare vos volo. nunquid & vos eſtis, quales & ipſi ſunt? Vos enim voratores eſtis, & ipſi ſummæ ſobrietatis. Vos diſcurſores Ciuitatis, & ipſi viſus hominum fugiunt. Vos impudici, & ipſi caſti. Vos deriſores, & ipſi feruentiſſimi oratores. Vos pellibus cuniculorum, vel variorum ornati inceditis, & ipſi omino colore nigerrimo aſperrimo induti ſunt, præter ea, quæ intrinſecùs latent. Vos delicatè paſci ſummè curatis, carnes varias affectantes, & ipſi poſtquam eremum intrauerunt, nunquam carnes ſumpſerunt. Vos vina electa, & inebriantia quæritis, & ipſi pauxillum aquæ recipiunt. Vos baltheis militum mundo apparere deſideratis, & ipſi zonis camelorum renibus ſuccincti more Eliæ, & Ioannis ſunt decorati.* Hi honoris ſunt tituli, quibus, ſi diuis placet, Sanctus Auguſtinus ſuos Clericos, quibus cum viuebat, & vſque ad finem huius vitæ manſit, multipliciter exornauit. Voratores illos, vagos, impudicos, deriſores, vanos, epulones, vini potatores, ebrioſos, & glorioſos vocans, quæ quantum conueniant cum ijs, quæ tum de Clericis cum Monachis in vniuerſum comparatis, tum in ſpecie de ſuis Clericis ſecum in monaſterio degentibus ſcribit in epiſtola ſeptuageſima ſexta ad Aurelium Carthaginenſem, & in ſæpè citatis ſermonibus de Communi vita Clericorum, vbi illos apud Populum Hipponenſem miris encomijs extollit, legentes facilè iudicabunt. Omitto, quæ de pellibus cuniculorum, & variorum nebulo impudens fingit, à quo doceri vellem, an tempore Beati Auguſtini apud Clericos Hipponenſes eſſent in vſu cappæ Canonicales cum pellibus variorum, ſiue cuniculorum, & vnde hoc habuerit?

Illud etiam non prætereundum, quod circa finem ſermonis de Simpliciano verba faciens, ligurem illum vocat. ſcilicet homo rudis, & ignarus neſciebat, Simplicianum presbyterum Romanum fuiſſe, Romæ educatum, & Ambroſio Mediolanenſi nuper ex laico ad Epiſcopatum aſſumpto veluti coadiutorem à Damaſo Papa tranſmiſſum. illud tandem non ferendum, quo veluti portento ipſo autore digno ſermonem concludit. fingit impoſtor, Auguſtinum Epiſcopum ſuis Clericis offenſum illos tempore Paſchæ cum Eccleſia, & populo deſeruiſſe, & ad eremum contendiſſe, ibique cum Eremitis non ſolùm feſta Paſchalia, verum etiam alios multos dies tranſegiſſe, eo nimirùm tempore, quo probi quique Epiſcopi Deum timentes, & ſalutis animarum zelum habentes ad ſuas Eccleſias ex remotiſsimis etiam regionibus contendunt: negligentes verò edictis etiam Pontificijs accedere compelluntur.

III.

SErmo vigeſimus primus, qui eſt de triplici genere Monachorum, multa falſa continet. Primò ait autor, ſe literas à Beato Hieronymo accepiſſe, in quibus de triplici genere monachorum Aegypti certiorem illum reddit. at iſta epiſtola inter epiſtolas Diui Auguſtini à Beato Hieronymo ſcriptas nullatenus habetur: reperitur verò hæc narratio de triplici genere Monachorum Aegypti in Epiſtola ad Euſtochium, vnde illam autor ſine dubio accepit. Secundò ait, Simplicianum Auguſtino in Africam redeunti duodecim ſocios Eremitas ex ſuo monaſterio dediſſe, quos ſingulos ex nomine vocat. Verùm in tabulis Eccleſiæ Mediolanenſis Simplicianus nunquam inter Eremitas numeratur, neque à Baronio, neque ab alio quouis probato autore. Neque Auguſtinus, qui in ſuis Cõfeſſionibus tum Simpliciani meminit, tum ſociorum in Africam remeantium, iſtorum meminit: vt videas, hoc figmentum eſſe, ſicut cætera omnia, quæ dicit de vita Eremitica Mediolani ſub Simpliciano ducta. Tertiò inter illos duodecim ſocios recenſet Proſcholum illum pauperem, qui ſacculo pecuniarum inuento Mediolani, pitacium publicè expoſuit, vt qui pecuniam perdidiſſet, ad talem locum pergeret, ipſas recepturus, quem Vitalem nominat. Contrarium habes ex eodem Auguſtino ſerm. 21. de verbis Apoſtoli, & homil. 9. ex lib quinquaginta homiliarum, vbi eandem rem narrans, hominis illius meminit, vti non ſolùm facie, ſed etiam nomine apud Afros penitùs ignoti: *Dicam*, inquit, *quid fecerit homo quidam pauperimus eo tempore, quo ſanctus Ambroſius Mediolani erat Epiſcopus, &c.* Certè non dixiſſet, quid fecerit homo quidam, ſi illius nomen ſciuiſſet, vel ſi ille inter ſuos Eremitas ſecum in illis partibus morãtes extitiſſet: neque .n. iuſtũ videbatur, vt autor operis tam præclari ex proprio etiam nomine notus non eſſet. Verùm iſte homo quidam, qui ſermonem ſub mentito nomine Auguſtini finxit, vt falſę narrationi fidem conciliaret, nomine à ſe conficto, Vitalem illum appellauit. Quartò, idem autor D. Auguſtino iactationem intolerabilem imponit, cum illum in hunc

modum ſuos Eremitas alloquentem inducit: *Sic enim videtis, quia ante me multi fuerunt Patres, quos ſequi, & imitari debemus: non tamen ſicut ego, ſecundum Apoſtolicam vitam alios viuere docuerunt. Caput ergo, & principium omniũ veſtrum ſecundum Apoſtolicam vitam meipſum dicere non erubeſco.* Quis audiuit talia horribilia? & quid docuerunt Marcus in ciuitate Alexandriæ, Antonius in Thebaida, Paulus, Hilarion, Pachomius, Magnus Baſilius, Ambroſius Mediolanenſis, Euſebius Vercellenſis, Martinus Turonenſis, & alij, ex quibus ipſe Auguſtinus Apoſtolicæ vitæ normam didicit, ſi alios ſecundum vitam Apoſtolicam viuere non docuerunt? Quintò ait, quòd cum non ſufficerent Auguſtino facultates propriæ ad monaſterium conſtruendum, beatus Valerius ex redditibus Eccleſiæ illum ad tam pium opus perficiendũ iuuit. At non legerat impoſtor, Auguſtinum ſermone primo de Communi vita clericorum dicentem, quando ad ciuitatem Hipponenſem acceſſit, vbi etiam à populo apprehenſus presbyter eſt ordinatus, & monaſterium ædificare cœpit, ſe iam omnia bona ſua vendidiſſe, & pauperibus erogaſſe: *Cœpi*, inquit, *boni propoſiti fratres colligere, compares meos nihil habentes, ſicut nihil habebam, imitantes me, vt quemadmodum ego tenuem paupertatem meam vendidi, & pauperibus erogaui &c.*

IV. SErmone 24. inquit. *Legimus ſanctum Patrem Hieronymum Cardinalem fuiſſe in Eccleſia ſancti Laurentij martyris.* Verùm quiſnam autor ante Auguſtinum hoc ſcripſit, vnde Auguſtinus hanc fabellam legere potuerit? Certè Diuus Hieronymus à Paulino Patriarcha Antiocheno Preſbyter ordinatus fuit ætatis annorum triginta, poſt quam ordinationem venit Romam, & Damaſum Papam in ſcribendis Epiſtolis triẽnio adiuuit. Deinde in Palæſtinam reuerſus, ibi vſque ad ſenium, & obitum vixit; ſed nec ante aduentum ſuum Romam, nec poſt receſſum, alicui titulo vnquam obligari ſe paſſus fuit, vt idemmet in Epiſtola ſexageſima prima ad Ioannem Ieroſolimitanum ſcribit, & ex illo Baronius tomo quarto, ſub ann. 378. num. 66. & 67. & ſub anno 382. num. 26. notauit: quod ſolum ſufficit ad ea omnia falſitatis cõuincenda, quæ de Cardinalatu Diui Hieronymi, tum hic autor, tum alij nonnulli, incerti tamen nominis ſcripſerunt. Quanquam illi non Diui Laurentij, ſed ſanctæ Anaſtaſiæ Cardinalem fuiſſe affirment, vt etiam ex hoc capite illorum falſitatem deprehendas. Præter quod ſi Diuus Hieronymus titulo ſancti Laurentij, vel ſanctæ Anaſtaſiæ ſemel addictus fuit, quis eum ab illo titulo liberauit? ſemel namque Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalem conſtitutum, proprium titulum relinquere, vt ſe in monaſterium detrudat, & perpetuò ibi viuat, vſus Eccleſiæ Romanæ non permittit. Secundò ait autor, B. Hieronymum, cum Romanos de auaritia, & fœtida luxuria grauiùs obiurgaſſet, ab eis veſte muliebri indutum illuſum fuiſſe. Hoc etiam ex quibus ſcripturis accepit? cum notiſſima ſint geſta ipſius D. Hieronymi præſertim in Vrbe Romana. Tertiò inquit, Hieronymum Roma egreſſum cum Paula, & Euſtochio, quas in fide Chriſti nutrierat, rogante illarum patre, ſicut ipſe Hieronymus Auguſtino per epiſtolam ſcripſit. Verùm iſta epiſtola ubi inuenitur, cum tamen inueniantur aliæ à Hieronymo beato Auguſtino ſcriptæ? ſed quomodo potuit Hieronymus Auguſtino ſcripſiſſe, cum Paula, & Euſtochio illarum patre rogante ſe Roma diſceſſiſſe, cum ex eodem Hieronymo Euſtochium ſanctæ Paulæ filia fuerit, & non ſoror? Lege epiſtolam Hieronymi 27. ad Euſtochium, in qua illam ſuper morte ipſius ſanctæ Paulæ matris conſolatur.

V. SErmo 25. grauiſſimos errores continet. Primus, ſanctum Cyprianum ſuum compatriotã vocat. Secundus, ait de eodem Cypriano: *Cui in omnibus compellor credere, quia per Spiritum ſanctum optimè locutus eſt.* An verò B. Auguſtinus Cypriano per omnia credere compulſus fuerit, & an D. Cyprianus omnia inſtinctu Spiritus ſancti dixerit, vide illius errores ab Auguſtino notatos, licèt cum excuſatione, & ſumma, quæ illius propria fuit modeſtia, in epiſtola 28. ad Hieronymum, ſub finem, & Epiſtola 48. ad finem, & lib. 1. contra Creſconium Grammaticum cap. 32. & lib. 2. cap. 32. & lib. 1. contra Donatiſtas cap. 18. & lib. 2. cap. 7. & lib. 3. cap. 4. & lib. 3. de Peccatorum meritis, & remiſſione cap. 5. & cui nota non eſt Cypriani ſententia de rebaptizandis ijs, qui ab hæreticis eſſent baptizati? quos tamen errores dubium non eſt, B. Cyprianum martyrio, & igne charitatis purgaſſe. Tertius error in eo, quod ait: *Sed ſcitote fratres mei, quod antiquitùs fratres noſtri fideles ieiunare conſueuerunt in vigilijs magnarum ſolemnitatum vſque ad noctem, quod laudandum erat, & non bonũ.* Vbi. n. reperit, quod non eſſet bonum ieiunare vſque ad noctem? cum olim ieiunium quadrageſimale vſque ad veſperas duraret: vnde & in Eccleſia vſus obtinuit, vt in quadrageſima prius dicantur veſperæ, quàm prandeatur. cap. ſolent de Conſecrat. diſt. 1. Quartus error, ait hic autor, B. Ambroſium Mediolani inſtigante illius matre Monica nocturnas vigilias, quæ in Eccleſia à fidelibus agebantur, caſſauiſſe ad tollendos ludos, & ſaltationes, quæ in Eccleſia fiebãt, & quod ſolùm ieiunium mentis, & corporis cum eleemoſyna Mediolanenſis Eccleſia fidelibus reliquit. Lege Auguſtinum lib. 9. Confeſſ. cap. 7. de vigilijs Eccleſiæ Mediolanenſis, & videbis, illius matrem in eiuſmodi vigilijs celebrandis potiores partes habuiſſe: *Excubabat*, inquit, *pia plebs in Eccleſia mori parata cum Epiſcopo ſuo ſeruo tuo. Vbi mater mea ancilla tua ſolicitudinis, & vigiliarum primas partes tenens, orationibus viuebat.* Sed quod caput eſt, & nebulonis impudentis impoſturam retegit, vt videas non Ambroſium Monica inſtigante vigilias abſtuliſſe, ad ſaltationes, & commenſationes ab Eccleſia tollendas, ſed potius Monicam Ambroſio corrigente abuſum,

Digitized by Google

quem ex Africa Mediolanum illa aduexerat, emendaſſe, vide eundem Auguſtinum lib. 6. Confeſſ. c. 2. hæc de illa, & de vigilijs in Eccleſia Mediolanenſi fieri conſuetis ſcribentem: *Itaq; cum ad memorias Sanctorum ſicut in Africa ſolebat, pultes, & panem, & merum attuliſſet, & ab oſtiario prohiberetur, vbi hoc Epiſcopum vetuiſſe cognouit, tam piè, & obedienter amplexa eſt, vt ipſe mirarer, quòd tam facilè accuſatrix conſuetudinis ſuæ, quàm diſceptatrix illius prohibitionis effecta ſit.* Lege alia loca ex D. Ambroſio, & Auguſtino adnotata à Baronio in notis ad Martyrologium Romanum ſub die 5. Ian. & videbis, temporibus beatorum Ambroſij, & Auguſtini, in Eccleſia Mediolanenſi, & Africana non ſolùm non fuiſſe ſublatas ſacras vigilias nocturnas, propter choreas, vel alios abuſus, vt potius contrarium prorſus acciderit, nimirum ſublatis choreis, & abuſibus, qui irrepſerant, ipſas vigilias per ea tempora ſanctiùs, religioſiùs, & frequentiùs celebrari cœpiſſe.

VI. IN ſermone 27. dicit Autor ex nomine Auguſtini, Sanctum Ambroſium quando illum in Chriſto regenerauit declaraſſe ſibi interrogāti myſteriū veſtis nigræ, & zonæ pelliceæ & raſuræ capillorum capitis, innuens implicitè, ſe fuiſſe à B. Ambroſio veſte nigra indutum, & zona pellicea deſuper cinctum, & in modum Clericorū in vertice capitis attonſum. contrarium oſtendimus ſupra in cenſura ſermonis ſub nòmine Ambroſij de baptiſmo Auguſtini, ex ipſo Auguſtino, Ambroſio, & ex vſu Eccleſiæ. Ibidem ait ex perſona Auguſtini: *Quando me regenerauit in Chriſto anno ætatis meæ 30.* Contrarium iam oſtēſum eſt pluries, & ex ipſomet Auguſtino, illum anno ætatis 33. adhuc Cathecumenum extitiſſe: vt nulli dubium eſſe poſſit, hunc non eſſe ſermonem Auguſtini.

In ſerm. 28. præter ſolitos barbariſmos, cuiuſmodi eſt ille: *Videbatur denique quibuſdam, ſicut fuit martyr ille ſanctiſſimus, & Doctor Cyprianus, ante Petrum Iudam lauaſſe, volens Dominus prædictū diſcipulum reuocare.* Inferiùs circa medium præcipit ſuis Eremitis ſenibus & debilibus, vt ſaltem diebus dominicis, & ſolennibus vinum, vel ceruiſiā bibant. At Regio Africana vſum ceruiſiæ non habet, cum maximè abundet vino, & egeat frumento. Videtur Autor Germano, vel Anglico, vel Belgico latinus, in quibus Regionibus frequens eſt vſus iſtius potationis.

VII. SErmone 37. Autor fingit, Auguſtinū in Aethyopiam ad prædicandum Euangelium profectum ibiq; monſtra hominum varij generis vidiſſe aliorum vnum tantum oculum in fronte habentium, aliorum ſine capite oculos in pectore geſtantium. lege ipſum Auguſtinum lib. 16. de Ciuitate Dei, cap. 8. de iſtis monſtris diſſerentem, an ſint re vera in rerum natura, & an fuerint ex ſtirpe Adæ propagata: & tandem propoſitam quæſtionem in hunc modum ſoluentem. *Quæritur etiam, vtrum ex filijs Noë vel potius ex illo vno homine vnde etiam ipſi extiterunt, propagata eſſe credendum ſit quædā monſtruoſa hominum genera, quæ gentium narrat hiſtoria: ſicut perhibentur, quidam vnum habere oculum in fronte media, quibuſdam plantas eſſe verſas poſt crura, quibuſdam vtriuſq; ſexus eſſe naturam, & dextram mammam virilem, ſiniſtram muliebrem, vicibuſq; alternis coëundo gignere, & parere, alijs ora non eſſe, eoſq; per nares tantummodo ſuſcepto, & emiſſo halitu viuere, alios ſtatura eſſe cubitales, quos pigmæos à cubito Græci vocant, alibi quinquennes concipere fœminas, & octauum annum non excedere. Item ferunt, eſſe gentem, vbi ſingula crura in pedibus habent, nec poplitem flectunt, & ſunt mirabilis celeritatis, quos ſciopodas vocāt, quòd per æſtum in terra iacentes reſupini, vmbra ſe pedū protegant, quoſdam ſine ceruice oculos habere in humeris, & cætera hominum, vel quaſi hominum genera, quæ in maritima platea Carthaginis muſiuo picta ſunt, ex libris deprompta velut curioſioris hiſtoriæ. Quid dicam de cino cephalis, quorum canina capita, atque ipſe latratus magis beſtias, quàm homines confitetur. Sed omnia genera hominum, quæ dicuntur eſſe: credere non eſt neceſſe, verùm quiſquis vſpiam naſcitur homo.* Hæc Auguſtinus ex quibus habes, vbi nam ille hæc monſtra viderit, an in Aethyopia, an in libris hiſtoricorum, & in platea maritima Carthaginis. Quæ gentium, inquit, narrat hiſtoria, ſicut perhibentur quidam, &c. Item ferunt eſſe gentem, &c. & in maritima platea Carthaginis depicta, & ex libris deprompla velut curioſioris hiſtoriæ, & genera hominum, quæ dicuntur eſſe. Quorum nullum ſe vidiſſe Auguſtinus fatetur, nec omiſiſſet dicere, ſi vidiſſet in re, ſicut non omiſit dicere, quæ vidit in imagine, & in libris hiſtoricorum: & tamen quando libros illos ſcribebat ſeptuageſimum ætatis ſuæ annum iam exceſſerat, vt ex lib. 18. cap. fin. habes, vt dici non poſſit, Auguſtinum ſuā profectionem in Aethiopiā poſt ſcriptos libros de Ciuitate diſtuliſſe. Præter quod quis credat, Auguſtinum in tantis Africanæ Eccleſiæ neceſſitatibus, periculis, vexationibus, & perſecutionibus hæreticorum ſuam Eccleſiam deſerere voluiſſe, aut ſi profectus fuiſſet, Poſſidium, & alios eiuſdem profectionis non meminiſſe?

In eodem ſermone ſæpiùs reperit, & inculcat nomen præbendæ ad ſecularium auaritiam exaggerandam, qui opulētas præbendas Eccleſiaſticas ſuis procurant, vt ipſi cum vxore, & familia de bonis Eccleſiaſticis gaudere valeant. Verū vbi erant præbendæ in Eccleſia Hipponenſi, cuius Clerici Canonici in communi cum Epiſcopo viuebant, vt opus fuerit præcipere laicis, ne bona Hipponenſis Eccleſiæ tangerent. addo vbi etiam, & apud quē probatum autorem reperit impoſtor ineruditus, nomē præbendæ temporibus B. Auguſtini, & ducentis annis poſt Auguſtinū in vſu apud Catholicos fuiſſe? de præbendis eccleſiaſticis loquor non enim me latet nomen præbendæ antiquitus fuiſſe: at non erant tunc præbēdæ eccleſiaſticæ, quia Clerici Canonici viuebant in communi, vel ſaltem bona Eccleſiarum per Epiſcopos diſpenſabantur, præbendæ

verò non niſi poſtquam Canonici ex regularibus ſeculares facti ſunt, in Eccleſijs inſtitui cœperunt, vt Abbas, & Autor Rationalis diuinorum officiorum, & alij paſſim animaduertunt. In eodem ſermone inquit, non licere ſacerdotibus manibus operari, ligonizare, ferrum fabricare, & ſimilia. Contrariũ ſtatuit Concilium IV. Carthaginenſe, cui Auguſtinus ſubſcripſit. c. 51. 52. & 53. præcipiens omnibus clericis, vt quamuis docti aliquo artificio ſibi victum pararent, videatur idem Auguſtinus in lib. de Opere Monachorum. Sed Autor ſatis ſe recentem indicat: Canones enim, qui ſacerdotibus exercitia quædam viliora prohibent, recentes ſunt, vt colligi poteſt ex Gratiano 91. d.

VIII. Sermone 48. inter alia porteotoſa inquit, de ſuo reditu in Africam loquens: *Iterum reuerſi ſumus Romam ad intuendum diligentius magnifica ædificia, & opera paganorum, & ductus ſum cum cæteris ad videndum cadauer Cæſaris in ſepulchro, & vidi, quod omninò eſſet liuido colore ornatum, putredine circundatum, ventrem eius diſruptum, & vermium per illum cateruas tranſeuntes proſpexi, buoq; famelici in foueis oculorum paſcebantur, crines eius non adhærebant capiti, dentes eius apparebant labijs conſumptis, & reuelatum erat narium fundamentum. & intuens matrem chriſtianiſſimam dixi, vbinam eſt Cæſaris corpus præclarum? &c.* Hæc diſſertiſſimus, & facundiſſimus Orator in quibus ſanè præclariſſimum ſuum ingenium apertè monſtrat. Quod attinet ad Cæſaris cadauer, puto etiam pueros, & vetulas non ignorare, illud igni combuſtum, cineresq; in vrna repoſitos, vt tunc temporis moris erat. ſed etſi daremus cadauer Cæſaris in ſepulcro conditum fuiſſe, adeò ne ſtolidus fuit, vt ſuadere poſſe putaret, cadauer illud annis quadringentis, & amplius adhuc vermibus paſcendis aptum, aut bufonibus nutriendis, & adhuc liuorem in cutè retinuiſſe? inquit prætereà idem fictor. *Cum eſſemus apud oſtia Tiberina matre charitatis ſociati, expectantes temporis tranquillitatem, cauſa remeandi in Africam &c. compulſi à Pontiano Præfecto viro clariſſimo, qui de Roma ad nos ad ad videndum venerat, eum eodem iterum reuerſi ſumus Romam.* Et ſubiungit, ſecum Matre Monica Romã ex Oſtijs Tiberinis rediſſe. Vtrum verò Beata Monica ex Oſtijs Tiberinis Romam redierit, lege ipſum Auguſtinum lib. 9. Confeſſ. cap. 8. de ſuo reditu in Africam hæc ſcribentem. *Quærebamus, quiſnam locus nos vtiliùs haberet, ſeruientes tibi, pariter remeabamus in Africam, & cum apud Oſtia Tiberina eſſemus, Mater defuncta eſt.* Et cap. 10. *Imminente autem die, quo ex hac vita erat exitura, &c. illic apud Oſtia Tiberina, vbi remoti à turbis poſt longi itineris laborem inſtaurabamus nos navigationi.* Ecce ille fuerat primus Auguſtini aduentus ad Oſtia Tiberina poſt longum, & laborioſum iter; ſubdit inferiùs cap. 11. *Ad hæc quid reſponderim non ſatis recolo. Tum interea vix intra quinque dies, & non multo ampliùs decubuit febribus.* Et tandem in fine capitis; *Ergo die nono ægritudinis ſuæ, quinquageſimo & ſexto anno ætatis ſuæ, trigeſimo & tertio ætatis meæ, anima illa religioſa, & pia corpore ſoluta eſt.* Ex ijs conijce, an illa ex Oſtijs Tiberinis cum Filio Romam redierit.

Sermone 57. docet, ſacerdotes proprium habẽres, poteſtatem abſoluendi à peccatis non habere. *Dicit iterum,* inquit, *Saluator noſter inter cætera. Qui non renunciauerit omnibus, quæ poſſidet, non poteſt meus eſſe diſcipulus. Qui dicit omnibus, nihil proprium à ſuis diſcipulis poſſideri voluit. Qui quidquam poſſidet in terra, remotus eſt à diſciplina Chriſti; qui autem non eſt diſcipulus Chriſti, quomodo præſumit ſibi poteſtatem ligandi, & ſoluendi?* Hæc doctrina an ſit tuta in fide, peritis in arte decernendum relinquitur. Hæc verò, & alia innumera, quibus hi ſermones ſunt exornati, ſatis oſtenduot, quam graue præiudicium Sanctiſſimo Doctori, & Patri noſtro inferamus, ſi partus hoſce nimis certè impuros, & ſpurios, & tanto homine indignos, à legitima eius ſobole proſcindamus. Et vtrum Theologi Louanienſes Cenſores peruerſi extiterint, qui illos à veris Auguſtini fœtibus diſcretos in angulum reiecerunt. IX.

Caput trigeſimumſecundum.

Rationes non nullorum pro dictis ſermonibus allatæ ſoluuntur.

Vt nullus ſit dubitandi locus, præfatos ſermones ad Eremitas B. Auguſtino falsò, & per impoſturam adſcriptos, proferam nunc rationes, quibus illos Auguſtini eſſe legitimos fœtus, aliqui defendere nituntur. Prima ratio eſt, quia pro talibus agniti ſunt à viris omni fide dignis, quorum primus fuit D. Proſper Auguſtini coætaneus, ac etiam aliquo modo diſcipulus. Nam ille in libro Sententiarum ex Auguſtini libris excerptarum aliquas ſententias ponit, quæ non niſi in ſermonibus ad Eremitas inueniri poſſunt. Eiuſmodi ſunt ſeptuageſima prima, quæ accepta fuit ex ſermonibus 36. & 70. tercẽoteſima octuageſima octaua ex ſerm. 48. excepta. Secundus fuit Autor Commentarij in lib. Prouerbiorum Salomonis, qui nomine D. Hieronymi circumfertur, & communiter creditur fuiſſe Venerabilis Beda circa illa verba: *Hæc quoque ſapientibus.* Qui Autor refert diſticon Auguſtini vulgatum I.

Quiſquis amat dictis abſentum carpere vitã,
Hanc menſam indignam nouerit eſſe ſibi.

Qui verſus non niſi inter ſermones ad Eremitas, apud Auguſtinum reperiri poſſunt, & ex quibus neceſſe eſt Bedam illos accepiſſe; vt in annotationibus ad octauum tomum D. Hieronymi in principio Marianus Victorius Reatinus notauit. Tertius fuit Ivo Carnotenſis in 3. p. Decreti cap. 197. vbi citat II.

Auguſtini textum de Communi vita Clericorũ,ſub titulo ſermonis ad Eremitas. Quartus fuit B. Antonius de Padua in 2. quadrageſimali fer. 6. in capite ieiunij, qui citat ſententiam ex ſermone 10. Quintus fuit D. Bonauentura in Meditat. de vita Chriſti, vbi citat ſententiam ex ferm. 48. His addere poſſumus alios recentiores innumeros, fratrẽ Iordanum de Saxonia,Landulfum de Vita Chriſti, Bartholomæum Vrbinatem, Ferdinandum Epiſcopum Tarraconenſem, Franciſcum Petrarcham, Thomam Vualdenſem,Dionyſium Carthuſianum, fratrem Hieronymum Romanum, Martinum Naurrum, & alios infinitos ex recentioribus. Pro quibus omnibus ſufficere poteſt vnus Ioannes Mauburnus Canonicus Regularis, & Abbas monaſterij Liuriacenſis in lib. cui titulus, Venatorium Canonici Ordinis lib. 1. cap. 22. qui fatetur hos ſermones repertos fuiſſe in libro cuiuſdam Ioannis Capellani Sanctorum Geruaſij & Prothaſij, qui illos ſcripſit circa tempora Caroli Magni Regis Francorum.

Reſpondeo, nullum antiquorũ ante annos quadringentos iſtorum ſermonum meminiſſe, ne dum pro veris Auguſtini ſermonibus illos non agnouiſſe. Ad primum teſtimonium D. Proſperi, fateor ipſum D. Proſperum Auguſtini coætaneum, amicum,& illius doctrinæ de gratuita Dei Prædeſtinatione contra Pelagianos, & Semipelagianos acerrimum defenſorem extitiſſe, necnon etiam Regularis vitæ Clericorum communiter viuentium ab Auguſtino reformatorum æmulatorem ſtrenuum fuiſſe,quemadmodum ex illius epiſtolis ad Auguſtinum datis, & receptis, & ex libris de Vita contemplatiua, & ex epiſt. 1. Cæleſtini ad Epiſcopos Galliarum habes. Addo, illum ex operibus Auguſtini librum ſententiarum excerpſiſſe, licèt hoc ex libri titulo non ſatis conſtet, quoniam dici poteſt,titulum non ab Autore, ſed ab alijs præfixum: nam idem liber inter opera Auguſtini tomo 3. abſque nomine autoris reperitur, vbi etiam notatur, ipſum librum nõ ex ſolis ſententijs Auguſtini, ſed aliorum etiam Doctorum collectum. Verùm vt concedamus, illum ex libris Auguſtini exceptum,illud notandum, quod etiam in notis marginalibus eiuſdem libri nuper impreſſi habetur,D.Proſperum non ſemper Auguſtini verba in ſuis ſententijs poſuiſſe,ſed aliquando ipſa verba accepiſſe, aliquando verò ſenſum, non autem ipſa verba. Vnde ad eiuſmodi ſententias in Auguſtino inueniendas, neceſſe non eſt recurrere ad ſermones ad Eremitas, quas ſi Marquez alibi reperire neſciuit, nihil ad nos attinet.

II. AD ſecundum ſumptum ex Cõmentario libri Prouerbiorum, quidquid ſit de autore illius Cõmentarij, nego illud diſticon alibi non reperiri, niſi in ſermonibus ad Eremitas, & miror valde Ioannem Marquez illud in vita B. Auguſtini à Poſſidio deſcripta non legiſſe. Sed hoc illis accidit,qui abijciunt aquas Siloë, quæ vadunt cum ſilentio, & vadunt in viam Aegypti ad bibendum aquas turbidas: miror etiam illum auſum fuiſſe imponere Mariano Victorio, quòd dixerit, Bedam diſticon ex ſerm. 26. ad Eremitas neceſſariò accepiſſe: nam ſolùm dicit, quòd reperitur in illo ſermone, quod non detrecto, ſed aliud hoc eſt.

Ad tertium teſtimonium ſumptum ex Iuone Carnotenſi,nego in antiquis Codicibus Iuonis haberi illum textum exceptum ex ſermonibus ad Eremitas, cum textus ex quo ille eſt acceptus, ſit ſermo ſecundus de Cõmuni vita Clericorum, qui neque de Eremitis agit, neque ad Eremitas eſt habitus, ſed ad populum Hipponenſem; ſed qui ſermonem illum cum antecedenti inter ſermones ad Eremitas collocauit, quique Gratiani decretum titulis, & notis ſermonum ad Eremitas falsò reſperſit,librum etiam Iuonis illa nota marginali ferm. 52. ad Eremitas inficere non timuit.

Ad alios omnes autores citatos, quia longa nimis eſſet cantilena, velle ſigillatim reſpondere, vnica reſponſione dico, illos quadringentis circiter annis,quo primùm tempore hi ſermones paulatim prodire in publicum cum ipſis Eremitis cœperunt, antiquiores non eſſe. Neque curaſſe de vero, vel falſo titulo, quem ijdem ſermones præ ſe ferebant, ſed ſententias ſuo inſtituto accommodatas quemlibet excerpſiſſe ex dictis ſermonibus ſub eo titulo, quem præ manibus habebat, quod non ſufficit ad probandum,illos verè ab Auguſtino editos. Addo etiam nonnullas ſententias, quæ citantur ex ſermonibus ad Eremitas, in veris Auguſtini libris reperiri, qualis eſt ſententia illa à D. Antonio de Padua allegata. Quod auro ignis, quod lima ferro,hoc facit tribulatio homini iuſto,quæ ſententia ſub iſtis verbis non habetur in dicto ſerm. 10. ad fratres in Eremo, in ſenſu verò habetur non ſolùm ibi, ſed alibi ſæpius apud Auguſtinum, & alios; eſt enim metaphora vulgaris adeo, vt nullus de fructu tribulationum diſſerens, illa non vtatur. Illud non omittendum, falsò affirmari,hos ſermones Bartholomæum Vrbinatem pro veris Auguſtini fœtibus agnoſcere: nam vnum ex motiuis, propter quæ Cenſores Louanienſes illos reijciunt,eſt,quod Bartholomæus Vrbinas vir alioqui doctus,& ex familia Eremitarum illos non agnoſcit.

VNus reſtat Ioannes Mauburnus, cuius tamen III. teſtimonium ad eorundem ſermonum antiquitatem monſtrandam parum iuuat,ſi verba illius ponderemus,quę ſunt iſta. *Paſſim in fronte libri ſermonũ iſtorũ inuenimus,quod iſti ſermones in Abbatia S. Dionyſii fuerunt cõperti in quodã libro,à quodã presbytero Ioanne Capellano Eccleſiæ Sanctorũ Geruaſii & Prothaſii tempore Regis Pipini conſcripto.* Cæterùm non dicit Mauburnus, verùm eſſe, quod paſſim in fronte dictorum ſermonum inuenitur, cũ referentibus Cenſoribus Louanienſibus, idẽ Mauburnus contra hos ſermones ad Eremitas ſub nomine D. Auguſtini confictos,& à Conſeruatore Apoſtolico anno 1414. damnatos & reprobatos doctè, ac prolixè ſcripſerit in eodem libro, cui titulum fecit Venatorium Canonicorum Regularium, & vt probè rem aſſequaris, aduertere debes, aliud eſſe,

Mauburnum dicere, paſſim inueniri in fronte iſtorum ſermonum, quòd iſti ſermones in Abbatia S. Dionyſij fuerunt inuenti ſcripti à quodam Capellano tempore Regis Pipini: aliud eſſe, Mauburnum dicere, verum eſſe hoc, quod in fronte iſtorum ſermonum paſſim inuenitur. Mauburnus primum aſſerit, ſecundum negat: nam quòd in fronte eorundem ſermonum ſcriptum fuerit, illos in Abbatia S. Dionyſij inuentos ſcriptos tempore Pipini Regis, non conuincit, illos tunc temporis verè ſcriptos fuiſſe; aliàs conuinceremus, illos fuiſſe veros ſermones D. Auguſtini, quia paſſim reperiebantur in Decreto allegati, ſub nomine ſermonum Auguſtini ad Eremitas, ſermones illi Auguſtini de Communi vita Clericorum, quibus tamen non obſtãtibus Cenſores Gregoriani, expuncto titulo ſermonum ad Eremitas, ſuis illos titulis legitimis reddiderunt. Et vt veritatem exemplo illuſtremus, en tibi exemplũ libri de imitatione Chriſti à Venerabili Thomà Chempenſi Regulari Canonico editi, quem Conſtantinus Caietanus, vt ſuo cuidam confictο Abbati Ioanni Gerſen, ſiue Geſſen, ſiue de Geſſate adſcriberet, nondum enim de vero autoris cognomine apud illũ conſtitit, exẽplum produxit ex vetuſta monachorum D. Benedicti Bibliotheca olim in monaſterio S. Gratiani apud Caſtum Aronæ ditionis Illuſtriſſimæ familiæ Borromæorum poſtea verò domo probationis Societatis Ieſu acceptum, cum nomine dicti Ioannis Geſſen paſſim in fronte non ſolùm primi libri, ſed etiam ſecundi, tertij, & quarti prænotatum: & tamen ex confeſſione illius, qui librum illuc tulerat, quiquè in humanis adhuc agebat, deprehenſum eſt, librũ non ex antiqua Monachorum bibliotheca adſeruatum, ſed ex paterna domo, quando ad ſumendum probationis habitum illuc acceſſerat, ſecum delatũ: de qua te videre potes libellum eruditiſſimi Doctoris Heriberti Roſuueidi ex Societate Ieſu titulo Vindiciarum Chempenſium prænotatum.

IV. SEcunda ratio pro eiſdem ſermonibus D. Auguſtino adſcribendis, ſumitur à Marquez ex textu Gratiani in cap. ſi quid 14. q. 5. vbi Gratianus ſerm. 26. ad fratres in Eremo pro vero ſermone Auguſtini recognouit; monet tamen idem Marquez, illum canonem non eſſe acceptum ex d. ſerm. 26. ad Eremitas, ſed ex ſerm. 19. de verbis Apoſtoli, quo in loco meminit Auguſtinus illius pauperculi, qui Mediolani, cum ſacculum pecunijs plenum repeтiſſet, nec ſciret, cui reddere deberet, pitacium publicè expoſuit, vt qui ſacculum perdidiſſet, ad talem locum iret, ſuam pecuniam ſignis datis accepturus: nam in dicto ſerm. 26. ad Fratres in Eremo, alterum caſum ſimilem, non tamen eundem, narrat cuiuſdam nomine Vitalis, qui ſimiliter inuenta pecunia, & pari diligentia illius domino quæſito, & reperto, ſtrenam ab illo per importunitatem acceptam in pauperes ſtatim erogauit, licèt Paganus adhuc exiſteret, quo tempore tam pium, & laudabile opus patrauit. Huic rationi vt ſatisfaciam, ſi tamen ratio dici meretur, ingenuè fateor, quid ex ea concludere velit, me ſatis nondum intellexiſſe: nam ſi Gratianus illum canonem ex ſermone ad Eremitas non accepit, quomodo illum ſermonem pro vero Auguſtini fœtu recognouit? maximè cum dicat Marquez, alium caſum in ſerm. 26. ad Eremitas, alium verò in ſerm. 19. de verbis Apoſtoli narratum, & à diuerſis illatio legitimè fieri non poſſit. Nihilominus, quia in hoc ſuo qualicunque ratiocinio quædam falſa, nec ferenda pro veris venditat, primùm animaduerto, canonem illum neque ex ſerm. 26. ad Eremitas, neque ex ſerm. 19. de verbis Apoſtoli acceptum, ſed ex ſerm. 21. de verbis Apoſtoli, & ex homilia nona in lib. 50. homiliarum. Secundò dico falſum eſſe, diuerſos eſſe caſus, qui narrantur in d. ſerm. 26. & alijs locis proximè citatis. Nec iuuat nomina confingere, & imponere ad vnum ab altero diſtinguendũ: nam quod ait Marquez, illum Vitalem Mediolani exiſtentem ſacculum pecuniæ inueniſſe, & pauperculum fuiſſe, & hippodidaſculum, & pitacium publicè expoſuiſſe, & reddita pecunia ſtrenam per importunitatem acceptam in pauperes ſtatim erogaſſe, idem totidem verbis excepto nomine Vitalis, narrat Auguſtinus d. ſerm. 21. de verbis Apoſtoli, & & homilia nona ex varijs. Et vt ex ipſomet autore ſermonum ad Eremitas eundem eſſe, cuius Auguſtinus tacito nomine mentionem facit, & quem dictus Autor ſerm. ad Eremitas Vitalem vocat, apertè conuincamus, ecce tibi aliud teſtimonium ex ſerm. 21. ad Eremitas, vbi autor de eodem Vitali verba faciens inquit. *Et aſſumptis mecum Anaſtaſio, Fabiano, Seuero, &c. & Vitali pauperculo, qui pecuniæ ſacculum apud Mediolanum inuenit, & non rapuit, de quo iam ſermonem fecimus.* Nam ſi iſte ille non eſt, cuius Auguſtinus in illis locis meminit, oſtendant alium locum in libris Auguſtini, in quo de illo ſermonem habuerit? nam ſerm. 26. ad fratres in Eremo poſterior eſt: alibi verò de illo ſermonem habuiſſe non inuenitur. Hinc habes, vnde mendacium aliud huius viri in pauperculum illum refutare poſſis, quo ait, illum quando tam pium opus fecit, non Chriſtianum, ſed paganum, Chriſtiani tamen Grammatici hippodidaſcalum fuiſſe, & opus adeò præclarum non Chriſtianæ religioſitatis, ſed Gentilitiæ, ſiue Paganicæ cuiuſdã ciuilitatis, & generoſitatis effectum extitiſſe: cum contra dicat Auguſtinus, illum fuiſſe Chriſtianum Pagani hominis proſcholum, & memorem diuinæ legis, pitacium propoſuiſse, pecuniam reddidiſse, & ſtrenam per importunitatem acceptam pauperibus ſtatim dediſse. *Dicam*, inquit Auguſtinus, *quid fecerit pauperrimus homo, nobis apud Mediolanum conſtitutis, tam pauper vt proſcholus eſſet Grammatici, ſed planè Chriſtianus, quamuis ille eſſet Paganus Grammaticus, melior ad velum, quàm ad Cathedram. Inuenit ſacculum, niſi fortè me numerus fallit, cum ſolidis fermè ducentis, memor legis propoſuit pitacium publicè, reddendum ſciebat, ſed cui redderet ignorabat. Qui ſolidos perdidit, veniat ad locũ illum, & quærat hominẽ illum*

Sed

Sed replicat Marquez. ſi Auguſtinus illius ſermonis autor non fuit, quis autori poſt mille annos illius nomen reuelauit? id enim neque per diuinam reuelationem, neque ex traditione Africanæ Eccleſiæ ſcire potuit, quia caſus Mediolani contigerat, & non in Africa. Reſpondeo, ſupponit Autor pro verò id, de quo dubitatur, & abſolutè tanquam falſum negatur, illos ſermones, in Africa habitos, & pauperculum illum proſcholum in Africa fuiſſe, & Vitalis nomen habuiſſe, quod nos negauimus. Quare ad diuinam reuelationem, vel Eccleſię traditionem recurrere opus non habemus, quæ veritatem, non figmenta docet. Quis ergo, inquit, hoc nomen autori reuelauit? Reſpondeo, illemet, qui reuelauit, Valerium Hipponēſem, & Ambroſium Mediolanenſem, Innocentium Papam, & Sigibertum Hiſtoricum, epiſtolas, & ſermonem illum ſcripſiſſe, de quibus in cap. proximè antecedentibus dictum fuit: ille inquam, qui reuelauit, ſermones de communi vita clericorum cum ſermonibus ad Eremitas, ad fucum faciendum, ponere, textus Gratiani deprauare, Auguſtinum anno ætatis ſuæ trigeſimo baptizatum, poſt baptiſmum vno anno cum dimidio Mediolani cum Simpliciano Eremitam egiſſe, hic inquam ille fuit, qui hæc, & alia id genus plurima reuelauit. At, inquit, hoc non permittebat ſumma hominum illius temporis ſimplicitas, & ſinceritas Eremitarum, qui ad Vrbes nondum acceſſerant, præſertim temporibus Pipini Regis Francorum, quibus hos libros inuentos conſtat: illis enim temporibus neque de antiquitate ordinis Eremitici, neque de Auguſtini monachatu ab vllo erudito, & fundato dubitabatur: vt eiuſmodi fictionibus opus nullo mōdo eſſet: nam contentiones, quæ nunc ſunt, heri natæ fuerunt, & ante annos ducentos, priuſquam excitarentur, ſermones ad Eremitas inter opera D. Auguſtini vagabantur.

Reſpondeo, quod ad ſimplicitatem priorum illorum temporū ſpectat, illud dicēdū occurrit, quod Sapiens in lib. Eccleſiaſtes cap. 7. admonet dicens. *Ne dicas, quid putas cauſę eſt, quod priora tempora meliora fuere, quàm nunc ſunt? ſtulta enim eſt huiuſcemodi interrogatio.* Quod attinet ad vitæ ſinceritatē, & ſimplicitatē Eremitarum illorum temporum, qui ad Vrbes nondum acceſſerant, vt Sanctis Eremitis illorum tēporum vera ſimplicitas, & ſanctitas illæſa remaneat, nihilominus homo ille, qui deſcendebat ad Ieruſalem in Ierico, non in Ciuitate, ſed in deſerto incidit in latrones. De Paulo quoque Eremitarum Principe D. Hieronymus in illius vita ſcribit, ſpeluncam, in qua diu latuit, in deſerto poſitam, vbi pecuniæ adulterinæ cudi antiquitùs ſolebant. *Erant*, inquit, *per exeſum montem haud pauca habitacula, in quibus ſcabræ iam incudes, & malli, quibus pecunia olim ſignata, viſebantur. Hunc locum Aegyptiorum literæ ferunt furtiuæ monetæ officinam fuiſſe eo tempore, quo Cleopatra iunctus eſt Antonius.* Et Saluator apud Matthæum 7. iubet cauere à falſis Prophetis, qui veniunt ad nos in veſtimentis ouium, intrinſecus autem ſunt lupi rapaces. & quanquam falſiſſimum ſit, illos ſermones Pipini Regis Francorum temporibus adinuentos, nam longè poſt illa tempora ex antris prodierunt: tamen vt hoc daretur, quis illa Pipini tempora muniuit, vt nullus falſus, & fictus chriſtianus etiā ex Eremitis tunc eſſet? fateor, per illa tempora, & vſque ad annum Chriſti 1250. de Auguſtini monachatu, vel de antiquitate ordinis Eremitarum S. Auguſtini nuncupatorum, nullatenus dubitatū: quia nullus de huiuſmodi rebus ſcripſerat, nedum non dubitauerat, nam de non entibus non eſt ſciētia. Vtrum autem fictio, quæ in dictis ſermonibus notatur, ſit peruerſitas, & vtrum Cenſores Louanienſes peruerſi calumniatores fuerint, quòd hos ſermones reiecerint in angulū, ſicut Marquez poſt ſuum Maturum ait, aliorum erit ex dictis iudicare.

Caput trigeſimumtertium.

Liber de vita Eremitica, & alia quædam epiſtola Auguſtino adſcripta, illius opera non eſſe comprobantur.

SExtus teſtis pro Auguſtini monachatu, & cuculla Eremitica productus, eſt liber de Vita Eremitica ad ſororē, Auguſtino falsò adſcriptus, & inter illius opera primo tomo quandoque diuulgatus: licèt in dictis Auguſtini operibus Lutetiæ editis anno 1541. non reperiatur, & ſimiliter in nouiſſima impreſſione Colonienſi extra primum tomum in illius appendicem, cum prima & ſecunda Regula fuerit reiectus. Verùm vt hunc teſtem falſitatis conuincamus, illum ad quæſtionem ponere opus non erit, cū qualis ſit, & haberi velit, liberè ſine tormentis prodat. nam cap. 14. idem Autor meminit Regulæ D. Benedicti, cap. 19. meminit eiuſdē D. Benedicti. *Beatus*, inquit, *Benedictus libram panis, & eminam potus concedit Monacho, quod nos incluſis delicatioribus non negamus.* capite verò 45. inquit. *Nihil ditius bona voluntate, vt ait quidam Sanctus, hanc largire.* Hæc autem ſunt verba D. Gregorij Pontificis Romani. De hoc libro Cenſores Louanienſes ita ſcribunt: *Librum hunc Auguſtini non eſſe conſtat ex multis, cap. 19. meminit B. Benedicti, cap. 14. meminit Regulæ B. Benedicti, cap. 45. citat Gregorium Romanorum Pontificem, quantum opinor. Habet etiam vocabula quædam B. Auguſtino incognita.* Cardinalis Bellarminus de eodem libro ſic ait: *Liber de Vita Eremitica non poteſt eſſe Auguſtini, cum in eo nominentur Sancti Patres Benedictus, & Gregorius.* I.

SEptimus teſtis eſt epiſtola ſub nomine Auguſtini ad Clerum, & populū Hipponenſem, ex Eremo tranſmiſſa, cuius exemplum Coriolanus in ſuo Defenſorio pag. 9. ſic ponit. *Vndecima*, inquit, *autoritas* II.

toritas eſt Auguſtini in epiſtola ad Presbyteros, Clerum, & Populum Hipponenſem, vbi dicit, dilectiſſimis fratribus Clero, ſenioribus, & vniuerſæ plebi Hipponenſi, cum ſeruis in dilectione Chriſti Auguſtinus in Domino *ſalutem, quam ſecundum miſericordiam meremini. Quoniam propter ſcelera inaudita, quæ nouiſſimis diebus, Deo teſte, contra noſtram conſcientiam, & voluntatem perpetraſtis, ne participes vobiſcum eſſemus, meipſum à vobis elongaui, fugiens cum fratribus meis manſi in ſolitudine! nec ad vos redire volo, quouſque vos emendatos eſſe cognouero. Charitas namq; Chriſti, cui omnem hominem, quantum ad ſuam voluntatem pertinet, lucrari cupimus, ideo tacere nobis non permittit. Si autem vobis Clericis ſecundum Euangelicam veritatem locutus ſum, nullatenus turbari debetis, niſi membrum Sathanæ fieri cupiatis. Deponatis igitur omnem immunditiam, & omnem abundantiam malitiæ, vt ſuſcipere poſſitis inſitum verbum, quod poteſt ſaluare animas veſtras. Salutant vos omnes fratres mei, quos tales inueni; quales inuenire deſideraui.*

Circa hanc epiſtolam nihil de nouo cenſendum puto, ſed ſufficere, illam ad lucem euexiſſe. Vide, quæ diximus ſupra circa ſermonem quintum ad Eremitas: nam in eodem argumento verſatur, & ex eiſdem præcordijs eundem fœtorem in Clericos Canonicos eructat, & B. Auguſtinum ex paſtore, mercenarium facit, qui videns lupum venientem, & oues rapientem, & diſpergentem, dimiſſis ouibus fugiat in ſolitudinem: nec prius quàm lupus famem expleuerit, ad oues redire velit.

III. EIuſdem farinæ cenſendi ſunt alij ſermones nonnulli ab eodem Coriolano ad finem primæ partis eiuſdem libri relati, qui neque inter ſermones ad Eremitas, nec inter alios D. Auguſtini ſermones reperiri poſſunt. Primus de Aſſumptione B. Mariæ Virginis, qui ſic incipit: *Ego puluis & cinis, qui & loquor vobis &c.* Quem ſermonem adhuc iuuenis, & nondum ſacerdos ad ſuos Eremitas ſe habuiſſe fatetur. Hæc enim illius ſunt verba ex eodem Coriolano. *Vnde ergo tam ſuperba præſumptio, vt indoctus inter ſapientes, iuuenis inter ſenes, filius inter patres, leuita inter ſacerdotes audeat proferre ſermonem? contremiſco de tanto elationis ſupercilio, vt luteum de figulo &c.* Quæ verba ſuum autorem ſatis produnt: nam ſi autor huius ſermonis iuuenis erat, & leuita, auditores verò ſacerdotes, & ſenes, proculdubio autor dicti ſermonis Auguſtinus non fuit, nec eſſe potuit: nam Auguſtinus vſque ad tempus ſui presbyteratus, laicus cum laicis vixit, & repente à populo apprehenſus per gradus omnes ordines breui tempore ſuſcepit, nec in ordine leuitarum miniſtrauit. E contrario verò Eremitæ, cum quibus vel ante presbyteratum, vel etiam in presbyteratu fingitur vixiſſe, laici erant, & non niſi ex diſpenſatione ad ſacerdotium aſſumpti, nec omnes, ſed pauci, nec antequam Auguſtinus factus eſſet presbyter, ſed poſt illius presbyteratum, vt omnes Auguſtini monachatus aſſertores vnanimiter fatentur, ac præſertim Ioannes Marquez cap. 7. ferè per totum. Vnde Autor huius ſermonis non potuit eſſe Auguſtinus, ſicut illi, qui ex illius ore ſermonem exceperunt Eremitæ ab Auguſtino inſtituti nullatenus eſſe potuerunt. Accedit, quòd ſermo non ſolùm Auguſtini phraſim non redolet, ſed ex varijs fragmentis D. Ambroſij, & aliorum confarcinatus eſſe conuincitur: nam verba illa: *Quid nobilius Dei matre, quid ſplendidius ea, quam ſplendor Patris elegit, quid caſtius ea, quæ corpus ſine contagione corporis generauit? Virgo quippe ſuper omnes virgines fuit, non ſolùm corpore, ſed etiam mente, quæ nullo doli ambitu &c.* ex lib. D. Ambroſij ſecundo de Virginibus accepta nullus neſcit: & qui neſciunt, legant Breuiarium Romanum in officio Conceptionis B. Mariæ Virginis in lectionibus ſecundi nocturni. Alia autem verba, quæ habet propè finem eiuſdem capitis: *Experto fratres mei credite, Epiſcopus loquor coram Deo; & vobis, quia non mentior, longas cedros Libani, magnos duces gregum, famoſiſſimosq; omni ſanctitate ornatos ſub hac peſte cecidiſſe conſpexi, de quorum caſu non magis ſuſpicabatur, vel tantum, quantum de Ambroſij, vel Hieronymi impudica turpitudine &c.* Accepta ſunt ex quadam epiſtola, quæ temporibus Vincentij Beluacenſis vagabatur ſub nomine Auguſtini ad Archidiaconum Circenſem, cuius ille meminit in Speculo morali lib. 3. diſt. 5. par. 9. vbi luxuriæ vitium exaggerans, eandem autoritatem adducit, etſi à barbarie verborum, quibus ab autore huius ſermonis fuit aſperſa, magis purgatam.

ALter ſermo eſt de Vita actiua, & contemplatiua ad presbyteros Hipponenſes. incipit: *Legimus fratres chariſſimi, quòd Iacob duas vxores habuit, &c.* finis. *Saltem bona voluntate actiui eſſe debemus.* In eo ſermone vocat fratres ſuos Eremitas ſolitarios, & ſegregatos à gentibus. Quod ſi verum eſſet, oporteret dicere, Auguſtinum Anachoritam fuiſſe, non Cœnobitam, contra quod Coriolanus, & Venerabiles Patres Eremitæ fatentur. IV.

Tertius ſermo eſt de Moribus, & vita Clericorum. incipit: *Nolite arbitrari fratres, quòd alienum ſumpſerim exordium.* finis. *Senes enim, in quibus viget ſapientia, & pueri, in quibus viget humilitas, amen.* In hoc ſermone inter alia hæc ſcribit. *De forma viuendi habetis regulam, quam in monte Piſano, prout potuimus, fratribus noſtris primò diligenter condidimus iuxta Apoſtolicam formam.* Quæ verba ſola ſufficiunt ad probandum, hunc ſermonem Auguſtini nullatenus eſſe, cum Auguſtinus Eremitis in monte Piſano Regulas non dederit, ſed nec dare potuerit, & Regula illa, quæ Eremitis in monte Piſano fingitur tradita, veluti ſpuria ab omnibus reijciatur.

Caput trigeſimumquartum.

Teſtimonium ex ſermone, ſiue epiſtola B. Petri Damiani S. R. E. Epiſcopi Cardinalis depromptum examinatur.

I. OCtanum, illudq; non ſpernendum teſtimonium, in quo nonnulli magnum ſibi præſidium conſtitutum eſſe putant, ad B. Auguſtini monachiſmum probandum, eſt afferta autoritas B. Petri Damiani S. R. E. Cardinalis Epiſcopi Oſtienſis, in quodam ſiue ſermone, ſiue epiſtola ad vniuerſos Clericos, & Canonicos. In quo ſermone ſiue epiſtola (nondum enim ſatis conſtat, an ſermo fuerit, an epiſtola) expreſsè affirmat, B. Auguſtinum monachum, non autem canonicum extitiſſe. ***Sed quia***, inquit, ***nimis periculoſum eſt, obmuteſcere velle, introducimus & alios teſtes***, ***Baſilium ſcilicèt, Athanaſium, & B. Auguſtinum, necnon & Hieronymum Sacræ Legis interpretem, Marianum quoque*** Rauennatem ***Epiſcopum, &*** Auguſtinum ***Anglorum Præſulem, quos nulli dubium eſt, monachos fuiſſe***. Producitur hic teſtis à Coriolano cap. 3. ad finem ſub nomine B. Petri Damiani in ſermone quodam, qui incipit. ***Cunctis amantibus clericis omnes vnanimiter Monachi, &c.*** Eadem verba ſub nomine ſermonis allegantur à Marquez cap. 5. §. 4. in princip. Cæterùm Conſtantinus Caietanus in editione Romana operum B. Petri Damiani eundem ſermonem inter epiſtolas huius autoris relecit, & eſt in ordine vltima, in lib. 5. epiſtolarum B. Petri Damiani.

II. CIrca teſtimoniũ huius ſermonis, ſiue epiſtolæ plura dici poſſent. Primò B. Petrum Damiani nomine monachorũ quoſlibet regularitèr viuentes cõprehendere voluiſſe, & accepiſſe nomen monachi ſecundum latam ſignificationem, prout extenditur etiam ad Clericos Regulares, quo pacto dubium non eſt, à plerîſq; grauiſſimis Autoribus, tum recentioribus, tum etiam vetuſtis hoc nomen vſurpatum. Verùm quia textus illius ſermonis, ſiue epiſtolæ hanc interpretationem non ſine aliqua violentia recipere videtur, ſecundo loco dici poteſt B. Petrũ Damiani ſalua, quæ tanto viro debetur reuerentia, recipiendum non eſſe, vtpote monachum, & cauſam monachorum contra Clericos agentem, quibus fortaſſis aliquantulum indignatus, quod monachos à miniſterio Sacramentorum, & exercitio curæ animarum perſonarum ſecularium reijcere voluiſſent, eam epiſtolam ſcripſit ad probandum ſuos monachos æquè, vt clericos, & canonicos ad exercitium curæ animarum habiles eſſe, in qua nihilominus cauſa tractanda modum videtur aliqualiter exceſſiſſe, dum Sanctos Apoſtolos, & primos Eccleſiæ Fundatores non clericos, ſed monachos fuiſſe dicit, illoſq; monachorum non Clericorũ Canonicorum more vixiſſe, quod ſi de Clericis Regularibus, & communiter viuentibus intelligit, contra ſeipſum, & contra veritatem loquitur. Contra ſcipſum, nam in eodem lib. epiſtola 9. ad clericos Fanenſes apertè dicit Canonicos, quos ibi docet eſſe ſolos clericos communiter viuentes, Apoſtolorum locum tenere, & officium in Eccleſia exercere. Contra veritatem verò, nam certiſſimum eſt, Clericos Canonicos ex illis primis clericis eſſe, qui à Sanctiſſimis Apoſtolis fuerunt inſtituti, & per B. Auguſtinum reformati, & illorum vitam imitari: id enim Summi Pontifices Vrbanus I. Clemens I. & exinde Paſchalis II. Benedictus XII. Eugenius IV. Sixtus IV. & nouiſſimè Pius IV. conceptis verbis docuerunt. Si autem de clericis, ſiue canonicis ſecularibus proprium habentibus loquitur, nihil ad nos, ſatis enim eſt, illum ſub nomine Monachorum etiam clericos regulares comprehendere, & ſic ex illius teſtimonio non probatur, B. Auguſtinum Eremitam, vel Monachum fuiſſe, accepto nomine Monachi, vt ſignificat perſonam regulariter viuentem, & à regulari clerico, è regione diſtinctam.

VErùm licèt poſſemus hoc pacto B. Petri Damiani teſtimonium interpretari, verior nihilominus reſponſio eſt, & mihi quidem veriſſima, & certiſſima, ſermonem illum, ſiue epiſtolam Beati Petri Damiani nullatenus eſſe, ſed alicuius impoſtoris ad inuidiam contra clericos canonicos excitandam, & aſtu ſermonibus, ſiue epiſtolis B. Petri Damiani iniectam, ad fidem ſibi, & autoritatem apud rudes, & indoctos conciliandam, & quanquam ad fidem illi abrogandam ſufficere poſſit, illam à Coriolano in Catalogo ſuorum teſtium productam, quos omnes falſos fuiſſe, & eſſe ex illorum depoſitionibus conuincimus, non deſunt nihilominus ad hoc probandum non ſolùm graues coniecturæ, verùm etiam euidentiſſimæ rationes, quarum (vt omittamus ſtili, ſeu phraſis diuerſitatem à communi ſtilo B. Petri Damiani, tùm quoad figuram dictionis, tùm etiam quoad vocabula quædam B. Petro Damiani minus familiaria) prima ſumitur ex titulo ipſius ſermonis, vel epiſtolæ: nam ſi ſermo eſt, vbi (quæſo) conſueuit, vel Petrus Damiani, vel alius declamator non ignarus hunc, vel ſimiles titulos, ſuis ſermonibus præmittere? ***Cunctis amantibus Clericis, ac Canonicis omnes vnanimiter Monachi.*** Nam tituli ſermonum non ex perſonis, ad quas habentur, ſed ex rebus, de quibus in illis agitur imponi conſueuerunt. Sin autem epiſtola, cur B. Petrus Damiani ſuum nomen, ſicut in cæteris omnibus epiſtolis non præmiſit? Et cum titulus epiſtolæ ſit: ***Omnibus amantiſſimis Clericis, ac Canonicis omnes vnanimiter Monachi***. Vnde habes, autorem huius epiſtolæ fuiſſe B. Petrum Damiani? nam ego tibi aſſerenti non credam. Dices, quia inuenta fuit inter epiſtolas, vel inter ſermones B. Petri Damiani: At hoc leue nimis eſt, quia dici poteſt, illam aſtu alicuius impoſtoris huius autoris epiſtolis, vel ſermonibus iniectam. Ve-

rùm,

rùm vt hæc mittamus, ex duplici capite idem titulus falſitatis reuincitur. Primò ex illis verbis: *Cunctis amantiſſimis clericis, & canonicis*. nam verba epiſtolæ non ad omnes clericos, & canonicos diriguntur, ſed ad pauciſſimos quoſdam, qui dixerant, non eſſe communionem à Monachis recipiendam: alioquin non pro beato, ſed pro valde temerario habendus eſſet, qui vnius, vel paucorum canonicorum errorem omnibus in vniuerſùm clericis, & canonicis imponere voluiſſet. Secundò ex alijs verbis: *Omnes vnanimiter Monachi*. nam quomodo potuerunt omnes monachi in ea epiſtola conſcribenda conſenſum vnanimem præſtitiſſe, quorum maxima pars, an B. Petrus Damiani in mundo exiſteret fortaſſis ignorabat? & quamuis non ignoraſſet, ignorabat tamen cauſam, quæ autorem ad eiuſmodi epiſtolam ſcribendam excitauit. Cauſa enim fuit quia inquit, quidam veſtrorum auſus fuit temerario ore dicere, à monachis nullo modo communionem eſſe recipiendam: inſuper etiam ſuſcipientes excommunicauit, & in opprobrium noſtrum, immo in condemnationem ſuam, & illorum recommunicare præcepit. Certè iſtud factum pauci monachorum ſciuerunt, quanâ igitur ſpecie veritatis dici poteſt in titulo epiſtolæ, *omnes vnanimiter monachi*?

IV. Secunda ratio, quæ hanc epiſtolam Petri Damiani non eſſe conuincit hæc eſt, quia Autor huius epiſtolæ B. Petro Damiani contraria manifeſtiſſimè docet; nam autor epiſtolæ ſtatim in initio ſcribit. *Cum conſtet à monachis non à canonicis vniuerſalem Eccleſiam fundatam, & gubernatam, & à diuerſo errore cribratam. Apoſtoli namque Fundatores, & Rectores Eccleſiarum noſtro, non veſtro more viuebant, vt Lucas Euangeliſta in actibus Apoſtolorū refert, & Philo diſertiſſimus Iudæorum, &c.* Quod præter quàm quod eſt falſum, & veriſſimum Apoſtolos, & cæteros vniuerſalis Eccleſiæ fundatores, & rectores clericos, non autem monachos fuiſſe, quia monachi in primitiua Eccleſia ad ſacros ordines non admittebantur, & Zoſimus Papa I. fuit, qui cum illis diſpenſauit, vt ad ſacros ordines promouerentur: eſt etiam apertiſſimè contra ipſum B. Petrum Damiani lib. 5. epiſt. 9. ad Canonicos Fanenſes ſcripta, in qua illos ad communem vitam, & normam Clericorum primitiuæ Eccleſiæ reuocare ſtudens, primo exempla Leuitarum antiquæ legis Moſaicæ, qui clericos legis Euangelicæ præfigurabant, mox ipſos Apoſtolos Clericos, & cæteros fideles ipſius primitiuæ Eccleſiæ illis ob oculos ponit, oſtendens canonicos, qui propria habere volunt, nec communem vitam cum cæteris tenere, nec nomen canonicorum mereri, nec etiam primitiuæ Eccleſiæ clericos imitari. *Volunt*, inquit, *canonicum hoc eſt regulare nomen habere, ſed non regulariter viuere. Enimuerò non eſt hæc primitiua Eccleſiæ forma, ſatis exorbitat ab inſtitutionis Apoſtolicæ diſciplina, &c.* Et tandem concludit clericos canonicos Sanctorum Apoſtolorum, & ſeptuaginta diſcipulorum locum in Eccleſia tenere. Vnde etiam argumentum ſumit, ad ſuadendum, vt quorum officium gerunt, illorum mores imitari ſtudeant. *Quapropter*, inquit *obſecro ſanctitatem veſtram Chariſſimi, expulſo Phariſæorum fermento, natiuitatis veſtræ domos cum Abraham Patriarcha relinquite, in vno vos canaculo cum Apoſtolis apud Eccleſiam congregate, propria quaque cum Barnaba, & Stephano veris ſcilicet renunciatoribus in commune conferte, vt in fraterna vos vnanimitate viuentes Spiritus ſanctus meritò dignetur inuiſere. Vos enim ſal terræ. Sed ſicut veritas dicit, ſi ſal euanuerit, in quo condietur? Exiguo quippe ſalis multa dulceſcunt, & paruo clericorum numero totius Chriſtianæ plebis eruditur, & inſtruitur multitudo. Sicut enim Epiſcopi duodecim Apoſtolorum noſcuntur obtinere principatum: ita & Sacerdotes Eccleſiæ ſeptuaginta diſcipulorum ordinem repræſentant.* Et infra. *Cur itaque hęc in Eccleſia legimus, niſi hæc ipſa, quæ leguntur operibus impleamus? præſertim ij, qui per ſuccedentium viciſſitudines temporum, eorum funguntur officio, eorum proculdubio neceſſè eſt conuerſentur exemplo.* Ecce tibi ex ſententia B. Petri Damiani, quinam ſint in Eccleſia veri Apoſtolorum, & diſcipulorum ſucceſſores, eorum officio fungentes, illorum vitæ imitatores, ipſi videlicet canonici, ideſt clerici regulariter, & communiter viuentes, vt vel hoc ſolo teſtimonio Autor eius epiſtolæ turpis impoſturæ meritò conuincatur. lege ipſum Petrum Damiani lib. 2. epiſt. 10. ad Petrum Archipresbyterum Canonicæ Lateranenſis, vbi vocat Ordinem Clericorum Principes, qui tenent Eccleſiæ Principatum, & loquebatur ibi de Conuentu Lateranenſi, qui erat clericorum canonicorum, ſicut verba epiſtolæ ſecundum lectionem, qua Baronius tom. 11. ſub ann. 1065. nu. 6. vtitur, ſatis apertè oſtendunt, dum ait: *Porro autem, quia ſancti conuentus Rector conſtitutus es, noli diſſimulare culpam*. Licèt Conſtantinus Caietanus in editione Romana operum Petri Damiani verba immutauerit, fortaſſis ne inſtitutum Clericorum Canonicorum tunc temporis Laterani degentium agnoſceretur.

Tertia ratio adhuc magis efficax ſumitur ex illis verbis epiſtolæ: *Manifeſtè oſtendimus anteceſſoribus noſtris præ omnibus clericis hæc ſacramenta licitum fuiſſe contingere, & diſpenſare, ſicut in vita Beati Martini legitur, quod de vino à quodam Anachorita conſacrato à maximis, & venerabilibus viris pro benedictione ſpectabatur. Ante cuius fores ſæpe, & Epiſcopi, & Comites benedictionis gratia pernoctarunt.* Quæ verba præter barbariem à ſtilo Petri Damiani prorſus alienam, quæ ſenſum Autoris vix, ac ne vix quidem intelligere permittit, dum ait, *quod de vino à quodam Anachorita conſacrato, à maximis, & venerabilibus viris pro benedictione ſpectabatur*, manifeſtum errorem continent in eo, quod ait licitum fuiſſe monachis præ omnibus clericis Sacramenta contingere, & diſpenſare. Certum namque eſt, quod monachi per ducentos ac ferè trecentos annos ad V.

ſacros

ſacros ordines non fuerunt admiſſi: & poſtquam ex diſpenſatione Apoſtolica permiſſum eſt, vt poſſint ordinari, ſemper tamen interdictum illis fuit, Sacramenta populis miniſtrare; ſaltem generaliter loquendo. Vide Canoucm Concilij Niceni relatum à Gratiano in cap. 1. 16. quæſt. 1. Et quanquam nonnulli Pontifices, præſertim D. Gregorius, diſpenſauerint, vt pro Eccleſiarum neceſſitate poſſent monachi ſacerdotes Sacramēta populis miniſtrare: nihilominus illa diſpenſatio reuocata eſt per Summos Pontifices tempore ipſius Petri Damiani, quorum canones vide in cap. iuxta Calcedonenſis, & cap. peruenit, & cap. interdicimus. eadem cauſa, & quæſtione, cum alijs Eugenij Papæ, & Concilij Calcedonenſis ibidem relatis, quos veriſimile non eſt ignoraſſe virum doctiſſimum, qualis B. Petrus Damiani extitit.

Quarta ratio ſumitur ex alijs verbis paulò ſuperius poſitis: *Contra vos itaque multùm conquerimur, quia quidam veſtrorum auſus fuit temerario ore dicere. à monachis nullo modo communionem eſſe recipiendam, inſuper etiam ſuſcipientes excommunicauit, & in opprobrium noſtrum, immo in condemnationem ſuam, & illorum recommunicare præcepit.* Et paulò poſt: *Et patenter oſtendimus, eum in rebaptizatorum ſectam miſerabiliter corruiſſe.* Quæ verba triplicem grauiſſimam ignorantiam præ ſe ferunt. Prima eſt, quia dicit canonicum illum coëgiſſe eos, qui à monachis communionem accepiſſent, iterum communicare in ſuam, & illorum damnationem: nam quod ad laicos ſpectat, qui ſemel à monachis communionem acceperunt, iterum à ſuo Parocho Euchariſtiam ſumere, nullum peccatum eſt, propter quod damnationem incurrant, immo opus laudabile, & meritorium ab omnibus putatur. Quod autem ad ipſum canonicum ſpectat, quis neſciat, Parochos ſuos ſubditos cogere poſſe, etiam ſi ab alijs communionem acceperint, ſaltem tempore Paſchatis in propria Eccleſia communionem accipere & inobedientes pœnis Eccleſiaſticis compellere? cum is fuerit vſus antiquiſſimus Eccleſiæ, noſtro etiam ſeculo ſeruatus: & cum expreſsè, & ſub pœna excommunicationis interdictum ſit monachis Sacramentum Euchariſtiæ tempore Paſchatis ſecularibus, qui non ſunt de illorum familijs, aut parochijs miniſtrare, vt habes in Clemen. 1. de Priuilegijs. Secunda ignorantia eſt, cum ait, canonicum illum, qui ſuos parochianos compulit ad iterum accipiendum Sacramentum Euchariſtiæ, in ſectam rebaptizatorum incidiſſe. Nam ſecta rebaptizatorum nulla extitit: fuit autem ſecta Hæreticorum rebaptizantium, ſed rebaptizantem cum rebaptizato confundere, ſtultitia eſt: potuit enim aliquis eſſe rebaptizatus, nec tamen ſectæ rebaptizantium communicare, v.g. paruuli, vſum rationis nondum adepti. Tertia verò ignorantia intolerabilis eſt aſſerere, parochum, qui ſuos ſubditos Euchariſtiam à monachis ſumentes in propria parochia iterum communicare præcepit, incidiſſe in ſectam, vel hæreſim rebaptizantium: illi enim pro hæreticis habebantur, quod Sacramentum non iterabile iterabant, & quia extra propriam Eccleſiam vera ſacramenta non confici credebant, quorum neutrum canonicus ille docuerat. Nam Sacramentum Euchariſtiæ eſſe iterabile, nullus neſcit: neque dubitari poteſt, verum ſacramentum ſumi etiamſi minùs dignè illud recipiatur.

SEd aliam adhuc grauiorem ignorantiam in vltimis verbis epiſtolæ Autor illius prodit, cum ait: *Quod enim ſua peccata nullatenus valent purgare, quomodo poſſunt aliena dimittere?* Quibus verbis videtur errori Ioannis Vuicleſſi, & Ioannis Huſs per Concilium Conſtantienſe damnato ſubſcribere, quòd ſacerdos in mortali peccato exiſtens poteſtatem ſoluendi, & ligandi amittat, vel quòd nulla ſint Sacramenta à malis ſacerdotibus ab Eccleſia toleratis tributa, qui eſt error manifeſtus, & damnatus. Adde locutionum improprietates, quibus Autor paſſim in epiſtola vtitur, vt exempli gratia cum in principio epiſtolæ pro verbo dignamini ponit, digni eſtis: *Multum quidem fratres chariſſimi, ſi digni eſtis audire, miramur.* Et infra pro ſecta rebaptizantium ponit ſectam rebaptizatorum: *Et patenter oſtendimus, eum in rebaptizatorum ſectam miſerabiliter corruiſſe.* Et cum pro licitum ponit licita: *Hæc Sacramenta licita fuiſſe contingere.* Et cum pro deſiderabatur ponit ſpectabatur: *Et de vino à quodam Anachorita conſacrato à maximis; & venerabilibus viris pro benedictione ſpectabatur.* Et cum pro benedicto ponit conſacrato ibidem: *Et de vino à quodam Eremita conſacrato.* Et alia ſimilia, quæ ſi Conſtantinus Caietanus vir alioqui doctus, & emuncti naſi animaduertiſſet, mihi dubium non eſt, quin eiuſmodi epiſtolam à legitimis B. Petri Damiani fœtibus longè proieciſſet: ſed de Petro Damiani plura in ſecundo Libro dicemus. VI.

Caput trigeſimumquintum.

Loca nonnulla indicantur, quæ Ioannes Marquez in libro de Origine Fratrum Eremitarum pro Auguſtini monachatu adſtruendo, aut falsò, aut perperam ex Auguſtino, & alijs Autoribus allegauit.

CVm ſemel cœptum fuerit falſos teſtes pro Auguſtini monachatu adſtruendo examinare, non abſre fuerit aliqua teſtimonia ex veris quidem, & probatus Autoribus, ſed tamen falsò, ac in ſenſu planè contrario à nonnullis recentioribus confidenter allegata, digito legentibus monſtrare: ne vel ad credendum nimis faciles, vel labori parcere volentes, in magnum præiudicium veritatis facilè decipiantur. & in hoc capite notabimus lo- I.

ca, quæ Ioannes Marquez allegauit in ſuo libro de Origine Fratrum Eremitarum, in ſequentibus de falsò allegatis à Ludouico de Angelis, & à Fratre Cornelio Lancillotto in ſuis libris de Vita, & Laudibus Auguſtini aliqua dicturi.

Ioannes Marquez in dicto libro de Origine Fratrum Eremitarum, vel ob imperitiam Amanuenſium, quorum opera in libro exſcribendo vſus eſt, vel quòd laboribus in autoritatibus Doctorum ex proprijs fontibus excipiendis parcere nimis voluit, non ſolùm multa ex libris Coriolani, & Pauli Bergomenſis, & ſimilium minus fideliter allegata collegit: verùm etiam alia quamplura ex probatis, & priſcis autoribus allegauit, quæ ſi in eorum libris quæſieris, aut nullatenus reperies, aut in ſenſu planè contrario à vero, & legitimo, & ab Autoribus intento magna confidentia allegata. Neque verò omnia perperam in dicto libro allegata hic notanda ſumimus ſed ſolùm aliqua de multis, quibus inſpectis difficilè non erit de cæteris iudicare. Capite quinto, §. 3. pag. 48. inquit, quòd nomina Monachi, & Clerici, ſiue Canonici Regularis ſunt incompoſſibilia: allegat Baſilium Sirenium in libro Indultorum Canonicorum Regularium Lateranenſium, pag. 451. §. poterat, &c. Ioannem Molanum libro primo de Canonicis cap. 12. At Baſilius Sirenius, ſiue potius Zacharias Ferrerius ibi allegatus, ſolùm dicit, quòd Canonici regulares vocantur Clerici, & illorum domus Canonicæ. Ioannes verò Molanus tum dicto cap. tum in immediatè præcedenti contrarium longo diſcurſu probat. Ecce tibi illius verba fideliter exſcripta: *Etſi autem*, inquit, *ex ſuperioribus diſcamus Epiſcopalem domum Hipponenſis Eccleſiæ non tantùm fuiſſe ſub Auguſtino domicilium, & cœnobium canonicorum, ſed etiam proprij nominis monaſterium, eo quòd clerici eius domeſtici non tantùm canonicam, ſed etiam monaſticam vitam ſub eius regula, et obedientia profitebantur: attamen in eius quoque Epiſcopatu, et ſub ipſo Epiſcopo notabilis fuit inter clericos, ſeu canonicos diſtinctiò, etc.* Ex quibus concludit cap. duodecimo, poſt Archidiaconum in cap. quęſitum, 1. quæſtione 3. olim in Gallia omnes Cathedrales monaſteria nuncupatas.

Ibidem dicit, canonicos regulares neceſſariò ferre oportere birretum clericale: allegat textum in cap. mandamus, 19. quæſt. 3. & Cardinalem Bellarminum libro ſecundo de Monachis, cap. 40. lege totum illud caput, & Cardinalem Bellarminum, ac etiam totum Decretum, & omnes libros Cardinalis Bellarmini, fortè nihil tale in ijs libris reperies. Hoc certum, in locis allegatis minimè reperiri.

Eodem cap. 5. §. 4. pag. 50. colum. 2. & cap. 7. §. 3. pag. 87. docet, textum in cap. inſinuante. Qui clerici, vel vouentes, de Fratribus Eremitis Auguſtinianis neceſſariò intelligi debere. Allegat pro hac ſententia Azorium tomo primo Inſtitutionum Moralium libro duodecimo, cap. vigeſimotertio, quæſtione quinta. lege textum Azorij, & videbis, illum opinionem, & dicta Eremitarum ibi ſolummodo referre, & in quæſtione immediatè præcedenti apertè dicere, non fieri mentionem Eremitarum Auguſtinenſium in toto libro Decreti, & Decretalium.

Eodem cap. 5. §. 5. pag. 51. colum. 1. ad probandum, quòd B. Auguſtinus fuerit Autor monachorum, citat teſtimonium Cardinalis Bellarmini lib. 2 de Monachis cap. 40. lege eundem Autorem cap. 8. §. 4. docentem Bellarminum contrarium tenere, ſicut reuera tenet, & colligitur ex illius cenſura in ſermones ad Eremitas.

EOdem cap. 5. §. 5. pag. 52. colum. 2. dicit conſtare, quòd Alipius fuerit Eremita Auguſtinianus: allegat textum Auguſtini in 8. Confeſſ. cap. 12. lege totum illud caput, & totum librum, & omnes Auguſtini libros, nihil tale inuenies. Dicet, Auguſtinus vocat Alipium fratrem ſuum, & Frater ſcribitur cum litera maiuſcula. Reſpondeo, nimis numeroſus eſſet Ordo Eremitarum, ſi omnes, quos Auguſtinus fratres vocat, eſſent Eremitæ Auguſtinenſes: nimis etiam facilis eſſet modus propagandi eremitas, ſi mutata vna litera de minuſcula in maiuſculam ſtatim fierent Eremitæ. Quid enim ſi ego ſublata litera maiuſcula minuſculam ponerem? II.

Ibidem pag. 53. colum. 1. docet, quando Auguſtinus presbyter factus eſt, multos ex ſuis fratribus eremitis illius ordinationi præſentes fuiſſe, qui cum eum lacrymas fundentem viderent, quibus poterant verbis conſolati ſunt: allegat epiſtolam Auguſtini 148. lege illam epiſtolam, de fratribus eremitis ne iota vnum inuenies. qui verò fuerint fratres illi, de quibus Auguſtinus loquitur, lege Poſſidium cap. 4. expreſsè dicentem, illos fuiſſe laicos plebis Hipponenſis, quorum nonnulli eius lacrymas deteriorem in partem accipiebant.

Ibidem allegat textum ex Auguſtino lib. 2. Retract. cap. 38. ad probandum, quod Auguſtinus habebat fratres eremitas. lege illum textum, nihil de Eremitis inuenies, ſed Auguſtinum de quibuſdam laicis loqui.

Eodem cap. 5. §. 6. pag. 54. & ſeq. dicit, Auguſtinum ex teſtimonio D. Hieronymi non ſolùm fuiſſe eremitam, ſed Patrem eremitarũ, & primum, qui vitam eremiticam in Africam inuexerit. allegat epiſt. Hieronymi 89. quæ eſt 11. inter epiſtolas D. Auguſtini. verùm Hieronymus in ea epiſtola nihil tale dicit, nec verbum habet, quod ad hanc rem aliquo modo ſpectet.

Eod. c. §. 7. pag. 56. & ſeq. dicit, Antonium quemdam Epiſcopum Fuſalenſem fuiſſe fratrem eremitam Auguſtinenſem: allegat epiſtolam Auguſtini 261. ad Cœleſtinum Papam. Verùm Auguſtinus dicit, illum fuiſſe clericum ſecum nutritum in ſuo monaſterio, in Ordine Lectoratus conſtitutum, non autem eremitam. Ibidem dicit, Auguſtinum impoſuiſſe illi nomen Antonij ob deuotionem erga D. Antoniũ Patrẽ Eremitarum. At præter quod voluntariè hoc dicit, ſine autoritate, mutatio nomi-

num

num in ingreſſu Religionum tunc temporis in vſu nondùm erat, ſed nec etiam in baptiſmo, vt patet in Auguſtino, Alipio, Euodio, Adeodato, qui eadem nomina, quæ antea habebant, poſt ipſum baptiſmum retinuerunt.

Eodem §. cap. 7. pag. 57. col. 2. & §. 8. pag. 59. col. 1. dicit: Auguſtinum nunquam vocare domum Clericorum monaſterium, contra ipſum Auguſtinum ſerm. 1. de Com. vita Cleric. dicentem *Et ideò volui habere mecum in domo Epiſcopi monaſterium Clericorum*.

Ibidem pag. 58. col. 2. dicit, nomina Fratris, & Monachi non comprehendere Canonicos Regulares, allegat Auguſtinum Ticinenſem in Propugnaculo p. 4. cap. 12. Trullum lib. 1. de Canonicis cap. 29. num. 10. & Baſilium Sirenium in libro Indultorum pag. 450. §. poterat. At Ticinenſis ibidem nihil tale dicit, & licèt capite immediatè ſequenti dicat, quòd nomen Fratris Canonicis propriè non conuenit: tamen in 3. p. 3. probatione probat, quòd quandoque ſub nomine Monachorum comprehenduntur Canonici per textum, in cap. poſt translationem de renunciatione, quamuis modus loquendi ſit improprius, Trullus verò, & Sirenius, ſiuè Zacharia Ferrerius verba Ticinenſis tranſcripſerunt.

Eodem cap. §. 11. pag. 63. col. 2. dicit, tempore Auguſtini fuiſſe Fratres Eremitas in Ciuitate Carthagine, allegat Auguſtinum lib. 2. Retract. cap. 21. Verùm Auguſtinus nihil tale dicit, verba verò illa à Marquez allegata: *Vndè etiam inter laicos inferioris propoſiti, &c.* Idem Marquez ſupra cap. 5. §. pag. 51. col. 2. in fine de Secularibus Carthaginenſibus expoſuerat.

Eodem cap. 5. §. 12. pag. 66. col. 2. dicit, Auguſtinum ſæpè cùm Ambroſio diſputationes incœpiſſe, ex frequentibus cum eo collocutionibus ad fidem perductum fuiſſe. Allegat eundem Auguſtinum lib. 5. Confeſſ. cap. 14. & lib. 6. in princ. At Auguſtinus tum ibi, tum d. lib. 6. c. 3. contrariũ conceptis verbis dicit, vt ſupra adnotauimus.

Capite 6. §. 2. pag. 71. col. 2. docet veram cauſam, ob quam Auguſtinus, & alij Epiſcopi Clericos Canonicos inſtituerunt, fuiſſe, vt teſtes ſuę conuerſationis ad populos haberent. Allegat textus Concilij ſecundi Toletani cap. 1. & Concilij quarti cap. 22. quibus in locis nihil tale prorſus habetur.

Ibidem pagina 73. colum. 1. dicit, Eremitas ex monaſterio per Auguſtinum in horto Valerij inſtitutos ex diſpenſatione cœpiſſe ordinari in Clericos Eccleſiæ Hipponenſis, allegat Poſſidium in vita Auguſtini, c. 11. quod replicat infra pag 80. col. 2. quod abſolutè falſum eſt, nam Poſſidius nec Eremitarum, nec diſpenſationis ibi loci, ſed nec alibi, loci vllo pacto meminit. Et ſolùm dicit, quod Religioſi ex illo monaſterio per B. Auguſtinum inſtituto Hipponenſi Eccleſiæ Clerici ordinari cœperunt: erat enim vt ſupra dictum fuit, illud monaſterium Seminarium quoddam Clericorum.

Eodem cap. §. 3. pag. 75. col. 1. inquit, repugnare in eodem eſſe Epiſcopum, & Canonicum Regularem, allegat textum in cap. penult. de vita, & honeſtate Clericorum, quod ibi non habetur, ſed nec alibi.

Cap. 7. pag. 81. col. 1. dicit Poſſidium cap. 25. notaſſe tanquam rem nouam, & effectum dignitatis Epiſcopalis, quod Auguſt. factus Epiſcopus cœperit viuere in Epiſcopatu cum Clericis, quod nec verum eſt, neque à Poſſidio ibi, ſed nec alibi notatur.

Ibidem col. 2. ad probandum, quod Auguſtinus præter Clericos Canonicos, alios Religioſos inſtituerit, affert exemplum illius mercatoris, qui ad prædicationem Auguſtini abiurato Manicheiſmo conuerſus eſt ad rectam fidem. Allegat Poſſidium cap. 15. dicentem illum Presbyterum per vim ordinatum, in alia Religione Deo ſeruire cœpiſſe. Verùm Poſſidius non dicit, illum mercatorem factum Catholicum Deo in alia Religione ſeruire cœpiſſe, ſed in alia Regione. Puto verò ſatis intelligere hunc eruditiſſimum Theologum, & S. Catholicæ Maieſtatis Prædicatorem, quid interſit inter aliam Religionem, & aliam Regionem. Verba Poſſidij ſunt iſta: *Et ex eo homo ille propoſito ſeruorum Dei adhærens negotiationis dimiſit actionem, & proficiens in Eccleſiæ membris, in alia Regione ad presbyterij quoque Dei voluntate petitus, & coactus officium acceſſit, tenens, atque cuſtodiens propoſiti ſanctitatem, & fortè adhuc vſque nunc in rebus humanis viuit trans mare conſtitutus.*

Eodem cap. 7. §. 2. & 3. pag. 84. & ſequenti dicit, quotieſcunque in Concilijs, vel bullis Pontificum, vel in libris Sacrorum Canonum fit mentio Ordinis Sancti Auguſtini, abſolutè de Ordine Eremitarum non Canonicorum intelligi debere. quod falſum eſſe illius teſtimonio conuincitur: nam ille cap. 9. pag. 127. col. 1. ex ſuo Fr. Iordano dicit, non inueniri aliquod ſcriptum authenticum, in quo dicti Ordinis Eremitarum mentio habeatur, à tempore diſperſionis illorum ex Africa, vſque ad Innocentium huius nominis tertium.

Eodem cap. 7. §. 9. pag. 95. col. 2. dicit B. Auguſtinum nũquam veſtem lineam portaſſe, vel birrum Clericorum induiſſe. Allegat ipſum Auguſtinum in ſerm. 2. de Communi vita Cleric. Lege quæ de hac re notauimus ſupra cap. 24.

CAp. 8. §. 3. col. 2. ex ſententia Mariani Victorij VI.
dicit illud diſticon.

Quiſquis amat dictis abſentum rodere vitam,
Hanc menſam indignam noverit eſſe ſibi.

ab Autore Commentarij ſub nomine Diui Hieronymi in librum Prouerbiorum, ex ſermone 26. ad Eremitas neceſſariò acceptum fuiſſe. quod Marianus Victorius non dicit, ſed hoc ſolùm ait, illud diſticon in ſermone 26. Ad Eremitas reperiri, quod aliud longè eſt, nec negamus, quamuis illi verſus prout allegantur à Marquez, differant ab illis, qui leguntur in dicto ſermone ad Eremitas, vt conferenti parebit.

Eodem cap. 8. §. 4. pag. 117. col. 1. dicit, cau-

ſam, ob quam Auguſtinus ſecundum monaſterium in domo Epiſcopi habere voluit, fuiſſe nimiam diſtantiam primi monaſterij ab ipſa domo Epiſcopali, ob quam non poterat ad ſe venientibus exhibere hùmanitatem. Allegat Auguſtinum ſerm. 1. de Communi vita Clericorum, lege totum illum ſermonem, nullam talem cauſam ab Auguſtino redditam inuenies, ſed aliam longè diuerſam, vt nimirùm teneret in domo Epiſcopi communem vitam Apoſtolicam in primo monaſterio iam inſtitutam. Et profectò ſi propter hanc ſolam cauſam voluit monaſterium illud in domo Epiſcopali inſtituere, quid opus fuiſſet ad hoſpitalitatem exhibendam monaſteria inſtituere? quid lunæ, & canctis? etſi hæc fuit cauſa inſtitutionis clericorum in domo Epiſcopi, quare idem Autor ſupra cap. 6. §. 2. aliam cauſam pro vera, & adæquata venditauit?

Eodem cap. 8. §. 7. pag. 121. probat fuiſſe in Africa Eremitas Ordinis Sancti Auguſtini temporibus eiuſdem Diui Auguſtini, ad quod probandum primò affert teſtimonium Saluiani Epiſcopi Maſſilienſis, & Procopij, ſed iſti de Eremitis Auguſtinenſibus, ne verbum quidem habent. Profert deinde aliud teſtimonium Poſſidij dicentis Auguſtinum percepta baptiſmi gratia ad patriam, & ad domum, & agros proprios remeaſſe, & quod ibi alienatis à ſe iam curis ſecularibus cum ijs, qui ei adhærebãt, Deo viuebat ieiunijs & orationibus, boniſq; operibus vacans, in lege Domini meditãs die, ac nocte, & de ijs, quæ Deus ſibi cogitanti, atque oranti intellecta reuelabat, & præſentes & abſentes ſermonibus, ac libris docebat. Sed neq; in his verbis Eremitarum Auguſtinẽſium vlla prorſus mentio habetur: at inquit, D. Thomas affirmat Auguſtinum ibi monaſterium exſtruxiſſe, nam dicit: *De Auguſtino enim legitur, poſteaquam monaſteriũ inſtituit, in quo viuere cœpit ſub regula à ſanctis Apoſtolis conſtituta, ſcribebat libros, & docebat indoctos*. Fateor, ſed vbi dixit D. Thomas monaſterium illud in agris Tagaſten. ab Auguſt. inſtitutũ? nam ipſe D. Thom. in Officio D. Patris Auguſtini per illum ordinato dicit, quod illud monaſterium factus Presbyter inſtituit, non quando viuebat cum amicis apud agros proprios adhuc laicus. Sed Poſſidius dicit, illũ ſcripſiſſe libros, dum eſſet apud agros proprios. Concedo, ſed dico, multò plures ſcripſiſſe, & docuiſſe poſtquam factus eſt Presbyter & Epiſcopus, vt ex libris Retractationum habes.

Ibidem pag. 123. col. 1. citat Sigibertum Hiſtoricum dicentẽ, primum Auguſtini monaſteriũ propè Ciuitatem Tagaſten. exſtructum fuiſſe. At Sigibertus ſiuè quiſquis fuerit Autor illius epiſtolę, non dicit primũ illud monaſteriũ propè Tagaſtã, ſed propè Ciuitatem Hipponen. in horto Valerij inſtitutũ.

In eodem c. §. 3. pag. 124. col. 1. dicit 1. textum c. ſi quid inueniſti 14. q. 5. à Gratiano acceptum ex ſer. 21. ad Fratres in Eremo. Secũdò dicit, illum textum acceptum ex ſerm. 19. de Verbis Apoſtoli, & vtrunque falsò aſſerit, quia textus ille neque ex ſer. 21. ad Eremitas, neque ex ſer. 19. de Verb. Apoſtoli eſt acceptus, ſed ex ſer. 21. de Verb. Apoſtoli, & ex homil. 9. in libro quinquaginta homiliarum.

Ibidem ait pauperculũ illũ, qui Mediolani inuentum ſacculum pecuniarum, propoſito publicè pitacio, proprio illius Domino reddendum curauit, quando tam laudabile opus fecit, paganum fuiſſe, & Grammatici Chriſtiani Hippodidaſculum. Contrarium dicit Auguſtinus illum Chriſtianum fuiſſe, & Proſcholum Grammatici Pagani.

CAp. 10. pag. 133. col. 2. inquit Gaudioſum VII.
Epiſcopum Bitinenſem Neapoli Monaſterium Fratrum Eremitarum Auguſtinenſium ædificaſſe. Allegat Baronium in notis ad Martyrologium ſub die 14. Decemb. Sed Baronius, niſi omnes Codices, quotquot videre potui mendoſi ſint, de Auguſtino, vel de Eremitis Auguſtinenſibus ibi loci, ne iota quidem habet.

Ibidem. & pag. 134. col. 1. magna cum confidentia dicit conſtare ex Poſſidio cap. 11. quod B. Auguſtino adhuc in viuis agente ex monaſterio Fratrum Eremitarum exierũt viri Apoſtolici, qui monaſteria exſtruendo ipſum Ordinem in varijs locis dilatauerunt. Verùm Poſſidius ibi de Ordine Eremitarum, vel de Eremitis nihil dicit, ſed nec dicere potuit: nam ſupra cap. 5. dixerat, illud monaſterium intra Eccleſiam Vrbis Hipponenſis, & conſequenter in Ciuitate, non in Eremo inſtitutum.

Eodem cap. 10. §. 1. pag. 134. & 135. dicit, d. Hilarium Epiſcopum Arelatenſem Eremitam Auguſtinenſem fuiſſe. Allegat Epiſtolam ipſius Hilarij ad Auguſtinum, & Cardinalem Baronium tom. 5. ſub an. 426. Verùm Hilarius in epiſtola ad Auguſtinum, de vita Eremitica nihil dicit: ſed neque Baronius in loco allegato. Idem verò Baronius tom. 6. ſub anno 445. num. 19. 20. & 21. apertiſſimè contrarium docet, oſtendens Hilarium vſquequò Sanctus Honoratus Inſulam Lirinenſem à ſerpentibus obſeſſam primò colere cœpit, & ibidem Monachos congregare, non Eremitam, non Monachum, ſed ſecularem vixiſſe: ſuadente verò ipſo Honorato, cum illo ad dictam Inſulam profectum, ibidem habitum monaſticum ab eodem Honorato accepiſſe.

Eodem cap. 10. §. 5. pag. 142. affirmat B. Paulinum Nolanum S. Auguſtini diſcipulum, & Eremitici Ordinis Auguſtinenſium fuiſſe, & in Hiſpaniam profectum multa monaſteria Ordinis Eremitarum inſtituiſſe. Allegat epiſtolas 31. 33. & 35. inter Epiſtolas Auguſtini. Vide, obſecro te lector beneuole, dictas epiſtolas; in tantùm enim abeſt, vt Paulinus hoc aſſerat in dictis epiſtolis, vt ex illis ſolis conuincas, falſiſſimum eſſe, quicquid autor de ipſo Paulino ſcribit: nam ex epiſtola 35. quæ prima fuit ex ijs, quas Alipio miſit, quo mediante in Beati Auguſtini amicitiam, & familiaritatem venit, fatetur Paulinus, antequam Auguſtinus Mediolano diſcederet, ac fortaſſis etiam priùs quàm baptizatus eſſet, iam Hiſpanias peragraſſe, & ibidem à Lampio Barchinonenſi

per

Digitized by Google

per vim inflammatæ plebis ordinatum ſacerdotem in Italiam rediiſſe, & à B. Ambroſio Mediolanenſi in numerum ſuorum presbyterorum coaptatum. Proferam illius verba ex eadem epiſtola 35. quæ veritatem Solis luce clariùs tibi monſtrabũt. *Quod enim*, inquit, *indicaſti iam de humilitatis noſtræ nomine apud Mediolanum te didiciſſe, cum illic initiareris, fateor curioſiùs me velle condiſcere, vt ex omni parte te nouerim, quò magis grațuler, ſi à ſuſpiciendo mihi patre noſtro Ambroſio, vel ad fidem inuitatus es, vel ad ſacerdotium conſecratus, vt eundem ambo videamur habere Autorem: nam ego etſi à* Delphino *Burdigaliæ baptizatus, à Lampio apud Barcillonam in Hiſpania per vim inflammatæ ſubito plebis ſacratus ſim, tamen Ambroſij ſemper, & dilectione ad fidem nutritus ſum, & nunc in ſacerdotij ordine cõfoueor. Denique ſuo me clero vendicare voluit, vt etſi diuerſis locis degam, ipſius presbyter cenſear, ſed de me ne quid ignores &c.* Alia de ſuo monachatus initio ibidem ſubdit ex quibus habes, in tantum abeſſe, vt mediante Alipio inter Eremitas ab Auguſtino coaptatus in Hiſpanias ad Ordinem Eremitarum plantandum iuerit, quod hic autor de ſuo cerebro fingit, vt antequam Auguſtinus Chriſtianus fieret, ille iam ſacerdos Monachi vitam ageret.

VIII. CAp. 13. §. 17. 18. & 201. & ſeq. refert bullam quandam Innocentij IV. & alteram cuiuſdã Cardinalis nomine Gulielmi tunc Protectoris Eremitarum fratris Ioannis Boni, ex quibus dicit haberi, quòd Sedes Apoſtolica Eremitis fratris Ioannis Boni habitum D. Auguſtini conceſſerit, & quòd B. Franciſcus fundator Ordinis Minorum, priuſquã dictum Ordinem fundaret, inſtitutum Eremitarum Auguſtinenſium fuerat profeſſus. Neutrum iſtorũ ex dictis bullis colligitur: neque enim dictum eſt, vnquam illum habitum D. Auguſtini fuiſſe, ſed partim ab ipſis Eremitis electum, partim per Sedem Apoſtolicam determinatum. De B. verò Franciſco ne verbum quidem.

Cap. 14. §. 8. pag. 219. col. 1. ad probandũ, quòd Eremitæ Auguſtinenſes in ciuitate Beneuento haberent monaſterium tempore Alexandri Papæ III. allegat Priuilegium Gregorij IX. conceſſum eidem monaſterio. cum tamen in eodem Priuilegio habeantur hæc expreſſa verba: *Cum in Eccleſia veſtra ſit Ordo Canonicus ſecundum Deum & B. Auguſtini Regulam nouiter inſtitutus.*

Cap. 18. §. 3. pag. 263. col. 2. ad probandũ, quod ſui Eremitæ in Regno Portugalliæ haberent monaſterium antiquius monaſterio Canonicorum Regularium D. Vincentij Vlyſſiponenſis, profert hiſtoriam fundationis dicti Monaſterij S. Vincentij, quam dicit, ſe ex Archiuijs illius monaſterij accepiſſe. Quæ hiſtoria duobus in locis fuit ex induſtria corrupta, ne detegeretur, quod illi, de quibus hiſtoria loquitur, eſſent Canonici Regulares, nam primò vbi in hiſtoria dicitur, quod Gualterus natione Flamengus Canonicus Regularis Præmonſtratenſis Vlyſſiponam venit comitantibus ſe quatuor ſocijs ſui Ordinis Marquez ponit hæc verba. *Quidam ſumma ſanctitatis Abbas nomine Gualterus Flamingus natione Vlyſſiponam venit comitantibus ſe quatuor S. Auguſtini fratribus.* Secundò vbi dicitur inferiùs: *Sed cum vellet eam ſubdere Præmonſtratenſi monaſterio Canonicorum Regularium.* ille nomen Canonicorum Regularium ex induſtria omiſit.

Eodem cap. 18. §. 4. ſcribit, reperiri in eodem monaſterio S. Vincentij Vlyſſiponenſi Canonicorum Regularium, ac in eius Archiuio Almario tertio librum, qui dicitur Ordinarium Congregationis S. Rufi, in quo libro fol. 84. hæc habentur. *Rex Alphonſus capta Vlyſſipona, & cogitans de ponendis Religioſis in S. Vincentio, accerſiri iuſſit Gualterũ, & alios duos fratres Ordinis Eremitarum, & noluerunt ibi manere, tunc euocauit Canonicos S. Auguſtini.* Verùm Ordinarium Congregationis Sancti Rufi, quod Reuerendiſſ. Pater D. Antonius à Cruce Prior Generalis ſumma adhibita diligentia conquiri fecit, vt de veritate narratorum conſtaret, tandem in eodem monaſterio S. Vincentij repertũ, lectum, & ſæpiùs reuolutum, neque in loco à Marquez allegato, nec alibi verba citata, ſed nec ſenſum, nec aliquid eiuſmodi habet. Eſt aliud Ordinarium ſimile in Monaſterio S. Crucis Colimbricenſis, quod diligenter inſpectum ne verbum quidem continet, quod ad rem ſpectare poſſit.

Eodem cap. 18. §. 5. affirmat, reperiri in prædicto Archiuo S. Vincentij Vlyſſiponenſis Cartham donationis factæ eidem monaſterio à Rege Domino Santio primo filio Regis Domini Alphonſi I. de quodam Eremitorio exiſtente in monte, qui dicitur Sintra, quod vocabatur Eremitorium S. Saturnini Era 1230. quæ fuit annus Chriſti 1192. præſentibus teſtibus fratre Ioanne Priore Eremitarum, & Ferdinando Canonico S. Vincentij. ex qua cartha colligitur tunc temporis fuiſſe in ciuitate Vliſſiponenſi fratres Eremitas, qui ex dicto monaſterio per ſocios Abbatis Gualteri fundato originem habuerunt. Nihil horum reperitur in prædicto archiuo S. Vincentij. inuenitur autem charta donationis factæ per Regem Dominum Santium Regem Portugalliæ Era 1230. id eſt anno Chriſti 1191. de quibuſdam Albergarijs de Atrinces, & de quadam cella dicta de Colares, & de quodam Sanctuariolo nuncupato S. Saturnini, cuidam Petro Eremitæ de Sintra nuncupato, nullius tamen certæ Religionis, qui poſtea obtulit ſeipſum monaſterio S. Vincentij, cum omnibus bonis prædictis ſibi à Rege Santio donatis, & ſuſcepto habitu Religioſorum dicti monaſterij poſt aliquot dies in pace ibidem requieuit, necnon etiam cartha oblationis, & donationis factæ per dictum Petrum Eremitam ipſi monaſterio S. Vincentij, confirmatæ per Dominum Alphonſum III. Portugalliæ Regem Era 1299. id eſt anno Chriſti 1261. cuius exemplum ab authentico manu publici notarij extracto, & ad me nuper tranſmiſſo acceptũ, hic fideliter ſubijcio, vt videas, an Eremitorium S. Saturnini de Sintra, vel an prædictus

dictus Petrus Eremita fuerit Ordinis, qui nunc Eremitarum S. Auguſtini vocatur, & vtrum ex dicta cartha donationis habeatur, tempore prædicti Santij Regis Portugallenſis fratres Eremitas Auguſtinenſes habuiſſe monaſteria ſui ordinis in ciuitate, aut in comitatu Vlyſſiponæ. exemplum.

In Dei nomine, & eius gratia, notum ſit omnibus, tàm præſentibus, quam futuris, quòd ego Alphonſus Tertius Dei gratia Rex *Portugalliæ vnà cum vxore Regina Domna Beatrice illuſtris* Regis *Caſtellæ, & Legion. filia, & filia noſtra Infantiſſa Domna Blanca vidi, & diligenter inſpexi cartham donationis, quam auus meus bonæ memoriæ* Rex *Domnus Santius dedit* Petro *Eremitæ de Sintra ſuo ſigillo ſigillatam, quam mihi oſtenderunt Prior, & Conuentus monaſterij S. Vincentij de foris ciuitatis Vlysbonen. Ordinis S. Auguſtini, cuius cartha tenor talis eſt. In nomine* Patris, *&* Filij, *& Spiritus ſancti. Amen. Quia ſeruire Deo eſt* Religioſorum *neceſſitatibus prouidere, eorumq; iuſtis acquieſcere poſtulationibus. Idcirco ego Santius Dei gratia Portugallenſ.* Rex *vnà cum vxore mea* Regina *Domna Dulcia, & filijs, filiabusq; meis do tibi Petro Eremitæ de Sintra, & concedo de iure hereditario Albergaria de Atrinces, cum omnibus hæreditatibus, & pertinentijs ſuis, quæ ſunt determinata per aquas de collibus ad præfatum locum deſpicientibus vndique concurrentes, ab Oriente videlicet, & Occidente, Septentrione, atque meridie. Do tibi etiam cellam de Colares, vt eſt determinata ab Oriente, & Occidente, ſicut defluit aqua ab Aquilone per lapides de portu, ab Auſtro per ſummitatē collis, & hæreditatem de Conom, vt circunfluitur aquis, & Sanctuariolum B. Saturnini de monte de Sintra cum pertinentijs ſuis, quæ habuit à tempore, quo cœpit habitari, & quæ deinceps habiturum eſt, habeas tu, & poſt te quoſcunque volueris, viri* Religionis, *qui ſemper in eis habitent, & qui nunquam ſint ſubditi alicui Abbatiæ, præfata loca. Quæ damus tibi pro remedio animarum noſtrarum, & parentum noſtrorum, vt orans pro nobis adiuues nos precibus tuis, tibiq; poſſidenda concedimus, libera, integra, & ab omni* Regia, *& Eccleſiaſtica exactione immunia ab hac die vſque in perpetuum. Si quis verò tam de noſtra progenie, quàm de aliena, tam de Laicalibus, quàm Eccleſiaſticis perſonis hoc factum noſtrum infringere voluerit, omnipotentis* Dei *maledictionem incurrat, & iram, & inſuper cum Iuda traditore in inferno duriſſimam damnationem, & fratribus ibidem commorantibus quingentos A. petet, & damnum quod intulerit, in duplum reſtituat. facta donationis cartha Era M. CC. XXX. menſe* Iulio. *Ego autem præfatus* Rex Santius *vna cum vxore mea* Regina *Domna Dulcia, & filijs, & filiabus meis tibi Petro ſupradicto Eremitæ de Sintra hac donationis ſcriptum loca continens ſuperiora ad perpetuam ſanctionem proprio ſigillo munio, & coram bonis, & nobilibus perſonis roboramus. Gonzaluus Mendi filius Comitis domni Al. Maiordomus curia confirmo. Domnus Gonzaluus æqualiter confirmo. Domnus Ioannes Fērdinandi dapifer Regis confirmo. Martinus Bracaren. Archiepiſcopus confirmo. Nicolaus Viſen. Epiſcopus confirmo. Petrus Colimbrien. Epiſcopus confirmo. Suarius Suarij teſtis. Gonzaluus Leuer teſtis. Garzia Alfaquique teſtis. Gerardus Pelagij teſtis. Iulianus notarius Curiæ ſcripſit. Ego prædictus* Rex *Alphonſus vnà cum vxore mea* Regina *Domna Beatrice illuſtris* Regis *Caſtellæ, & Legion. filia, & filia noſtra Infantiſſa Domna* Blanca *do, & concedo vobis Priori, & Conuentui monaſterij S. Vincentij de foris Ordinis S. Auguſtini ciuitatis Vlysbon. tam præſentibus, quàm futuris omnia ſupradicta loca, quæ ſuperiùs, & prout ſuperiùs ſunt expreſſa, vt habeatis, & poſſideatis ea in perpetuum, non obſtante clauſula, quæ in cartha prædicti aui mei continetur, quæ talis eſt.* habeas tu, & poſt te quoſcunque volueris, viri religionis, qui ſemper in eis habitent, & qui nunquam ſint ſubditi alicui Abbatiæ. *Et hanc donationem, & gratiam vobis facio, & concedo ad honorem Dei, & Sanctiſſimæ matris ſuæ, & glorioſi martyris Vincentij, & in remiſſionem meorum peccaminum, & parentum meorum.*

Et maximè cum ſupradictus Petrus Eremita obtulerit ſe monaſterio, & Ordini veſtro, & ibidem duxerit vitam ſub habitu regulari, ibi etiam impleuit debitum naturale: & quod in veſtro monaſterio me ſemper tam in vita, quàm in morte, Deo veſtris orationibus commendetis. Si quis autem tam de meis propinquis, quàm extraneis, qui hanc donationem meam in aliquo infringere attentauerit, non ſit ei licitum, ſed pro ſola tentatione, omnipotentis Dei maledictionem incurrat, & inſuper cum Iuda traditore in Inferno duriſſimam damnationem in perpetuum patiatur. donatione iſta nihilominus in perpetuum in ſuo robore permanente. facta donationis cartha apud Vlisbonam xij. Kalend. Auguſti Rege *mandante Era m. CC. nonageſima nona. Domnus Gōzaluus Garziæ Alferax Curiæ confirmo. Domnus Aegidius Martini Maiordomus curiæ confirmo. Domnus Martinus Alphonſi tenens Bragantiam confirmo. Domnus Didacus Lupi tenens Lamecum confirmo. Domnus Andreas Fernandi tenens* Ripā *minij confirmo. Domnus Martinus Aegidij tenens Briram confirmo. Domnus Gonzaluus Menendi tenens Elboram confirmo. Domnus Martinus Archiepiſcopus* Bracharēſis *confirmo. Domnus Aegeas Epiſcopus Colimbrienſ. confirmo.* Domnus *Vincentius Epiſcopus Portugal. confirmo.* Domnus *Rodricus Epiſcopus Aegitanenſ. confirmo. Domnus Petrus Lamacen. Epiſcopus confirmo. Domnus Matthæus Epiſcopus Vizin. confirmo. Domnus Martinus Elboren. Epiſcopus confirmo. Petrus Martini Prætor Vlisbon. Alphonſus Martini ſuper Iudex. Fernandus Fernandi cogominus. Fernandus Aegidij teſtis. Ioannes ſimiliter Decanus Portugallenſ. Martinus Petri clericus Regis. Vulaſuus Fernandi clericus* Regis *teſtis. Domnus Stephanus Ioannes Cancellarius curiæ confirmo. Dōnus Petri Not. curiæ ſcripſit.*

Cap.

Cap. 19. S. 1. pag. 273. profert ſententiam latam à quodam Petro Souſa delegato Apoſtolico anno 1488. in cauſa præcedentiæ inter Canonicos Regulares S. Vincentij ciuitatis Vlyſſiponenſis ex vna, & fratres Eremitas Auguſtinianos monaſterij Beatæ Mariæ de Gratia eiuſdem ciuitatis, qui in hunc modum pronuntiauit. *Igitur declaro, concludo mea definitiua ſententia, Canonicos Regulares S. Vincentij extra muros Vlyſſibonæ commorantes, locum in proceſſionibus, & actibus publicis, cum contingit, eas celebrari, obtinere, partemq; dextram tantum in eundo, & redeundo, fratresq; Eremitas S. Auguſtini B. Mariæ de Gratia Vlyſſipone commorantes aliam ſiniſtram partem in eundo, & redeundo, hocq; præfatis Canonicis, & fratribus ſub excommunicationis pœna mando, vt obſeruent. Datum Vlyſſibonæ anno 1488.*

Vt omittamus imperitiam hiſtorici cæcutientis, dum ſcribit, dictum Petrum à Souſa delegatum à Papa Alexandro Sexto eam ſententiam tuliſſe de anno 1488. cum Alexander Sextus non ante annum 1492. ſub die 2. Auguſti Summus Pontifex fuerit renuntiatus, vt apud omnes certum eſt, & vel ex ſuo Onuphrio ſatis intelligere potuiſſet, ex quo iam habes, quam fidem dictæ ſententiæ meritò adhibere poſſis. Seriem rei geſtæ longè aliter narrant authenticæ ſcripturæ, quas manu publici Notarij exceptas, & in publicam formã inſtrumenti redactas ad me nuper ijdem Canonici S. Vincentij ac illorum Reuerendiſſ. Generalis D. Antonius à Cruce tranſmiſerunt, quarum ſumma illorum verborum collecta hæc eſt.

Anno Domini 1493. moderante huius S. Vincentij cœnobium Priore Domino Didaco Ortiz Canonici noſtri nondum reformati continuantes adhuc prædictis proceſſionibus publicis, mortuo Archiepiſcopo, Sedeq; vacãte obtinuit Archiepiſcopatus gubernaculum Petrus à Souſa eiuſdem Sedis Decanus. Hoc autem tempore Gulielmitæ vulgo Diui Patris Auguſtini Eremitæ vocati Canonicis noſtris vno in choro compares, ſeu coæquales ire voluerunt, quod ægrè ferentes Canonici noſtri, & Gulielmitæ inualeſcentes fauore prædicti Decani (facta prius pro parte noſtrè cauſidici reclamatione, & proteſtatione) omnes noſtri Canonici in cœnobium regreſſi ſunt. Decanus autem, qui omnibus prædictis Gulielmitis auxilio, & adiumento erat aduerſus noſtros Canonicos ſententiam iniuſtiſſimam, & prorſus inanem protulit, de qua continuò cauſidicus noſter ad ſanctam Sedem Apoſtolicam prouocauit, ſimulq; de hac illata vi ad Alexandrum VI. Summum Pontificem eo tempore D. Petri cathedram gubernantem Prior, & Conuentus conqueſti ſunt, qui ob eius Apoſtolicas cõmiſſorias literas hoc negotium Archiepiſcopo Elborenſi detulit, ſeu delegauit, qui rectè eximiã noſtrorũ Canonicorum iuſtitiam intelligens, aduerſus Gulielmitas impenſis damnatos protulit ſententiã, de qua ſtatim illi appellarunt, ſimulq; literas Apoſtolicas ad Decanum, & Cantorem Eccleſiæ Vlyſſiponenſis impetrarunt, qui prædictam ſententiam in parte reuocarunt, ſtatuentes quoſdam in vno choro, alios verò in altero æqualiter procedere. Vndè pro parte noſtrorum Canonicorum, qui huic ſententiæ non adhærebant, ad ſanctam Sedem iterum fuit appellatum, & ad certas Sedis Eborenſis dignitates commiſſorias ſunt adepti literas, qui vnanimiter primam eiuſdem ciuitatis Epiſcopi ſententiam in Canonicorum noſtrorum fauorem confirmarunt, vt ſcilicet prædictos Eremitas ſolutis expenſis choris vtriuq; præirent, & quia eas tranſacto longo temporis ſpatio minimè perſoluerunt, aduerſus illos cartha excommunicationis comminatoria promulgata fuit, cui non obtemperantes, vnà cum ipſorum Prouinciali in omnibus Vlyſſiponen. Parochiarum ſtationibus declarati fuerunt, atque anathematizati. ex quo proteſtati ſunt, & in manus Canonicorum noſtrorum ſeu ſub poteſtate eorum tres calices, ſimulq; argenteum lychnum penſilem eis tradiderunt, dicentes tamen ſe hæc omnia in cautione deponere, donec nuntius, quem ad Romanam Curiã miſerant, perueniret. Canonici autem noſtri, non vt cautionem, ſed vt impenſarum ſolutionem acceperũt, itaut ſibi adiudicatum fuerat. & tandem anno Domini 1499. interceſſione Domnæ Leonoræ Reginæ Portugall. tale pactum, atque per familiarem cõpoſitionem inierũt, vt Canonici noſtri eiſdem vtriſq; eorum choris, prout ab initio ſemper fuerat, & nunc ſibi meritò, atque optimo iure dijudicatũ erat, præcederent, hac tamen conditione, quòd ſi aliquando quemcumque clientum huius compoſitionis factæ pœniteret, & denuò aliquid tẽtare voluiſſet, antequam in iudicio audiretur, pro pœna aureos mille litiganti alteri ſolueret. De quo extat quædã concordia ſcriptis mandata. Ego Frater Paulus de Spoleto nomine Reuerẽdiſſimi P. Magiſtri Generalis de Fulg. Apoſtolica autoritate Generalis Vicarij, & Rect. ſ. Ord. Fratrum Eremitarum S Auguſtini eius vices gerens per præſentem ſubſcriptam concordiam factam inter RR. Patres Canonicos Regulares monaſterij S. Vincẽtij extra muros Ciuitatis Vlysbonen. & RR. Patres Monaſterij Dominæ noſtræ de Gratia eiuſdem Ciuitatis Ordinis Fratrum Eremit. S. Auguſt. cum omnibus conditionibus appoſitis confirmo, accepto, & quatenùs opus ſit roboro. In nomine Patris, & Filij, & Spiritus ſancti, amen. Habenſq; & referens Sereniſſimæ Reginæ Domnæ Leonoræ gratias ingentes, cuius virtutibus, & bonitate præfata concordia facta eſt. In quorum fidem hæc manu propria ſcripſi, & ſigillo, quo familiariter vtor communiui. Datum Rom. 19. Auguſti 1500.

Supra cap. 8. S. 1. pag. 109. ad probandum, quòd tempore D. Bernardi Abbatis Clareuallenſis erant monaſteria Eremit. Ord. S. Auguſt. allegat epiſtolã quandã inter Epiſtolas Petri Cluniacenſis lib. 4. epiſtola 31. ſub nomine Petri Pictauienſis ſcribentis nonnullis Eremitis in hunc modum: *Si ad nos cum Auguſtino veſtro de Academicis venire dignaremini, ocia cuncta diffugerent, & nouam ſtrueremus Academiam.* Vide dictam epiſtolam in Bibliotheca Cluniacenſi, inuenies primò illam non

 eſſe

eſſe epiſtolam Petri Pictauienſis, ſed cuiuſdã Eremitæ ad ipſum Pettum Pictauieuſem, eiuſdem tamen inſtituti, cuius erat ipſe Petrus Pictauienſis. Vide deinde Panegyrieum eiuſdem Petri Pictauienſis, qui præmittitur libris Petri Cluniacenſis,& inuenies illum fuiſſe Monachum Cluniacẽſem. Cur verò dixerit ille Eremita Si ad nos cum Auguſtino veſtro &c? puto cauſam fuiſſe, quòd ille Petrus Pictauienſis Academiæ eſſet addictus ſicut erat Auguſtinus, ante tamen ſuam conuerſionem. vtcunque res ſe haberet, omnes illi erant Monachi Cluniacenſes, qui vocabantur etiam Eremitæ.

Caput trigeſimumſextum.

Quamplura per Ludouicum de Angelis in libris de Vita, & laudibus Auguſtini editis falsò allegata reteguntur.

I. PAri cenſura digni ſunt libri, quos Ludouicus de Angelis Eremita Auguſtinenſis in ſuis libris de Vita, & laudibus B. Auguſtini edidit Pariſijs cuſos anno Domini 1614. Nam vt de multis falsò per illum allegatis nonnulla tibi retegã, lib.2.cap.4.pag.29. ad ſuadendum, quod Auguſtinus,exemplo B. Antonij conuerſus fuerit ad vitam monaſticam, citat Auguſtinum lib.8.Confeſſ. cap.6. dicentem: *Inde ſermo eius deuolutus eſt ad monaſteriorum* S. *Antonij greges, & mores ſuaueolentiæ*. Vide textum Auguſtini,& de monaſterijs S. Antonij nihil reperies. Verba Auguſtini ſunt. *Inde ſermo eius deuolutus eſt ad monaſteriorum greges, & mores ſuaueolentiæ tuæ (nota, dicit tua ideſt Dei, & non dicit Antonij) & vbera deſerta Eremi, quorum nos nihil ſciebamus, & erat monaſterium Mediolani plenum bonis fratribus extra Vrbis mœnia ſub Ambroſio nutritore*. Vides hic Auguſtinum non de Antonij monaſterijs loqui, ſed de omnibus monaſterijs in vniuerſali.

Lib. 3.cap.4. inquit. *Præterea liber extat vetuſtus, & manuſcriptus in bibliotheca Vaticana, qui ſic in fine,explicit liber S.Auguſtini de Cognitione vera vita,quem fecit fratribus Eremitis in monte Piſano, ipſo exiſtente fratre anno ætatis ſuæ trigeſimo primo*. Verùm ne legentes audito nomine Bibliothecæ Vaticanæ expaueſcerent, ſubiungere debebat, neque Auguſtinum, neque Bedam, neque Poſſidium eius libri meminiſſe: recentiores verò illum vt ſpurium reiecisse, & errores continere, vt cum dicit cap.6. quòd Angeli omnia contingentia nouerunt, antequam fiant. Et quod caput eſt, ſi Auguſtinus illum librum ſcripſit anno ætatis ſuæ 31. in monte Piſano fratribus Eremitis, ipſo ſimiliter exiſtente fratre, neceſſe eſt iſtum librum non à ſancto, ſed neque à Chriſtiano, verùm à concubinario & infideli ſcripto, & fratres illos non ſanctos Eremitas, ſed infideles, & ſcortatores, vt ipſi Auguſtino ſimiles eſſent: nam Auguſtinus anno ætatis ſuæ 31. adhuc infidelis, & concubinarius erat, vt ſupra dictum fuit. Poſt baptiſmum verò neque in monte Piſano ſubſtitit, nec montem Piſanum vidit, vt cap. 5. oſtendimus. Et eſto Codex Vaticanus centum, aut etiam 200. annis vetuſtior ſit, nihil refert.

Ibidem refert Poſſidium cap. 31. ita ſcribentem. *Vixit (ſ. Auguſtinus) annis 76. in Clericatu autẽ, vel Epiſcopatu ferme quadraginta, laicus monachus in agris Tagaſtenſibus fermè triennio*. Hæc verba, *laicus monachus in agris Tagaſtenſibus fermè triennio*, ab hoc Autore ſunt addita,& in textu non habentur. Et nota,quod vbicunque Poſſidius nominat Auguſtinum laicum,hic Autor addit monachum, quod eſt textus Doctorum corrumpere, & deprauare.

LIb.4.cap.2.ait. *Attonſus ergo fuit Auguſtinus vbi monachus, hac de cauſa tonſuram cõmendabat illis Africanis, quos apud Carthaginem primùm ipſam vitam monaſticam docuerat, ſic arguẽs. Quò pertinet (quæſo) tã aperte contra præcepta Apoſtoli comari?* Citatur in margine liber de opere Monachorum cap. 31. Quod Auguſtinus Monachos Carthaginenſes prius docuiſſet vitam monaſticam, neque in Auguſtino, neque in Poſſidio reperitur, ſed ab hoc Autore de ſuo additum. Ex libro de Opere monachorum, & ex libro 2. Retractationum cap. 21. ſatis appatet, monachos apud Carthaginem opera Aurelij Carthaginenſis Epiſcopi eſſe cœpiſſe, quibus Auguſtinus librum de opere monachorũ ſcripſit rogatus ab ipſo Aurelio. II.

Eodem lib. cap. 3. in princ. citat Martyrologiũ Romanum Petri Morſalini Pariſijs editũ an. 1483. ſic dicens: *Tertio nonas May Mediolani conuerſio* S. *Auguſtini Epiſcopi & confeſſoris ſub Ambroſio Epiſcopo eiuſdem Ciuitatis, & ab eodem baptizati, nigrum, monachalemq; habitum indui*. Verùm iſtud Martyrologium Eccleſia Romana nunquam probauit, ſed nec probare potuit, cum ex antiquiſſima traditione Eccleſiæ recens baptizati albis, & non nigris induantur. Quare quod Petrus Morſalinus de habitu nigro Monachali poſuit, ab aliquo Eremita deceptus accepit, & illius Martyrologium perperam vocatur Martyrologium Romanum.

Eodem loco inquit, *Vetuſtæ Auguſtini per vniuerſum Catholicum Orbem imagines eum monachalibus veſtimentis indutum authentico teſtimonio prædicant, quod prælo datum Ambroſius Coranus obtulit ita ſummo Pontifici Romano Sixto IV. In prima Eccleſia Chriſtianorum Sancti Ioannis Laterani, in capella Domini Papæ in ſuo Palatio, in Eccleſia S. Petri de Roma, in Eccleſia Sanctæ Sophiæ Conſtantinopolis. In Eccleſia D. Mariæ Maioris de Roma, in Epiſcopatu Piſano, Lucano, Florentino, Senenſi, atque Papienſi imagines Sancti Auguſtini cum cuculla nigra, atque ſcapulari, ideſt, cum tunica talari, & caputio ſuper ſpatulas eiuſdem coloris.*

coloris. Quod ad picturas ſpectat, inferius tractandum erit. Nunc aduerto duplex mendum in his verbis contineri. Primùm eſt, teſtimonium Ambroſij Corani, ſiue Coriolani in libro, quem obtulit Sixto Quarto, authenticum eſſe. Nam hoc à veritate in tantùm abeſt, vt propter innumera mendacia, conuitia, & calumnias in Canonicos Regulares effuſa, idem Sixtus Quartus, & illius ſucceſſor Innocentius Octauus ipſum librum ante expugnationem ſuſpenderunt, cuius rei fidem facit etiã Trithemius in libro de Scriptoribus Eccleſiaſticis, vbi cæteros omnes libros Coriolani recenſens hũc ſolùm omiſit, quem tamen primo loco recenſere debuerat, niſi fuiſſet per Sedem Apoſtolicam damnatus: nam in editione operum Coriolani Romana, quam ſolam Trithemius vidit, & cuius ordinem ſequitur, in primo loco ponitur Defenſorium, ſiue Apologia. eſt liber apud nos in monaſterio S. Mariæ Pacis de Vrbe, ac etiam Auguſtinus Ticinenſis in libello, cuius eſt titulus. Clipeus veritatis §. 57. quod neceſſario monendum duxi, ne legentes illum librum labantur in errorem. Secundum mendum eſt, in Eccleſia Lateranenſi in capella Domini Papæ adeſſe vetuſtas imagines S. Auguſtini cum cuculla nigra, & ſcapulari eiuſdem coloris. Nam omnes illius Eccleſiæ, & hoſpitalis picturæ antiquæ ante annos centum, vel ducentos, ipſum Auguſtinum habitu Clericali indutum referebant, ſicut etiam nunc referunt, nimirum cum Rochetto, & tunica alba, & pluuiali, & mitra, vt nunc etiam videri poteſt in pictura, quæ eſt ſuper altare maius in parte Ciborij, quæ reſpicit verſus auſtrum altare aliud vbi Sanctiſſimum Sacramentum Euchariſtiæ ſeruatur, imago verò, quæ nunc cum cucculla nigra cernitur, ſub Clemente Octauo ſuadente Sacriſta Pontificio depicta eſt, quam etiam idem Pontifex deleri, & reformari præcepit, ſed pictor tunc temporis Roma diſceſſerat. De alijs inferius dicemus.

III. Eodem capite ait: *Anno 1084. ædificatũ eſt præclariſſimum D. Marci templum ſupra quod, vt inſtrumento conſtat authentico, ante centum annos facto, & typis commiſſo in Apologia Coriolani quatuor Doctorum Eccleſiæ ſimulachra fuerunt erecta, inter quæ eſt ſimulacrum omnium parentis Auguſtini eum cuculla, ſeu cappa ſubtus eum caputio, ſeu pluuiali, & caputeo deſuper*. Fateor, templum D. Marci anno 1084. inchoatum, & ſuper illo poſita eiuſmodi ſimulachra: at non eo tempore, quo fuit inchoatum, ſed neque ducentis annis poſt, neque authenticum inſtrumentum à Coriolano productum contrarium docet.

Ibidem dicit: *In ciuitate Papię in Aula Conſiſtoriali ab antiquiſſimo tempore depictum fuiſſe Auguſtinum cum indumentis monaſticis, ſed ſubſcriptio eiuſdem picturæ, quam ex induſtria omiſit, indicat eandem picturam anno 1503. factam eſſe*. Oſtendemus verò inferiùs publica vexilla ciuitatis Papienſis ante annum 1480. diuum Auguſtinum, non Monaſtico, vel Eremitico, ſed Clericali, & Canonicali habitu indutum ſemper habuiſſe.

Eodem lib. 4. cap. 4. *Veſtem nigram, atque talarem geſtabat Epiſcopus, qualem Monachus veniens ex Eremo Tagaſta ad Eccleſiam Hipponenſem: inde eam oſtendens, & quibus enim diuitijs electus fuerat presbyter, nonniſi cum his veſtibus*, inquit, *quibus illo tempore induebar*. Verum textus emendati Auguſtini non habent *cum his*, ſed *cum ijs*, & ſanè ſiquando Auguſtinus illum ſermonem habuit, adhuc habebat veſtes, quas ex Tagaſta ſecum tulerat ante presbyteratum, magnum fuit Dei miraculum, quia tunc ſenex erat, quando illum ſermonem ad populum Hipponenſem habuit.

Ibidem ait: *Secundinus Hæreticus Monaſticis veſtibus infeſtiſſimus, Auguſtinum dicebat in tenebras infernales ex conuiuio nuptiarum cæleſtium pellendum, nigrarum cauſa veſtium*. Citatur in margine Secundinus in ſexto tomo Auguſtini ante librum contra Secundinum, equidem vt hunc Autorem excuſem, nihil aliud dicere poſſum, niſi ſomnium illum paſſum eſſe, cum Secundini epiſtolam legebat: vbi enim Secundinus in ea Epiſtola de veſtibus monaſticis loquitur? vbi dicit Auguſtinum pellendum in tenebras exteriores nigrarum cauſa veſtium? Fingit ibi Secundinus Manichæus duas naturas in homine ſecum pugnantes, alteram boni, alteram mali, quam pugnam dicit in nobis exerceri per actus virtutum, & vitiorum. Subdit deinde: *Horum in medio poſita anima, cui à principio natura ſua dedit victoriam, hac ſi vnà cum ſpiritu virtutem ſeceris, habebit cum eo vitam perpetuam, illudq; poſſidebit Regnum, ad quod Dominus noſter inuitat: ſi verò à ſpiritu vitiorum incipiat trahi, & conſentiat, ac per conſenſum pœnitudinem gerat, habebit harum ſordium indulgentiæ fontem, carnis enim commiſſione ducitur, non propria voluntate. At ſi eum ſe ipſam cognouerit, conſentiat malo, & non ſe armet contra inimicum, voluntate ſua peccabit, quam ſi iterum pudeat erraſſe, paratum inueniet miſericordiarum autorem: non enim punitur quia peccauit, ſed quia de peccato non doluit. At ſi cum eo peccato ſine venia recedat, tunc excludetur, tunc virgini ſtultæ comparabitur, tunc hæres erit ſiniſtræ manus, tunc à Domino pelletur ex conuiuio nuptiarum, nigrarum cauſa veſtium, vbi erit fletus, & ſtridor dentium, ibiq; cum Diabolo ad ignem originis ipſius, quem tua mira prudentia aut ex Archangelo factum memorat, aut nihil eſſe fatetur*. Hæc Secundinus, nihil ſupra. Videas nunc quàm fideliter, & ingenuè autor deducat, Secundinum nigris Monachorum veſtibus infeſtiſſimum, dixiſſe Auguſtinum ex conuiuio nuptiarum in tenebras exteriores pellendum nigrarum cauſa veſtium, & quàm appoſitè nigras animæ veſtes, quæquè aliud nihil ſunt, niſi peccata, ob quas veſtes iuxta parabolam Euangelicam à Secundino introductam, IV.

mali

Digitized by Google

mali homines è conuiuio nuptiarum pelluntur in tenebras exteriores, tum ſuis Eremitis, tum etiam B. Auguſtino aptauerit.

V. IBidem. Verſiculo Pallium ait: *Hanc veſtem ab Auguſtino geſtari cum viderit Nectarius, Ciceronem vocat non togatum, ſed palliatum, non enim ei contingit ſequi Romanos rerum Dominos, gentemq; togatam, ſed Græcos, & palliatos Monachos, vt togam ipſam rugarum paginis reſolutis palliorum imitatus ſpeciem retorqueret hucuſque, & benè Nectarius de Auguſtino Monacho, & palliato.* Citatur Nectarius in margine epiſtola 253. ad Auguſtinum. Cogor hic loci pro teſte veritatis, verba ipſius Nectarij exſcribere ex eadem epiſtola ducenteſima quinquageſima tertia, & ſunt iſta: *Sumptis literis eximietatis tuæ, quibus idolorum cultum, & templorum cæremonias deſtruxiſti, audire mihi viſus ſum Philoſophi vocem, non illius, quem in Academiæ licio memorant tenebroſis humo angulis reſidentem, ex profunda quadam cogitatione demerſum, reductis ad frontem caput implicitum genibus, vt aliorum præclara inuenta doctrinæ egenus quidam calumniator oppugnet, aſſertaq; præclarè, cum ſuum nihil defendat, accuſet: ſed planè excitatus oratione tua ante oculos ſtetit Marcus Tullius Conſularis, qui innumeris ciuium capitibus conſeruatis forenſis campi ſigna victricia ſtupentibus Græciæ ſcholis laureatus inferret, tubamq; illam canoræ vocis, & linguæ, quam in criminum reos, & Reipublicæ parricidas ſpiritu iuſtæ indignationis flauerat, anhelus inuerteret, togamq; ipſam rugarum paginis reſolutam palliorum imitatus ſpeciem retorqueret.* Hæc Nectarius Auguſtini orationem contra idola commendans, cuius vehementiam in exaggerando errores paganorum magnificiens, inquit videre ſibi viſum in illa oratione Marcum Tullium Conſularem, & tubam illam canoræ vocis, & linguæ, quam in criminum reos, qui Reipublicæ parricidas ſpiritu iuſtæ indignationis flauerat, anhelus inuerteret, togamq; ipſam rugarum paginis reſolutis palliorum ſpeciem imitatus retorqueret. Hic autem autor Nectarium de Auguſtino Monacho palliato locutum fuiſſe contendit. Et hæc ſunt Auguſtinianæ cucullæ ſolidiſſima fundamenta.

Ibidem in fine capitis inquit. *Geſtauit eum (ſcilicet baculum) Auguſtinus, & Ordo eius Eremiticus ad Gregorium Nonum, vt Autor eſt Iordanus de Saxonia.* Tria hic falſa dicit. Primùm, quod Auguſtinus geſtauerit baculum Eremiticum. Secundò, quod Ordo Eremiticus geſtauerit baculum vſque ad Gregorium Nonum: nam è contrario res ſe habet, quia Gregorius Nonus primus fuit, qui Eremitis baculos in manibus ferre præcepit, vt appareret, cuius eſſent habitus, cum eleemoſynas petebant. Tertium eſt, quod hoc dixerit Frater Iordanus: nam ille dicit, Gregorium Primum, ſiue vt eius verbis vtar, beatum Gregorium illum fuiſſe, qui ſtatutum fecit de baculis portandis ab ipſis Eremitis, & de Gregorio Nono nihil.

EOdem lib.4.cap.5.ad finem, citat D. Antoninum in 3.p.hiſtoriali cap.24.in fine dicentem: *Dixit Ambroſius hunc, ſ. Auguſtinum in Chriſto genui, & poſtquam baptizaui eum indui cuculla nigra.* Verùm præter quod malè citat cap.24. in fine, falsò etiam hoc imponit D. Antonino ſicut & alia multa, quia ſi caput illud poſtremum eſt D. Antonini, de quo probabiliter dubitatur, tamen D. Antoninus in princ. illius capitis proteſtatur, ſe ſolum velle referre, quæ religioſus quidam Ordinis Eremitarum ſcribit. vide illum. VI.

Eodem lib.4.cap.6.contra illos, qui negant Auguſtinum fuiſſe Monachum, producit Apologiã, ſiue Antidotum Riccardi Cenomani contra Cenſurã Eraſmi in Regulam Auguſtini, ſed perperam, quia Riccardus Cenomanus apertè indicat, quo ſenſu B. Auguſtinus ſe, & ſuos Monachos appellari voluerit, dicens: *D. Auguſtinus ſe, & ſuos non ſolùm Clericos, ſed Monachos dixit, & ſcripſit, diuerſa tamen ratione: Nam quando reſpicit cauſam, & functionẽ Clerici, ſeparat à Monacho. Quando verò communem vitam, & concordiam conſiderat, confundit.* Vbi vides, ex ſententia Cenomani Auguſtinũ ſe, & ſuos permittere vocari Monachos, non ratione cucullæ Eremiticæ, vel profeſſionis monaſticæ, ſed ratione vitæ communis, in qua Clerici Canonici cum Monachis conueniunt.

Eodem lib. 4. cap.7. dicit S. Antoninum agnoſcere ſermones ad Eremitas pro veris fœtibus Auguſtini. Quod falſum eſt, quia Antoninus ſolum refert dicta eiuſdem Eremitæ, quæ ſtatim in principio illius capitis acriter impugnat, vt ſæpe dictum fuit. Hic eſt frater Iordanus.

Eodem lib.4.cap.8.loquens de baptiſmo Auguſtini refert eundem lib.9.Confeſſ. cap.6.dicentem: *Sociauimus eum in gratia tua baptiſmali, educandũ in diſciplina tua, nempe monaſtica.* Deinde citat Auguſt.7.Confeſſ.c.8. dicentem: *Conſociaſti nobis & Euodium iuuenem ex noſtro municipio qui cum agens in rebus militaret, prior nobis ad te conuerſus eſt, & baptizatus, & relicta militia ſeculari accinctus eſt in tua.* ſubiungit: *Per militiam, in qua poſt baptiſmum vixit Euodius, Monaſticam intellige.* Quæ ſunt gloſſæ frigidæ ab hoc autore de proprio hauſtæ: nuſquam enim legimus Auguſtinum militiã Chriſtianã ad ſolos Monachos reſtrinxiſſe, neque Adeodatum, aut Euodiũ, Monachos, vel Eremitas fuiſſe.

IBidem addit: *Ad montes Piſanos deinde venit, & Eremitas illic viuentes viſitauit,* ſicut Licentius eiuſdẽ comes itineris in memoriã ei reuocat hoc verſu: VII.

O mihi tranſactos reuocet ſi priſtina ſoles
Lætificis aurora rotis, quos libera tecum
Otia tentantes, & candida iura bonorum,
Duximus Italiæ medio, monteſq; per altos.

Verùm errat Autor hoc loco, nam præter quod falſum eſt, Auguſtinum Eremitas in monte Piſano aliquando vidiſſe, eſto verum id eſſet, tamen ex verbis allegatis, aut ex alijs, quæ legi poſſunt in epiſt. 39. inter Epiſtolas Auguſtini, hoc ne per ſomnum quidem deduci poteſt, niſi dicamus, in Italia ſolum

lum montem Piſanum inueniri. Prætet quod ille non eſt in medio Italiæ poſitus, vt patet.

Ibidem ſubiungit: *Hac Baptiſta Mantuanus, ipſum ſecutus Auguſtinum de re monaſtica ſcribentem: Apud Oſtia Tiberina, vbi remoti à turbis: quia ſcilicet in Eremo habitaret, & in cella, de qua Gerſonius mentionem facit dicens, quòd Auguſtinus funus piæ matris Monicæ proſecutus fuerit publicè ſiccis oculis, occultè lachrymoſis, ipſe ſolus in cella.* Verùm decipitur Autor, nam in textu Auguſtini de cella, de monaſterio, de monachatu nulla prorſus mentio habetur. verba Auguſtini ſunt: *Imminente iam die, quo ex hac vita erat tranſitura, quem diem tu noueras, ignorantibus nobis, prouenerat, vt credo, procurante te, occultis tuis modis, vt ego, & ipſa ſoli ſtaremus incumbentes ad quandam feneſtram, vnde hortus intra domum, quæ nos habebat, proſpectabatur, illic apud Oſtia Tiberina, vbi remoti à turbis poſt longi itineris laborem inſtaurabamus nos nauigationi, &c.* Hæc Auguſtini Eremus apud Oſtia Tiberina, hæc illius cella fuit, diuerſorium vbi commorabatur, donec tempus opportunum in Africam traijciendi adeſſet, vbi non ſolus, vt Autor fingit, ſed cum filio, & ſocijs morabatur.

In eod. cap. citat epiſtolam Papæ Cyriaci prohibentis, ne ſeculares ad dignitates Epiſcopales eueherentur. At in Catalogo Romanorũ Pontificum nullus nomine Cyriacus reperitur. Putarem voluiſſe dicere Siricij, niſi nomen Cyriaci ſecũdò, & tertiò in textu, & in notis marginalibus haberetur: nam verba ex Cyriaco allegata reperiuntur in epiſtola Siricij, nõ ad omnes Epiſcopos, ſed ad vniuerſos orthodoxos, in cuius 3. c. inquit: *Certè non fuit prætermittendum, quòd ſemel, aut ſecundò neceſſitas hæreticorum intulit, contra Apoſtolica præcepta velut lege licitum præſumi, neophitum, vel laicum, qui nullo Eccleſiaſtico functus fuerit officio inconſideratè vel Diaconum, vel Presbyterum ordinare: quaſi meliores Apoſtolis ſint, quorum audent mutare præceptum: & qui non didicit, iam docere compellitur. Ita nullus reperitur idoneus clericorum.* Verùm hæc verba nihil proſunt, ad probandum, Auguſtinum fuiſſe monachum ante presbyteratum, & contrariũ apertè oſtendunt. quod non proſint, patet, quia ſicut Siricius prohibet, ne laici aſſumantur in preſbyteros, ita prohibet monachos ſacerdotes ordinari, niſi prouectæ, & maturæ ætatis, & in minoribus ordinibus diu exercitatos. in epiſtola enim ad Himerum Epiſcopum Taraconenſem c. 9. prohibet, ne laici ante annum 30. promoueantur ad Diaconatum, & ante annum 45. ad Epiſcopatum, & c. 13. Quam ob cauſam æquè opus habuit diſpenſatione, ſi fuit monachus, ac ſi fuiſſet laicus. Obeſſe autem manifeſtè ſententiæ huius Autoris eadem verba, probatur, quia Siricius diſtinguit laicos à monachis, & diſtinctos canones de vtriſque condit. Vnde ſi Auguſtinus erat laicus, non erat monachus: & ſic falſitatis conuincuntur gloſſæ huius Autoris, quibus autoritates D. Auguſtini paſſim, & præſertim in eodem cap. interpretatur, vt cum legimus Auguſtinum laicum, monachum interpretemur.

Ibidem citat Cyriacũ in epiſtola ad omnes Epiſcopos dicentem: *Monachos quoque, quos vitæ, ac fidei inſtitutio ſancta commendat, Clericorum officijs aggregari, & optamus, & volumus.* Quibus in verbis tres errores committit. Primò, quia citat iſta verba ex Cyriaco Papa, qui nuſquam fuit. & mirum eſt hunc Autorem iſta notiſſima ignorare. ſunt autem verba allegata non Cyriaci Papæ, ſed Siricij, non in epiſtola ad omnes Epiſcopos, vt Autor allegauit, qui eſt ſecundus illius error, ſed in epiſtola ad Himerum Taraconenſem Epiſcopum, eſtq; caput 13. illius epiſtolæ. Tertius error eſt, quia omiſit verba præcedentia ex cap. 9. & 10. in quo ætas, & conditiones ordinandorum præſcribuntur. obtruncauit etiam verba ſequentia, quæ ſunt iſta: *Ita vt qui intra trigeſimum ætatis annum ſunt digni, in minoribus per gradus ſingulos promoueantur ordinibus, & ſic ad Diaconatus, vel Presbyterij inſignia maturæ ætatis conſecratione perueniant: nec ſtatim ſaltu ad Epiſcopatus culmen aſcendant, niſi in ijs eadem, quæ ſingulis dignitatibus ſuperiùs præfiximus, tempora fuerint cuſtodita.* Quæ verba ſi fideliter poſuiſſet, vt debuerat, vidiſſet eãdem, & multò maiorem difficultatem accidiſſe in ordinando Auguſtino, ſiue ex monacho, ſiue ex laico. Vide epiſtolam eiuſdem Pontificis in primo volumine Conciliorum, quorum fragmenta, quæ ad rem faciunt, referuntur in Decreto cap. Quicunque 77. diſt. & cap. Monachos quoque, 16. quæſt. 1.

Eodem lib. quarto, cap. nono ait: *Auguſtinus verò gaudens, à ſe monachos (ita vocamus nunc Eremitas à Canonicis Regularibus diſtinctos) inſtitutos fuiſſe, ſcribebat eis, ſi fratres, ſi filij noſtri eſtis, vel potius in Chriſto ſerui veſtri ſumus, audite, quæ monemur, agnoſcite, quæ præcipimus, ſumite, quæ diſpenſamus.* Citatur in margine liber de Opere Monachorum cap. 28. Quod hic ait, Beatum Auguſtinum, hæc ſcribere, quia gaudeat Eremitas, qui diſtinguuntur à canonicis regularibus, à ſe inſtitutos, eſt commentum de ſuo hauſtum. Quæ cauſæ Auguſtinum mouerint, ad ſcribendum librum de Opere Monachorum, ille eas aperit in initio eiuſdem libri de Opere Monachorũ, & lib. 2. Retractationum cap. 21. nec opus eſt veris cauſis diſſimulatis nouas non veras fingere. An autem, qui monachi olim vocabantur à canonicis regularibus diſtincti, nunc ſint Eremitæ Auguſtinenſes vocati, Benedictinis, & alijs antiquis monachis diſputandum relinquo: ſi non etiam ipſis Eremitis, qui dicunt, Auguſtinum veſte nigra indutum zona pellicea ſeſe præcingere voluiſſe, ad differentiam monachorum.

Eodem lib. quarto, cap. decimo inquit: *Louanienſes eandem Regulam Religioſis Monachis datam affirmant, in lucem edentes cum eiuſmodi titulo, prout habetur in vetuſtis, & verioribus Codicibus. Regula data ad ſeruos Dei.* Cæterùm Louanienſibus nunquam in mentem veniſſe, epitheton ſeruorum Dei ad Eremitas reſtringere, ex hoc eli-

cere potes, quod ſermones ad Eremitas, & librum de Vita Eremitica ex veris Auguſtini fœtibus reiecerunt, in tantùm vt propter hoc ipſi Louanienſes ab Eremitis cenſores duri, & peruerſi calumniatores vocentur.

Eodem lib. & cap. dicit, Beatum Fulgentium Regulæ Monaſticæ profeſſorem fuiſſe, & hoc ex illius vita per eius diſcipulum ſcripta conſtare. quod dicens manifeſtè indicat, ſe vel Beati Fulgentij vitam minimè legiſſe, vel exiſtimare, cæteros illam legere minimè potuiſſe. quomodo enim id dicere potuit, cum in toto libro Vitæ Beati Fulgentij ne verbum quidem de Auguſtini Regula, vel profeſſione monaſtica habeatur?

Ibidem inquit: *Vincentius etiam in Africa non ignobilis Eremita ad Patrem ſcribit Auguſtinum, & circa regulam, ſi quid*, inquit, *famulus hic tuæ ſanctitatis frater ſuggeſſeret Florus, &c.* Citatur epiſtola 256. inter epiſtolas Auguſtini. Verùm epiſtola Vincentij non ignobilis Eremitæ in Africa ad Auguſtinum, quæ eſt, & vbi reperitur? Certè epiſtola 256. non eſt Vincentij Eremitæ, ſed Valentini Abbatis Auguſtino familiariſſimi, non Eremitæ, ſed Vrbanitæ, qui pro bono regimine ſui monaſterij Beati Auguſtini conſilium non raró quærebat, quod nun ſolùm non nego, ſed quàm maximè affirmo.

Eodem libro quarto capite vndecimo, inquit: *Aliquando nonnulli ſcioli, & nouatores dubitauerunt, vtrum Eremitani Sancti Patris Auguſtini, Monachi, & Canonici Regulares vota facerent. Cui rei alma Theologorum Academia Pariſienſis ſalubriter occurrit: & tandem, matura præcedente deliberatione, concluſum, quòd Religioſi Sancti Auguſtini, & Monachi illius temporis vouebant.* Rectè quadrat. Eraſmus damnatæ memoriæ hæreticus in ſua cenſura Regulæ Auguſtini dixerat, clericos ab Auguſtino inſtitutos vota non emiſiſſe, & de ſolis clericis in cenſura loquens, quæ de Auguſtini cuculla, & balteo coriaceo in quibuſdam libris legebantur, tanquam fabuloſa reſpuens, fatetur, Auguſtinum ſe, & ſuos nunquam monachos vocare conſueuiſſe. Canonici Regulares rogauerunt almam Theologorum Academiam Pariſienſem, vt hoc dubium matura diſcuſſione, ac deliberatione habita reſolueret. Edidit ob id Riccardus Cenomanus eruditiſſimam Apologiam contra Eraſmum, Antidotum nuncupatam: in ea Apologia oſtendit, Auguſtinum ſe, & ſuos aliquando Monachos vocare: ſed aduertit æquiuocationem nominis Monachi opinionis errorem peperiſſe, & ſubiungit: *Itaque Auguſtinus quando reſpicit cauſam, & functionem, ſeparat à monacho: quando verò communem vitam, & concordem conſiderat, confundit.* Eremitarum verò non ſolùm non meminit, ſed propter nonnullos, qui æquiuocatione nominis monachi in errorem labebantur, & ipſi alios in errorem trahebant, data opera aduertere voluit, qua ratione Auguſtinus ſuos clericos monachos vocauerit, ob vitæ nimirum cõmunitatem. Demùm Pariſienſis Academia, re maturè diſcuſſa, ſequens Decretum promulgauit, extractum ex regiſtro facultatis Theologiæ in Vniuerſitate Pariſienſi.

Anno Domini milleſimo quingenteſimo trigeſimo nono die Sabbati vltima Ianuarij, fuit congregata ſacra Theologiæ facultas apud ſanctum Maturinum per iuramentum, poſt Miſſam de Spiritu ſancto, ſuper difficultate orta circa cenſuram Eraſmi ſuper tertiam regulam Religioſorum ſancti Auguſtini. Dubitabatur autem à pleriſque, an Religioſi vouebant tempore Auguſtini. & ad ſupplicationem fratrum Sancti Victoris, qui petebant ſolutionem illius difficultatis, facultas diſputauit de materia illa, non ſolùm per deputatos, ſed per totam facultatem diſputatum eſt diligenter. & tandem matura præcedente deliberatione concluſum fuit, quòd Religioſi Sancti Auguſtini, & Monachi illius temporis vouebant: & quòd illa cenſura Eraſmi non eſt probanda, ſed eſt ſcandaloſa: & Apologia Magiſtri noſtri Cenomani contraria illi cenſuræ eſt recipienda, & digna, quæ imprimatur. Hinc vides, neque Eraſmum, neque Riccardum Cenomanum, neque Academiam Pariſienſem de Eremitis Auguſtinenſibus dubitaſſe, an illi tempore Auguſtini vouerent. & tamen iactat confidenter hic Autor, per eandem Academiam definitum eſſe, quod Eremitæ Auguſtiniani tempore Auguſtini vouebant.

Eodem libro quarto capite duodecimo inquit: *Ita confirmata eſt Religio Fratrum Eremitarum Sancti Auguſtini chari, & acceptis Romanis Pontificibus, & ſpecialiter Innocentio Primo, qui conſtitutionem fecit de omni Eccleſia, & Regulis Monachorum.* Citatur in Margine Platina in Innocentio Primo. Lege Platinam, & omnes, qui vitas Romanorum Pontificum ſcripſerunt, nunquam inuenies, ante Innocentium Tertium Religionem Eremitarum confirmatam: ſed nec etiam ipſam Auguſtini regulam, licèt multi Pontifices, & Concilia illam vti approbatam omnibus canonicis clericis, & etiam Canoniſſis ſeruandam proponant, de qua re ſupra dictum fuit. Platinæ verba ſunt: *De Iudæis quoque, & Paganis, deque Monachis Regulas quaſdam tulit.* At ſi hoc eſt Ordinem Fratrum Eremitarum confirmare, cur non etiam Ordo Iudæorum, & Paganorum confirmatus dicitur? Deinde aliud eſt facere Regulas pro Iudæis, & Paganis, & etiam pro Monachis: aliud eſt Regulas Iudæorum, vel Paganorum, vel Monachorum confirmare. Platina primum dicit, non autem ſecundum. Dices, apud Anaſtaſium, & Damaſum in Innocentio Primo ita haberi: *Hic conſtitutum fecit de omni Eccleſia, & de Regulis Monaſteriorum, & de Iudæis, & Paganis.* Sed hoc non eſt allegare Platinam. Deinde non dicit, quod fecerit conſtitutum de Regulis Monachorum, ſed monaſteriorum. & ne te diutius teneam, vide hæc ſtatuta, ſiue iſtas regulas ab Innocentio Primo factas in epiſtola illius ſecunda ad Victricium capite decimo, & refertur in capite

de

Digitized by Google

de Monachis decimaſexta quæſtione prima. Sed vt videas, quàm falſum ſit, quòd Innocentius Primus, vel Ordinem Eremitarum, vel Beati Auguſtini Regulam confirmauerit, audi hunc ipſum Autorem in eodem cápite in verbis antecedentibus hæc ſcribentem: *Antonius, Baſilius, Auguſtinus Autores Religionum fuerunt: nec vllam leguntur à Pontifice approbationem quæſiuiſſe, propterea quòd non dum extaret ius Eccleſiaſticum id præcipiens. Hæc Illuſtriſſimus Cardinalis Bellarminus. Vnde Ordo Fratrum Auguſtinenſium confirmatus relucet abſque ſolemni Romani Pontificis approbatione, quod Gerſonius ita confirmat. De Religioſis antiquis non legimus aliquam approbationem expreſſam Sedis Apoſtolicæ quæſiuiſſe: ſed eorum vitam ſanctam Eccleſia ſciente, & multis viris Sanctis, & approbatis communicante, & multa & varia priuilegia concedente, erat eorum plena confirmatio.*

Eodem libro quarto, & capite duodecimo ad finem inquit: *Vnde Innocentius Papa Tertius ante ipſum Concilium Lateranenſe Vlyſſiponenſi, & Conimbricenſi Epiſcopis præcipiens, vt cogerent fœminam quandam habitum Ordinis Sancti Patris Auguſtini reſumere, quippe quæ in manibus vnius ex illius Ordine Eremita votum caſtitatis emiſerat. Hæc Azorius libro duodecimo Inſtitutionum moralium capite vigeſimo tertio.*
Verùm illius pace dupliciter decipitur. Primò dum ait, Innocentium Tertium in ea epiſtola dicere, illam fœminam votum emiſiſſe in manibus vnius ex Ordine Eremitarum Sancti Patris Auguſtini, textus præ manibus omnium habetur in capite inſinuante, qui clerici vel vouentes. Secundò cum ait, hoc dicere Azorium. Nam Azorius dicit ſe, quæ Eremitani pro illorum antiquitate adſtruenda comminiſcuntur, ſolùm referre: & contrariam ſententiam canonicorum probabiliorem ſibi videri: neque in Decreto, neque in Decretali huius ordinis vllam prorſus mentionem haberi, ſed ſolùm in duobus locis in ſexto libro Decretalium. Vide illum.

VIII. Eodem libro quarto, capite decimotertio inquit, Beatum Auguſtinum poſt primum monaſterium in Agro Tagaſtenſi exſtructum ob multitudinem, & inquietudinem multorum aduentantium, inde ad duo milliaria receſſiſſe ad quemdam montem altiſſimum, ad quem nonniſi per viam valdè aridam, & pœnoſam aditi poterat, &c. Hæc, inquit, Sigibertus Beato Auguſtino notiſſimus in epiſtola ad Macedonium. Miror huius generalis Chroniſtæ diligentiam, & fidem in teſtimonijs hiſtoricorum referendis. Sigibertus, ſiue quiſquis fuerit autor illius epiſtolæ ad Macedonium, ſcribit, Auguſt. primum monaſterium apud Hipponem in horto Valerij exſtruxiſſe: hic autem ex Sigiberto in agro Tagaſtenſi extructum affirmat. Deinde ait, Sigibertum Auguſtino notiſſimum fuiſſe. At Sigibertus, vt ſupra capite vigeſimo nono notandum eſt, anno Domini 1111. ſatis conceſſit.

Eodem capite dicit, illum Ciuem Hipponenſem Beati Auguſtini amicum, propter quem lucrandum ille ex agro Tagaſtenſi Hipponem venerat, cuius meminit Poſſidius capite tertio, & idem Beatus Auguſtinus ſermone primo de Communi vita Clericorum, fuiſſe Bonifacium Comitem, cui Beatus Auguſtinus epiſtolam ſeptuageſimam ſcribit, idque ex ipſa epiſtola nititur comprobare. At faciliùs ignem ex aqua elicere poterit, quàm ex illa epiſtola, quod autor intendit: nam ex illa epiſtola apertè habes, Bonifacium Comitem, quo tempore Beatus Auguſtinus Hipponem iuerat, vxorem habuiſſe: ea verò defuncta, ipſi Bonifacio monaſterium ingredi volenti, Beatum Auguſtinum, vt in ſeculo pro Eccleſiæ defenſione contra moleſtias Barbarorum maneret, ſeruato propoſito caſtitatis, ſuaſiſſe. Verba Beati Patris Auguſtini ſunt: *Nempè omnes actus publicos, quibus occupatus eras, relinquere cupiebas, & in otium ſanctum conferre, atque in ea vita viuere, in qua Serui* Dei *Monachi viuunt. Vt autem non faceres, quid te reuocauit? niſi quia conſideraſti, oſtendentibus nobis, quantum prodeſſet Chriſti Eccleſiis, quod agebas, ſi ea ſola intentione ageres, vt defenſa ab infeſtationibus Barbarorum, quietam, & tranquillam vitam agerent, ſicut dicit Apoſtolus, in omni pietate, & caſtitate: tu autem ex hoc mundo, nihil quæreres, niſi ea, quæ neceſſaria eſſent huic vitæ ſuſtentandæ tuæ, ac tuorum, accinctus balteo continentiæ, & inter arma corporalia ſpiritualibus armis tutiùs, fortiuſque munitus. Cum ergo te eſſe in hoc propoſito gauderemus, nauigaſti, vxoremque duxiſti. &c.*

IX. Eodem libro quarto, capite decimo quarto ait: *Satis inde ſaperque notum iſtud monaſterium Hipponenſe non eſſe Canonicorum, hos enim Beatus Auguſtinus non vbi factus Presbyter, ſed Epiſcopus inſtituit.* Citat Poſsidium in vita Auguſtini cap. quinto, ipſum Beatum Auguſtinum epiſtola ſeptuageſima nona, ſed falsò, nam verba ſunt in epiſtola ſeptuageſima ſexta, Innocentium Primum epiſtola ſecunda ad Victricium: Omnia tamen extra propoſitum, & perperam, nullus enim Autorum, quos citat, dicit monaſterium illud clericorum non fuiſſe. E contrario Poſsidius capite vndecimo dicit, ex illo monaſterio conſueuiſſe accipi clericos Eccleſiæ Hipponenſi, & alijs, & capite quinto ait, quod factus presbyter monaſterium intra Eccleſiam mox inſtituit, quod Eccleſia, & etiam ipſi Eremitæ interpretantur de monaſterio clericorum, cum dicunt in officio: *Factus ergo Presbyter monaſterium Clericorum mox inſtituit.* Nec valent frigidæ gloſſæ recens excogitatæ ad obtrudendas nebulas veritati, quòd inſtituerit monaſterium Clericorum, quia Eremitæ facti ſunt Clerici. Nunquam enim Eremitæ facti ſunt Cano-

nici Cathedralium, quomodo illi Clerici fiebant paſſim Canonici Cathedralis Hipponenſis. lege Iordanum libro ſecundo in Vitas Fratrum capite decimo quarto iſta commenta vana reijcientem, ac ſcribentem: *Et cantatur in antiphona, quòd factus presbyter monaſterium Clericorum mox inſtituit: non dicit monachorum, ſed clericorum.*

Ibidem ait: *Nec de alijs, quàm de Eremitis Hippone clericis, & ita iam inſtitutis Tagaſtæ, & Carthagine, multiſque Africæ locis loquitur adhuc monachus ex Campania ſanctus Paulinus ad Magiſtrum ſuum Alipium, eos ita ſalutare iubens: Benedictos ſanctitatis tuæ comites, & imitatores in Domino Fratres (ſi dignantur) noſtros tum in monaſterijs Carthagine, Tagaſtæ Hippone Regio, cum totis Parochijs tuis, atque omnibus tibi locis Domino catholicè ſeruientes, multo affectu, & obſequio ſalutari rogamus.* At quòd Alipius Paulini Magiſter fuerit, vnde obſecro hauſit? cum quo tempore illam epiſtolam ab autore allegatam, quæ eſt num. 35. inter epiſtolas Auguſtini, ſcribebat Paulinus, ne dum ipſum Alipium ſatis noſſet, nec viciſſim illi notus eſſet, vt ex ſerie epiſtolæ patet. Vbi etiam reperit, illos, de quibus Paulinus ſcribit, non alios, quàm Eremitas Hippone, & Carthagine clericos factos, eſſe potuiſſe? Satius feciſſet, ſi hoc vel leui coniectura probaſſet.

Ibidem. *Multi denique ex ipſis Eremitis aſſumebantur ex monaſterijs ad ſeruiendum Eccleſijs cathedralibus, prout neceſſitas poſtulabat, de qua re Poſſidius: Ex monaſterio, quod per illum memorabilem virum Auguſtinum & eſſe, & creſcere cœperat, magno deſiderio poſcere, atque accipere Epiſcopos.* Et in verbis præcedentibus ad idem probandum citat verba Poſſidij capite quinto dicentis, bono præcedente exemplo accepta ab Epiſcopis poteſtate presbyteri nonnulli tractare cœperunt Verbum Dei. Et alia verba Auguſtini epiſtola ſeptuageſima ſeptima ad Aurelium. Verùm omnia figmenta ſunt. Lege librum Poſſidij, lege epiſtolam Auguſtini, nihil in locis allegatis de Eremitis reperies.

X. Lib. 4. cap. 15. dicit Eremitas, vel monachos aſſumptos ad ordines Clericales, vel ad Epiſcopatum depoſito pallio, & cingulo monachali clericalibus indumentis vti conſueuiſſe, vt eſſent conformes alijs clericis. Allegat textum Cœleſtini Primi in Epiſtola ad Epiſcopos Viennenſem, & Narbonenſem. Primò quod ait, monachos ad ſacerdotium aſſumptos, ſiue etiam ad Epiſcopatum, habitum monaſticum deponere potuiſſe, vel conſueuiſſe, & habitum clericalem aſſumpſiſſe, falſum omnino eſt. Nam Pontifices, qui monachis conceſſerunt, vt pro Eccleſiarum neceſſitate, vel vtilitate, monachi poſſent ad ſacros ordines promoueri, id eatenus permiſerunt, ſi ſalua manerent tum propoſitum, tum etiam alia monaſtica inſtituta. Ita Innocentius Primus in capite de monachis decima ſexta, quæſtione prima, & Gelaſius Primus capite Priſcis, quinquageſima quinta diſtinctione. Et quia externus habitus ſignum eſt internæ profeſſionis, vt notat Diuus Thomas quæſtione centeſima octuageſima quinta, articulo octauo: ideò vſus Eccleſiæ Catholicæ ſemper obtinuit, vt monachi ad Epiſcopatum aſſumpti proprium habitum retinerent. Et miror, hunc autorem contrarium dicere ſine teſte, contra antiquiſſimam conſuetudinem Eccleſiæ, cuius initij non extat memoria, vel notitia apud nos. Sed eſto verum id eſſet, quod tamen falſiſſimum eſt, adhuc magis falſum eſt, quod hoc ſcribat Cœleſtinus in epiſtola allegata. Et mihi quidem videtur hæc licentia non ferenda, vt cuiuis licitum ſit literis Pontificum quicquid placuerit, pro eius libito imponere. Referam verba eiuſdem Papæ ex illius epiſtola, quæ habetur in primo volumine Conciliorum ante Concilium Epheſinum: *Didicimus*, inquit, *quoſdam Domini ſacerdotes ſuperſtitioſo potiùs cultui inſeruire, quàm mentis, vel fidei puritati: ſed non mirùm, ſi contra Eccleſiaſticum morem faciunt, qui in Eccleſia non creuerunt, ſed alio venientes itinere ſecum hæc in Eccleſiam, quæ in alia conuerſatione habuerant, intulerunt. Amicti pallio, & lumbos præcincti credunt ſe Scripturæ fidem non per ſpiritum, ſed per literam completuros. Nam ſi ad hoc iſta præcepta ſunt, vt taliter ſeruarentur, cur non fiunt pariter, quæ ſequuntur, vt lucernæ ardentes in manibus vnà cum baculo teneantur? Habent ſuum iſta myſterium, & intelligentibus ita clara ſunt, vt magis, quàm decet, ſignificatione ſeruentur. Nam in lumborum præcinctione caſtitas, in baculo regimen paſtorale, in lucernis ardentibus boni fulgor operis, de quo dicitur, opera veſtra luceant, indicantur. Habent tamen iſtum forſitan cultum, morem potius, quàm rationem ſequentes, qui remotioribus habitant locis, & procul à cæteris degunt. Vnde hic habitus in Eccleſijs Gallicanis, vt tot annorum, tantorumque Pontificum in alterum habitum conſuetudo vertatur? Diſcernendi à plebe, vel cæteris ſumus doctrina, non veſte, conuerſatione, non habitu, mentis puritate, non cultu. Nam ſi ſtudere incipiamus nouitati, traditum nobis à patribus ordinem calcabimus, vt locum ſupernacuis ſuperſtitionibus faciamus. Rudes ergo fidelium mentes ad talia non debemus inducere, &c.* Vide quæſò, an de habitu monachorum abijciendo, cum ad Sacerdotia, & Epiſcopatus aſſumebantur, an potiùs de habitu ſuperſtitioſo ab Hæreticis, vel ab his, qui de hæreſi ad Eccleſiam veniebant, introducto loquatur. Quem omnino abijci Cœleſtinus præcipit, & diligenter caueri, ne locum ſuperſtitionibus faciamus. Crediderim ego Cœleſtinum de ſuperſtitioſo habitu quorundam monachorum, hæreticorum tamen Euſtathianorum nuncupatorum, locutum, contra quos tempore Sylueſtri Papæ Primi celebratum eſt Conciliũ Grangenſe. Hi enim inter alias ſuperſtitiones pallijs omnino vtendum docebant, & à birris, ſiue alia

veſte

veſte communi abſtinere iubebant. Extat Canon dicti Concilij duodecimus in ordine, qui ſuperſtitionem illam ſub pœna anathematis interdicit: & refertur in decreto cap. ſi quis virorum trigeſima diſtinctione. Vtcunque ſit, hoc certum, eos, qui ſuperſtitioſum illum habitum in Gallias introducere volebãt, de hęreſi ad Eccleſiam veniſſe, ac fortè de longiſſimis terrarum ſpatijs, puta ex Oriente, vbi Euſtathianorum Monachorum reliquiæ fouebantur: nam dicit Cœleſtinus, quod illi in Eccleſia non creuerant, ſed alio venientes itinere, ſecum hæc in Eccleſiam, quæ in alia conuerſatione habuerunt, intulerunt. Et infra. Habent tamen iſtum forſitan cultum, morem potiùs quàm rationem ſequentes, qui remotioribus habitant locis, & procul à cæteris degunt. Si autem concedat autor Cœleſtinum de ſuis Eremitis loqui, nolo eſſe obſtinatus in contradicendo, dum tamen illos Beatiſſimi Patris Auguſtini familiæ non adſcribat.

XI. LIb. 5. cap. 8. inquit. *Illuſtriſſimus verò Bellarminus breuem fecit, & doctam dilucidationem, vt germanos Auguſtini fœtus agnoſceremus, ſed a Louanienſibus differt ſolùm in ſequentibus. in primo tomo librum de Vita Eremitica, &c.* Vt qua fide Bellarminum, & alios referat, apud omnes ſemel conſtet, ponam hic illius verba, & è regione verba Cardinalis Bellarmini. Autor ex Bellarmino. *In primo tomo librum de Vita Eremitica ambigo an ſit Auguſtini, cum nec in Retractationibus, nec in indiculo reperiatur.* Bellarminus in libro de Scriptoribus Eccleſiaſticis in Auguſtino in Cenſura operum tomi primi. *Liber de Vita Eremitica non poteſt eſſe Auguſtini, cum in eo nominentur Sancti Patres Benedictus, & Gregorius.* Autor ex Bellarmino. *In ſecundo tomo item epiſtolæ ſexdecim ad Bonifacium nempè centeſima ſexageſima ſecunda, & cætera non videntur eſſe Auguſtini: non tamen eſt euidens, non eſſe Auguſtini.*

Bellarminus in cenſura tomi ſecundi. *Epiſtolæ ſexdecim Auguſtini ad Bonifacium, & Bonifacij ad Auguſtinum, quæ interſeruntur inter epiſtolam ad Honoratum de fuga in perſecutione, & epiſtolam ad Ediciam de voto continentiæ, non videntur eſſe Auguſtini: ſed breuiſſimæ ſunt, & non multùm refert cuius ſint.*

Autor ex Bellarmino in tomo tertio. *Speculum tribuitur a Poſſidio non ſolùm in indiculo, ſed etiam in vita S. Auguſtini, tametſi fortaſſis aliquis mutauerit textum ſcripturæ, vt pro eo, quem Auguſtinus poſuerat, poſuerit ipſe eum, quem noſtra translatio habet.*

Bellarminus in cenſura tomi tertij: *Liber, qui dicitur Speculum, quamuis de eius Autore aliqui dubitauerint, verè S. Auguſtini eſt, nam & habetur in indiculo Poſſidij, & ipſe idem Poſſidius in vita S. Auguſtini tradit hunc librum ab Auguſtino fuiſſe conſcriptum.*

Autor ex Bellarmino in tomo ſexto. *Liber de Fide contra Manichæos a nemine reprehenditur, & videtur planè Auguſtini.*

Bellarminus in cenſura tomi ſexti. *Liber de Fide contra Manichæos, non videtur eſſe Auguſtini, quia non ſit eius mentio in Retractationibus, neque in indiculo Poſſidij, & quia vtitur Phraſibus inſolitis Auguſtino, vt eſt illa cap. 18. Si Deus incorruptibilis eſt, &c.*

Autor ex Bellarmino in tomo ſeptimo. *Liber contra Fulgentium Donatiſtam incertum eſt an ſit Auguſtini, cum non habeat, aliquod teſtimonium ab aliquo autore graui.*

Bellarminus in cenſura tomi ſeptimi. *Liber contra Fulgentium Donatiſtam dialogus eſt, &c. & certè nihil eſt in hoc dialogo, vndè probari poſſit, autorem eius non eſſe Auguſtinum, niſi quod eius mentio non habetur in Retractationibus, neque in indiculo: Sed fieri poteſt, vt in tanto numero librorum tum ipſe Auguſtinus, tum Poſſidius vnius libelli oblitus fuerit.*

LIb. ſexto, dicit corpus Beati Auguſtini conceſſum fuiſſe Eremitis ex quodam Chronico ſui Pamphili. Quod in tantùm à vero abeſt, XII.
vt Eremitæ Auguſtiniani vſque in hunc diem, neque Auguſtini corpus viderint, nec locum vbi Sanctiſſimi Patris reliquiæ conduntur, illic repoſitæ ob timorem Gallorum, ne ſubriperentur, antequam Eremitæ ex conceſſione Ioannis Vigeſimi ſecundi admitterentur ad Eccleſiam D. Petri in cœlo aureo.

Eodem libro 6. cap. 7. de Conſtitutionibus Petri Portuenſis loquens, illas cum Auguſtini regula confundit.

Dies deficerent, ſi omnia huius autoris menda hic forent ſcribenda, vnum pro Colophone adnotabo, eodem libro ſexto, pagina 171. ex relatione Oldradi Epiſcopi Mediolanenſis ſcribit, reliquias Beati Auguſtini ex Sardinia Papiam translatas anno Domini 797. pridiè Kalendas Martij. Qua in re manifeſtè errat. Hæc enim translatio per Luitprandum Regem Longobardorum facta eſt, quod nullus negabit: Luiprandus verò ſub anno 744. extremum diem obierat, quod ex Paulo Diacono Baronius ibidem notauit. Regnum etiam Longobardorum anno 774. euerſum eſt, vt ibi pariter Baronius ex Annalibus Francorum obſeruauit. Sed indulgeo Chroniſtæ in hiſtorijs Longobardorum minùs verſato. Saltem vidiſſet epiſtolam Oldradi, quam allegauit, nam illam videre poterat apud eundem Baronium tomo nono, ſub anno 725. quo anno eiuſmodi translationem Rege Luitprando procurante factam in hunc modum ſcribit: *Domino Regum pijſſimo Carolo Magno Petrus Oldradus indignus Mediolanenſium Archiepiſcopus perennem in Chriſto coronam. Opus, quod celſitudo veſtra, &c.* Et infra. *Vnde Luitprando Aſprandi filio Longobardorum Rege, quo tempore à die obitus ipſius Sancti Patris, ſcilicet Auguſtini ducenti, & octoginta anni deuoluti fuerant Regno Longobardorum adepto, & perſeuerante*

in vero Religionis propoſito, quippe qui protector, & defenſor fidelis Eccleſiarum Dei *extitit, &c.* & infra *legatos ſuos proceres nobiles cum magno pondere auri, & argenti tranſmiſit in Sardiniam, & redimentes ſanctum corpus a Barbaris, nauiq; illud imponẽtes, Dei miſericordia, & ingenti eorũ gaudio plenis velis per tranquillum mare in vnius diei, & noctis ſpacio perducti ſunt ante portũ, & ſtationem Ianueñſem*, & infra. *Hæc translatio corporis S. Auguſtini facta fuit pridiè Calendas Martij, ſedente in ſancta Petri Sede Gregorio bo. me. eius nominis ſecundo, &c.* Vtrùm autem Gregorius ſecundus vixerit anno 797. quo anno hic Autor prædictam translationem factam ſcribit, non opus eſt nunc demonſtrare. Et demùm cum litera Oldradi ſub anno 796. data fuerit, quomodo potuit Chroniſta non penitùs obliuioſus eandem translationem in ſequentem annum reijcere?

Caput trigeſimumſeptimum.

Quæ Cornelius Lancillottus in libro de Vita S. Auguſtini, ad illius monachatum adſtruendum, aut falsò, aut perperam allegauit.

I. FRater Cornelius Lancillottus, qui nuper tres libros de Vita S. Auguſtini edidit, quos impreſſores Colonienſes in nouiſſima librorum Sancti Auguſtini editione, cum vita ipſius Auguſtini per Poſſidium exarata in limine primi tomi imprimendos curauerunt, vt de ſua fide, ac diligentia legentes certiores redderet, ſtatim in principio operis epiſtolæ ſub nomine Poſſidij ad Macedonium ſcriptæ fragmentum ponit. *Auguſtinus*, inquit, *homo cœleſtis, imago diuinitatis, Pater Patrum, Doctor Doctorum, abyſſus ſapientiæ &c. Auguſtinus par Angelis in feruore, par Prophetis in abſconditorum myſteriorum reuelatione, par Apoſtolis in prædicatione, par Martyribus in deſiderando paſſionem, par Confeſſoribus in diſciplinarum traditione, & par Virginibus in continentiæ obſeruatione*. & concludit. *Si omnia membra verterentur in linguas, adhuc nõ eſſet ſufficiens ad laudandum tantum Patrem, & Doctorem.* Hæc epiſtola ſimilis eſt illi, quæ ſub nomine Sigiberti Auguſtino familiariſſimi ad Macedonium circumfertur, & ex eadem officina edita, hoc vno excepto, quod non ita mendacijs ſcaret, fortè quia autor integrum exemplum non poſuit, ſed illius fragmentum. Stilus omnino diuerſus à ſtilo Poſſidij. Huius epiſtolæ nullus Autor fide dignus meminit. Et vbi quæſo tandiù latuit? Vocat Auguſtinum imaginem diuinitatis, quod etſi aliquo ſenſu bono, & Chatholico admittatur, apud Doctores in vſu non eſt: nam eſſe imaginem diuinitatis eſt proprietas, quam Paulus Chriſto tribuit ad Coloſſenſ. 1. Secundò Auguſtinum Apoſtolis in prædicatione parem facit. Verùm neque Poſſidius in vita Auguſtini, neque Eccleſia in eius officio tantum illi tribuere audet. Sed poſt Apoſtolos in diſpenſando Dei verbo illi ſecundas concedit. *Poſt quos*, inquit, *fœcunda diſpenſandi verbi Dei primo refulſit gratia*. Tertiò, inquit illum parem fuiſſe Virginibus in continentiæ obſeruatione, quod falsũ eſſe nullus ignorat, nec puto Auguſtini diſcipulum, & virum alioqui ſanctiſſimum, Magiſtrum, & patrem mendacijs honorare voluiſſe, cum non deeſſet campus feraciſſimus laudum veriſſimarum.

Lib. 1. cap. 38. probat Auguſtinum, quando in Oſtijs Tiberinis morabatur, in Africam rediturus, monachum fuiſſe, ſiue Eremitam. Allegat Auguſtinum lib. 9. Confeſſ. cap. 10. at nec ibi, nec alibi hoc dixit Auguſtinus.

Ibidem dicit, Paulinum Nolanum hortari Vincentium ad vitam eremiticam, citat epiſtolam 36. inter epiſtolas Auguſtini. Vide illam, & omnes Auguſtini epiſtolas. nihil tale reperies.

LIb. 2. cap. 1. fatetur, inuentam Mediolani II. epiſtolam Valerij Hipponenſis Epiſcopi ex Africa Mediolanum miſſam, eamq; ex Bibliotheca Mediolani Ducum Græco ſermone ſcriptam, latinitate poſtea donatam. At de dicta epiſtola cuius fidei eſſe poſſit, dictum eſt ſupra capite vigeſimo octauuo.

Eodem lib. cap. 4. dicit, Auguſtinum fuiſſe Monachum, vt contradiſtinctum à Clerico, citat Poſſidium in vita Auguſtini cap. 2. lege illum, nihil inuenies.

Ibidem fatetur ſeruari in Bibliotheca Vaticana librum vetuſtum Auguſt. de Cognitione veræ vitæ, in cuius fine dicitur, illum ſcriptum fuiſſe Eremitis in monte Piſano. Verùm de hoc libro diximus capite præcedenti, vel non eſſe Auguſtini, vel in monte Piſano ab Auguſtino ſcriptum minimè fuiſſe, qui in monte Piſano non fuit, & fortè illum non vidit.

Eodem libro cap. 5. dicit ex ſermone 49. de diuerſis haberi, Auguſtinum portaſſe tunicam longam, zona pręcinctam cum cuculla. Sermo præ omnium manibus eſt videlicet ſermo primus de Comm. vita Clericorum, in quo de zona, cuculla, & veſte longa, nec iota vnum, nec vnus apex.

Ad idem citat Martyrologium Romanum Petri Morſalini. Verùm iſtud non eſt Martyrologium Romanum, neque in Martyrologio Romano aliquid tale reperitur.

Eodem lib. & cap. ad finem inquit: *Quamrem etiam confirmat iſtud, quod Auguſtini ſequacibus Eremitis idem habitus decretus eſt aliquot ante ſeculis, ac contra reprehenſores fuit pronunciatum à Leone Primo, & Alexandro Quarto. Sedes* (inquit Diuus *Antoninus in fine tertiæ partis hiſtoriarum*) *Apoſtolica aſpiciens ad primam*

Digitized by Google

mam Ordinis originem, habitum ſuperiorem eis determinauit, immo veriùs dudum per S. Auguſtinum determinatum declarauit, ſtatuendo videlicet, quòd eorundem ſ. Eremitarum S. Auguſtini habitus exterior eſſet cucullus nigri coloris.

Hic multa minus vera dicuntur. Primò falſum eſt, Auguſtinum cucullam nigram geſtaſſe, aut zonam pelliceam; ex Auguſtino ſerm. 2. de comm. vita Clericorum. Secundò falſum eſt, quòd propter hoc Summi Pontifices hunc habitum Eremitis decreuerint. Cauſæ verò, propter quas illum decreuerunt, ex bullis Gregorij IX. Innocentij IV. & Alexandri IV. apparent. Tertiò multò magis falſum eſt, quòd contra reprehenſores per Leonem Primum, & Alexandrum IV. fuerit pronunciatum. Et quidem Leo primus de hoc nihil ſtatuit, nec Autor illius decretum producit. Alexander verò IV. non pronunciauit contra negantes Auguſtinum cucullam nigram zona pellicea deſuper cinctam geſtaſſe, aut eiuſmodi habitū Eremitis determinaſſe. abſit: ſed pronunciauit contra Eremitas nolentes eiuſmodi habitum à Sede Apoſtolica præſcriptum geſtare, quos Eccleſiaſticis cenſuris ad id compellendos eſſe mandauit, vt ſublata eiuſdem habitus confuſione ceſſarent ſcandala, quæ in dies oriebantur in non modicum detrimentum Fratrum Minorum, quos piorum eleemoſynis per ſimulationem eiuſdem habitus fraudabant. Quartò adhuc falſum eſt, hoc dicere D. Antoninum; nam vt ſæpè aduertimus, D. Antoninus in poſtremo illo capite non ex propria ſententia loquitur, ſed cuiuſdam Eremitæ verba referendo, quæ acriter impugnat.

III. EOdem lib. 2. cap. 7. inquit: *Hanc ob cauſam venerabilis ille ſenex Auguſtinum rogauit, vt ſcripto ſibi, ſuiſq; traderet aliquam viuendi normam, quæ veterum Monachorum conſuetudini foret accommoda, quod quidem Auguſtinus ei libens præſtitit.* Allegatur Sigibertus in Chronico. Legatur Sigibertus in Chronico, nihil tale inuenietur. Inuenitur verò in Epiſtola ſub nomine eiuſdem Sigiberti ad Macedonium, quæ cuius ſit fidei, & autoritatis, ſupra dictum fuit. & mea quidem opinione Autor Sigiberti Chronicum non vidit: non enim dixiſſet Sigibertum, qui hæc de Auguſtino ſcribit, autorem Chronici fuiſſe, quod anno M C XI. abſolutum fuit.

Cap. 9. dicit, Auguſtinum Eremitis in Tuſcia degentibus Regulam ſcripſiſſe: allegat Antoninum, ſed fruſtra, nam vt dictum eſt, Antoninus non ex propria ſententia loquitur, ſed ex relatione Eremitarum.

Cap. 10. dicit, Auguſtinum fuiſſe in annis triginta quinque, quando illius mater Monica ex hac vita migrauit; citat Auguſtinum lib. 9. Confeſſ. c. 11. Verùm ex Auguſtino conſtat, illum tunc fuiſſe ætatis annorum triginta trium. de qua re dictum eſt ſupra cap. 4. & 5.

Cap. 11. Allegat Auguſtinum lib. 22. de Ciuitate cap. 8. ſic dicentem: *Venientes enim de transmarinis me, & fratrem meum Alipium, nondum quidem Clericos, ſed iam Deo per religioſæ vitæ obſeruantiam ſeruientes, vt erat cum tota domo ſua religioſiſſimus, ipſe ſuſceperat, & apud eum tunc habitabamus.* At hæc verba. *Per religioſę vitę obſeruantiam* Autor de ſuo addidit ad vitam Eremiticam inſinuandam: quod tamen frigidum eſt, nam ſi per religioſæ vitæ obſeruantiam intelligi deberet vita Eremitica, etiam ille Vincentius, quem textus dicit, fuiſſe cum tota domo ſua religioſiſſimum, neceſſariò cum ipſa domo ſua fuiſſet frater Eremita.

Cap. 12. ex Baronio ſcribit, Auguſtinum in Eremo apud Tagaſtam triennio degiſſe, ibiq; circa medium triennij librum de Magiſtro ſcripſiſſe. Baronius hoc non dicit. Sed quomodo Autor hoc dicere potuit, qui ſcribit, Auguſtinum fuiſſe ætatis annorum 35. quando illius mater corpore ſoluta eſt? & tamen Auguſtinus 9. Confeſſ. cap. 6. ſcribit, Adeodatum libri illius interlocutorem, qui fuit baptizatus cum illo in annis quindecim, mortuum in Africa in annis 16.

Cap. 13. dicit, Auguſtinum poſt primum monaſterium Tagaſtæ exſtructum, aliud in monte circiter duo milliaria diſtanti à primo monaſterio exſtruxiſſe. Citat Sigibertum in Epiſtola ad Macedonium. Verùm Sigibertus dicit, primum monaſterium iuxta Hipponem in horto Valerij exſtructum, non prope Tagaſtam. idem etiam de ſecundo in monte illo circiter duo milliaria diſtante affirmat.

Cap. 15. dicit, Monaſterium Hipponenſe exſtructum fuiſſe in horto illius Ciuis Hipponenſis, propter quem videndum Auguſtinus Hipponem iuerat. At Auguſtinus ſerm. 1. de comm. vita Clericorum dicit, ſe illud in horto ſibi ab Epiſcopo Valerio ad id donato, inſtituiſſe. *Cognito*, inquit, *inſtituto, & voluntate mea B. memoriæ ſenex Valerius dedit mihi hortum illum, in quo nunc eſt monaſterium.*

CAp. 16. dicit, Ordinem Eremitarum appro- IIII.
batum fuiſſe ab Innocentio I. à Sixto III. & Leone I. Puto ſi Venerabiles Patres Eremitæ illas approbationes haberent, quòd in contentionibus, quas ſuper illorum antiquitate non ſolùm cum patribus Illuſtriſſimi Ordinis Prædicatorij, ſed etiam cum Monachis, & Canonicis Regularibus non ſemel excitauerunt, aliquando illas produxiſſent, quas tamen nunquam produxerunt, nec producēt.

Ibidem ſubiungit: *Fuit tamen in Concilio Lateranenſi ſub Innocentio III. anno 1215. propter eos, qui vocabantur pauperes de Lugduno, Ordo noſter rurſus approbatus.* Cui dicto fides adhiberetur, ſi locum, & verba Cōcilij notaſſet, in quibus eiuſmodi approbatio habetur: nam apud Latinos hic locus adhuc ignoratur, & puto etiā apud Germanos.

Ibidem ſubdit: *Ideoq; Pontifex Innocentius ante ſupradictum Concilium Lateranenſe de hoc ordine approbato ſentiens, ac loquens, Priori cuidam Ordinis Auguſtinianorum imperat, vt declaret excommunicatum Archiepiſcopum Cantuarienſem, eo quod Priorem quendam Auguſtiniani Ordinis poſt*

Digitized by Google

appellationem ad ſedem Apoſtolicam excommunicationi ſubiecerat. Ego verò ſine iactantia affirmare poſſum, me omnes huius Pontificis Epiſtolas vidiſſe, quas etiam apud me teneo, & de Ordine Eremitarum Auguſtinenſium ne vnam minimam ſyllabam in illis contineri. Referiuntur autem in primo libro dictarum Epiſtolarum epiſtolæ directæ Prioribus Sancti Auguſtini, & Sancti Hilarij, quibus Innocentius mandauit, Archiepiſcopum Cantuarienſem excommunicatum denunciare, quòd Priorem monaſterij Sancti Saluatoris, & dictæ Eccleſiæ Cantuarienſis poſt interpoſitam legitimam appellationem ad Sedem Apoſtolicam, excommunicationi ſubiecerat. Verùm monaſterium Sancti Saluatoris Cantuarienſis, & ſimiliter monaſterium Sancti Auguſtini Eremitarum Auguſtinenſium domus vnquam fuiſſe, illius pace verum non eſt: fuerunt enim monaſteria celeberrima præclariſſimi Ordinis S. Benedicti, quod nullus, qui Anglorum hiſtorias lêgerit, ignorat.

Ibidem ſubdit: *Et lib. 2. Epiſtolarum literis ad Vlyſſiponenſem, & Conimbricenſem Epiſcopos anno 1199. circa Calendas Decembris datis præcipit, vt cogant fœminam quandam habitum Sancti Auguſtini reſumere, quòd in manibus cuiuſdam Eremitæ Auguſtiniani votum caſtitatis emiſiſſet*. Verba huius Epiſtolæ referuntur in capite inſinuante. Qui Clerici, vel vouentes, vbi de Eremitis Auguſtinianis nihil. cuius voto Ordinis illi eſſent, de quibus textus loquitur, ſuo loco dicemus.

Ibidem ait: *D. Antoninus aſſerit 3. par. tit. 24. cap. 13. hanc propagationem ab ipſomet Auguſtino deductam ſine interruptione, in quadam ſimplicitate permanſiſſe etiam ad hoc vſque Concilium Lateranenſe, in quo neutiquam fuit Ordo approbatus, vtpote qui iam floreret*. D. Antoninus capite non tertiodecimo, vt autor citat, ſed quartodecimo in principio, cum hanc ſententiam Autoris ex quodam Eremita dicti Ordinis recitaſſet, illam vt falſam, & impoſſibilem reiecit. Illius verba poſuimus ſupra cap. 19. Si verò dictus Ordo Eremitarum, quod iam floreret, non fuit approbatus, cur Autor paulo ſuperius in eodem capite dixit, quòd in eodem Concilio ſub Innocentio III. propter eos, qui vocabantur pauperes de Lugduno, fuit approbatus? Nam eſſe, & non eſſe approbatum ab eodem Concilio, ſunt contradictoria; inter quæ medium non datur.

V. IBidem ſubdit: *Ex vetuſtiſſimis, & certiſſimis ipſius Ordinis monumentis apparet, bonus nonnulla Cœnobia ante Innocent. III. fundata fuiſſe, vti Londonienſe in Anglia an. 1059. & in Hiſpania Burgenſe an. 1144*. Sed Autor pace illius decipitur, nam Londonij ſiue Londini ante an. Chriſti 1250. monaſterium Eremitarum Auguſtinenſium nullum omnino erat. Erat verò monaſterium Ordinis S. Auguſtini ſed Canonicorum Regularium S. Trinitatis nuncupatum, illudque præclariſſimum, & antiquiſſimum, de quo ſequenti loco dicemus. Scripſerunt multi de Eccleſiijs & monaſterijs Anglicanis, ſcripſit nouiſsimè Ioannes Pitſius librum de ſcriptoribus Anglicanis: cæterùm ex omnibus, quotquot videre potui, nullum vidi, qui huic ordini Eremitarũ apud Britannos maiorem antiquitatem tribuat, quã trecentorum, & quinquaginta circiter annorum: nec ipſi Ven. Patres Eremitæ aliquem teſtem fide dignũ pro maiori antiquitate hactenus produxerunt. Editus eſt anno 1622. Catalogus monaſteriorum Angliæ, Autore Ioanne Speed, in quo monaſterium S. Auguſtini Lõdinenſe Ord. Eremitarum an. 1257. ponitur fundatum. Idem de monaſterio Burgenſi, & de alijs affirmo, quorum fundationes, ſi annum Chriſti 1200. præceſſerunt, ſine dubio illa monaſteria vel Canonicorum, vel Monachorum erant, licèt fortaſsis temporum ſucceſsibus in manus Eremitarum deuenerint.

Ibidem addit: *Quin & Adelheida ſoror Hildegardis, quæ Carolo Magno nupſerat, trucidata ab Hunnis, mariti, & filiarum corpora ſepeliuit in Buccouienſi Auguſtiniano monaſterio, quod pro ſuo in Eremitas affectu ædificauit*. De hoc monaſterio, cum titulum non prodat, diuinare nequeo. Cæterùm Aubertus Miræus in lib. de Collegijs Canonicorũ ſecularium cap. 76. ſcribit Adelaidam, ſiue Adelindam Hildegardis ſororem monaſterium in Bucouia Canoniſſarum ſub inuocatione SS. Cornelij & Cypriani fundaſſe, non autem Eremitarum. reperi etiam Carolum Magnum, & eius patrem, parentes, & cognatos multa monaſteria fundaſſe, eaq; ingentiſſimis prædijs, diuitijs, & priuilegijs muniuiſſe: at illa omnia vel Canonicorum, vel Monachorũ erant, quorum tantũmodo fit mentio in Concilijs Aquiſgrani, & Maguntiæ ſub ipſo Carolo Magno, eactius nhijs celebratis. Neque poſſunt Eremitæ dicere ſe ſub nomine Monachorum in dictis Concilijs comprehenſos eſſe: nam Concilia expreſsè indicãt, omnes monachos, de quibus in eis mentio habetur, ſub B. Patris Benedicti Regula inſtitutos fuiſſe.

Ibidem: *Martinus quoque Nauarrus perhibet D. Aurelij Auguſtini tempore Fratres Eremitas fuiſſe, qui inſtitutores ſui reguliis ê itam attemperarunt*. Citatur to. 2. comment. 4. de Regularibus nu. 9. ſed hæc manifeſtiſſima eſt impoſtura. Et mirũ valde eſt, cùm Martini Nauarri noſtri libri omnium manibus proterantur, Autorẽ hæc illi imponere auſum fuiſſe: ſed mihi firmiter ſuadeo, eum libros Nauarri, quẽadmodum & alios multos, quos citat, nõ vidiſſe. cuius rei argumentum euidens eſt, quòd pro tomo 2. citat tractatum ſecundum: quanquam Commentarij Nauarri de Regularibus, neque ſint in tract. 2. neque in tom. 2. ſed in to. 1. operum illius. Omitto, quæ ibi dicit de Regulis D. Baſilij, & Auguſtini, non eſſe certum, quæ illarum fuerit prior, eo quòd vterque eiſdem temporibus vixerint, licèt Baſilius ſenior: cum certum ſit, Baſilium ante Auguſtini Baptiſmum ad vitam beatorum migraſſe, quod & Baronius ſub anno 378. adnotauit.

VI. EOdem lib. 2. c. 18. dicit, videri D. Hilariũ Arelatenſem fuiſſe Eremitã Auguſtinẽſẽ, ex illius epiſtola

epiſtola ad Auguſtinum, quæ habetur ante libros Auguſtini de Prædeſtinatione Sanctorum. Sed nec etiam ſi quis lynceos oculos haberet, in ea epiſtola hoc videret: nihil enim de Auguſtini Eremitis in dicta epiſtola habetur.

Addit, Veriſimile videri, eiuſdem inſtituti fuiſſe Paulinum Nolanum, ex epiſt. 31. & 35. inter epiſtolas Auguſtini. ſed ſuperius dictum eſt, ex eiſdem epiſtolis, & præſertim ex 35. contrarium haberi, nimirùm Paulinum ante Auguſtini baptiſmum, & ſacerdotem, & monachum fuiſſe.

Addit, eiuſdem inſtituti fuiſſe D. Proſperum Regienſem, & Fulgētium Ruſpenſem: citat Baronium tom. 6. ſub anno 504. qui de D. Proſpero non loquitur, & alibi contrarium apertè docet, illum fuiſſe presbyterum, & clericum, non monachum. de vtriſque ſuo loco aliqua dicemus.

Ibidem ſubdit: *Vnde non ita diu capta Hipponenſi Ciuitate multi religioſorum Neapolim profugere, monaſteriumque Niridanum prope illam ædificauerunt. floruerunt hic inter cæteros Adrianus Afer, in Angliam poſtea miſſus ad conuerſionem eius gentis, item D. Agnellus, & Gaudioſus cum ſancto Quodvultdeo, & cæteris præſulibus fuga ex Africa iuxta hanc Ciuitatem delatis.* Citantur in margine Beda lib. 5. hiſtoriæ Anglicanæ, cap. 1. Tabulæ Eccleſiæ Neapolitanæ, Paulus Regius in Actis, Baronius in Martyrologio die 28. Octobris. Multa paucisſimis in verbis videntur errata. Primum eſt, Sanctos illos viros Agnellum, Gaudioſum, & Quodvultdeum, & alios Africanos ex Africa fugientes Neapolim migraſſe: nam illi non fugientes, ſed ab impijſſimo Rege per vim pulſi, & nauigijs ſine velis, & remigijs ad certum naufragium expoſiti, diuino miraculo Neapolim ſunt delati. Secundum, ex illis profugis fuiſſe Adrianum à Vitaliano ad Anglos miſſum, qui annis ducentis Quodvultdeo, & Gaudioſo poſterior extitit: illi enim ſub anno 440. ex Africa pulſi, hic circa annum 660. in Angliam miſſus. Tertium, monaſterium Niridanum ordinis Eremitarum fuiſſe. Quartum, id haberi ex Autoribus allegatis. Nam vt a primo incipiamus, Beda lib. 5. hiſtoriæ Anglorum de Adriano nihil dicit: lib. verò 4. cap. 1. inquit, illum fuiſſe Abbatem monaſterij ſancti Petri in Anglia prope Cantuariam. At lib. 1. cap. 33. dicit monaſterium illud à B. Auguſtino Anglorum Epiſcopo ædificatum, vel ſub illo: vnde conſtat tum ex Beda, tum ex alijs hiſtoricis, illud monaſterium monachorum Ordinis D. Benedicti, non Eremitarum fuiſſe. Idem de monaſterio Niridano prope Neapolim dicendum, cuius Adrianus Abbas priùs fuerat, quod vel ſolū ſufficit ad probandum, non fuiſſe Eremitam Auguſtinianum, quia Eremitæ nuſquam Abbates habuerunt, neque nunc habent. Tabulæ quoque Eccleſiæ Neapolitanæ, Paulus Regius, & Baronius in Martyrologio ſolùm affirmant, Quodvultdeum, Gaudioſum, & alios ex Africa pulſos monaſteriū propè Neapolim exſtruxiſſe, cuius fuit Abbas ſanctus Agnellus. De Ordine verò Eremitarum Auguſtinēſium nihil ſupra. Habetur Martyrologium, habentur alij libri, ad quos remitto.

Ibidem ſubdit: *Alij teſte D. Antonino deuenerunt in Tuſciam, vbi Auguſtinus aliquot monaſteria erexit eo tempore, quo per ea loca in Africam redijt, &c.* Dicit multa monaſteria per illos Eremitas fuiſſe ædificata in Tuſcia. citat Martinum V. in Bulla tranſlationis ſanctæ Monicæ, & Franciſcum Thomæ in hiſtoria Senenſi. Verùm de Diuo Antonino millies dixi, illum fruſtra allegari. omnino verò non fuiſſe in Tuſcia Eremitas ſub Regula Auguſtini ante Innocentium IV. illa eius Bulla indicat, quam ſuperiùs cap. 25. reddidimus.

SVbdit: *Venetijs in Aula Audientiæ extare tres* VII.
eximios Venetorum Patriarchas in habitu Auguſtiniano, cum eiuſmodi ſubſcriptione: Anno 917. Dominicus Dauid Venetus Ordinis Eremitarum, Patriarcha Venetiarum num. 13. quem aliquo poſt interuallo ſequuntur Bonifacius Valerius, Michaël Carthego, & ipſi Patriarchæ. Egregium profectò eremiticæ antiquitatis monumentum. Primus Venetorum Epiſcopus, qui dignitatem Patriarchalem ex Ciuitate Gradenſi illuc tranſlatam obtinuerit, fertur beatus Laurentius Iuſtinianus, qui cum anno 1432. Venetiarum Epiſcopus fuiſſet ordinatus, circa ann. 1451. patriarchali dignitate auctus fuit ex Onufrio in Chronico: & alijs, & nihilominus ſcribit Autor, reperiri in Aula Audientiæ Dominicum Dauid ordinis Eremitarum S. Auguſtini ſub ann. 917. Patriarcham Venetiarum in ordine tertium decimū. Verùm in quanam Aula Audientiæ hoc inuenitur? fateor in Aula nunc Palatij Patriarchalis, olim Epiſcopalis, reperiri imagines Epiſcoporum Venetorum, ac inter illos nonnullos nigro habitu indutos videri, ex quibus eſt tertius decimus in ordine, quem hiſtoriæ Venetorum Dominicum Dauidis nominant. At neque ſub imagine inſcriptio reperitur, quam hic Autor fingit, quod maxima diligentia adhibita inſpiciendum per plures fide dignos curaui, & nunc etiam videri poteſt. Neque ex aliquo Autore fide digno oſtenditur, illum eremitam Auguſtiniani ordinis fuiſſe: fuit enim homo natione græcus, & profeſſione monachus. Cuius inſtituti, ignoratur. Fortè ex inſtituto D. Baſilij. Superſunt Venetijs ex illius familia viri nobiles, qui de iſtius Epiſcopi Eremitica nihil omnino nouerunt.

Ibidem addit: *In Hiſpania noſtrum inſtitutum propagatum eſt primùm à ſancto Paulino, deinde à ſancto Donato, qui viuus, mortuuſq; claruit miraculis. Id accidiſſe Era 603. hoc eſt anno Domini 575. expreſsè habet Auſonius in epiſtola ad Paulinum 25. Maximus in Chronicis Goticis Era 613. Ildefanſus Epiſcopus Toletanus de Viris Illuſtribus cap. 4.* Vide obſecro monſtra, vide portenta. Auſonius in epiſtola 25. ad Paulinum dicit, propagatum Ordinem Eremitarum ſancti Auguſtini in Hiſpanijs Era 613. hoc eſt anno 575. & quis eſt ille Auſonius? quis Paulinus? Si enim Paulinus ille eſt, quem Auguſtini Eremitam Autor fingit,

quique ad Auguſtinum, & Alipium literas dedit, quæ ſunt inter epiſtolas Auguſtini, cui Auſonius familiaris fuit, etſi Baronius putet Paulinum, ad quem ſunt epiſtolæ Auſonij, & illius ad Auſonium, alium ab hoc Paulino eſſe tom. 5. ſub anno 412. nu. 38. ille ante Auguſtini baptiſmum presbyter à Lampio Barcinonenſi Epiſcopo ordinatus iam in Italiam redierat. Auſonius quoque Gratiani Imperatoris magiſter fuit, qui obijt anno 383. à Maximo Tyranno interſectus: & tamen fatetur hic Autor ex relatione Auſonij, Paulinum Ordinem Eremiticum in Hiſpanijs propagaſſe Era 613. hoc eſt anno Chriſti 575. Porro quòd ad Ildefonſum attinet, ex quibuſnam verbis habet, illum dixiſſe, Sanctum Donatum Eremitam Auguſtinianum fuiſſe? Nam verba illius ſunt: *Donatus profeſſione, & opere Monachus cuiuſdam Eremitæ in Africa fertur fuiſſe diſcipulus.* nihil ſupra. De Hiſtoria Marci Maximi dicetur infra cap. 52. & 53.

VIII. EOdem lib. 2. cap. 21. inquit: *Quamobrem Innocentius Primus hoc inſtitutum magnopere probauit, & Eremitas plurimos ſub hac à ſe confirmata Regula coadunauit.* Citatur in margine Platina in Innocentio Primo. iam dictum eſt cap. præcedenti, Platinam tale nil docere, ſed ſolum dicere, quòd Innocentius fecit quædam ſtatuta ſeu Regulas de monachis, de Iudæis, & Paganis, quod non eſt Auguſtini Regulam confirmare, vel Eremitas Auguſtinenſes coadunare. Conſtitutiones de Monachis ab Innocentio Primo factas vide in cap. de Monachis 16. quæſt. 1.

Ibidem ſubdit, Ordinem Eremitarum multis priuilegijs auctum per Summos Pontifices Zoſimum, Leonem Primum, Sixtum Tertium, & Gelaſium Primum, & Simachum. Verùm iſtorum Pontificum diplomata nulla oſtendit, ſed illorum conceſſiones per viuæ vocis oraculũ factas dicit, quod credere nemo tenetur.

Ibidem de Gelaſio Primo inquit: *Quem in monaſterio conuixiſſe volunt Sancto Auguſtino, monachumq; fuiſſe.* Volunt hoc imperiti. nam Gelaſius annis circiter quadraginta poſt perſecutionẽ Vvandalorum Romæ vixit, toti mundo conſpicuus, & illius res geſtæ omnibus notiſſimæ ſunt: nec tamen ex omnibus, qui illius vitam, ac geſta ſcripſerunt, vllus dixit, monachum fuiſſe, niſi pro monacho clericos regulariter, & communiter viuentes accipias.

Eodem libro capite vigeſimo ſecundo inquit, Eremitas Auguſtinenſes a prima illorum inſtitutione per Auguſtinum facta circa annum 389. ſolitudines incoluiſſe vſque ad Innocentium, & Alexandrum Quartum. Quid ergo Eremitis cum monaſterijs Hippone, Tagaſtæ, & Carthagine fundatis? quid illis cum clericis cathedralium, & parochialium Eccleſiarum? in quibus paſſim Religioſi ex Monaſterio Sancti Auguſtini aſſumpti ordinabantur ex Poſſidio cap. 11.

Ibidem ait, Diuum Antoninum ex quadam Abbatis Ioachimi prophetia Eremitici Ordinis antiquitatem cõmendare, & progreſſum, quem poſtea fuerat habiturus. Hunc ego, & fratres mei Canonici longè maiorem, ac fœliciſſimum precamur. cæterùm non tacendum, D. Antoninum illam Ioachimi Prophetiam, vt fabuloſam, & apocrypham ridere.

Lib. 3. cap. 71. dixit Canutum Regem Danorum, & Anglorum Roma redeuntem Papiæ brachium Diui Auguſtini magno auri, & argenti pondere impetraſſe, illudq; Conuentriam in Anglia miſiſſe, ac ibi ob præcipuum, quem erga Eremitas Auguſtinenſes affectum gerebat, multa Eremitis monaſteria ædificaſſe: citat Gulielmum Malbesburienſem libro ſecundo de rebus Anglorum capite vndecimo, Baronium, Faſciculum temporum, Iacobum Philippum Bergomenſem, & Polidorum Virgilium, ac ſuum Pamphilum. Et hic quoque Autor Aeſopi corniculam agit: nam monaſterium Conuentrienſe, ad quod Canutus brachium Sancti Auguſtini miſit, Monachorum Ordinis Diui Benedicti erat, poſtea in Eccleſiam Cathedralem erectum. Monaſteria quoque per Canutum ædificata eiuſdem ordinis fuerunt, ex Gulielmo Malbesburienſi, & alijs, nec Autores citati de monaſterijs Eremitarum vllum prorſus verbum habent, præter Ioſephum Pamphili, qui recens eſt ex ordine Eremitarum, à quo hic Autor, & alij plures erroris occaſiones acceperunt.

Ibidem concludit: *Cæterùm D. Auguſtini Corpus Papiæ in noſtro monaſterio per hæc quoque tempora ſummo eſt in honore, & locum alioqui celebrem maximè illuſtrem reddit, quin vniuerſam Italiam, audeo dicere, ampliùs exornat, quàm quicquid in ea fuit antiquitas rerum ſpectabilium admirata.* Quod illius pace apertiſſimum eſt mendum: corpus enim Beati Auguſtini ob metum, ne Galli illud vi aſportarent, à Canonicis Regularibus ſub terra in Capella, quæ cornu Euangelij maioris altaris reſpicit cum cæteris reliquijs locatum fuit, quod etiam Autor Chronicæ Brixienſis memorat, idquè per centum, & ampliùs annos antequam Eremitæ, Ioan. xxij. concedente, monaſterium prope Eccleſiam D. Petri extruerent: qui eiuſdem Beatiſsimi Patris reliquias nunquam viderunt, nec vbi poſitæ ſint, licèt maxima diligentia conquiſitas inuenire vnquã potuerunt, & cum ſuſpicarentur à Canonicis Regularibus occaſione reparationis dicti Sacelli retegẽdas, ne id fieret, Apoſtolico Decreto impetrato, prohibere ſtuduerunt.

Digitized by Google

Caput trigeſimumoctauum.

Prima ratio pro Auguſtini Monachiſmo ex nomine Monachi deducta examinatur, & ſoluitur, & qua ratione Clerici Canonici nonnunquam comprehendantur ſub nomine Monachorum explicatur.

I. SI memoria tenes, quæ hactenus tradidimus, facile ribi reſtar iter, ac peruium ad ſoluendas rationes, & tollendas difficultates, quæ contra doctrinam de Clericali Sanctiſſimi Patris Auguſtini inſtituto, & habiru tradidimus, à recentioribus quibuſdam obtruduntur, cum vel minùs probatis teſtibus, vel teſtiſtimonijs, ex Auguſtino, Poſſidio, & alijs probatis Autoribus minùs fideliter allegatis, eorum argumenta fere omnia nitantur, itaut etiam inutile videri poſſit illa nunc repetere, quæ ſuperiùs ſemel, iterũ, ac tertiò, non ſolũ tetigimus, ſed digito pro ta libus indicauimus. Nihilominus quia vr eſt in prouerbio, malitiæ ſola occaſione opus eſt, ne ob penuriam legitimæ reſponſionis, conſultò illa diſſimulare videamur, ea ſummatim nũc perſtringemus, & reſoluemus. Prima ratio pro Auguſtini Monachiſmo, ex ipſo nomine monachi, & monaſterij deſumirur, & ex repugnantia intrinſeca, & eſſentiali inter ſtatum, ſeu inſtitutionem monaſticam, & clericalem; nam inter monachum, & clericum, eſt eſſentialis differentia, & incompoſſibilis repugnantia, itaut clericus licèt vel Canonicus, vel Regularis dici poſſit, monachus tamen nullatènus dici poſſit. Hoc deducitur ex ſacris Concilijs, & ex textibus iuris Canonici, in quibus ſemper Monachi, & Canonici ab inuicem diſtinguuntur. Hoc probant communiter Doctores D. Thomas, D. Bernardus, Antoninus, Azotius, Ioannes Molanus, Baſilius Sitenius, & alij quos refert Ioannes Marquez cap. 5. §. 3. hoc etiam probatur ex diuerſitate habitus clericalis, & monaſtici, nam clerici birretum deferunt, cucullam ferre non poſſunt: E contrario monachorum habitus eſt cuculla. & eſt textus expreſſus in cap. mandamus 19. quæſt. 3. quod etiam dicitur probare Cardinalis Bellarminus lib. ſecundo de Monachis cap. 40. At B. Auguſtinus fuit monachus, & monachum ſe fuiſſe apertè faſſus eſt multis in locis. Primus locus eſt in libro de Inſtructione Eremitarum, & Monachorum, vbi ait: *Eliam quoque, & Eliſaum, filiosq; Prophetarum imitemur, quos veraciter conſtat veteris Teſtamenti monachos fuiſſe*. Secundus eſt in libro Supputationum par. 4. cap. 2. vbi ait: *Da mihi gratiam lacrymarum, ſicut dediſti patribus meis in deſerto, quorum veſtigia debeo imitari, vt plangam me in omni vita mea, ſicut ipſi planxerunt die, ac nocte, &c.* Hæc duo loca citat Coriolanus in Defenſorio. Verùm hi libri adeo ſpurij viſi ſunt, vt neque inter opera D. Auguſtini imprimi digni fuerint. Tertius eſt in manuali, vbi Auguſtinus dicit. *Concede mihi Domine fragiliſſimo Beatorum Monachorum Patrum meorum imitari veſtigia*. Citatur hic locus à Coriolano ibidem, & à Fratre Iordano libro 1. cap. 13. quamuis Frater Iordanus dicar hoc aſſerere Auguſtinum in Speculo, ſiue in Manuali, quaſi vnus, & idem ſit liber, qui dicitur Speculum, & qui dicitur Manuale: ſed neque in Speculo, neque in Manuali hæc verba reperi, & ſi reperirentur, certum eſt hos libros Auguſtini non eſſe. Nam Manuale opus eſt alicuius Auguſtino iunioris, qui illum librum veluti Centonem ex varijs Auguſtini ſententijs, & aliorum cõfarcinauit, adeo vt vix duo ſint capita, quæ eundem Autorem referant. Speculũ verò Auguſtini, ſiue ſub illius nomine, non vnũ, ſed multiplex eſt. Primum, cuius meminir Poſſidius cap. 28. & iſtud ſine dubio eſt opus Auguſtini. Hic liber habetur in tom. 3. Operum D. Auguſtini. Secundum, quod habetur in 9. tom. poſt librũm de Cognitione veræ vitæ, & hoc Speculum Auguſtini eſſe non poſſe, oſtendunt verſus Boëtij, quos citat cap. 3. Tertium habetur in eodem tomo ad finem, & iſtud Auguſtini non eſſe ſtili ruſticitas, & ineptiæ, quibus ſcaret ſatis oſtendunt. His itaque teſtimonijs omiſſis. Quattus Auguſtini locus eſt in 3. lib. contra literas Petiliani cap. 40. vbi à Petiliano accuſatus, quòd Monachorum autor eſſet, non negauit, ergo affirmauit. Aliàs ſi accuſatio vera non fuiſſet, negare debuerat ſe monachorum autorem extitiſſe. *Deinceps perrexit*, inquit, *ore maledico in vituperationem monaſteriorum, ac monachorum, arguens etiam me, quòd hoc genus vita à me fuerit inſtitutum. Quod genus vita omnino quale ſit, neſcit, vel potius toto orbe notiſſimum neſcire ſe fingit*. Quo teſtimonio nixi Cardinalis Baronius, necõn etiam Bellarminus lib. ſecundo de Monachis capite quinto in fine conceptis verbis affirmant Beatum Auguſtinum monachum fuiſſe. Secundus locus eſt in expoſitione Pſalmi 132. circa illa verba: *Ecce quàm bonum, & quàm iucundum habitare fratres in vnum*. Vbi de nomine, & origine monaſteriorum, & monachorum multa ſcribit, & inter alia ſic ait: *Quare ergo nos non appellemus monachos, cum pſalmus dicat: Ecce quàm bonum, & quàm iucundum, &c.* His Auguſtini locis addere poſſumus teſtimonia Doctorum, qui apertiſſimè, & ſine hæſitatione ſcribunt Beatum Auguſtinum fuiſſe monachum, quorum Catalogum refert Ioannes Marquez capite quinto, §. 4. hi ſunt Primus Petrus Damiani in ſermone, qui incipit. *Cunctis amantibus clericis*: Secundus Cardinalis Oſius in confeſſione Polonica c. 88. Clemẽs VI. in quodã ſermone in laudẽ D. Auguſtini, qui incipit, Nephtalim Ceruus Emiſſarius D. Antonin. in 3. p. tit. 24. c. 14. §. 2. Auguſtinus triũphus, & alij recentiores, qui apud illũ legi poſſunt.

Huic

Digitized by Google

II. HVic tamen argumento, quod eſt cardo rei pro Auguſtini monachatu adſtruendo, faciliſſimè nec vno, ſed duplici modo, ac via reſponderi poteſt. Et primò quidem negando, B. Auguſtinum ſe, aut ſuos religioſos ſecum viuentes monachos vnquam nuncupauiſſe, ſtricto modo accepto nomine monachi pro perſona ſeculari à Clerico regulari, ſiue Canonico diſtincta. Quod licèt à contrarium ſentientibus conſtanter aſſeratur, nullo tamen documento authentico probare poſſunt: nam quod primo loco obijciunt ex Auguſtino lib. 3. contra literas Petiliani cap. 40. nullam affert difficultatem, quia ibi Auguſtinus de hoc nihil affirmat, ſed ſolùm hæretici accuſationem, & maledicta refert, & vituperationem monaſteriorum, & monachorum. Ex quibus ſi quis contendat elicere, Auguſtinum monachum fuiſſe, pari ratione elicere poterit, vitam monaſticam vituperatione dignam eſſe; nam hæreticus, cuius verba Auguſtinus refert, monaſteria, & monachos vituperabat. Secundò, quia eſto verum eſſet, quod Petilianus Auguſtino imponebat, illum vitæ monaſticæ autorem fuiſſe, non ex hoc deduci poſſet, illum fuiſſe monachum, ſicut nec Marquez, & qui cum illo ſentiunt, ex hoc, quod Auguſtinus in Eccleſijs Africanis autor fuit inſtituti Clericorum Regularium communiter viuentium, quod nullus negat, admittunt poſſe deduci, illum fuiſſe Clericum ſiue Canonicum Regularem. Quot enim ſunt, & fuerunt Epiſcopi, qui noua Regularium inſtituta in ſuas diœceſes inuexerunt, non tamen ipſi Regulares fuerunt? Petilianus Auguſtinum vitæ monaſticæ autorem fecit, non profeſſorem, & mirum eſt, nonnullos etiam viros doctos tantum momenti in hoc Auguſtini teſtimonio locauiſſe, quod vel ipſi non minus, quàm Clerici Regulares tenentur, non de profeſſione, ſed de inſtitutione tantùm Monachorum interpretari, & gloſſare. Dices, non negat Auguſtinus, ſe monachum fuiſſe, ergo affirmat: nam qui tacet, affirmare videtur. Reſpondeo, hanc regulam non ſemper, & generaliter veram eſſe, & contrariam regulam haberi in iure cap. is, qui tacet de reg. iur. in 6. Eſt autem vniuerſaliter vera, quando neceſſitas loquendi adeſt, vt cum quis ab infidelibus de propria fide interrogatur, vel cum locus adeſt de re tractandi, vel diſputandi, quorum neutrum tunc occurrebat: non enim ibi de inſtitutis monaſticis agebatur, ſed de rebus longè diuerſis: & ſufficiebat Auguſtino hæretici maledicta indicaſſe, ac patefeciſſe. Addo non potuiſſe Auguſtinum verè dicere, ſe autorem vitæ monaſticæ fuiſſe in eo ſenſu, quo illum Petilianus eius generis vitæ autorem faciebat, quia hæreticus fingebat Auguſtinū fuiſſe primum inuentorem vitæ monaſticæ in vniuerſum ſumptæ, non huius, vel illius inſtituti particularis: fingebat enim hic hæreticus, ſe neſcire, quale genus vitæ illud eſſet, quod monachi profitebantur; & fingebat Auguſtinum eiuſmodi ſuperſtitionis primum autorem fuiſſe, ad inuidiam, & odium in illum concitandum. E contrario vero inquit Auguſtinus, inſtitutum vitæ monaſticæ toto orbe notiſſimum fuiſſe. Vbi vides de inſtituto monaſtico in vniuerſum loqui, non de ſuo inſtituto peculiari, quod limites Africanos per ea tēpora fortaſſis nondum exceſſerat: & ſic non potuit Auguſtinus verè dicere ſe inſtituti monaſtici autorem extitiſſe: At inquit Marquez d. cap. 5. §. 5. Ordo monaſticus toti Orbi notiſſimus, erat Ordo Eremitarum Auguſtinenſium: nam Ordo Canonicorum Regularium, etſi ab Apoſtolis eſſet inſtitutus, tamen tunc temporis vix agnoſcebatur. Reſpondeo, quid ſi è cōtratio dixerim Ordinem Clericorum Canonicorum ab Apoſtolis inſtitutorum, licèt aliquantum à primæuo inſtituto relaxatum, toti Orbi notiſſimum fuiſse? quod libro ſequenti veriſſimis documentis probabo: Econtrario verò Ordinem Eremitarum Auguſtinenſium ante annum Chriſti milleſimum circiter ducenteſimum nunquam in Orbe viſum? At hunc locum ita intellexerunt Illuſtriſſimi Cardinales Baronius, & Bellarminus. Concedo; ſed nego ita neceſſariò intelligi debere, quod nec etiam ipſi affirmant.

AD alium locum ex Commentario Pſal. 132. III.
dici poteſt, & vt mea eſt ſententia, valdè probabiliter illam de ſuo monaſterio, aut de monachis à ſe inſtitutis nullatenus loqui, ſed de vniuerſo Ordine monaſtico generaliter ſumpto. Conferebat enim Auguſtinus totam Eccleſiam catholicorum, cum eccleſia Donatiſtarum, qui Catholicis de nomine monachorum inſultabant, eosq; deridebant, ſicut & modò Lutherani, Caluiniſtæ, ac alij recentes nouatores facere ſolent, quibus Auguſtinus nomine totius Eccleſiæ reſpondet. Vnde verba illa: *Quare ergo nos non appellemus monachos, cum dicat Pſalmus, Ecce quàm bonum &c.* non demonſtrant in particulari Religioſos ab Auguſtino, ſiue ab alijs inſtitutos, ſed demonſtrant totum corpus Eccleſiæ catholicorum, appellatione totius ex præcipua illius parte deſumpta, ſicut cum homo dicitur criſpus, vel claudus, ſicut ſi modò Epiſcopus, vel prædicator in Eccleſijs, aut ſcholis contra hæreticos nomen monachorum inſectantes, & catholicos illorum occaſione vituperantes, diceret, & quare nos non appellemus monachos, eſto ipſe non eſſet monachus? Et quod hic ſit germanus, & legitimus ſenſus illorum verborum, patet ex illis eiuſdem Auguſtini verbis in eodem loco. *Ex voce huius pſalmi appellati ſunt monachi, ne quis vobis de iſto nomine inſultet catholicis, quando vos rectè hæreticis de Circoncellionibus inſultare cœperitis, vt erubeſcendo ſaluentur, illi vobis inſultant de monachis.* Vide quomodo verbum, ſeu dictio, nos, non monſtret totum corpus perſonarum Regularium, ſed totum corpus Eccleſiæ Catholicæ, cui hæretici propter monachos inſultabant.

Ad teſtimonia verò Doctorum, ad primum dico, ſermonem ſub nomine Petri Damiani apochryphū, & fictitium eſse, vt monſtratum eſt ſupra, alij verò recentiores ſunt, & ex turbidis fontibus ſermonum ad Eremitas, & alij libris apochryphis ſuam

ſcu-

Digitized by Google

ſententiam hauſerunt. Et hic eſt primus modus non improbabilis diſſoluendi prædictam rationem.

IV. At ſecundus modus longè probabilior, & facilior eandem rationem diſſoluendi eſt, vt aſſumptum illud tanquam falſum abſolutè negemus, cum ait, inter clericos canonicos, ſiue regulares, & monachos incompoſſibilem eſſe repugnantiam, itaut clerici canonici ſub nomine monachorum minimè comprehendi poſſint. Etſi enim ſtricto modo accepto nomine monachi dubium non ſit, quin inter monachos, & clericos canonicos ſit ſpecifica diſtinctio, atque ideo diſtincti ſpecie ſint ordines clericalis, & monaſticus, & pro diſtinctis ſemper habiti fuerint: tamen lata quadam ſignificatione, & acceptione, vſurpato nomine monachi, vel monachorum pro omni genere perſonarum regulariter cum emiſſione votorum in monaſterijs degentium, quam acceptionem non ſolùm apud populares, & indoctos, ſed etiam apud doctos, & eruditos quoſque frequentiſſimam eſſe nullus in hiſtoria Eccleſiaſtica, vel in iure Canonico verſatus ignorat, abſolutè, & ſine hæſitatione dicendum eſt, ſub nomine monachorum comprehendi clericos canonicos, vſitato nunc vocabulo dictos Canonicos regulares: eſſeq; nuncupationem frequentiſſimam tum apud recentes, tum apud priſcos autores, ac præſertim inter ipſoſmet canonicos regulares. Quod ne me gratis dicere arbitteris, proferam tibi nonnulla tum veterum, tum recentiorum teſtimonia ex innumeris, quæ in huiuſce veritatis corroborationem adduci poſſunt: Primus, qui ſub nomine monachorum clericos canonicos comprehendit, fuit Philo Iudæus in libris de Vita ſupplicũ, qui de Eccleſia Alexandrina per B. Marcum inſtituta loquens, religioſos omnes ibi ſub Marco in monaſterijs degentes monachos appellauit, referentibus Euſebio lib. 2. hiſtoriæ Eccleſiaſticæ. c. 16. & D. Hieronymo in lib. de Viris Illuſtribus in Philone. non poteſt autem negari, inter illos religioſos per D. Marcum in Alexandria inſtitutos, fuiſſe multos clericos, id enim apertiſsimè conſtat tum ex ipſo Euſebio ibidem, & ex quamplurimis literis Apoſtolicis, quas lib. ſequenti proferemus. Secundus fuit Ioannes Caſſianus, qui libro primo, & toto opere de Inſtitutis renunciantium omnes regulares in Eccleſia Alexandrina olim in Cœnobijs degentes vnico nomine monachorum comprehendit, inter quos negari non poteſt, illum multos clericos comprehendiſſe: quinimmò ſi illorum habitum attendamus, ab eo in lib. 1. præſertim capite 5. & 7. deſcriptum, putari probabiliter poteſt, illos non monachos, ſed clericos fuiſſe. Tertius eſt D. Baſilius: nam inter conſtitutiones monaſticas integrum cap. ſcribit de canonicis regularem vitam in cœnobio degentibus, & eſt 19. in ordine. Quartus eſt B. Auguſtinus lib. 3. contra epiſtolas Petiliani cap. 40. vbi ſub nomine vitæ monaſticæ comprehẽdit omne genus vitæ regularis, etiam clericorum ex Bellarmino lib. 2. de Monachis cap. 5. & clarius de Scriptoribus Eccleſiaſticis in Auguſtino in cenſura decimi tomi. Quintus fuit Paulus Oroſius Auguſtini familiaris in ſuo lib. 7. de Ormeſta mundi cap. 19. vbi dicit, monachos olim vocatos fuiſſe omnes Chriſtianos, qui ad vnum fidei opus, dimiſſa ſecularium rerum multimoda actione ſe redigebãt. Sextus B. Ambroſius in epiſt. 82. & ſerm. 69. de natali s. Euſebij Vercellen. quibus in locis dicit B. Euſebium clericis Vercellenſibus monachatum adiunxiſſe, & eoſdem monachos inſtituiſſe, quos clericos, & alia multa id genus, quæ videnda ſunt. Septimus Venerabilis Beda lib. 3. Hiſtoriæ Anglorum, vbi profeſsionem clericorum regularium in Hybernia per s. Patricium inſtitutorũ ad partes Occidentales Anglorum recenſens, ad prædicandũ illis gentibus Ieſu Chriſti Euangelium, necnon Eccleſias in illis regionibus inſtitutas, & monaſteria erecta, illos paſsim monachos vocat: & nihilominus clericos regulares, ſeu canonicos illos fuiſſe apertiſſimè conſtat, tum ex illorum muneribus, & officijs prædicandi Verbum Dei, Eccleſias parochiales, & Epiſcopales regendi, ſacramenta populis diſpenſandi, & alia exercẽdi, quæ ſemper in Eccleſia Dei non monachorum, ſed clericorum munera fuerunt: tum etiam ex ipſomet autore cap. 26. dicti libri, vbi de eiſdem, quos ſupra monachos dixerat, verba faciens, inquit: *Nam neque alia ipſis ſacerdotibus, & clericis vicos adeundi, quàm prædicandi, baptizandi, infirmos viſitandi, & vt breuiter dicam, animas curandi cauſa fuit. qui in tantum erant ab omni auaritiæ peſte caſtigati, vt nè territoria, ac poſſeſſiones ad conſtruendum monaſteria, niſi à poteſtatibus ſeculi coacti acciperent: quæ conſuetudo per omnia aliquando poſt hæc tempora in Eccleſijs Nordanimbrorum ſeruata eſt.* Ecce tibi quales erant, quos Beda in eo lib. Monachos vocauit, ijdem prorſus cum illis, quos Ambroſius per s. Euſebium in Eccleſia Vercellenſi conſtitutos dixit, qui idem erant, quod clerici regulariter viuentes, quos modò canonicos regulares vocamus. Et clariùs idem Beda lib. 4. cap. 4. de monaſterio in Iugeto per eoſdem clericos Hybernos in partibus Anglorum inſtituto, ac reformato verba faciens, ita ſcribit: *Ipſum namque eſt quod nunc grande de modico effectum in Iugeto conſuetè vocatur, & conuerſis iamdudum ad meliora inſtituta omnibus egregium examen continet monachorum, qui de prouincia Anglorum ibidem collecti ad exemplum Venerabilium fratrum ſub regula, & Abbate Canonico in magna continentia, & ſinceritate proprio labore manuũ viuunt.* Et adhuc clariùs lib. 1. c. 27. monachos vocat clericos regulares per Auguſtinum Epiſcopum Anglorum in Eccleſijs Anglicanis inſtitutos, quos nulli dubium eſſe poteſt, fuiſſe clericos canonicos; id enim conſtat ex textu B. Gregorij Papæ in cap. Quia tua fraternitas. 12. q. 1. qui textus ad hoc probandum allegatur ibidem à Gratiano, necnon etiam ex bulla Eugenij IV. per quam clericos canonicos, ſeu regulares Eccleſiæ Lateran. reſtituir. Nec difficultatem ingerit, quòd B. Auguſtinus in Eccleſijs Anglicanis poſuerit monachos

Digitized by Google

chos D. Benedicti, quod quidem non aduertentes, putant, textum D. Gregorij de monachis, non de clericis intelligi debere: nam conſtat præter monachos, quorum officium erat diuinas laudes in Eccleſijs diu, noctuq; perſoluere, in eiſdem Eccleſijs inſtitutos clericos à monachis diſtinctos, quod patet præſertim de Eccleſia ſancti Saluatoris Cantuarienſi: nam in eadem Eccleſia præter monachos fuiſse etiam canonicos vſque ad tempora Alexandri III. habes ex cap. Relatum. de præbendis, & ex vita B. Thom. Cantuar. qui priuſquam fieret Regius Cancellarius, à Theobaldo Archiepiſcopo ordinatus fuit Archidiaconus dictæ Eccleſiæ: quanquam canonici regulares in ſeculares tunc temporis eſſent iam mutati, quod de alijs Eccleſijs contigerat. Octauus fuit Eduardus B. Thomæ contemporaneus, & ſcriptor eius vitæ, quam Laurentius Surius abbreuiauit, & habetur in 6. tomo die 26. Decembris, vbi ſtatim ferè in principio inquit, B. Thomam electum Archiepiſcopum Cantuarienſem, priuſquam conſecraretur, habitum monachorum aſſumere voluiſſe, qui vocantur Canonici regulares. Nonus D. Bernardus in epiſtola ad Bonifacium Comitem, in qua B. Auguſtinum monachum appellat, cuius tamen ordinem ſupra in epiſtola 2. & 3. vocat Ordinem Canonicorum Regularium, & à monaſtico diſtinctum. Decimus Nicolaus Papa huius nominis Primus, qui fuit multo tempore ipſo D. Bernardo ſuperior, in cap. Præſens 20. q. 3. vbi inquit: *Non putamus Religioſos Canonicos à Sanctorum monachorum vita, & conuerſatione ſeiunctos*. Vndecimus Innocentius III. qui fuit canonicus regularis Lateranenſis: & tamen in cap. poſt tranſlationem. de Renunciatione vocat canonicos S. Frigdiani Lucenſis monachos, quos à primæua illius Eccleſiæ inſtitutione vſque in hodiernum diem conſtat, ſemper canonicos regulares fuiſſe. Duodecimus Autor gloſsæ in cap. Sicut nobis. de Regularibus, vbi vocat monachos canonicos Eccleſiæ Bethlehemiticæ, quia regulares erant. Tertius decimus, Venerabilis Thomas de Kempis, quem conſtat, canonicum regularem fuiſſe: & tamen vocat ſe monachum lib. 3. de Imitatione Chriſti cap. 10. & 56. & inter ſua illa aurea opuſcula ſcribit Alphabetum monachi, Epitaphiū, ſiue Enchiridion monachorum; & vitam boni monachi, quæ tamen omnia ad ſuos canonicos dirigit. Quartusdecimus eſt B. Antoninus in 2. par. hiſtoriæ tit. 16. cap. 13 §. 8. vbi de Gottifredo Ieroſolimorum Rege ſcribit, quod poſt quam Regni coronam eſt aſſecutus, ſtatim in Eccleſia Dominici Sepulchri, & templi Domini canonicos regulares inſtituit, eiſq; ampla beneficia aſſignauit: *Adduxerat enim*, inquit, *ſecum vir Deo amabilis de clauſtris monachos diſciplinatos, qui toto itinere horis diurnis pariter, & nocturnis diuina illi miniſtrabant Officia*. Quintusdecimus eſt Ioannes Auentinus, licèt damnatæ memoriæ hæreticus, qui in ſuis annalibus paſſim canonicos regulares vocat monachos Auguſtinianos, præſertim lib. 6. vbi de monaſterio S. Magni in Suburbio Ratisbonenſi loquitur. Vide Hundium in Metropoli Salisburgēſi, & Aubertum Miræum de Collegijs Canonicorum regularium cap. 26. & 68. ex quibus autoribus habes, iam in vſu apud Germanos poſitum eſſe, vt canonici regulares nomine monachorum vocentur. Sextusdecimus eſt Ioannes de Nigraualle Apoſtolicus Bibliothecarius in Epilogo Chronicarum 13. cap. 18. vbi vocat Hugonem, & Riccardum Victorinos monachos ordinis canonicorum Regularium D. Auguſtini: & tamen ille erat canonicus regularis ordinis Præmonſtratenſis. Decimus ſeptimus eſt Cardinalis Bellarminus in lib. de Scriptoribus Eccleſiaſticis in Auguſtino, vbi dicit, illum fuiſſe quidem monachum, ſed non in ſolitudine cum eremitis, ſed in Ciuitate, & Epiſcopali domo cum clericis ſuis monaſticam vitam duxiſſe. Decimus octauus eſt Riccardus Cenomanus in Apologia contra cenſuram Eraſmi, cuius verba ſuperius ſunt notata. Quibus omnibus addo nuper de anno 1620. prodiiſſe Ingolſtadij libellum annotationum cuiuſdam canonici regularis nomine Simonis Vuerlini Præpoſiti monaſterij in Dieſſem ſub hoc titulo: *S. P. N. Aurelij Auguſtini regula Monaſtica*. Vt videas, quàm ſit modò in vſu apud Alemannos comprehendere canonicos regulares ſub nomine monachorum.

SI autem quæras, quam ob cauſam cum clerici canonici à monachis in genere Regularium ſpecie diſtinguantur, atque ipſi ordines clericalis, & monaſticus pro diſtinctis ſemper habiti fuerint, nihilominus tam frequenter ſub monachorum nomine comprehendantur. Reſpondeo, duplicem iſtius denominationis cauſam potiſſimam extitiſſe, altera fuit, quòd cum monachis in ſolemni rerum temporalium abdicatione, & votorum emiſſione ipſi clerici conueniunt. Hanc cauſam aſſignat Nicolaus Papa in d. cap. Præſens. 20. q. 3. cum inquit: *Religioſos Canonicos à monachorum vita, & conuerſatione non putari ſeiunctos*. Sicut enim omnia Regularium ordinum Inſtituta in vno quodam generaliſſimo inſtituto conueniunt, quod eſt perfecta rerum temporalium abdicatio, cum ſolemni Votorū emiſſione; ita omnes Regularium ordines generaliſſima quadam nuncupatione monachorum nomine appellari conſueuerunt. Quam ob cauſam Sixtus IV. in Decreto, quod ad finem præfationis notauimus, ordinem canonicorum, & ordinem Eremiticum, vnum, & eundem ordinem eſſe dicit. Altera verò ratio, quam eleganter proſequitur D. Auguſtinus in Commentario Pſalm. 132. ſumitur ex vita communi, quam Canonici Regulares ducunt in vna domo, communi menſa, victu, & veſtitu vtentes. Monachos enim à *Monos* græcè. quod latinè vnus dicitur, deriuat: & ideo quia Canonici Regulares ſimul in vna domo, & ſub vno capite viuunt, habentes cor vnum, & animam vnam in Deo, & omnia bona in communi poſſident, nec quiſquā aliquid ſuum eſſe dicit: ideo illorum domus, monaſteria, & ipſi monachi nonnunquam appellantur.

Iſta

Iſta verba pſalterij, inquit Auguſtinus, *iſte dulcis ſonus iſta ſuauis melodia, tam in cantico, quàm in intellectu etiam monaſteria peperit, ad hunc ſonum excitati ſunt fratres, qui habitare in vnum concupierunt*. & infra: *Quare ergo, & nos non appellemus monachos, cum dicit Pſal. Ecce quàm bonũ, & quàm iucundum habitare fratres in vnum? Monos enim vnus dicitur, & non vnus quomodocunque, nam in turba eſt vnus, ſed vnà cum multis dici poteſt, monos non poteſt, ideſt ſolus, monos enim vnus ſolus eſt. Qui ergo ſic viuunt in vnum, vt vnum hominem faciant, vt ſit illis quomodo ſcriptum eſt, vna anima, & vnum cor, multa corpora, ſed non multæ animæ, multa corpora, ſed non multa corda, rectè dicitur monos, ideſt vnus ſolus*. & infra: *Meritò inſultant nomini vnitatis, qui ſe ab vnitate præſciderunt, meritò illis diſplicet nomen Monachorũ, quia illi nolunt habitare in vnum cum fratribus.*

VI. EX hactenus dictis tria collige. Primò, nomen Monachi duobus modis accipi conſueuiſſe, vno modo, vt nomen genericum, & genericè comprehendens quodlibet Regulare inſtirurum, & quaſcunque perſonas regulariter viuentes: altero modo, vt nomen ſpecificum pro certa, & diſtincta ſpecie inſtituri, & perſonæ regularirer viuentis ab alijs diſtinctæ. Secundò collige, licèt nomen Monachi Regularibus Canonicis nonnunquam adaptari conſueuerit, diuerſa tamen ratione dici de Canonico Regulari, & de eo, qui ſtrictè Monachus vocatur: nam Canonicus Regularis dicirur monachus ab vnitare vitæ communis, quam cum ſuis fratribus profitetur: at qui ſtrictè, & ſpecificè monachi dicuntur, à ſingularitate vitæ lugubris, & ſecundum carnem triſtitiæ plenæ tales dicuntur. Vnde Concilium Nicenum à Gratiano relatum in cap. Placuit, il primo. 16. q. 1. *Placuit omnibus reſidentibus in ſancta Nicena Synodo, vt Monachorum conuerſatio, & vita ſecundum etymologiam nominis ab omnibus diſcrepet. Monachus enim græcè, latinè ſingularis dicitur. Vnde Monachum per omnia ſingulariter agere oportet &c.* Et Eugenius Secundus in cap. placuit. ii ſecondo, eadem cauſa, & quæſtione inquit: *Agnoſcat nomen ſuum, monos enim græcè, latinè vnus, achos græcè, latinè triſtis ſonat, inde dicitur monachus, ideſt, vnus triſtis. Sedeat ergo triſtis, & officio ſuo vacet*. Tertiò collige, quam ob cauſam domus Canonicorum Regularium, monaſteria, tum ab ipſo Auguſtino, tum ab alijs vocentur, propter communem ſcilicer, & Regularem vitam, quam in illis Canonici ducunt. Er tandem collige ſolutionem adæquaram primæ rationis in initio huius capitis propoſitæ, ad Auguſtini monachatum probandum: nam admiſſo, quod Auguſtinus in loco allegato ex 3. lib. contra literas Petiliani cap. 40. ſe, & ſuos, monachos vocari concedat, non inde ſequitur, fuiſſe monachũ alicuius Regularis inſtituti ab Ordine Clericorum Regularium diſtincti: ſed eatènus ſe, & ſuos, monachos vocari permiſiſſe, quatenus vel nomen monachi in vniuerſum omne genus perſonæ regularis complectitur, vel quatenus ſignificat perſonam in communi cum cæteris in eadem domo viuentem. Et quòd hæc ſit germana verborum D. Auguſtini interpretatio, parer ex Cardinali Bellarmino lib. 2. cap. 5. qui cum illa verba Auguſtini adduxiſſet ad probandum, quòd Auguſtinus fuerit monachus, tamen in lib. de Scriptoribus Eccleſiaſticis in Auguſtino aduertit, illum eatenus fuiſſe monachum, quia in Ciuitate, & in domo Epiſcopali cum ſuis clericis communem vitam duxit. Eodem modo interpretandi ſunt Doctores, qui vocant Auguſtinum monachum, aut abſolutè negandi, cum recentiores ſint, nec tantæ autoritatis, vt meritò reijci non poſſint; vtpote ſcripturas apochryphas, vel autoris ſermonum ad Eremitas, vel aliorum ſecuti, errorem ex lutulentis, & turbidis fontibus haurientes, & alijs propinantes. Hæc autem omnia prolixiùs fortaſſe, quàm oportuerat, fuimus proſecuti, non ſolùm vt rationem ſolueremus: ſed propter nonnullos, qui ſtatim, atque nacti fuerint nomen monachi, nihil aliud quærentes, perſonam in ſuas copias traijciunt, ſicq; viros illuſtres, & præclaros ab Ordine Clericorum Canonicorum abigentes, ſuo Ordini perperam adſcribunt.

Caput trigeſimumnonum.

Aliæ nonnullæ rationes pro Auguſtini Monachatu adſtruendo, afferuntur, & ſoluuntur.

SEcunda ratio pro eodem Auguſtini monachiſmo probando ſumitur ex prænomine Fratris vel Fratrũ: nam etſi clericus poſſit dici Regularis, vel Religioſus, non tamẽ poteſt, nec ſolet dici frater, ſed clerici Canonici Dominorum ſiue Domnorum prænomine vocari conſueuerunt, Domnus Petrus, Domnus Paulus, non frater Petrus, vel frater Paulus. Hoc aſſumptum nititur Marquez pluribus vijs probare in dicto cap. 5. §. 3. & 8. Primò teſtimonijs ipſorum Canonicorum Regularium, qui ſunt, primus Ioannes Trullus lib. 1. de Canonicis cap. 29. nu. 10. Secundus, Auguſtinus Ticinenſis in Propugnaculo p. 4. cap. 12. Tertius, Baſilius Sirenius in lib. Indultorũ pag. 450. §. poterat. Secundò, quia hæc dictio, Frater, abſolutè prolata nõ ſignificat, nec ſignificare poteſt clericum, vt conſtare dicitur ex cap. nimis iniqua. & cap. nimis praua. de exceſſibus prælatorum; & ex prima Extrauag. de Regularib. ſubinferunt. At B. Auguſtinus ſe, & ſuos, hoc prænomine fratris, vel fratrum frequenrer nominare conſueuit. Er quidem quòd Auguſtinus ſe ipſum fratrẽ nuncupauerit, probat frater Iordanus teſtimonio ipſius Auguſtini homil. 9. ex lib. 50. homiliarum, quamuis Auguſtini verba non referat. Vide illum in primo lib. cap. 13. quòd verò ſuos religioſos ſecum in monaſterio viuentes Fratres vocauerit, ex mul- I.

tis locis eiuſdem Auguſtini euidenter monſtrari poteſt. Primò, ex ſermone primo de communi vita Clericorum vbi ait: *Et quia hoc diſponebam, eſſe in monaſterio cum fratribus*. Secundò, ex epiſtola 64. ad Aurelium Carthaginenſem, vbi non ſemel religioſos dicti monaſterij appellat fratres. Tertiò ex lib. de Bono perſeuerantiæ cap. 15. vbi ait: *Fuit quidam in noſtro monaſterio, qui corripientibus fratribus &c.* Alia multa occurrere poſſunt loca in Auguſtino ad idem probandum, quæ breuitatis cauſa omittuntur.

Huic rationi duobus etiam modis reſponderi poteſt. primò negando Auguſtinum ſe, aut ſuos religioſos ſecum degentes hoc prænomine fratris, aut fratrum vnquam vocaſſe, accepto eodem nomine eo modo, quo nunc accipitur, cum dicimus Frater Ioannes, Frater Thomas, &c. etſi enim ſuos clericos Fratres ſæpe vocauerit, vel ob communem religionis, & ſpiritualis regenerationis parentem, vel ex charitate, aut humilitate, quo pacto cæteros omnes fideles etiam laicos in popularibus præſertim ſermonibus compellare conſueuerat, non tamen inde ſequitur, illum hoc prænomine fratris, aut fratrum in ea ſignificatione, qua arguens vtitur, illos compellaſſe, nec loca in contrarium allegata intentum illius probant. Et quidem quod in allegata homil. 9. Auguſtinus ſe fratrem appellauerit, falſum eſt, nec in editionibus, quas videre potui, hoc reperitur, & potuit eſſe mendum ab aliquo obtruſum, quod Correctores deleuerint. De alijs etiam patet, quòd nihil amplius probant, quàm quod Auguſtinus ſuos clericos eo modo fratres vocauerit, quo alios fideles, & ſubditos vocare conſueuerat.

II. Secundò reſpondetur, negando prænomen fratris, vel fratrum clericis Canonicis minimè conuenire, aut non reperiri in iure Canonico, quòd Canonici Regulares hoc prænomine fratrum abſolutè prolato nuncupentur: id namq; falſum eſt: nam etſi ex antiquiſſima conſuetudine, cuius initij memoria non extat, honoris gratia, quemadmodum & alij clerici, Domini, vel Domni vocari conſueuerint, de qua re lib. ſequenti ex inſtituto dicemus: tamen à Summis Pontificibus in eorum literis Apoſtolicis non Domni, vel Domini, ſed fratres ſemper vocari conſueuerunt, lege textum Innocentij Papæ huius nominis Tertij in cap. quod Dei timorem de ſtatu monachorum, vbi loquitur de fratribus S. Victoris Bononienſis. Et in Epiſtolis datis Priori, & fratribus S. Iuentij Papiæ. Item Priori & fratribus de Cimiterio Papiæ. Item Priori, & fratribus Eccleſiæ Sagienſis. Item Epiſcopo Eccleſiæ Lebuſenſis. Item Abbati, & fratribus de Valtam. Item Priori & fratribus ſanctæ Crucis Colimbricenſis. Item Priori & fratribus ſancti Stephani in Brobio Mediolani, & alias, quæ habentur in primo, & ſecundo libro epiſtolarum dicti Innocentij. Lege textum Alexandri Tertij in cap. 1. de eo, qui mittitur in poſſeſſionem cauſa rei ſeruandæ, cuius titulus eſt, Priori, & Fratribus de Guiſeburg. Lege alia innumera Pontificum diplomata Canonicis Regularibus, & eorum monaſterijs conceſſa, quæ Baſilius Sirenius in vnum volumen collegit, vt Imperatorum, Regum, & aliorum Principum priuilegia omittamus. Addo non ſolùm à Summis Pontificibus hoc prænomine fratrum nuncupari, ſed etiam ab antiquis Doctoribus probatis. Sic eos vocat D. Bernardus in epiſtolis 87. quæ eſt ad Ogerium, & duabus ſequentibus, & in vita ſancti Malachiæ S. Malachias factus Dunenſis Epiſcopus &c. vbi meminit Venerabilis, & ſecundum ſeculum nobilis viri Vilelmi Prioris monaſterij Kimkeam fratrum Regularium. Lege, quæ ad longum proſequitur Ioannes Molanus lib. 1. de Canonicis cap. 3. ne in aliorum libris reſcribendis ſim prolixus. Addo tandem in pàrtibus vtriuſque Germaniæ, & Poloniæ, ac forſan etiam Galliarum, nunc quoque Canonicos noſtros hoc ſuauiſſimo prænomine fratrum ſeſe inuicem appellare, vt ex multorum literis recens ad me datis oſtendere poſſum, quo etiam prænomine ex Italicis plurimos vſos eſſe ante annos ducentos oſtendunt authenticæ ſcripturæ monaſteriorum ſanctæ Crucis Mortarienſis, quæ præcipua Congregationis caput extitit, necnon ſancti Petri in Cœlo Aureo Papiæ, ſancti Frigdiani de Luca, & aliorum, licèt ſucceſſu temporis apud Italos in diſſuetudinem ierit.

Ad ea, quæ in contrarium obijciuntur ex Auguſtino Ticinenſi, Ioanne Trullo, & alijs, III. quod ad Ticinenſem ſpectat, referam hic illius verba ex propugnaculo parte 4. cap. 13. non duodecimo, vt Marquez ſcribit, quoniam illa nonnulli recentiores ſine cauſa deteriorem in partem acceperunt. Verba illius ſunt: *Et voluerunt inuicem vocari fratres ſecundum conſuetudines priores Ordinis Eremitarum, quod etiam Canonicis Regularibus non conuenit, qui primæua conſtitutione ſemper ſunt vocati, & inuicem nuncupantur Domni.* Quorum verborum ſenſum vt intelligas, ſcire debes Gregorium huius nominis Duodecimum, Canonicos Regulares ſancti Saluatoris de Sylua lacus priùs Eremitas Auguſtinenſes Canonicos Regulares inſtituiſſe, qui præclariſſimæ apud Italos Congregationis Canonicorum Regularium ſancti Saluatoris de Bononia nuncupatæ prima fundamenta iecerunt: de quibus, ſiue propter habitum ab alijs Canonicis in aliquibus diuerſum, ſiue quòd hoc prænomine fratrum ſe nuncupari maluerint, cum cæteri Canonici non ampliùs fratres, ſed Domni vocari cœpiſſent, dubium oriri cœpit, an illi veri Canonici eſſent, licèt immeritò. Quis enim iure in dubium vocare poterat, an veri Canonici eſſent, à Summo Pontifice Canonici creati, & declarati? Porrò quod Ticinenſis ait, hoc nomen fratrum Canonicis minimè conuenire, quia primæua illorum inſtitutione vocantur Domini, partim verùm eſt, partim falſum. Verum, quod tunc non conueniebat, vtpote obſoletum, nominibus enim vt nummis vtendum eſt, qui aliquo tempote,

pore, & loco pro legitimis expenduntur, alio verò tempore adulterini putantur, & reijciuntur. Ita prænomen fratrum apud Italos ferè omnes obſoleuerat, & ſoli Canonici dictæ Congregationis hoc prænomine fratrum nuncupabantur, vt ex priuilegio illorum Congregationi per Gregorium XII. cōceſſo, & octauo in ordine patet, quod incipit: *Fragrantia ſacræ Religionis*. Vbi Canonici dictæ Congregationis vocantur Canonici fratres nuncupati, & duodecim vicibus repetitur hic modus loquendi Canonici fratres nuncupati, Canonicorum fratrum nuncupatorum, Canonicos fratres nuncupatos, & Canonicis fratribus nuncupatis, quod de alijs Canonicis dictum nullatenus reperies: quam ob cauſam dixit Ticinenſis, reuocatum in dubium, an illi veri Canonici eſſent. Verùm etiam dixit Ticinenſis, Canonicos Regulares ab illorum inſtitutiòne vocari conſueuiſſe dominos, vt qui ab illorum inſtitutione clerici eſſent: de qua re libro ſecundo dicendum erit. At in hoc fallitur, dum ait hoc prænomen fratrum ipſis clericis Canonicis minimè conuenire. Trullus verò, & Sirenius verba Ticinenſis exſcripſerunt: licèt Marquez pro Zacharia Ferrerio iuriſconſulto Sirenium noſtrum allegauerit, cuius eſt libellus ille de habitu Canonicorum à Sirenio ibi loci poſitus.

Porrò textus illi in cap. nimis iniqua, & cap. nimis praua. de exceſſibus prælatorum, & extrauagans prima de Regularibus, perperam, & falsò, vt alia plura, ab autore allegantur: aliud enim eſt, Religioſos Ordinis Prædicatorum, & Minorū, & aliorum ordinum Mendicantium vocari fratres, quod ſolùm ex dictis textibus colligi poteſt: aliud eſt, non poſſe vocari fratres clericos Canonicos, ſiue Regulares, quod illi textus nullatenus dicunt, vt hic autor illis imponit.

IV. Tertia ratio pro eodem Auguſtini monachiſmo ſumitur ex differentia inter domos Eremitarum, & Canonicorum: nam domus Canonicorum propriè loquendo monaſteria dici nōn poſſunt, vt Ioannes Molanus lib. 1. de Canonicis c. 12. & Baſilius Sirenius in lib. indultorū pag. 450. §. poterat: obſeruauerunt, Auguſtinus verò ſuam domum monaſterium vocat ſer. 1. de comm. vita Cleric. ibi: *Et quia hoc diſponebam, eſſe in monaſterio cum fratribus*: in epiſt. 64. ad Aurelium, in lib. de Bono perſeu. cap. 15. & alibi. Hanc rationem deducit Marquez cap. 5. §. 3. 7. & 8. quibus etiam in locis aduertit, Auguſtinum nunquam vocaſſe ſuum monaſterium, domum clericorum; ſed ſolùm domum Eremitarum, & cap. 7. in princ. pag. 81. inquit, Poſſidium nunquam vocaſſe monaſterium, domum clericorum, & alia id genus plura, quæ apud illum videri poſſunt.

Reſpondeo, quòd hæc ſit differentia inter domos Eremitarum, & Canonicorum, quòd iſtæ, non illæ monaſteria vocentur, aut vocari poſſint, autor de ſuo fine probabili fundamento dicit, neque verò Ioannes Molanus, neque Baſilius Sirenius id aſſerunt, qui oppoſitum manifeſtè docent: Molanus enim dicto lib. 1. cap. 12. ſtatim in initio hæc ſcribit: *Ex ijs autem, quæ diximus, arbitror vtcunque colligi poſſe, qua ratione omnia Canonicorum collegia antiquitùs dicta ſint monaſteria: nam huius rei nonnulli adeo ſunt imperiti, vt dum alicubi incidunt in locum quempiam apud ſuperiorum ætatum ſcriptores, in quo Canonicorum Collegium vocatur Monaſterium, aut errorem eſſe, aut monaſticum Ordinem antequam Canonici eſſent, in eo viguiſſe putent, non alia ratione moti, quàm quòd videant monaſterij nomen illi aliquando tributum eſſe, quorum quàm ſit infirma illa ex nomenclatura deſumpta ratiocinatio, ignorare non poſſunt, qui animaduertunt, ex vſitata quorundam locutione, omnia Canonica Collegia olim dicta eſſe monaſteria, ſiue Clericorum monaſteria, extant ad Gerardum Primum &c.* Et ex Archidiacono in cap. quæſitum prima, quæſtione tertia probat, omnes Eccleſias Galliarum olim monaſteria fuiſſe nuncupatas. Vbi vides Molanum non ſolùm non negare domos ſiue Collegia Canonicorum rectè monaſteria vocari, ſed dicere, olim omnia illorum Collegia, vel abſolutè monaſteria, vel cum additione monaſteria clericorum nuncupari ſolita, & huius autoris ratiocinationem data opera reijcere, dum ex nomenclatura monaſterij nititur probare, quod domus Religioſorum cum Auguſtino commorantium Eremitarum fuerit, non clericorum Canonicorum. Baſilius verò Sirenius, ſiue Zacharias Ferrerius ibidem relatus non negat abſolutè domos Canonicorum monaſteria dici poſſe, & nonnunquam tales vocari conſueuiſſe: ſed hoc ſolùm contendit, talem nomenclaturam minùs propriam eſſe, & magis propriè Canonias, ſiue Canonicas, vel Eccleſias dici, præſertim quòd iſtis nominibus in Concilijs ſacris, & in iure Canonico ſoleant frequentiùs vocari, ſicut etiam ipſi Canonici frequentiùs, & magis propriè clerici dicuntur, rariùs autem, & minùs propriè monachi nuncupantur. Putat enim hic autor monaſterium quaſi monachorum ſtationem vocari, ſecutus Ioannem Caſſianum collatione 18. cap. 10. ita ſcribentem: *Licèt à nonnullis ſoleant monaſteria indifferenter pro Cœnobijs appellari; tamen hoc intereſt, quod monaſterium nomen eſt diuerſorij, nihil amplius quàm locum, idest habitaculum ſignificans monachorum. Cœnobium verò etiam profeſſionis ipſius qualitatem, diſciplinamq; deſignat, & monaſterium poteſt etiam vnius monachi habitatio nominari. Cœnobium autem appellari non poteſt, niſi vbi plurimorum cohabitantium degit vnita communio.* Quanquam vt ingenuè dicam, hæc ratio non admodum vrgeat, quia ſicut alia ratione vocantur monachi, quos ſtrictè tales dicimus à clericis diſtinctos, alia ratione ipſi clerici in communi viuentes, vt ſupra cap. 38. notauimus: ita alia ratione dicuntur monaſteria domus monachorum, alia verò domus Canonicorum. Et quidem domus ipſæ Canonicorum mona-

ſteria rectè, & propriè dici poſſunt ab vnione, ſeu vnitate communis vitæ, quam clerici in communi viuentes ſub vno capite, habentes cor vnum, & animam vnam in Deo, in eiſdem domibus ducunt: & hæc eſt potiſſima ratio, propter quam B. Auguſtinus ſuam domum monaſterium vocauit, ab ipſomet aſſignata in expoſitione Pſalmi 132. ſuperiùs allegata, nec minùs propria, quàm illa à Caſſiano in collationibus aſſignata.

V. SEd etſi daremus, Molanum, vel Sirenium ita ſenſiſſe de domibus Canonicorum, quid opus eſſet illorum teſtimonijs, contra ipſius B. Patris Auguſtini teſtimonium apertiſſimum vti? Nonne ipſe Auguſtinus dicto ſerm. 1. de comm. vita Clericorũ ædes Canonicorum monaſterium vocauit? *Et ideo*, inquit, *volui habere mecum in domo Epiſcopi monaſterium clericorum*. ſed ait Marquez. Auguſtinus vocauit illud monaſterium clericorum, non monaſterium abſolutè, vel monaſterium noſtrum: hæc enim eſt differentia, quod monaſterium Eremitarũ abſolutè, & ſine alio addito monaſterium vocauit, vel monaſterium ſuum: monaſterium autem Canonicorum non niſi cum additione monaſterium Clericorum, nunquam verò monaſterium ſuum dixit. At iſta autor de ſuo dicit, & non probat, & probanda ſupponit. Ego enim dico, tam primũ, quàm ſecundum monaſterium Auguſtini fuiſſe. Quid enim obſtabat, quin ſuum monaſterium ritè vocare poſſet illud, quod in ſua domo Epiſcopali habebat, in quo cum ſuis clericis per annos circiter ſeptem ſupra triginta vixit? ſed vt conſtet, hunc autorem ſermonis gratia locutum, legatur Poſſidius cap. 15. de monaſterio intra domum Epiſcopi conſtituto ſcribens: *Et poſt hæc, ni fallor, ecce alia die, vel poſt biduum venit quidam Firmus nomine, negotiator, & intra monaſterium ſedente S. Auguſtino coram nobis, ad pedes eius genibus prouolutus ſeſe iactauit*. Loquitur ibi Poſſidius de monaſterio Clericorum intra domum Epiſcopi conſtituto, vt ex ſerie verborum apparet, & ipſe Marquez cap. 7. in principio, & pag. 80. col. 2. ad finem liberè fatetur, & tamen abſolutè vocat illud monaſterium ſine additione, clericorum. Vnde etiam habes, vbi contradictionis illum redarguas, cum in verbis ſequentibus pag. 81. col. 1. ad finem inquit. *Et tandem quia ſi attentè inſpiciatur, S. Poſſidius, nunquam vocauit monaſterium domum Canonicorum Regularium, ſed ſolùm illud, quod erat in horto Valerij*: ſed hæc illorum propria eſt conditio, qui cauſam minus veram tueri volunt, vt à veritate coacti modò aſſerant, modò negent.

Caput quadrageſimum.

Alia ratio pro Auguſtini Monachatu ex varijs picturis, & imaginibus cum cuculla Eremitica deducta expenditur, & refutatur.

QVarta ratio pro eodem Auguſtini monachatu ſumitur ab illius habitu, ex quo veluti à poſteriori, & à ſigno argumentum demonſtratiuũ, ad veram ipſius beatiſſimi Patris Regularem profeſſionem probandã ſumitur, vt Theologi omnes, ac Iureconſulti fatẽtur, poſt D. Tho. 2. 2. q. 185. art. 8. & poſt textum in cap. vidua. de Regularibus. B. Auguſtinus cucullã monaſticam, & cingulum pelliceum more antiquorum monachorum portauit: ergo fuit verè monachus, non autem clericus Canonicus. Antecedens ſiue aſſumptum probatur multipliciter. Primò teſtimonijs B. Ambroſij in ſerm. de Auguſtini baptiſmo, & eiuſdem Auguſtini in ſermonibus ad Eremitas, Valerij, & Sigiberti in epiſtolis, qui pro re cõſtantiſſima affirmant, B. Auguſtinum eiuſmodi habitũ tuliſſe. I.

Secundò, ex habitu D. Fulgentij Epiſcopi Ruſpẽſis, quem non eſt dubiũ, B. Auguſtini diſcipulũ fuiſſe, & illius habitum induiſſe, vt docent Baronius tomo 6. ſub anno 504. num. 33. & 34. & Ioannes Molanus lib. 1. de Canonicis cap. 8. ille enim veſtem monaſticam induit, & cingulum pelliceum portauit, vt in eius vita per illius diſcipulum ſcripta legimus, præſertim cap. 18.

Tertiò, ex ipſomet Auguſtino ſerm. 1. de comm. vita Cleric. vbi cum eſſet Epiſcopus, & ad populum ſermonem haberet, oſtendit, ſe illamet indumenta tunc temporis induiſſe, quæ ante presbyteratũ portabat, quæ res indicio eſt, illum habitum monaſticũ induiſſe, quippe qui non alia ratione illum habitũ in Epiſcopali dignitate retinuiſſet, niſi quia Epiſcopi ex monachis aſſumpti priorem habitum tenere debent, cap. penult. de Vita, & honeſtate Clericorum. Verba Auguſtini ſunt. *Non attuli aliquid, nec veni ad hanc Eccleſiam, niſi cum his indumentis, quibus illo tempore veſtiebar*.

Quartò, ex priuilegijs & bullis Summorũ Pontificum Iulij Secundi, Leonis Decimi, & aliorum, qui dicunt, Eremitas Auguſtinenſes vocatos Beati Auguſtini Regulam ſeruare, & habitum gerere. Priuilegia ſunt 44. & 45. in ordine inter priuilegia fratrum Eremitarum.

Quintò, ex eo, quod Iudices S. Inquiſitionis Hiſpaniarum quandã notam marginalem Eraſmi circa vitam B. Auguſtini à Poſſidio ſcriptam ad cap. 22. deleri voluerunt, quæ talis erat. *Vbi eſt hic balteus coriaceus & cuculla nigra*. Vbi videntur à contrario probare habitum D. Auguſtini fuiſſe cucullam nigram, & cingulum pelliceum.

Sextò, ex quibuſdã apparitionibus miraculoſis,

quibus

quibus B. Auguſtinus cuculla nigra, & zona pellicea indutus, ac præcinctus diuerſis perſonis apparuit. Has appariciones referunt Coriolanus in Deſenſorio cap.4.& Paulus Bergomenſis in ſua Apologia. Prima facta fuit Alexandro Quarto tribus vicibus in ſomnis, ex qua viſione fuit excitarus ad perficiendam vnionem Ordinis Eremitarum in vnum Ordinem ſub vno capite, & vno habitu. Secunda facta fuit Beato Nicolao de Tolentino, dum graui ægritudine laboraret. Tertia Franciſco Mantuæ Marchioni, qua illi de Ianuenſibus victoriam promiſit. Has appariciones Ioannes Marquez c.7. §.5. pro omnino certis, ac veris tradit prædictorum Coriolani, & Pauli Bergomatis auctoritate fulrus, quibus alibi dicit temeritatis indicium eſſe, fidem nolle adhibere.

Septimò, ex teſtimonijs recentium Doctorum, qui vnanimi conſenſu fatentur, B. Auguſtinum habitum monaſticum induiſſe, vt ſunt D. Antoninus 3.par.tit.24.cap.14.§.2. Volaterranus, Azorius, Gregorius de Valentia, & alij.

II. Octauò tandem ex vetuſtiſſimis picturis, imaginibus, & ſimulachris, in quibus B. Auguſtinus cuculla nigra indutus, zona pellicea deſuper cinctus apparet. Hæ ſunt referente Coriolano cap.3.§.11.patet. Prima in Palatio Lateranenſi in Sacello Pontificio. Secunda in Eccleſia D. Petri in Vrbe Roma. Tertia in Eccleſia D. Mariæ maioris. Quarta in Eccleſia Sanctæ Sophiæ Conſtantinopolis. Quinta in Epiſcopatu Lucenſi. Sexta in Epiſcopatu Piſano. Septima in Florentino. Octaua in Senenſi. Nona in Papienſi. Decima in Porta Cumana Ciuitatis Mediolanenſis. Vndecima in capella Sancti Ambroſij Mediolani. Duodecima in Templo D. Marci Venetiarum, quam ante annos circiter 490. Coriolanus erectam affirmat, & probat authentico inſtrumento Notarij publici manu rogato. Quibus addi poſſunt aliæ non paucæ ex Ludouico de Angelis, Cornelio Lancillotto, & nouiſſimè ex Ioanne Marquez cap.4. §. 3. & cap.7. §.5. & duobus ſequentibus. Tertiadecima cuiuſdam laminæ æreæ, in fundamento cuiuſdam ædificij Hippone Regio, tempore Caroli V. in expeditione Tunetana repertæ, in qua erat Auguſtinus cum Fratribus coram illo genuflexis, cuculla indutus, & cingulo pelliceo cinctus, quam laminā Eques quidam Parthenopæus, qui eius inuentioni affuit, Illuſtriſſimo Cardinali Seripando dono dedit. Quartadecima Imago in libro Hiſtoriarum Arabicarum vetuſtiſſimo ex Bibliotheca Regis Marochij accepto, qui modò in bibliotheca Regis Catholici ſeruatur, in quo quidem libro in principijs multorum capitum, Epiſcopus in ſede Epiſcopali poſitus cernitur, nonnullos Religioſos ante ſe genuflexos habens, habitu Eremitarum Auguſtinenſium indutos, quos Religioſos, qui librum interpretati ſunt, dixerunt illius Prouinciæ Monachos fuiſſe, aut certè exploratores, ſub mentito illorum habitu deprehenſos. Quintadecima Imago D. Auguſtini in fronte operum D. Auguſtini editionis Plantinianæ. Sextadecima Imago vetuſtiſſima in lib. quodā Bibliothecæ Vaticanæ mēbranaceo depicta. Decimaſeptima Imago depicta in Templo D. Marci Venetiarum exſtructo anno Dom. 1084. Decimaoctaua in Bibliotheca Vaticana in pariete, vbi D. Auguſtini opera ſeruantur. Decimanona in Eccleſia Sancti Saluatoris in Lauro Vrbis Romæ ſupra ſepulchrum Eugenij Papæ Quarti. Vigeſima in Aula Conſiſtoriali Ciuitatis Papiæ antiquiſſima, vbi ſunt decem & octo Ciuitatis Decuriones corā Beato Auguſtino genuflexi. Vigeſimaprima eſt ſtatua marmorea ſupra maiorē Eccleſiā Metropolitanam Mediolani, quam cum Regulares Canonici in habitu canonicali fieri vellent, Alexander Sextus cum habitu Eremitico refici mandauit.

Huic rationi plenè, & planè, vt ſatisfaciamus, per partes ſingulas diſtinctè reſpondendum erit. Et primò quidem abſolutè negandū eſt, B. Auguſtinum cucullam eremiticam cingulo pelliceo cinctam, cum qua nunc à multis pingitur vnquam induiſſe, addo etiam vidiſſe, eſt enim nouus habitus partim Eremitarum voluntate aſſumptus, partim Apoſtolico Decreto præſcriptus, nec ante annos circiter quadringentos in orbe viſus, vt ſupra dictum fuit, & in ſequentibus adhuc clariùs oſtendemus. Et ad primam probationem ex auctoritate ſermonum D. Ambroſij, de Auguſtini baptiſmo, & eiuſdem Auguſtini ad Eremitas. Reſpondeo: ſi ſententia de Auguſtini cuculla probabilis alia quauis ratione videretur, ex hoc capite potiſſimùm labefactari, & omnino ſuſpectam reddi, quod eius aſſertio teſtimonijs non ſolùm apocryphis, ſed euidenter falſis nitatur, de quibus quoniam ſatis in præcedentibus diximus, ad ea legentes remittimus. Videatur cap.27.& ſequentia. III.

Ad ſecundam probationem ex habitu D. Fulgentij Auguſtini diſcipuli deſumptam, pace Cardinalis Baronij, nego B. Fulgentium, aut Auguſtini diſcipulum fuiſſe, aut Auguſtini habitum geſtaſſe, & vt ingenuè dicam, miror valdè Baronium, tam aſſeueranter id affirmare, cum tamen ſuæ aſſertionis nullam etiam leuiſſimam coniecturam producat. Nam quòd B. Auguſtini diſcipulus nullatenus fuerit, ſed nec quidem eſſe potuerit, res eſt extra omnem dubitationem conſtituta, cum B. Auguſtinus ſecundum veriorem temporum rationem, quam Baronius ſequitur, anno ſalutis noſtræ quadringenteſimo, & trigeſimo, vel trigeſimoprimo ſatis conceſſerit. Diuus autem Fulgentius vſq; ad annum quingenteſimum decimumſeptimum, & ampliùs, ſuam ætatem produxerit. Nam circa annum 517. ſub Papa Hormiſda idem Fulgentius librum de Fide ad Petrum edidit eodem Baronio tradente tom.6.ſub anno 517.num.67. quòd enim B. Fulgentij habitus, illi, quem B. Auguſtinus geſtauit, conformis nullatenus fuerit, adhuc magis clarum, & conſtans eſt, nam Auguſtinus birrum, & tunicam lineam, & cætera ſuis clericis communia indumenta portauit, vt ex illius ſermone ſecun-

do de communi vita clericorum, & alijs ſupra cap. 24. deductis probatum reliquimus: Fulgentius è contrà vna tantum viliſſima tunica, ſiue per æſtatem, ſiue per hyemem patienter indutus, oratio quidem ſicut Epiſcopi nunquam vtebatur, pelliceo cingulo tanquam monachus cingebatur, ſic ſtudio humilitatis ambitionem veſtium fugiens, vt nec ipſa calceamenta ſuſcipiens Clericorum, aut vltimis caligis in tempore hyemis, aut caligulis in tempore æſtatis vteretur. iam vide, quid commune habuerit D. Fulgentij habitus cum habitu Auguſtini, ſed de eodem Fulgentio inferiùs ſermo redibit, nunc enim de Auguſtini habitu, & inſtituto, non D. Fulgentij agendum. Sed eſto is fuiſſet Auguſtini habitus, quē Fulgentius ferebat, quæ, obſecro, cauſa eſt venerabilibus Eremitis pro huiuſmodi habitu tantoperè tumultuari, cum Fulgentij habitus ab eo, quem ipſi nunc gerunt, toto cœlo diſtet, vt ſupra cap. 26. monſtrauimus?

IV. AD tertiam probarionem ex verbis D. Auguſtini in ſermone allegato de communi vita Clericorum dictum eſt ſupra, illa verba niſi cum his indumentis, quibus illo tempore veſtiebar, legenda eſſe cum pronomine relatiuo, ijs, ideſt cum illis indumentis, quibus eo tempore veſtiebar, non cum pronomine demonſtrariuo, his, ideſt cum iſtis indumentis, ne vel miraculum abſque neceſſitate fingere, vel Auguſtinum mendacem facere cogamur, qui iam ſenex dixerit, ſe illa ipſa indumenta induiſſe, quæ ante Clericatum ad Ciuitatem Hipponenſem tulerat, ſed quæſtiones ſunt, quibus diutiùs incumbere non vacat.

Ad quartam deſumptam ex priuilegijs Summorum Pontificum Iulij Secundi, & Leonis Decimi: Reſpondeo mentem illorum Pontificum non fuiſſe hanc controuerſiam dirimere, ſed hoc ſolùm innuere voluiſſe, quod cum Venerabiles Patres Eremitæ Beati Auguſtini Regulam profitentur, & habitum ſub eadem Regula illis a Sede Apoſtolica præſcriptum deferant, eiuſdem regulæ, & inſtitutorum dicti Ordinis diligentes ęmulatores eſſe debēt. Hoc enim ſolùm innuere videntur verba illa, in quibus illi vim faciunt: *Vt Fratres ſub Auguſtini Regula, & habitu Altiſſimo famulantes, eiuſdem Ordinis inſtituta obſeruent.* Præter quod eſt textus in cap. ſi Papa de Priuilegijs in ſexto communiter allegatus, quod verba narratiua Bullarum non probant.

Ad quintam, dico ex hoc, quod Iudices generalis Inquiſitionis Hiſpaniarum illam Eraſmi notatiunculam ex lib. Poſſidij deleuerunt, non probari quod definierunt habitum Beati Auguſtini fuiſſe balteum coriaceum, aut cucullam eremiticam; nimis enim longinqua eſt deductio: non enim ob hác cauſam eam delendam cenſuerunt, ſed quòd eſſet damnati Autoris, Regularium inſtituta ſubſannantis, & carpentis, quam ob cauſam omnes etiam alias eiuſdem Autoris notatiunculas, & cenſuras tum ad libros D. Auguſtini, tum aliorum Doctorum omnino delendas ſanctiſſimè decreuerunt.

AD ſextam deſumptam ex varijs apparitionibus, primò reſpōdeo, illas apparitiones abſq; aliqua temeritatis nota liberè negari poſſe: nam quantæ ſit temeritatis teſtimonio Coriolani fidem nolle adhibere, vt Volaterranum omittamus lib. 21. ſcribentem: *Eremitani ordinem ſuum a B. Auguſtino fluxiſſe dicunt in monte Piſano, dum in Africam rediret, a Simpliciano priùs inſtitutum. Edidítq; Coriolanus eorum paulò ante Generalis ſuper hoc Apologiam: totum tamen apochryphum, nullusq; Autor idoneus.* ſatis indicauerunt Summi Pontifices Sixtus Quartus, & Innocentius Octauus, quorū Decreto eius liber fuit ſuſpenſus donec expurgaretur, idem dici poteſt de Apologia Pauli Bergomatis, quæ eiſdem prorſus figmentis, & lædorijs vbique ſcatet. Et ſanè, quod de Alexandro Quarto fingit Coriolanus, & ante illum Frater Iordanus lib. 1. cap. 14. ipſum Pontificem ad congregandos Eremitas in vnum Ordinem ſub vno habitu, & vno capite ex quadam Beatiſſimi Patris Auguſtini viſione exciratum, apocryphum, & ſuſpectum eſſe ipſiuſmet Alexandri, necnon illius prædeceſſoris Gregorij Noni verba indicant, quibus ſe fatentur ad certum habitum Eremitis præſcribendum, & varias Eremitarum Congregationes in vnum Ordinem ſub vno capite compingendas excitatos, non ob apparitiones B. Auguſtini illis factas, ſed quòd ijdem Eremitæ ſub incerto, & vario habitu per Lombardiam, Marchiam Anconiranam, & alias Prouincias vagarentur, adeo ſui habitus formam variantes, vt interdum fratribus Minoribus vniformes viderentur in derogationem multiplicem dicti Ordinis, pecunias pro eleemoſynis poſcentes, & alia facientes in graue ſcandalum, & in infamiam plurimorum. Hæc enim ſunt formalia verba diplomatum Pontificiorum, quæ inferiùs ſubijciemus. Addo Beatum Auguſtinum ante annos tringentos, aut quadringentos pluribus vicibus nonnullis cultoribus ſuis diuina diſpenſatione ſe videndum præbuiſſe, non tamen cuculla nigra indutum, ſed habitu vel Clericali, vel certè Pontificali. legitur enim apparuiſſe apud Papiam ad tria milliaria in vico, qui Caua dicebatur, quadraginta viris Gallicanis Romam petentibus, ſed Pontificalibus indutus: *Viderunt*, inquit, *qui hoc ſcribit Oldradus Mediolanenſis Archiepiſcopus egredi hominem habitu pontificali ornatum, qui ipſis appropinquans, percunctatus eſt, quò pergerent; & infra, quis eſſet interrogantibus peregrinis, reſpondit ſe eſſe Auguſtinum Hipponenſem Epiſcopum.* Vide ſi placet hiſtoriam apud Baronium tom. 9. ſub ann. 725. num. 9. Norberto quoque Præmonſtratenſium Canonicorum autori de Ordine inſtituendo, & Regula deligenda apud ſe cogitanti, ipſum B. Auguſtinum apparuiſſe teſtatur, qui eius vitam ſcribit, illius diſcipulus Hugo nomine, à Surio tom. 3. ſub die 6. Maij relatus. At non in pullo habitu, zona præcincto, aliàs cui dubium, quòd D. Norbertus non ordinem candidatorum, vt Surius dicit, ſed potiùs nigrorum ſub Auguſtini Regula inſtituiſſet? Tertiò

quoque

Digitized by Google

quoque Hugoni monacho apud Burgundos in monaſterio Fontaneti degenti apparuit referente Iacobo de Voragine in vita eiuſdem Auguſtini: at non in nigro habitu, ſed veſtibus pontificalibus indutus, & magna comitantium caterua candidis indumentis albicantium: *Apud Burgundiam*, inquit, *in monaſterio, quod dicitur* Fontanetum, *erat quidam monachus Hugo nomine, Sancto Auguſtino valde deuotus, qui in eius ſcriptis miro deſiderio paſcebatur, quem etiam crebra ſupplicatione rogauerat, vt ipſum ex hac luce migrare non ſineret, niſi in die ſua ſacratiſſima ſolemnitatis. Ipſe igitur quintodecimo die ante feſtum eiuſdem ſic cępit duris febribus aſtuare, vt in vigilia ipſius ſuper humum, tanquam moriens poneretur. Et ecce plures decori ac fulgentes viri amicti albis Eccleſiam dicti Monaſterij proceſſionaliter intrauerunt, quos ſequebatur quidam Reuerendus* Pontificalibus *inſignitus. Quidam autem monachus in Eccleſia conſiſtens hoc videns, obſtupuit, & quinam eſſent, vel quò pergerent inquiſiuit. Cui vnus eorum dixit, quòd Sanctus Auguſtinus eſſet cum ſuis Canonicis, qui ad deuotum morientem pergeret, vt eius animam ad regnum gloria portaret. Poſt hoc illa reuerenda proceſſio ad infirmariam ingreditur.* Hæc Iacobus de Voragine Archiepiſcopus Ianuenſis, qui floruit circa annum Domini 1290. ex Sixto Senenſi in ſua Bibliotheca Sancta. Qui Autor aliam quoque apparitionem eiuſdem Beatiſſimi Patris albis veſtibus induti ſic narrat: *Præpoſitus cuiuſdam* Eccleſiæ *in Beatum Auguſtinum magnam deuotionem habens, cum per tres annos grauem infirmitatem incurriſſet, itaut de lecto ſurgere non valeret, adueniente ſolemnitate Sancti Auguſtini, cum iam in vigilia ad veſperas pulſaretur, ad rogandum Sanctum Auguſtinum tota deuotione ſe contulit, cui in Albis Auguſtinus apparens, eidem ter citato proprio nomine dixit. Ecce adſum toties à te inuocatus, ſurge citò, & celebra mihi officium veſpertinum. Qui ſanus ſurgens cunctis ſtupentibus,* Eccleſiam *intrauit, & officium deuotè peregit.* Alias etiam apparitiones eiuſdem Beati Patris idem Iacobus de Voragine ibidem narrat. Nec vſquam dicit, illum nigra cuculla indutum, ſed ſemper vel cum Pontificalibus inſignibus, vel albis veſtitum, ſe videndum præbuiſſe, quas apparitiones cum apud hunc Autorem viderint, & ab illo exſcripſerint Ludouicus de Angelis lib. 6. de Vita Auguſtini cap. quarto, & Frater Cornelius Lancillottus lib. 3. cap. 67. neſcio cur candidi Auguſtini habitus, & ſuorum ſeruorum, quos Iacobus de Voragine Auguſtini Canonicos vocat, non meminerunt.

VI. Cæterum vt daremus, veras fuiſſe apparitiones à Coriolano narratas, non inde probari poſſet Auguſtinum illum habitum tuliſſe, cum in humanis hic viueret. ſicut enim nec animæ, nec Angeli aliquod corpus illis naturaliter vnitum habêt, ſed corpora cum quibus illis apparent, voluntariè ab illis aſſumuntur ex aëre potiſſimum conflata: ita cũ beati illi ſpiritus diuina diſpenſatione ad aliquod officium erga ſibi deuotos exercendum, vel beneficium præſtandum mittuntur, illũ habitum aſſumũt, ſub quo præſertim ab illis ſe agnoſcendos intelligunt. Ea propter cũ à tercentis circiter annis paulatim vſus inualuerit, vt B. Auguſtinus cum cuculla eremitica in Eccleſijs, & alijs locis publicis multis pingatur, & opinio apud vulgares iam obtinuerit, illum eſſe verum Auguſtini habitũ, hinc fortaſſe factum eſt, vt B. Auguſtinus aliquibus ipſum deuotè colentibus apparens, illum habitum aſſumpſerit, nõ quem viuens portauerat, ſed ſub quo faciliùs ſe ab illis agnoſcendum intelligebat, quẽadmodum ante illud tempus non ſub habitu nigro, ſed candido, & Canonicali, vel Pontificali apparebat.

Ad ſeptimam probationẽ ex autoritate Doctorum acceptam, reſpondeo, nullos ex antiquis ante 350. circiter annos dixiſſe, cucullam iſtam nigram cum zona pellicea B. Auguſtini habitum legitimũ fuiſſe. Recentiores verò decepti ſunt, vel opinionem vulgarium, vel Autorẽ ſermonũ ad Eremitas ſecuti præter quod illorũ nõnulli ex Eremitarũ potiùs relatione, quàm ex propria ſententia id affirmant, vt D. Antoninus, Azorius, ac etiam Volaterranus, qui dicit Coriolani Apologiam apocrypham eſſe, & nullum Autorem idoneum ab eo allegatum.

Caput quadrageſimumprimũ.

Prædictę rationis ſuperiori capite allatæ poſtremum membrum expenditur, & de vario modo Auguſtinum pingendi tractatur.

VLtima ſupradictæ rationis probatio veterẽ litẽ excitat, circa tempora Sũmorum Pontificum Sixti IV. & Innocentij VIII. exagitatã de legitimo ritu ipſius B. Auguſtini imagines pingendi. Etſi .n. ad illa omnia, quæ ex picturis, & ſimulachris Coriolanus, & recentiores tanto verborum ſtrepitu, & apparatu comminiſcuntur, illud dici poſſit. I.

Pictoribus atque Poëtis
Quidlibet audiendi ſemper fuit aqua poteſtas.

Et ad figmentum probandum optimum argumentum eſſe illud, quod ſumitur ex teſtimonio, vel Pictorum, vel Poëtarum. Nihilominùs quod aliter loquendum ſit de prophanis, aliter verò de ſacris imaginibus, priuſquam ad probationem per ſingula reſpondeamus, operæpretium facturum me arbitror, ſi referam, quæ Ioannes Molanus Doctor Louanienſis, & Theologus ſuorum temporum clariſſimus lib. 4. de Hiſtoria ſanctarum imaginum cap. 36. ſcribit in hoc ipſo argumento verſans: *Eſt*, inquit, *aliquando agitata controuerſia de nigra Diui Auguſtini cuculla, pro qua Ambroſius Coriolanus* Romanus *Generalis Auguſtinenſium in eodem Defenſorio ad Sixtum IV. in prima ait* Eccleſia *Chriſtianorum, ſcilicèt S. Ioannis Laterani in capella Do-*

mini Papæ in ſuo Palatio, in Eccleſia Sancti Petri de Roma, in Eccleſia D. Mariæ Maioris de Roma, in Eccleſia ſanctæ Sophiæ Conſtantinopolis, in Epiſcopatu Lucano, Piſano, Florentino, Senenſi, atque Papienſi, imagines ſancti Auguſtini cum cuculla nigra, atque ſcapulari videntur &c. Addit ante annos 400. eandem imaginem erectam eſſe Mediolani ſuper portam Cumanam, cum ſanctus Galdinus Ciuitatis muros inſtaurari fecit, & anno ab hinc 393. Venetijs ad ſanctum Marcum. Hæc ille. Similia fertur antea congeſſiſſe Paulus Bergomenſis; ſed vterque aduerſarium habuit Euſebium Conradum Mediolanenſem, ex autoritate capituli ſui Lateranenſis, qui multa congeſſit, vt euincat, Auguſtinum non fuiſſe Ordinis Eremitici, nec geſtaſſe, vt Eremitani Auguſtinenſes, cucullam nigram. Picturis autem, quas ipſi poſuerunt opponit alias picturas Romæ, & Mediolani conſpicuas. Similiter Iacobus Vuimphelingius, ex aduerſo vrget multis in locis, vt Romæ in ſancta Maria maioris baſilica digniſſima imagines S. Auguſtini videri ſub Canonici ſpecie. His accedit quod Ioannes Mauburnus Bruxellenſis in libro, quem ſui Ordinis Venatorium inſcripſit, multùm premat Auguſtinenſes Eremitanos hæc defendentes, qui præter dictum Euſebium, ſanctum quoque Antoninum, & alios obijcit Theologos, & Iuriſconſultos. Immo & rationes ex Poſſidio, & Auguſtino petitas. Sed his puto nunc non refragari doctos Auguſtinenſes. Nemo tamen dicat, quod aliquando factum eſt. Ergo mendax, deteſtabilis, & execranda eſt dicta pictura. Aliud enim eſt mendacem eſſe picturam, aliud rudem: nam ſi Auguſtinus pingatur cum habitu non quem geſſit, ſed quo eum Auguſtinenſes veſtire cupiunt, quia patronum eum habent, hic ruditas, & ſimplicitas admitti poteſt, quam ego tolerare malim, quam turbare: ſed mendacium non agnoſco. Verum alios, qui putarūt, ſermones ad fratres in Eremo Auguſtini eſſe, aſſerentes cucullam eis nigram dediſſe in picturis, vt ſignificarent eum ſic veſtitum fuiſſe, putarunt hoc illi, ideoq; picturæ ſignificationem erroneam habuerunt; ſed leuis hic fuit error, vt non debeat vocari deteſtabile & execrandum mendacium. Noſtra autem ſententia ex ſuperioribus intelligitur, rudem eſſe eam picturam, & nobis minus placere. Si tamen commodè tolli non poſſit, nos corrigere malle ſignificationem, immò etiam eam diſſimulare, quam infirmiores lædere. Et hæc ſic à nobis dicta accipiantur, vt neque verbis ipſi contendere velimus, neque vlli cauſam contendendi præbere: nam in Chronicis ſancti Auguſtini, quæ Onuphrius inchoauit, & Signius Epiſcopus, perfecit Ioſephus Pāphilus annotatum eſt, anno 1484. Sixtum Quartum præcepiſſe ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ, ne fiat contentio, & diſputatio inter Auguſtinianos, & Canonicos Regulares, de habitu S. Auguſtini, ſub qua figura debeat dipingi. Bullam addit extare in Camera Apoſtolica lib. 692. fol. 307. quòd ſi Sixtus omnibus diſputationem, & contentionem inhibuiſſet, non incidiſſet Vuimphelingus in eam difficultatem, de qua ad Matthæum Herbonum ſcribit Ioannes Trithemius, Iacobus Vuimphelingus, ait, Argentinæ eſt, grauem à fratribus Eremitis D. Auguſtini ſuſtinens perſecutionem, propterea quod in quodam opere ſuo de Integritate prænotato, ſcripſit ipſum Auguſtinū non extitiſſe monachum, ſiue cucullatum. Compatior homini penè vltra vires moleſtiam ferenti, cuius nobile ingenium iam ſeneſcentis ad iurgia compellitur Iuriſtarum: nam in propria perſona illum citari ad Sedem Apoſtolicam curarunt, cuius Apologiam in centum verſiculis editam cum literis meis ad te miſi. Hæc ibi Molanus, ex quibus vides, quid ille de Auguſtini habitu, ſermonibus ad Eremitas, & de picturis ſentiat, quibus B. Auguſtinus cum nigra cuculla pingitur, cingulo coriaceo præcinctus, eas quidem rudes eſſe, minusq; ſibi placere: ſed ſi commodè tolli non poſſint potiùs corrigendam ſignificationem, aut tolerandam, & diſſimulandam, quàm infirmiores lædendos: quod conſilium mihi quoque admodum placet. Putare quoque ijs, quæ Vuimphelingius, & Mauburnus de Auguſtini habitu pingendo ſcripſerunt, nunc non refragari doctos Auguſtinenſes, quod verum ne ſit, eorum libri viginti circitet ab hinc annis in lucem editi oſtendunt.

Porrò, quia hic autor ex Onuphrio, & Ioſepho II.
Pamphilo eius cenſuræ meminit, quam Sixtus Quartus à nobis in præfatione poſitam ad lites ſedandas promulgauit, ſcire debes, paulò ante huius Pontificis aſſumptionem, lite inter Canonicos Regulares Laterañ ex vna, & Eremitas Auguſtinenſes ex altera parte excitata, de B. Patris Auguſtini habitu, ac inſtituto, num ſcilicet clericus Canonicus fuerit, an Eremita, vel Monachus cuculla monaſtica indutus, ſcripſiſſe primùm pro Eremitis Paulum Bergomenſem Apologiam, ac deinde pro Canonicis Dominicum Taruiſinum eiuſdem inſtituti, tunc temporis apud Italos concionatorem præclatiſſimū libellum ſatis breuem ſub hoc titulo. *Defenſio Canonicorum Regularium contra Eremitas*. Liber incipit: *Quoniam veritatem ſimplicitate, aut malitia impugnantes iuſtum eſt refellere*. Quem librū octo capitulis breuiſſimis abſoluit, ſola ratione vtens, & à conuicijs, ac probris in aduerſarios conijciendis calamum omnino cohibens. Verùm aduerſarios habuit Bartholomeum Patauinum, qui referente Euſebio Conrado in libro ſtatim allegando, Regij Lepidi in Flaminia Pitacijs publicè ad valuas Eccleſiarum, & per angulos platearum cum nonnullis concluſionibus contra eundem Taruiſinum, & contra Canonicos Regulares affixis, poſt Quadrageſimales conciones ibidem habitas, cum tubæ, & nolarum ſonitu ipſos Canonicos Regulares ad arguendum prouocauit. Qui tamen nec ipſa die ad congreſſum præfinita, nec aliàs legitimè citatus comparuit, quam ob cauſam à R. P. D. Iacobo de Romano S. Antonini Placentiæ Præpoſito Canonicorum Regul. conſeruatore Apoſtolico ſententia excommunicationis contra illum eſt promulgata. Edidit verò Euſebius Corradus Mediolanenſis pro

eiuſ-

eiuſdem Dominici Taruiſini, & canonicorum regularium defenſione libellum reſponſiuum ad maledicta Patauini, & cuiuſdam Angeli Cremonenſis, dicentis habitum, quem canonici regulares induunt, illum eſſe, quem farinæ, & olerum potitores, & venditores, lanifices, & lanij, atque epuli, & Agaſones veſtire conſueuerunt, illumq; B. Auguſtinum induiſſe nunquam, niſi eo tempore, quo ad equile, vel ad viſendas haras, & pecus ſuum pergendum eſſet. in quo libello, vt liberè dicam, doctè quidem, & neruosè cauſam promouit: at non ea in dicendo modeſtia, qua decebat virum alioqui Religioſum, & eruditum, & ſi laceſſitum non reddere maledictū pro maledicto, ſed vt Apoſtolus monet, in bono malum vincere. Sed repetit patella ſuum operculum: ſtatim namq; aduerſus illum, & Taruiſinum, quin & contra totam Congregationem Lateranenſem edidit Ambroſius Coriolanus Apologiam Sanctiſſ. Pontifici Sixto Quarto nuncupatam, tot profectò maledictis, probris, ſcommatibus onuſtam, vt pro vna emina modios decem reddiderit. Quod aduertens ſummus Pontifex perſonis ſecularibus offendiculo, & graui ſcandalo eſſe, ad contentiones, & ſcandala tollenda, decretum edidit, quod ſuperiùs adnotaui.

III. QVæ omnia hic recenſere compellor, non quòd delecter recordatione præteritorum iurgiorum: ſed quòd viderim in libris Ludouici de Angelis, & Ioannis Marquez, ac nonnullorum aliorum Apologiam Coriolani apud Hiſpanos vulgatam in precio haberi adeò, vt afferant, temerarium eſſe ipſi Reuerendiſſ. Coriolano fidem nolle adhibere: ne quis putet, vera eſſe, quæ ille ſtatim initio eiuſdem Apologiæ ſcribit, Dominicum Taruiſinum, & Euſebium Mediolanenſem, nec Deum timentes, nec homines verentes, quàm ſtolidiſſimis auſis conatos eſſe Eremitarum Ordinem polluto, laceratiſſimoq; ore, ac infamatorijs libellis, nutu, & arte diabolica conſcriptis denigrare: quæ licentia dicendi vna ex potiſſimis cauſis extitit, quòd libet Coriolani per Sixtum Quartum, & Innocentium Octauum fuerit ſuſpenſus. Viderim etiam Conſilium quoddam trium Excellentiſſimorum Salmanticenſis Academiæ Doctorum, & Canonici iuris interpretum, quorum ſunt nomina DD. Ilephōſus Guillenen. della Carrera apud Salmanticenſes Primarius Iuris Canonici interpres, Ioannes Balboa Morgoueia Proprietarius Decretorum interpres, Martinus de Bonilla Veſperarius interpres iuris Pontificij, quod Conſilium ad fauorem Io. Marquez Salmanticæ typis editum Romam tranſmiſſum eſt anno 1620. & per Romanam Curiam vulgatum, in quo præfati excellentiſſimi viri ex Coriolano haurientes inter alia hæc ſcripſerunt: *Ratio eſt manifeſta, quia Summus Pontifex prædictis literis non prohibet in vniuerſum ſimplicem etiam aſſertionem alterius partis, eiuſq; confirmationem, ſed turbulentas, & periculoſas altercationes plenas leuitatis, & ineptiarum, quæ iurgijs, & ſcandalis viam aperiunt. Tales fuerunt diſputationes Dominici Taruiſini, & Euſebij Mediolanenſis canonicorum regularium, aduerſus quos Ambroſius Coriolanus Generalis Auguſtinianorum edidit Apologiam ad eundem Sixtum Quartum ſub hoc titulo: Reſponſio ad maledicta Canonicorum Regularium Congregationis Friſonariæ. Et ſtatim in limine: Huius dicendi generis Beatiſſime Pater hęc mea cauſa eſt, quòd ſuperioribus diebus Canonici aſſerti regulares Congregationis Friſonariæ, & ex his maximè quidam Dominicus Taruiſinus, deinde Euſebius Mediolanenſis, nec Deum timentes, nec homines reuerentes, quàm ſtolidiſſimis auſis conati ſunt hunc tuum, ac ſanctæ Matris Eccleſiæ peculiarem Ordinem polluto, laceratiſſimoq; ore, ac infamatorijs libellis nutu, diabolicaq; arte conſcriptis denigrare. & talis fortaſſe fuit eiuſdem Coriolani Apologia, cuius etiam occaſione prædicta litera Apoſtolica ab eodem Sixto Pontifice Maximo emanarunt.* Quibus in verbis, pace illorum excellentiæ, modum grauiter exceſſerunt: nam vel libellos Dominici Taruiſini, & Euſebij Corradi viderunt, vel non viderunt. Si non viderunt, nimiùm credulos in ſuis conſilijs ſeſe præſtiterunt, ad ſolam relationem vnius partis, altera parte inaudita, tam religioſos, doctos, & ſuorum temporum præclariſſimos viros, quales Dominicus Taruiſinus, & Euſebius Corradus extiterunt, ſolo teſtimonio Coriolani fulti, leues, ineptos, iurgiorum, & ſcandalorum autores, & ſatores in eo conſilio vocantes. Debuerant enim Doctiſſimi Senecæ monitum præ oculis habere, in ſua Medæa ſcribentis: *Qui ſtatuit aliquid parte inaudita, æquum licèt ſtatuerit, haud tamen æquum eſt.* Si autem eorum libellos viderunt, & legerunt, certè in ſuis conſilijs minùs cauti fuerunt. nam vt demus, Euſebium æſtu in contradicendo nimiùm incaluiſſe, tamen Dominici libellus ne iota vnum habet, quod leuitatis, aut maledicentiæ notari poſſit. vterque verò tam ſolidè, & neruosè rem agit, vt mihi nullatenus dubium ſit, iſtos excellentiſſimos Iuriſconſultos, ſi ſemel eorum libros legerint, illico palinodiam cantaturos.

V. HIs prænotatis ad probationem illam, ex varijs picturis depromptam, in quibus B. Auguſtinus cuculla nigra, & cingulo coriaceo redimitus videtur, reſpondeo, ex eiuſmodi picturis, & imaginibus nullatenus probari intentum. Primò quòd rudes ſint, & pro voluntate efficta. alioquin aſſeramus, Beatum Auguſtinum in Eccleſia cum Sacra faceret, ac diuinis intereſſet, cucullam ſuper pluuiale tuliſſe: quia Venerandi Eremitæ illum cum mitra, & pluuiali, & cuculla, ſeu capucio deſuper extenſo paſſim, & in omnibus angulis pingunt contra ſacros ritus in toto Chriſtianorum orbe receptiſſimos. Secundò, quia ſi antiquitate picturarum res decernenda eſſet, poſſemus nos multò vetuſtiores producere, cum multas Eccleſias in toto orbe antiquiſſimas ante quingentos, ac ſexcentos annos oſtendere valeamus, cum imagi-

nibus

Digitized by Google

nibus B. Patris Auguſtini veſtibus clericalibus induti, antequam de Eremitarum Ordine verbum haberetur. Tertiò, quia imagines, quas arguentes pro antiquiſſimis nobis venditant, recentes ſunt, & ferè in omnibus locis allegatis vetuſtiores oſtendere poſſumus, In quibus B. Auguſtinus vel Pontificali, vel Clericali, non autem monaſtico habitu indutus cernitur. Quod ne gratis dicere videamur, ſingulas eiuſdem argumenti particulas ponderemus. Primò igitur dico, ſalſum eſſe, quod inquit Coriolanus, reperiri eiuſmodi imaginem in Eccleſia, ſiue Palatio Lateranenſi, in Sacello Pontificio; nam in Eccleſia Lateranenſi nulla imago Diui Auguſtini cum cuculla reperitur, præter illam, quæ picta eſt ſub Clemente Octauo. E contrario verò in eadem Lateranenſi Eccleſia in Ciborio ſuper altari SS. Apoſtolorum erecto, ex parte, quæ ad Auſtrum vergit, & reſpicit altare, vbi Sanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum ſeruatur, cernuntur imagines quatuor Doctorum Eccleſiæ, inter quos eſt B. Auguſtinus cum mitra, & pluuiali, & rochetto, & veſte canonicorum regularium. Hæc autem imago ante annos 250. ſub Vrbano V. vel Gregorio XI. eſt facta, quo tempore in Eccleſia Lateranenſi canonici regulares non erant: ne quis illorum conſilio eam factam affirmet. De Palatio verò Lateranenſi, etſi nihil certi affirmare auſim, quòd vetus illud Palatium ſolo æquatum fuerit, & quod nunc cernitur, nuper ſit à fundamentis ſub Sixto V. erectum: tamen mihi certiſsimum eſt, aut nullam talem imaginem, aut admodum recentem, induſtria, vel importunitate Sacellarij Pontificis, qui eſt ex Ordine Eremitarum, admiſſam. E contrario verò extitiſſe in eodem Sacello Pontificio ab antiquiſsimo tempore Imaginem B. Patris Auguſtini cum habitu canonicali, fidem facit exemplũ ab eodem Sacello Pontificio extractũ, & typis æneis cuſum, quod nõ ſolùm per Italiam, ſed per Gallias, & Germaniam circumfertur, in quo Diuus Auguſtinus videtur cum mitra, & pluuiali, & ſub pluuiali habens ſuperpelliceum, cum manicis latiſsimis, & ſub ipſo ſuperpelliceo rochettum cum manicis ſtrictis vſque ad mediam tibiam protenſum, cum vno canonico ante ſe genibus flexo, cui vna manu benedicit, & altera cor ſagittis vulneratum geſtat, Baculum paſtoralem tenens, cum inſcriptione: D. *Aurelij Auguſtini Hipponenſis Epiſcopi, & Eccleſiæ Doctoris genuina effigies, ad exemplar, quòd eſt Romæ in Sacello Pontificio. obijt anno 430.* Hoc exemplum recuſum nuper fuit Leodij 1616. Eodem modo de imagine in Eccleſia D. Petri exiſtente dicendum: nam vetuſta Baſilica penitùs deſtructa: quæ nunc cernitur, nuper fuit exſtructa, vbi nulla imago B. Auguſtini cum nigra cuculla apparet. In Baſilica verò ſanctæ Mariæ Maioris olim erat imago D. Auguſtini cum habitu canonicali, vt Iacobus Vuimphelingius in lib. de Integritate cap. 32. à Molano citatus ſcripſit ante annos 120. ex Cardinali Bellarmino in libro de Scriptoribus Eccleſiaſticis, quæ nunc etiam ibi cernitur in maiori abſida dictæ Eccleſiæ Orientem verſus, licèt renouata, ad antiquam tamen formam imaginis prioris.

Secundò dico, de alijs imaginibus in Eccleſia ſanctæ Sophiæ Conſtantinopolis nihil poſſe conſtare: in ciuitate verò Lucenſi poſſe canonicos regulares antiquiores imagines D. Auguſtini cum habitu canonico monſtrare, ſicut habent Eccleſias antiquiores, ac inter alias Eccleſiam ſancti Frigdiani ante Beati Gregorij tempora exſtructam: alias verò tum in Epiſcopatu Lucenſi, tum in Piſano, Senenſi, Florentino, Papienſi, & Mediolanenſi recentes eſſe, nec arguentem illarum antiquitatem probare, quod facere debuerat, vt ratio intentum probaret. non enim eſt quæſtio, an eiuſmodi Auguſtini imagines cum habitu monaſtico reperiantur: ſed an ſint antiquiores ducentis, vel ad ſummum trecẽtis annis: hoc enim eſt, quod negamus, nec arguens probauit. Sed dicit Coriolanus, ſanctum Galdinum Mediolani Archiepiſcopum eiuſmodi imaginem locauiſſe ſuper portam Cumanam ante annos quadringentos. Sed hoc non probat: aliud enim eſt, Beatum Galdinum eo tempore muros Ciuitatis reparandos curauiſſe, aliud Auguſtini imaginem cum illo habitu ibi tunc poſitam fuiſſe: & licèt de primo conſtet, non tamen de ſecundo. At producit Coriolanus Authenticum inſtrumentum manu publici Notarij roboratum, quo oſtenditur, Templum D. Marci ante annos quingentos erectum Venetijs, ac in eo locata ſimulachra quatuor Eccleſiæ Doctorum, & inter illa ſimulachrum D. Auguſtini cum habitu Eremitico, ſeu cuculla. Tenor inſtrumenti eſt: *In Chriſti nomine amen. Anno natiuitatis eiuſdem milleſimo quadringenteſimo ſeptuageſimo ſeptimo indictione decima, die verò quartadecima menſis Iuly. hæc ſunt quædam digna memoriæ, quæ ex quibuſdam Annalibus, ſeu Chronicis ciuitatis excellentiſſimæ Venetiarum collecta ſunt, ad inſtantiam Reuerendiſſimi Patris Sacræ Theologiæ profeſſoris Magiſtri Ambroſij de Cora Generalis Ordinis Fratrum Eremitarum ſancti Auguſtini, qui quidem Dominus Generalis præſentibus teſtibus infraſcriptis me Notarium rogauit, vt hoc publicum inſtrumentum conficerem. Digna memoriæ hæc ſunt, quòd anno Domini 1094. ſuperbum, ac præcellentiſſimum Templum D. Euangeliſtæ Marci miro artificio, mirabiliquè textura manu artificum confectum ædificatum fuit, & ex illo tunc, ſicut eſt manſit, ac ſtetit, ſupra quod quatuor Eccleſiæ Doctorum ſtatuæ, ſeu ſimulachra fuerunt erecta, inter quæ eſt ſimulachrum omnium parentis Doctorum Auguſtini cum cuculla ſeu cappa ſubtus, cum pluuiali, & caputeo deſuper, vt expreſsè indutum apparet, ac etiam vt ego ipſe Notarius vidi, & perſpexi, qui vt hoc Inſtrumentum conficere poſſem, ad hanc ſtatuam videndam perſonaliter acceſſi, &c.* Reſpondeo, ex hoc publico inſtrumento nihil haberi, quod Coriolani cauſam in hac parte iuuare poſſit. Primò quia non dicitur, cuius Autoris fuerint illi Annales, ſiue Chronicæ, ex quibus illa memoria digna Notarius extraxit, vt de illius fide apud poſteros

con-

conſtare poſſet. Quid enim ſi notarius ex falſis & fictis Annalibus ſiue Chronicis illa excepiſſet? Secundò, quia in inſtrumento multa ſunt ambiguè dicta, quæ in vno ſenſu ſunt vera, in altero falſa. Nam cum dicit, anno 1084. Templum D. Marci ædificatum, hoc duobus modis intelligi poteſt, vel quòd eo anno fuerit inchoatum, & hoc vt verum admittimus; vel quòd eodem anno fuerit perfectum cum omnibus ornamentis, cum quibus modò cernitur, & hoc apertiſſimè conſtat eſſe falſum, & nihilominus hic eſt punctus, circa quem cardo vertitur. Iacobus Philippus Bergom. lib. 12. ſub anno 1082. dicit: *Demùm hic Princeps inter cætera ſua monumenta templum Diui Marci conflagratum inſtaurare fecit.* Non igitur illo anno fuit templum D. Marci ędificatum, vt iſti Annales dicunt. Similiter cum dicit, & ex illo tunc, ſicut eſt manſit, & ſtetit, verba de parietibus intelligi poſſunt, & veruſt dicit, vel de ornamentis ſtatuarum, & ſimilium, & hoc conſtat falſiſſimum eſſe, nam ſimulachra equorum ſupra portam maiorem poſita, longè poſtea ibi locata ſunt, & idem de ſimulachris Doctorum dicendum, maximè de ſimulachro Beati Auguſtini cum pluuiali, & caputeo deſuper ante annos trecentos nunquam in orbe viſo, quod dubium non eſt, non antea ibi loci poſito, quàm cum Eremitæ Auguſtiniani Ciuitatem Venetorum ſunt ingreſſi, quod circa annum 1320. ſub Andrea Dandulo accidit.

Idem protſus dicendum de alijs ſimulachris, & imaginibus, quæ Cornelius Lancillottus, Ioannes Marquez, & alij recentiores producunt. Nam quod de lamina ærea in fundamento domus Hipponenſis Ciuitatis teperta ſatetur, apocryphum omnino eſt, nec fide dignum: quia nec numen, nec tempus inuentoris, & inuentionis illius laminæ ſignatur, nec etiam nomen illius Neapolitani, qui eam Cardinali Seripando obtulit, & potuit quis vel ad pecunias lucrandas, vel amicitiam cum illo Cardinali, qui etat Ordinis Eremitarum ineundam, illam finxiſſe, quemadmodum conficti ſunt ſermones ſub nomine Beati Auguſtini ad Eremitas, & Ambroſij de baptiſmo Auguſtini, & alia de quibus ſupra dictum fuit, ſed eſto lamina illa in fundamentu alicuius dumus Ciuitatis Hipponenſis inuenta eſſet, quemadmodum Marquez aſſerit, non ob hoc probaretur illius intentum, cum nulla in ea eſſet inſctiptio, ex qua conſtare poſſet, illam potiùs D. Auguſtini, quàm alterius cuiuſquam fuiſſe · & poterant illæ imagines aliquos monachos Africanos, aut Hiſpanos retuliſſe ex illis antiquis, qui partes Africæ olim incolebant. Parem fidem faciunt imagines illæ monachorum in libro Arabico repettæ, nam in eo libro nun legitur notatus locus, neque tempus, nec Princeps, nec aliæ circunſtantiæ perſonarum, ex quarum obſeruatione iudicium de Hiſtorijs veris, & fictis potiſſimùm fieti conſueuit; neque illius interpretes concotdes fuerunt, vt hariolari, & diuinare oporteat in hiſtoriæ ſenſu eruendo. Et potuerunt monachi in eo libro depicti exploratores Regum Hiſpaniarum, aut Luſitanorum fuiſſe, ſub habitu monachorum ad illas Regiones miſſi, aut viri Religioſi ob Epiſcopis Luſitanis ad Euangelium illis gentibus prædicandum, deſtinati.

Quod attinet ad imaginem Beati Auguſtini in fronte operum Diui Auguſtini editionis Plantinianæ, leuiſſima eſt coniectura, quæ ex illa accipitur, nam Cenſores Louanienſes de veris, & falſis libris ſub Auguſtini numine editis cenſuerunt, non de imaginibus, quibus typographi libros exornare deberent. Eiuſdem ponderis eſt imago depicta in libro in Bibliotheca Vaticana ſeruato, cum non conſtet de certo tempore, quo aut imago illa picta fuit, aut liber ſcriptus, aut ibi poſitus, & certum ſit, Bibliothecam Vaticanam ſub Bonifacio Nono primùm fuiſſe conſtructam. De imagine quoque picta in templo Diui Marci Venetiarum idem dicendum: nam etſi templum illud circa ann. 1084. exſtructum, ſeu potiùs reparatum fuerit, non tamen neceſsè eſt, omnes illius imagines paris eſſe antiquitatis. De imagine autem in noua Bibliotheca per Sixtum Quintum erecta nihil dicimus, neque de alia ſupra ſepulchrum Eugenij Quarti in templo Sancti Saluatoris Vrbis Romæ. Solum reſtat de imagine in Aula Conſiſtoriali Papiæ poſita, & de ſtatua in Eccleſia Metropolitana Mediolanenſi aliquid breuiter dicendum.

ET quidem quod attinet ad imaginem Diui VI.
Auguſtini in Aula Conſiſtoriali Palatij Papienſium, nego illam vetuſtiſſimam eſſe, cum illius antiquitas centeſimum, & vigeſimum annum non excedat. Habeo illius inſcriptionem ſiue ſubſcriptionem, quæ rei fidem adhibet, ea talis eſt: *Anno M. D. III. Vrbe noſtra peſte ſæuiſſima afflicta, deſperato, irritoq; humano auxilio, Cæleſti protector, Auguſtino duodeuiginti faces albas quotannis oblaturi, nuncupato voto ſalubrem ſtatum impetrauerunt.* Sed quod rem peſtringit, habeo, qui probent Ciues Papienſes ante annum 1488. Beatum Auguſtinum in publicis vexillis Canonicali habitu indutum pinxiſſe. Nam vexillum publicum, quouſque ad illum annum in publicis proceſſionibus vti conſueuerant, & quod vſq; in hanc diē in quadam camera Palatij Epiſcopalis Ciuitatis Papienſis aſſeruatur. Et illius exemplum ex originali fideliter extractum in Sacriſtia Canonicorum Regularium Sancti Petri in Cœlo aureo cernitur, vt authentico inſtrumento per manum Iulij Cæſaris de Pellizonibus ciuis Papienſis publici notarij, & Curiæ Epiſcopalis Papienſis Cancellarij, rogati ſub die 4. Auguſti anni 1616. probatur) ipſum Auguſtinum pluuiali crocei coloris, & mitra redimitum refert, necnon tunica linea rochetto nuncupata, & altera tunica longiori alba ſub rochetto indutum. Quæ verò cauſæ ipſos ciues Papienſes impulerint, vt Sanctum Auguſtinum, quem Clericalibus indutum ſemper coluerant, clericali habitu ſpoliare, & nigram cucullam induere voluerint, diuinare non poſſum, nec volo.

Demùm

VII. DEmùm circa ſimulachrum Diui Auguſtini in Eccleſia Mediolanenſi locatum, nego primum ſimulachrum ducenteſimum antiquitatis annum habuiſſe, nego etiam Alexandrum Sextum eiuſmodi ſimulachrum cum cuculla monaſtica reficiendum præcepiſſe, vt veri habitus Diui Auguſtini monumenta inſtauraret, quemadmodum de ſuo arguens affirmat, ſed quòd priori ſimulachro diruto, cum ſuper habitu, cum quo nouum ſimulachrum reficiendum eſſet, inter Canonicos Regulares, & Eremitas Auguſtinenſes controuerſia oriretur, eam Summus Pontifex ſic iuſtè dirimendam cenſuit, vt cum priori habitu ſimulachrum illud reſtauraretur. Quod ne me de meo dicere ſuſpiceris, & vt tam de antiquitate prioris illius ſimulachri, pro quo renouando tantoperè ab Eremitis certatum eſt, quàm de cauſis, quæ Summum Pontificem ad præfatum decretum condendum mouerunt, apud poſteros fide certiſſima deinceps conſtare poſſit, ecce tibi ipſiuſmet Pontificis edictum ab eiſdem Venerandis Patribus Eremitis acceptum, & fideliter redditum, huius, qui ſequitur tenoris.

Alexander Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei *venerabili fratri Guidoni Archiepiſcopo Mediolanenſi ſalutem, & Apoſtolicam benedictionem. Iuſtis petentium votis, per quæ ſcandalis obuiatur, ac perſonarum quarumlibet, præſertim ſub regulari habitu Altiſſimo famulantium quieti conſulitur, libenter annuimus, atque fauoribus proſequimur opportunis. Exhibita ſiquidem nobis pro parte dilecti filij Mariani de Genezano Ordinis Fratrum Eremitarum Sancti Auguſtini Vicarij Generalis petitio continebat, quod licèt à decem, & octo annis citra quædam imago ipſius Sancti Auguſtini in ſummitate* Eccleſiæ *tuæ Mediolanenſis cum habitu fratrum* Eremitarum *eiuſdem Sancti habita ſuper hac tunc matura deliberatione ſculpta poſita fuerit & vnà cum imaginibus aliorum Doctorum inibi permanſerit: quia tamen ad præſens agitur, quòd illa, & aliæ imagines ibidem exiſtentes propter earum nimiam ponderoſitatem in minori ſtatura reponantur, nonnulli tentant, quod prædicta imago Sancti Auguſtini reincidatur in lapide marmoreo cum camiſia ſine ſcapulari, & corrigia, quod profectò in non modicum dicti Ordinis ſcandalum cederet, & detrimentum. Quare pro parte dicti Mariani aſſerentis aliàs fœl. recordationis Sixtũ Papam Quartũ prædeceſſorem noſtrum ſuperuacuam & pernicioſam contentionem inter dilectos filios Canonicos* Regulares *dicti Ordinis Congregat. Lateran. & fratres Eremitarũ Ordinis, ſuper habitu, & pictura tunc exortas eis, & cuilibet eorum ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ inhibendo, & præcipiendo mandaſſe, vt ab eis penitùs abſtinerent, & ex tunc ampliùs de illis mentionem facere non auderent, per ſuas literas amputaſſe, & penitus extinxiſſe. Nobis fuit humiliter ſupplicatum, vt eidem Ordini in præmiſſis opportunè prouidere de benignitate Apoſtolica dignaremur. Nos igitur, qui de præmiſſis certam notitiam non habemus, huiuſmodi ſupplicationibus inclinati, fraternitati tuæ per Apoſtolica ſcripta committimus, & mandamus, quatenus ſi eſt ita, per te dictam imaginem Sancti Auguſtini, prout priùs ſub eiſdem habitu, modo, & forma reincidi, & deinde in eodem loco reponi facias, nec aliquid deſuper innoues, ſeu per alium innouari permittas: & ſi quid circa dictam imaginem Sancti Auguſtini innouatum eſt, ad priſtinam formam reducas, contradictores per cenſuram Eccleſiaſticam, omni appellatione poſtpoſita compeſcendo. Non obſtantibus præmiſſis, ac conſtitutionibus, & ordinationibus, &c. Datum Romæ apud Sanctum Petrũ, Anno Incarnationis Dominicæ MCCCCXCVI. 18. Nouembris, Pontificatus noſtri anno quarto.*

Caput quadrageſimumſecũdũ.

Cardinalis Baronij ſententia de Auguſtini monachatu reijcitur, & plures eius lapſus in Diui Auguſtini vita ſcribenda reteguntur.

IN recenſendis Doctoribus, qui Monachatui Beati Auguſtini adſtipulantur, multos conſultò omiſimus, tum, quòd recentiores ſint, tum etiam quòd ſolo numero, non autem pondere fidem augere poſſint, nec oporteat iuxta ſententiam Philoſophi libro primo Phyſicarum Auſcultationum, contra quamlibet opinionem ſermonis gratia prolatam diſputare, aut in quauis cauilloſa ratione ſoluenda diutiùs morari. Vnus ſupereſt Illuſtriſſimus Cardinalis Baronius, cuius autoritas in Eccleſia magna eſt, & magni ponderis eſſe debet, qui Diui Auguſtini monachiſmum tam apertè docet, tam efficaciter confirmat, & tot præconijs extollit, vt non leuem temeritatis notam incurrere videri meritò poſſint, qui eius teſtimonium negare, vel eius ſententiæ refragari auſi fuerint. Is tomo quarto ſuorum Annalium ſub anno 391. num. vigeſimotertio, & ſequenti, verba illa Poſſidij expendens: *Factus ergo Presbyter monaſterium intra Eccleſiam mox inſtituit, & cum Dei ſeruis viuere, &c.* In hunc modum de Auguſtini monachatu ſubiungit: *Quòd igitur Sanctus Auguſtinus primus fuit, qui monaſtica vitæ inſtituta inuexit in Africam, eademq; primus ſeruare cœpit, alijſque ſeruanda tradidit, inde accidit, vt Donatiſtæ putarint eiuſmodi vitæ genus ab ipſo fuiſſe excogitatum. Nam ſic ipſe aduerſus Petilianum. Deinceps perrexit ore maledico in vituperationem monaſteriorum, & monachorum, arguens etiam me, quod hoc genus vitæ a me fuerit inſtitutum, quod genus vitæ omnino quale ſit, neſcit, vel potius toto orbe*

nct.ſ-

notiſſimum neſcire ſe fingit. Euexerat ipſe ex Italia eiuſmodi viuendi formam: viderat enim, quod ipſe teſtatur, apud Mediolanenſem ciuitatem nobile monaſterium, conſpexerat & Romæ plura, eaq; peregregia, quæ tanquam beatorum ciuium choros laudauit, quam quidem diſciplinam æmulatus, in Africana Eccleſia quamprimùm inſtituere conatus eſt. Senſit verò his in primis hæreticos aduerſarios, nempe Donatiſtas, de quibus etiam ſuperiùs dictum eſt. Cæterùm iam ante presbyteratum adhuc laicus vnà cum ſuis ſocijs, de quibus diximus, idem vitæ genus in Africa excoluerat apud Tagaſtam: ſed nondum aliquod ab eo inſtructum fuerat monaſterium, cuius erigendi gratia ſe Hipponem contulerat, Hipponenſem ciuem Agentem in rebus, cuius Poſſidius meminit, conuenturus, à quo fuerat accerſitus. At erit iucundius hæc omnia ex ipſomet Auguſtino ad populum pro concione narrante percipere, ait enim. Quærebam vbi conſtituerem monaſterium, & viuerem cum fratribus meis, &c. Et cum huic ſuæ ſententiæ de Auguſtini monachatu Poſſidium ſibi aduerſarium deprehendiſſet, illum obliuionis, & oſcitantiæ accuſans, ſubdit: *Verùm quod dicit Poſſidius, Auguſtinum factum presbyterum monaſterium intra Eccleſiam mox inſtituiſſe, aliter ſe rem habuiſſe, cum præcedens Auguſtini ſermo declarat, tum quæ ſubdit his verbis: Perueni ad Epiſcopatum, vidi neceſſitatem habere* Epiſcopum, *exhibere humanitatem quibuſcunque venientibus, ſiue tranſeuntibus, quod ſi non feciſſem*, Epiſcopus *inhumanus diceretur. Si autem in monaſterio iſta conſuetudo permiſſa eſſet, indecens eſſet: & ideò volui habere mecum in domo Epiſcopi monaſterium Clericorum. Hæc ipſe, quibus declaratur, non niſi facto ipſo* Epiſcopo *accidiſſe, quod ait Poſſidius, conſtruxiſſe ipſum monaſterium intra* Eccleſiam. *vt ex his videas, duo ab eo erecta fuiſſe* Hippone *monaſteria, alterum, cum adhuc presbyter eſſet, in horto: alterum verò, cum factus eſt* Epiſcopus, *in ipſa epiſcopali domo, quæ inhærens eſſe ſolet* Eccleſiæ, *&c.*

II. Fateor equidem, tanti viri autoritatem tum apud omnes, tum apud me ipſum maximi eſſe, & æſtimari. Verùm non tanti, vt ob illam ſanctiſſimæ veritati primas non cõcedamus: aut etiam ab iniuria, ſi eam læſam offenderimus, non pro viribus tueri debeamus: ac in ijs præſertim, in quibus, vel ob communem naturæ imbecillitatẽ, propter quam nullus abſque ſpeciali Dei auxilio ſupernaturali non mentitur, vt Apoſtolus ad Romanos 3. ait: *Eſt autem Deus verax; omnis autem homo mendax; ſicut ſcriptum eſt, vt iuſtificeris in ſermonibus tuis, & vincas cum iudicaris*: vel ob rei tractandæ amplitudinem, & hiſtoriæ multiplicitatem, ac varietatem, talis, ac tantus vir manifeſtè lapſus deprehenditur, inter quæ primum locum ſibi vendicat hiſtoria, quam exarauit de vita, & rebus præclarè geſtis D. Auguſtini.

Notabo hic breuiter, & fideliter illius in vita B. Auguſtini deſcribenda aſſertiones, quæ cum veritate minùs conſiſtere videntur: ac exinde quid, vel quantùm illius autoritas valeat ad Auguſtini monachatum probandum, ſaniori conſilio præditis decernendum relinquam. Primus igitur huius viri lapſus fuit, quòd apocryphas hiſtorias Sigiberti, & autoris ſermonum ad Eremitas, cum alijs minùs oculatis ſecutus, dixit in Martyrologio primùm edito, beatum Auguſtinum anno ætatis ſuæ trigeſimo, ſacro baptiſmate regeneratum. Verùm à Georgio Vedano Vercellenſi Congregationis noſtræ olim Abbate Generali de ſuo errore teſtimonijs apertiſſimis eiuſdem Diui Auguſtini libro tertio de Academicis capite vigeſimo, & libro ſecundo Soliloquiorum, capite 10. certior factus, cum in dictis locis fateatur Auguſtinus, ſe quando illa ſcribebat, in annis triginta tribus extitiſſe, & in primo libro Retractationum capite ſecundo, & quarto, dicat, ſe illos libros adhuc Cathecumenum ſcripſiſſe, in ſecunda editione Martyrologij errorem correxit, & ſub die quinta Maij pro anno trigeſimo annum trigeſimum tertium reſtituit, quod etiam in Annal. tomo 4. ſub anno 388. num. 71. notauit.

Verùm vt eſt magnorum ingeniorum conditio, proprios errores aut non facilè agnoſcere, aut rarò fateri, vt primum hunc errorem corrigeret, vel excuſaret, alterum addidit. Nam to. 4. ſub anno tercenteſimo octuageſimo octauo, nu. 71. ita ſcribit: *Hoc ipſo anno Paſchali tempore contigit baptiſmus Magni Patris Auguſtini, de quo nobis agendum eſt. Ac primùm, quæ ſunt temporis, elucidanda erunt, cuius quidem exactiùs diſquiſiuimus rationem in noſtris notis, illis tamen poſteriùs editis, nempe Plantinianis typis, in quibus errorem illum emendauimus prioris editionis, in quem incauti ob textum eiuſdem ſancti Auguſtini deprauatum impegimus. Quod enim, dum ipſe agit de obitu matris ſuæ, dicat:* Ergo *die nono ægritudinis ſuæ, quinquageſimo & ſexto anno ætatis ſuæ, trigeſimo, & tertio anno ætatis meæ, anima illa religioſa, & pia corpore ſoluta eſt, quòd contigit, vt dicemus, anno ſequente menſe Maij, ſi verum eſt, quod ibi dicitur, ipſum fuiſſe tunc annorum triginta trium, vtique dicendum erat, anno trigeſimo ſecundo baptizatum, conuerſum verò trigeſimo. Verùm ille corrigendus eſt textus, vt loco trigeſimi tertij ponendus ſit annus trigeſimus quintus, idque ex alijs Auguſtini locis, vt in primis, cum ita ait libro tertio contra Academicos, cum trigeſimum tertium ætatis annum agam, &c.* Verùm erraſſe in hoc Baronium, & illius textum, non autem Auguſtini corrigendum eſſe, præter vnanimem concordiam omnium exemplarium, ſiue exemplorum eius libri, quotquot videre potuimus, ſiuè typis edita, ſiue manuſcripta, in quibus ſine vlla hæſitatione, aut litura 33. annus ætatis Auguſtini notatur, non 35. præter hoc inquam, duplici alia ratione ex ipſius Auguſt. & Poſſidij verbis deducta euidenter demõſtro. Primò fatetur Aug. lib. 9. Cõfeſſ. c. 6. ſecũ baptizatũ illius filium Adeodatũ ann. 15. eũ verò mortuũ in Africa

M cum

cum eſſet in annis ſexdecim. Siue ergo baptizatus fuerit Auguſtinus anno ætatis ſuæ 33. ſiue trigeſimo quarto, poſt integrum annum ſuam profectionem in Africam tandiù diſtuliſſe non potuit, vt inter illius baptiſmum, & mortem matris integer annus, & ampliùs intercederet (poſt cuius etiam obitum non eſt dubium, illum Romam reuerſum, ibique nonnullos menſes ſubſtitiſſe) ſi anno ſequenti cum puero Adeodato in Africa fuit conſtitutus. Secundò Poſſidius ait, Auguſtinum annos ſex, & ſeptuaginta vixiſſe, ac ex illis ad quadraginta in Clericatu, & Epiſcopatu, & ante Clericatum tribus annis vixiſſe cum ſuis amicis apud agros proprios in Tagaſtenſi Comitatu. quare cum Auguſtinus anno ætatis ſuæ trigeſimo tertio baptizatus fuerit, aut ſecundum Baronium trigeſimo quarto, & anni triginta tres iuncti alijs quadraginta & tribus, integrum numerum ſeptuaginta & ſex annorum perficiant, illi duo anni, quos ſuperaddit Baronius, dum vult pro anno ætatis beati Auguſtini trigeſimo tertio ponendum trigeſimum quintum, redundant; & vel delendi, vel delendus Poſſidius, qui capite trigeſimo primo ſcribit: *Sanè ille ſanctus in vita ſua prolixa pro vtilitate, ac fœlicitate Sanctæ Eccleſiæ Catholicæ diutiùs condonata vixit annis ſeptuaginta ſex*. Et pro annis 76. ponendi anni 78. aut delendus ipſe Baronius. Vter illorum corrigendus ſit, prudentes iudicent.

IV. Tertius lapſus fuit, quia putauit, & aſſeruit, beatum Auguſtinum non anno ætatis ſuæ trigeſimo tertio, ſed trigeſimo quarto baptizatum: quem errorem ex alio errore hauſit, dum credidit, beatum Auguſtinum ante idus Nouembris, qui illius dies natalitius fuit, libros de Academicis abſoluiſſe. Cum enim dicat beatus Auguſtinus in fine tertij libri de Academicis, ſe, cum illum abſolueret, in annis triginta & tribus conſtitutum, quo tempore nondum baptizatus fuerat, ſi liber ille ante idus Nouemb. fuit abſolutus, neceſſariò ſequitur, illum anno ætatis ſuæ non trigeſimo tertio, ſed trigeſimo quarto baptizatum. Hanc rationem illemet tum in notis ad Martyrologium, tum in Annal. tomo quarto, loco proximè citato ſic explicat: *Cum igitur fateatur, ſe annorum fuiſſe triginta trium, cum ſcriberet contra Academicos, atque æquè conſtet, eos ab ipſo elaboratos libros, cum Mediolani adhuc Catbecumenus eſſet, id quidem ipſo teſtante, & ante menſem Nouembris, quod ipſe, etiam demonſtrat, dum ait, illos ſcriptos eſſe, antequam ſcriberet de Vita Beata, quam ſcriptionem habebat præ manibus, vt ex ipſo apparet, eo anno tempore natalis ſui idibus Nouembris, vtique aſſirmandum eſt, eos anno ſuperiori ab ipſo fuiſſe conſcriptos in fine anni trigeſimi tertij ſuæ ætatis, quo pariter anno idibus Nouembris inchoaretur trigeſimus quartus. Cum verò ex verbis Poſſidij teſtificatione liqueat, ipſum baptizatum eſſe Paſchali tempore, vtique etiam dicendus erit non anno ſuperiori, ſed præſenti anno dicto tempore ſacro baptiſmate initiatus fuiſſe*. Verùm & in aſſertione temporis baptiſmi Auguſt. & in fundamento ipſius aſſertionis apertè lapſum Baronium videbunt, qui verba Aug. legerint, quæ ille ſcribit in eodem libro de Beata vita, nec non in 1. lib. Retract. cap. 2. nam in lib. de Beata vita in principio fatetur Aug. ſe occaſione diei natalis ſui, qui inciderat idibus Nouembris, librum illum ſcripſiſſe: *Idibus*, inquit, *Nouembris mihi natalis dies erat. poſt tam tenue prandium &c.* Verùm in primo Retractationum capite ſecundo eundem librum recenſens ait: *Librum de Beata vita non poſt libros de Academicis* (nota verba) *ſed inter illos, vt ſcriberem contigit. Ex occaſione quippe ortus eſt diei natalis mei, & tridui diſputatione completus, ſicut ſatis ipſe indicat*. Ergo ſi liber de Beata vita non poſt abſolutos libros de Academicis, ſed inter illos ſcriptus fuit idibus Nouembris, qui dies natalis ipſius Diui Auguſtini fuit, cum in fine librorum de Academicis fateatur Auguſtinus, quando librum illum abſoluebat, ſe in annis triginta tribus fuiſſe, per neceſſariam, & ineuitabilem ſequelam deducitur, quando ſcripſit librum de Beata vita, non annum ætatis trigeſimum quartum, ſed trigeſimum tertium inchoaſſe: & cum liqueat non ſolùm ex Poſſidij teſtificatione, ſed ipſiuſmet Auguſtini confeſſione, lib. 9. Confeſſ. cap. 6. illum tempore Paſchali proximè ſequenti ſacro baptiſmo initiatum, neceſſariò etiam ſequitur, illum anno ætatis ſuæ trigeſimo tertio non trigeſimo quarto, vt vult Baronius, baptizatum. Quod ex temporum ſupputatione proximè facta confirmatur: quia ſi anno trigeſimo quarto, non autem 33. fuit baptizatus, totus decurſus vitæ illius erit annorum ſeptuaginta & ſeptem, non autem ſeptuaginta, & ſex. Nam ex Poſſidio habemus, illum in Africa baptizatum annis quadraginta tribus vixiſſe, ſcilicet in clericatu quadraginta, & laicum annis tribus. Et ad omnem dubitationem tollendam, vt videas, Baronium quoad hoc in meridiana luce offendiſſe, vide, quæ ille ſcribit ſuprà ſub anno tercenteſimo ſeptuageſimo ſeptimo, numero ſeptimo, vbi fatetur, beatum Auguſtinum natum anno Chriſti tercenteſimo quinquageſimo quinto, Idibus Nouembris, & numera vſque ad annum tercenteſimũ octuageſimum octauum, quo anno tempore Paſchali ille dicit, Beatum Auguſtinum fuiſſe baptizatum, & videbis, non potuiſſe eo tempore eſſe in annis triginta quatuor, ſed ſolùm triginta tribus: nam ab anno quinquageſimo quinto die decima tertia Nouembris, vſque ad annum octuageſimum octauum die quinta Maij, non anni triginta quatuor, ſed ſolùm triginta & tres inchoati intercedunt.

V. Quartus eius lapſus fuit, quòd in Martyrologio Romano ab illo recognito ſub die quinta Maij in fine ſcripſerit: *Mediolani ſancti Gerontij Epiſcopi. Ibidem conuerſio ſancti Auguſtini Epiſcopi, & Eccleſiæ Doctoris, quem beatus*

Am-

Ambroſius Epiſcopus fidei Catholicæ veritatem docuit, & hac die baptizauit. In quem errorem neſcio quomodo labi potuerit vir doctiſſimus, non ſolùm in Eccleſiaſtica hiſtoria verſatus adeo, verùm etiam de Theologia optimè meritus. Certùm enim eſt, Beatum Auguſtinum tempore Paſchali ritu ſolemni, qui tunc in Eccleſia ſeruari conſueuerat, baptizatum fuiſſe, quod colligitur non ſolùm ex Poſſidio dicente: *Vt appropinquantibus diebus ſanctis Paſchæ ſalutis aquam perciperet*. Sed eodem Auguſtino ſcribente lib. 9. Confeſſ. cap. 6. *Inde, vbi tempus aduenit, quo me nomen dare oporteret, relicto rure, Mediolanum remeauimus*. Nam qui tempore Paſchali baptizandi erant, ante mediam quadrageſimam nomina dabant, quibus datis, Catechiſmi fiebant, ac exorciſmi, quibus peractis, ſabbato ante Dominicam Reſurrectionis viuificæ baptizabantur. Eratque mos Eccleſiæ tantò rigore ſeruatus, vt nullus excepto caſu neceſſitatis, extra tempus Paſchæ Dominicæ Reſurrectionis, vel Pentecoſtes lauacro ſalutifero ablueretur, vt ſecùs facientes acriter corriperentur, quemadmodum Cardinalis Bellarminus lib. de Bapt. c. 16. ex varijs Summorum Pontificum decretis adnotauit, & colligitur ex ipſomet Aug. de Cur. pro mor. agēda c. 12. Quæ cum ita ſint, vbi quæſo inuenit Baronius, aut quiſquis illius cauſam tueri velit, diem ſabbati proximè præcedentis feſtum Dominicæ Reſurrectionis, aut etiam Pentecoſtes, in quintum diem Maij vel incidiſſe, vel incidere vnquam poſſe, vt dixerit B. Auguſtinum eo die, ſcilicet 5. Maij à B. Ambroſio baptizatum? non ergo 5. die Maij baptizatus fuit, ſed 8. Aprilis, vt ſupra dictum fuit.

VI. QVintus eiuſdem viri lapſus fuit, quòd dixerit eodem tom. 4. Annal. ſub anno 388. nu. 71. & ſub anno 389. num. 1. Beatam Monicam non ſolùm non eodem anno defunctam, quo Auguſtinus fuerat baptizatus, ſed anno ſequenti, die quarta Maij, quem errorem eſſe, cohuincitur non ſolùm ex textu ipſius Auguſtini lib. 9. Confeſſ. cap. 11. in fine, vbi fatetur, ſe annorum ætatis triginta trium fuiſſe, quando B. Monica ex hac vita exceſſit, etſi Baronius dicat, textum illum deprauatum, quem tamen ab errore vindicauimus, ſed etiam ex temporum ſupputatione ſæpiùs facta: quia ſi integer annus inter Auguſtini baptiſmum, & matris obitum interceſſit, cum certum etiam ſit, illum poſt obitum matris non ſtatim in Africam profectum, ſed nonnullis menſibus poſtea Romæ commoratum, vt ſtatim dicemus, neceſſe erit dicere, aut Auguſtinum in Africa tribus, & quadraginta annis poſt illius reditum non vixiſſe, aut illius ætatem poſt annum ſeptuageſimum ſextum producere, aut illius baptiſmum ante annum trigeſimum tertium ponere: quæ omnia cum falſa ſint, falſum etiam erit illud ex quo ſequitur, nimirùm B. Auguſtinum integro anno ante obitum matris Monicæ baptizatum.

VII. SExtus eius lapſus fuit, quòd eodem tom. 4. ſub anno 489. in principio docuit, B. Auguſtinum eo anno Romæ hyemaſſe, expectata opportuna, ac tuta nauigatione: poſtea verò ad Oſtia Tiberina deſcendiſſe, inde ſoluturum in Africam: ibi verò aliquantulùm retardatum ſanctæ matris ægritudine, ea verò defuncta, perſoluitq; illi poſtremis pietatis officijs vnà cum ſocijs in Africam nauigaſſe. Nam è contrario eueniſſe, vt Mediolano diſcedens ad Oſtia Tiberina protinùs contenderit: exinde matre defuncta Romam redierit, ibique illa æſtate commoratus fuerit, vſque dum tempus nauigationi opportunum adeſſet, multa B. Auguſtini loca oſtendunt, & in primis illius verba libro nono Confeſſionum capite decimo: *Imminente autem die, quo ex hac vita erat exitura, quem diem tu noueras ignorantibus, &c. illic apud Oſtia Tiberina, vbi remoti à turbis poſt longi itineris laborem inſtaurabamus nos nauigationi*. Nam longum illud, ac laborioſum iter, poſt quod remoti à turbis ſeſe nauigationi inſtaurabant, priùs quàm B. Monica ex hac vita migraret, ex Vrbe Roma nullatenus eſſe potuit, illud enim non longum, nec laborioſum eſt, quod trium horarum ſpatio lintre per profluentem delata ſine vllo prorſus labore conficitur, ſed ex Vrbe Mediolanenſi neceſſariò extitit, vt ſupra cap. 5. dictum fuit. Quod verba illa capite vndecimo eiuſdem libri confirmant, in quibus Beatus Pater Auguſtinus fatetur, anno ætatis ſuæ trigeſimo tertio religioſam, & piam illam animam corpore ſolutam fuiſſe, quod verè dici non poterat, ſi poſt baptiſmum ante ipſius Beatæ Monicæ obitum Romæ hyemaſſent, vt ibidem deduximus. Reuerſum porrò Beatum Auguſtinum in Vrbem poſt matris obitum, ibiq; per aliquot menſes commoratum, oſtendunt primò libri de Moribus Eccleſiæ, & Manichæorum, necnon de Quantitate animæ, Romæ poſt baptiſmum ab illo abſoluti, & libri de Libero arbitrio ibidē inchoati, quorum meminit libro primo Retractationum capite ſeptimo, octauo, & nono: ac deinde illius verba libro tertio contra literas Petiliani capite vigeſimo quinto, quibus dicit, ſe ex Italica peregrinatione poſt Maximi Tyranni mortem Africam repetiuiſſe: nam Maximi Tyranni mortem eodem anno tercenteſimo octuageſimo octauo ſexto Kalend. Septemb. accidiſſe, idem Baronius fatetur ſub anno tercenteſimo octuageſimo nono, numero 1. licèt ibi quoque in errorem labatur affirmans B. Auguſtinum poſt mortem eiuſdem Maximi Romæ hyemaſſe, quod habita ratione temporis, quo poſt reditum ſuum in Africam vixit, nullatenus eſſe poteſt, vt ſæpius dictum fuit.

SEptimus eiuſdē Baronij lapſus fuit in eo, quòd VIII.
Poſſidium oſcitantiæ, & obliuionis redarguit, quòd dixerit, Beatum Auguſtinum factum Preſbyterum intra Eccleſiam monaſterium mox inſtituiſſe: *Aliter enim rem ſe habuiſſe tum præcedens Auguſtini ſermo*, inquit, *declarat, tum quæ ſubdit: Perueni ad Epiſcopatum, vidi neceſſitatem habere Epiſcopum, &c. & ideò volui habere mecum in domo Epiſcopi Monaſterium Clericorum, &c.* Vide obſecro,

M ij

ſecro, quomodo ingenia præclara, dum ſibi ipſis nimiùm placent, in luce meridiana nonnunquam hallucinentur. Poſſidius quadragenarius Auguſtini diſcipulus, omnium eius geſtorum non ſolùm obſeruator, verùm etiam æmulator ſtudioſiſſimus, in re tanti ponderis, quanti erat primi illius monaſterij inſtitutio, ſua nouitate albis calculis ſcribenda, præſertim ſi verum eſt, quod Baronius fatetur, B. Auguſtinum primum fuiſſe, qui monaſticæ vitæ inſtituta inuexit in Africam, obdormiuit adeò, vt memoria lapſus, primi illius monaſterij in horto Valerij inſtituti oblitus, pro illo ſecundum in domo Epiſcopi fundatum poſuerit. Et quam obſecrò ob cauſam? quia inquit, quod factus Presbyter monaſterium intra Eccleſiam mox inſtituit, quod non niſi ipſo Auguſtino facto Epiſcopo accidit: nã primum illud monaſterium non intra Eccleſiam, ſed in horto Valerij fuerat inſtitutum. Sed quæro; num ſecundum monaſterium fuerit inſtitutum intra Eccleſiam? quia ſicut Auguſtinus in illo ſermone non dicit, primum monaſterium fuiſſe inſtitutum in Eccleſia, ſed in horto Valerij: ita nec ſecundum dicit in Eccleſia exſtructum, ſed in domo Epiſcopi: *Volui*, inquit, *habere mecum in domo Epiſcopi monaſterium Clericorum*. Ecce tibi non dicit in Eccleſia, ſed in domo Epiſcopi. Sed reſpondet, illud ſecundum dicitur inſtitutum intra Eccleſiam, quia domus Epiſcopi inhærens eſſe ſoleret Eccleſiæ. At ego dico, quid ſi etiam hortus Valerij Eccleſiæ parochiali inhærebat? nonne pari ratione monaſterium in horto illo exſtructum poterat dici inſtitutum intra Eccleſiam, ſicut etiam illud inſtitutũ in domo Epiſcopi? quæ enim maior erat ratio de vno, quàm de altero, ob quam homo neotericus, qui annis mille, ac ducentis poſt Auguſtinum vixit, qui de rebus geſtis B. Auguſtini eatenus aliquid veri ſcribere potuit, quatenus ei Poſſidius facem prætulit, Poſſidium teſtem oculatum, & quadragenarium in re tanti ponderis, vti mendoſum, & obliuioſum redarguere iure merito potuerit?

IX. OCtauus eiuſdem lapſus, fatetur hic Autor, B. Auguſt. primum fuiſſe, qui monaſticæ vitæ inſtituta inuexit in Africam, ac primus ipſe illa ſeruare cœpit, & alijs ſeruanda tradidit: & tomo ſexto ſub anno quinquageſimo quarto, numero trigeſimo quarto de B. Fulgentio loquens: *Sed unde*, inquit, *huiuſmodi, quam refert, monaſtica inſtitutio fluxit in Africam, ſi rectè memoria tenes, non ab alio, quàm ab ipſo S. Auguſtino, qui eandem ex Romana, & Mediolanenſi Eccleſia primitùs mutuatus in Africam inuexit, atque latiſſimè propagauit. vt planè intelligas, quam S. Fulgentius profeſſus eſt monaſticam regulam, ab ipſo S. Auguſtino deriuaſſe, diuerſique Ordinis ab eo inſtitutas fuiſſe claſſes, aliorum nempè, qui in Ciuitatibus degentes eius eſſent vitæ, atque veſtitus, cuius hic uiues Fulgentium eſſe cultorem*. His, & alijs verbis ex tom. 4. ſuperius narratis hic præclariſſimus, & Illuſtriſſimus Doctor tria dicit, primum, B. Auguſtinum primum fuiſſe, qui monaſticæ vitæ inſtituta inuexit in Africam, quod non eſt vndecunque certum, & conſtans, ſed nunc tranſeat. Secundum, Beatum Auguſtinum duo genera Religioſorum, ſiue Regularium in Africa inſtituiſſe, alterum Clericorum communiter viuentium, & in Ciuitatibus degentium: Alterum Monachorum, qui procul à Ciuitatibus degentes, eius eſſent vitæ, ac veſtitus, cuius Diuus Fulgentius erat. Tertium, hoc genus vitæ monaſticæ Beatum Auguſtinum ab Eccleſia Mediolanenſi, & Romana primitus mutuatum fuiſſe, & in Africam inuexiſſe. Quod euidentiùs declarat ſupra citato tomo quarto, ſub anno trecenteſimo nonageſimo primo, cum ait: *Euexerat ipſe ex Italia eiuſmodi viuendi formam: viderat enim, quod ipſe teſtatur, apud Mediolanenſem Ciuitatem nobile monaſterium, conſpexerat & Romæ plura eademquè peregregia, quæ tanquam beatorum Ciuium choros laudauit: quam quidem diſciplinam æmulatus, in Africana Eccleſia quamprimùm inſtituere conatus eſt*. Hoc autem tertio eius dicto ſtante, vt videas, quæ in ſecundo dicto de Monachis à Beato Patre Auguſtino in Africa inſtitutis à Clericis Regularibus diſtinctis, & in ſolitudinibus degentibus, eius vitæ, & habitus, cuius Fulgentius extitit, ille ſcribit, apocrypha eſſe, & contra expreſſam Beati Auguſtini ſententiam voluntariè dicta, pone tibi ob oculos non alium, quàm ipſummet Beatum Auguſtinum in eo loco, vbi de monaſterijs loquitur, quæ Mediolani, ac Romæ viderat, quæ tanquam beatorum ciuium choros laudauit. Eſt is locus in libro de Moribus Eccleſiæ capite trigeſimo tertio, nam alium inter Beati Patris Auguſtini libros non habemus, præter duo verba, quæ de monaſterio Mediolanenſi ſub Beato Ambroſio nutritore ſcribit octauo libro Confeſſionum capite ſexto. Igitur in dicto libro de Moribus Eccleſiæ Catholicæ videns, Manichæos ſuorum electorum ſimulatam continentiam, & ſanctitatem vanè iactitantes; primùm quidem capite trigeſimo primo, opponit illis perfectam continentiam, & caſtitatem multorum Catholicorum, quibus Manichæi nullo pacto eſſent comparandi: *Iam enim*, inquit, *accipite Manichæi perfectorum Chriſtianorum, quibus ſumma caſtitas non laudanda tantùm, ſed etiam capeſſenda viſa eſt, mores, & continentiam ſingularem: ne vos impudenter iactare apud animos imperitorum quaſi difficillima rerum abſtinentia, ſi quid in vobis pudoris eſt, audeatis*. Exinde quatuor hominum genera inter Catholicos continentiam ſeruantium diſtinguit, quorum primos recenſet Anachoritas, qui ſecretiſſimi penitùs ab omni hominum conſpectu pane ſolo, qui eis per certa interualla temporum affertur, & aqua contenti, deſertiſſimas terras incolunt, perfruentes colloquio Dei, cui puris mentibus inhæſerunt. Secundo loco ponit Monachos, & Cœnobitas, qui plures ſimul in eiſdem domibus habitantes, ſub Decanis, &

Præ-

Præpoſitis, & alijs maioribus degebant, quorum mores, vitamq; eodem planè modo, quo B. Hieronymus, & Caſſinus de Monacbis Aegypti loquentes, deſcribit ibidem cap. 31. quem vide. poſtea cap. 32. tertium genus recolit, nimirum clericorũ, quorum virtus, inquit, eò mihi mirabilior, & maiori prædicatione dignior videtur, quòd difficiliùs eſt, eam in multiplici bominum genere, & in iſta vita turbulentiore ſeruari. tandem cap. 33. quartum genus ponit illorum Chriſtianorum, quorum plurima diuerſoria ſe, Romæ, ac Mediolani vidiſſe fatetur, quæ tanquam beatorum ciuium choros laudat, vt rectè Baronius ſcribit, quorumq; inſtitutum æmulatus in Africam inuexit. De iſtis igitur ſic ſcribit D. Auguſtinus. *Nec ideo tamen laudabile Chriſtianorum genus contempſerim, eorum ſcilicet, qui in Ciuitatibus degunt, a vulgari vita remotiſſimi. Vidi ego diuerſoria Sanctorum Mediolani non paucorum bominum, quibus vnus preſbyter præerat, vir optimus, & doctiſſimus (ecce tibi monaſterium Mediolanenſe, de quo lib. 8. Confeſſ. cap. 6. ſcribit Mediolani poſitum extra vrbis mænia) Romæ etiam plura cognoui, in quibus ſinguli grauitate atque prudentia, & diuina ſcientia præpollentes, cæteris ſecum babitantibus præſunt Chriſtiana charitate, ſanctitate, & libertate viuentibus. ne ipſi quidem cuiquam oneroſi ſunt, ſed Orientis more, & Pauli Apoſtoli autoritate manibus ſuis ſe tranſigunt. Ieiunia etiam prorſus incredibilia multos exercere didici, non quotidie ſemel ſub noctem reficiendo corpus, quod eſt vſquequaque vſitatiſſimum, ſed continuum triduum, vel ampliùs ſæpiſſimè ſine cibo, ac potu ducere, neque boc in viris tantùm, ſed etiam in fœminis, quibus item multis viduis, & virginibus ſimul babitantibus &c.*.

Si hoc quartum inſtitutum illud eſt, quod Auguſtinus Mediolani, ac Romæ didicit, quodq; ipſe primus æmulatus inuexit in Africam, vt Baronius ſemper in boc ſibi conſtans ait, conuincitur planè multipliciter illum decipi. Primò cum dicit, B. Auguſtinum inſtitutum vitæ monaſticæ, quod Mediolani, ac Romæ didicerat, in Africam inuexiſſe: nam iſtud quartum inſtitutum Auguſtinus à monaſtico data opera diſtinguit, vt vides. Secundò cum ait, Auguſtinum duas claſſes inſtituiſſe, alteram clericorum communiter in Ciuitatibus viuentium, alteram monacborum procul à Ciuitatibus degentium, eius vitæ, ac veſtitus, cuius B. Fulgentius erat: nã B. Auguſtinus è contrario ſcribit, illos quidem ab humana conuerſatione remotiſſimos, ſed in Ciuitatibus babitare conſueuiſſe, non in eremo, non in ſolitudine, vt Baronius de ſuo dicit. Tertiò cum ait, Religioſos ad imitationem Mediolanenſium, & Romanorum in Africa inſtitutos, eius vitæ, ac veſtitus fuiſſe, cuius B. Fulgentius fuerat. Vbi enim quæſo boc dicit Auguſtinus? vbi de habitu eorum qui Romæ, aut Mediolani degebant, vel vnum verbum protulit? Hinc ergo videas Baronium, quæ de monachis à B. Auguſtino in Africa inſtitutus in locis à Ciuitatibus longè remotis degentibus, & de illorum babitu ſcripſit, non ex Auguſtino accepta, vt ille innuit, etſi locum non deſignet, ſed contra mentem Auguſtini de ſuo dixiſſe, & recentiores in illius autoritate non adeo firmum præſidium ſibi conſtituere potuiſſe, ad B. Auguſtini monachatum docendum. Dices. Saltem habemus, illud genus vitæ, quod B. Auguſtinus primitùs inſtituit ante Epiſcopatum, non fuiſſe inſtitutum Clericorum, vt Canonici Regulares prædicant, ſed ab illo diuerſum: quandoquidem Auguſtinus dicto libro de moribus Eccleſiæ, quartum illud genus Cbriſtianorum in Ciuitatibus degentium, à Clericis diſtinguit. Reſpondeo, inſtitutum illud à clericali diſtinctum fuiſſe, non vt ſpecies à ſpecie diſtinguitur, quo pacto diſtinguntur clerici, & monachi, ſed vt imperfectum, & perfectum in genere clericorum, & ſicut diſtinguitur collegiũ Canonicorum à ſeminario, vel alijs collegijs, ex quibus ipſi Canonici aſſumuntur, de qua re ſupra dictum fuit.

NOnus eiuſdem Baronij lapſus fuit, cum ait: X.
Quam beatus Fulgentius profeſſus eſt monaſticam Regulam, ab ipſo B. Auguſtino deriuaſſe. Et Beatum Auguſtinum monacbos inſtituiſſe, qui eius eſſent vitæ, & veſtitus, cuius ipſe D. Fulgentius erat, nempe vnica contenti tunica, eademq; zona pellicea conſtricta, quam nec ſoluerent dormituri, illudq; inſtitutum ipſum Auguſtinum in primis coluiſſe: nam vt omittam, Baronium gratis hoc dicere ſine vllo fundamento, & contra ea, quæ Fulgentij diſcipulus de illius monachatu ſcripſit cap. 4. vitæ eiuſdem Fulgentij dicens, illum cuiuſdam Epiſcopi Fauſti nomine in monaſterio ab eodem Epiſcopo inſtituto diſcipulum fuiſſe. Deinde verò Fauſto ex eo loco turbato, ad aliud monaſterium, cui Fœlix Abbas erat præfectus, ſe tranſtuliſſe, ibiq; nonnullos dies duxiſſe. Si B. Auguſtinus eius inſtituti, ac vitæ, & babitus profeſſor extitiſſet, quem B. Fulgentius tenebat, illum vtique in ſede Epiſcopali quadantenus tetinuiſſet. Verùm ſi Auguſtini babitum, & vitæ inſtitutum cum babitu, & inſtituto D. Fulgentij conferas, nihil commune inter illa interceſſiſſe videbis. Sanè B. Auguſtini veſtes, & calceamenta, & lectualia ex moderato, & competenti habitu erant, nec nitida nimiùm, nec abiecta plurimùm, vt Poſſidius cap. 22. ſcribit, menſa illius frugalis, & parca, quæ quidẽ inter olera, & legumina, etiam carnes aliquando propter hoſpites, vel infirmos continebat. Semper autem vinum habebat, cocblearibus argenteis vtebatur. Habitus illius birrum, & tunica linea, quæ in commune, & de communi accipiebat, nec precioſa nimis, nec omninò abiecta, ſed talia, quæ dari poſſent cæteris clericis ſi non babuiſſent, vt illemet ſerm. 2. de communi vita Clericorum ait: Quæ ſi cum babitu B. Fulgentij, & illius vitæ inſtituto ab illius diſcipulo cap. 18. deſcripto conferas, toto cœlo ab inuicem diſtitiſſe videbis. *Suſcepit*, inquit, *B. Fulgentius Epiſcopatum, ſine aliqua ambitione, cum maxima deuotione, manente in contra-*

dictores diuina vltione: nec ita factus eſt Epiſcopus, vt eſſe deſiſteret monachus: ſed accepta Pontificis dignitate, profeſſionis præteritæ ſeruauit integritatem: ſeruata verò profeſſionis integritas plus ornauit Pontificis dignitatem. Nunquam denique preciosa veſtimenta quæſiuit, aut quotidiana ieiunia prætermiſit, aut conditos ſuauiter cibos, vel inter hoſpites manducauit, aut diſcumbendo ſaltem requieſcere, & reſoluere rigidum propoſitum voluit: ſed vna tantum viliſsima tunica, ſiue per æſtatem, ſiue per hyemem patienter Indutus, Orario quidem ſicut omnes Epiſcopi nunquam vtebatur, pelliceo cingulo tanquam monachus vtebatur, ſic ſtudio humilitatis ambitionem veſtium fugiebat, vt nec ipſa calceamenta ſuſcipiens clericorum, aut viliſsimis caligis tempore hyemis, aut caligulis in tempore æſtatis vteretur. Intra monaſterium ſanè interdum ſoleas accipiebat, frequenter nudis pedibus ambulabat, caſulam precioſam, vel ſuperbi coloris, nec ipſe habuit, nec monachos ſuos habere permiſit, ſubtus caſulam nigello, vel lactineo pallio circundatus inceſsit. Quando temperies aëris inuitabat, ſolo pallio intra monaſterium eſt coopertus: ſcapulis verò nudis nunquàm a nobis viſus eſt, nec depoſito ſaltem cingulo ſomnum petiuit: ſua autem conſcientiæ Deo teſte fiduciam gerens, in qua tunica dormiebat, in ipſa ſacrificabat, & tempore ſacrificij mutanda eſſe corda potiùs, quàm veſtimenta dicebat. Huic beatiſsimo ſacerdoti nullus aliquando extorſit cuiuslibet generis carnes accipere &c.

Decimus eiuſdem lapſus fuit, quod ſub anno 377. nu. 7. dixit Auguſtinum natum anno Chriſti 355. Idibus Nouembris, & poſtea ſub anno 430. n. 75. ponit illius obitum quinto Kalendas Septẽbris: nam Auguſtinus vixit annis 76. ex Poſſidio. Si autem ab anno 355. idibus Nouembris numeres vſque ad annum 430. quinto Kalendas Septẽbris, habebis annos 75. non 76. vnde dicendum eſt, Auguſtinum non anno 430. ſed 431. ex hac vita migraſſe. Habes etiam, vnde multos errores autoris illius corrigas, qui B. Auguſtini vitam ex Annal. Baronij confarcinatam, operibus D. Auguſtini nuper Coloniæ impreſſis præmittendam curauit, in qua præter ea, quæ ex Baronio malè hauſit, plures etiam errores de ſuo addere voluit, inter quos, quòd monaſterium ab Auguſtino Hippone ædificatum in horto cuiuſdam ciuis fuerit inſtitutum.

Hæc longiori fortaſſis quàm oportuerat, oratione proſecutus ſum, non vt tanto viro, ac tam præclaro notam aliquam inurerem: ſed vt oſtenderem, ad Auguſtini monachatum probandum debile nimis fundamentum in eius autoritate locari.

Caput quadrageſimumtertium.

Quid Azorius de B. Auguſtini Monachatu, & de fundatione S. Ordinis Eremitarum ſenſerit, fideliter, & ſummariè declaratur.

QVoniam Ioannes Marquez cap. 5. §. 4. poſt multos graues Autores, quos pro B. Auguſtini monachatu recenſuit, vltimo tandẽ loco Azorium conſtituit, vt hoc milite poſtremum agmen clauderet. Quòd eius libros, non omnes ita facilè præ manibus habere poſſint, libet hic eorum, quæ ille de hac controuerſia ſcribit tom. 1. lib. 12. cap. 22. & 23. ſummam breuiter notare. Primò igitur cap. 22. proponit primam quæſtionem, an B. Auguſtinus ſuam Regulam in ſecundo monaſterio ſcripſerit, vt docet Coriolanus, an in tertio, vt tradit Auguſtinus Ticinenſis: & in ſolis opinionibus referendis moratur, vbi neque opiniones fideliter recenſet, neque nodum difficultatis tangit, quòd opiniones non fideliter referat, patet, quia Coriolanus non dicit tertiam Regulam, de qua ſolùm controuertitur, ſcriptam fuiſſe in ſecundo monaſterio: nam in probanda prima veritate cap. 3. & in 7. veritate, vbi ipſam Regulam ponit, expreſsè fatetur, Auguſtinũ illam ſcripſiſſe poſteaquam factus eſt Epiſcopus, camq; communem clericis, & eremitis feciſſe: quòd verò difficultatis nodum non attingat, ex eo conuincitur, quod ait, ſtatum difficultatis, & punctum controuerſiæ in hoc conſiſtere, an B. Auguſtinus ipſam Regulam ſcripſerit in ſecundo, an in tertio monaſterio. Verùm non in hoc ſtat dubium, ſed vtrum B. Auguſtinus tria monaſteria inſtituerit, vt Coriolanus affirmat, primum antequam factus eſſet presbyter, ſecundum poſtquam factus eſt preſbyter, tertium verò cum factus eſſet Epiſcopus: nã rei veritas ita ſe habet, quod non tria, ſed duo tantũ monaſteria inſtituit, vt ſupra probauimus. Deinde dubium eſt, an monaſteriũ à D. Auguſtino facto presbytero inſtitutũ fuerit clericorum, an eremitarũ, vel monachorũ: nam ſi fuit clericorum, vt nos aſſerimus, ſiue ipſa Regula in ſecundo, ſiue in tertio monaſterio ſit ſcripta, nihil refert, quia neceſſe erit dicere, illam nõ monachis, ſed clericis traditã fuiſſe. I.

IBidem quęſt. 2. inquit Azorius, quòd antiquitùs Canonici, etſi Regulam Apoſtolicam ſeruarent, non tamen tria vota profitebantur: & inde orta eſt diſtinctio inter Canonicos regulares, & ſeculares, qui enim tria vota profiteri cœperũt, Canonici Regulares ſunt nuncupati. Quare Canonici Regulares ex ſecularibus per reſtrictionẽ orti ſunt, & ipſis Canonicis ſecularibus poſteriores fuerunt, in qua re toto cęlo a vero diſtat, & errat, nã clerici omnes primitiuæ Eccleſiæ tria vota emittebant, & Regulares erant: & vt omittamus, ipſos etiã Apoſtolos ſubſtantialia Religionis vouiſſe iuxta ſententiã D. Auguſt. II.

D.Tho-

Digitized by Google

D.Thomę,& aliorũ,de qua ſecundo libro dicemus, ipſos clericos Apoſtolicos tria vota emiſiſſe,textus eſt expreſſus Clemẽtis I.in cap. Dilectiſſimis,& Vrbani Primi in cap.Scimus 12. q. 1. & hic modus viuendi durauit in omnibus Clericis in tota Eccleſia Dei vſque ad tempora B. Syluestri Papæ, & Magni Conſtantini, vt tradit Euſebius Cæſarienſis lib.2. Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ cap. 16. & 17. Porro poſt tempora Magni Conſtantini, cum Eccleſiæ magnis redditibus ditari cœpiſſent, etiam ipſi Clerici à primæuo illo inſtituto paulatim relaxari cœperunt. pro quo inſtaurando ſtrenuè certatum eſt in varijs mundi partibus, in Italia quidem à Sanctis Euſebio Vercellenſi, Gaudentio Nouarienſi, & Ambroſio Mediolanenſi,in Eccleſia Alexandrina à Magno Athanaſio, in Capadocia à Magno Baſilio, in Gallijs à Sanctis Hilario Pictauienſi, Martino Turonenſi, & Proſpero Rhegienſi: at ſuper omnes alios in Eccleſia Africana per Beatum Auguſtinum Epiſcopum Hipponenſem, cuius reformationem adeo libenter cæteri omnes Epiſcopi amplexati ſunt, & in ſuis Eccleſijs inſtituerunt, vt breui interuallo in tota Eccleſia Catholica obtinuerit. Vnde non Clerici Canonici ſeu Regulares ex ſecularibus per reſtrictionem, ſed è contrario ſeculares à Regularibus per relaxationem originem habuerunt.

III. TErtiò fatetur ibidem quæſtione tertia Eugenium Quartum primum fuiſſe, qui reformationem Canonici Ordinis in Monaſterio Friſoriæ anno 1400.factam approbauit, in quo etiam multipliciter errat, primò quia reformatio Friſonariæ facta, nulla Romani Pontificis approbatione opus habuit, cum nulla in ea Canonici Ordinis facta ſit immutatio,ſed ſola reductio ad primæuum ſtatum per Canonicos eiuſdem inſtituti,& habitus, in monaſterio item eiuſdem inſtituti & habitus, ad quod nulla Romani Pontificis noua conceſſio neceſſaria eſt: neque reperitur aliquis Pontifex, qui dictam reformationem explicitè confirmauerit. Si verò de confirmatione implicita ſit ſermo per conceſſionem gratiarum, indultorum, & Priuilegiorum, longè ante Eugenium quartum legimus, illam fuiſſe confirmatam, primò per Gregorium Duodecimum, deinde per Martinum Quintum, quorum Priuilegia videri poſſunt in libro Indultorum Congregationis Lateranenſis pag.286.vſque ad 303.

IV. QVartò fatetur ibidem quæſtione quarta ex relatione Onuphrij in libello de ſeptem Vrbis Eccleſijs, Gelaſium primum illum fuiſſe, qui Canonicos Regulares in Eccleſia Lateranenſi conſtituit, quorum loco Gregorius Tertius poſuit monachos Diui Benedicti, quibus deficientibus iterum introducti ſunt Canonici Regulares, qui ſub obedientia Prioris, loco Abbatis monaſtico more viuebant,in qua re neque cum veritate, neque cum ipſo Onuphrio concordat, & ſatis indicat ſe Onuphrij libellum non legiſſe, ſeq; quod ex Onuphrij relatione ſcribit, ab aliquo ignaro acce-piſſe. Nam Onuphrius in eo libello pagina mihi 132. & ſequentibus apertiſſimè dicit, monachos Diui Benedicti fuiſſe quidem Canonicis in eadem Eccleſia ad Dei laudes die,noctuq; canendas,loco, & more laicorum adiunctos, ipſis Canonicis interim circa miniſterium Sacramentorum, & verbi Dei prædicationem, & exercitium curæ animarum occupatis. At non dicit, Canonicos vllo tempore vſque ad Bonifacium Octauum ab illa Eccleſia eiectos: quin è contrario dicit, ipſos Canonicos ſemper in ipſa Eccleſia manſiſſe, & numero multiplicatos, deficientibus monachis Diui Benedicti illorum munera ſupplere cœpiſſe, officia diuina die, noctuq; in eadem Eccleſia canendo, quod munus ipſi monachi ex Gregorij Tertij, & aliorum Pontificum ſtatuto in dicta Eccleſia præſtabant. Verba Onuphrij referemus lib. 2.cap.14.ad quem locum remitto, quæ etiam habet in ſecundo libro de Eccleſia Lateranenſi cap.3. & alibi. Porrò ſecundum rei veritatem non Gelaſius Clericos Canonicos, ſiue Regulares in Lateranenſi Baſilica primus conſtituit, ſed Syluester tempore Magni Conſtantini, vt lib. 2. dicemus.

Quintò ait Azorius ibidem quæſtione quinta æqualiter interdictum eſſe Clericis Canonicis, & monachis officium aduocandi, & procurandi, quod falſum eſſe de Canonicis, dummodo patrocinium gratuitum impendant, notauit Gratianus, & cum illo gloſſa cap.obſeruandum 15.quæſt.2.

SExtò ait cap.23.quæſtione quarta in toto corpore iuris canonici non fieri mentionem Ordinis Eremitarum Auguſtinenſium, niſi duabus vicibus in ſexto Decretalium, nimirum in c. Quorundam de electione, & in cap. Religionum.de religioſis domibus. Hinc habes contra Marquez, primò falſum eſſe, quod textus in cap. inſinuante qui clerici, vel vouentes. ex ſententia Azorij loquatur de Eremitis Auguſtinenſibus. Secundò falſum eſſe, quod ait, quando in iure canonico fit mentio Ordinis Sancti Auguſtini, abſolutè intelligendum eſſe de Ordine Eremitarum, cum in toto corpore iuris canonici duabus tantum vicibus illorum mentio habeatur. V.

Demum eodem cap.23.quæſt.5.ait,& proteſtatur omnia, quæ de antiquitate Ordinis Eremitici, & illius monaſterijs ante Lateranenſe Concilium exiſtentibus ſcribit, ſe ex relatione eorundem fratrum Eremitarum ſcribere, iiſque non obſtantibus alios probabiliùs tenere, Beatum Auguſtinum Eremitam nunquam fuiſſe, nec aliquem ordinem Eremitarum particularem inſtituiſſe, niſi quòd aliquos Eremitas in Africa degentes ad melioris vitæ frugem, conſilio, & documentis redegit, & cum ante Alexandrum Quartum varia eſſent Eremitarum genera, ipſum Alexandrum omnes in vnum ordinem congregatos, alijs omnibus titulis ſuppreſſis, Eremitas Diui Auguſtini vocari iuſſiſſe. *Eo quod*, inquit, *eius Regulam profeſſi, amictum etiam ac cingulum, quo etiam nunc vtuntur, delegerunt. Atque ita, vt Beatus Antoninus ſcriptum reliquit loco*

M iiij *citato*,

titato, vnus è multis Sancti Auguſtini nomine conflatus eſt Ordo. fuerunt igitur longè ante Innocentij Tertij, & Concilij Lateranenſis tempora per Occidentem Eremitæ, fuerunt cœnobia Sancti Auguſtini nomine dicta, vt quæ ſub eius, vt diximus Regula *militabant, viuebant exemplo eorum, quos præceptis, & moribus, informauit; ſed nondum Ordo Eremitarum fuerat inſtitutus.* Hæc ille, ex quibus videre poteſt, quàm validum, & virium plenum ſit teſtimonium Azorij, quod Marquez poſtremo loco ad militum ſuorum agmen claudendum (vt inquit) reſeruauit.

Caput quadrageſimumquartũ.

Probabilem eſſe opinionem, quòd Beatus Auguſtinus præter Clericos Canonicos ad normam vitæ Apoſtolicę inſtitutos, veriùs reſtitutos, nullum Ordinem Regularem inſtituerit, illum præſertim, qui Eremitarum Auguſtinenſium dicitur.

1. ETſi daremus Baronio, Beatum Auguſtinum primum fuiſſe, qui vitæ monaſticæ inſtituta inuexerit in Africam, quod tamen gratis aſſerit, non ob hoc ſequeretur, ipſum Auguſtinum illud vitæ inſtitutum primitùs coluiſſe, quod ipſe etiam gratis multò magis affirmat. Quot enim ſunt, ac fuerunt Epiſcopi, qui noua Regularium inſtituta in ſuas Ciuitates inuexerunt, nec tamen ipſi ea profitentur? Verum illud etiam addimus, probabilem videri illorum ſententiam, qui non ſolùm negant, Beatum Auguſtinum monachum fuiſſe; verùm neque aliquem Ordinem Monaſticum, vel Eremiticum in Eccleſia Africana, vel alibi inſtituiſſe. quod de illuſtriſſimo Ordine Eremitarum Auguſtinenſium vocato potiſſimum intelligimus. Eſt enim ſententia multorum Autorum calculo probata, ac in primis illorum omnium, qui ante annos quadringentos, de vita, & laudibus B. Auguſtini ſcripſerunt: Illi enim ſolum dicunt, B. Auguſtinum Clericos Canonicos inſtituiſſe, nulla de Monachis, vel Eremitis mentione habita, quos non omiſiſſent, ſi illos à B. Auguſtino inſtitutos credidiſſent: nam fundatio Ordinum inter præcipua illius opera præclarè geſta recenſeri debuiſſet. Quam ſententiam ab annis circiter quadringentis plerique alij ſcriptores cum primis docti, & graues tenuerunt, Vincentius Beluacenſis in ſpeculo Hiſtoriali vbi plura de Auguſtino ſcribit, de Clericis ab illo inſtitutis, de Regula eis tradita, de Eremitis ne verbum quidem. Nauclerus volumine ſecundo Generatione 40. & 41. vbi primam fundationem Ordinis Eremitarum refert in D. Gulielmum Ducem Aquitaniæ, & in Ioannem Bonum Mantuanum, Volaterranus lib. 21. vbi ſcribit: *Deinceps Eremitarum viri, qui tertium inter mendicantes obtinent locum. Hi ab initio, vt ait* Ioannes *Andrea, ex pluribus ordinibus ac Eremitis, ſimul in vnum coacti, ſub Auguſtini Ordine cum baculo, & zona pellicea, Alexandro IV. ac Sancto* Bonauentura *eius Legato, probati fuere.* Idem Ioannes Andreæ in cap. Religionum de Religioſis domibus, vbi ait, quòd Ordo Eremitarum Sancti Auguſtini ex pluribus Ordinibus factus fuit, quod accidit ſub Alexandro Quarto, & idem Ioannes Andreæ relatus in gloſſa cap. quorundam in verbo Prædicatorum de elect. in 6. dicit, quòd ſemper Prædicatorum Ordo præmittitur, quia illius antiquior ſint inſtitutio. Robertus Holkot in ſeptimum caput Sap. lect. 95. vbi ſcribit: *Et longè poſtea Eremitæ Sancti Gulielmi, & Sancti Auguſtini, & multi alij conuenientes in vnam collegium, facti ſunt ex Eremitis Vrbanita, & aſſumpſerunt Sancti* Auguſtini *Regulam, quæ eremitica vitæ omnino repugnat, & vocatur modo Ordo ille, Ordo Eremitarum Sancti Auguſtini, de quorum Ordine nunquam fuit Auguſtinus.* D. Antoninus part. 2. tit. 10. cap. 8. vbi ſolùm dicit, B. Auguſtinum Clericos inſtituiſſe, & Regulam eis dediſſe, nulla facta mentione de Eremitis, vel de Monachis, & 3. par. tit. 24. cap. 14. vbi licet referat multa, quæ Frater Iordanus de Saxonia ſcribit de Ordine Eremitarum, quem ex Diuo Auguſtino deducere conatur, tamen illius ſententiam quoad hoc vti falſam reijcit, cum prophetia illa Abbatis Ioachimi, cui Frater Iordanus nitebatur. Et poſt multa ſic tandem concludit: *Et etiam aliqui Eremitæ viuentes religiosè in locis ſolitarijs potuerunt eſſe, qui viuerent ſecundum Regulam Auguſtini, & fortè illi, ad quos ſermones dicuntur editi ad Eremitas, ſed non erant illi propriè loquendo illius Ordinis, & modi vitæ, cuius nunc, qui dicuntur Eremitani, & habitant in* Ciuitatibus, *Villis, & Caſtris. Similiter etſi fuerunt aliqui ante Ordines Mendicantium, qui viuerent in Eremis ſecundum* Regulam *Auguſtini, non tamen erant talis Ordinis, nec habebant vnum caput, nec illas ordinationes, quas habent* Eremitani *nunc. Vnde non poteſt dici, quod qui dicuntur Eremitani nunc, fuerint ante Mendicantes, ſed poſtea, vt patebit infra.* Cardinal. Bellarminus in lib. de Scriptoribus Eccleſiaſticis in Auguſtino reijcit tanquam ſpurios ſermones ad Eremitas, & illos, qui dicunt, Auguſtinum cum Eremitis degiſſe, & conſequenter, quæ de inſtitutione Eremitarum per Autorem illorum ſermonum finguntur. Azorius loco citato cap. præcedenti ad finem, vbi refert verba ex Diuo Antonino proximè citata, quē ſequitur Arnoldus Vuion Belga lib. Ligni Vitæ cap. 9. vbi dicit, quod tempore B. Petri Damiani, qui fuit circa annum Domini 1050. nulli Eremitæ Regulam Diui Auguſtini obſeruabant vt ex hiſtorijs compertum eſt. Frater Prudentius de Sandoual Hiſpanus in lib. de Fundatione Ordinis Diui Benedicti, vbi agit de Sancto Ildephonſo Toletano, vbi ait, B. Auguſtinum

nullum

nullum Ordinem nouum inſtituiſſe, ſed tantùm Regulam pro ſuis Clericis ſcripſiſſe. vt alios omittamus, qui negant, etiam Clericos Canonicos ab illo fuiſſe inſtitutos, de quibus ſupra cap. 2. diximus,

II. NEque verò ſic dicentes illuſtriſſimo Ordini Eremitarum Auguſtinenſium detrimentum aliquod afferunt, nec afferre intendunt: ſicut iniuria non afficiuntur monachi Diui Hieronymi nuncupati, ſi dicamus, illos à B. Hieronymo verè non eſſe inſtitutos, neque Ordini ſeruorum Beatę Marię Virginis, aut etiam Prædicarorum, & alijs multis, qui ſub B. Auguſtini regula milirant, & illam profitentur: præſertim quòd ita dicentes ore Pontificum, & Eccleſiæ Catholicæ loquuntur, quæ dicit, Eremitas Auguſtinenſes titulum, & regulam Beati Auguſtini ex conceſſione Apoſtolica obtinuiſſe, vt ex Bullis Pontificum ſtatim adducendis patebit. Neque tandem ſic dicentes, Beati Auguſtini dignitatem ſe vllo pacto lędere arbitrantur, quem ſolida, non ficta laude honorare, & colere debemus. Vt non omittam, quod eleganter Baronius tom, 6. ſub ann. 494. nu. 76. de D. Benedicto ſcribit, peram illos facere, qui ei, quos non genuit, alienos partus ſupponunt: etenim non fœcundis, ſed ſterilibus ſupponi aliena ſoboles conſueuit.

III. CAuſæ, quæ noſtram ſententiam probabilem reddunt, ſunt in primis ſilentium omnium veterum Pontificum, Conciliorum, Canonum, Doctorum, & Hiſtoricorum vſque ad tempora Magni Lateranenſis Concilij ſub Innocentio Tertio congregati, quos omnes ſi diligenter ſcrutati fuerimus, nullũ reperiemus, qui de hoc Ordine Eremitarum Auguſtinenſium verba fecerit. Quod ne quis de meo me dicere opinetur, teſtes profero ab aduerſatijs datos, & omni exceptione maiores vocatos, quos reſpuere nullatenus poſſunt. Hi ſunt, primus Frater Iordanus de Saxonia lib. 1. in vitas Fratrum cap. decimoquarto, ita ſcribens: *Qualiter autem fratres noſtri Ordinis in illo internallo tanti temporis, ſcilicet à diſperſione ſua de Africa vſque ad tempora prædicti Innocentij Papæ vixerint, quidue egerint, ſcripto authentico non inueni: vnde de hoc aliquid ſcribere non curaui. Sed hoc vnum certum eſt, quod illa ſancta propago Sancti Auguſtini non omnino extincta fuit, ſed in aliquibus bonis fratribus, in quadam ſancta ſimplicitate viuentibus perdurauit vſque ad annum 1212. quando celebratum fuit præfatum Concilium Lateranenſe ſub præfato Domino Innocentio Papa Tertio.* Secundus eſt D. Antoninus Florentinus 3. par. tit. 24. cap. 14. §. 3. vbi verba Fratris Iordani repetens inquit: *Denique ab illa diſperſione multi fluxerunt anni vſque ad tempora Innocentij Papæ Tertij, qui fuit Primus Papa, quem circa Ordinem iſtum aliquid ſpeciale feciſſe legi. Quanquam veriſimile ſit, quòd ante eum plures Romani Pontifices ipſum Ordinem fuerint congruis fauoribus proſecuti: licèt propter temporis antiquitatem, & fratrum ſimplicitatem, nihil à nobis de hoc ſcriptum inueniatur. Nam antiquitùs Sancti Patres de priuilegijs, & gratijs ſcriptis ſe minimè occupabant, ſed ſimplicem fauorem Sedis Apoſtolicæ, & Prælatorum eius ſufficere arbitrati ſunt. Vnde fertur etiam de Beato Franciſco, quòd ipſe ſuper gratia indulgentiæ, quam fratres Minores prædicant eſſe in Aſſiſio, priuilegium ſcriptum à Papa petere non curauit, contentus de oraculo viuæ vocis. Sic exiſtimo fuiſſe temporibus illis in antiquis, qui adhuc in maiori ſimplicitate viuebant, quàm ſanctus Franciſcus, cum ipſi in eremo habitarent. Qualiter autem fratres dicti Ordinis in illo interuallo tanti temporis, idest à diſperſione ſua de Africa vſque ad tempora Domini Innocentij vixerint, quidue egerint, in ſcripto authentico non inueni: vnde de hoc aliquid ſcribere non curaui.* Hæc Diuus Antoninus, quæ vt dixi, cum multis ſequentibus ex Fratre Iordano lib. 1. in vitas Fratrum cap. decimoquarto de verbo ad verbum ſunt excepta: ne decipiaris, dum legis illum ſcribere, ſe formam priuilegij Innocentij Tertij, & aliorum Pontificum Ordini Eremitico indultorum legiſſe. Hi duo teſtes, qui ab aduerſario negari non poſſunt, apertiſſimè fatentur, ante magni Lateranenſis Concilij tempora non inueniri aliquo ſcripto authentico, vbi Eremitæ fuerint, quidue egerint: quod tam diuturnum ſilentium indicio eſt, illos ante Lateranenſe Concilium nullatenus fuiſſe.

NEc ſufficit illorum temporum Eremitarum ſimplicitas ad illud excuſandum. Nam IV. quot fuerunt poſt D. Auguſtinum vſque ad tempora Concilij Lateranenſis viri ſanctiſſimi, ſimpliciſſimi, etiam ex eremitis in ſolitudinibus degentes, ab hominum aſpectu, & conuerſatione longè remotiſſimi, quorum geſta Deus toti mundo notiſſima eſſe voluit, quorum pleni ſunt omnes libri ſacrarum hiſtoriarum, quorum monaſteria, & familias ſine illorum ſimplicitatis læſione Summi Pontifices, Reges, Principes, priuilegijs, & fauoribus ampliſſimis proſecuti ſunt, quorum exempla nunc etiam manent?

Verùm vt huius argumenti vires magis ſentiantur, non ab re fuerit, eandem rationem inductione facta per ſingula Summorum Pontificum, Conciliorum, & ſacrorum Canonum decreta, ac aliorum probatæ fidei autorum teſtimonia confirmare. Et quidem quòd ad Bullas Pontificum ſpectat, quæ vel in actis Romanorum Pontificum, vel in Regiſtris Cancellariæ Apoſtolicæ, vel in Bullarijs, vel in libris Conciliorum videri poſſunt, certo certius eſt, nullam inueniri, in qua de hoc Ordine vel minimum verbum habeatur ante dictum Cõcilium Lateranenſe. Et licèt ſcribat Coriolanus, Innocentium Primum ſuis literis ad Valerium Hipponenſem datis hunc ordinem confirmaſſe, alioſq; Pontifices ante Concilium Lateranenſe multis priuilegijs illum auxiſſe, idque etiam notetur in officio Sanctorum Ordinis Eremitarum: tamen nec ipſe Coriolanus, nec alij exempla dictarum literarũ, aut priuilegiorum vſque in hanc diem produxerunt, quod certè facerent, ſi illa haberent. Quin potiùs è contrario ſcribit Frater Iordanus dicti Ordinis

Prior

Digitized by Google

Prior Generalis lib. 1. cap. 19. B. Auguſtinum in vno ſolo cæteris Ordinum inſtitutoribus minus feciſſe, quòd videlicet confirmationem ſui Ordinis à Sede Apoſtolica non impetrauit, contentus autoritate ordinaria in Diœceſi ſua: *Nec mirum*, inquit, *non enim illo adhuc tempore vſus inoleuerat, Sedem Apoſtolicam circa talia occupari: quia nulla fuit adhuc probibitio, vel reſtrictio de Ordinibus inſtituendis, ſed quilibet liberè Deo ſeruiuit, ſicut libuit: præſertim cum ante tempora S. Auguſtini nullus adhuc Ordo Regularis fuerit ab Eccleſia ſolemniter approbatus.* Quæ ſi vera ſunt, vide, quid veritatis habeant, quæ Coriolanus de Ordinis Confirmatione, Priuilegiorumq; conceſſione per Innocentium facta ſcribit in ſua Chronica Ordinis Eremitarum in principio.

V. IN Concilijs etiam ſiue Generalibus, ſiue Prouincialibus, vel ſynodalibus, nũquam reperitur facta mentio dicti Ordinis ante Concilium Generale Lugdunenſe ſub Gregorio X. Nam quod nonnulli dicunt, factam illius mentionem ſub nomine monachorum, frigidum nimis eſt: quia Concilia, quæ monachorum meminerunt, omnes monachos ſub Regula Diui Benedicti, aut D. Baſilij concludunt, vt videri poteſt in ſecundo Concilio Aquiſgrani celebrato ſub Gregorio Quarto anno 833. in conſultatione ſecundi capituli, §. ſiue cap. 15. vbi præcipitur, omnes monachos cuiuſq; Religionis ſecundum traditam à B. Benedicto regulam viuere debere. Idem de Monialibus ſtatuitur in Concilio Rhemenſi cap. 3. vbi præcipitur, vt canonicæ viuant ſecundum regulam D. Auguſtini: aliæ verò moniales ſecundum regulam D. Benedicti. Idem habetur in Concilio Romano ſub Innocentio Secundo, cuius verba refert Gratianus in cap. Pernicioſam 18. quæſt. 2. neque verum eſt, quod Coriolanus ait, Conciliũ numerare monachos inter profeſſores Regulæ D. Auguſtini: nam ſupra c. 9. idem Concilium inquit: *Praua autem conſuetudo, & deteſtabilis inoleuit, quod & monachi, & Regulares Canonici poſt ſuſceptum habitum, & profeſſionem factam, ſpreta Beatorum Magiſtrorum Benedicti, & Auguſtini regula leges temporales, & medicinam gratia lucri temporalis addiſcunt.* Vbi vides, monachos locari ſub magiſtratu, & Regula D. Benedicti, & Canonicos Regulares ſub Regula B. Auguſtini.

VI. NVnc quod ſpectat ad libros ſacrorum Canonum, certum eſt in 1. volu. quod Decretum nuncupatur, nullibi fieri mentionem Ordinis Eremitarum s. Aug. nam quod ait Coriolanus, illos cõtineri ſub nomine monachorum, & monachos numerari inter profeſſores regulæ B. Auguſtini, non ſolùm voluntariè, ſed falsò dictum eſt nunc oſtendimus, immo ſi fides adhibenda eſt gloſſæ ipſius Decreti, vſque ad tempora autoris eiuſdem gloſſæ, nondum conſtabat, quodnam genus vitæ eſſet illud Eremitarũ c. Qui verè. 16. q. 1. & inter perſonas regulares non comprehendebantur c. Scripſit. 27. q. 2. & poterant habere proprium, & vxores ducere ibidem, & c. Perlatum. 19. q. 3. Adde, quod cũ nonnulli ſcioli quoſdam canones ipſius Decreti notauiſſent titulis ſermonum ad Eremitas, cenſores Gregoriani illos titulos deleuerunt, proprijs titulis reſtitutis, vt ſupra notauimus. De ſecunda verò parte, quæ dicitur Decretale Azor. tom. 1. lib. 12. c. 23. q. 4. ita inquit: *Quo fit, vt in toto libro Decretalium iuſſu Gregorij Noni collecto ſolùmodo referantur duo Ordines Mendicantium, Prædicatorum ſcilicet, & Minorum c. Nimis. de Exceſſibus Prælat. c. in his. de Priuilegijs: per eadem enim tempora nondum autoritate Pontificia, & publico ſcripto Auguſtinianorum, & Carmelitarum Ordines confirmati fuerant.* Vnde patet etiam, quàm ſit à veritate alienũ, quod Marquez c. 2. in princ. & c. 7. §. 3. & c. 13. §. 19. affirmat, ex ſententia Azor. tex. illũ c. inſinuante Qui Clerici, vel vouentes. de fratribus Eremitis Ordinis S. Auguſtini loqui: nam Azorius dicit, Fratres Auguſtinenſes ita illum locum interpretari, quorum interpretationem non probat, ſed impugnat, vt meritò impugnandam eſſe inferiùs dicemus, inter ſoluendum contraria argumenta. Porrò in tertio volumine, quod dicitur ſextus Decretalium, duabus tantũ vicibus huius Ordinis mentio habetur, ſemel in c. Religionum. de Religioſis Domibus, qui eſt textus Concilij Lugdunenſis ſub Gregorio X. celebrati, & 2. in c. Quorundam. de Elect. qui eſt Canon Bonifacij Papæ VIII. & quanquam in d. c. Religionum dicatur, quod illius inſtitutio Concilium Lateranenſe præceſſit: non tamen dicitur, illum ante Concilium Lateranenſe fuiſſe approbatum: ſed tunc primum ex omnium Doctorum conſenſu cenſetur fuiſſe approbatus, vel paulò ante per Alexandrum Quartum. Et potuit dictus Ordo præceſsiſſe materialiter, ſed non formaliter, id eſt fuerunt ante Concilium Lateranenſe quidam Eremitæ, ex quibus poſtea conflatus fuit vnus Ordo Eremitarum, ſub titulo S. Auguſtini: at non fuit ipſe Ordo Auguſtinenſium formatus, qui nunc cernitur.

TAndem ſi antiquorum Doctorum, vel Hiſtoricorum volumina ſcrutemur, nullum teſtem idoneum dabunt ante annum 1200. qui huius Ordinis meminerit. Quod etiam patebit inducentibus per ſingulos teſtes, quos producunt: nam vetuſtiores teſtes, quos proferunt, ſunt ſerm. B. Ambroſij de Auguſtini baptiſmo, epiſt. Valerij ad Auguſtinum, epiſt. Sigiberti ad Macedoniũ, ſermones ad Eremitas, cũ lib. de Vita eremitica, & quibuſdam epiſtolis Auguſtini, quæ ab omnibus apocrypha putantur, & vt talia reijciuntur. Proferunt deinde Petrum Damiani, D. Bernardum epiſtola ad Bonifaciũ, & Abbatem Ioachimum, & Petrum Cluniacenſem. Sed illa epiſtola, ſiue ſermo ſub nomine Petri Damiani, illius eſſe non poteſt. B. Bernardus Auguſtinum largo modo vocat monachum: cæterùm ſexcentis in locis pro Ordine S. Auguſtini intelligit Canonicos Regulares. Abbas Ioachimus de Eremitis Auguſtinianis non loquitur, & ambiguis verbis vtitur, de quo inferius. Petrus Cluniacenſis expreſsè de Monachis Cluniacẽſibus verba facit. Cęteri omnes, quos afferunt, poſteriores ſunt, vt videas, ingenuè dixiſſe fratrem Iordanum, nullum authenticum VII.

teſti-

teſtimonium antiquitatis huius Ordinis ante Lateranenſe Concilium inueniri.

VIII. POteſt & ſecundo loco probabilitas eiuſdem ſententiæ probari, ex ordine præcedendi inter Mendicantes hactenus obſeruate: ordo enim præcedendi inter Regulares ſumitur ex ordine inſtitutionis, & approbationis ipſarum Religionum, vt notat gloſſa communiter recepta, & probata in cap. Quorundam de electione in 6. & in cap.fin. in verb. Prædicatores de pactis, eod. lib. 6. & Ioannes Andreæ in cap. nimis, il ſecondo, in princ. & ibidem Oſtienſis de exceſſibus Prælatorum. Et hic ordo eſt fundatus tum in iure Canonico, iuxta quod primo inſtitutus præcedere debet ſecundo loco inſtitutum cap. Epiſcopos 17. d. & ibi poſt gloſſam notauit Præpoſitus n. 2. verſiculo nota, quod qui prior, & in cap. Epiſcoporum 93. d. & qui prior eſt tempore debet,eſſe potior in iure cap. renouantes 22. d. cap. qui prior. de Regulis iuris in 6. & cap. antiqua de priuilegijs: tum etiam in iure ciuili, quo cauetur, vt priores tempore ſint etiam priores in honoribus, & ſeſſionibus. l.honores de Decurionibus §. finali, & ibi Bartholus C.de tyronibus lib.12. §.ordinationem authent. de monachis: de qua re videri poſſunt, quæ notantur per Abbatem, & alios Doctores in cap. 1. de maioritate & obedientia, & Decium conſil.61. col.1. verſiculo Dominus. Vnde ſi Ordo Eremitarum à B. Auguſtino fuiſſet inſtitutus,omnes alios ordines ſaltem monaſticos præceſſiſſet, & nunc etiam præcederet, excepto ordine D. Baſilij, præſertim ſi verum eſſet, quod Coriolanus affirmat, dictum ordinem non ſolum per B. Auguſtinum fuiſſe inſtitutum,ſed etiam per Innocentium Primum autoritate Apoſtolica probatum,& confirmatum, quin & priuilegijs auctum & decoratum. Cæterùm ipſi eremitæ non ſolum non præcedunt monachos,ſed nec etiam Prædicatores, & Minores, quin potius ab illis præceduntur in omnibus actibus publicis, & priuatis. Ergo probabile eſt,illorum inſtitutionem ſatis antiquam non eſſe, & ſaltem non eſſe referendam in B. Auguſtinum. Quæ ratio confirmari poteſt, quia ſi dictus Ordo fuiſſet per D. Auguſtinum verè inſtitutus, etiamſi de illius approbatione minimè conſtaret: immo conſtaret nunquam à Sede Apoſtolica ſpecialem approbationem obtinuiſſe, adhuc iure prioris inſtitutionis omnes Ordines monaſticos,excepto Ordine D. Baſilij præceſſiſſet, ac nunc etiam præcederet: nam antiquitùs præſertim circa tempora B. Auguſtini, & longè poſt illa poterant Epiſcopi in ſuis diœceſibus, monaſteria, & Ordines Regularium inſtituere, eisq; Regulas ſcribere. Et qui ab Epiſcopis vel inſtituti,vel probati erant,abſque alia Romani Pontificis probatione, vel confirmatione pro legitimis & approbatis ab omnibus Catholicis habebantur, vt colligitur ex cap. Parſimoniam vbi Geminianus, Turrecremata, & Præpoſitus 41. diſt. & notat idem Geminianus in cap. ſiquis, extra verſic. ſi autem 30. d. & glo. in cap. ſi qui Clericorum 11.q.1. & ex cap. religionum de religioſis domibus in ſexto, iunctis ijs, quæ traduntur in l.1. §.ſed religionis; de collegijs,à Bartolo ibidem,& ab Alexandro in 2.volum. conſil. quod etiam probauit frater Iordanus de Saxonia lib. 1. cap. 19. & Ioannes Marquez cap. 14. §. primo.

Neque videtùr ratio euacuari,dicendo cum Coriolano, non ſemper attendi prioritatem inſtitutionis in ordine præcedendi,& potuiſſe fratres Prædicatores alijs de cauſis præcedere, vt quia fuerant priores in loco, vbi de præcedentia agebatur, vel ex aliqua conſuetudine locorum,vel ob fauorem: nam lite inter dictos Ordines Prædicatorum, & Eremitarum in Hiſpanijs excitata, ac diu agitata Summus Pontifex Clemens VIII. eam iudicialiter, & inappellabiliter terminauit,ſententiando ipſos Prędicatores omnes Ordines Mendicantium, & ſpecialiter Ordinem Eremitarum præcedere debere, & in Decreto Pontificio notatur, habitam eſſe rationem antiquitatis, & prioris inſtitutionis vtriuſque Ordinis per hæc formalia verba: *Nos conſiderantes, fratres ipſos Prœdicatores primum,digniorem,& honorabiliorem locum inter cæteros quoſcunque aliorum Ordinum Mendicantium Religioſos tenere,& attendentes eum ritum, & ordinem in Vrbe obſeruari, quod immediatè poſt antiquos Ordines monachales ſubſequuntur fratres* Prædicatores*, ac lites, cauſas,& controuerſias huiuſmodi non modicũ ſcandalum generare, ac de antiquitate & præeminentia cuiuslibet Ordinis certiores facti, necnon pacem, & quietem, &c.* Videri poteſt totum illud decretum, quod refertur in noſtro Bullario indultorum Congreg. Lateranenſis pag. 643. ad quem locum remitto. plura etiam omittens, quæ ad hanc rationẽ roborandam, & firmandam dici poſſent, ne aliorum cauſas agere videri velim.

Caput quadrageſimũquintum.

Ad aſſertionem Capitis præcedentis firmandam alia ratio adducitur, & Eremitici Ordinis fundamenta, &.tempus fundationis reteguntur.

PRima ratio capite ſuperiori allata, ægrè admodum fertur à Coriolano, pro qua in ſuo Defenſorio veritate (vt vocat) ſecunda ad octauum argumentum, contra Canonicos Friſonarios mirum in modũ excandeſcit, vocans eos cæcos, Dialecticæ ignaros, & ſyllogizare neſcientes, propterea quod ex iſto antecedente: Neque in Decreto, neque in Decretali de iſto Ordine fratrum Eremitarum S. Auguſtini fit aliqua mentio, hanc conſequentiam deduxerint. Igitur iſte Ordo antea non erat, quia ex negatiua, inquit, non ſequitur affirmatiua, quod alij alio modo explicant, ex negatiuis arguentem I.

non

non concludere. At immeritò, primò quia in hiſtoricis argumentum ex negatiuis probat, & quandoque demonſtrat, vt quando hiſtorici omnes ſilent: nam hoc pacto probamus, vnicum tantùm mundum creatum, non plures mundos, quia Sacre hiſtoriæ circa mundi pluralitatem ſilent, nec niſi vnum à Deo creatum tradunt. Eodem modo probamus ſeptem Sacramenta, non autem plura à Chriſto Saluatore noſtro fuiſſe inſtituta, quia hiſtoria Euangelica plura non numerat. Eodem modo aſſerimus, vnam perſonam diuinam incarnatã, non plures, quia Euangelica narratio plures incarnatas fuiſſe non affirmat. A pari, cum Sacri Canones de alijs Ordinibus Mendicantium, & non Mendicantium ante Concilium Lateranenſe probatis verba fecerint, hunc autem ſilentio texerint, probabilis eſt coniectura, illum ante Concilium Lateranenſe minimè inſtitutum fuiſſe, aut ſaltem non fuiſſe approbatum. Secundò, quia Canonici Friſonarij non ex ſolo ſilentio ſacrorum Canonum conſequentiam illam deducunt, ſed omnium Conciliorum, Pontificum, Hiſtoriarum, & aliorum probatæ fidei antiquorum Scriptorum ante ipſum Concilium Lateranenſe, vt vidimus: ex hoc enim tam concordi ſilentio non ſolùm probabiliter, verùm etiam demonſtratiuè ſequela deducitur. Aliàs quam ob cauſam factum putabimus, vt qui omnes alios Ordines recenſuerunt, à Diuis Benedicto, Baſilio, Romualdo, Gualberto, Norberto, & Bernardo inſtitutos, ſiue reformatos, hunc ſolum omittere voluerint? & vt ſemel dicam, ſi omnes de Ordinibus Regularibus ſcribentes illum omiſerunt, vndenam colligi poteſt, illum ante Concilij Lateranenſis tempora extitiſſe? nam ſi liceat ſine probatis teſtibus id affirmare, cur non licebit etiam alia id genus innumera de proprio cerebro confingere, & pro veris hiſtorijs venditare, & aſſerere? Videas itaque Friſonarios non ex ignorantia Dialectices, & clauſis oculis ſequelam illam deduxiſſe, ſed optima ratione Ordinis Eremitici nouitatem, aut probauiſſe, aut ſaltem probabilem reddidiſſe.

II. VErùm vt de veritate ſupradictæ aſſertionis omnis hæſitandi ſcrupulus in poſterùm tollatur, probabitur nunc eadem aſſertio ratione directa, & vt vocant oſtenſiua, & à priori, veros dicti Ordinis fundatores, & tempus fundationis ipſius producendo, ac digito in luce meridiana indicando. Ait enim Marquez cap. 13. in princ. non poſſe extra D. Auguſtinum aliquem dicti Ordinis Eremitarum certum fundatorem monſtrari, quod licet nõ conuincat illius antiquitatem, nec ſufficiat ad probandum, illius inſtitutionem in B. Auguſtinum referendam eſſe, nam multa ſunt recèns inuenta, quorum tamen autores ignoramus, vt multis exemplis probat Polidorus Virgilius de rerum inuentoribus lib. 3. cap. 18. abſolutè tamen falſum eſſe, deſignatis veris, ac proprijs ipſius Ordinis fundatoribus, conuincemus. Eſt verò ante omnia obſeruandum, cum de fundatore dicti Ordinis Eremitici quæſtio agitur, diſtinctione opus eſſe, ne vocabulorum amphibologijs decipiamur: nam quæſtio eſſe poteſt de toto Ordine ſimul collecto, & vnito ſub vno capite, vno habitu, ac titulo Eremitarum S. Auguſtini, vt nunc eſt, vel eſſe poteſt de ſingulis Congregationibus, ſeu domibus Eremitarum, ex quibus in vnum collectis, & vnitis, vnus Ordo autoritate Apoſtolica fuit conflatus. Et ſanè ſi de toto Ordine quæratur, non opus eſt, vt in deſignandis illius certis, ac veris fundatoribus, & tempore fundationis, diu, aut multùm laboremus: nam certo certius eſt, inchoationem ipſius Ordinis in Gregorium Nonum, ac etiã Innocentium Quartum, conſummationem verò in Alexandrum Quartum Romanos Pontifices, referendam eſſe; id enim apertiſſimè conſtat ex bullis Gregorij Noni, & Innocentij Quarti, quas refert Marquez cap. 3. 4. & 13. & nos infra reddemus, & ex bulla Alexandri IV. quã reddidimus ſupra c. 25. Hic enim Pontifex in initio ſui Pontificatus, quod fuit xij. Kalen. Ianuarij 1254. omnes Eremitas per Italiam, & Siciliam cõſtitutos, qui erant diuerſi habitus, profeſſionis, titulorum, & congregationum, per Riccardum S. R. E. Diaconum Cardinalem tituli S. Angeli in vnum Ordinem collegit, ſub vno capite, & ſub Regula B. Auguſtini, certumq; habitum, quem nunc geſtant, autoritate Apoſtolica eis præfiniuit. Res eſt notiſſima, nec ſaltem noſtris tẽporibus controuerſa. Vide quæ ſcribit frater Iordanus lib. 1. cap. 19. vbi ſui Ordinis fundationem in Eccleſiam Romanam reijcit. *Ipſa enim*, inquit, *Sacroſancta Mater Eccleſia fratres diſperſos in vnum congregauit, quod fuit in Ordinis vnione, de qua ſupra cap. 14. Item regulam eis tradidit, & modum profitendi eis determinauit, & Conſtitutiones authẽticauit, vt patet ibid. & lib. 2. cap. 14. Item habitum fratribus ſpecificauit, vt ſupra cap. 15. Item titulum eis impoſuit, vt ſupra cap. 18. Item officium diuinum eis aſſignauit, vt ſupra cap. 14. & eod. lib. 2. cap. 15. Item eos ad prædicationis, & confeſſionis officia deputauit, vt ſupra cap. 16.* Hæc omnia frater Iordanus dicti Ordinis Generalis, qui primus ferè de ſuo Ordine ſcripſit, quique omnia eiuſdem Ordinis Archiua luſtraſſe, & monumenta vidiſſe, & Priuilegia legiſſe fatetur, vltrò confitens, hunc ordinem Eremitarum, qui nunc eſt, ante dictos Pontifices, à quibus hæc omnia obtinuit, neque Auguſtini Regulam, neque titulum, neque determinatum modum profitendi, neque cõſtitutiones authenticas, neque certum ac determinatum habitum habuiſſe, neque verò certum modum recitandi officium diuinum, nec ad munus prædicationis, neque ad confeſſiones audiendas eoſdem Eremitas antea deputatos: ſed hæc omnia ab Eccleſia Romana in ipſa vnione accepiſſe. Dixi autem notanter, fundationem ipſius Ordinis à Gregorio Nono, & Innocentio IV. aliquo modo inchoatam: nam Gregorius Nonus primus extitit, qui Eremitas fratris Ioannis Boni, aliàs de Brittinis, ſiue de Fabali nuncupatos, ſub certo, ac determinato habitu, quem nunc etiam ferunt, viuere coegit, vt habes ex ipſius bulla ſupra cap. 25. recitata. Similiter Innocentius Quartus

omnes

omnes Eremitas in Tuſcia exiſtentes, exceptis Gulielmitis, ſine capite, ſine certo habitu, ſine Regula, & ſine titulo vagantes, in vnum collegit, eosq; Regula, & titulo Eremitarum D. Auguſtini donauit, quibus Riccardum Diaconũ Cardinalem tituli Sãcti Angeli, correctorem præfecit, vt habes ex Bulla Innocentij quarti, quam ſupra eodem cap. 25. notauimus. circa quam memoriæ tenenda ſunt, quæ ibid. ſunt notata, & quæ etiam infra notabuntur, propter nonnulla, quæ perperam Ioan. Marquez cap. 3. §. 4. & cap. 13. §. 3. & cap. 18. §. 11. & alibi ſcribit, Innocentium Quartum Eremitas in Tuſcia degentes alijs Eremitis ſancti Auguſtini, ſeu illorum Congregationi vniuiſſe, quod repugnat verbis ipſius Bullæ, in qua iubentur dicti Eremitæ vnum caput ſibi deligere, ſeu vnum priorem, cui omnes præſtent obedientiam, & reuerentiam; hinc enim ſequitur, illos non fuiſſe vnitos alicui Congregationi, ſed propriam Congregationem conſtituiſſe ab alijs diſtinctam: alias fuiſſent duo capita eiuſdem Congregationis, quod monſtruoſum fuiſſet, nec in alijs Congregationibus hactenus viſum. Addo etiam, prædictum Innocentium dediſſe eiſdem Eremitis Protectorem, ſeu correctorem Riccardum Diaconum Cardinalem tituli ſancti Angeli, qui nulli alij Congregationi Eremitarum Protector datus eſt, ante generalem vnionem Ordinis, vt apparet ex Bulla Protectionis ipſius Cardinalis Riccardi, qua illum Alexander Quartus anno tertio ſui Pontificatus, toti Ordini Eremitarum Protectorem præfecit, quæ videri poteſt apud ipſum Marquez cap. 3. §. 3. Nec obſtat, quod dicitur in literis eiuſdem Innocentij. *Vniuerſitati veſtræ per Apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus in vnum vos regulare propoſitum formantes, Regulam B. Auguſtini, & Ordinem aſſumatis, ac ſecundum eum profiteamini. De cætero vos viuturos, ſaluis Conſtitutionibus faciendis a vobis, dummodo eiuſdem Ordinis non obuient inſtitutis:* nam per hac verba ſolùm habetur, quod ante illam vnionem Eremitarum Tuſciæ in vnum corpus, erat Ordo Eremitarum ſancti Auguſtini nuncupatus, quod non negatur, erat enim Ordo fratris Ioannis Boni, aliàs de Brittinis nuncupatus, quem Sedes Apoſtolica Regula Eremitarum ſancti Auguſtini donauerat. At non ſequitur, quod Eremitæ in Tuſcia degentes, tunc ipſi Ordini ſancti Auguſtini nuncupato fuerint vniti: immo totum oppoſitum, cum concedatur ipſis Eremitis facere ſibi proprias Conſtitutiones, dummodo dicti Ordinis non obuient inſtitutis: quod non concederetur, ſi Pontifex illos alteri Congregationi, aut Ordini vniuiſſet.

III. His de fundatione totius Ordinis præmiſſis, nunc vt ſingularum Congregationum peculiares fundationes indicemus, ex quibus totus Ordo eſt conflatus, antequam ad rem ipſam veniamus, duo maximi ponderis notanda ſunt. Primùm, omnes Congregationes, ſiue familias, ſiue domus, ex quibus ipſe Ordo Eremitarum Auguſtinenſium eſt conflatus, ad quinque reductas fuiſſe, ſiue illæ re ab inuicem, ſiue ſolo nomine, & vulgi nuncupatione diſtinguerentur, quarum prima vocabatur Eremitarum ſancti Gulielmi. Secunda, fratris Ioannis Boni. Tertia, de Brittinis. Quarta, de Fabali. Quinta, S. Auguſtini: ita enim numerantur in bulla Alexandri Quarti ſupra cap. 25. recitata. *Cum autem dilectus filius noſter Riccardus ſancti Angeli Diaconus Cardinalis, vniuerſas domus, & Congregationes Eremitarum prædictorum, quarum quædam ſancti Auguſtini, quædam ſancti Gulielmi, nonnullæ autem fratris Ioannis Boni, aliquæ de Fabali, aliquæ verò de Brittinis cenſebantur, in vnam Ordinis ſancti Auguſtini profeſſionem, & regularem obſeruantiam perpetuò de mandato noſtro duxerit vniendas:* & in alia Bulla eiuſdem Alexandri, qua ipſi Riccardo Cardinali Protectionem totius Ordinis committit. *Demum à nobis mandatum Apoſtolicum emanauit, de ſingulis domibus Eremitarum, quarum quædam ſancti Gulielmi, quædam ſancti Auguſtini Ordinum, nonnullæ autem fratris Ioannis Boni, aliquæ verò de Fabali, aliæ de Brittinis cenſebantur, & apud homines ambiguis interdum nuncupationibus vacillabant.* Quare ſi oſtenſum fuerit, omnes & ſingulas prædictas Congregationes, ſuos veros, & proprios fundatores ab Auguſtino diſtinctos, multis ſeculis poſt Auguſtinum habuiſſe, conſequenter etiam oſtenſum erit, totum Ordinem Eremitarum, qui nunc eſt, alios autores, & fundatores habuiſſe, præter, & extra Diuum Auguſtinum, ipſo Auguſtino recentiores, nec opus eſſe in D. Auguſtinum eiuſdem Ordinis fundationem refundere. Secundò notandum eſt, omnes prædictas Congregationes, ſeu domus, ex quarum collectione, ac vnione idem Ordo fuit conflatus, intra Italiæ, ac vtriuſque Siciliæ fines fuiſſe conſtitutas, id enim conſtat ex primis verbis Bullæ ipſius vnionis, quæ ſunt iſta. *Alexander Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei. Venerabilibus fratribus Archiepiſcopis, & Epiſcopis, per Lombardiam, Tuſciam, & Romandiolam, ac Taruiſinam, & Anconitanam Marchias, Ducatum Spoletanum, Patrimonium beati Petri in Tuſcia, Campaniam, & Maritimam, ac Regnum Siciliæ conſtitutis. Salutem, & Apoſtolicam benedictionem. Recordamur liquidò & memoriter &c.* vnam excipio Congregationem Gulielmitarum, quæ extra Italiam per Gallias, Germaniam, & Hiſpanias iam fuerat dilatata, quanquam multa monaſteria Gulielmitarum dictæ vnioni non conſenſerint, immo à Sede Apoſtolica obtinuerint in ſolito ſtatu poſſe manere ſub Regula B. Benedicti, vt cap. ſequenti dicemus. Quod notare volui, vt videas perperam, & incaſſum laborare Ioannem Marquez ad probandũ, quod ante Concilium Lateranẽſe fuerint in Hiſpanijs, ſiue in Anglia, ſiue alibi extra Italiã, & regnum Siciliæ monaſteria Eremitarum S. Auguſtini: nam ſiue id verum fuerit, ſiue non verum, nihil ad rem attinet, illa enim non fuerunt comprehenſa

Digitized by Google

in Bulla præfatæ vnionis, neque ad Ordinem Eremitarum, qui nunc eſt, vllo modo attinent, qui ex ſolis prædictis Congregationibus, ſiue domibus intra Italiæ, ac Siciliæ fines exiſtentibus fuit conſtitutus, excepra, vt dixi, Congregatione Gulielmitarum. His duobus fundamentis iactis conſequens eſt, vt ad ſingularum Congregationum fundamenta retegenda propiùs accedamus.

Caput quadrageſimumſextum.

Congregationis Eremitarum Sancti Gulielmi nuncupatorum fundamenta, & primordia reteguntur.

I. Circa originem, & fundationem Congregationis, ſiue Ordinis Eremitarum olim S. Gulielmi nuncupatorum duplex dubium oritur. Alterum circa illius autorē: alterū circa primæuū ipſius inſtitutum: Nā de primo autore dictę Congregationis hæ ſunt opiniones. Prima, quæ illius fundationem refert ad Gulielmum quendam Pariſienſem, non ad illum, qui Pariſienſis Archiepiſcopus inter Scriptores Eccleſiaſticos recenſetur à Cardinali Bellarmino, vt credidit Marquez cap. 14. §. 4. nam hic Gulielmus Archiepiſcopus, ſiue rectius Epiſcopus Pariſienſis circa annum ſalutis 1240. multis annis poſt dictum Ordinem Gulielmitarum inſtitutum vixit: ſed in alterum Gulielmum, qui ſcholaris Pariſienſis cum eſſet, diuino numine afflatus, ſpretis Mundi illecebris, vt peccata per pœnitentiam redimeret, vitam Eremiticam magno animi feruore complexus, & præclara ſanctitatis exempla diffundens, plures traxit, cum quibus ipſius Ordinis in partibus Galliarum fundamenta iecit; ita autor faſciculi temporum in Innocentio Tertio, Bernardus Vargaz relatus a Marquez; Auguſtinus Ticinenſis in Dilucidario, & quidam alij. Secunda opinio eiuſdem Ordinis inſtitutionem tribuit D. Gulielmo Duci Aquitaniæ, & Comiti Pictauienſi, qui aliquando partes Anacleti Pſeudopontificis contra Innocentium Secundum legitimum Pontificem ſecutus, ſuadente D. Bernardo Clareuallenſi ad ſanam mentem, & obedientiam veri Pontificis reuocatus, prioris errati tanta pœnitentia ductus fuit, vt non ſolùm longiſſimas, & laborioſiſſimas peregrinationes aſſumpſerit, ſed etiam vitam Eremiticam in Italiam, ex Ieroſolimitana peregrinatione reuerſus, aggreſſus fuerit, & Congregationi præclariſſimæ nomen, & initia dederit, quæ multis monaſterijs eſt aucta, qui tandem poſt aſperrimam pœnitentiam peractam in Tuſcia apud ſtabulum Rodis ſancto fine quieuit. Et hæc eſt opinio communior, & probabilior, quam ſequitur Theobaldus in vita eiuſdem Diui Gulielmi, quam rogante quodam Prouincïali Ordinis Eremitarum ſcripſit. Naucleius volumine ſecundo generatione quadrageſima, & quadrageſima prima. Volaterranus libro vigeſimo primo Antropologiæ, Onuphrius in Chronico ſub anno milleſimo centeſimo ſexageſimo, & alij, quos refert, ac ſequitur Marquez capite decimo tertio §. ſeptimo. Ac præter illos Gabriel Flamina ex Congregatione Lateranenſi Epiſcopus Clodienſis in vita Sancti Gulielmi ab eo deſcripta libro ſecundo, ſub die decima Februarij. Tertia eſt Illuſtriſſimi Cardinalis Baronij tomo duodecimo, ſub anno milleſimo centeſimo trigeſimo ſexto, vbi contra ea, quæ de ſancto Gulielmo ſcripſerat in notis ad Martyrologium ſub die decima Februarij, reuocat in dubium, an Gulielmus Dux Aquitaniæ fuerit ille, quem dicunt poſt ſuam reconciliationem vitam Eremiticam aſſumpſiſſe, quique perfecta peregrinatione Ieroſolimorum in Italiam reuerſus, in Tuſcia vitam Eremiticam egit, ibique in monaſterio ſtabulo Rodis nunc Malaualle nuncupato ſanctiſsimo fine quieuit. Et partem negatiuam defendit; & quanquam non definiat, quis fuerit autor Ordinis Gulielmitarum nuncupati, fatetur tamen, dubitare ſe, ne plures Gulielmi per errorem in vnum conflati ſint à recentioribus, & pro certo habere, non fuiſſe illum Gulielmum Ducem Aquitaniæ, quem Diuus Bernardus vero Pontifici Innocentio Secundo reconciliauit. Nam hic Gulielmus poſt rēcōciliationem, Compoſtellam ad Diui Iacobi ædem pœnitentiæ ergo profectus, ibidem vita functus, ante altare maius dictę Eccleſiæ publicam, & ſolemnem ſepulturam accepit ex Suggerio Abbate S. Dionyſij, & illorum temporum autore, qui eidem Gulielmo aliquot annis ſuperuixit. Et licèt non defuerint, qui dicerent, Gulielmum tunc reuera minimè defunctum, ſed rem per ſimulationem ita cum amicis compoſitam, vt mortuus fingeretur, quò liberior poſſet, vbi vellet locorum peregrinari. Hanc tamen illorum ſtropham ex duplici capite infringere conatur. Primò, quia ſi ſic res ſe habuiſſet, id Theobaldum Epiſcopum, qui illius vitam ſcripſit, minimè latuiſſet. At ille huius ſimulationis non meminit. Secundò, quia Suggerius, qui ipſius Ducis Gulielmi obitum ſcripſit, & multos annos ſupra uixit, & res geſtas Ludouici Regis illius generi fuit proſecutus, ipſius Gulielmi non ampliùs meminit. Tertiò, quia cum poſt illius obitum à Suggerio deſcriptum, Eleonora eius filia Ludouico Francorum Regi nupta repudium paſſa fuiſſet, ſi tunc Gulielmus eius pater in viuis egiſſet, vero conſentaneum non eſt, quin ipſi filiæ tam grauem iniuriam paſſæ opem ferre voluiſſet, cum rei magnitudo poſtularet, vt reuocaretur ad vitam, ſi fieri potuiſſet.

Nec videtur huic rationi ſatisfactum, ſi dicatur illos principes ob occultum impedimentum conſanguinitatis, ſiue affinitatis, quo ad cōtrahendū inhabiles reddebātur, quod poſtea reſciuerūt, ex mutuo cōſenſu ab inuicē ſeparatos ob II.

con-

conſcientiæ ſcrupulum. Quia huiuſmodi impedimentum poſt matrimonium bona fide contractum, & conſummatum, Pontificis diſpenſatione facillimè tolliretur etiam inter plebeios, vt quotidiana experientia oſtendit, nedum inter Magnos Principes, & Reges, vnde probabile videtur, alias ob cauſas illam à Ludouico Rege reiectam, ob diffidia poriſſimum inter illos orta. Nihilominus, vt dixi, probabiliorem exiſtimo iſtam ſententiam, quod Ordo Eremitarum Gulielmitarum nuncupatus ab hoc Gulielmo Aquitaniæ Duce initium habuerit, tum quòd ſit opinio communior, quam etiam renuit idē Baronius in notis ad Martyrologium, tum quòd ratio in contrarium licet ſit probabilis, non eſt tamen neceſſaria: quia ſemel appoſita perfecta ſeculi abdicatione, magnum non eſt, quod tantus vir, manu ad aratrum miſſa, retrò aſpicere noluerit, neque enim res tanti erat, vt propter illam ſalutem animæ in diſcrimen adducere deberet, nedum ex mortuis ad vitam reuocari. hæc circa autorem.

III. DE qualitate verò eiuſdem inſtituti has etiam opiniones circunferuntur. Prima illorum, qui affirmant hunc Ordinem ſub Regula Monaſtica D. Benedicti inſtitutum, & ſub illa vſque ad tempora vnionis generalis factæ per Alexandrum Quartum militaſſe, cuius ſententiæ fuit Renatus Chopinus in Monaſtico, referente Marquez cap. 13. §. 11. vbi illam reijcit. Primò, nam conſtat, inquit, Gulielmitas ante Alexandrum Quartum ſub regula B. Auguſtini militaſſe, ex quadam Bulla Innocentij Quarti directa Priori, & fratribus Eremitarum Vallis Sancti Gulielmi Ordinis S. Auguſtini, quæ tamen ratio vitari poſſet dicendo, illos Eremitas non fuiſſe ex ordine S. Gulielmi, licet locus vocaretur Vallis S. Gulielmi, ſicut non omnes, qui degunt in monaſterijs à S. Benedicto, vel Auguſtino, vel Dominico nuncupatis, ſunt ordinis D. Benedicti, vel Auguſtini, vel Dominici. Secundò, quia Regula B. Benedicti non fuit data Gulielmitis, niſi poſt vnionem generalem, quia eorum nonnulli alijs noluerunt vniri, quibus idem Alexander D. Benedicti Regulam tribuit, vt apparet ex alia bulla eiuſdem Alexandri, quam refert Marquez ibid. cap. 13. §. 14. Verùm ſi ipſam quoque bullam Alexandri Quarti attendamus, illius verba oppoſitum monſtrant, nimirum Gulielmitas ante illud tempus, vel ſub D. Benedicti Regula militaſſe, vel nullam certam regulam habuiſſe, præter Conſtitutiones D. Gulielmi. Exemplum dictæ Bullæ hoc eſt: *Alexander Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei Dilectis filijs Generali, & fratribus Ordinis S. Gulielmi Salutem, & Apoſtolicam benedictionem. Licet olim pro vnione facienda inter vos, & alios Eremitas tunc diuerſorum ordinum, fueritis ad præſentiam noſtram vocati, quieti tamen, & ſaluti veſtræ paterno prouidentes affectu, præſentium vobis tenore concedimus, vt ſub Regula S. Benedicti ſecundum inſtitutiones ſancti Gulielmi remanere in ſolito habitu liberè valeatis, nullis obſtantibus literis, gratijs, vel priuilegijs à Sede Apoſtolica in contrarium impetratis, vel impetrandis in poſterum. Nulli ergo hominum liceat &c. Datum Anagniæ vndecimo Kalend. Septembris, Pontificatus noſtri anno ſecundo.* Pondera illa verba: *Concedimus vt ſub Regula ſancti Benedicti ſecundum inſtitutiones ſancti Gulielmi remanere in ſolito habitu liberè valeatis:* nam ſenſus planus, & peruius verborum eſt, quòd illi antea militabant ſub regula D. Benedicti, quibus Pontifex cōcedit, quòd ſub eadem regula liberè remanere poſſint. Neque vnquam vidi in bullis, ſiue literis, ſiue Priuilegijs Apoſtolicis, cum Pontifices aliquem Regularem ab obſeruatione vnius Regulæ v. g. D. Auguſtini abſoluunt, & alteri Regulæ, puta D. Benedicti, ſubijciunt, vti hac forma verborum: *Concedimus, vt ſub Regula D. Benedicti remanere liberè valeatis:* quemadmodum enim quando in aliquo monaſterio vnus Ordo extinguitur, & alius erigitur, & inſtituitur, ſemper fit mentio Ordinis, qui ſupprimitur, & extinguitur, & illius qui de nouo inſtituitur, vel erigitur: Ita ſi Ordo D. Gulielmi à Regula D. Auguſtini abſolutus fuiſſet, & ſub Regula D. Benedicti conſtitutus, non eſt credendum, quod vtriuſque regulæ mentio expreſſa facta non fuiſſet. Quocirca hæc bulla Alexandri Quarti in tantùm abeſt, vt Chopini ſententiam infringat, vt illam potius confirmet; ſed quod caput eſt, & Gulielmitas ante Alexandrum Quartum ſub Regula ſancti Benedicti militaſſe planè conuincit, eſt bulla Innocentij Quarti data die 3. Septembris anni 1248. quam idem Chopinus refert eodem lib. 1. ſui Monaſticon titulo 1. artic. 5. in qua expreſsè habes Gulielmitas eo tempore ſub B. Benedicti regula degiſſe. Secunda opinio docet, B. Gulielmum ſuum ordinem abſque aliqua ſpeciali regula inſtituiſſe, cum ſolis conſtitutionibus, ſiue inſtitutionibus ab ipſis Eremitis, & ab ipſo D. Gulielmo editis, ac cum illis, & ſub illis vixiſſe, & militaſſe vſque ad tempora Innocentij Tertij, vel ſecundum alios Gregorij Noni, qui eis Regulam, & titulum Eremitarum ſancti Auguſtini conceſſit, & huius ſententiæ fuerunt Nauclerus volum. 2. gen. 40. vbi ait, de Ordine Gulielmitarum loquens. *Iidem ſine titulo perſeuerauerunt vſque ad Innocentium Tertium, & Honorium Tertium, qui ſ. Ordo ſub titulo Eremitarum ſancti Auguſtini appellari iuſſus eſt, & confirmatus.* Idem repetit generatione 41. ſub anno 1215. & Sanſon Haio in lib. quem ſcripſit de hoc ordine, cuius & alumnus extitit, in quo fatetur, Gulielmitas vſque ad tempora Gregorij Noni ſine certa regula, ſolis quibuſdam Conſtitutionibus à D. Gulielmo editis, per annos fermè octoginta militaſſe: Gregorium verò, vt Ordo qui ob nimiam vitæ aſperitatem reformidabatur, rigore diſciplinæ aliquantulum mitigato, dilatari poſſet, præcepiſſe, vt Beati Benedicti regulam vti mitiorem ſumerent. Huic ſententiæ adhæret Cardinalis Bellarminus in Chronologia, quæ habetur in fine libri de Scriptoribus Eccleſiaſticis ſub anno 1241. hæc

Digitized by Google

ſcribens: *Ordo Eremitarum ſancti Auguſtini ab Innocentio Quarto hoc nomen accipit, cum antea Gulielmita dicerentur.* Tertia demum ſententia eſt, hunc Ordinem à D. Gulielmo ſub B. Auguſtini regula ab initio fuiſſe inſtitutum. Ita ſentiunt frater Iacobus Philippus Bergomen. in ſuo ſupplemento lib. 12. ſub anno 1157. vbi de D. Gulielmo multa, contra communem Eremitarum ſententiam, comminiſcitur, ac in primis, quod ipſe ſuum Ordinem non in Italia, & præſertim in Tuſcia, ſed in Gallijs prope Pariſios inſtituerit. Quam ſententiam quoad hoc ſecutus fuerat Baronius in notis ad Martyrologium primitùs editum ſub die 10. Februarij, Onuphrius in Chronico ſub anno 1160. & Marquez cap. 13. per multos paragraphos, verſu multa dicat, & nihil probet.

IV. QVidquid tandem ſit de veritate opinionum; ex illis habemus, primò fundationem dictæ Congregationis, ſeu potius Ordinis annum 1160. ad ſummum non excedere poſſe, ſi demus illam inſtitutam à D. Gulielmo Duce Aquitaniæ, aut etiam recentiorem eſſe, ſi concedamus illam à Gulielmo ſcholari Pariſienſi fundatam circa tempora Innocentij Tertij, & fortè ſi diuinare liceret, Ordo à Gulielmo ſcholari Pariſienſi inſtitutus, non eſt ille, de quo loquimur, ſed ordo Vallis ſcholarium nuncupatus, quem quidam Gulielmus Parienſis ſcholaris, cum alijs tribus ſocijs ſub Regula B. Auguſtini fundauit apud Pariſium, ſub Innocentio Tertio anno 1201. quem poſtea Honorius Tertius confirmauit, ex Renato Chopino in monaſtico tit. 1. art. 13. Quem Gulielmum, quia multi confundunt cum altero Gulielmo Duce Aquitaniæ, labuntur in errores, vt dicant, Ordinem Gulielmitarum inſtitutum ſub Regula D. Auguſtini à Gulielmo ſcholari Pariſienſi, & prope Pariſium, & confirmatum ab Innocentio Tertio, accipientes hunc Ordinem Vallis ſcholarium pro ordine D. Gulielmi; vel è contrario, vt velint tribuere Gulielmo Duci Aquitaniæ, quæ tribuenda ſunt ipſi Gulielmo Pariſienſi.

V. SEcundò colligitur, hanc Congregationem non eſſe propagatam per continuatam ſucceſſionem à D. Auguſtino, neque ab aliquibus Eremitis per illum inſtitutis; nam ſi dicamus, illam fuiſſe inſtitutam ſub Regula D. Benedicti, res eſt extra controuerſiam: & ſimiliter ſi dicamus, illam fundatam ſine vlla certa regula, & poſtea Regula, & titulo S. Auguſtini donatam ex conceſſione Pontificum. Sin autem dicatur, D. Gulielmum illam ſub Auguſtini regula inſtituiſſe, Quæro, vel illam aſſumpſit à ſe, vel à Sede Apoſtolica acceptam, vel ab aliquo Eremita ſub D. Auguſtini Regula, & habitu militante: nam ſi à ſe illam accepit, vel à Sede Apoſtolica, idem omninò ſequitur: ſi autem dicatur, illum accepiſſe Regulam, & habitum ab aliquo Eremita exiſtente ſub Regula, & habitu D. Auguſtini, quiſnam ille fuit, & vbi, & in quo monaſterio degebat? nullus enim hiſtoricus, aut Doctor probatus de hoc aliquid ſcribit, licet de ſuo cerebro hoc nonnulli Eremitæ confingant, & de habitu Gulielmitarum certum eſt, ſi D. Gulielmus illum à prædicto Eremita accepit, non accepiſſe habitum, quem Eremitæ prætendunt eſſe habitum D. Auguſtini: nam ſi habitus Eremitarum D. Auguſtini eſt ille, quem modo gerunt, patet quod habitus Eremitarum D. Gulielmi longe diuerſus erat, tum ex Eremitis dicti Ordinis, qui cum illo habitu permanſerunt, qui non erat cuculla nigra, ſed tunica alba cum mantello albo: vnde & vocati ſunt mantelli albi, ſicut & fratres D. Franciſci vocati ſunt fratres Beretini à colore, ex eodem Renato Chopino lib. 1. Monaſticon tit. 21 artic. 9. & alijs in locis eiuſdem libri: tum ex bulla recitata Alexandri Quarti, per quam conceditur ipſis Gulielmitis, non obſtante bulla vnionis, & reductionis omnium Eremitarum, ſub habitu, quem nunc ferunt, poſſe ſub Regula D. Benedicti ſub ſolito habitu remanere: vnde qui aſſerunt, B. Gulielmum ſub Eremita Auguſtiniano Regulam & habitum accepiſſe, contra ſeipſos loquuntur, negantes quod affirmare intendunt. Præter quod ſi B. Gulielmus Regulam, & habitum Diui Auguſtini ab illo Eremita, quem fingunt accepiſſet; quem, quis fuerit, vel vbi fuerit, ignorant, Ordo à D. Gulielmo inſtitutus, non Gulielmitarum, ſed D. Auguſtini ab initio nuncupatus fuiſſet, contra id, quod omnes communiter affirmant.

HIs omnibus adijcio primò, hunc Ordinem Gulielmitarum vſque ad tempora Alexandri Quarti magna Sanctitatis opinione in pretio habitum, & multis domibus, ac viris religione, & pietate inſignibus non ſolùm in Italia, ſed etiam per Gallias, Germaniam, ac Hiſpanias auctum, & multis priuilegijs per Romanos Pontifices decoratum: nam vt verè dicit Marquez dicto cap. 13. S. 14. præcipua loca, quæ modò Eremitæ Auguſtinenſes per Italiam, Germaniam, Gallias, & Hiſpanias obtinent, huius Ordinis Gulielmitarum erant; immò etiam quod ego addo, præcipua priuilegia dicti Ordinis, quæ profert Coriolanus in 2. parte ſui Defenſorij cap. 3. ipſi Ordini Gulielmitarum primitùs conceſſa fuerunt, in tantum, vt ſit multorum ſententia, Ordinem Gulielmitarum, illum eſſe, quem Romani Pontifices in ſuis litteris abſolutè vocant Ordinem Diui Auguſtini, & ab hoc Ordine Gulielmitarum ipſum Ordinem Auguſtinenſium prima initia ſumpſiſſe: ita enim ſentiunt Cardinalis Bellarminus, Nauclerus, Volaterranus, Vuernerus Chartuſianus, autor faſciculi temporum, Sabellicus, Vargaz, D. Antoninus, Auguſtinus Ticinenſis, & Iacobus Philippus Bergomenſis, loco proximè citato fatetur, in Gallijs illum inſtitutorem Ordinis Eremitarum Auguſtinenſium communiter putari: licet ad hanc communem opinionem labefactandam multipliciter: ſed tamen inutiliter laborent. VI.

Poſte-

VII. Poſtremò. Circa iſtam Congregationem illud etiam aduertendum, etſi Alexander IV. illam cæteris Eremitis, ac illorum Congregationibus vniti mandauerit, & de facto viuuerit, illos tamen ſupradictæ vnioni totis viribus reluctatos: nam ſub eodem Alexandro Quarto illorum Generalis, cum cæteris Prioribus licentiam obtinuit remanendi in antiquo ſtatu, & habitu ſub Regula D. Benedicti, vt ex literis Alexandri IV. proximè recitatis appatet. Et quoniam cæteri Eremitæ virtute præcedentium literarum eiuſdem Alexandri Quarti, monaſteria Gulielmitarum ſuo Ordini incorporari per locorum Ordinarios poſtulabant, hinc non leues contentiones, & diſſidia inter hos, & illos exorta, vſque ad tempora Clementis Papæ Quarti durauerunt, ſub quo Pontifice res tandem ita compoſita eſt, vt reſtituerentur ipſis Eremitis ſancti Gulielmi nonnullæ domus, quas alij Eremitæ Auguſtinenſes occupauerant. Et ipſi Gulielmitæ ſub ſuo Generali vſque in hanc diem perſeuerant, concedente, & confirmante eodem Clemente Quarto per ſuas literas datas Viterbij quarto Kalend. Septembris, Pontificatus ſui anno ſecundo, quas refert Marquez dicto cap. 13. §. 14. Vnde infertur, quod etiamſi Gulielmitæ ex veris Eremitis à ſancto Auguſtino inſtitutis deſcenderent, quod tamen fabuloſum eſt, nec ipſi Gulielmitæ iactare audent, non poſſent Eremitæ Ordinis ſancti Auguſtini ſuam antiquitatem ab illis deducere, quia illi non ſunt Ordini Eremitarum Auguſtinenſium vniti, & etiamſi eſſent vniti, ex tali vnione id minimè probaretur, quia illi modò dicunt, quod præter Gulielmitas erat vna Congregatio antiqua Ordinis D. Auguſtini nuncupata, & à veris Eremitis à D. Auguſtino inſtitutis propagata, cui cæteræ Congregationes Diui Gulielmi, Ioannis Boni, & aliorum fuerunt vnitæ: & hac ſola ratione ſuam inſtitutionem referunt in D. Auguſtinum, quæ quanti facienda ſit, ſtatim dicemus.

Caput quadrageſimumſeptimũ.

Eremitarum fratris Ioannis Boni, de Brittinis, & de Fabali nuncupatorum inſtitutio, modus, ac tempus eiuſdẽ inſtitutionis monſtrantur.

I. Circa Congregationem fratris Ioannis Boni illud ante omnia recolendum eſt, quod ſupra cap. 25. notauimus, hanc Congregationem vnam, & eandem eſſe cum Congregatione de Brittinis, ſiue vt alij legunt de Bictrinis nuncupata, quæ Ioannis Boni ab autore, & de Brittinis à loco præcipuo ſuæ inſtiturionis nuncupabatur, ac etiam cum alia Congregatione de Fabali, quæ, quod videre potuetim, non fuit Congregatio, ſed domus eiuſdem Congregationis Ioannis Boni in finibus Piſaurienſis, & Fanenſis territorij poſita, vbi etiam erat monaſterium de Brittinis, à qua dicti Eremitæ de Fabali nuncupabantur, ſicut nunc Romæ vocantur fratres ſanctæ Mariæ de Populo, vel ſancti Auguſtini. Huius igitur Congregationis autor, & inſtitutor B. Ioannes Bonus Mantuanus extitit, qui referente D. Antonino 3. par. tit. 24. cap. 13. vixit in Aemilia non ſine magna Sanctitatis fama, paulò ante Innocentium Tertium: quam ob cauſam cum plures eius exemplo ſpretis ſeculi vanitatibus ſancto illius propoſito adhærerent, & ſe illi ſocios, ac diſcipulos in via Domini inſtituendos traderent, vir Deo dilectus Congregationem Eremitarum paulatim inſtituere cœpit, quæ Eremitarum numero in dies aucto, qui Sancto viro ſe adiungebant, mox creuit, & coaluit. Verùm illud obſeruandum, iſtam Congregationem ſine certo habitu, & ſine ſpeciali Regula primitùs fuiſſe inſtitutam, ſed cum progreſſu temporis, & religioſorum, & monaſteriorum numero creuiſſet, Sedis Apoſtolicæ largitate, & conceſſione, Regulam B. Auguſtini obtinuiſſe. Deinde in quodam Capitulo Generali ſtatutum fuiſſe, vt omnes, & ſinguli Eremitæ dictæ Congregationis fratris Ioannis Boni, tam quando profitebantur, quàm aliàs vbicunque, & quandocunque, vocarentur Eremitæ Ordinis ſancti Auguſtini, & ſic paulatim ſe dilatante Congregatione, ipſum quoque nomen Eremitarum ſancti Auguſtini cœpit in populis dilatari, adeo vt ipſi etiam Romani Pontifices hoc titulo eos nuncupare non renuerint, vt videri poteſt in literis Gregorij Noni cap. 25. recitatis, in quibus ſemel vocantur Eremitæ fratris Ioannis Boni, & ſemel Eremitæ Ordinis ſancti Auguſtini, & etiam in alijs literis Alexandri Papæ Quarti ibidem notatis. Cur verò Summi Pontifices hoc titulo Eremitarum ſancti Auguſtini eos appellare voluerint, nulla alia ratio aſſignari poteſt, niſi quod ijdem Pontifices illis titulis eos nuncupare voluerunt, quibus ipſi ſe nuncupari faciebant, & communiter iam cœperant nuncupari. Cæterùm quòd ipſi Eremitæ fratris Ioannis Boni prius ſine certa regula, & habitu, ac etiam titulo fuerint inſtituti, & quod Regulam, & certum habitum à Sede Apoſtolica obtinuerint, & tandem titulum Eremitarum ſancti Auguſtini à ſeipſis per Decretum in Generali cap. editum aſſumpſerint, conſtat euidenter ex literis Innocentij Papæ Quarti datis Peruſij 17. Kalend. Maij Pontificatus ſui anno vndecimo, ideſt 1235. cum alijs literis inſertis Gulielmi Cardinalis ſancti Euſtachij illorum Protectoris. quorum exemplum à Ioanne Marquez cap. 13. §. 17. acceptum, hic quoque reddendum exiſtimaui. Exemplum literarum eſt.

Innocentius Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei, Vniuerſis Prioribus, & fratribus Ordinis Eremitarum ſalutem, & Apoſtolicam benedictionem. Admonet nos cura ſuſcepti regiminis, & autoritas Pontificalis inducit, vt & plantare ſacram Religionem, & plantatam fouere ſummoperè debeamus. Quod vtiliùs tunc exequimur, ſi ea, quæ ſunt recta nutrimus, & corrigimus, quæ profectum virtutis impedire noſcuntur. Quia verò diuerſitas formæ, quam fratres veſtri Ordinis olim in profitendo, & eligendo ſibi Priorem Generalem ſeruabant, diuerſitatem inducebat etiam animorum, & per conſequens ſcandalum generabat, poſt diuerſas electiones, & cõceſſiones factas de Prioribus in Ordine ipſo, & diuerſos proceſſus ſuper his habitos. Nos ad quos ſpectat errata corrigere, ac nutrire directa, cupientes, paci, & tranquillitati veſtræ, paterna ſolicitudine prouidere, dilecto filio noſtro Gulielmo S. Euſtachij Diacono Cardinali, cui dudum Generalem curã Ordinis prædicti commiſimus, examinationem electionis celebratæ in Generalem Priorem eiuſdem Ordinis de dilecto filio fratre Lamphranco Mediolanenſi, tunc Priore domus veſtræ Bononienſis, & proceſſum eorundem duximus committendam. Cum igitur idem Cardinalis de mandato, & autoritate noſtra, electione de præfato fratre Lamphranco, qui eam inuenit celebratam canonicè, confirmata, ſuper profeſſione, ac electione, nec non & nominatione Prioris Generalis ipſius Ordinis faciendis de cætero, ac alijs articulis eadem autoritate ſtatutum edidit prouidum, & honeſtum, prout in ipſius Cardinalis literis inde confectis plenius continetur. Nos veſtris ſupplicationibus inclinati, quod ab eodem Cardinali ſuper his factum eſt, ratum, & gratum habentes, id autoritate Apoſtolica confirmamus, & præſentis ſcripti patrocinio communimus: tenorem ipſarum literarum præſentibus de verbo ad verbum inſeri faciendo, qui talis eſt.

Gulielmus miſeratione diuina Sancti Euſtachij Diaconus Cardinalis, Religioſis viris, & dilectis in Chriſto Vniuerſis Prioribus, & fratribus Ordinis Eremitarum, tam præſentibus, quàm futuris in perpetuum, variam Ordinis veſtri formam in profitendo, & in eligendo ſibi Priorem Generalem ſectantes, in variam inter ſe diſſenſionis materiam incidertunt. Propter quod neceſſarium extitit in hac parte vobis, & eidem Ordini per Apoſtolicæ Sedis prouidentiam ſubueniri. Sanè ad audientiam D. Papæ peruenit, quod bonæ memoriæ Frater Ioannes Bonus . . . . in Ordine veſtro, primam apud Budriolum Ceſenatenſis Diœceſis de conceſſione Diœceſani loci eiuſdem, domum incœpit, & dum fama conuerſationis eius per loca vicina crebreſceret, & plurimi conuerterentur ad eum, Eccleſiam in honorem Beatiſſimæ Mariæ Virginis conſtruxit ibidem: creſcente autem numero, & merito eiuſdem conuerſorum, Religio veſtra per eos in diuerſis partibus, in quibus manſiones conſtruxerant, extitit propagata. Cum autem ijdem Religioſi aliquam de approbatis regulam non haberent, quidam ex eis accedentes ad Sedem Apoſtolicam, obtinuerunt ab ea Beati Patris Auguſtini regulam ſibi dari; & ſic ex tunc cœperunt in regularibus Obſeruantijs inſtrui, & regulariter ſe habere. Et quia eorum habitus, qui habitui fratrum Minorum videbatur conformis, apud aliquos ſcandalum quodammodo ſuſcitabat, de mandato, & autoritate duorum Cardinalium, qui tunc in partibus Lombardiæ legationis fungebantur officio, nigrum, quem geſtatis adhuc habitum, elegerunt, qui cum iam vocarentur Fratres Eremitæ Ioannis Boni Ordinis Sancti Auguſtini, Nouitij, qui recipiebantur ab eis, profitebantur hoc modo. Ego N. facio profeſſionem, & promitto obedientiam Deo, & Beatæ Mariæ, & tibi Priori Fratrum Eremitarum Sanctæ Mariæ de Ceſena, tuiſq; ſucceſſoribus vſque ad mortem ſecundum Regulam Beati Patris Auguſtini, & conſtitutiones Fratrum iſtius loci. In hac verò forma profeſſionis, vbi dicebatur iſtius loci, autoritate Generalis Capituli eorundem fratrum, iſtius Ordinis poſtmodum dictum fuit. cumquè dictus Frater Ioannes Bonus, qui per plures annos fratribus prædictis præfuerat, & fratres ipſi eidem tanquam Inſtitutori Ordinis ipſorum reuerenter intenderant, curæ ipſorum, quæ per excreſcentem numeroſitatem ſubditorum excreuerat, cedere aſpiraret, fratre Matthæo, & quibuſdam alijs fratribus ſuis aſſumptis, ad Epiſcopum Ceſenatenſem acceſſit, qui Epiſcopus dictum fratrem Matthæum præſentatum ſibi ab eiſdem fratre Ioanne Bono, & alijs, in Priorem dictæ domus, & per hoc in Generalem totius Ordinis, ſicut dicitur, confirmauit. Quo in Religione prædicta annis pluribus tanquam Generali Priore generaliter miniſtrante, quamplures intrauerunt Religionem eandem, ſecundum formam Profeſſionis præſcriptæ, quanquam nonnulli ex eis fratri Matthæo prædicto ſimpliciter, tanquam Generali Priori, non tanquam Priori Sanctæ Mariæ de Ceſena ſe profiteri principaliter crederent, ſunt profeſſi, Interea duo fratres Profeſſionis prædictæ Lugduni, ad Sedem Apoſtolicam venientes generalem curam Ordinis veſtri à D. Papa nobis obtinuerunt committi, & priuilegium quoddam commune, in cuius titulis ſcribebatur. Priori fratrum Eremitarum Sanctæ Mariæ de Ceſena, eiq; ſubiectis Prioribus, & fratribus vniuerſis, à Sede reportarunt eadem. Prædictus denique frater Matthæus prudenter attendens, quod in adminiſtratione curæ, quam aſſumpſerat, ſine ſcandalo diutius remanere non poterat, eoquod ad eandem curam à quibuſdam fratribus minimè ſufficiens haberetur, vocatis Prioribus, & fratribus omnibus de Ordine veſtro, quorum intererat Generale Capitulum apud Ferrariam congregauit. Sed inter ipſum fratrem Matthæum, & fratres de Ceſena, ac quoſdam alios Priores, & fratres de Romandiola ſuper ceſſione ipſius fratris Matthæi, antequam eligeret Diffinitores Generalis Capituli, prout ſecundum

dum

Digitized by Google

dum tenorem Conſtitutionum ſui Ordinis poterat; de celebratione Capituli eiuſdem contentioue ſuborta, dicti fratres de Ceſeua, & alij contra praeceptum eiuſdem fratris de ipſo Capitulo tandem diſſentientes, & contradicentes ne Capitulum generale fieret, exierunt. Ipſe verò frater Matthaeus nihilominus Diffinitoribus electis praedictis, in manibus eorum ceſſit adminiſtrationi Generali, quã exercuerat, & iuri, ſi quod in confirmatione ſua ab Epiſcopo Ceſenatenſi acceperat, in manibus Nuntij eiuſdem pręſentiis ibidem publicè reſignauit. Sicque huiuſmodi ceſſioue, ac reſignatione receptis quidam fratres ex his, qui ibidem aderaut, ad eligeudum Priorem Generalem aſſumpti, fratrem Vgonem Mantuauum in Generalem Priorem totius Ordinis elegeruut. Per illos autem, qui remanſeruut, ſtatutum fuit in eodem Capitulo, vt omnes, qui ex tunc in Ordine ipſorum profiteri debereut, profiterentur hoc modo. Ego N. facio profeſſionem, & promitto Obedieutiam Deo, & Beatae Mariae, & tibi Priori Generali Eremitarum Ioannis Boni. Poſt haec autem vir venerabilis Aquilegenſis electus tunc in Lombardia Legatus Apoſtolicae Sedis electionem huiuſmodi confirmauit. Fratres verò de Ceſena, & quidam alij de Romandiola cohaereutes iiſdem, apud Ceſenam couuenientes in vnum, & tam conſuetudini, qua Prior fratrum S. Mariae de Ceſena praedictae per fratres Ordinis ad locum ipſum, tanquam ad primum, & principale, à quo idem Ordo proceſſerat, eligi, & Generalis Prior meritò eſſe, & appellari ſolebat, quàm titulo praedicto priuilegij primo iu Ordine ipſo obtenti, in quo praedicto Priori de Ceſena ſcribebatur, principaliter inhaereutes, fratrem Marcum Ceſenatem iu Priorem dictae domus, & per hoc in Generalem Priorem totius Ordinis elegerunt, ac electiouem, quam de ipſo feceraut, obtiuuerunt confirmari per Epiſcopum Ceſenaten. Diuerſis igitur in Ordine veſtro aſſumptis Generalibus Prioribus, alter in illos, qui obediebant alteri, multiplices excommunicationis ſententias protulerunt, ex quibus nounulli celebrouerunt diuina, & excommunicati taliter ad ſacros ordines ſunt promoti. His autem temporibus praedictus frater Vgo proprios nuntios ad Apoſtolicam Sedem tranſmittens, mutationem profeſſionis praedictae, & id quod ſuper electione ſua per pręfatum Legatum factum extiterat, prout prouidè facta fuerant, per eandem Sedem obtinuit couſirmari. Quodã etiam priuilegium tuuc obtinuit, quod in nullo alio, quàm in titulo erat à priori diuerſum. Cum autem Ordo vester eſſet in duas partes diuiſus, & inter multiplices contentiones, & diſcordias in ipſo exortas, ferè per trieunium fluctuaret, tandem fratres ipſius Ordinis cupientes vnitatem, & pacem in eodem Ordine reformari, quatuor ex ſeipſis procuratoribus cõſtitutis, illos ad Curiam Romanam, & ad nos ſpecialiter tanquam patronum ſui Ordinis tranſmiſeruut. Sed quia tunc eos per nos commodè uon poteramus audire, prudentibus viris Electo Paduano, & fratri Simoni Mediolanenſi Lectori de Ordine Minorum Capellanis, & ſocijs noſtris commiſimus, vt Procuratores eoſdem ſuper his, quę vellent proponere, diligenter audirent, & prout ſtudioſius poſſent, Ordinem ipſum ad ſtatum vnitatis, & pacis intenderent reuocare. Dicti verò Electus, & frater Simon ſtatu, & conditionibus Ordinis per praedictos procuratores pleniùs intellectis, quaedam in Ordine ipſo pro bono ſtatu eiuſdem ſuper certis articulis de aſſenſu procuratorum ipſorum pronuntiauerunt ſeruanda, & tandem procuratores ipſos concordes ad propria remiſerunt. Quibus ita remiſſis praefatus Vgo, & Marcus, qui pro Generalibus prioribus ſe gerebant, & alij fratres, qui obediebant eiſdem, de communi voluntate omnium Generale Capitulum apud Bononiam celebrarunt. In quo videlicet Capitulo, ordinatione, quae per praedictos Electum Paduanum, & fratrem Simonem tradita fuerat, recitata, & lecta, & Diffinitoribus Capituli Generalis electis, praedictus frater Marcus properauit Ceſenam, & in manibus Epiſcopi Ceſenatenſis ceſſit Prioratui loci eiuſdem, in quo per ipſum Epiſcopum fuerat confirmatus, & per eundem à cura Prioratus ipſius extitit abſolutus: frater verò Vgo, qui per Sedem Apoſtolicam confirmatus fuerat, in manibus Magiſtri Bernardini Canonici Bononienſis D. Papae Capellani, cui autoritate Apoſtolica commiſſum extiterat, quod reciperet ceſſionem eiuſdem, adminiſtrationi, & officio ſuo ceſſit. Ceſſionibus itaque huiuſmodi taliter expeditis Priores de ipſo Capitulo ſecedentes in partem, prout ſpectabat ad eos, ad tractandum de electione futuri Generalis Prioris, iu quatuor fratres de ipſo Capitulo, qui deberent Generalem Priorem eligere conſenſeruut. Illi autem Spiritus ſancti gratia inuocata, fratrem Lamphrancum Mediolanenſem tunc Priorem domus veſtrae Bononienſis iu Priorem Generalem Ordinis veſtri vnanimiter, & concorditer elegerunt. Electio cuius approbata per communem conſenſum omnium de ipſo Capitulo, fuit ad Sedem Apoſtolicam per Procuratores eiuſdem Capituli confirmanda, delata, cuius electiouis, & eorum, quae ſuperiùs ſuut narrata, proceſſum nobis D. Papa examinandum, & pleniùs intelligendum commiſit. inde uos praemiſſis omuibus intellectis, ea in ipſius D. Papae, & fratrum ſuorum praeſentia fideliter retulimus, & recitauimus diligenter. Nos itaq; de ſpeciali mandato, & autoritate eiuſdem Domini electionem praedicti fratris Lamphranci, quam inuenimus celebratam cauonicè, ac ipſum fratrem Lamphrancum in Priorem Generalem veſtri Ordinis confirmamus; eadem autoritate nihilominus ſtatuentes, vt idem Prior, & quilibet eius ſucceſſor in perpetuum, qui quidem cum eligendus fuerit, ſecundum ſanctiones canouicas, & ſtatuta veſtri Ordinis eligatur, & electiouis ſuae confirmationem ab Apoſtolica Sede, ſeu à legato ipſius duntaxat, recipiat. Generalis Prior Ordinis Eremitarum, ſiue alicuius certi loci, vel proprij nominis expreſſione de caetero debeat appellari, & ei tanquam Priori Generali eorum omnes Priores, & fratres ipſius Ordinis, qui etiam nominentur ſimpliciter fratres Ordinis Eremitarum, iu omnibus humiliter obediant.

diant, & intendant. Prior quoque Sanctæ Mariæ de Ceſena, & alij Priores veſtri Ordinis, qui conſueuerunt in Prioratibus ſuis inſtitui per Diœceſanos locorum, per eoſdem inſtituantur in eis, & tam Prior Generalis, quàm alij Prouinciales, & Conuentuales Priores eiuſdem Ordinis, Epiſcopis, in quorum Diœceſibus degunt, in ijs, quæ ad iuriſdictionem Epiſcopalem pertinent, intendant reuerenter, & reſpondeant prout debent: ita tamen, quòd ijdem Epiſcopi contra ipſum Priorem Generalem, inconſulto Romano Pontifice nihil, attentent. fratres etiam, qui de cætero in Ordine veſtro debuerint profiteri, eiſdem Priori Generali, vel certo eius nuncio profiteantur hoc modo. Ego N. facio profeſſionem, & promitto obedientiam Deo, & Beatæ Mariæ Virgini, & tibi Priori Generali Ordinis Eremitarum, tuiſq; ſucceſſoribus vſque ad mortem ſecundum Regulam B. Auguſtini, & Conſtitutiones fratrum ipſius Ordinis, non obſtantibus profeſſionibus, & conſuetudinibus quibuslibet vbicunque in Ordine veſtro hactenus aliter obſeruatis, ſeu priuilegijs, & Indulgentijs, ac Confirmationibus Apoſtolicis cuicunque loco, vel perſonæ, ab Apoſtolica Sede conceſſis, quæ caduca, & vana, & nullius eſſe momenti de cætero autoritate decernimus ſupradicta, ſeu conditione, quam prædictus Epiſcopus Ceſenatenſis in conceſſione, quam fecit fratri Ioanni Bono, de loco Eccleſiæ Sanctæ Mariæ de Ceſena prædictæ, appoſuiſſe refertur, quod nec ipſe frater Ioannes Bonus, nec aliquis eius ſucceſſor poſſit locum, & Eccleſiam prædictam alicui loco ſupponere, vel perſonæ, aut quod Priores dicti loci fuerunt in eo per eundem Epiſcopum aliquando pro Generalibus Prioribus veſtri Ordinis confirmati. Cum illis autem de Ordine veſtro, qui alijs Generalibus Prioribus aliter, ſiue quocunque modo in eodem Ordine hactenus ſunt profeſſi, diſpenſamus autoritate præfata, & decernimus, quod dicto fratri Lamphranco tanquam Priori Generali eorum, eiuſq; ſucceſſoribus in omnibus ad obedientiam, & reuerentiam teneantur. In priuilegio quoque Ordinis veſtri huiuſmodi titulus de cætero apponatur. Innocentius Epiſcopus &c. Dilectis filijs Priori Generali Ordinis Eremitarum, & alijs Prouincialibus, & Conuentualibus Prioribus, Conuentibus quoque, ac alijs fratribus vniuerſis ſibi ſubiectis, & tam præſentibus, quàm futuris eremiticam vitam profeſſis in perpetuum. Ad præmiſſorum autem omnium memoriam, & perpetuam firmitatem, præſentem paginam fecimus ſigilli noſtri munimine roborari. Datum Peruſii 6. Kalend. Ianuarij anno Domini 1252. Pontif. D. Innocent. Papæ IV. anno x. indict. ij.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ confirmationis infringere, vel ei auſu temerario contraire: ſi quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem Omnipotentis Dei, & Beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum eius, ſe nouerit incurſurum. Datum Peruſij 17. Kal. Maij, Pontif. noſtri anno II.

II. Circa quas literas primò notandum, falſum omnino eſſe, quod ſcribit Marquez cap. 13. §. 18. ex huiuſmodi literis haberi, quòd Eremitæ Ioannis Boni à Sede Apoſtolica obtinuerint, poſſe regulam B. Auguſtini profiteri, & eiuſdem B. Auguſtini habitum deferre, nam de habitu, literæ Apoſtolicæ contrarium prorſus dicunt, quod vt à fratribus Minoribus diſtincti apparerent, ad tollenda ſcandala, quæ ex habitus ſimilitudine oriebantur, Romano Pontifice, ac duobus S. R. E. Cardinalibus præcipientibus, dicti Eremitæ fratris Ioannis Boni nigrum habitum ſibi delegerunt, cui Romanus Pontifex formam dedit, quod qualiter geſtum fuerit, habes ſupra cap. 25. in literis Gregorij Noni, & Alexandri Quarti. Ex quibus non ſolum id non habetur (quod Marquez fingit) quod hi Eremitæ à Sede Apoſtolica obtinuerint facultatem ferendi habitum D. Auguſtini, qui nunquam huiuſmodi habitum induit, nec vidit, ſed quod cum Gregorius Nonus electionem coloris albi, vel nigri in illorum optione reliquiſſet, & nigro colore ab eis electo formam habitus præſcripſiſſet, vt nigras tunicas cum manicis amplis ad inſtar cucullarum ferre deberent, amplis corrigijs deſuper cinctas, & omnibus patentibus, itaut eas veſtimentis nequaquam tegerent, & à nimia longitudine ſic tēperarent, vt calceamenta ab omnibus videri poſſent, ac diſtrictè præcepiſſet, vt omnes intra certum tempus eiuſmodi habitum aſſumerent, præceptum apoſtolicum alij neglexerunt, alij ſe ab illius obſeruatione diſpenſari ſupplices petiuerunt, ita vt opus fuerit cenſuris, & alijs pœnis in dictis literis contentis, ad dictum habitum ferendum illos cogere. Iam videat bonus Marquez, an hoc fuerit facultatem portandi habitum B. Auguſtini à Sede Apoſtolica obtinere.

III. Secundò aduerte, falſum eſſe, quod ibidem addit idem Ioannes Marquez haberi ex hac Bulla Innocētij Quarti, Beatum Franciſcum Aſſiſium, priuſquam ſui Ordinis fundamenta poneret, fratris Ioannis Boni Eremitam fuiſſe: id enim in ipſa Bulla nullatenus habetur, ſed ſolū cauetur, quod Eremitæ fratris Ioannis Boni non conueniant in habitu cum fratribus à D. Franciſco inſtitutis, quod an ſit, B. Franciſcum fuiſſe priùs Eremitam Ordinis fratris Ioannis Boni, nullus non intelligit, & dato, quod habitus Fratrum Minorum inſtitutionem illorum Ordinis præceſſiſſet, de qua re diſputare non vacat, non hinc ſequitur, quod ille eſſet habitus Eremitarum fratris Ioannis Boni: ſed totum oppoſitum ex prædictis literis habetur. primò quia conſtat, fratres Ioannis Boni certum, ac determinatum habitum ante Gregorium IX. minimè habuiſſe: ſiquidem modò iſtū, modò illum aſſumebant cum ſcandalo perſonarū ſecularium, & multiplici eorūdem Fratrum Minorum læſione, prout illa Gregorij Noni verba ſonant: *verùm cum quidam Eremitæ præfati Ordinis Sancti Auguſtini, ac alij Religioſi ſupradictis Eremitis conformes habitu in eadem Marchia conſtituti, formam dictæ identi-*

tatis

Digitized by Google

tatis prohibitam geſtare dicantur, in eorundem fratrum Minorum infamiam, & ſcandalum plurimorum. Nota infamiam Fratrum Minorum, & ſcandalum plurimorum. Secundò quia ſi habitus Fratrum Minorum fuiſſet verus antiquus habitus fratris Ioannis Boni, & ſuorum Eremitarum, & Sanctus Franciſcus illum à Iambonitis fuiſſet mutuatus, Sedes Apoſtolica non illos ſuo antiquo habitu ſpoliaſſet, vt Fratres Minores indueret; neque enim iuſtitiæ leges permittunt, antiquos, & legitimos poſſeſſores exſpoliare, vt aduentitios induamus, & parentibus habitum detrahere, vt illum filijs ex benignitate adoptatis tribuamus. Quamobrem cum Sedes Apoſtolica dictum habitum fratribus Minoribus confirmauerit, & Eremitis omnino interdixerit, mihi probabile, imo & certum eſt, habitum, quem nunc fratres Minores deferunt, ab Eremitis fratris Ioannis Boni nullatenus mutuatum. Ac vt ſemel intelligas, quam vim habeant verba iſtius Bullæ, ad probandum, quod Marquez contendit, & quàm formaliter deducat, Beatum Franciſcum Aſſiſium, priuſquam ſui Ordinis autor eſſet, Eremiticum D. Auguſtini inſtitutum, & Regulam in manibus fratris Ioannis Boni profeſſum fuiſſe, expende, obſecro, huius aſſertionis fundamentum, & illud confer cum verbis eiuſdem Bullæ. fundamentum huius aſſertionis eſt, quia inquit Aegidius Viterbienſis Cardinalis, ipſo Marquez referente cap. 21. §. 5. Mantuæ Chirographum lectum aiunt, quod in Ioannis Boni manu profeſſus Ordinem ſit. Dixerat hoc longè ante illum frater Iordanus de Saxonia lib. 1. cap. 8. in Vitas Fratrum. *Erat*, inquit, *quidam frater magnæ ſanctitatis re, & nomine Ioannes Bonus, qui primo apud Budriolum Ceſenatenſis Diœceſis, domunculam quandam de conſenſu Diœceſani conſtruxit, & ibi vitam eremitam in arctiſſima pœnitentia duxit: cumq; fama conuerſationis eius per loca vicina crebreſceret, plurimi ad eum conuerſi ſunt, inter quos fuit B. Franciſcus, qui Ordinis poſtea fratrum Minorum fundator fuit*. Sed omnium clariſſimè rem expreſſit ſupplementi autor frater Iacobus Philippus Bergomenſis lib. 12. ſub anno 1199. de eodem Ioanne Bono, & Beato Franciſco Aſſiſio ſic ſcribens: *Huius autem ſancti viri, & patris Ioannis Boni, & celebres, præſtanteſq; diſcipulos Seraphicum Franciſcum de Aſſiſio ſanctiſſimi Ordinis Minorum conditorem fuiſſe conſtat*. & infra. *Sed hoc in loco vno veriſſimo probabimus teſtimonio, quod apud Mantuam vbi (vt prædictum eſt) ſacratiſſimi viri ſancti extat corpus, & reliquæ ipſius veſtimentorum reliquiæ, tabellarij etiam inter antiquiſſimas monaſterij ſcripturas chirographum aliquando viſum eſt, conteſtans Beatum Franciſcum de Aſſiſio profeſſionem eremiticam ſub Regula* B. *Auguſtini emiſiſſe in manibus fratris* Ioannis Boni *Eremitæ Mantuani*.

Confer nunc iſtas ſententias cum ſententijs ipſius Bullæ. Primò ait Cardinalis Aegidius, lectum eſſe chirographum, quod B. Franciſcus in manu Ioannis Boni profeſſus ſit Ordinem Eremitarum Sancti Auguſtini. Addit frater Iordanus Beatum Franciſcum profeſſum fuiſſe in manibus fratris Ioannis Boni in monaſterio Sanctæ Mariæ apud Budriolum, & hoc in initio fundationis ipſius Ordinis. Demum ſubiungit frater Iacobus Philippus illum profeſſum Regulam Diui Auguſtini. E contrario verba Bullæ teſtantur, etiam poſtquam dictus Ordo in diuerſis partibus, in quibus domos extruxerant, fuerat propagatus, nullam de approbatis Regulis ipſos fratres Iambonitas adhuc habuiſſe, ſed quoſdam illorum ad Sedem Apoſtolicam accedentes D. Auguſtini Regulam obtinuiſſe, & ex tunc in Regularibus obſeruantijs inſtrui, & regulariter ſe haberi cœpiſſe, ſed quia eorum habitus, qui habitui fratrum Minorum videbatur conformis, apud aliquos ſcandalum quodammodo ſuſcitabat, de mandato, & autoritate etiam duorum Cardinaliũ, qui tunc in partibus Lombardiæ Legationis fungebantur officio, nigrum habitũ elegiſſe, & cum prius profiterentur ſub hac forma: *Ego N. facio profeſſionem, & promitto obedientiam Deo, & B. Mariæ, & tibi Priori fratrum Eremitarum S. Mariæ de Ceſena*. Autoritate cuiuſdam Capituli Generalis ſtatutum fuiſſe, vt exinde diceretur, Priori Ordinis Eremitarum Sancti Auguſtini. Quæ cum circa tempora Gregorij Noni acciderint vt ex Bullis ſupra cap. 25. relatis non obſcurè habes, vides in tantùm abeſſe, vt B. Auguſtini Regulam B. Franciſcus, & Ordinem Eremiticum profiteri potuerit in manu Ioannis Boni, vt potiùs ſui Ordinis fundator fuerit, antequam Eremitæ Ioannis Boni, vel D. Auguſtini Regulam a Sede Apoſtolica obtinuiſſent, vel in regularibus obſeruantijs inſtrui, & Ordinis Eremitarum S. Auguſtini vocari cœpiſſent: nam Gregorius Nonus, cuius tempore cœperunt primùm apparere Eremitę Ioannis Boni, ſub nomine Ordinis Sancti Auguſtini, fuit circa annum Domini 1227. quo anno ad Pontificatum fuit aſſumptus. D. autem Franciſcus ſuum Ordinem fundauit anno 1209. Quare puto dicendum de iſto chirographo, ſicut de alijs, de quibus ſupra cap. 27. vſque ad 63.

TErtiò aduerte, pluſquam falſum eſſe, quod IV.
ibidem tertio loco deducit, fratrem Ioannem Bonum idcirco vocatum reſtauratorem Ordinis Eremitarum, quia concedente Pontifice Regulam, & habitum, & inſtitutum Sancti Auguſtini ab eodem Ordine Eremitarum Sancti Auguſtini ſuſcepit nam ex dictis literis Innocentij Quarti apparet, Iambonitas Regulam D. Auguſtini a Sede Apoſtolica accepiſſe, non autem ab Ordine Eremitarum D. Auguſtini, vt hic autor fingit: nam hæc ſunt verba formalia dictarum literarum: *Cum autem ijdem* Religioſi *aliquam de approbatis regulis non haberent, quidam ex eis accedentes ad Sedem Apoſtolicam, obtinuerunt ab ea Beati Auguſtini Regulam ſibi dari, & ſic ex tunc cœperunt in regularibus diſciplinis inſtrui, & regulariter ſe habere*. habitum verò, partem illi elegerunt, ſcilicet colorem, partem Sedes Apoſtolica illis præſcripſit, & per cenſuras

Digitized by Google

ſuras Eccleſiaſticas ad illum ferendum compulit, vt ex literis Gregorij Noni, & Alexandri Quarti habes. Reliqua vel ab ipſo fundatore, aut ex Decretis ab ipſis factis in Capitulis Generalibus habuerunt, & hæc omnia patent in dictis literis Innocentij Quarti.

Quartò aduerte falſum quoque eſſe quod ibidem ſubiungit, quod Cardinalis Gulielmus, de quo in dictis literis, non eſſet Protector Ordinis S. Auguſtini, quia inquit, alius erat dicti Ordinis S. Auguſtini Protector Riccardus Diaconus Cardinalis S. Angeli. Gulielmus verò Ordinis fratris Ioannis Boni Protector tunc erat. Nam conſtat Cardinalem Riccardum ante Generalem dicti Ordinis vnionem, non fuiſſe Protectorem Ordinis Eremitarum, niſi ſolius Congregationis Eremitarum Tuſciæ, per Innocentium Quartum ex varijs Eremitis incerti habitus, & ſine regula, titulo, & capite vagantibus collectæ, vt iam ſæpiùs diximus. Quare ſi Ordo Eremitarum D. Auguſtini is erat, cuius fuerat Protector Cardinalis Riccardus, iam conſtat de prima origine dicti Ordinis, ſicut de fundatione dictæ Cõgregationis, cui Cardinalis Riccardus datus fuerat.

V. QVintò principaliter aduerte, ex dictis literis hæc omnia diſtinctè, & conceptis verbis haberi. Primò, quòd hæc Cõgregatio fratris Ioannis Boni ab initio ſine certa regula, & titulo fuit inſtituta. ibi. *Cum autem ijdem Religioſi aliquam de approbatis regulis non haberent.* Secundò, quòd Eremitæ Ioannis Boni regulam B. Auguſtini ex conceſſione Sedis Apoſtolicæ obtinuerint, ibi. *Quidam ex eis accedentes ad Sedem Apoſtolicam, obtinuerunt ab ea regulam B. Auguſtini ſibi dari.* Tertiò, quòd poſt acceptam regulam, & non antea cęperunt viuere modo Regularium, ibi. *Et ex tunc cœperunt in regularibus obſeruantijs inſtrui, & regulariter ſe habere.* Quartò, quòd habitus niger, quem nunc gerunt, non fuit eis de licentia Sedis Apoſtolicæ ab aliquo ex Ordine Eremitarum Sancti Auguſtini datus, vt Marquez dicit, ſed autoritate Pontificis præſcriptus, & præceptus, cẽſuris, & alijs pœnis Eccleſiaſticis adiunctis. ibi. *Et quia eorũ habitus, qui habitui fratrum Minorum videbatur conformis, apud aliquos ſcandalum quodammodo ſuſcitabat, de mandato, & autoritate duorum Cardinalium, qui tunc in partibus Lombardiæ legationis fungebantur officio, nigrum, quem adhuc geſtatis habitum, elegerunt.* Iunctis alijs, quæ habentur in dictis Bullis cap. 25. recitatis. Quintò, quòd illi Eremitæ, qui primitùs fratris Ioannis Boni vocabantur, in quodam Capitulo Generali decreuerunt, quod in poſterum vocarentur Eremitæ Ordinis S. Auguſtini. ibi. *Qui cum iam vocarentur Eremitæ fratris Ioannis Boni Ord. S. Auguſtini, Nouitij qui recipiebantur ab eis profitebantur hoc modo. Ego N. facio profeſſionem, & promitto obedientiam Deo, & B. Mariæ, & tibi Priori fratrum Eremitarum S. Mariæ de Ceſena, tuiſq; ſucceſſoribus, vſque ad mortem ſecundum regulam Beati Auguſtini, & Conſtitutiones iſtius loci. In hac verò forma profeſſionis vbi dicebatur, iſtius loci, autoritate Generalis Capituli eorundem fratrum, iſtius Ordinis poſtea dictum fuit.* Sextò, quod Decreto Cardinalis Protectoris, Prior Generalis dicti Ordinis cępit abſolutè vocari Prior Generalis, Ordinis Eremitarum, ſine alia additione. ibi. *Eadem autoritate nihilominus ſtatuentes, vt idem Prior, & quilibet eius ſucceſſor in perpetuum Generalis Prior Ordinis Eremitarum, ſine alicuius certi loci, vel proprij nominis expreſſione de cætero debeat appellari: & ei tanquam Priori Generali omnes Priores, & fratres ipſius Ordinis, qui etiam nominentur ſimpliciter fratres Ordinis Eremitarum, humiliter obediant, & intendant.* & ibi. *Fratres quoque qui de cætero in ordine veſtro debuerint profiteri, eiſdem Priori Generali, vel certo eius nuncio profiteantur hoc modo. Ego N. facio profeſſionem, & promitto obedientiam Deo, & B. Mariæ Virgini, & tibi Priori Generali Ordinis Eremitarum, tuiſq; ſucceſſoribus vſque ad mortem ſecundum regulam B. Auguſtini, & Conſtitutiones fratrum ipſius Ordinis, &c.* & ibi. *In Priuilegio quoque Ordinis veſtri huiuſmodi titulus de cætero apponatur.* Innocentius *Epiſcopus &c. dilectis filijs Priori Generali Ordinis Eremitarum, & alijs Prouincialibus, & Conuentualibus Prioribus, Conuentibus quoque, ac alijs fratribus vniuerſis ſibi ſubiectis, & tam præſentibus, quàm futuris eremiticam vitã profeſſis in perpetuũ.*

EX quibus omnibus ſequitur, fundationem huius Congregationis ann. 1200. circiter nõ præceſſiſſe, quo tempore floruit Ioannes Bonus, & non eſſe per continuatam ſucceſſionem ab aliquibus Eremitis ab Auguſtino inſtitutis propagatam: ſed dictam Congregationem Eremitarum Sancti Auguſtini, quia Regula B. Auguſtini ex Apoſtolica conceſſione fuerat donata. ſequitur etiam nullam aliam Congregationem Eremitarum Sancti Auguſtini floruiſſe circa tempora Innocentij Quarti, antequam ſupradictæ literæ manarent, quia non eſt veriſimile, quod Summus Pontifex in præiudicium aliarum Congregationum, voluiſſet hanc congregationem ſimpliciter vocari Congregationem, ſeu Ordinem Eremitarum, nam ſub hoc titulo multò magis debuiſſent comprehendi Eremitæ dicti Ordinis Sancti Auguſtini, ſi ille tunc in mundo fuiſſet: cum nomina abſolutè prolata, ſemper intelligantur de digniori. VI.

IDem dicendum omnino de Congregatione de Brittinis nuncupata, & de alia dicta de Fabali: quia illæ non erant diſtinctæ Congregationes, ſed diſtinctæ domus eiuſdem Congregationis, ſiue Ordinis Eremitarum Sancti Ioannis Boni, vt cap. 25. dictum fuit. hoc enim eſt totum fundamentum, cui nituntur frater Iordanus de Saxonia, Philippus Bergomenſis, Aegidius de Viterbio Cardinalis, Marquez, ac alij, ad ſuadendum Beatum Franciſcũ Aſſiſium fuiſſe Eremitam Auguſtinenſem, quia inquiunt, profeſſus eſt vitam eremiticam, & induit habitum Eremitarum per manum fratris Ioannis Boni in Monaſterio de Brittinis: vnde etiam nunc VII.

color

color habitus, quem deferunt fratres Minores per Beatum Franciſcum inſtituti, vocatur Beretinus à loco de Brittinis, vbi D. Franciſcus illum habitum primitùs induit, vt longo diſcurſu deducit Marquez cap. 21.

Non me latet, ſucceſſu temporis Eremitas Brittinenſes ab alijs Eremitis Ioannis Boni nuncupatis ſeparari, & ſeſe in propriam Congregationem erigere voluiſſe, quod etiam alij ex dictis Eremitis poſt dictam vnionem generalem progreſſu temporum, & alij Mendicantes aliorum ordinum fecerunt: nam legimus, ipſos Brittinenſes quaſdam Conſtitutiones peculiares ſibi feciſſe, eaſq; Gregorio Nono confirmandas obtuliſſe, & confirmationem accepiſſe, idq; habetur ex literis Gregorij Noni datis Peruſij. Tertiò idus Martij Pontificatus ſui anno octauo, quarum exemplum eſt.

Gregorius Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei dilectis filijs Priori, & fratribus de Britinis Fanenſis Diœceſis ſalutem, & Apoſtolicam benedictionem. Quæ omnium conditoris honorem, & profectum continent animarum, amore præcipuo diligentes, ea quòd quidquid in deſiderio præter illa geritur, apud Dei ſapientiam pro nihilò reputetur, dignum fore prouidimus, vt in ijs, quæ intuitu ſalutis æternæ cupitis, nos fauorabiles ad Redemptoris gloriam habeatis. Hæc præſentata nobis veſtra petitio continebat, quod vos vitia carnis cupientes extinguere vt ſuccedente virtutum gratia poſſitis perennis vitæ brauium obtinere, deliberatione ſtatuiſtis, vt ſemper in communi refectorio comedentes, à feſto Exaltationis Sanctæ Crucis, vſque ad feſtum Reſurrectionis Dominicæ, exceptis mutuis in neceſſitate fratribus ieiunetis, bis in die reliquo tempore comeſturi, præterquam in quarta, & ſexta feria, ac temporibus alijs ab Eccleſia conſtitutis, niſi Prior, qui pro tempore fuerit, cum fratribus duxerit diſpenſandum. Debiles quoque, ac iter agentes ad obſeruantiam dicti ieiunij minimè teneantur, præterquam in ſexta feria, Quadrageſima S. Martini, & temporibus alijs per Eccleſiam conſtitutis. Inſuper fratres, quorum vnuſquiſque cultellum habeat non acutum, ab eſu carnium, & condimento ſaginiminis præter infirmos penitus abſtinebunt. Caſeum, & oua tribus diebus in Hebdomada comeſturi, exceptis Quadrageſima S. Martini, ac Septuageſima, & ſolemnibus ieiunijs per Eccleſiam conſtitutis: In quibus nec iter agentes, caſeum, & oua comedant, licet illis veſcẽdi ſingulis alijs temporibus liberam habeant facultatem. Statuiſtis præterea, vt à vobis ſingulis annis celebretur Capitulum Generale, in quo Diffinitores à Prioribus, & Viſitatoribus eligantur: ipſi vero Diffinitores cum Viſitatoribus anni præteriti, corrigendi, & reformandi tam in capite, quàm in membris, quæ correctionis, & reformationis officio nouerint indigere, liberam habeant poteſtatem. Item quod Viſitatores etiam ordinentur, qui omnia loca fratrum viſitent, corrigant, & reforment, prout ſecundum Deum, & B. Auguſtini Regulam (ſecundum quam ſtatuiſtis Domino in perpetuum famulari) viderint expedire. Cæterum humiliter attendentes, quod Regnum Dei non in veſte pretioſa conſiſtit, & quod induit paupertatis habitum conditor ſingulorum, laudabiliter ſtatuiſtis, vt fratres veſtri Ordinis de colore ſeu valore veſtium minimè contendentes, ſemper in eis vilitatem obſeruent, & quatuor tunicis, vna cuculla, & duobus ſcapularijs ſint contenti. Item quilibet frater cingatur deſuper ampla corrigia non conſuta, & illa contentus exiſtat. Item quod non vtantur lineis indumentis, nec extra Eremum poſſeſſiones præter hortum, & ſyluam habere præſumant. ſuper habendis caligis, calceis, & ſimilibus Prior ſecundum ſuum arbitrium poteſtatem habeat diſponendi. Item quòd nullus in menſa fratrum recipiatur, niſi religioſus extiterit, vel conſtitutus in aliqua Prælatura. Quare nobis humiliter ſupplicaſtis, vt ſtatum huiuſmodi Apoſtolico dignaremur munime roborare. Nos igitur veſtris iuſtis precibus inclinati ſtatum ipſum autoritatè Apoſtolica confirmamus, & præſentis ſcripti patrocinio communimus, iure Diœceſanorum in omnibus ſemper ſaluo. Nulli ergo hominum omnino liceat hanc paginã noſtræ Cõfirmationis infringere, vel ei auſu temerario cõtraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem Omnipotentis Dei, & Beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorum eius ſe nouerit incurſurum Dat. Peruſij tertiò idus Martij Pontificatus noſtri anno octauo.

Quanquam dici poſſit, iſtas Conſtitutiones illas eſſe, de quibus loquitur Cardinalis Gulielmus in præfatis literis Innocentij Quarti: nam & literæ Gregorij Noni non diriguntur Generali, & toti Ordini Eremitarum Ioannis Boni, ſed Priori & fratribus Monaſterij de Brittinis Fanenſis Diœceſis, quod Monaſterium præcipuum erat inter Monaſteria illius Ordinis, & notandum eſt, has Gregorij Noni literas ſex annis ante alias eiuſdem Pontificis editas, quibus præfatis Eremitis fratris Ioannis Boni habitum determinauit, vt cap. vigeſimoquinto dictum fuit, & iſti videntur illi eſſe, qui primi habitum nigrum elegerunt, de quibus literæ eiuſdem Gregorij Noni verba faciunt cum inquiunt: *In exterioribus veſtimentis, quæ albi vel nigri debeant eſſe coloris, quorum alterò videlicet nigro iam electo ab eis, ipſos volumus manere contentos.* Et tandem quidquid ſit de identitate huius Congregationis cum illa Eremitarum fratris Ioannis Boni, conſtat ex dictis literis ipſos quoque Brittinenſes aliquando ſine Regula, ſtatutis, & certo habitu vixiſſe, & hæc omnia ſpontè, & conceſſione Sedis Apoſtolicæ ſumpſiſſe.

Caput quadrageſimumoctauũ.

Congregationis Eremitarum Sancti Auguſtini nuncupatæ primordialis inſtitutio, illiuſq; Inſtitutores producuntur.

I. QVi Ordinem Eremiticum ex Religioſis per D. Auguſtinum inſtitutis propagatum affirmant, cum mole difficultatum premuntur, Congregationem quandam ſibi fingunt à ſupradictis diuerſam Sancti Auguſtini nuncupatam, cœteris omnibus longè anteriorem, in qua Eremitici Ordinis reliquias poſt diſperſionem ex Africa, vſque ad magni Lateranenſis Concilij tempora, & vſque ad generalem vnionem factam ſub Alexandro Quarto ſeruatas fuiſſe contendunt, ad quam vti ſacram anchoram confugiunt. aiunt enim Pontifices in Bullis vnionum quinque Congregationum meminiſſe, quarum quatuor priores, nempe Gulielmitarum, Iambonitarum, Brittinenſium, & de Fabali, quintæ quæ Sancti Auguſtini vocabatur, vti antiquiori, in qua verus Auguſtini Ordo Eremiticus ſeruabatur, autoritate Apoſtolica vniuerunt, & hoc poſtremum illorum eſt refugium, quo ſublato fateri coguntur, hunc Ordinem, qui nunc Eremitarum dicitur, non à D. Auguſtino, ſed multis ſeculis poſt illius obitum vel a D. Gulielmo, vel à Fratre Ioanne Bono, vel ab alijs recentioribus inſtitutum. Eapropter ſi ſemel oſtenſa fuerint initia huius Congregationis extra D. Auguſtinum, extra omnem dubitationem res poſita erit, non poſſe ſcilicet hunc Ordinem in D. Auguſtinum veluti primum autorem, & fundatorem reduci. Id verò facillimo negotio monſtrabitur: nam in hoc ſolùm difficultas poſita eſt, nimirum in deſignando quænam, & qualis, & vbi fuerit eiuſmodi Congregatio Eremitarum Diui Auguſtini nuncupata. Triplex enim reperitur opinio ſcribentium de hac ipſa Congregatione. Prima illorum, qui affirmant, illam eandem omnino cum Congregatione Gulielmitarum extitiſſe: huius verò ſententiæ fuerunt omnes antiquiores de hac re ſcribentes, Naucletus, Autor faſciculi temporum, Volaterranus, inclinat frater Philippus Bergom. in ſupplemento Chron. lib. 12. ſub anno 1157. cum ait, de Sancto Gulielmo, illum in Gallijs Ordinem D. Auguſtini ita reſtituiſſe, vt deinceps in Gallijs fratres dicti Ordinis, non Auguſtinẽſes, ſed Gulielmitæ appellati fuerint. Supponit enim hic modus dicendi, eũdem fuiſſe Ordinem Auguſtinẽſium, & Gulielmitarum: & loquitur de Auguſtinenſibus, & Gulielmitis ante generalem vnionem: nouiſſimè verò eandem ſententiam docet Cardinalis Bellarminus in Chronica, quæ eſt in fine libri de Scriptoribus Eccleſiaſticis, ſub an. 1241. Secundum hanc ſententiam facillimum erit huius Congregationis primordia demonſtrare, quæ eadẽ erant cũ primordijs Congregationis Gulielmitarũ nuncupatæ: & hæc opinio nullam maiorem difficultatem ſuſtinet, quàm quòd Pontifices Cõgregationem S. Gulielmi ab iſta S. Auguſtini nuncupata diſtinguũt, illaſq; pro diſtinctis numerant, quę tñ difficultas nullius eſt momenti, quia vt dictum eſt ſup. c. 25. Pontifices in d. Bullis non numerant omnes ſupradictas Congregationes, vt re ab inuicẽ diſtinctas, cum certũ ſit, Congregationem fratris Ioannis Boni, & Brittinenſium eandem fuiſſe: ſed referunt plures domos, aut ẽt plures titulos, ac nomina, quibus dictæ Congregationes vocabantur.

NIhilominus ſecunda eſt ſententia veriſſima Congregationem S. Auguſtini in Bullis Gregorij Noni, Innocentij Quarti, & Alexandri Quarti nuncupatam, eandem ſecũdum rem fuiſſe cũ Congregatione fratris Ioannis Boni. Quę ſententia demonſtratur tum ſecundum rei veritatem, tum ẽt ad hominem. Sm̃ rei veritatẽ, quia Eremitæ, quos Alexander Quartus in Bulla vnionis edita octauo Kalend. Iulij ann. 2. ſui Põtificatus, vocat S. Auguſtini, erant illimet, de quibus locutus fuerat Gregorius Nonus in alia Bulla, per quam habitum nigrum cũ zona pellicea ipſis Eremitis determinauit, hoc enim verba ipſa Alexandri IV. indicant: *Recordamur liquidò, & memoriter retinemus, quod dudum apparuit Religio in partibus Lombardiæ, cuius profeſſores vocati Eremitæ Ordinis S. Auguſtini, nunc ſuccincti tunicas, cum corrigijs, &c. & infra. Sanè cum per nos tunc in minori officio conſtitutos, & beat. mem. N. tit. S. Sabinę præsbiterum Card. tunc in partibus illis legatione fungentes huiuſmodi variationis præſumptio ad fœl. record. Gregorij Papæ prædeceſſoris noſtri audiẽtiam perueniſſet, ipſe ne identitas veſtiũ in Ordinibus confuſionem pareret, ac deinde ſcandala graniora conſurgerent, ad vtrorumq; quietẽ ſtatuendum prouidit, vt Priores, & vniuerſi, ac ſinguli fratres prædicti Ordinis S. Auguſtini in exterioribus veſtimentis, &c.* Illi autem, quos Gregorius Nonus in ſuis literis, quarum Alexander Quartus meminit, vocauit Eremitas Ordinis Sancti Auguſtini, ijdem erant cũ eremitis fratris Ioannis Boni, vt ipſius Bullæ verba illa monſtrant quibus idem factum refert: *Dudũ apparuit Religio in partibus Lõbardiæ, cuius profeſſores vocati Eremitæ fratris Ioãnis Boni S. Auguſtini, nũc ſuccincti tunicas cum corrigijs, &c.* & infra. *Nos ne identitas veſtium in Ordinibus ipſis confuſionem pareret, & inde ſcandala grauiora conſurgerẽt, ad vtrorumq; quietem prouidimus ſtatuendum, vt Prior, & vniuerſi ac ſinguli fratres prædicti Ordinis S. Auguſtini in exterioribus veſtimẽtis, quæ nigri, vel albi &c.* Ecce tibi, quos primò vocat Eremitas fratris Ioannis Boni, poſtea abſolutè vocat Eremitas Ord. S. Auguſtini: & illi ijdem ſunt, quos Alexander IV. abſolutè vocat Eremitas Ordinis Sancti Auguſtini. Ergo negari non poteſt, Congregationem, quæ in literis vnionis Sancti Auguſtini abſolutè nuncupatur, illam eandem II.

dem

dem eſſe, quæ alio nomine fratris Ioannis Boni, & alio de Brittinis vocabatur: Quamobrem monſtratis fundamentis Congregationis Fratris Ioannis Boni, huius etiam S. Aug. nuncupatæ fundamenta retecta manent. Ratio euidens eſt, & neceſſaria, nec poteſt niſi negando literas Pontificum labefactari.

III. AD hominem verò probatur, hanc Congregationem D. Aug. nuncupatam eandem fuiſſe cum Congregatione Iambonitarum. Primò, quia qui contendunt, D. Franciſcum Aſſiſium, antequã Ord. Minorũ inſtitueret, inſtitutũ Eremit. Auguſtinenſiũ amplexatum eſſe, & in eo profeſſionem emiſiſſe, id eatenus affirmant, quia inquiunt, repertum aliquando Chirographum, in quo legeretur, illum in manu Fr. Ioan. Boni in conuentu de Brittinis profeſſionem emiſiſſe. Illi ergo ſupponunt, vnum & eundem fuiſſe Ordinem Fr. Io. Boni: aliàs ſi diuerſos ſupponerent, quænam eſſet illorum argumentatio? D. Franciſcus profeſſus eſt in manu Fr. Io. Boni. Ergo profeſſus eſt inſtitutum eremiticum D. Auguſtini, illo præſertim tempore, quo Eremitæ Fr. Io. Boni cæteris Eremitis nondum fuerant vniti, & vt mea eſt ſententia, nec regulam, nec titulum D. Auguſtini adhuc impetrauerant. Secundò probatur teſtimonio Reuerendiſſimi Ambroſij Coriolani Eremitarum Auguſtinenſium Prioris Generalis in 2. par. Defenſorij, nimirum in Chronica Ordinis, vbi cum ſucceſſionem, & continuationem ipſius Ordinis vſque ad Innocentium IV. deduxiſſet, ſubdidit: *Hic Innocentius cognoſcens, quod ſi iſte ordo ſub vno capite fuiſſet vnitus, fieretq; exemptus, multùm augeretur, & fructus Eccleſiæ Dei afferret ſalutiferos, dedit ei vnum Protectorem, ſcilicet Gulielmum Diaconum Cardinalem tituli S. Euſtachij, cui etiam vnionem faciendam, cum eſſet Legatus Bononiæ commiſit, & fecit de aliquibus Prouincijs, & de multis locis vnionem, ſed non de toto Ordine, ſicut intendebat, quoniam morte præuentus talem vnionem facere nequiuit. In ea tamen vnione facta per Capitulum generale Bononiæ celebratum, factus fuit Generalis Fr. Lamphrancus de Mediolano: & iam Ordini taliter vnito Innocentius digniſſimum conceſſit priuilegium, quod primum alias gratias colligendo ſub forma Maris magni ordini taliter vnito datum fuit, ac nominaliter fratribus exiſtentibus in Tuſcia &c.* Hæc ille, in quibus, etſi multa falſa dicat, ac inter illa, quod ſub tempore Innocentij Quarti eremitæ in Tuſcia exiſtentes Ordini Eremitarum, cuius erat Protector Cardinalis Gulielmus, & electus Generalis Frater Lamphrancus de Mediolano, vniti fuerunt, quod falſum eſſe conuincitur ex bulla eiuſdem Innocentij Quarti recitata ſuperiùs c. 25. ex qua habes, Eremitas in Tuſcia per Innocentium Quartum collectos, proprium caput habuiſſe, & proprium Protectorem nomine Riccardum S. Angeli Diaconum Cardinalem, vnde non potuerunt tempore Capituli Bononiæ celebrati Ordini Eremitarum Auguſtinenſium vniti eſſe, qui alium Protectorem nẽpe Gulielmum S. Euſtachij, & aliũ Generalem habebat. Colligitur nihilominus eum ſenſiſſe, Ordinem D. Auguſtini nuncupatum, & à D. Auguſtino propagatum, cui cæteri Eremitarum Ordines fuerunt vniti, illum fuiſſe, cui ſub Innocentio Quarto datus eſt Protector Gulielmus Diaconus Cardinalis tituli S. Euſtachij, & qui in Capitulo Bononiæ ſub eodem Innocentio IV. celebrato, Lamphrancum Mediolanenſem Priorem Generalem elegit. Cæterum Ordo, cui ab Innocentio Quarto datus eſt Protector Gulielmus Cardinalis S. Euſtachij, non alius fuit, niſi Ordo Erem. Fr. Io. Boni, ex literis eiuſdem Innocentij Quarti, & dicti Cardinalis Gulielmi cap. proximè precedenti recitatis. Lamphrancus etiam Mediolanenſis in capitulo Generali Bononiæ habito Prior Generalis renunciatus, non alterius ordinis Prior Generalis fuit, niſi Ordinis Fr. Ioannis Boni ex eiſdem literis Innocentij Quarti, & Cardinalis Gulielmi, in quibus hæc habes: *Illi autem Spiritus ſancti gratia inuocata Fr. Lamphrancum Mediolanenſem tunc Priorem domus veſtræ Bononienſis, Priorem Generalem Ordinis veſtri vnanimiter, & concorditer elegerunt.* Sentit igitur Coriolanus, eundem fuiſſe ordinem, qui ante Generalem vnionem vocabatur S. Augu. & qui vocabatur Fr. Ioannis Boni.

NOn me prætetit, quod Marquez cap. 13. §. 19. IV. ſcribit, nonnullos ex autoribus ſui ordinis deceptos, confundentes eremitas Fr. Ioan. Boni, cum eremitis Ord. S. Augu. nuncupatis ante generalem vnionem, aut conſtituentes Lamphrancum Mediolanen. Priorem Gener. dicti Ord. ante ipſam generalem vnionem: quoniam, inquit, Ordo S. Aug. etſi multis ſeculis ſub obedientia Epiſcoporum ſine certo capite vixerit, prout ex literis Gregorij Noni, & Innocentij Quarti allegatis conſtat, nihilominus ab anno 1110. ipſe Ordo Eremiticus ſuos Generales habuit, Sedi Apoſtolicæ immediatè ſubiectos, licèt fratres Ord. vſque ad vnionem generalẽ manerent Ordinarijs locorũ ſubiecti, & hi fuerunt, primus B. Ioan. de Spelunca. Secundus B. Io. de Cella, cum quo nonnulli B. Franciſcum Aſſiſium apud Piſas vixiſſe ferunt, licèt decipiantur, quia Ioann. ille alius ab iſto fuit, nẽpe Io. Bonus. Tertius, fuit Adiutus de Fano. Quartus Philippus de Parma, quemadmodum teſtatur Fr. Henricus de Vrimaria, ſiue de Alemania, qui fuit tempore vnionis generalis, in quodam ſuo tract. de Rebus geſtis Ordinis Eremit. qui ſeruatur Pariſijs in Bibliotheca Canonicorum Regularium S. Victoris. Hi Generales ab illis Ordinis B. Ioannis Boni fuerunt diſtincti, ſub quorum vltimo facta eſt generalis vnio per Alexandrum Quartum, poſt quam vnionem factus eſt Generalis Prior totius Ordinis idem Lamphrancus Mediolanenſis. Verùm hic autor cum multa dicat, nondum nõ ſoluit. Et quidẽ quod nõnulli ſui Ordinis circa hoc decepti fuerint, non mirum, nam ſi iſti Generales de illis erant Eremitis, quorum in bullis ab autore allegatis, mentio habetur, illi ſane ex Ordine de Brittinis erant: quia Bulla Gregorij Noni edita anno M. CC. XXXIV.

Digitized by Google

ad Priorem, & fratres de Brittinis dirigitur, & ſimiliter illa Innocentij Quarti, quæ refertur ab illo cap. 3. §. 2. de Brittinenſibus loquitur. Congregatio verò de Brittinis ſaltem circa tempora Fr. Ioannis Boni eadem erat cum congregatione Iambonitarum, cum ipſi eremitæ velint, B. Franciſcum ordinem eremiticum profeſſum eſſe in manibus Fratris Ioannis Boni in monaſterio de Brittinis, vnde ſequitur, illos Generales, quos Marquez à Iambonitis diſtinguere conatur, eo nolente, aut volente, ex Brittinenſium, vel Iambonitarum ordine fuiſſe. Si autem dicti Generales non erant illius ordinis, cuius bullæ Pontificum meminerunt, fruſtrà allegantur bullæ Pontificum. Præterea ſi verum eſt, quod idem autor affirmat, ſecundum dicti ordinis Generalem fuiſſe Fratrem Ioannem de Cella, illumq; apud Piſas ſuum domicilium habuiſſe, recordetur obſecro bullæ Innocentij Quarti 17. Ianuarij Pontificatus ſui anno primo emanatæ, quam ille refert cap. 3. §. 3. nam ex illa habetur, vſque ad tempus datarum eiuſdem bullæ, nullos eremitas, exceptis forſan Gulielmitis, in Tuſcia degentes, ſub regula Augu. vixiſſe, primũ illũ Pontificẽ fuiſſe, qui d. eremitas in vnũ corpus, & ſub vno capite Generali, dato etiam Protectore Cardinali Riccardo coegit. Hinc ſequitur quatuor illos Generales, quos Marquez ex ſuo Henrico de Vrimaria recenſet, nõ fuiſſe Generales alicuius Ordinis Sancti Auguſtini nuncupati, & ab alijs diſtincti, ſed vel ordinis Fratris Ioannis Boni, vel Congregationis de Brittinis, quod in idem recidit, vel illius congregationis Eremitarum Tuſciæ per Innocentium Quartum erectæ, aut potuit eſſe, quod illi eſſent Priores aliquorum eremitarum ante Concilium Lateranenſe, ſine titulo, & regula Auguſtini degentium, quales illi erant, qui ante Innocentium Quartum in partibus Tuſciæ degebant, quos quia Frater Henricus de Vrimaria Eremitas fuiſſe reperit, illorum inſtitutum non attendens, in ſuas ſtatim copias traduxit, ad ſui ordinis antiquitatem probandam, quod enim ait dictus autor: *A tempore Sancti Patris Auguſtini multi fuerunt Paſtores dicti ordinis, ſed & negligentia ſcribentium, & diuturnitate temporum ignorantur, de quibus tamen ex ſcripturis antiquis, & ex antiquis Patribus hæc habere potui. Circa annum Domini* 1110. *electus eſt Generalis Beatus Ioannes de Spelunca, qui etiam præfuit tempore Alexandri tertij, &c.* Verus eſt Eremitarum aſſertum quod omnes aſſerunt, & nullus probat, & Gazophilatium, in quod omnes pro poſſe ad Ordinem Eremitarum locupletandum aliquid mittere nituntur: ſed pecunias, quas immittunt non probantes, pro veris & probatis adulterinas, & fragmenta teſtarum pro vnionibus immittunt. Debebat ſane hic autor quænam ſcripturæ illæ antiquæ, qui Patres antiqui eſſent, oſtendere, ex quibus hæc habere potuit, vt de illorum fide apud poſteros conſtaret, quod cum minime præſtiterit, ſalua illius reuerentia, fide dignus non habetur, cum è contrariò ſcribat Frater Iordanus de Saxonia, qui fuit ipſius Ordinis Prior Generalis, & omnem ordinis ſupellectilem ſcrutatus in lucem protulit, & multa etiam de ſuo addidit, ſe, quid ſui Eremitæ egerint, ex tempore diſperſionis ex Africa vſque ad Concilium Lateranenſe ſub Innocentio Tertio habitum, nullo ſcripto authentico inuenire potuiſſe: & ob eam cauſam de ipſo Ordine ante Concilium Lateranenſe nihil ſcribere voluiſſe. Et quis non videt decipi autorem, cum ait, ante annum 1110. Ordinem Eremiticum multos Generales habuiſſe, ac ſub ipſo anno 1110. electum fuiſſe Generalem Ordinis Beatum Ioannem de Spelunca? Vbi enim reperit Generales Ordinum ante dictum Concilium Lateran.? quanquam eſſent quędam monaſteria, quæ aliorum erant capita, & illorum Abbates, ſeu Priores aliorum, quæ membra erant, curam gererent: non tamen erant Generales Ordinum, ſicut nunc ſunt, hic enim mos poſt inſtitutos Ordines Mendicantium inoleuit.

VErùm vt reuertamur, vnde digreſſi ſumus, V.
fuiſſe Ordinem D. Auguſtini in Bullis vnionis nuncupatum, vnum, & eundem cum Ordine fratris Ioannis Boni, probatur tertio loco ad hominem ex ipſo Ioanne Marquez, qui cap. 7. §. 2. pro generali regula nobis tradit, quod quando abſolutè, & ſine alia additione nuncupatur Ordo Eremitarum de Ordine Eremit. B. Aug. id intelligi debet, id. n. etſi gratis ab eo dictum ſit, ac etiã cõtra veritatem, cum multi olim eſſent eremitæ, & tales abſolutè vocati, qui tamen non erant de Ordine D. Auguſtini, vt patet de Petro Damiano, & de Eremitis Camaldulenſibus: ſufficit tamen ad conuincendum, hunc ordinem, quem Marquez ab alijs Congregationibus, ſeu Ordinibus Eremitarum diſtinguit eundem eſſe cũm Ordine Fratr. Ioannis Boni: nam Ordo Eremitarum, qui abſolutè, & ſine additione talis vocabatur, erat Ordinis Fr. Io. Boni, quem Cardinalis Gulielmus talem appellari mandauit, & Innocentius Quartus illius ſtatutum probauit, vt habes ex literis ipſius Innocentij Quarti, & Cardinalis Gulielmi ſuperiori capite recitatis: neque enim alia congregatio ſub regula Auguſtini conſtituta hoc titulo inſignita reperitur, nec Marquez illam monſtrat.

Accedit etiam, quod idem autor capite decimo tertio §. decimo tertio, vt euincat Ordinem Sancti Auguſtini nuncupatum, ab Ordine Gulielmitarum reipſa diſtinctum fuiſſe, aſſumit pro fundamento, quod Congregatio Gulielmitarum Prouinciales non habebat, & è contrariò in Congregatione, ſiue Ordine Eremitarum S. Aug. erant Prouinciales. Verùm prima Congregatio Eremitarum, quæ Prouinciales habuerit, quantum ex ſcripturis, quas ipſi Eremitæ producunt, nobis conſtare poteſt, fuit Congregatio Iambonitarum, vt ex eiſdem literis capite præcedenti exaratis colligitur: neque ante datas ipſarum literarum reperiuntur alij Eremitæ habentes Prouinciales, nec Marquez, nec alij eos indicant. Ex his itaque argumen-

mentis, & alijs coniecturis, quæ breuitatis gratia omittuntur, mihi firmiter ſuadeo hunc ordinem S. Auguſt. abſolutè nuncupatum, illum fuiſſe, qui alio nomine Eremitarum Fr. Ioann. Boni vocabatur. Quod ſi in hac ſententia adhuc animus non quieſcit, aliam accipe, quæ eſt.

VI. TErtia tandem opinio eſſe poteſt aliorum dicentium, nomine Congregationis ab Alexandro Quarto S. Auguſtini nuncupatæ, intelligendam eſſe Congregationem Eremitarum Tuſcię, quam Innocentius ſub regula, & titulo D. Auguſtini erexit, cui Riccardum Cardinalem Protectorem præfecit Pontificatus ſui anno primo, vt habes ex illius Bulla, quam ſupra cap. 25. reddidimus. nam iſti ſtatim erecti Eremitæ Ordinis S. Auguſtini vocari cœperunt, vt conſtat ex alia bulla Alexandri Quarti data Anagniæ 16. Kal. Auguſti Pontif. ſui anno 1. ante vnionem Generalem, cuius exemplum ab eodem Marquez c. 3. §. 10. aceptũ eſt.

Alexander Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei *Dilectis filijs vniuerſis* Prioribus, *& fratribus* Ordinis *Eremitarum S. Auguſtini, ſalutem, & Apoſtolicam benedictionem. Solet annuere Apoſtolica Sedes pijs votis, & honeſtis precibus fauorem beneuolum impertiri. Cum ſicut nobis inſinuare curaſtis,* Generalis *Prior veſter de triennio in triennium eligatur, nec ſit vobis facile pro ipſius electionis cõfirmatione ad Sedem Apoſt. à qua dependere huiuſmodi confirmatio dicitur, laborare.* Nos *volentes vobis paternæ ſolicitudinis ſtudio cõſulere, in hac parte deuotionis veſtræ precibus inclinati, præſentium vobis autoritate cõcedimus, quod idem Prior cum vnanimiter, & concorditer electus fuerit, liberè adminiſtret, dũmodo nihil de bonis Eccl. alienet, donec petendi, & obtinendi confirmationem à nobis, vel à dilecto filio noſtro* Riccardo S. *Angeli Diacono Cardinali vice noſtra facultatem habuerit. Nulli ergo hominum liceat, &c.* Datum *Anagniæ 16. Kal. Aug. Pontif. noſtri anno 1.*

Has Alexandri Quarti literas iunge cum alijs Innocentij Quarti c. 25. relatis, & videbis, iſtos eremitas, quos hic Alexander abſolutè vocat Ordinis S. Aug. illoſmet eſſe, quos idem Innocẽtius per Tuſciam diſperſos in vnam Congregationem ſub vno capite compegit, & B. Aug. Regula, & titulo donauit: nã hi de quibus Alex. Quartus loquitur ſub protectione Cardinalis Riccardi, quemadmodum, & illi degebãt, & nulli alij ante generalem vnionem ſub protectione d. Riccardi Cardinalis leguntur extitiſſe. Adde ad maiorem corroborationem aliam bullam Alexandri Quarti ab eodem autore ibi relatam, quæ incipit.

Alexander Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei *Dilectis filijs Prioribus fratrum Eremitarum in Tuſcia Ordinis S. Auguſtini ſalutem, & Apoſtolicam benedictionem. Cum ex Apoſtolici cura teneamur officij, circa Religionis augmentum attenti, & vigiles inueniri. Nos deuotionis veſtræ precibus inclinati, vt volentibus fratrum Ordinis veſtri aggregari collegio, qui ſuſpenſionis, aut interdicti, vel excommunicationis ſentẽtijs ſunt ligati, abſolutionis beneficium iuxta formam* Eeclefię *impertiri, & eos in fratres recipere valeatis, ad inſtar fœl. rec. Innoc. Papæ prædeceſſoris noſtri vobis autoritate præſentiũ indulgemus: ita tamen, quod ſi aliquis ex eiſdem eiuſmodi ſententijs propter debitum ſunt aſtricti, ſatisfaciant vt tenentur.* Nulli *ergo hominum omnino liceat &c. Datum Anagniæ 7. Calend. Iulij Pontif. noſtri anno 1.*

hi. nulli erant, de quibus dictum eſt cap. 25. & quod de hac Congregatione Eremitarum Tuſciæ intelligi debeant verba Alexandri Quarti in bulla generalis vnionis, cum ait: Ex *Congregationibus, ſeu domibus* Eremitarum *quæ ante vnionem extabant, alias S. Auguſtini, alias* S. *Gulielmi, alias fr. Ioannis* Boni, *alias de* Brittinis, *alias de Fabali nuncupatas.* probo tum ratione, tum etiam autoritate. Ratione quidem, quia certum eſt, Eremitas in Tuſcia degẽtes in illa generali vnione comprehenſos fuiſſe, & illi non erant ex Gulielmitis, vt patet ex bulla prædicta Innocentij Quarti, neque ex Brittinenſibus, neque ex illis Fr. Ioan. Boni, neque ex illis de Fabali, vt etiam patet. Ergo eorum Congregatio ea erat, quæ S. Auguſtini nuncupabatur, Autoritate verò eadem ſententia roboratur, nam Fr. Iordanus lib. 1. c. 16. inquit, Alexandrum Quartum confirmaſſe Eremitis Ordinis S. Auguſtini Protectorem Riccardum Diaconum Cardinalem, per prædeceſſorem ſuum Innocentium illis datum: Innocentius verò dicti Alexandri Prædeceſſor nullis alijs Eremitis ipſum Riccardum Cardinalem Protectorem dedit, quàm Eremitis in Tuſcia ſub regula D. Auguſtini à ſe congregatis.

SCio obijcere Ioannem Marquez cap. 3. §. 3. verba literarum Innocentij Quarti, quibus mandat Eremitis Tuſciæ, vt Auguſtini regulam, & ordinem aſſumant, & iterum concedit, vt ſtatuta facere ſibi poſſint, dummodo eiuſdem ordinis inſtitutis non repugnent: ex quibus deducit, iſtam Congregationem Eremitarum Tuſcię ſupponere ordinem S. Auguſtini, & illius inſtitutionem. Verùm dici poteſt, Pontificem per Ordinem Sancti Auguſtini ipſam Regulã intellexiſſe, in qua ordo fundatur, nam ſæpe in Iure Canonico Ordo, & Regula pro eodem accipiuntur, vt idem ſit viuere ſecundum regulam, & ſecundum ordinem D. Benedicti, Auguſtini, Dominici &c. hoc patet ex literis Sixti Quarti in corpore Præfationis notatis, in quibus vocat Canonicum ordinem, & Eremiticum D. Auguſtini vnum & eundem Ordinem, quod non alia ratione dici potuit, niſi quia vterque ordo eandem regulam D. Auguſtini profitetur, VII.

Vel dicendum, hanc rationem ad ſummum probare, quod ante iſtam collectionem Eremitarum Tuſciæ in vnam Congregationem ſub regula Diui Auguſtini, erant in Eccleſia alij Eremitæ Ordinis S. Auguſtini nuncupati, erant enim Eremitæ S. Gulielmi, & Fr. Io. Boni, & de Brittinis, qui omnes eremitæ Ord. S. Auguſtini nuncupabantur, ſed an illi, qui Eremitæ Ord. S. Aug. vocabantur, ex D. Aug.

Digitized by Google

vel ex Eremitis ab illo inſtitutis continuata ſerie, ac ſucceſſione eſſent propagati: nos enim negamus, quia omnibus Congregationibus in bulla Generalis vnionis nominatis, ac illarum fundationibus, & fundatoribus diligenter inueſtigatis, ſingulorum ſinguli autores, & fundatores extra D. Auguſt. & Religioſos ab illo inſtitutos monſtrari poſſunt, ac de facto monſtrantur

VIII. ET vt finem huic argumento imponamus, ſi præter Cõgregationes hactenus perluſtratas, alius fuit Ordo Eremitarum Diui Patris Auguſtini, verè & non fictè per illum inſtitutus, vbinam erat præſertim temporibus generalis vnionis? quę illius domus, ſiue monaſteria? qui autores illo ſcribentes? vobis enim Eremitis, pace veſtra, non credimus, vel enim hic Ordo erat in Italia, vel extra fines Italiæ omnino conſtitutus. Si omnino extra Italiam, ille ad Ordinem, qui nunc eſt, nullo modo attinebat, nam omnes Ordines Eremitarum, ex quibus integer Ordo eſt conflatus, intra fines Italiæ, & Siciliæ, vel ſecundum ſe totos, vel ſecundum præcipuas illorum partes erant, vt prima illa verba literarum vnionis indicant: *Alexander Epiſc. ſeruus ſeruorum Dei Venerabilib. fratribus Archiepiſcopis, & Epiſc. per Lombardiam, Tuſciam, Romandiolam, ac Taruiſinam, & Anconitanam Marchias, & Ducatum Spoletanum, Patrimonium B. Petri in Tuſcia, Campaniam, & Maritimam, & Regnum Siciliæ conſtitutis, ſalutem, & Apoſtolicam benedictionem &c.* Cum enim ſoli Archiepiſcopi, & Epiſcopi per Italiam, & Regnum Siciliæ cõſtituti, dictarum literarum generalis vnionis executores à Pontifice conſtituantur, nõ autem in Gallijs, Hiſpanijs, aut alijs Prouincijs exiſtentes, conſequens eſt Congregationes, & domus Eremitarum in eadem vnione comprehenſas, intra fines Italiæ, ac Siciliæ potiſſimum fuiſſe conſtitutas. Si autem dicatur, ipſum ordinem intra fines Italiæ, vel Siciliæ conſtitiſſe, monſtrent vbi fuerit? nam omnia monaſteria, quæ tunc habebant, ad aliquam ex ſupra memoratis Congregationibus ſpectabant, nec ipſi vel vnam domum indicare poterunt, quæ vel non eſſet de Gulielmitis, vel de Eremitis Congregationis Tuſciæ, vel de Iambonitis, vel de Brittinenſibus, vel de Fabali.

Quod vel ipſi autores venerandi Ordinis Eremitarum onere difficultatum oppreſſi fateri cogũtur ę cum enim res ad Triarios redigitur, & compelluntur loca, ſiue prouincias deſignare, in quibus Eremitici Ordinis reliquiæ poſt diſperſionem ex Africa, vſque ad tempus Magni Concilij Lateranen. fuerunt ſeruatæ. Reſpondent, illas ſeruatas in partibus Tuſciæ, ad quas venientes nonnulli eorum, in cellis ſolitariè, alij in cœnobijs Eremiticis ſe receperunt, ſeruientes Domino, ſicut cuique Dominus inſpirauit. Et ſic illa ſancta Communio per Beatum Auguſtinum inſtituta, & per eum obſeruata non omnino dirupta fuit, nec abolita, ſed in aliquibus bonis Patribus fuit conſeruata, donec nouiſſimis temporibus Deus dignatus eſt illam congregare: ſic enim reſpondet frater Iordanus de Saxonia lib. 1. cap. 14. per hæc ipſa verba, quæ tranſcribit D. Antoninus loco ſæpe allegato, illumq; ſequuntur Coriolanus, Ludouicus de Angelis, Cornelius Lancillottus, & Ioannes Marquez, & quotquot de hac re vidi. Verùm in partibus Tuſciæ præter Eremitas, qui Gulielmitæ vocabantur, nullos alios ſub Beati Auguſtini regula inſtitutos ante Innocentium Quartum degiſſe, habemus ex dictis literis Innocentij ſæpius narratis. De Gulielmitis verò certo certius eſt illos nuper inſtitutos, & dubiũ eſt, an fuerint ſub Beati Auguſtini regula inſtituti, omnes enim, qui de illorum primaria inſtitutione ſcripſerunt, exceptis Eremitis Auguſtinenſibus, quibus in propria cauſa credere non cogimur, illos vel ſine certa regula, vel ſub regula D. Patris Benedicti à principio fundatos affirmant. Hinc ergo ſequitur ipſiſmet Eremitis concedentibus, Ordinem illum Diui Auguſtini abſoluiè nuncupatum, fuiſſe ordinem per ipſum Innocentium Quartum ex Eremitis Etruriæ collectum, & B. Auguſtini regula, ac titulo Apoſtolica largitate donatum, & ita de primo ad vltimum concludimus, ante magni Lateranenſis Concilij tempora nullum fuiſſe ordinem Eremitarum Sancti Auguſtini ab ipſo B. Patre verè inſtitutum, ac deriuatum, cui ordini alij Eremitæ aliarum Congregationum poſtea fuerint vniti, & à quo B. Auguſtini regulam, titulum, & habitum ſumpſerint: ſed ex largitate, conceſſione, & ordinatione Apoſtolica iſta omnia illos conſecutos. Quæ veritas magis roborabitur ex contrariarum rationum reſolutione, vt in ſequentibus planum fiet, atque idcirco probabiliter valdè locutos, qui ipſi ordini Eremitarum Sanctum Gulielmum, & Beatum Ioannem Bonum Mantuanum primos autores dederunt, ſcilicet Nauclerus volumine 2. genera. 40. vbi ait, ſub anno 1157. Gulielmitæ inſtituti ſunt à Gulielmo Duce Aquitaniæ, & genera. 41. vbi addit. Iidem ſine titulo perſeuerauerunt vſque ad Innocentium Tertium, & Honorium, qui Ordo ſub titulo Eremitarum Sancti Auguſtini appellari iuſſus eſt, & confirmatus. Robertus Holkot in 7. cap. Sapientiæ lectio 95. D. Antoninus loco ſæpe citato ex 3. par. tit. 24. cap. 14. quem ad hoc propoſitum allegauit Nauarrus commẽt. 4. de Regularibus num. 9. vbi ſententiam illam Abbatis Ioachimi à D. Antonino relatam, ac refutatam, eadem ratione, ac totidem fere verbis reijcit. Faſciculus temporum in Innocentio Tertio, Bernardus Vargas, & Epiſcopus Senogallienſis, quos refert Marquez cap. 1. & 13. & alibi, & nouiſſimè Cardinalis Bellarminus in Chronica ſub anno 1241. & Azorius tom. 1. lib. 12. cap. 23. quæſt. 5. vt omittamus Volaterranum lib. 21. Antropologiæ, quem Marquez vti Canonicum Regularem reijcit, in qua re indicat ſe nunquam iſtum autorem legiſſe: nam ſi legiſſet, vidiſſet vtique illũ vxorem habuiſſe, ad quã etiã librũ de Oeconomia ſcripſit, qui in fine voluminis habetur.

Caput

Caput quadrageſimumnonum.

Afferuntur, & ſoluuntur rationes, quibus Ordinem Eremitarum à B. Auguſtino inſtitutum quidam oſtendere nituntur.

I. Circa rationes, quibus Patres Eremitæ ſuam inſtitutionem ex B. Auguſtino deducere nitũtur illud primo aduertimus, omnia argumenta, quæ contra ſententiam capitibus proxime præcedentibus explicatam, & firmaram afferri poſſunt, duplici ex capite deduci, aut enim fundantur in autoritatibus ex libris apocryphis, aut ex libris probatis quidem, ſed falsò acceptis aut fundantur in autoritatibus, & teſtimonijs D. Auguſtini, vel aliorum fide dignorum autotum, quę in ſpecie illorum opinioni aliquo modo fauere videntur. De primi generis ſatis dictum eſt ſupra cap. 27. vſque ad 37. incluſiuè, ad quæ remitto, & nihil ſupra. Nunc de ſecundi generis ſolùm dicemus rationibus, quas vt quò breuiùs fieri poſſit, perſtringamus, ad tria prædicamenta reducemus. In prima ſerie recenſebimus rationes, ſeu teſtimonia, quibus directè probatur, B. Auguſtinum Eremitas verè inſtituiſſe, ac illos præſertim, qui modò Eremitæ Ordinis S. Auguſtini nuncupantur. In ſecunda referemus argumenta ad idem probandum ex viris ſanctiſſimis eiuſdem Ord. Eremitici, qui ab antiquiſſimo tempore ipſo Auguſtino adhuc ſuperſtite floruerunt. In tertia afferemus argumenta ex antiquis monaſterijs Ordinis Eremitarum longè ante Lateranenſis Concilij tempora existentibus petita, quibus ſolutis huius primi libri finis erit.

II. Primum argumentum. Ante Auguſtinum non erant in Africa monaſteria, nec monachi, & poſt illum cœperunt ciuitates, & oppida monaſterijs repleri. Ergo B. Auguſt. fuit verus inſtitutor monachorum in Africa. Si nõ ille non fuit, quis alius extitit? Quod verò ante Aug. in Africa non eſſent monachi, & poſt illũ ſtatim eſſe cœperint, illa eiuſdem Auguſt. verba indicant in 2. Retracta. cap. 21. vbi reddens cauſam, quæ illum mouit ad ſcribendum librum de Opere Monachorum, inquit: *Vt de Opere monachorum librum ſcriberem, illa me neceſſitas compulit, quòd cum apud Carthaginem monaſteria eſſe cœpiſſent, &c.* Et certè ſi in Africa fuiſſent monaſteria, & monachi ante illud tempus, id B. Aug. minimè latuiſſet. At B. Aug. fatetur, ſe vſque ad initium ſuæ conuerſionis, ne nomen quidem monachorum audiuiſſe. lib. 8. Confeſſ. cap. 6.

Reſpondeo, iſtud argumentum, quod magni æſtimat Marquez cap. 5. §. 5. multipliciter deficere, Primò, quia non ſufficienter probat, non fuiſſe monaſteria in Africa ante D. Auguſt. ex eo quia non erant Carthagine, tum quia ex vno loco particulari non licet inferre ad omnia loca per Africam cõſtituta, tum quia monachi, & eremitæ illorum temporum, ſolitudines, & loca ab hominum conſpectu, & conuerſatione remotiſſima incolebant, necdum enim facti erant ex Eremitis Vrbanitæ. Secundò, quia ſi validum eſſet argumentum, in Africa non erant monachi, & monaſteria, quia Auguſtinus fatetur, ſe ante ſuam conuerſionem ne nomen quidem monachorum audiuiſſe, à pari dicendum eſſet, quod non fuiſſent Romæ, nec Mediolani, vbi ante conuerſionem per aliquod tempus degerat, quod tamen falſum eſſe conſtat ex eodem textu Auguſtini ibi loci dicentis: *Et erat monaſterium Mediolani extra vrbis mœnia ſub Ambroſio nutritore, & non noueramus.* Tertiò, quia probabile, ac mihi certum eſt, ante Auguſtinum fuiſſe in aliquibus partibus Africæ Eremitas, ſiue monachos ſaltem in locis ſolitarijs, & ab hominum conuerſatione remotiſſimis. Et quidem quod in Aegypto, quæ inter partes Africæ, vel ſecundum ſe totam, vel ſaltem ſecundum eius partem à Ptolemæo, & alijs probatis autoribus numeratur, fuerint ante Auguſtinum, & circa illius tempora multi eremitæ, & multa monachorum cœnobia, res eſt poſita extra omnem dubitationem. Sed quod ijdem fuerint etiam in finibus Numidiæ, & Regni Iunetati, ratio ſuadet, quia ante Auguſtinum erant in Hiſpanijs, Gallijs, in Inſulis Mediterraneis, in partibus Aegypti, & Nitrię infiniti monachi, & eremitæ, & monaſteria viris religioſis plena, quam ob cauſam dixit Auguſtinus contra Petilianum Donatiſtam, ſimulantem ignorare ſe, quodnam genus hominum, & vitæ inſtitutum eſſet illud monachorum, inſtitutum monaſticum toto orbe notiſſimum fuiſſe. Cum autem inter Eccleſias Gallicanas, Hiſpanas, & Africanas aſſidua eſſent commercia, quis credat, ſolas Eccleſias Afrorum eiuſmodi inſtituto, quod perfectiſſimum vitæ genus credebatur, carere voluiſſe? Quartò, quia certum eſt, tempore Beati Auguſtini fuiſſe in Africa, & Inſulis adiacentibus Eremitas, ſiue monachos ab Auguſtino minimè inſtitutos. Conſtat hoc, primò ex libro eiuſdem Beati Auguſtini de Opere monachorum, vbi de Monachis Carthagine inſtitutis tractans, primùm de illis tanquam de alienis loquitur: *Primùm.* inquit, *videndum eſt, quid dicant illius profeſſionis homines, qui operari nolunt.* Nota particulam illius profeſſionis. Deinde illos grauiter obiurgat, quòd dicerent monachis operandum manibus non eſſe, quæ opinio ex hæreſi Euchitarum videtur deſcendiſſe ex libro eiuſdem D. Auguſtini de Hæreſibus ad Quoduultdeum hæreſi quinquageſima ſeptima. Poſtremo illos reprehendit, quod comati incederent, quæ arguunt, illos à D. Auguſtino inſtitutos non fuiſſe, & certum eſt iſtos Monachos crinitos, & otioſos ante Auguſtini tempora fuiſſe in inſula Cypto, quos acriter redarguebat Epiphanius Cyprius, vt patet ex illius geſtis,

Digitized by Google

ſtis, ex qua inſula videntur Carthaginem profecti. Secundò conſtat ex eodem Auguſtino in epiſt. 81. ad Eudoxium Abbatem inſulæ Caprariæ, illa enim epiſtola ab Auguſtino adhuc presbytero, & nondũ Epiſcopo ſcripta fuerat: nam quidquid ſit de Diuo Auguſtino, poſtquam aſſumptus fuit ad Epiſcopatum, in hoc omnes conſentiunt, illum ante Epiſcopatum, poſtquam factus eſt presbyter, vnicum monaſterium exſtruxiſſe. Ergo monaſterium illud in inſula Capraria non fuit à D. Auguſtino inſtitutũ. Tertiò conſtat ex Saluiano Maſsilienſi lib. 8. de Prouidentia, vbi dicit, multos ex Monachis, qui in perſecutione Vandalica perierunt, ex partibus Aegypti ad illas partes Africæ tranſijſſe. Quartò conſtat ex Leporio Epiſcopo Vticenſi, quem B. Auguſtinus ex hæreſi Pelagiana ad ſanam doctrinam reuocauit; is enim monachus Gallus, aut Brito extitit ex familia Pelagij in Africam tranſuectus, vbi & diu manſit, & tandem Epiſcopus eſt electus ex Gennadio, & Caſſiano, necnon etiam Baronio, qui ambos refert tom. 5. ſub anno 420. num. 12. Si autem in Africa monachi alieni inſtituti, quàm Auguſtiniani Epiſcopi fuerunt, cur non etiam monaſteria alieni inſtituti eſſe potuerunt? Quam enim facultatem habuit Auguſtinus in ſua diœceſi monaſteria inſtituendi, eandem prorſus alij habuerunt in ſuis diœceſibus, & parochi in ſuis parochijs, & alij viri Religioſi ſaltem de licentia ſuorum Epiſcoporum.

III. Secundum argumentum. Conſtat ipſius B. Auguſtini teſtimonio, & confeſſione, illum fuiſſe primum autorem vitæ monaſticæ in Africa: nam Petiliano ſibi hoc obijcienti lib. 3. contra literas Petiliani cap. 40. non negauit. Ergo annuit.

Reſpondeo. Petilianus nomen monachorum generice ſumebat pro quocunque inſtituto vitæ regularis, non ſpecificè pro inſtituto monachorum, vel Eremitarum ab inſtituto Clericorum Canonicorum diſtincto: idcirco etiamſi B. Auguſtinus id Petiliano, quod obiecerat, cõceſſiſſet, non inde ſequeretur, Auguſtinum alicuius inſtituti Monaſtici, vel Eremitici autorem extitiſſe: ſufficiebat enim, quod fuiſſet autor inſtituti Clericorum Canonicorum: nam & Cardinalis Bellarminus, qui hoc Auguſtini teſtimonio vtitur ad probandum illum monachum fuiſſe, lib. 2. de Monachis cap. 5. ad finem: tamen in lib. de Scriptoribus Eccleſiaſticis negat, illum fuiſſe monachum eo modo, quo nunc monachi nomen vſurpamus, & ait eatenus monachum fuiſſe, quòd cum ſuis clericis in Ciuitate, & in domo Epiſcopali, monachorum inſtitutum tenuerit. Potuit quoque D. Auguſtinus dici autor vitæ monaſticæ in Africa, non inſtitutione, ſed imitatione, & exemplo, quod nimirum videntes Epiſcopi Eccleſiæ Africanæ, & alij presbyteri B. Auguſtinum factum presbyterum, & Epiſcopum monaſteria erexiſſe, illius ſanctum propoſitum æmulati, ipſi etiam in ſuis Ciuitatibus, & Parochijs monaſteria certatim erigere voluerint, ſecundum inſtituta, quæ ſibi magis vtilia, & laudabilia viſa fuiſſent. Quanquam rectiùs fortaſſe dici poſſit, ex illo Auguſtini loco lib. 3. contra Petilianum nihil ampliùs colligi, quã quod ex aduerſarij oppoſitione, vel exprobratione contra ipſum Auguſtinum per ſanæ mentis Catholicos colligi poteſt.

IV. Tertium argumentum, fuerunt in Africa monachi, qui ſe B. Auguſtini filios, & alumnos profiterentur, fuerunt, qui ab illo viuendi regulas peterent, & acciperent. Ergo Auguſtinus monachorum verus autor extitit. Aſſumptum probatur. Primò, quia Carthaginenſes monachi, ſe ipſius B. Auguſtini filios profitebantur: nam Oroſius in Prooemio librorum de Ormeſta mundi Auguſtino ſcribens, inquit, *cum ſanctus filius tuus Iulianus Carthaginenſis ſeruus Dei ſatisfieri ſuper hac re petitioni ſua eadem fiducia, qua poſcit, exigeret.* Erat autem Iulianus monachus Carthaginenſis, vt epithetum illud monſtrat, ſeruus Dei. Secundò, ipſe Auguſtinus in epiſt. 76. ad Aurelium indicat, ſe ſub ſua cura habuiſſe monachos à clericis diſtinctos: loquitur enim de nonnullis monachis, qui Auguſtino contradicente ex monaſterio receſſerãt, videlicet Donato & illius fratre, quorum alterum Aurelius clericum ordinauerat. Tertiò Valentinus monachus in epiſt. 257. inter epiſtolas Auguſtini, petit ab Auguſtino Regulam ſui monaſterij. *Si quid*, inquit, *famulus tuæ ſanctitatis frater ſuggeſſerit Florus pro regula monaſterij, digneris Pater petimus libenter accipere, per omnia nos infirmos inſtruere.* Quartò, Alipius erat monachus, & ille erat ex monaſterio S. Auguſtini, & vtrunque conſtat ex epiſt. 64. & ex lib. 8. Confeſſion. cap. 12. quia vocat Alipium fratrem, & alios etiam habuit ex ſuo inſtituto, quos vocauit fratres 1. Retractationum cap. 23. & 25. lib. 2. cap. 38. epiſt. 148. & alibi.

Reſpondeo, negando ſequelam, nimirum ex eo, quod aliqui monachi ſe Auguſtini diſcipulos, & filios vocauerint, aut ab eo viuendi Regulas petiuerint, aut acceperint, inde ſequi, eos fuiſſe ab Auguſtino primitùs inſtitutos. Aſſumptum etiam nõ ſufficienter probatur, nam id, quod primo loco affertur de Iuliano monacho Carthaginenſi, non ſufficienter oſtendit, Iulianum illum fuiſſe monachum ex epitheto ſerui Dei, vt ſupra dictum fuit. Et dato, quod eſſet monachus, non ſufficienter oſtenditur, illum fuiſſe ex inſtituto D. Auguſtini per hoc, quod vocatur eius filius, aut famulus: mos enim erat, & nunc eſt, omnes Epiſcopos vocari Dominos, & Patres. Et nos vocamus Patres Hieronymum, Benedictum, Antonium, & alios, quorum inſtitutum non profitemur. Quod etiam ſecundo loco affertur, ſolùm oſtendit, habuiſſe Auguſtinum in ſua diœceſi monachos, qui ſub illius cura degerent, ſicut alij omnes, ſiue Regulares, ſiue ſeculares ſub cura Epiſcoporum olim degebant: non tamen ſequitur, illos ab ipſo Auguſtino inſtitutos, præſertim cum multi monachi ex varijs partibus Aegypti, Galliarum, & Hiſpaniarum tunc in Africam confluere inciperent; multò minus probat,

quod

quod tertio loco aſſertur ex epiſtola Abbatis Valentini: illud enim monaſterium ab ipſo Valentino fuerat inſtitutum, non ab Auguſtino. Nomine verò Regulæ non intelligebat Valentinus eam, quam nunc per antonomaſiam Regulam vocamus, ſed quidquid ad monaſterium aptè regendum conduceret, vt ex ſerie verborum facilè conſtare poteſt. Non negamus autem, Auguſtinum rogatum, ac etiam ſpontaneum multis monaſterijs eiuſmodi Regulas tradidiſſe, verùm aliud nunc quærimus. Multò minus conuincit quarta probatio ex nomine ſiue prænomine fratris deducta, vt aliàs dictum fuit, quod euidenter oſtenditur exemplo ipſius Alipij, quem Marquez vbique côntendit fuiſſe monachum, ſiue eremitam ex eo, quoniam ab Auguſtino tum in dicta epiſt. 64. tum in 8. Confeſſ. cap. 12. & alibi vocetur frater. Auguſtinus enim vbique de Alipio loquens, illum fratrem ſuum vocauit, etiam quando laicus erat, necdum in monaſterio conſtitutus, quod ne me de meo dicere arbitreris, pone tibi ob oculos eandem Auguſtini epiſtolam 64. ad Aurelium, vbi de monaſterio à ſe nuper inſtituto verba faciens, notat pro re ſingulari ab Aurelio valde commendata, quod Alipius videns Auguſtinum factum presbyterum monaſterium erexiſſe, & cum fratribus in illo viuere cœpiſſe, ipſe quoque cum Auguſtino, & fratribus in illa ſocietate viuere voluerit: *quod*, inquit, *fratrem Alipium in noſtra coniunctione manſiſſe, vt ſit exemplo fratribus curas huius mundi vitare cupientibus, beneuolentiſſimè accepiſti, ago gratias:* hæc enim verba indicant, Alipium ante illud tempus, etſi Auguſtino conuiueret, eiq; iunctiſſimus maneret, nullo tamen vinculo monachatus obligatum fuiſſe; quin potuiſſet, ſi voluiſſet, ab illa ſocietate diſcedere. Alioqui quodnam magnum opus eſſet, ac dignum, vt per literas Auguſtini, Carthaginenſi Epiſcopo tot terrarum ſpatijs diſtanti denuntiaretur Alipium antea Auguſtini monachum profeſſum, poſt exſtructum Hipponenſe monaſterium, & fratres in eo congregatos in ipſius Auguſtini coniunctione manſiſſe? cum etiam ſi voluiſſet, abſque manifeſtiſſima apoſtaſiæ nota illam coniunctionem deſerere minimè potuiſſet. Sed de his ſatis, ad alia proponeremus.

Caput quinquageſimum.

Expenditur quartum argumentum ex nonnullis Sermonibus, & Bullis Romanorum Pontificum mutuatum.

I. QVartum argumentum ſumunt ex teſtimonijs Romanorum Pontificum, qui Eremitici ordinis autorem, & parentem ipſum D. Auguſtinum apertiſſimè fatentur, quorum primum eſt Martini Papæ Quinti in ſermone de translatione B. Monicæ vbi inter alia inquit: *Iure igitur, ac meritò gaudeam, qui ſim tanta gratia adminiſtrator, vt B. huius Monicæ reliquias contingam, reddamq; beatum corpus eis, quos tanquam nepotes filius genuit matri. Iam enim nulla dubitatio eſt, quin vobis Auguſtinus imprimis* Pater *ſit, non eo modo, quo illius nomen religioſè ſingulari honore ſectamini, verum iudicio noſtro hoc potiſſimum cauſa eſt, quod ad ſuos vnà cum filio mater acceſſit, tanquam indignè ferret, non ijs corpore præſens eſſe, qui ſe digna religione honorarent. Proſpexit credo, velut errantes paruulos, vt in ſinum ipſa quoque nepotes reciperet: nondum enim cuiquam niſi vobis hac Sancta dicata eſt, nec alteri, quàm Ordini veſtro ceſſit. Multi tamen ad Auguſtini nomen ſubiere, iam de ipſa religionis dignitate certantes, quaſi ſolis hic honor debeatur, quem velut primi affectant, ſed alius hic locus eſt: ipſa quidem mater ſolos elegit, quos tanquam filio cognatos aſſumeret ſponte in Ordinem veſtrum ſuccedens.* Addit in eodem ſermone, ex ſpeciali Dei prouidentia accidiſſe, vt mater in Italia decederet, quaſi præſentiens filium in Italiam ad ſe reuerſurũ, & ambos in Eremitarum ordine manſuros: vnde & illam morti propinquam ita loquentem inducit. H*ic mea peregrinationis finis, hic mea mortalitatis limes eſto. Vade noſtro auxilio, noſtraq; tutela ſecurus, fælixq;, tempus erit, cum ambos filij tui, filijq; mei, te in Italiam reuocato, religioſa pietate ſeruabunt.* Addit etiam, diuina prouidentia diſponente factum, vt Auguſtini lituus, & mitra magno pretio redempta, & ex Sardinia Valentiam tranſlata, in monaſterio Eremitarum Auguſtinenſium collocata, vt omnis parentis ſupellex filijs cederet: *Sic enim audiuimus,* inquit, *tiaram Auguſtini, lituumq; illum paſtoralem non ante multos dies reperta, magnoq; pretio redempta è Sardinia Valentiam tranſlata eſſe. Ita omnibus rebus, & locis benè ſucceſſit definiente Deo, vt qui ritè pręter cæteros Auguſtinum colitis, ſoli omnem illius ſupellectilem poſſideatis; quid enim magis congruit, quàm eoſdem rerum, & corporum cuſtodes eſſe, qui nominis ſui ſint hæredes? Iam igitur omnem Auguſtinum habetis, iam vniuerſam illius rem, & familiam tenetis, nec deeſt vobis omni ſtudio* Pater, *nec defuit in aliquo beneſacto Deus. vnum verò eſt manſuetudinis iugum, vnaq; humilitatis regula, cui primus ipſe fuit ſubiectus, ne quem eius propoſiti pœniteret.* Rurſus de Eremitis in Tuſcia degentibus, quos Auguſtinus viſitauit, & cum quibus commoratus eſt, iſta ſubiungit: *quo medio tempore Auguſtinum ferunt ſanctorum hominum conſilia quæſiuiſſe, quorum præcipuè in Tuſcia multi fuiſſe conuentus dicuntur, hodieq; apparent apud* Poſteros *illorum colloquiorum veſtigia, in his vos adhuc frequentibus conſortijs habitatis, ac nos cum ex Florentia Romam venimus, quædam vidimus in agro Senenſi, nec ſine magna huius recordationis voluptate per fratres illos tranſiuimus, tanquam adhuc vetuſtiſſimarum cellularum, ac ſpeluncarum veſtigia ſpectaremus.* Hæc ille, & alia fortaſſis plurima, quæ videre non

potui, quandoquidem integrum ſermonem apud nullum inueni, niſi tantùm hæc fragmenta, quæ ex libro Ioannis Marquez cap. 8. §. 6. & cap. 9. §. 1. accepi.

Reſpondeo primò, vt teſtimonium ex hoc ſermone deſumptum fidem facere poſſet, operæ pretium fuerat, illius autorem verificare, quod hactenus factum eſſe non reperi: nam quod inquit Marquez, illum in libro fratris Iordani, Vitas fratrum nuncupato, ac Romæ edito anno Domini 1587. haberi, minimè verum eſt, niſi aut eodem anno duæ factæ ſint eiuſdem libri impreſſiones, aut poſt ipſam impreſſionem de medio ſit ſublatus hic ſermo, ita vt in aliquibus exemplis, quæ per Hiſpanias circunferuntur, hic ſermo habeatur, in alijs verò Romæ, & per alias Ciuitates Romæ propinquas inuulgatis, minimè repetiatur, quod eſſe potuit: non enim me latet, idem de quibuſdam alijs libris factum fuiſſe. habeo apud me volumē ipſius fratris Iordani quatuor libris diſtinctum, cuius titulus eſt. Liber, qui dicitur vitas fratrum, compoſitus per B. fratrē Iordanum de Saxonia Ordinis fratrum Eremitarum S. Auguſtini &c. Romæ apud Ioannem Martinellū 1587. primum caput incipit: *Multitudinis credentium erat cor vnum, & anima vna &c.* poſtremum caput vltimi libri incipit: *Ad hanc communionē pertinent omnia puncta Regulæ &c.* Librum diligentiſſimè luſtraui, nec ſermonem reperi. Quod etiam addit, Baronium in Notis ad Martyrologium ſub die 9. Aprilis eundem pro vero fœtu Martini Papæ Quinti agnoſcere, minus verum eſt, verba illius ſunt: *Tranſlatio S. Monicæ facta eſt ſub Martino Papa V. extatq; diploma in Regiſtro anno tertio decimo ſui Pontificatus, legimus & ſermonem eiuſdem Pontificis ad fratres Auguſtinianos, quo etiam hiſtoria texitur de eadem tunc facta tranſlatione, inſuper & de miraculis, quæ tunc etiam contigerunt.* At non decernit, an ſermo verè illius Pontificis extiterit, & vnde id ſibi conſtaret: potuit enim decipi, ſicut in multis deceptus eſt, præſertim cum de beato Auguſtino agit. Potuit ſermo ab aliquo Auguſtiniano, vel à partium illius ſtudioſo compoſitus, ſub nomine Pontificis per priuatas ſcripturas paulatim inuulgari, vt in ſimilibus fieri ſolet, ac demum poſt illius obitum ſub eius nomine palam publicari: & forſan illius autor fuit Maphæus Vegius Laudenſis, eiuſdem Martini V. Datarius, qui totam prouinciam illius tranſlationis geſſit, quique maximè ſermonibus in laudē D. Auguſtini, B. Monicæ, & aliorum Sanctorum ſcribendis operam dedit: ſtylus enim ſimilis proſſus eſt, & numerus orationis vnus & idem.

II. ET profectò Romani Pontificis ſermonem non eſſe, multa ſunt, quæ probabiliter ſuadeant. Primùm enim autor huius ſermonis ſe non, vt vniuerſalem paſtorem Eccleſiæ, ſed vt priuatum aliquem, & partium Eremiticarum ſtudioſum contra Canonicos Regulares apertè nimis prodit, ipſos Canonicos Regulares tacito nomine latenter carpēs, quòd cum Eremitis de ipſa Religionis dignitate certare velint, quòd ipſis ſolis hic honor debeatur quem vt primi inter Auguſtini filios affectant, vt illa verba indicant: *Multi tamen ad Auguſtini nomen ſubiere, iam de ipſa Religionis dignitate certantes, quaſi ſolis hic honor debeatur, quem velut primi affectant.* Quæ verba mihi nunquam ſuadere potero, ex ore Summi Pontificis excidiſſe, præſertim in publicis ſermonibus.

Secundò, quia in ſermone multa continentur apertè falſa. Primum, quod Beata Monica ſolos Eremitas elegerit, quos tanquam filio cognatos aſſumeret, ſpontè in illorum ordinem ſuccedens, vnde enim conſtat de ſpontanea huiuſmodi electione? Conſtat autem Maphæum Vegium S. D. N. Papæ Datarium, precibus à Pontifice tranſlationem Reliquiarum B. Monicæ obtinuiſſe: at quod hoc fuerit ex ſpontanea electione B. Monicæ, elegans eſt huius autoris proſopopeia, & quidem magis elegans, quam vera: quorſum enim alij ab eius filiatione excluduntur, qui eam pijs officijs dignè coluerint? Secundum quod ait, fratres Eremitas ritè præter cœteros Auguſtinum colere, ſoloſq; omnem B. Auguſtini ſupellectilem, & familiam, & corpus vtriuſq; parentis poſſidere. quod quoad reliquias Beati Auguſtini apertè falſum eſt. De Reliquijs verò B. Monicæ dicam ſtatim, quid ſenſerint grauiſſimi autores. Quod autem ſpectat ad familiam apertiſſimè falſum eſſe conſtat, nullus enim, niſi ignarus, & rudis negare poteſt, in familia Beati Auguſtini Clericos Canonicos legitimè computari. Tertium quod B. Auguſtinus commoratus fuerit in Tuſcia cum Eremitis, in cellulis, & ſpeluncis, quæ res nedum fabuloſa, ſed etiam falſa eſſe conuincitur ex ſupra narratis. quod non latuit fratrem Iordanum lib. 1. in Vitas fratrum cap. 7. ſcribentem, B. Auguſtinum baptizatum anno ætatis 33. tempore Paſchali, & eodem anno, qui terminabatur Idibus Nouembris eius matrem defunctam apud Oſtia Tiberina, & toto ferè medio tēpore intermedio inter illius baptiſmum, & reditum in Africam, Romæ commoratum, cum Manichæis diſputantem, & libros contra eos ſcribentem, vnde & reptobat illorum opinionem, qui dicunt Beatum Auguſtinum poſt baptiſmum ſuum ante obitum Matris triennio vitam eremiticam duxiſſe. Hæc autem dixi, vt quid de veritate ſentirem liberè indicarem. Cœterum etiamſi daremus hunc ſermonem Martini Quinti verè fuiſſe, non magnum negotium nobis faceſſeret, cum non vt caput Eccleſiæ, ſed vt priuatus doctor illum habuerit, cuius autoritas non maiorem fidem faceret, quam cuiuſlibet priuati Doctoris, quæ veritate cogente reijci poſſet, ſicut etiam reijciuntur multa, quæ Innocentius Quartus in ſuo apparatu ſuper libros Decretalium ſcripſit, vbi in multis communiter non tenetur: licet alia, quæ edidit, vt caput Eccleſiæ, quæ Bonifacius Octauus ſexto libro Decretalium inſeruit, fidem faciant irrefragabilem, verum, vt dixi mea ſententia eſt, ſermonem Martini Quinti non eſſe, ſed à clandeſtino aliquo ſermocinatore

aſtu

Digitized by Google

aſtu inuulgatum, ſicut alia multa, de quibus ſupra dictum fuit.

III. CAeterum quandoquidem de Reliquijs Beatę Monicæ agi cœptum eſt, & autor huius ſermonis illas Ordini Eremitarum diuina Prouidentia, quin & ipſa Monica eligente, vti ſolis veris nepotibus conceſſas tam aſſeueranter affirmat. referam hoc loco, quæ de ijſdem Reliquijs Ioannes Molanus Theologus Louanienſis clariſſimus ſcribit in ſuo libro de Natalibus Sanctorum Belgij, ſub die quarta Maij: *De Sancta Monica opinio Aroaſienſium ex Vualtero Priore Aroaſia. Apud Oſtia Tiberina natale Sancta Monica, cuius vita admiranda ex nouo Confeſſionum libro Sancti Auguſtini Epiſcopi colligitur. Celebre autem eſt hoc feſtum pridie conuerſionis filij ſui, quem priùs mundo, poſtea cælo peperit; putant verò Aroaſienſes theſaurum hunc ad ſe delatum, quod teſtem habeant eius rei in manuſcriptis codicibus Vualterum ſui loci Priorem, qui ſacras reliquias ſe eò attuliſſe memorat. Scripti autem hęc eſt ſumma. Fulbertus Abbas in Arogomantia miſit me pro negotijs ſuis ad Curiam Domini Alexandri, quando imperium contra eum erat commotum. Cum autem Oſtia à Canonicis ad Diuã Auream quærerem de Sancta Monica, dicebant eam ſepultam eſſe in portu in antiqua Oſtia, & à ſe vocari latina voce Primam, ab Auguſtino græca voce Monicam. Quibus intellectis ſepulchrum quærere, & clam effringere cogitaui: quod cum frangerem, tanti odoris ſuauitate reſperſi ſumus, ac ſi omnium pigmentorum genera ſentiremus; cumq; cogitarem caput cum minoribus tantum oſſibus auferre, adiunxi aliud os, & ſic ſigillatim omnia, quæ per diuerſa pericula maris, & terræ, tuli in Aroaſiã anno 1162. duodecimo calendas Maij. vbi etiam ſacra pignora claruerunt. Obijcient forſan contra hæc Romani Maphæum Vegium Laudenſem, Martini Quinti Datarium ſuis impenſis ex Oſtia Monicam eò tranſtuliſſe, quodq; apud Auguſtinenſes in ſacello D. Monicæ, cuius officium ſcripſit, ſepulturam acceperit, extare deſuper Apoſtolicam Martini bullam. Quibus ego, quòd nota, & recepta ſint, non reluctor. Per me tamen licet Aroaſienſibus in ſuo ſenſu abundare.* Hæc Molanus. fuit autem Aroaſia nobile, & antiquiſſimum Canonicorum Regularium Cœnobium, & caput illuſtriſſimæ Congregationis viginti octo Abbatiarum, vt libro ſecundo ex inſtituto dicemus, quod etiam Molanus ibi loci breuiter adnotauit. Quod ſi mirum alicui videatur, per Molanum licere Aroaſienſibus non obſtante tranſlatione palam facta, & Bulla Martini V. in ſuo ſenſu nihilominus abundare, recogitet apud ſe innumeros penè caſus ſimiles in materia ſacrarum reliquiarum notiſſimos, vtpote Sanctorum Bartholomæi, Stephani Protomartyris, Luciæ Virginis Siracuſanæ, Helenæ Magni Conſtantini Matris, & aliorum, ſed de ſermone ſatis.

IV. MAiorem difficultatem ingerit ſecundum teſtimonium, quod ſumitur ex Bulla tranſlationis eiuſdem S. Monicæ per dictum Martinũ V. edita. in ea ſiquidem Beatum Auguſtinum Eremitici Ordinis Fundatorem vocat, verba illius ſunt: Corpus B. *Monicæ Sancti Auguſtini matris ex certis pijs reſpectibus, & cauſis, præſertim quia corpus dicti Sancti ipſius Ordinis Fundatoris in quadam Eccleſia Papienſi dicti Ordinis venerabiliter, prout decet, reconditum exiſtit, à loco Ciuitatis noſtræ Oſtienſis, vbi ſepultum, & reconditum fuerat, ad Eccleſiam domus fratrum Eremitarum dicti Ordinis de Vrbe, transferendi licentiam conceſſimus.*

Verùm facilis eſt reſponſio: nam verba Pontificis non ſunt diſpoſitiua, ſed narratiua, quæ non probant, vt eſt apud omnes iuris Pontificij interpretes notiſſimum: & probant Felinus, & alij ab eo allegati, in cap. illud, in verſic. nota ſecundo, de Præſumpt. Dec. conſil. 36. col. 3. & conſ. 310. col. fin. & conſ. 539. col. 1. Immo verò aſſerunt Doctores, quod narratio Principis ſuper facto alieno in præiudicium tertij non probat, nec illi ſtandum eſt. Ita Ancheran. in Clem. 1. de Probat. quem ſequitur Aretinus in c. Cum à nobis de Teſtamentis, & in conſ. 163. & Dec. conſ. 198. col fin. ſecutus eſt autem Pontifex in narratiua dictæ Bullæ opinionem, quæ à ſupplicantibus pro vera narrabatur, non quæ vera eſſet, vt patet ex forma verborum dictæ Bullæ, dum ait, *præſertim quia corpus dicti Sancti ipſius Ordinis fundatoris, in quadam Eccleſia Papienſi dicti Ordinis venerabiliter, prout decet, reconditum exiſtit*, hæc enim opinio quantuncunque à venerandis Eremitis pro vera venditetur, falſiſſima eſt, vt in fine huius libri ex authenticis ſcriptis probabitur: illa enim Eccleſia, in qua reliquiæ D. Auguſtini apud Papiam conditæ fuerunt, à primaria fundatione Clericorum Canonicorum extitit, etiam antequam dictæ Reliquiæ illuc à Rege Luitprando tranſlatæ fuiſſent, qui in illa vſque in hanc diem perſeuerant: & licet Ioannes XXII. venerab. Eremitis conceſſerit, vt ſimul cũ Canonicis diuina officia celebrare poſſent in eadem Eccleſia, ac etiam iuxta illam Monaſterium ſuis ſumptibus, & ſoluto pretio ædificare, non tamen dominium ipſius Eccleſiæ à Canonicis ablatum ad Eremitas tranſtulit, vt illi ſemper fingunt: quin immo omnia antiqua iura, & priuilegia ipſis Canonicis expreſsè reſeruauit, vt ex eius literis infra adducendis patebit. Poteſt quoque teſtimonium Martini Quinti ex dicta Bulla acceptum ſic exponi, vt B. Auguſtinus dicatur fundator Ordinis Eremitarum non immediatus, ſed mediatus, quatenus ſcilicet Regulam condidit, cui Ordo Eremitarum nititur, Apoſtolica largitate illi conceſſam, vt ſupra dictum fuit.

V. TErtium teſtimonium ſumitur ex literis Ioannis Papæ XXII. per quas conceſſit ven. Eremitis, vt in Eccleſia D. Petri in cœlo aureo Papię ſimul cum Canonicis Regularibus diuina officia, & miſſas dicere, & monaſterium iuxta dictam Eccleſiam ſoluto pretio fundi extruere valerent, in quibus quidem literis cauſam eiuſmodi conceſſionis talem reddit: *Quatenus inibi tanquam membra*

bra ſuo capiti, filij Patri, Magiſtro diſcipuli, & duci milites cohærentes, Deo, & ipſi ſancto, autoritate fulti Apoſtolica præcordialibus iubilent, vbi & præceptoris eorum, Patris, & capitis Auguſtini nouerint reliquias eſſe ſepultas.

Reſpondeo hæc verba non eius eſſe ponderis, vt nonnulli putant, ſed infirmiſſimum argumentum eſſe, quod ex illis deſumitur, non ſolùm propter rationem iam allatam, quia verba narratiua ſunt, & non diſpoſitiua, ſed quòd ad illa omnia pleniſſimè verificanda ſufficit, quod ipſi Eremitæ, Regula, & titulo B. Auguſtini ex largitate Apoſtolica fuerint donati, nam & Monachi ſiue Eremitæ Beati Hieronymi nuncupati, ſe ipſius D. Hieronymi filios, diſcipulos, & milites vocant, & Beatum Hieronymum parentem, Magiſtrum, ac Ducem, agnoſcunt, venerantur, implorant: ſimiliter Monachi Vallis Vmbroſæ, Camaldulenſes, Ciſtercienſes, Sylueſtrini, & alij de D. Benedicto Monachorum Occidentalium Patriarcha loquuntur, quin & ſummi Pontifices ipſum D. Benedictum in ſuis Bullis, & Priuilegijs illorum Patrem, Magiſtrum, ac Ducem vocant: nec idcirco aut illi ſe à D. Hieronymo, vel D. Benedicto immediatè inſtitutos iactitant, nec eos Pontifices pro talibus agnoſcunt. Omitto aſſertiones, quæ vigore dictæ Bullæ in vulgus imperitum funduntur, de quibus inferiùs, vbi illam ex integro reddemus.

VI. QVartum teſtimonium ſumitur ex quibuſdam literis Sixti Quarti datis die 20. Martij ann. 1479. in quibus inter alia habet: *Dudum attentè reuoluimus, quod inter vniuerſos intemeratæ Eccleſiæ Doctores præcipuus Beatiſſimus Aurelius Auguſtinus, ſubtiliſſimus Euangeliorum, & ſacrarum literarum perſcrutator &c. & inter cætera Ordinis Eremitarũ eius plantator, & priſtinus inſtitutor extitit, rationi, & iuri congruum cenſemus etiam nullis petitionibus pulſati, vt Eccleſiæ, & loca in eiuſdem præcipui ſanctiſſimi Doctoris honorem erecta, & conſtructa temporale pariter, & ſpiritua-le incrementum ſuſcipiant.*

Quintũ ſumitur ex literis Alex. VI. dat. 9. Mart. 1496. in quibus hæc habentur: *Ad ſacrum Ordinem fratrũ Eremitarum Sancti Auguſtini, quem glorioſus ipſe Doctor egregius in agro dominico plantauit:*

Sextum ex literis Leonis X. datis die 10. Martij 1513. in quibus Generali eiuſdem Ordinis ſcribens, vocat B. Auguſtinum dicti Ordinis fundatorem, ſeu inſtitutorem. Eodem modo loquitur Gregorius Tertiusdecimus in quadam Bulla conceſſionis Indulgentiarum Eccleſijs dicti Ordinis.

Verùm ad hæc omnia reſpondetur, Verba Pontificum in dictis literis eſſe narratiua, quæ ponuntur ab ijs, qui ipſis Pontificibus à ſecretis inſeruiunt, prout melius congruere videtur, & in quibus non ſemper opiniones certæ, ac exploratæ, ſed vel probabiles, vel quæ pro talibus habentur, attendi ſolent, vel quæ pro veris à ſupplicantibus narrantur, quibus quoniam aliæ literæ Gregorij Noni, Innocentij Quarti, & Alexandri Quarti non pet verba narratiua, ſed diſpoſitiua manifeſtè contradicunt, dum teſtantur dictum Ordinem Eremitarum ex varijs Eremitarum Congregationibus priùs ſine certa regula, titulo, & habitu inſtitutis, & poſtea per Apoſtolicam conceſſionem habitu, regula, & titulo Eremitarum D. Auguſtini donatis, conflatum ſub vno capite, & vna forma habitus à Sede Apoſtolica illi præſcripto, quin etiam ante Innocentium Tertium nullum diploma pontificiũ, nullum Concilium, nullus Canon, & nullus Autor certus, & idoneus etiam ipſis Eremitis vltrò fatentibus de hoc ordine eſt locutus. Ob hanc cauſam dicimus, per huiuſmodi narrationes non ſufficienter illorum intentum probari, qui ex illis deducũt Ordinem Eremitarum à D. Auguſtino immediatè fuiſſe inſtitutum: & ſi quid probant, ad ſummum probare, illum fuiſſe inſtitutum à D. Auguſtino mediatè per traditionem Regulæ, non autem immediatè.

Caput quinquageſimumprimũ.

Quintum argumentum ſoluitur, & teſtimonium Abbatis Ioachimi minus idoneum eſſe comprobatur.

POſtremum argumentum ex ijs, quæ ad iſtud prædicamentum attinent, ſumitur ab autoritate Doctorum, qui conceptis verbis affirmant, B. Auguſtinum Eremitici Ordinis autorem, & fundatorem extitiſſe. hos recenſet Marquez cap. 20. §. 5. Primum Breuiarium Romanum in officio D. Auguſtini lectione quarta, vbi dicit D. Auguſtinum in Ciuitate Hipponenſi monaſterium Religioſorum fundaſſe, & cum illis vixiſſe, qui non erant Canonici, tum quia Canonicos non niſi factus Epiſcopus inſtituit: tum quia illos vocat fratres, quod nomen Canonicis non conuenit, cæterum id verum non eſſe lib. 2. oſtendemus. Secundum eſt Breuiarium Eccleſiæ Bracarenſis, in quo hæc verba habentur in officio D. Auguſtini lectione 8. & 9. *Auguſtinus cum fratribus ſuis Carthaginem aduauigauit, patrimonium pauperibus erogauit, & in nemore monaſterio extructo ſecundum Regulam ab Apoſtolis inſtitutam viuere cæpit. Denique in Hipponenſi Eccleſia licet inuitus Epiſcopus promotus, quadraginta annos ſuperuixit, vbi & monaſterium Canonicorum inſtituit.* Verùm Eccleſia Bracarenſis non eſt tantæ certitudinis, vt non potuerit errare: nam illa hiſtoria ferè tota ex ſuperius dictis manifeſtè falſa eſſe conuincitur, & non dubito quin illuſtriſſimi illius Eccleſiæ Præſules, & ſapientiſſimi Canonici, & Clerici, ſi hæc noſtra viderint, illico errorem non ſint emendaturi. Tertium eſt teſtimonium Abbatis Ioachimi in ſuo introductorio ad librum Apocalypſis, in quo fatetur B. Auguſtinum ante Canonicos Regulares, Eremitas inſtituiſſe, cuius calamum, inquit Marquez, ob ſuam-

ob ſummam illius autoritatem ſolum contra viginti ſtare, tum quod ſit antiquus autor ante Concilium Lateranenſe: tum quod ſpiritu prophetiæ à Deo donatus fuerit, vt graues autores aſſerunt, ac inter illos D. Antoninus tit. 17. c. 1. §. 12. Quartum eſt teſtimonium B. Hẽrici de Vrimaria, Quintũ Beati Iordani de Saxonia, quibus Beatum Antoninum addit tit. 24. c. 14. Ferdinandum Hiſpanũ, Franciſcum Petrarcham, Iacobum Philippum Bergomenſem, Onuphrium Panuinum, Stephanum Garibay, & alios inferioris notæ.

Verùm quia plerique illorum ſunt fratres Eremitæ, quibus etſi fide digniſſimis, in hoc fidem adhibere non cogimur, D. verò Antoninus, quæ ibi de Ordine Eremitarum ſcribit, à quodam Religioſo dicti Ordinis accepiſſe fatetur, quem cum ſuo Propheta Ioachimo in articulo, de quo nunc agimus, reijcit, Petrarcha verò, & ſi qui ſunt alij, poſteriores ſunt, & fidem non faciunt. Supereſt vt ſolùm Abbatis Ioachimi teſtimonium expẽdamus, ac videamus, an fortè Goliath ab Orco reuocatus fuerit, tantas vires habens, vt vnus contra viginti meritò ſtare poſſit. Igitur quod attinet ad teſtimonium huius autoris, ante omnia oſtendendum erat, illum de iſto, qui nunc Eremitarum Sancti Auguſtini nuncupatur, Ordine locutum: nam illius verba nec D. Auguſtini, neque verò Ordinis ab Auguſtino inſtituti vllam prorſus mentionem habent, verba Ioachimi ſunt: *Surget Ordo, qui videtur nouus, & non eſt, indutus nigris veſtibus, & deſuper zona. Hi creſcent, & fama eorum diuulgabitur, & prædicabunt fidem, quam & defendent vſque ad mundi conſummationem, & in ſpiritu Eliæ Propheta. Qui Ordo Eremitarum æmulantium vitam Angelorum, quorum vita erit quaſi ignis ardens in amore, & zelo Dei ad comburendum tribulos, & ſpinas &c.* Hæc verba de Auguſtino nihil omnino, ſed neque de Ordine Eremitarum, qui nunc eſt neceſſariò intelligi debent, quis enim ſcit, an hæc prophetia vſque in hanc diem impleta fuerit? nec vis facienda eſt in zona, aut in nomine Eremitarum: nam omnes Monachi olim cingulum pelliceum ferebant, & Eremitæ vocabantur, & fortè monachus de monachis, non de Eremitis Auguſtinenſibus prophetare cupiebat. potuit etiam de Eremitis Gulielmitis, aut Iambonitis loqui, poſt quos exortos prophetauit, cum vixerit paulò ante Concilium Lateranenſe, circa annum 1200. vt ex Bellarmino, D. Antonino, & Sixto Senenſi in bibliotheca habemus. At inquit, quod ſurget Ordo, qui videtur nouus, & nõ eſt. ſed quid tum? num quia non eſt nouus neceſsè eſt illum ab Auguſtino fundatum. At ſaltem
I I conſtat ante Concilium Lateranenſe inſtitutum. Reſpondeo. conſtat Ordinem Eremitarum in genere ſumptum longè ante Concilium Lateranenſe inſtitutum, conſtat etiam Ordines D. Gulielmi, & fratris Ioannis Boni paulò ante dictum Conciliũ inſtitutos: nec tamen ſequitur, ante dictum Concilium fuiſſe inſtitutum ordinem, qui nunc dicitur Eremitarum D. Auguſtini.

AN verò inter Prophetas ipſum Ioachimum II.
cenſere meritò poſſimus, referam, quid de illo viri docti, & cum primis eruditi, & graues ſcribant: quoniam in re tanti momenti de meo aliquid dicere non audeo. D. Antoninus, quem Marquez cap. 20. §. 1. numerat inter autores, qui Abbatem Ioachimum, vt veridicum Prophetam ſuſcipiunt, ac venerantur, in 2. par. tit. 17. cap. 1. §. 12. hæc de illo ſcripta reliquit, Vincẽtij Beluacẽſis iudicium ſuo more ſecutus. *Eo tempore Abbas Ioachim venit de Calabriæ partibus ad iſtum Vrbanum Papam morantem tunc apud Veronam, de quo Ioachim fertur, quod cum prius non multum ab homine Doctore didiciſſet, donum Intelligentiæ diuinitùs accepit à Deo, vt facundè, ac disertè quaſlibet diuinarum ſcripturarum difficultates, vel obſcuritates enodaret. Dicebat itaque myſteria quædam Apocalypſis hactenus latuiſſe, ſed nunc in ſpiritu prophetiæ clareſcere, ſicut ex opuſculo, quod ſcripſit, legentibus liquet,* & infra. *illud verò in libello eius præ cæteris notabile, & ſpectatum habetur, quod mundi definit terminum, quem infra duas generationes, quæ ſecundum ipſum faciunt annos ſexaginta, arbitratur implendum. fertur quoque multa ſcripſiſſe, libroſque ſuos Domino Papæ corrigendos obtuliſſe: nam & in quibuſdam erraſſe dicitur, vt patebit in ſequenti titulo, & tamen et multa de futuris reſerata fuiſſe referuntur: vnde & poſtea duobus Regibus Franciæ ſcilicet, & Angliæ, in itinere tranſmarino apud Meſſanam Siciliæ Vrbem hyemantibus, idem Abbas vocatus dixit, nondum liberationis Ieruſalem aduenisſe tempus. Super ijs autem, quæ ſcripſit de futuris temporibus, non rerum incertarum præſagium relinquere conuenit iudicio poſterorum.* Hæc *Vincentius. Sed adde, quod dicit D. Thomas in 4. quod quicũq; locuti ſunt de fine mundi, determinando certum tempus, huius rei inuenti ſunt falſiloqui, & deinceps etiam inuenientur hoc determinantes. Vnde Auguſtinus de Ciuit. Dei ſuper illud Actor. 1. quod Chriſtus dixit Apoſtolis: Non eſt veſtrum noſce tempora, vel momenta, quæ Pater poſuit in ſua poteſtate, inquit: hic reſoluit digitos omnium de hac re calculantium & eos quieſcere iubet.* Cardinalis Bellarminus de Scriptoribus Eccleſiaſticis in Ioachimo: *Circumferuntur,* inquit, *quędam vaticinia ſub eius nomine de futuris Pontificibus Romanis, quę quam fidem mereantur, aliorum ſit iudicium. Illud mirum eſt, quod cum ea vaticinia ad ſolos quindecim Pontifices pertineant, tamen curioſitas hominũ ad noſtra vſque tempora extendere illa conatur.*

Cardinalis Baronius ſub anno 1164. tom. 12. de Petro Lombardo loquens ait: *Paſſus eſt etiam accuſatorem Ioachimum Abbatem Monaſterij Florenſis: ſed damnatus accuſator in Concilio Romano ſub Innocentio Tertio.* Damnatio verò illius refertur in cap. Damnamus de Summa Trinitate, & Fide Catholica in hunc modum: *Damnamus ergo, & reprobamus libellum, ſeu tractatum, quem Abbas Ioachim edidit contra Magiſtrum Petrum Lombardum de vnitate, ſeu eſſentia Trinitatis, appellans*

ipſum

Digitized by Google

ipſum hæreticum, & inſanum, pro eo quod in ſuis dixit ſententijs, quoniam quędam ſumma res eſt Pater, & Filius, & Spiritus ſanctus: & illa non eſt generans, neque genita, neque procedens, vnde aſſerit, quod ille non tàm Trinitatem, quàm quaternitatem aſtruebat in Deo &c. Nos *autem ſacro approbante* Concilio *credimus, & confitemur cum* Petro, *quod vna quædam ſumma res eſt incomprehenſibilis, & ineffabilis, quæ veraciter eſt* Pater, *& Filius, & Spiritus ſanctus &c. Si quis igitur ſententiam, & doctrinam præfati Ioachimi in hac parte defendere, vel approbare pręſumpſerit, tanquam hæreticus ab omnibus euitetur.*

Alphonſus à Caſtro aduerſus hæreſes in verbo; Apoſtoli, hæreſi 1. inquit: *De Apoſtolis, eorumq; vita, ſtatu, & conditione aliquæ ſunt exortæ hæreſes, quarum vna eſt, quæ aſſerit Apoſtolos non prædicaſſe Euangelium Chriſti iuxta ſpiritualem intelligentiam, ſed tantùm ſecundum literam. Hic eſt error Abbatis* Ioachimi, *& Petri Ioannis, vt illis impingit* Guido Carmelita. *Hic* Ioachim *ex Calabria ortundus fuit, monachusq; Ordinis Sancti Benedicti, atque in Florenſi Cœnobio eiuſdem Ordinis Abbas.* Hic *multa ſcripſit, in quibus, meo iudicio, ſuum leue ingenium oſtendit, quoniam in omnibus fermè libris ſuis, vt ſe futurorum præſcium oſtenderet, conſueuit miſcere pronoſtica, quod maximæ leuitatis, & gloriæ cupiditatis indicium eſt: maximè cum aliter ſe in poſterum res habuit, quàm ipſe prædixit. Nam vt de cæteris taceam, Fridericum Imperatorem hoſtem Eccleſiæ futurum, ſicut fortè ſomniauerat, prædixit, quem omnes hiſtoriæ tradunt, vſque ad mortem in pace, & tranquillitate Eccleſiæ permanſiſſe. Claruit ſub Alexandro* Tertio *huius nominis Pontifice, & Henrico Sexto Imperatore. Quod autem ad præſens dogma ſpectat, de quo nunc ſit mentio, in eius ſcriptis, quæ legi, non reperi: ſed tantùm à Guidone Carmelita eum inuenio de hac re notatũ, de qua re valde miror, quoniam cum in Concilio Lateranenſi ſub Innocentio* Tertio *celebrato condemnatus ſit quidam alius error huius Abbatis* Ioachimi, *de quo poſtea dicemus, mirandum eſt, quòd nullius alterius erroris Concilium illud fecerit mentionem, cum tamen plures alios errores habuerit, quemadmodum illi impingit Guido. Verùm poſſibile fuit, errores illos tunc ſic latuiſſe, vt in aures Concilij non deuenerint.* Quare *fidamus in hac parte Guidoni. Hic ergo Ioachim inter cæteras fabulas, quas populo Chriſtiano ingerere voluit, hæc eſt vna, quæ dicit tres hominis ſtatus, primus ſtatus eſt, in quo homines ſecundum ſtatum carnis vixerunt, quem ſtatum ab Adam perducit vſque ad Chriſtum, ſecundus ſtatus eſt, in quo mediam inter carnem, & ſpiritum, vitam homines duxerunt: & hunc ſtatum à Chriſto vſque ad D. Benedictum protendit;* Tertius *ſtatus eſt, in quo viuitur (vt dixit) & viuetur ſecundum ſpiritum, & hic ſtatus protenditur à* Diuo *Benedicto vſque ad finem mundi &c.* Hæc ille. Ex quibus, & alijs ſuperiùs dictis videas, quanti faciendus ſit hic nouus Propheta, quem Marquez vti militem adeo ſtrenuum producit, vt contra viginti armatos ſolus ſtare poſſit. Eadem ferè cenſura illum notat Abbas Trithemius in lib. de Sciptoribus Eccleſiaſticis.

Caput quinquageſimumſecũdũ.

De fragmento aſſertæ hiſtoriæ Lucij Dextri Sancti Paciani filij Iudicium.

I. INter ſecundi, ac etiam tertij generis argumenta, quibus Marquez originem ſui inſtituti ad tempora B. Auguſtini perducere, & in ipſum Auguſtinum refundere nititur, non exigui momenti illud eſſe videtur, quod teſtimonio aſſertæ cuiuſdam hiſtoriæ ſub nomine Flauij Lucij Dextri apud Hiſpanos paucis abhinc annis vulgatæ, & per Marcum Maximum Cæſaraugustanum Epiſcopum continuatæ, & tandem per Euttandum, aliâs Luitprandum Ticinenſem Diaconum productæ nititur, de quibus idem Ioannes Marquez cap. 10. §. 4. ita ſcribit: *Et quia ad antiquiora Religionis noſtræ veſtigia probanda, horum autorum teſtimonio vti neceſſarium erit, qui magna lumina ad obſcuritatem ob temporis antiquitatem obfuſam tollendam, extiterunt, oſtendam prius, quinam illi ſint, & quantæ ſint autoritatis: ne quis illorum teſtimonia fingere me arbitretur, quod de Beroſo Aniano hiſtoricorum fabella dicitur, ſicut Melchior Cano in ſuis locis Theologis ſcribit.* Hi *autores vetuſtiſſimi ſunt, &c.* Eapropter prius quàm ad vlteriora gradum faciamus, neceſſarium fore duxi, quid de veritate prædictæ hiſtoriæ nõnulli cũ primis docti ſenſerint, ac etiam quid ipſe ſentiam, breuiter indicare, cuius exemplum magna diligentia quæſitum tandem obtulit perilluſtris, & excellentiſſimus Doctor Sacræ Theologiæ Dominus Ioannes Salaſmalo antiquiſſimæ, & per totas Hiſpanias præclariſſimæ Eccleſię Diuæ Marię de Columna, vulgo de Pilari nuncupatę Regularis Canonicus Ordinis S. Auguſtini. Qui quidem liber Cæſarauguſtæ recens editus fuit anno 1619. zelo, & labore admodum R. Patris fratris Ioannis Caldaron ex familia S. Franciſci ſub hoc titulo. *Fragmentum Chronici, ſiue omnimodæ hiſtoriæ Flauij Lucij Dextri Barcinoneſis, cum Chronico Marci Maximi, & additionibus S. Braulionis, ac etiam Heloca Epiſcoporum Cæſarauguſtanorum, ad perilluſtrem* R. D. *Petrum de Molina, Priorem, & Canonicum Granatenſis Eccleſiæ.*

II. QVæ circa hanc hiſtoriam ab alijs ſcribuntur, tam multa ſunt, vt ſi ea tranſcribenda forent, integrum librum explerent. Verùm quòd breuitati conſulam, per ſummam prius id recẽſebo, de quo apud omnes conuenit: ac deinde in quibus ſcribentes circa eandem hiſtoriam à ſe inuicem diſcrepent. Conſentiunt omnes, Dextrum S. Paciani filium omnimodam hiſtoriam D. Hieronymo nuncu-

nuncupatam ſcripſiſſe, id namq; Hieronymus ipſe in lib. de Viris Illuſtribus ad finem fatetur. *Dexter*, inquit, P*aciani*, *de quo ſupra dixi*, *filius*, *clarus apud ſeculum*, *& Chriſti fidei deditus*, *fertur ad me omnimodam hiſtoriam texuiſſe*, *quam necdum legi*. Hic Dexter ille ipſe eſt, cui viciſſim Hieronymus ſuum librum de Viris illuſtribus nuncupauit, vt ipſius libri initium monſtrat: *Hortatu Dexter*, *vt tranquillum ſequens Eccleſiaſticos Scriptores in ordinem digeram:* Fuit enim ipſi Hieronymo amicitia iunctiſſimus, vt idem Hieronymus in ſecunda Apologia contra Ruffinum his verbis teſtatur: *Vnde etiam ante annos fermè decem cum Dexter amicus meus*, *qui Præfecturam adminiſtrauit Pratorij*, *me rogaſſet*, *vt autorum noſtræ Religionis ei indicem texerem:* ex quibus verbis habes, etiam hunc Dextrum illum eſſe, cui Hieronymus ipſum librum de Viris illuſtribus ſcripſit. De hiſtoria quoque à Marco Maximo Cæſarauguſtano continuata, habemus teſtimoniũ S. Iſidori Hiſpalenſis in lib. de Viris illuſtribus, vt nnmeroſiſſimam cæteruam recentiorum autorum omittamus.

III. VErùm diſcrepant ſcribentes circa eaſdem hiſtorias multipliciter. Primò, quia nonnulli Lucij Dextri hiſtoriam iniuria temporum deperditam affirmant. Ita Baronius tom. 4. ſub an. 392. nu. 36. Alij etſi eam deperditam non omnino aſſerant, tamen de fide horum fragmentorum, quæ modò præ manibus multorum ſunt, non parum dubitant, vt D. Ioannes Perez Epiſcopus Segorbienſis, & autor Cõuenientiæ Monarchiarum Dominicarum, & alij quos refert Didacus Morillo in Præfatione ad librum de Fundatione Sacelli B. Mariæ Virginis de Pilari nuncupatæ pag. 3. Alij tandem ferè omnes horum temporum autores apud Hiſpanos extare dictam hiſtoriam, eamq; probatam, & veridicam eſſe, & pro tali habendam, conſtantiſſimè fatentur. Aiunt enim illam diuino conſilio ex vniuerſali diluuio Saracenorum, quod omnes ferè Hiſpaniarum Eccleſias vaſtauit, in partibus Alemaniæ apud nobile, ac vetuſtum Cœnobium Fuldenſe, quaſi miraculo ſeruatam. Quis verò eam illò tranſtulerit, Eutrandus Diaconus Ticinenſis in epiſtola ad Regimundum Epiſcopum Illiberitanum, quæ in limine ipſorum fragmentorum habetur, putat illam cum alijs multis libris in Fuldenſi Bibliotheca à ſe repertis iuſſu Caroli Magni ex Hiſpanijs eò allatam. Alij ſuſpicantur, aliquem Monachum tempore deuaſtationis Hiſpaniarũ per Saracenos factæ ex Hiſpanijs profugum, illam ſecum tuliſſe, vtcunque fuerit, conueniunt, qui pro vera illam nobis venditant, eam vſque ad hæc fere tempora in Fuldenſi Bibliotheca literis Gothicis ſeruatam, quibus temporibus ſcribit Licentiatus Eſculanus lib. 2. Hiſtoriarum Valentiæ cap. 1. cum Cardinalis Baronius Iudicem vniuerſalem omnium autorum, tam viuorum, quàm mortuorum agere voluiſſet, hos duos vetuſtiſſimos hiſtoricos, ſcilicet Dextrum, & Marcum Maximum, veluti Enoch, & Eliam in extremis mundi ſeruatos, è cœlis ad teſtimonium veritati reddendum in terram veniſſe.

IV. POrro quis horum fragmentorum primus poſt tot annos, quibus latuerant, inuentor extiterit, cuius ope in Hiſpanias tandem poſtliminio repedauerint, non eſt vna, ſed multiplex de hac re ſcribentium ſententia: nam alij aſſerunt circa annum 860. per Eutrandum, ſeu Luitprandum Diaconum Ticinenſem tunc temporis apud Fuldam exulantem, rogante Regimundo Epiſcopo Illiberitano poſtliminio reſtituta. Ita enim præ ſe fert epiſtola ſub nomine ipſius Eutrandi impreſſa ſtatim in limine dictorum fragmentorum. Alij non ante hoc noſtrum ſeculum dicta fragmenta inter Hiſpanos viſa eſſe contendunt, primumq; illorum inuentorem, aut ſaltem autorem, cuius opera ad notitiam Hiſpanorum deuenerunt, fuiſſe R. P. Thomam Torralbam Societatis Ieſu, qui cum Vormaciæ degens, illa in Bibliotheca Fuldenſi reperiſſet, exſcribenda curauit, & in Hiſpanias R. P. Hieronymo Romano de la Higuera eiuſdem Societatis rerum antiquarum indagatori exquiſitiſſimo miſiſſe, vt Ioannes Calderon in Præfatione, quam dictis fragmentis nuper impreſſis præmiſit: etſi non neget, Eutrandum Ticinenſem illorum exemplum longe antea Regimundo Illiberitano Epiſcopo miſiſſe. Rurſus alij ſcribunt, Patrem Torralbam autographum, ex quo exemplum in Hiſpanias miſſum exſcripſit, non in Fuldenſi Bibliotheca, ſed apud quendam, qui ex eadem Bibliotheca illud abſtuliſſe confeſſus fuerat, adinueniſſe. Ita Didacus Morillo dicta præfatione pagina ſecunda. Alij inter quos idem Ioannes Calderon ad finem libelli dictorum fragmentorum pagina decimatertia, volunt Illuſtriſſimum D. fratrem Auguſtinum à Ieſu Archiepiſcopum Bracarenſem, cum eſſet Generalis Ordinis Eremitarum, & in Germania monaſteria ſui Ordinis viſitaret, inueniſſe ibi hiſtoriam Flauij L. Dextri, duo illius exempla extrahi feciſſe, ac in Hiſpanias tuliſſe. Alterum Catholicæ Maieſtati Philippi Secundi Regis velut quendam theſaurum pretioſum obtuliſſe, ac ab ipſo Rege acceptum, & cuſtoditum, altero verò ſibi reſeruato, ex quo orta eſt notitia habita hucuſque de Flauio L. Dextro, & Marco Maximo in Regno Portugalenſi, & in ordine Sancti Patris Auguſtini ab illo tempore vſque nunc. Quam ſententiam exſibilat Gaſpar Albarez de Loſada Machado in Defenſorio Lectionarij antiqui Seguntinæ Eccleſiæ pro officio proprio Sanctæ Liberatæ, cuius corpus inibi requieſcit, Illuſtriſſimis DD. Cardinalibus Congregationis Sacrorum Rituum præſentando, in quo inter alia ſic ſcribit: *Quod verò de Domino Auguſtino à Ieſu aſſerit*, *repertum ſcilicet ab illo primum in Germania Dextrum*, *indeq; duas extraxiſſe copias*, *alteram quarum ſibi reſeruauit*, *altera Philippo Secundo Regi Catholico donata*, *tam à vero abeſt*, *quod ipſe*

Illuſtriſsimus Archiepiſcopus nullam de Dextro notitiam habuiſſet, niſi ego illi literas Patris Higueræ ad me miſſas oſtenderem, quibus de ſanctis Baſileo, & Ouidio ſecundo, & tertio Epiſcopis ſuæ ſedis mentio fiebat. His enim ab eo perlectis rogauit prædictum Higueram Placentiæ tunc commorantem, vt ſibi, quid Dexter de illis diceret, Sanctis Pontificibus quàm citò mitteret, quod & factum eſt, & extractum ipſum ab Alphonſo Munoz Hurtado Notario Apoſtolico, & Regio ſubſignatum fuit die 13. Septembris anno 1602. quod honoris cauſa Archiepiſcopus in Archiuio ſuo reponi fecit. hæc ille. Demum Licentiatus Gaſpar Eſculanus loco, & lib. citato cap. 2. concludit, conſtare fide dignis teſtibus, dicta fragmenta ſeu hiſtorias Dextri, & Maximi ante annos 250. extitiſſe in Hiſpanijs, in Bibliotheca D. Petri de Pechia Epiſcopi Giacii literis Gothicis in Pergameno ſcriptas, necnon apud Archidiaconum Laurentium de Padilla Imperatoris Caroli V. Chroniſtam.

V. TErtiò diſcordant autores in legitimis huius hiſtoriæ exemplis à ſpurijs, aut deprauatis, & illegitimis ſecernendis, & decernendis. Sciendum enim eſt, huius hiſtoriæ non vnum, ſed duplex, aut fortaſſis etiam triplex exemplum apud Hiſpanos haberi, adeo inter ſe diuerſa, & contraria, vt non ſolum in progreſſu hiſtoriæ, ſed etiam in nomine autoris illius diſcordent. horum exemplorum vnum eſt, quo Ioannes Marquez vtitur in ſuo libro de Origine fratrum Eremitarum. alterum quod Ioannes Calderon ex familia Diui Franciſci Cæſarauguſtæ anno 1619. typis edendum curauit, quod ſolum integrum videre potui, nam alterum à Marquez allegatum ſolum apud illum vidi. Hæc duo exempla ſi ad inuicem conferas, mirum erit ſi non rideas, aut forſan excandeſcas. Primò namque ſi nomen autoris quæras, autor libri quo Marquez vtitur, vocatur ab illo Marcus Flauius Dexter dicto §. 4. pagina 140. columna prima in principio. Verùm autor libri, quem Ioannes Calderon imprimendum curauit, Flauius Lucius Dexter nuncupatur. Rurſus fatetur Marquez capite vndecimo in principio poſt ſuum Licentiatum Gaſparem Eſculanum, exempla hiſtoriæ Dextri, quæ communiter apud Hiſpanos habentur, non eſſe integra, ſed compendia quadam ab integra hiſtoria extracta, quæ totam hiſtoriam non complectuntur: quia veriſimillimum eſt, eam quam Dexter exarauit, copioſiſſimam extitiſſe, quandoquidem D. Hieronymus de illa ſcripſit: *Fertur ad me omnimodam hiſtoriam texuiſſe.* At è contrario Ioannes Calderon in Præfatione ait: *Et ne ſicut D. Ioannes Perez Epiſcopus Segorbienſis decipiaris, vagatur quædam Chronici Lucij Dextri abbreuiatio, quæ potius dicetur corruptio, vbi nonnulla, & veritati, & grauitati eius hiſtoriæ inueniuntur, & contraria, & indigna ſub idemm malui hac Lucij Dextri, Marci Maximi, ſancti Braulionis, & Heleca opera non veſtita, ſed nuda nunc in lucem prodere, vt ab omnibus cognita, ſi non aliquis ante, induam illa.* Tertio, in libro, quo Marquez vtitur, eodem tradente loco proximè citato ita legimus. *Anno ab Vrbe condita 1176. id eſt anno Chriſti nati 424. Sigibultus ad Africam contra Bonifacium ſe præparat. In Gallijs Exuperantius Præfectus à militibus occiditur. Muro Carthago circundatur, quæ ex tempore Romanorum, ne rebellioni eſſet, munimento murorum non eſt permiſſa vallari. Aetius Gaudentij Comitis à militibus in Gallia occiſi filius, cum Hunnis Ioanni opem laturus Italiam ingreditur. Toleti fit monaſterium ſancti Auguſtini, & in Margine. hoc eſt monaſterium Siſlæ ex Chronico ſancti Auguſtini.* horum nihil habetur in exemplo, quod Ioannes Calderon typis mandauit. In exemplo Ioannis Marquez eodem loco. *Anno ab Vrbe condita 1181. Chriſti 429. Paulo Taraconenſi Epiſcopo, Bonifacius etiam Caldeaquenſis ex monachatu, & ordine Auguſtiniana ſuccedit.* Verùm in exemplo Calderonis deeſt dictio illa, ex monachatu. Adde quod liber Ioannis Marquez ponit fundationem monaſterij Siſlæ Toleti ſub anno Chriſti 424. ſed liber à Calderone editus illam recenſet ſub anno 562.

SEd quod omnium eſt caput. Si quæras, quodnam ex dictis exemplis illud ſit, cui vt legi- VI.
timo fidem adhibeamus. Reſpondet tibi Didacus Morillo. De fundatione Eccleſiæ glorioſæ Deiparæ de Pilari in Prologo pag. 3. ſic ſcribens. *Superest nunc vnum admonere, quod æquum eſt, vt à toto Mundo intelligatur, ne aliquis errore labatur ob exempla corrupta, & deprauata, illud autem eſt, deueniſſe nimirum ad manus meas epitomem, ſeu abbreuiationem librorum Dextri, & Maximi, quæ aliud nihil ſunt, niſi illorum deprauationes, quæ dicti autores ſcripſerunt. etſi enim in aliquibus cum vero exemplo concordet: tamen in alijs multis mille mendacia profert, ijs directè contraria, quæ Dexter, & Maximus ſcribunt. Inter alia inquit, quod anno Chriſti 45. reliquit Apoſtolus ſanctus Iacobus Athanaſium Cæſarauguſtanæ Ciuitatis Epiſcopum, & Petrum Bracarenſem Epiſcopum ſimiliter inſtituit: cum iuxta rei veritatem Dexter ipſius Iacobi Apoſtoli obitum ſub anno 42. ponat, quocirca ſi verum eſſet, quod in dicta Epitome narratur, ille tribus annis poſt ſuum obitum Epiſcopos inſtituiſſet. Hinc videas ſi an magis apertum mendacium dici poſſit, ac vera ipſius Dextri narrationi magis contrarium. Sub anno Chriſti meminit S. Athanaſij, & S. Petri Epiſcopi Bracarenſis. & infra ſub anno 41. narrans, quemadmodum Diuus Iacobus Ieroſolimam reuerſus eſſet, meminit Theodori ſacerdotis, quem ſancti Athanaſij ſocium reliquiſſet; de quo re nihil apud Dextrum inuenies. Pariter ſub anno 45. inquit, quod Pacianus Dextri Pater Seuero Martyri, & Epiſcopo Barcilonenſi in Epiſcopatu*

ſue-

ſucceſſit, quod non reperitur in tota hiſtoria Dextri: Immo ille Martyrium S. Seueri ponit ſub anno 285. nec meminit S. Paciani ante annum 348. Atque in hunc modum ſunt in dicta epitome alia menda, quæ ne ſim prolixus omitto, &c. Hæc ille. Ex quibus videas, exemplum Dextri, quod hic autor præ manibus habebat, quo ad dictam epitomem arguendam vtebatur, non illud eſſe à Ioanne Calderone typis donatum. Porrò idem Ioannes Calderon in dicta præfatione, quam ſuo Dextro præmiſit, ipſe quoque de eadem abbreuiatione, ſeu Epitome ſic cenſet: *Vagatur,* inquit, *quædam Chronici Lucij Dextri abbreuiatio, quæ potius dicetur corruptio, vbi nonnulla, & veritati, & grauitati eius hiſtoriæ inueniuntur & contraria, & indigna.* Verum è contrario Gaſpar Albarez de Loſada Machado in Defenſorio Lectionarij antiqui ſupra hoc eodem cap. allegato de libro à Calderone edito hæc ait: *autor conuenientiæ Monarchiarum Dominicarum, & alij ſubdubitarunt, de fide horum Dextri fragmentorum, nec immeritò, vt ſimiliter in dubium reuocare poterant additiones Marci Maximi nuper inuentas, quæ ab Hæreticis Magdeburgenſibus vitiatæ fuerant, quæ de re non ſemel me commonefecit Doctiſſimus Pater Hieronymus de Higuera: habent enim manifeſtas repugnantias, atque in ipſis nominibus proprijs vrbium, & ſanctorum non minimè deprauatæ ſunt, additaq; illis nonnulla longè à priſcis illis ſeculis aliena, & quem* Ioannes Calderon *typis excudit Cæſarauguſtæ, omnium corruptiſſimus eſt, &c.*

VII. IN hac tanta ſententiarum multiplicitate ne dicam confuſione, in qua tot ſunt ſententiæ, quot capita; & vnuſcuiuſque gladius ad proximum ſuum vertitur, meum non eſt de cuiuſque veritate, vel probabilitate aliquid ſtatuere. Mihi ſufficiat, primò ex hactenus dictis nondum conſtare de vero, ac legitimo autographo, vel ſaltem antiquo exemplo, ex quo quæ nunc præ manibus habentur, accepta feruntur: nam aliqui dicunt, extare in Bibliotheca Fuldenſi: alij verò apud aliquem, qui illud ex eadem Bibliotheca ſuſtulerit, vel ſublatum alijs tradiderit. Secundò eſſe, qui aſſerant, hiſtoriam Maximi ab Hæreticis Magdeburgenſibus vitiatam, quod etiam de hiſtoria F. Dextri fateri debent, cum ſint vna & eadem hiſtoria per vnum inchoata, & per alterum continuata, vno etiam volumine contenta. Et reuera hæc nomina, monachus Auguſtinianus, Ordo D. Auguſtini, vel Auguſtinianus, vel Diui Benedicti, aut Religio D. Auguſtini, vetuſtis illis temporibus in vſu non erant, nec forſan reperietur ante annum 700. qui eiuſmodi vſus fuerit. Eſt autem frequens modus loquendi apud Germanos, præſertim Hiſtoricos, vocare Canonicos D. Auguſtini monachos Auguſtinianos, vt apud Auentinum, Bruſchium, Eraſmum damnati nominis Hæreticos, ac etiam multos Catholicos videri poteſt. Tertiò Hiſtoriam Dextri, qua Marquez vtitur, non integram hiſtoriam eſſe, verùm epitomen, ſeu abbreuiationem, & compendium quoddam auctum, vel immutatum, & multipliciter deprauatum: hinc enim ſequitur, ex illa nullum certum argumentum ad Eremitici Ordinis antiquitatem probandam ſumi poſſe. Quartò, ipſam quoque hiſtoriam Dextri, & Maximi per Ioannem Calderonem nuper editam pluribus modis vitiatam eſſe, itaut nec etiam ex illa certum argumentum ſumi poſſit. Referam autem paucos errores de multis, quibus vndique illa ſcatet, ne me illi gratis imponere ſuſpiceris.

IN Epiſtola, quæ ſub nomine Eutrandi ad Regimundum præmittitur, fatetur autor ſe hunc libellum ex Bibliotheca Fuldenſi acceptum Regimundo Epiſcopo tranſmiſiſſe, poſt ſcriptam antidoſim, ſiue antipodoſim eidem Regimundo poſtea tranſmiſſam. At ſi Eutrandus idem eſſet cum Luitprando Diacono Ticinenſi, vt Didacus Morillo in citata præfatione, Ioannes Marquez capite vndecimo, §. ſecundo, & alij paſſim fatentur, ille ſuam antipodoſim non cum eſſet Diaconus Ticinenſis, ſed cum eſſet Epiſcopus Cremonenſis, non cum exularet apud Fuldam, ſed cum ex legatione Conſtantinopolitana rediret, non circa annum 860. ſed 962. abſoluit, vt illemet in Præfatione ad tertium librum eiuſdem antidoſis, & ex illo Baronius ſub anno Chriſti 963. num. ſecundo notauit. Adde hunc autorem dicere, ſe à Bonito Archiepiſcopo Toletano Subdiaconum ordinatum, qui fuit circa annum 860. vt Didacus Morillo fatetur in dicta Præfatione: & tamen Luitprandus Ticinenſis in viuis agebat anno 962. vt ex Baronio habes, & eadem ferè Trithemius in Eutrando. VIII.

In Epiſtola, quæ præmittitur nomine ipſius Dextri ad Oroſium, autor ſcribit, ſe illam hiſtoriam primitùs ſcripſiſſe Diuo Hieronymo, ſed quia ad eius defuncti manus peruenire non potuit, eam multis in locis auctam Oroſio nuncupaſſe: quod videtur parum veritati conſentaneum, nam Dexter ſuam hiſtoriam abſoluit circa annum 390. vt colligitur ex ſecunda Apologia Hieronymi ad Rufinum ſupra citata, vbi ait, ſe decennio antequam illam Apologiam ſcriberet, librum de Scriptoribus Eccleſiaſticis Dextro rogante ſcripſiſſe: Apologiam verò circa annum 402. abſoluit, vt probat Baronius ſub eodem anno. Porrò in fine libri de Scriptoribus Eccleſiaſticis meminit hiſtoriæ omnimodæ per eundem Dextrum compilatæ: cum autem ex ſententia eiuſdem Dextri Diuus Hieronymus ſub anno 426. obierit, neceſſe erit, inter abſolutam ab ipſo Dextro hiſtoriam, & obitum Diui Hieronymi annos ſex ſupra triginta interceſſiſſe. Quis verò credat, tot annorum intercapedine illam ad manus Diui Hieronymi non deueniſſe, aut Diuum Hieronymum opus tam præclarum à viro præclariſſimo, & ſui amantiſſimo ſibi nuncupatum, non quæſiuiſſe, aut certè ipſum Dextrum omni ſtu-

dio non egiſſe, vt idem opus ad manus D. Hieronymi veniret? Dicetur, Dextrum ſuam hiſtoriam multis annis poſtea ſcripſiſſe, Diuum autem Hieronymum illam in Catalogo virorum Illuſtrium, non quo tempore librum ſcripſit, ſed longe poſtea addidiſſe. Verùm hæc quoque reſponſio probabilis non videtur, quia ipſe Hieronymus poſt Dextrum alios recenſuit, Amphilochium ſcilicet Iconij Epiſcopum, & Sophronium, qui laudes Bethleem ſcripſit: verùm Amphilochius teſte Cardinali Bellarmino in libro de Scriptoribus Eccleſiaſticis librum de Spiritu ſancto, cuius Hieronymus meminit, circa annum 380. ſcripſit: fuit enim Sanctorum Gregorij Nazianzeni, & Baſilij Magni coætaneus, & amiciſſimus, vt ex Baronio tom. 4. annalium habemus. In eadem quoque epiſtola fatetur illius autor quando illud opus Oroſio nuncupauit excurriſſe annum Chriſti 430. At in fine ſuæ hiſtoriæ Dexter ſcribit, quando illam abſoluit, excurriſſe annum 446. vt videre potes. Ergo alius eſt autor Epiſtolæ, alius autor libri.

IX. IN progreſſu hiſtoriæ autor ſcribit: *Sub anno Chriſti 27. ſancta Petronilla annorum decem floret, ſancti Petri Apoſtoli filia, ex matrimonio*, quod Diuus Auguſtinus libro contra Adimantum capite decimoſeptimo, & Baronius ſub anno Chriſti 69. num. 33. reijciunt, & meritò, qui enim hi flores, erant quibus illa puella tunc decennis floreret?

Sub anno trigeſimoſeptimo dicit Iacobum Zebedæi autorem Epiſtolæ Canonicæ fuiſſe, quod falſum ab omnibus putatur, & contra traditionem Eccleſiæ Romanæ, quæ in feſto Sancti Iacobi Minoris prima die Maij iubet poni in officio initium dictæ Epiſtolæ: quia putat eam ab ipſo Apoſtolo, non à Iacobo Zebedæi ſcriptam. Ibidem pro duodecim tribubus, quæ erant in diſperſione, quibus Iacobus epiſtolam dirigit, vult intelligendos eſſe Iudæos tunc in Hiſpanijs commorantes, quod commentum ad illos ſolos reſtrictum, ad quos autor reſtringere videtur, eſt apertè contra Sacram Scripturam 4. lib. Regum. Sub eodem anno dicit Iudæos, qui erant Ieroſolimis, literis datis conſenſum Iudæorum, qui in Hiſpanijs erant in mortem Domini, & Saluatoris Noſtri IESV CHRISTI quæſiuiſſe, quod vaniſſimum eſſe commentum, & contra hiſtoriam Euangelicam euincitur ex Euangelio Ioannis capite vndecimo. Ibi enim inquit Euangeliſta, poſt Lazarum reſuſcitatum Iudæos concilium collegiſſe ad deliberandum, quid de illo homine fieri deberet: & tandem ſtatuiſſe, illum perdere; quod cum decreuiſſent, non amplius conſenſum aliorum exquiſierunt, neque præſtolati ſunt, ſed mandatum ad illum capiendum dederunt, vt verba illa monſtrant: *Dederunt autem Pontifices, & Phariſæi mandatum, vt ſi quis cognouerit, vbi ſit, indicet, vt apprehendant eum.*

Sub anno trigeſimo octauo ait: *Saulus poſt conuerſionem peruenit Ieroſolimam:* quod falſum eſſe euincitur ex eodem Paulo ad Galathas primo ſcribente de ſua conuerſione. *Cum autem placuit ei, qui me ſegregauit ab vtero matris meæ, & vocauit per gratiam ſuam, vt reuelaret filium ſuum in me, vt euangelizarem illum in Gentibus, continuo non acquieui carni, & ſanguini, neque veni Ieroſolimam ad anteceſſores meos Apoſtolos: ſed abij in Arabiam, & iterum reuerſus ſum Damaſcum, deinde poſt annos tres veni Ieroſolimam.* Dices, licet non iuerit Ieroſolimam tunc, iuit poſtea, quod ad hiſtoriam verificandam ſufficere videtur. Reſpondeo, non ſufficere, primò quia ſaltem falsò affirmat Paulum profectum Ieroſolimam anno trigeſimooctauo, vt patet, cum hoc contigerit tantum poſt annos tres, nimirum anno quadrageſimo primo. Deinde autor Hiſtoriæ narrat ea, quæ Paulus geſſit ſtatim poſt conuerſionem eodem anno trigeſimo octauo, non quæ geſſit poſtea ſucceſſu temporis, alioqui cur non dixit illum profectum Antiochiam, Epheſum, Corinthum, Romam, & in Hiſpanias, quandoquidem ſucceſſu temporis hæc omnia loca vidit?

Sub anno octuageſimo ſexto Pontificatum Lini ſucceſſoris Diui Petri, vſque ad illud tempus perducit, quod ita falſum eſt, vt opus non ſit illius falſitatem probare. Item ſub anno 136. dicit, Policarpum illo anno iuiſſe Romam ſub Aniceto, cum Anicetus ante annum 167. Pontifex renuntiatus non fuerit; ſed vt alios multos errores circa annorum computum illi donemus.

Sub anno 384. inquit, Iginium Epiſcopum Cordubenſem relegatum in Inſulam Leronem in Gallijs. Lege hiſtoriam S. Honorati primi fundatoris monaſterij Lirinenſis, cuius meminit Baronius to. 5. ſub anno 445. nu. 20. videbis ante aduentum S. Honorati, qui multo poſt annum 384. accidit, inſulam illam prorſus inhabitabilem fuiſſe, vtpote à ſerpentibus obſeſſam, quas Sanctus diuino miraculo fugauit.

Sub anno 396. dicit, Paulinum Nolanum Barchinonæ à Lampio Epiſcopo ordinatum. Vide epiſtolam Paulini ad Alipium, quæ eſt in ordine 35. inter epiſtolas Auguſtini, & inuenies, Paulinum à Lampio ordinatum iam in Italiam rediſſe, & inter D. Ambroſij Mediolanenſis Epiſcopi preſbyteros numeratum fuiſſe, antequam Alipius cum Auguſtino Mediolani baptiſmum ſuſcepiſſet, vt ſupra notatum fuit, quod ſolùm ſufficit ad autoris impoſturam retegendam, qui nullo modo eſſe potuit Dexter Paciani filius; quomodo enim hiſtoricus tam præclarus circa res ſuorum temporum, & quæ domi ſuæ, vt ſic dixerim, ſacta fuerant, & circa perſonam adeo conſpicuam, qualis erat Paulinus, acciderant, tam oſcitanter, tam ſegniter, ac tam turpiter errare potuiſſet? Verùm ſuſpicor hoc alicuius additamentum eſſe eorum,

qui

qui Paulinum Nolanum inter Auguſtinianos Eremitas recenſentes, illum poſt ſuſceptum Eremiticum Auguſtini inſtitutum in Hiſpanias profectum fuiſſe, ibiq; multa Eremitarum cœnobia exſtruxiſſe, ac tandem à Lampio Barchinonenſi Epiſcopo ordinatum affirmant, quæ quàm vana ſint, inferiùs oſtendemus.

X. SVb anno 400. inquit: *Paulus Oroſius acceptis literis Epiſcoporum, & Canonibus ex Concilio Cæſaraugustano collectis, ad Epiſcopos Africanos ad quoddam Generale Concilium congregatos feſtinatè ſeſe confert.* Verùm non meminit, ſe ſuperius Oroſij natalem ſub anno 386. poſuiſſe, vnde neceſſe fuerat, illum quando nomine Epiſcoporum Hiſpaniæ ad generale Concilium Africanum deſtinatus fingitur, annorum ſexdecim extitiſſe, quod an illi feciſſent, prudentes iudicent. Præter quod ex epiſtola 90. Auguſtini, & aliorum Epiſcoporum Concilij Carthaginenſis ad Innocentium in principio, conſtat Paulum Oroſium, quando miſſus eſt ad Concilium, presbyterum fuiſſe. Idem habetur ex epiſtola 102. ad Euodium, & notat Baronius ſub anno 414. num. 12.

Sub anno 406. inquit, *Leporius Epiſcopus Vticenſis in Betica, prius monachus ex familia S. Auguſtini mutat ſuam perditam priorem ſententiam, admonitus a S. Auguſtino præceptore ſuo.* Quod præterquam eſt manifeſtum mendacium in hiſtoria, Leporius enim iſte fuit Epiſcopus Vticenſis in Africa, non in Betica, eſt etiam intolerabilis iniuria D. Auguſtino, & illius familiæ irrogata, ex qua, per Dei gratiam neque hæreſiarchæ, neque hæretici ſaltem illo viuente prodierunt, qualis hic Leporius extitit, qui non ſolùm hæreticus Pelagianus, verùm etiam autor hæreſis Neſtorianæ fuit, vt ſtatim ex probatis autoribus oſtendemus.

In fine Chronici autor ſub nomine Dextri ait: *Cum hæc ſcriberem, regnabat in Hiſpania Theoredus Rex, currebatq; eius annus xxij. Romæ* MCXCII. *Chriſti* CCCCXL. *Era*. CCCC. LXXVIII. *ætatis verò mea 72. iam incipiente decrepita*. Omitto, autorem epiſtolæ ſub nomine eiuſdem Dextri dixiſſe, quod quando hiſtoriam abſoluit, & Paulo Oroſio nuncupauit, currebat annus 430. hic verò dicit, quod currebat annus 440. Nec poteſt error eſſe in impreſſione; ſi anno Chriſti 440. Dexter erat annorum 72. Ergo quando Theodoſius ſenior illum Prætorio Orientis præfecit, non maioris ætatis eſſe poterat, quàm annorũ circiter viginti: nam D. Hieronymus librum de Viris illuſtribus ipſi Dextro nuncupauit, quem circa annum 390. abſoluiſſe ſuperius oſtendimus: at tunc etiam idem Dexter ſuam omnimodam hiſtoriam aſoluerat. Cæterum adoleſcentē ex ephebis nondum excedentem omnimodam hiſtoriam texuiſſe, & eam laudem ſibi iam comparaſſe, vt inter illuſtres Scriptores Chriſtianorum à D. Hieronymo cenſeretur, non facilè creditur, aut ſi illius ingenij viuacitati hoc concedatur, vix tamen creditu dignum eſt, Theodoſium Imperatorem Præfecturam Prætorij Orientis illis temporibus, quibus potiſſimùm Imperium in partibus Orientalibus nutabat, adoleſcentulo concredere voluiſſe. Hæc circa Dextri hiſtoriam pauciſſima de multis ſufficiat indicaſſe.

Caput quinquageſimumtertiũ.

Errata quædam, & Contradictiones in Additionibus Marci Maximi ad Dextri hiſtoriam deprehenſæ indicantur.

NOn minus, immo multò magis deprauatæ, ac multis modis corruptæ inueniuntur Marci Maximi additiones ad ſupradictam Flauij L. Dextri hiſtoriam, quas idem Ioannes Calderon cum ſupradicta hiſtoria imprimendas curauit. Primò namq; ſub anno 431. ait: *Sanctus Iſidorus ſenior dedicat librum Allegoriarum Oroſio Epiſcopo Legionis Septimę Geminæ in Hiſpania.* Cõtrarium habes apud Dextrum ſub anno 432. dum inquit: *Scribit per hæc tempora Iſidorus iunior Cordubenſis Epiſcopus Allegoriarum librum Paulo Oroſio Taraconenſi.* Vide quæſo, quomodo continuator hiſtoriæ cum ipſa hiſtoria continuata conſonet: nam Dexter vocat Iſidorum autorem Allegoriarũ iuniorem, Marcus Maximus ſeniorem, primus ait, librum Allegoriarum Paulo Oroſio Taraconenſi nuncupatum; ſecundus verò Oroſio Epiſcopo Legionenſi, & ſeniorem iuniore poſteriorem facit. I.

Sub anno 439. dicit, obijſſe illo anno F. Lucium Dextrum penè decrepitum: & tamen ex ipſa Dextri hiſtoria in fine currebat annus 440. quando autor illam ſcribebat, vt etiam in fine cap. præcedentis notauimus.

Sub anno 471. ait: *Paulus Oroſius Taraconenſis ciuis centenario maior, veniens ex Africa Carthagine Spartaria moritur.* Vide, quæ ſcribit Doctor ſub anno 384. inuenies, Paulum Oroſium eo anno narum. Incipe numerare ab illo anno vſque ad quadringenteſimum ſeptuageſimum primum, & inuenies non ſolùm annum centeſimum non exceſſiſſe, ſecundum hoc computum, ſed nec etiam ad octuageſimum octauum perueniſſe.

Sub anno 473. & 474. ait: *Himmericus in Africa Vuandalorum Rex vexat Catholicos, eiuſdē iuſſu Liberatus, Bonifacius Diaconus, Ruſticus Subdiaconus, Septimus Maximus Monachi Auguſtiniani pro fide Catholica martyrium illuſtre moriendo pertulerunt.* Hæc tamen nomina, Monachus Auguſtinianus, vel ex ordine Auguſtiniano, vel Ordinis D. Auguſtini, quæ frequenter in his Dextri, & Marci Maximi aſſertis fragmentis inculcãtur, apud autores illorum temporum nuſquam inueniẽtur: ſed à recentibus vel Magdeburgenſibus, vel alijs partium ſtudioſis de induſtria ſunt addita.

Sub anno Chriſti 489. inquit: *Fulgentius oriundus Toleto, natus Telepta, parentibus tamen Hiſpanis ex ordine Senatorio ad Africam tranſmigrauit monachus, & poſtea Epiſcopus tantùm Ruſpenſis, multa pro fide patitur.* Rectiùs puto ſcripſiſſet, ſi vitam D. Fulgentij ab illius diſcipulo, & teſte oculato exaratam legiſſet: nam in illa ſcribitur, Fulgentium Teleptæ, qui locus in Africa eſt, non in Hiſpania, natum ex parentibus, qui de numero Senatorum Carthaginenſium, non Hiſpanorum erant, & in Africa monachum factum, non ad Africam monachum profectum.

II. SVb anno 514. *Vincentius*, inquit, *Abbas Legionenſis ex ordine poſt D. Benedicti, quem accepit paulò antequam pateretur martyrium, floret. patitur verò ſub Rechillane Rege Sueuo hæretico anno 546.* hæc clauſula, ex ordine poſt D. Benedicti, quē accepit, paulò antequam pateretur, ſine dubio ab aliquo ſtudioſo de induſtria poſita fuit: nam nomen Ordinis S. Benedicti, tunc temporis in vſu nō erat, & fortè illius inſtitutum Hiſpanorum regiones vſque ad annum 646. non penetrauerat, aut ſaltem nullo teſtimonio idoneo id probatur, & hoc omnino certum, D. Benedictum ante annum 525. vel circa, monachos non congregauiſſe; ſed qui verba iſta addidit, ſcopulum præcauens, de induſtria poſuit particulam illam, poſt, ne quis diceret D. Benedictum anno 514. nondum monachos inſtituiſſe, neque verò ſic ſe putans ſatis tutum, vt monachis D. Benedicti ante Vincentij obitū, ſuum inſtitutum in Hiſpanias ferendi tempus aliquod permitteret, ſubdidit, Vincentium ordinem D. Benedicti accepiſſe, paulò antequam pateretur, nimirum circa annum 546.

Sub anno 531. inquit: *Turibius Palentinus Romæ à S. Benedicto accipit habitum*: & iſtud videtur commentum ſimile præcedenti: nam D. Benedictus nunquam Romæ poſt monachatum habitauit, neque illius monachi ante annum 567. Monaſterium Romæ habuerunt. Erat autem tunc temporis D. Benedictus Sublaci, & cum ſuis monachis inter montes, quos vocabant Simbruinos latens.

Sub anno 634. inquit mortuum fuiſſe Gennadium Maſſilienſem ſcriptorem nobilem. Verum Gennadius ſanctorum Proſperi, Hilarij, & Caſſiani coætaneus fuiſſe videtur, paulò iunior, ſuosq; libros Gelaſio Pontifici corrigendos obtulit, qui annis quadraginta in antea obierat.

Sub anno 562. dicit Regem Athanagildum monaſterium Agalienſe Ordinis S. Benedicti propè Toletanam vrbem fundaſſe, vbi conſtituit primum Abbatem Euphemium ex Italia vocatum. Verùm idem autor in verbis ſequentibus ſui oblitus ſubiungit: *Athanagildus Rex dicitur Chriſtianus, Catholicusq; fuiſſe ſecretò.* Si autem ſolùm ſecretò Catholicus erat, certè apparenter ſaltem hæreticus Arrianus, vel Paganus, quis autem ſuadeat Regem, qui publicè, vel Arrianiſmum, vel Paganiſmum profitebatur, monaſteria monachis Catholicis extruxiſſe, & ad illa regenda pro monachis D. Benedicti Romam vſque miſiſſe?

Sub eodem anno dicit, monaſterium Siſlæ Toleti S. Auguſtini ab eodem Athanagildo ædificatum. Quod aſſertum eandem difficultatem patitur, præter quod alia exempla, quæ per Hiſpanias feruntur, huius monaſterij fundationem in annum 424. reijciunt. Adde quod monaſterium Siſlæ teſte Iuliano Toletano non S. Auguſtini, ſed S. Mariæ nuncupabatur: fuiſſe etiam manifeſtè hæreticū Arrianum ſupradictum Regem Athanagildum, adnotauit Baronius ex Tuditano tom. 7. ſub anno 567. num. 17.

Sub anno 568. inquit: *Ego M. Maximus, qui hæc ſcribo, vixi multos dies in æde S. Mariæ de Columna, a B. Iacobo Zebedæi filio ædificata, ſub Regula S. Benedicti: propeq; erat monaſterium Benedictinorum conſtitutum.* Hoc quod dicit, prorſus falſum eſt, nam Eccleſia Diuæ Mariæ de Pilari Cathedralis Cæſarauguſtana tunc erat, ſemperq; Clericorum non autem aliquando monachorum, ſiue Benedictinorum, ſiue alterius Ordinis fuit, niſi æquiuocatio in verbis lateat, vt pro monacho Regularem clericum intelligere velis: quippe quia in illa Eccleſia inſtitutum clericorum Canonicorum communiter, & regulariter viuentium à Sanctiſſimis Apoſtolis plantatum in hunc vſque diem, Deo protegente, perſeuerat, quod fortaſſis de nulla alia Eccleſia dici poterit, verùm de antiquiſſima præcelſæ Genitricis Dei MARIAE Eccleſia de Pilari nuncupata, deq; illius dignitate, & præeminentijs lib. 2. data opera, & diffusè dicendum erit. Nec omittendum quod ſcribit, *propeq; erat monaſteriū monachorum Benedictinorum*, quod præterquam phraſis illa, Benedictinorum, recens eſſe monſtrat, neſcio quid antiquitatis redolet illius monaſterij Benedictinorum, quaſi illud, quo tempore Maximus hæc ſcribebat, non amplius extaret, ſed iam ſolo æquatum eſſet, cum tamen eo tempore monaſteria Benedictinorum in Hiſpanijs vix pullulare inciperent.

III. SVb anno 575. ſcribit: *Sanctus Donatus, qui Regulam Eremitarum S. Auguſtini locupletiorem, mitioremq; in Hiſpaniam primus inuexit, & in agro Setabitano monaſterium Seruitanorum conſtruxit, vt verborum meritis, & miraculis abundè nobilitatus, glorioſus migrauit ad Dominum, coliturq; Kalendis Nouembris.* Stolidum ſanè cōmentum, quæ enim eſt hæc Regula Eremitica D. Auguſtini? nam communis iam eſt omnium conſenſus, B. Auguſtinum vnicam tantum Regulam ſcripſiſſe, de qua ſuperiùs diximus: Hæc autem Regula vt Eremitis accommodetur, non mitigatione egebat, cum ſit omnium latiſſima, vt vel etiam Sacri Canones aduertunt, cap. Quod Dei timorem. de ſtatu Monachorum, ſed maxima reſtrictione. Diuus Ildephonſus Toletanus Archiepiſcopus de Donato loquens, inquit: *Donatus profeſſione, & opere monachus, cuiuſdam Eremitæ fertur in Africa fuiſſe diſcipulus.* Mariana lib. 5. de rebus Hiſpaniæ, & alij de aduentu S. Donati in Hiſpaniam, deq; illius

mona-

Digitized by Google

monachatu plura ſcripſerunt: verùm de Eremitica Auguſtini regula nihil protſus: ſed vt mendum autoris agnoſcas, vide illum infra ſub anno 590. Abbatem Seruitanum inter monachos Benedictinenſes referentem.

Sub anno 590. inquit: *Marcus Maximus Abbas priùs Benedictinus ſanctarum Maſſarum Cæſarauguſtæ, tunc Archidiaconus Cæſarauguſtanus.* quod etiam dixerat ſupra ſub anno 587. quod nō videtur verum. Primò, quia non conſueuerunt monachi in Archidiaconos Eccleſiarum Cathedralium aſſumi. Secundò, quia nomen Benedictinorum tunc temporis in vſu non erat, ſed qui hæc addidit, conſequenter locutus eſt, vt Eccleſiam Beatę Mariæ de Pilari monachis D. Benedicti vendicaret.

Sub anno 606. inquit: *Machumetus homo impius, & flagitioſus graſſatur per Hiſpaniam*, hoc luculentum eſt mendaciū: nam Machumetus nunquam Hiſpanias vidit, vt plus notum eſt, quā quod probatione indigeat: & licet Saraceni ſub an. 675. Hiſpanias aggreſſi fuerint: tamen non ante annum 713. illas ingreſſi fuerunt, vt ex Tuditano, & alijs autoribus fide dignis probat Baronius tom. 8. ſub anno 675. num. 8. & ſub anno 713. num. 22. & ſequentibus.

Tandem cum ad hæc fragmenta Dextri, & Marci Maximi verificanda, qui illa imprimenda curauit, teſtimonio Eutrandi ſiue Luitprandi Ticinenſis potiſſimum nitatur, cuius dicto epiſtolam ipſis fragmentis præmiſit, cumq; in dicta epiſtola idē Eutrandus fateatur, ſe cum eiſdem fragmentis continuationem hiſtoriæ vſque ad annum 922. deductam Epiſcopo Regimundo tranſmiſiſſe, quid cauſæ fuit, quod ipſam continuationē cum dictis fragmentis non impreſſit, ſed illa veluti ſpuria reiecta, Braulionis & Helecæ additiones ſubſtituit? hoc enim videtur aliud nihil, niſi ipſi Eutrando, & conſequenter toti hiſtoriæ omnem fidem prorſus abrogare.

Caput quinquageſimūquartū.

Argumenta ſecundi generis afferuntur. SS Fulgentium Ruſpenſem, Gaudioſum Bittinenſem, Agnellum Parthenopæum, & Hilarium Arelatenſem Eremitas Auguſtinenſes nunquā fuiſſe monſtratur.

I. HIs itaque de Lucij dextri, & Marci Maximi fragmentis prænotatis, difficile non erit argumenta ad ſecundum genus ſpectantia diſſoluere, quorum omnes vires in dictorum fragmentorum autoritate potiſſimum locantur. Sumuntur eiuſmodi argumenta ex quibuſdam antiquis, & ſanctiſſimis viris, quos Ioannes Marquez cap. 10. 11. & 12. & 15. §. 4. & 5. & alij quidam, Eremitici Ordinis Profeſſores fuiſſe affirmant, & probare nituntur. Hi ſunt primus B. Fulgentius Epiſcopus Ruſpenſis, ſecundus, Gaudioſus Epiſcopus Bittinenſis: tertius, Agnellus Neapolitanus: quartus, Hilarius Arelatenſis: quintus, Profuturus Epiſcopus Bracatenſis: ſextus, Paulus Oroſius Hiſpanus: ſeptimus, Leporius Epiſcopus Vticenſis: octauus, Paulinus Epiſcopus Nolanus: nonus Arthuagus Monachus Toletanus: decimus, Errinodus item monachus Toletanus: vndecimus, Ferdinandus Epiſcopus Carthaginis Spartariæ, & Archiepiſcopus Toletanus: duodecimus, Donatus Abbas fundator monaſterij Seruitani: tertiusdecimus, Eutropius Epiſcopus Valentianus: decimusquartus, Licinianus Epiſcopus Carthaginis Spartariæ & martyr: decimusquintus, Nuntus Abbas monaſterij Meridæ: decimusſextus, Patritius Hyberniæ Apoſtolus: decimusſeptimus, S. Germanus Epiſcopus in Gallijs: decimusoctauus, S. Columba S. Columbani Magiſter. Addit Marquez ſanctum Gallum inter Heluetios Abbatem, & quoſdam alios, qui apud illum in locis allegatis videri poſſunt. De quibus omnibus ſigillatim dicendum erit, & oſtendendum, nullum iſtorum Eremitam Auguſtinenſem, ne per ſomnium quidem extitiſſe, quod per ſingulos diſcurrentibus euidentiſſimè patebit.

PRimus igitur, quem ad Eremitici Ordinis anti- II.
quitatem probandam obijciunt, eſt D. Fulgentius Epiſcopus Ruſpenſis; illum enim B. Auguſtini diſcipulum, & inſtituti Auguſtiniani profeſſorem fuiſſe, conceptis verbis dicit Cardinalis Baronius tom. 6. ſub anno 504. nu. 33. & 34. & ante illum Ioannes Molanus lib. 1. de Canonicis cap. 8. Cæterum B. Fulgentium profeſſione non clericum, ſed monachum fuiſſe, ſatis apertè indicat autor Anonimus, qui illius vitam ſcribit, vt etiam Baronius loco ſupra cit. notauit.

Reſpondeo, decipi, ſalua reuerentia, Baronium, aut quicunque illi ſunt, qui affirment, Beatum Fulgentium vel Auguſtini diſcipulum fuiſſe, vel D. Auguſtini inſtitutum coluiſſe, quod Auguſtini diſcipulus non fuerit, nec eſſe potuerit, probatione non eget: nam ex ipſomet Baronio Auguſtini obitus incidit in annum 430. Fulgentij verò in annum 529. nonaginta nouem annis poſt obitum ipſius D. Auguſtini. Quod autem D. Auguſtini inſtitutum non tenuerit, oſtenditur ex delatione habitus, ex qua demonſtratiuum argumentum ſumitur, licet à poſteriori, ad inſtituta Regularium dignoſcenda, & diſtinguenda: habitus enim D. Fulgentij ab habitu D. Auguſtini adeo diſtitit, vt vix aciculam communem haberent, vt patet, ſi ea conferas, quæ de Auguſtini habitu ſcribunt, tum ipſe Auguſtinus ſermo 2. de communi vita Clericorum, tum Poſſidius cap. 22. cum ijs, quæ de habitu D. Fulgentij tradit autor vitæ illius anonimus cap. 18. Beatus enim Auguſtinus tunica linea, & birro cæteris clericis communibus vtebatur, veſteſq; illius, & lectualia,

lia, vt non erant nitida nimium, nec abiecta plurimum. Verùm Fulgentij habitus erat vnica, eaq; viliſſima tunica, cingulo pelliceo ſuccincta, quod nec etiam dormiturus ſoluebat, qua veſte ſiue per æſtatem, ſiue per hyemem vtens, ſic ſt odio humilitatis ambitionem veſtium corporalium fugiebat, vt nec Orario ſicut cœteri Epiſcopi vteretur, nec vltima calceamenta Clericorum acciperet, nec caligis in hyeme, nec caligulis per æſtatem vteretur. Vide obſecro, quam conuenientiam Fulgentij habitus, cum habitu D. Auguſtini habuerit. Auguſtinus fatetur ne calceamenta quidem, niſi cœteris clericis communia velle accipere: Fulgentius verò nec ipſa quidem calceamenta clericorum accipere volebat. Auguſtinus ſua calceamenta, & lectualia, nec nitida nimiũ, ſed nec abiecta plurimũ accipere volebat: Fulgentius vna viliſſima tunica per hyemem, & æſtatem vtebatur, quam nec ſoluebat dormiturus. Auguſtinus præcipiebat veſtes lauari, in commune ſeruari, deponi & reddi: Fulgentius, quam ſemel veſtem induebat, nunquam amplius exuebat, nec lauabat, ſiue per hyemem, ſiue per æſtatem, quippe qui vnicam habebat. Auguſtinus Ciuitatem, Fulgentius ſolitudines incolebat, & tamen cum toto cœlo Auguſtini, & Fulgentij habitus diſtaret, audeor viri docti, & graues ſine ratione, ſine autoritate aſſerere, B. Fulgentium D. Auguſtini inſtitutum tenuiſſe, & Regularem habitum geſtaſſe. fuit ergo D. Fulgentius Auguſtini diſcipulus, quia illius doctrinam ſecutus, illius ſtudium, & zelum in Fide Catholica propaganda, & contra hæreticos tuenda æmulatus, ſtrenuiſſimam operam nauauit, pro qua exilia, carceres, & verbera perpeſſus eſt. fuit etiam Auguſtini diſcipulus imitatione, quod vt ille, ſic iſte vitæ regularis inſtitutum coluit: potuit etiam Auguſtini Regulam ſibi, & ſuis Monachis ſeruandam ſumpſiſſe, etſi de hoc nullo authentico documento nobis conſtet. Verùm quod B. Auguſtini diſcipulus fuerit, vel quod modus vitæ Regularis, quem tenuit, à B. Auguſtino fuerit inſtitutus, hoc ego conſtanter nego.

Dices ſi modus vitæ Regularis, quem Fulgentius tenebat, à B. Auguſtino inſtitutus non eſt, quis illius autor extitit? Reſpondeo illius vitæ Monaſticæ, quam B. Fulgentius primitùs coluit, Sanctum Fauſtum Epiſcopum autorem extitiſſe, vt autor vitæ eiuſdem D. Fulgentij cap. 4. fatetur: *Fuit autem tunc temporis Epiſcopus quidam laudabiliter prædicandus, nomine* Fauſtus, *qui pro fide* Catholica *non longè à* Cathedra *ſua iuſſus fuerat relegari.* De *multis enim Sacerdotibus hoc* Hunerici *Tyranni perſecutoris aſtuta malignitas ordinauerat, vt iuxta propriam patriam peregrinationis incommodum ſuſtinentes, ad negandum* Deum *facilè flecterentur. in eodem proinde loco, vbi relegatus tenebatur, monaſterium ſibi conſtruxerat, in quo ſpiritaliter viuens, apud omnes* Chriſtianos *honorabilis habebatur. Ad hunc ergo* S. Fulgentius, *quippe ei notiſſimus, alacriter venit, eiq; votum ſui cordis fideliter indicauit.* Vide alia ſi placet. Verùm eſt, B. Fauſto è monaſterio turbato ad aliud monaſterium, cui Fœlix Abbas præerat, ex conſenſu eiuſdem Epiſcopi tranſiuiſſe, ac demùm ipſum Fulgentium factum Epiſcopum propria autoritate alia monaſteria inſtituiſſe: ſed an eiuſdem inſtituti cum priori, an alterius, non conſtat. hoc certum, illud D. Auguſtini inſtitutum non fuiſſe. Sed ratio aduerſarij debili fundamento nititur, quod nullus in Africa monaſterium inſtituere potuerit, quod ſub B. Auguſtini inſtituto non eſſet, quis enim alios Africæ Epiſcopos ipſi Auguſtino ſubegerat, aut ſua poteſtate priuauerat, vt ſicut ille, ſic ipſi monaſteria inſtituere non poſſent?

SEcundus, quem producit cap. 10. in principio II.
eſt S. Gandioſus Epiſcopus Bittinenſis, is enim cum cœteris Epiſcopis Africanis à Vuandalis exulare coactus, vt Victor Vticenſis de perſecutione Vandalica ſcribit, nauigio Neapolim applicuit, vbi monaſterium extruxit, cui S. Agnellus Abbas fuit præfectus; vt conſtat ex Martyrologio Romano, & ex Annotationibus Cardinalis Baronij ad 28. Octobris, & 14. Decembris. Cum autem Gandioſus Africanus eſſet, rationi, & veritati maximè conſentaneum eſt, Eremitarum Auguſtinenſium inſtitutum erexiſſe, quod tunc per totam Africam notiſſimum, & celeberrimum extabat, præter quod aliud in partibus Africanis non cognoſcebatur. Quod verò B. Gaudioſus Neapoli Monaſterium erexerit, & Catholicos ex Africa profugos in eo collegerit, eiq; Monaſterio B. Agnellum præfecerit, probat Baronius ex Victore Vticenſi, Paulo Regio Vici Epiſcopo, & ex tabulis Eccleſiæ Neapolitanæ, quæ probatio militat etiam de B. Agnello, ſi enim ille à B. Gaudioſo dicti Monaſterij Abbas fuerit inſtitutus, neceſsè eſt, illud vitæ genus, quod ibi Gaudioſus plantauerat, eum etiam tenuiſſe.

Reſpondeo, decipi Ioannem Marquez, & Ludouicum de Angelis ab eo ibi allegatum, ac etiam Cornelium Lancillottum lib. 2. cap. 18. & ſi qui ſunt alij, qui affirment, aut S. Gaudioſum, aut Sanctum Agnellum Eremitas Auguſtinenſes fuiſſe. De Sancto Gaudioſo conſtat, illum Epiſcopum Bittinenſem in Africa fuiſſe, & ex Africa cum alijs multis Epiſcopis, & clericis ab Hæreticis pulſum diuino miraculo Neapolim delatum, ibi propè Ciuitatem monaſterium erexiſſe, ac in eo clericos profugos collegiſſe. Id Victor Vticenſis, id Baronius tum in Martyrologio ad 28. Octobris, tum in annalibus tom. 5. ſub anno 439. num. 31. id tandem tabulæ Sacroſanctæ Neapolitanæ Eccleſiæ conſenſu vnanimi fatentur. At fratrem Eremitam Auguſtinenſem fuiſſe, vel monaſterium fratribus Auguſtinenſibus fundauiſſe, ignoſcant veritati, eſt aſſertio ab omni ſpecie veritatis, tam longè diſtans, vt cum multa diligentia, & pari labore apud omnes quotquot reperiri potuerunt Sapientes, & hiſtoriarum periti, inquiſitio facta fuerit, præter admirationem aliud nihil inuenire potuerim, nec puto quod alij inuenient.

Digitized by Google

IV. QVod ad B. Agnellum attinet, fateor Paulum Regium, qui Card. Baronio erroris autor eſt, in vita huius Sancti ſcribere, B. Gaudioſũ cũ propè Neapolim Monaſterium erexiſſet, audita ſanctitatis illius fama, cum ſuis ſocijs illum eius Eccleſiæ, licèt inuitum, Abbatem conſtituiſſe, eũq; ſic electum in humilitate profunda, cœteriſq; virtutum exercitijs magis in dies profeciſſe, ac demũ B. Gaudioſo prius vita functo, ipſum quoque cum ad annum ætatis 61. perueniſſet, beato fine quieuiſſe, die feſto S. Luciæ Virginis nimirum 13. Decembris ann. 576. cuius autoris mentem ſecutus Baronius in notis ad Martyrologium ſub die 28. Octobris hæc habet: *In actis S. Agnelli hæc de Sancto Gaudioſo leguntur. Agnellus Abbas electus in monaſterio, quod B. Gaudioſus cognomento Septimius Cecilius Sancta Bittinenſis Eccleſia Pontifex in Africa condere ſtuduit in hac Ciuitate Parthenopea, eo tempore, quo ex Africa partibus aduenit cum Sancto Quoduultdeo, & cæteris Præſulibus fugiens perſecutionem Vuandalorum, &c. Perſeuerat ſolemnis cultus Neapoli, vbi in eius Eccleſia decenti honore ſacra eius pignora aſſeruantur. Claruit circa annum Domini 440. ea enim perſecutio in Africa conflata eſt, Theodoſio XVII. & Feſto Coſs. anno Domini 439.* Verum hanc Pauli Regij narrationẽ falſam eſſe, conuincitur ex annorum ſupputatione: nam B. Gaudioſus Neapolim delatus eſt anno Chriſti 440. ſed B. Agnellus eodem Paulo Regio tradente obijt anno Chriſti 576. cum eſſet ætatis annorum 61. aut ſecundum Baronium in Martyrologio die 14. Decemb. ſub Gregorio Papa huius nominis I. & Mauritio Imperatore. Nulla igitur probabilitate dici poteſt, B. Agnellum cum Sancto Gaudioſo, & cæteris Catholicis ex Africa profugis Neapolim veniſſe, aut à Beato Gaudioſo Monaſterij à ſe inſtituti Abbatem conſtitutum fuiſſe. Ob hanc rationem, quę niſi diuinum miraculum ſupponamus, videlicet Beatum Agnellum annos quinquaginta ſupra centum, & amplius vixiſſe, vnum ex tribus dicendum videtur, aut Beatum Agnellum, qui cum Sanctis Gaudioſo, Quoduultdeo & cæteris Catholicis ex Africa Neapolim applicuit, & quem Gaudioſus Monaſterio à ſe exſtructo Abbatem præfecit, illum non fuiſſe, cuius Paulus Regius, & Baronius vitam ſcripſerunt, illius obitum in annum 576. reijcientes, ſed aliquem ex Beati Auguſtini diſcipulis, cuius ſolum Ioannem de Nigraualle Apoſtolicum Bibliothecarium in Epilogo Chronicarum 13. cap. 18. meminiſſe reperi, dum Sanctos Ordinis Canonicorum Regularium numerat, aut è contrario Gaudioſum, qui B. Agnellum Abbatem inſtituit, non illum eſſe, qui tempore perſecutionis Vuandalicæ ex Africa pulſus, Neapolim appulit, ſed alium Salernitanæ Eccleſiæ Epiſcopum, cuius feſtum die 26. Octobris celebratur, ſub quo die notauit Baronius in Martyrologio, propter nominum identitatem, quæ ſunt vnius, alij tributa eſſe, & vnum ex duobus effectum Aut tandem ſi Agnellus Monaſteriu à B. Gaudioſo exſtructo Abbas præfuit, non ab ipſo Gaudioſo, ſed longè poſt illius deceſſum, ei monaſterio præfectum. Hæc autem adnotare volui potius ad Pauli Regij hiſtoriam corrigendam, quàm ad rationem ſoluendam; quia vtcunque res ſe habuerit, abſolutè nego, aut Beatum Agnellum Eremitam Auguſtinenſem, aut Monaſterium à Beato Gaudioſo inſtitutum, Ordinis Eremitarum Auguſtinenſium fuiſſe, quorum inſtitutum octingentis propè annis anteceſſit. fateor tamen B. Agnellum antequam vitæ Regularis inſtitutum in eo Monaſterio tenuiſſet, ſolitariam vitam duxiſſe: ſed aliud eſt ab eo, de quo nunc diſputamus. Scripſit nuper huius Sancti vitam R. P. Cæſar Franciottus ſacerdos ex Congregatione B. Virginis Lucenſi, in libro, quē de miraculoſis imaginibus, & vitis Sanctorum in Ciuitate Lucenſi exiſtentium edidit, ann. 1613. At de inſtituto Eremitarum Auguſtinenſium nihil prorſus.

V. NVnc ad Hilarium Arelatenſem veniamus, quem Marquez dict. cap. 10. §. 10. & Beati Auguſtini diſcipulum, & inſtituti Eremitici profeſſorem fuiſſe contendit, nam quod fuerit Auguſtini diſcipulus, illa eius epiſtola ad Auguſtinum indicat, quæ libris illius de Prædeſtinatione Sanctorum, & de Bono Perſeuerantiæ præmittitur. Quod autem vitam Eremiticam idem Hilarius profeſſus fuerit multipliciter probari poteſt. primò per D. Proſperum, qui id teſtatur in 2. lib. de Vita contemplatiua cap. 9. Secundò per D. Eucherium Epiſcopum Lugdunenſem in epiſtola ad Valerianum, de eodem Hilario ſcribentem: *Hilarius nuper, & de Italia antiſtes. Petronius, ambo ab illa pleniſſima, vt aiunt, mundanæ poteſtatis Sede, vnus in Religionis, alius in Sacerdotij nomen aſcendit.* Tertiò ex Iſidoro de viris illuſtribus in Eucherio ſcribente: *Eucherius Franciæ Epiſcopus elegans ſententijs, ornatus in verbis, edidit ad Hilarium Arelatenſem Antiſtitem Eremi deſerta petentem vnum opuſculum de laude eiuſdem Eremi luculentiſſimum, & dulci ſermone dictatum, &c.*

Fateor Beatum Hilarium Auguſtini diſcipulum, & filium, & amicum chariſſimum fuiſſe, fateor etiam Eremi deſerta petiuiſſe, & monaſticam vitam egiſſe in monaſterio Lirinenſi ſub Honorato Abbate, poſtea Epiſcopo Arelatenſi. At vel Eremitam Auguſtinenſem fuiſſe, vel inſtitutum Eremiticum ab Auguſtino profectum ad Inſulam Lirinenſem cum Honorato detuliſſe, falſa eſſe contendo. Primus enim Lirinenſis monaſterij fundator fuit S. Honoratus, qui à S. Crapaſio monachus factus, ſtirpis Senatoriæ cum eſſet, vanæ laudis fugiendæ ergo, verſus Orientẽ perrexit, vnde poſt multos annos Deo volente in patriam regreſſus, Leõtio Epiſcopo ſuadente ad [illegible] Inſulam Serpentibus plenam ſe contulit, ibiquè Serpentibus fugatis Eccleſiam, & Monaſterium nõ ſub Auguſtini Regula, ſed ſub inſtituto, quod vel à Capraſio, vel in Oriẽte didicerat, fundauit illuc B. Hilarium Arelatensẽ non quidem Eremitam Auguſtinenſem, vt Marquez

Digitized by Google

quez ait, ſed laicum, clariùs ſecularem ante illud tempus exiſtentem duxit, ac primus Monachum fecit. Vide verba, quæ de Sanctis Honorato, & Hilario, & Monaſterio Lirinẽſi per eos fundato, necnon de conuerſione Sancti Hilarij ex ſtatu vitæ ſecularis ad vitam monaſticam per Sanctum Honoratum, ſcribit Baronius tom. 6. ſub ann. 445. nu. 20. & videbis etiam ſalſitatis ea omnia conuinci, quæ Marquez cap. 10. §. 1. & cap. 15. §. 4. de B. Hilario, & de fundatione Monaſterij Lirinenſis ſub Regula D. Auguſtini ſcribit: *Cæterum*, inquit, *quod ad S. Honorati genus, & patriam pertinet, ex Senatoria illuſtri familia, eademq; Conſulatus dignitate auctâ ortum idem tradit Hilarius, fuiſſeq; patria Arelatenſem non obſcurè ſignificat, dum ait, ipſum Duce Sancto Capraſio ſene conuerſum in monachum, germanumq; nactum comitem Venantium nomine vitanda gratia humanæ laudis, iter arripuiſſe Orientem verſus, nauigioq; perueniſſe in Achaiam, vbi defuncto eodem ipſo fratre Venantio ipſum Honoratũ cum ſuis haud leuiter ægrotantem, iniſſe conſilium patriam repetendi, & licèt quæ patria fuerit, expreſsè non nominet, tamen Arelatum ſignificat, dum autor ipſe Hilarius pro concione alloquens ſuos Arelatenſes illis planè verbis inſinuat, vbi ait, hinc iam vobis Honoratum veſtrum Chriſtus reducit, & occulta manu ſalubritatem regreſſus ſui temperat, &c. Quem ergo ad ſuos Arelatenſes reductum, atque regreſſum tradit, ſanè inde receſſiſſe ſignificat. Redeuntem verò primum omnium conſilio Leontij Foroiulienſis proximè degentis Epiſcopi incoluiſſe Inſulam Lerinenſem à Serpentibus obſeſſam, illicq; cedentibus illis, Eccleſiam, & Monaſterium erexiſſe, excepiſſeq; à ſeculo profugos ad vitam monaſticam excolendam docet. Sed & Arelatum cum rediſſet, ſe conuerſum à vita ſeculari ab eodem Honorato, idem qui ea ſcribit, affirmat Hilarius: nam ait, tũc primum illam patriam, quam fugiendam dudum crediderat, agnouit, educit me ſecum ſuam prædam, gaudet, triumphat, exultatq;* Hæc aduertere, & notare debuerat Marquez, qui ad fucum faciendum pro Hilarij monachatu teſtimonium Baronij dicto cap. decimo, §. 1. allegauit. De monaſterio Lirienſi, & de inſtituto Monachorum, qui ibidem temporibus D. Hilarij degebant, data opera ſcribit Sylueſter Maurolicus lib. 1. ſuæ hiſtoriæ omnium Religionum, vbi ex antiquis autoribus multa colligit, quæ videri poſſunt.

Caput quinquageſimũquintũ.

Probatur, Profuturum Epiſcopum, Paulum Oroſium, Leporium Vticenſem, & Paulinum Nolanum Auguſtinenſes Eremitas nunquam extitiſſe.

Qvinto loco producit Ioannes Marquez dicto cap. 10. §. 2. Profuturum Archiepiſcopum Bracarenſem, ac exinde in ſequentibus, §. 3. 4. & 5. Paulum Oroſium Hiſpanum, Leporium Epiſcopum Vticenſem, & Paulinum Epiſcopum Nolanum, quos Eremitas Auguſtinenſes fuiſſe, oſtendere ſe arbitratur, & ſanè quòd ad Profuturum ſpectat, conſtat, illum B. Auguſtini diſcipulum fuiſſe ex epiſtola 10. D. Auguſtini ad Hieronymum, & ex epiſtola D. Auguſtini ad Profuturum, quæ eſt inter epiſtolas Auguſtini nu. 149. Quod autem fuerit frater Eremita, non Clericus Canonicus, probat, quia tenuit Auguſtinianum inſtitutum, antequam B. Auguſtinus eſſet Epiſcopus, quando adhuc erat presbyter in monaſterio in horto Valerij inſtituto: nam Clericos Canonicos nonniſi factus Epiſcopus inſtituit. Addit verò, hunc Profuturum Auguſtini alumnum Archiepiſcopum Bracarenſem fuiſſe in Hiſpanijs, teſtimonio Iuliani Archipresbyteri Toletani vſus, qui in ſuis Chronicis Hiſpaniarum ſcribit. *Anno 398. Profuturus Presbyter Africa venit in Hiſpaniam, & ob egregias virtutes, & mentis ſanctitatem ſuccedit Paterno in Sede Bracarenſi.* Quod quomodo acciderit, ſic declarat, cum Beatus Auguſtinus, S. Hieronymo literas quaſdam adhuc presbyter per ipſum Profuturum ferendas deſtinaſſet, iuſſit vt priùs in Hiſpanias ad Concilium Toletanum contra Priſcillianiſtas celebrãdum ſeſe conferret: ac exinde in Paleſtinam ad D. Hieronymum cum dictis literis tranſiret. Eadem ratione vtitur ad ſuadendam Eremiticen Pauli Oroſij: quia conſtat illum multo tempore cum B. Auguſtino in Africa degiſſe ſub illius diſciplina, vt graues autores tradunt, Flauius Dexter, Martinus Polonus, Valæus, Cardinalis Bellarminus, Sabellicus, & alij: & colligitur ex epiſtola 28. Diui Auguſtini, & ex prœmio librorum eiuſdem Oroſij de Ormeſta mundi, quos Auguſtino iubente editos eidem nuncupauit. De Leporio verò Epiſcopo Vticenſi Dexter Paciani Filius autor grauiſſimus, & à Diuo Hieronymo probatus ſic ſcribit: *Anno ab Vrbe condita 1157. à Chriſti Natiuitate 406. Leporius Epiſcopus Vticenſis in Betica prius monachus ex familia S. Auguſt. mutat perditam ſuã priorem ſententiã, admonitus a S. Auguſtino præceptore ſuo.* Tandem quòd ad Paulinum Nolanum ſpectat, probabile admodum eſt, illum Eremitam inſtituti Auguſtiniani profeſſorem fuiſſe. Primò quia conſtat, illũ B. Auguſtini diſcipulum fuiſſe, in cuius amicitiam venerat median-

mediante Alipio ex epiſtolis 31. 33. & 35. inter epiſtolas Auguſtini. Secundò, quia certum eſt, illum profeſſione monachum fuiſſe, quod inſtitutum vel Alipio, vel Auguſtino ſuadente ſuſcepit. Tertiò, quia conſtat, illum iubente Auguſtino in Hiſpanias tranſiuiſſe, & ibi à Lampio Barchinonenſi Epiſcopo presbyterũ fuiſſe ordinatum, & in illis Regionibus monaſteria ſui Ordinis inſtituiſſe, vt colligitur ex Baronio tom. 4. ſub anno 394. & expreſsè tradunt Elias Venetus in Annotationibus ad epiſtolam ſextam ipſius Paulini, & Vaſæus in Hiſtoria Hiſpan. ex traditione Petri Crinitii. Quartò, quia conſtat, Paulinum ob ingens deſiderium Auguſtinum videndi in Africam traieciſſe, ex Auguſtino lib. 1. de Ciuit. cap. 10. & ex epiſtola 249. Quintò, quia cum idem Paulinus ſecundò captiuus pro filio viduæ redimendo in Africam tranſiſſet, à Regis genero interrogatus, quid artis nouiſſet: Reſpondit ſcire ſe hortum excolere, ac in eo ſe exercitio occupauit, prioris ſui inſtituti, & priſtini exercitij memor, quod ſub Diuo Auguſtino in illo primo monaſterio in horto Valerij extructo tenuerat. Hæc Marquez loco citato, quæ per multas paginas amplificauit.

II. RESpondeo, hũc autorem multa falſa pro veris ſupponere: multa etiam falſa pro veris de ſuo addere, quæ manifeſtè indicant, illum in hiſtorijs, de quibus agitur, parum verſatum.

Primò namque falſum eſt, quod pro fundamento ſupponit. Religioſos cum Auguſtino presbytero degentes eremitas fuiſſe, de qua re ſatis ſupra, nec plura addenda.

Secundo falſum eſt, quod de Profuturo ſcribit, Profuturum, qui de familia B. Aug. extitit, cuiuſq; ipſe Aug. in epiſt. 10. & 149. meminit Archiep. Bracharenſem fuiſſe. nam ſiue ille, quem Iulianus, & alij inter Archiepiſcopos Bracharenſes referunt, poſt depoſitionem Paterni ordinatum, presbyter Africanus fuerit, ac etiam ex familia D. Auguſt. ſiue non, hoc certum, non fuiſſe illum, cuius Aug. meminit in dictis epiſtolis, & quem D. Hieronymo nuntium deſtinauit. nam iſte ab Auguſtino Hieronymo deſtinatus, quem ille alterum ſe in epiſt. 149. vocauit, in Africa Epiſcopus erat ſub primatu, ſiue Archiepiſcopatu Numidiæ, propeq; Ciuitates Conſtantinam, & Calamam, vt apertè colligitur ex dicta epiſt. 149. in qua Auguſtinus ipſi Profuturo de morte Megalij Numidiæ Primatis ſcribit, rogans illum, vt indicet, an alium ſucceſſorem primatus illius inuenerit. Fuiſſe namque Megalium Numidiæ Primatem, & Calamæ Epiſcopum, teſtatur Poſſidius in vita Auguſtini cap. 8. Rurſus commendat ipſi Profuturo Victorem Conſtantinam proficiſcentem, iubetq; vt rediturum moneat per Calamam tranſire, quas ciuitates omnes in Numidia extitiſſe, probatione non indiget. tandem fatetur Auguſt. ſe in itinere ipſum Profuturum nuper allocutum: *Si recolis*, inquit, *quid mecum nuper in itinere quodam locutus ſis*. quod eſſe non potuiſſet, ſi Profuturus in Brachara Epiſc. tũc fuiſſet.

Tertiò, falſum eſt, quod Marquez etiam ait: quando Auguſtinus Profuturum D. Hieronymo cũ literis deſtinauit, iuſſiſſe, vt per Hiſpaniam tranſiens ſe ad Concilium Toletanum transferret, nam Concilium primum Toletanum non niſi anno 400 celebratum fuit ex hiſtoria Conciliorum, aut anno 398. vt ipſe Marquez fatetur. At Profuturus ante annum 394. Hieronymo fuit deſtinatus: nam deſtinatus eſt ab illo adhuc exiſtente presbytero, vt habes ex epiſtola decima citata: Verum Auguſt. anno Chriſti 394. Epiſcopus eſt ordinatus. Ergo Profuturus ſex ſaltem annis ante Concilium Toletanum ipſi Hieronymo fuerat cum dictis literis deſtinatus.

Quartò falſum eſt, quod ait illum Toletano Concilio interfuiſſe, & pro Paterno Bracharenſem Epiſcopum fuiſſe ordinatum, nam Profuturus, de quo Auguſtinus loquitur, eodem atteſtante in dicta epiſt. 10. dum proficiſci ad Hieronymum diſponebat, continuo Epiſcopatus ſarcina detentus in breui defunctus eſt. Omitto Baronium tomo 5. ſub anno 405. num. 43. dicentem, primum Conc. Tolet. illo anno fuiſſe celebratũ. Sed vt hæc omnia, quæ gratis ait, illi concederemus, vndenam haberet Profuturum Eremitam Auguſtinenſem fuiſſe? Dicet ex prænomine fratris, quia Auguſtinus illum fratrem Profuturum vocat, ſed iſte nimis fœcundus modus eſt fratres Eremitas Auguſtinenſes procreandi. Vide quæ diximus capite 10. & capite 39.

Quintò, falſum eſt, quod pari probabilitate, & rationum ſoliditate de Paulo Oroſio ſibi perſuader. Nam Paulus Oroſius non antequam ſacerdos ordinatus eſſet, ad Auguſtinum profectus eſt, vt conſtat ex epiſt. Auguſtini, & aliorum Epiſcoporum Concilij Carthaginenſis ad Innocentium primum, quæ eſt in ordine 90. & ex epiſtola 102. ad Euodium, & notat Baronius ſub anno 414. numero 12 vnde conſequens eſt, vt cum Auguſtino inter ſacerdotes, & clericos, non inter eremitas commoratus fuerit, & inſtitutum clericorum Auguſtinenſium, non autem eremitarum tenuerit. Sanè quotquot de Paulo Oroſio ſuorum temporum hiſtorico præclaro ſcripſerunt, paucis eremitis Auguſtinenſibus, & in propria cauſa minimè audiendis exceptis, omnes illum clericum faciunt, & Auguſtini alumnum, ac diſcipulum: nullus verò eremitam, ſed nec ipſe Marquez pro ſua opinione aliquid affert, niſi quod nullum in Beati Auguſtini amicitiam admittendum eſſe contendit, niſi cuculla eremitica cingulo coriaceo ſuccincta prius indutum, & qui Valerij hortum non prius aliquot diebus coluerit.

SExtò multò magis falſum eſt, nec omnino ferendum, quod de Leporio Vticenſi ſcribit, illum monachum de familia B. Auguſtini, illiuſq; diſcipulum prius extitiſſe. Nam Leporius Vticenſis Epiſcopus non ex Auguſtini, ſed ex Pelagij familia monachus extitit, erroris Pelagiani ſectator, & Neſtoriani autor, qui ex Britannia profectus, III.

prius

priùs in Gallijs Pelagianum dogma prædicauit. Deinde in Africam traijciens, ibi Viticenſis Eccleſiæ Epiſcopus ordinatus à presbyteris Eccleſiæ Gallicanæ, ac inter illos à Ioanne Caſſiano, nec non à D.Auguſtino per literas admonitus, vtrumq; errorem cum maxima omnium Catholicorum tum lætitia, tum admiratione, ac ædificatione retractauit, quæ omnia habes ex Ioan. Pitſio de Scriptoribus Anglicanis in Leporio, vbi ex antiquis hiſtoricis illius monaſterium indicat, & ex Gennadio de Viris illuſtribus in Leporio. Sed clariſsimè omnium ex Io. Caſſiano, qui illius conuerſioni præcipuam operam nauauit in libro 1. de Incarnatione Verbi, vbi hæc de ipſo Leporio ſcribit: *Leporius enim tunc monachus, modo presbyter, qui Pelagij, vt ſupra diximus ex inſtitutione, vel potius peruerſitate deſcendens, apud Gallias aſſertor prædictæ hæreſeos, aut inter primos, aut inter maximos fuit, à nobis admonitus, à Deo emendatus, ita malè conceptam perſuaſionem magnificè condemnauit, vt non minus penè admiranda ſit correctio illius, quàm illæſa multorum fides: quia primum eſt errorem penitus non incurrere, ſecundum bene repudiare. is ergo in ſe reuerſus non ſolùm in Africa, vbi tunc erat, & nunc eſt, tam errorem ſuum cum dolore, quàm ſine pudore confeſſus eſt, ſed etiam ad omnes Ciuitates Galliæ admodum flebiles confeſſionis, & planctus ſui literas dedit, ſcilicet vt vbi deuiatio eius prius cognita fuerat, illic etiam emendatio noſceretur, et qui teſtes erroris antea fuerant, ijdem poſtea conuerſionis eſſent.* Vide exemplum epiſtolarum ipſius Leporij apud eundem Caſſianum d. lib. 1. cap. 5. vide eundem Caſſ. lib. 7. vbi alterius illius erroris meminit, ac tandem Baronium tom. quinto ſub anno 420. numero duodecimo.

Septimò falſum eſt, quod ait, hunc Leporium, qui ſuam perditam ſententiam retractauit, Vticæ in Betica Epiſcopum fuiſſe, nam fuiſſe Epiſcopum Vticæ in Africa, oſtendunt verba eiuſdem Caſſiani cum inquit: *Is ergo in ſe reuerſus non ſolùm in Africa, vbi tunc erat, et nunc eſt, tam errorem ſuum cum dolore, quàm ſine pudore confeſſus eſt.* Hæc enim verba indicant, illum in Africa, non in Hiſpanijs degiſſe, tunc potiſſimùm, quando ſuum errorem retractauit. Idem omnino ſcribit Gennadius: *Leporius*, inquit, *adhuc monachus, poſtea presbyter præſumens de puritate vitæ, quam arbitrio tantùm, & conatu proprio, non Dei adiutorio obtinuiſſe credebat. Pelagianū dogma cœperat ſequi: ſed à Gallicanis Doctoribus admonitus, & in Africa per Auguſtinum à Deo emendatus, ſcripſit emendationis ſuæ libellum.* Et hinc habes, vnde impoſtorem euincas, qui ſub nomine Flauij Dextri ſcribit, Leporium Vticæ in Betica Epiſcopum ex familia Diui Auguſtini monachum, à Magiſtro admonitum, ſuam perditam priorem ſententiam emendaſſe. Sed puto deceptum fictorem imperitum, quia reperit alium Leporium inter Beati Auguſtini clericos, cuius ille meminit in ſecundo ſermone de Comm. vita Clericorum. Alium fortaſſe Leporium vidit Epiſcopum Concilio primo Toletano cum cæteris Epiſcopis ſubſcribentē, & ita ex tribus vnū Leporium effecit, nec loca, nec tempora diſtinguens, nam Leporius Pelagianus ex Britannia oriundus per Gallias ſuum dogma prædicauit, exinde in Africam traijciens, ibi manſit, Leporius verò ex familia Diui Auguſtini ciuis Hipponenſis prædiues, & nobiliſſimus erat. Leporius verò, qui Concilio Toletano ſubſcripſit, Hiſpanus putatur. Rurſus Leporius Hiſpanus anno 400. Concilio Toletano cum cæteris Epiſcopis ſubſcripſit. At Leporius ex Auguſtini familia adhuc erat in Monaſterio clericus, cum D. Auguſtinus ſermonem ſecundum de comm. vita clericorum ad populum Hipponenſem habuit, quo tempore iam canus, & ſenex erat, vt illa eius ſermonis verba indicant: *Non decet hac membra, hos canos.* Fictor verò ſub nomine Dextri hunc Leporiū ſub anno 406. inter Epiſcopos recenſet. Adde non conſtare, an Leporius Pelagianus Epiſcopus fuerit, nam & Caſsianus, & Gennadius ſolum presbyterum illum vocant, & etiam Pitſius.

Octauò, multò magis falſum eſt, quod idem Marquez de Sancto Paulino Epiſcopo Nolano ſcribit, illum eremitam Ordinis Diui Auguſt. fuiſſe. Nam ex epiſtola 31. inter epiſtolas Auguſtini, quæ eſt ipſius Paulini ad Auguſtinum habemus, illum antequam in B.Auguſtini amicitiam, ac etiam notitiam veniret, iam presbyterum ordinatum cum coniuge Teraſia, quæ ſimiliter cum marito continentiam vouerat, Monachi vitam agere cœpiſſe, & Diuo Auguſtino ætate maiorem fuiſſe, licèt meritis, & ingenio ſe longè iuniorem fateatur, vnde & ab illo inſtrui, & in via Domini ſanctis monitionibus inſtitui plurimum precatur. IV.

Nonò, multò adhuc magis falſum, & cōtra veritatē hiſtoriæ eſt, quod ex Vaſæo, & ex epiſtolis ipſius Paulini ſubdit, Paulinum poſtquam inter D. Auguſtini eremitas adſcriptus eſt, iubente Magiſtro in Hiſpanias profectum, plura ſui ordinis monaſteria extruxiſſe, & tandem à Lampio Barchinonenſi Epiſcopo presbyterum fuiſſe ordinatum: nam quod ad Vaſæum ſpectat, ille profectionem Paulini in Hiſpanias ſub anno 381. ſtatuit ex eodem Marquez cap. 10. §. 5. pag. mihi 114. & conſequenter ſeptem annis ante baptiſmum D. Aug. ſed quod omnem dubitationem amputat; Paulinus ipſe in epiſtola ad Alipium 35. inter epiſtolas Diui Auguſtini fatetur, quando Alipius Mediolani cum Auguſtino degebat, peragrata Hiſpania iam ordinatum presbyterum, ſe in Italia tediſſe, & inter B. Ambroſij Epiſcopi Mediolanenſis presbyteros ſcriptum alicuius famæ inter Dei ſeruos apud Mediolanenſes eſſe cœpiſſe: *Quod enim*, inquit, *indicaſti iam de humilitatis noſtræ nomine apud Mediolanum te didiciſſe, cum illic initiareris, fateor curioſiùs me velle condiſcere, vt ex omni parte te nouerim, quò magis gratuler, ſi a ſuſcipiendo mihi*

Patre

Patre noſtro Ambroſio, vel ad fidem inuitatus es, vel ad ſacerdotium conſecratus, vt eundem ambo habere videamur autorem, nam ego etſi à Delphino Burdigaliæ, à Lampio apud Barcilonam in Hiſpania per vim inflammatæ ſubito plebis ſacratus ſim: tamen Ambroſij ſemper & dilectione ad fidem nutritus ſum, & nunc in ſacerdotij ordine confoueor. Deniquè ſuo me clero vindicare voluit, vt etſi diuerſis locis degam ipſius presbyter cenſear.

V. DEcimò falſum eſt, quod ſubiungit, Paulinum deſiderio videndi D. Auguſtinum in Africam traieciſſe, contrarium enim habemus ex epiſt. D. Aug. 65. in qua fatetur ipſe Aug. deſiderio ſe Paulinum videndi, & alloquendi teneri, at è contra Paulinum è ſuo loco ſcilicet, ex Nola non diſcedere ſtatuiſſe, ait enim: *Colloqui autem vobiſcum talia cupio, ſi dignemini literis, qualia poſſemus, ſi coram veſtris ſenſibus adeſſemus. Ecce illam epiſtolam, quã nuper propoſueram, tanquã ſi præſens præſenti inter dulces loquelas obijcerem, planè Chriſtiano intellectu, & deuotione ſoluiſti. Sed nimis curſim & breuiter, poſſes quippe ibi aliquantò diutiùs, & vberiùs habitare gratia oris tui, ſi cum dixiſſes, ita te illo, quo fœliciter vteris loco perſeuerare decreuiſſe, vt ſi quid de te aliud Domino placuerit, eius voluntatem præferas tuæ, id ipſum aliquantò apertius explicares, quomodo voluntatem Dei, quæ noſtræ voluntati eſt præponenda, nouerimus.* Ecce tibi non ſolùm Paulinus in Africam ad Auguſtinum videndum non iuit, ſed ab Auguſtino forſan inuitatus, & ſine dubio deſideratus a ſuo loco, niſi Deo aliter diſponente, non diſcedere animo ſuo firmiter ſtatuerat: is autem locus apud Nolam erat in Campania, non in Africa.

VI. SEd audiamus quæſo rationes, quæ hunc virum ad Paulini profectionem in Africam ad Auguſtinum ſuadendam mouerũt. Prima illius ratio eſt, quia in ep. 249. ad Aug. fatetur Paulinus, ſe cum Aug. locutum: *vt tu*, inquit, *ad me aliquando locutus es.* Verùm frigida nimis eſt ratio, nã Aug. & Paulinus per literas tanquam ſenſibus præſentes ſeſe inuicem alloquebantur, vt ex verbis eiuſdem Aug. in cit. proximè epiſt. habemus. Secunda ratio, cum Paulinus ſeſe pro redimendo filio viduæ captiuum tradidiſſet in Africam ductus, & à Genero Regis interrogatus, quid artium nouiſſet, reſpondit ſe hortum rectè colere nouiſſe: ac in eo ſe exercitio occupauiſſe ad ſuum primæuum Monaſticũ inſtitutũ rememorandũ, quod in horto Valerij cũ D. Aug. prius tenuerat. Egregiũ ſanè commẽtum, Paulinus ſeſe in horto colendo occupauit, vt ad priſtinũ inſtitutũ reuerteretur, quod cum D. Aug. tenuerat in monaſterio in horto Valerij ædificato. Fateor ingenuè, me hactenus in errore maximo verſatum. putabam. n. Aug. in eo monaſterio viros religioſos inſtituiſſe, qui vtriuſque vitæ, contẽplatiuæ ſcilicet, ac etiam actiuæ officia in vnum iungentes, diuinarum ſcripturarum lectioni, & meditationi, verbi Dei prædicationi, Sacramentorum diſpenſationi, populorum ſaluti procurandæ, & alijs ſimilibus operibus pietatis operam nauarent, ſicut D. Tho. 2. 2. q. 189 art. 8. ad 2. & alij paſſim fatẽtur. Cęterũ quãdoquidẽ in eo monaſterio olitores, topiarij & viridarij ad terrã fodiendã, & olera plantanda inſtituti ſunt, fateor nullã amplius cauſam eſſe, vt pro illo cũ eremitis contendamus. At mea opinio eſt, Aug. de hortis colendis nõ adeo ſolicitũ fuiſſe, vt pro illorũ cultura monaſteriũ, ac etiã Ord. Erem. inſtituere voluerit.

Quibus omnibus illud etiam adijcio ex ſententia Baron. to. 5. ſub anno 412. Paulinum Nolanum illum non eſſe, cui Auſonius ſcribit epiſt. à Marquez cõmemoratas, ſed alium longè diuerſum, licèt nonnulli per errorem alterum cum altero confundant, & præter hos duos tertium fuiſſe B. Ambroſij Mediolanenſis Epiſcopi Diaconum, & Aug. familiariſſimum, qui ſcripſit vitã D. Ambroſij, & acerrimus Pelagianorum inſectator fuit, cuius meminit Aug. lib. 2. de Gratia Chriſti cõtra Pelagiũ c. 3. 4. & 7. & Iſidorus Hiſpalen. de Viris illuſt. ſed vide Bar. ibid. n. 38. & 39. & ſup. ſub ann. 394. n. 47. & duob. ſeqq.

Caput quinquageſimũſextum.

Quod Arthuagus Gothus, Erthinodus Ferrãdus, & alij ſupra c. 54 relati Eremitæ Auguſtinenſes non extiterint.

ETſi, quæ duobus præcedẽtibus capitibus diximus, ſufficere poſſint ad ea etiã refellenda, quæ de Arthuago, & alijs nonnullis idem Marquez locis ibidem allegatis ſcribit, ſine fundamento illos inter Eremitas ſui ordinis recenſens, ne tamen data opera quis me illos prætermiſiſſe exiſtimet, referam breuiter, ac reijciam, quæ de illis cap. 11. 12. & 15. ſcribit, ſit igitur: Nonus in Ordine S. Arthuagus natione Ghotus, & profeſſione monachus. De hoc Arthuago M. Maximus ſub era. 622. ideſt anno Chriſti 584. ita ſcribit: *Arthuagus Gothus ex Ordine S. Auguſtini monachus Siſlæ Toleti floret opinione ſanctitatis.* Adſtipulatur Eutrandus, ſiue Luitprandus in continuatione Chronici M. Maximi dicẽs: *Era 631. 1. die Maij moritur ſanctè, compoſitèq; Arthuagus monachus Siſlæ Toleti.* Iulianus quoque Achipresbyter Toletanus: *Era 698. primo Ianuarij Toleti Arthuagus monachus Auguſt. vir apprimè feruens zelo fidei &c.* Et licèt Ambroſ. Morales lib. 12. c. 18. & alij eius obitũ referant ad annum 630. omnes tamen Monachum Auguſtinenſem affirmant. I.

Reſpondeo, licet hæc omnia concedamus, non probari, quod arguens intendit. primò, quia nomen monachi etiam clericos, canonicos ab Auguſtino inſtitutos comprehendit. Secundò, quia eſto fuiſſet verè monachus, non tamen ſequeretur fuiſſe Ordinis Eremitarum, qui nunc eſt, vt ſæpe aliàs monitum, & ſanè totus hic labor Ioannis Marquez, quo nititur probare Arthuagum, & alios quoſdam Auguſtinianos monachos fuiſſe, ad an-

Digitized by Google

tiquitatem ſui ordinis deducendam, proiectus videtur, quod etiam D. Antoninus 3. par. rit. 24. cap. 14. in princip. & ex illo Azorius, & Nauarrus ſupra allegati contra fratrem Iordanum, & alios notauerunt. Verùm abſolutè nego hiſtorias ex M. Maximo,& Euttando allegatas,nam illud Chronicon Dextri per M. Maximum, & Eutrandum continuatum, vel illorum autorum non eſt, vel pluribus in locis, aut ab hæreticis Magdeburgenſibus, aut ab eremitis Auguſtinenſibus, aut Monachis apud quos multis annis latuiſſe perhibetur, augẽdo,minuendo, immutando pro illorum commodo multiplicitet fuit deprauatum, quod phraſes iſtæ loquendi,monachus Auguſtinianus, vel monachus Ordinis ſancti Auguſtini, & ſimiles apertè indicant, illæ enim runc temporis in vſu non erant. Sunt autem Magdeburgenſibus, Auentino, Bruſchio, Eraſmo hæreticis, immo & Carholicis Germanis familiatiſſimæ. De hiſtoria Iuliani Toletani idem dicendum videtur, maximè quòd ille nec cum M.Maximo,nec cum Euttãdo concordat.

II. DEcimus eſt S. Erthinodus martyr, de quo idẽ Eutrandus: *Era 855.Erthinodus Gothus Auguſtinianus in Siſla Toletana monaſterio ſui Ordinis, vt martyr in pretio habetur.*

Reſpondeo, cum quæ de s.Erthitnodi monachatu aſſeruntur, eodem teſtimonio Eutrandi nitunrur, eodem modo reſpondendum, hiſtoriam Eutrandi vel apochrypham eſſe, vel ab aliquo impoſtore deprauatam aut nomine monachotum Ordinis s. Auguſt. clericos canonicos intelligendos eſſe, quorum inſtitutum improbabile non eſt etiam viuente B.Aug.per Regiones Hiſpaniarum dilatatum,per ea,quę Poſſidius de Monaſterio Auguſtini cap. 11. ſcribit.

III. VNdecimus eſt S. Ferrandus primùm Epiſcopus Carthaginis Spartariæ, deinde Archiepiſcopus Toletanus, hunc inter Fulgentij diſcipulos recenſet M. Maximus ſub era 533. ideſt anno 495. ſic enim ait: *Petro Epiſcopo Toletano ſuccedit Hector in Africa Diaconus,dictus Ferrandus, familiaris S. Fulgentij Ruſpenſis, Epiſcopus Carthaginis Spartariæ.* & era 534. ſcilicet anno Chriſti 496. *Hector Ferrandus Epiſcopus Toletanus mirum in modum emicat.* & Iulianus Toletanus: *Palmato Epiſcopo Toletano ſuccedit in eadem ſede Hector cognomento Ferrandus Afer.* Plura de hoc Ferrando ſcribit Marquez cap. 11. §. 4. ad probandum, illum Diui Fulgentij diſcipulum fuiſſe, & conſequenter eremitam Auguſtinenſem, quia in quadam epiſtola Diuo Fulgentio ſcripta, ſe illius diſcipulum fatetur, & ipſe Beati Fulgentij opera, quæ morte præuentus non abſoluerat, ad vmbilicum perduxit, vt Iulianus Toletanus ſcribit.

Reſpondeo, hunc autorem multa de ſuo dicere, quædam voluntariè, & ſine fundamento, quædam apertè falſa, & ex omnibus nihil concludere. primò namque voluntariè dicit, in Eccleſia Africana conſuetudinem fuiſſe Diaconos, & ſubdiaconos Eccleſiarum ex monachis aſſumere, id enim nunquam permiſſum eſt, niſi in defectum clericorum,non autem ex conſuetudine. Secundò, falſum eſt, M.Maximum dicere, ſub era 533. Petro Toletano ſucceſſiſſe in ſede Epiſcopali Hectorem dictum Ferrandum, nam in libro per Ioanem Calderonem edito ſub era 533. nihil omnino habetur ex his, quæ Marquez ex M.Maximo refert. era verò præcedenti ait: *Palmatio Epiſcopo Toletano ſuccedit Petrus presbyter Edeſſenus natione Græcus vir doctiſſimus &c.* ſimiliter era ſequenti ſcilicet 534. ſolùm inquit: *Hector, qui & Ferrandus Carthaginenſis Diaconus floret.* quare illa verba: *Epiſcopus Toletanus mirum in modum emicat.* voluntariè addita videntur. Iulianus verò ipſi M.Mximo apertè contradicit, nam M. Maximus dicit, Palmatio Petrum ſucceſſiſſe, & iuxta lectionem, qua vritur Marquez Petro ſucceſſit Hector, qui & Ferrandus. At Iulianus, inquit, Palmato Epiſcopo Toletano ſucceſſiſſe in eadem ſede Hectorem cognomento Ferrandum Afrum, quæ tanta confuſio ſatis indicat, quam fidem iſtis fragmentis adhibere poſſimus. Sed etſi hæc omnia gratis concedamus, quid inde? an ob hoc, quod Ferrandus B. Fulgentij diſcipulus, & alumnus extitit, neceſſariò monachus fuit? an B. Fulgentius præſertim factus Epiſcopus præter monachos, etiam clericos, & laicos alumnos, & diſcipulos non habuit? & demum eſto ex ſupra deductis concluderet, hunc Ferrandum monachum ex inſtituto D.Fulg. fuiſſe, quod tamen nullatenus in ſpecie quidem probatur, nego illum eremitam Auguſtinenſem fuiſſe, quemadmodum ſupra negauimus, ipſum Fulgentium B. Auguſtini inſtitutum tenuiſſe.

DVodecimus eſt s.Donatus fundator monaſterij Seruitani, de hoc multa inculcat idem Marquez cap. 16. in princ.& §. 1. 2. & 3. quæ omnia vni M.Maximi teſtimonio nituntur, is enim de Donato monaſterij Seruitani fundatore ſub era 612. ita ſcriptum reliquit: *Sanctus Donatus Regulam Eremitarum ſancti Auguſtini locupletiorem, mitioremq; in Hiſpaniam inuexit, & in agro Securitano aliter Setabitano monaſteriũ Seruitanorum conſtruxit, vi verborum, meritis, & miraculis abundè nobilitatus,glorioſus migrat ad Dominum. Coliturq;* Calend. *Nouemb.* & cum ex monaſterio Seruitano fuerint etiam ſanctus Eutropius, & Nuntus Abbas, & ſanctus Licinianus martyr, hinc conſequenter probatum relinquitur, illos etiam Ordinis Auguſtiniani eremitas extitiſſe. IV.

Reſpondeo, quod s.Donatus ex Africa in Hiſpaniam vitam monaſticam, ſicut etiam eremiticam inuexerit, hoc non ſolùm aſſertus autor hiſtoriæ M.Maximi, ſed etiam alij autores graues, & probari affirmant. At quod inuexerit in Hiſpaniam regulam eremiticam D.Aug. illamq; mitiorem, & locupletiorem reddiderit, hoc falſum eſt, & ab aliquo partibus addicto intruſũ, vt & alia multa, quæ in ead. hiſt. legũtur, quod probatur primò ex ipſamet regula Aug. quæ eſt omniũ lariſſima, quod etiam S. Canones aduertunt, & vt vitæ eremiticæ aptetur,

reſtri-

Digitized by Google

reſtrictione, non mitigatione opus habet. Secundò, quia neque D. Ildephonſus in lib. de Viris illuſtribus, vbi aduentum S. Donati in Hiſpaniã narrat, neque Mariana, qui lib. 5. de Rebus Hiſpaniæ cap. 11. idem factum refert, nec alij probati autores, qui de D. Donato loquuntur de regula eremitica D. Auguſt. vllum verbum habent. At dicũt illum cuiuſdam eremitæ in Africa monachum fuiſſe? Quid tum? Ergo eremita Auguſtinenſis? Nego. verum arguens ſẽper in eadẽ ſalebra hæret, quod nullus in Africa fuerit monachus, præter ſuos Auguſtinenſes, quod quoties inculcatur, toties nego, prout negari debet. Tertiò, quia idem M. Maximus inferius ſub era 628. ſcilicet, anno Chriſti quingenteſimo nonageſimo. Abbates, qui interfuerunt Concilio Toletano ſecundum illum celebrato eodem anno, referens, primo loco numerat Eutropium Seruitanum, ſecũdo, Exuperium Agalienſem, tertio, Auraſium Sanctorum Coſmæ, & Damiani, quarto, Marcum Maximum prius Abbatem Sanctatum Maſſarum Cæſarauguſtæ, tunc Archidiaconum Cæſarauguſtanum. quinto, Emilam Sanctæ Eulaliæ Barchinonenſis, qui poſtea fuit eiuſdem Ciuitatis Epiſcopus, & ſtatim ſubdit: *Omnes iſti ex Ordine Sancti Benedicti*. Si ex Ordine Sancti Benedicti, quomodo ex Ordine Eremirarum Sancti Patris Auguſtini. Addo Trithemium in libro de Scriptoribus Eccleſiaſticis in Eutropio monaſterium Seruitanum in Ordine Diui Benedicti reponere. Addo, apud Sanctum Ildephonſum non pro certo haberi, quod ſanctus Donatus monaſterium Seruitanum fundauerit, eum ſcribat hæc formalia verba: *Seruitanum monaſterium viſus eſt conſtruxiſſe*. Et hæc ſufficiunt ad omnia alia reijcienda, que de ſanctis Eutropio, Liciniano, & alijs ex dicto monaſterio profectis, & de Auguſtinenſi illorum inſtituto Eremitico idem autor dicto capite duodecimo, §. quarto, & ſequentibus vſque ad finem capitis proſequitur, in quibus cum multa dicat, nihil omnino probat, & extra chorum canit.

Vnus tandem ſupereſt Patritius Hybernenſium Epiſcopus, & Apoſtolus B. Germani, ac etiam B. Martini diſcipulus, ex quo inſtitutum ſanctorum Columbani, & Columbæ illius Magiſtri nonnulli profectum putant. Verùm quia, quæ ad s. Patricium, eiuſq; inſtitutum ſpectant, longiorem ſermonem requirunt, in ſequentem librum reijcimus, vbi de Ordine Canonico per Hyberniam primitus propagato verba faciemus.

Caput quinquageſimũſeptimũ.

Argumenta tertij generis ex vetuſtate quorundam aſſertorum Eremitici Ordinis Cœnobiorum afferuntur, & diſſoluuntur,

Poſtremum fundamentum antiquitatis prędicti Ordinis Eremitarum Auguſtinenſium conſtituitur in vetuſtate quorundam monaſteriorum, quæ illum aliquot etiam ſeculis ante Concilium Lateran. habuiſſe, tum Io. Marquez, tum alij nonnulli eiuſdem Ordinis profeſſores affirmant, quæ cum certo aliquo ordine referre minimè poſſim, quandoquidem nec illi ordinatè referunt, eodem ordine, quo Ioann. Marquez, eadem recenſebo. Ex his itaque primum illud recenſetur, cuius meminit Innocentius Tertius in cap. Inſinuante. Qui clerici, vel vouentes. Nam cum textus de fratribus Eremitis Ordinis ſancti Auguſtini expreſsè loquatur, vt Gloſſa, Azorius, & Benedictus Capra inſignis legum Doctor, aiunt, conſequens eſt, vt fratres dicti Ordinis ante Concil. Lateran. in Regno Portugaliæ monaſteria habuerint. I.

Reſpondeo, rationem nihil concludere, primò quia non conſtat, textum de Fratribus Eremitis Auguſtinenſibus intelligi oportere. Secundò, quia neque Gloſſa, neque Azorius hoc dicunt, & ſi Benedictus Capra id ſenſit, ſalua illius in reliquis æſtimatione, in hoc deceptus fuit, quin Azorius tom. 1. lib. 12. cap. 23. quæſt. 4. expreſsè fatetur, nullum in Decretali Gregoriano iſtius Ordinis mentionem haberi. Dices cuius ergo inſtituti profeſſores erant illi fratres ſancti Auguſtini, de quibus Innocentius in textu loquitur? Reſpondeo probabiliter exponi poſſe de Canonicis Regularibus; quorum inſtitutum tunc temporis per totam Luſitaniam ſummoperè florebat, vt lib. ſequenti oſtendemus. Secundò dico, veriſimilius videri illos fuiſſe Fratres, ſeu Canonicos Ordinis Præmôſtratenſis, qui Ordo tunc temporis in Regno Portugalliæ valde erat dilatatus, quod etiam Ioan. Marquez cap. 18. §. 3. fatetur, immo vocabantur tunc temporis Præmonſtratenſes Fratres Ordinis ſancti Auguſtini, vt colligitur ex hiſtoria fundationis monaſterij ſancti Vincẽtij Vlyſſiponenſis, quam ille ibi refert, de qua libro ſecundo dicemus. Aut tertiò dici poteſt illos fuiſſe Fratres Gulielmitas: nam ſi Theobaldo fides adhibenda eſt, qui ſancti Gulielmi vitam deſcribit, ille ſanctum Gulielmum Portugalliæ partes penetraſſe, ibiq; ſui Ordinis monaſteria extruxiſſe refert, idq; etiam Ioann. Marquez capite decimo ſeptimo §. 2. fatetur, in eodem Regno ex

Digitized by Google

antiquiſſima traditione teneri. Quomodo verò Gulielmitæ ante Concilium Lateranenſe fratres ſancti Auguſtini dicti fuerint, explicauimus ſupra.

II. SEcundo loco profertur text. in cap. Religioſorū de religioſis domibus in ſexto, ex quo habetur Ordinem Eremitarum ante Conc. Lateran. inſtitutum, & conſequenter habuiſſe monaſteria. Sed hic textus nullam difficultatem ingerit: fuerunt enim ante Concilium Lateran. multæ domus Eremitarum, ac etiam nonnullæ Congregationes, ex quibus ordo, qui nunc eſt, poſtea fuit conflatus: at non erat idem ordo ſub certo titulo, regula, & habitu, qualis nunc cernitur, conſtitutus.

Tertiò, profertur monaſterium ſancti Antonij de Ardigneta, nunc Vallis aſperæ in Maritima Senarum, quod Innocentium Tertium Ordini Eremitarum D. Auguſtini confirmaſſe affirmant Frater Iordanus libro primo, capite decimoquarto, & ex illo D. Antoninus tertia parte, titulo vigeſimo quarto, capite decimo quarto, §. 3. ſed quod ad D. Antoninum ſpectat, ſæpe dictum eſt illum fratris Iordanis ſolùm verba referre. Quod verò ad monaſterium attinet, cum ſupra ex literis Innocentij Quarti oſtēſum ſit nullos Eremitas exceptis Gulielmitis, de quibus tamen res eſt valde dubia, ante ipſum Innocentium Quartum in Tuſcia, ſub Beati Auguſtini regula degiſſe, vnum è duobus neceſſariò dicendum eſt, aut illud monaſterium tunc temporis non fuiſſe Ordinis Eremitarum, ſed poſtea à Sede Apoſtolica illi donatum, & fortè Fr. Iordanus pro Innocentio Quarto poſuit Innocentium Tertium, ſicut pro Gregorio Nono, poſuit Gregorium primum: aut ſecundò dicendum, illud monaſterium tempore Innocentij Tertij Eremitarum Ordinis ſancti Gulielmi fuiſſe, cuius Ordinis erant potiſſima, & præcipua monaſteria, quæ nunc obtinet idem Ordo Eremitarum, vt ipſe Marquez cap. 13. §. 14. fatetur.

III. QVartum eſt monaſterium ſancti Augu. Cantuarienſis, cuius meminit Innoc. Tertius in cap. Dilecti, de Appellationibus, quod ſūptum eſt ex quadam epiſt. Innocentij Tertij ſcripta Priori ſancti Auguſt., in qua illi mandat, vt Archiepiſc. Cantuariæ excommunicatum denuntiet, ex eo, quia alium Priorem eiuſdem Ordinis Erem. poſt legitimam appellationem ad Sedem Apoſtolicam excommunicationi ſubiecerat. præter hanc epiſtolam, aliam eiuſdem Innocentij tertij refert Marquez cap. 7. §. 3. quæ ſimilem prorſus materiam, & caſum cōtinet, excepto quod pro Archiep. Cantuariæ, ponit Archiepiſc. Conturbiæ. Addens Innocentium tertium ex ſententia Azorij de quodam Priori Ordinis Eremitarum ſancti Auguſtini loqui. huius Prioris, & monaſterij ſancti Auguſtini meminerunt etiam Cornelius Lancillottus lib. 2. de Vita Auguſtini cap. 16. Ludouicus de Angelis, & alij.

Reſpondeo, multis modis grauiter errare Marquez, & eos qui putāt Innoc. Tertiū in dictis epiſt. de Priori s. Aug. Ordinis Erem. loqui: primus error eſt, dum aiunt Azorium de Priori Ordinis Eremitarum verba Innocentij intelligere: Azorius enim ſolùm refert, quæ Eremitæ dicunt, quorum ſententiam implicitè reijcit, cum inquit, in toto Decretali Gregoriano huius Ordinis Eremitici nullam prorſus mentionem fieri. Secundùs error eſt, dum vnum caſum in duos diuidunt, nam Innocentius de eodem Epiſcopo Cantuariæ tam in prioribus, quàm poſterioribus literis verba facit, vt ſtatim dicemus. Tertius error eſt, dum pro Archiepiſcopo Cantuarienſi, Archiepiſcopum Conturbienſem ponunt, Archiepiſcopatus enim Conturbienſis quantùm elicitur ex Prouinciali Romano, quod duplex apud me habeo, alterum manuſcriptum vetuſtiſſimum, alterum typis editum ante centum annos, nullibi reperitur. Conturbia etiam Ciuitas quantum ex Ptolemæo, & alijs omnibus Geographis, & Coſmographis videre potui, nuſquam eſt, aut fuit, ſolùm reperi apud Inſubres in agro noſtro Nouarienſi Pagum, Conturbiam nuncupatum, cuius nomine forſan apprehenſo à Fratre Innocentio Rampino Terdonenſi ob locorum vicinitatem, quod nomen Cantuariæ obliteratum foret, nec commodè intelligeretur, pro Cantuaria poſuit Conturbiam. Fortaſſis etiam offendit aliquem autorem ignarum, qui Platinæ, vel aliorum hiſtorias transferēdo ex latino idiomate in italicum, pro Cantuaria Conturbiam reddiderit, & dato, quod pro Conturbia intelligere voluerit Cantuariam. Quartus error præcipuus eſt, quia dicunt, Priorem illum Eremitarum Ordinis ſancti Auguſtini fuiſſe. in quem mea ſententia non incidiſſent, ſi Innocentij literas in fonte, vt aiunt, legiſſent. Nam ſi Prior ſancti Auguſtini, de quo Innocentius loquitur, eiuſdem Ordinis erat cum illo, cuius cauſa Pontifex Archiepiſcopum excommunicatum declarari præcipit, ille ſine dubio erat Prior Eccleſiæ Cantuarienſis monaſterij Ordinis ſancti Benedicti, vt patet ex literis, & de cauſa ab ipſo Innocentio ſcriptis Archiepiſcopo Cantuarienſi, & illius ſuffraganeis, quæ habentur libro primo Epiſtolarum pagina ducenteſima decima quarta, & ducenteſima decima ſeptima, necnon Prioribus ſancti Auguſtini, & ſancti Gregorij Cantuarien. quæ habentur ex eodem libro pagina centeſima ſeptuageſima, & centeſima ſeptuageſima prima, & ſunt illæ, quæ alleganttur à Ioanne Marquez, & Cornelio Lancillotto. Et ſane ſi licet arguere, quod ille Prior erat Ordinis ſancti Auguſtini, quia intitulatur Prior ſancti Auguſtini, liceret etiam dicere, alterum eius Collegam, cui ſimiliter Innocentius literas dirigit, fuiſſe Ordinis ſancti Gregorij, quia intitulatur Prior ſancti Gregorij: Ordo autem ſancti Gregorij nullus eſt. Addo monaſterium illud ſancti Gregorij Canonicorum Regularium fuiſſe à Lamphranco Archiepiſcopo Cantuarienſe fundatum, vt autor eſt Gulielmus Malbesbarienſis libro 1. de Epiſcopis Anglicanis in cap. de

de Epiſcopis Cantuarienſibus. ergo titulus S. Auguſtini non ordinis, ſed loci erat. Et vt omnes ambages amputemus, monaſterium S. Auguſtini Cantuariæ, cuius Priori Innocentius dictas literas dirigit, ordinis D. Benedicti erat, illudq; cum primis nobile, vt colligitur ex libro taxarum Apoſtolicarũ, & expreſsè aduertit Ioan. Pitſius in lib. de Scriptoribus Anglicanis ſub anno 960. in vita Serlonis monachi eiuſdem monaſterij, & ſub anno 1217. in vita Alexandri dicti monaſterij Abbatis. Et aduerte, quòd illa Eccleſia erat dicata D. Auguſtino Archiepiſcopo Cantuariæ, non autem Auguſtino Epiſcopo Hipponenſi.

IV. QVintum eſt monaſterium Neridanum prope Parthenopem à S. Gaudioſo ædificatum, vbi Catholicos ex Africa profugos collegit, quod Cornelius Lancillottus, Marquez, ac alij, eremitarum Auguſtinenſium fuiſſe ex eo affirmant, quia Gaudioſus, & alij omnes, qui ſeſe in illud monaſterium receperunt, Africani erant: vnde conſentaneum eſt, eos monaſterium illius inſtituti erexiſſe, quod maximè tunc temporis in Africa florebat: illud autem erat inſtitutum eremitarum Auguſtinenſium.

Reſpondeo, Gaudioſus, & cæteri Africani, pro quibus monaſterium Neridanum exſtructum fuit, omnes vel Epiſcopi, vel Sacerdotes, & Clerici erant, vt apertè indicat Victor Vticenſis lib. 1. perſecutionis Vuandalicæ, vbi inter alia hæc ad literam ſcribit, ſeriem profectionis eorundem Epiſcoporum, & Clericorum narrans: *Tunc verò memoratæ Vrbis Epiſcopum, id eſt Carthaginis, Deo, & hominibus manifeſtum Quoduultdeum, & maximam turbam clericorum nauibus fractis impoſitam, nudos, atque exſpoliatos expello præcepit, quos Dominus miſeratione pietatis ſuæ proſpera nauigatione Neapolim Campaniæ perducere dignatus eſt Ciuitatem.* & ita etiam dicunt Baronius in notis ad Martyrologium ſub die 28. Octobris, & tom. 5. Annalium ſub anno 439. num. 30. & 31. & autor hiſtoriæ S. Quoduultdei, ac etiam tabularia Eccleſiæ Neapolitanæ. Quare decipiuntur manifeſtè Marquez, & qui tam liberè, quàm ſine vlla probabilitate iactant, monaſterium Neridanum eremitarum fuiſſe: cum conſtet, illos omnes, pro quibus exſtructum eſt, & qui ſe in illud collegerunt, non eremitas, ſed ſacerdotes, & clericos extitiſſe. Quod autem ait, eo tempore ordinem eremitarum præcipuũ, & ſolum in Africa floruiſſe, voluntariè dicitur, vt ex ſupra deductis conſtare poteſt.

V. SExtum eſt monaſterium Inſulæ Lerinenſis in Gallijs, quod Marquez cap. 10. §. 1. & cap. 15. §. 4. & 5. à B. Honorato, & Hilario ſub D. Auguſtini Regula inſtitutum fuiſſe affirmat, falſo fundamento nixus, quod B. Hilarius eremiticum Auguſtinenſium inſtitutum profiteretur, antequam cum Honorato ad Lerinenſem Inſulam proficiſceretur. Multa etiam alia falſa de hoc monaſterio comminiſcitur, quale inter cætera eſt illud de commoratione D. Patritij in eadem Inſula cum monachis, de quo libro ſequenti dicemus. Nunc quod ad præſens negotium attinet, reſpondeo, decipi apertiſſimè hunc autorem in eo, quod ait, D. Hilarium eremitam Auguſtinenſem fuiſſe, priuſquam ad Lerinenſem Inſulam ab Honorato duceretur. de qua re ſupra cap. 55. ac etiam in eo, quod ait, monaſterium Lerinenſe ſub B. Auguſtini Regula inſtitutum, quod abſque fundamento aſſerit: nam monaſterium Lerinenſe monachorum magni nominis, tum ſanctitate, tum literatura domicilium, non eremitarum Auguſtinenſium fuit, de quo vide Syluestrum Maurolicum lib. 1.

VI. SEptimum eſt monaſterium Siſlæ apud Toletum vetuſtiſſimum. Nam Flauius Dexter ſub anno Chriſti 424. de hoc monaſterio ita ſcribit: *Anno ab Vrbe condita 1176. id eſt Chriſti 424. Sigibultus ad Africam contra Bonifacium ſe præparat: in Gallijs Exuperantius Præfectus à militibus occiditur, Muro Carthago circundatur, quæ ex tempore Romanorum, ne rebellioni eſſet, munimento murorum non eſt permiſſa vallari. Aetius Gaudentij Comitis à militibus in Gallia occiſi filius cum Hunnis Ioanni opem laturus Italiam ingreditur. Toleti fit monaſterium monachorum S. Auguſtini: hoc eſt monaſterium Siſlæ ex Chronico S. Auguſtini.*

Reſpondeo, præter quod hiſtoria ſub nomine Flauij Dextri fidem facere non poteſt, cum de illius autore nondum conſtet, & è contrario conſtans ſit, illam multis modis eſſe vitiatam, quod ad rem attinet, hæc omnia, quæ Marquez cap. 11. in principio ex Dextro refert, ab aliquo impoſtore fuiſſe addita: nam in exemplo typis edito Cæſarauguſtæ nihil horum habetur: & præter hoc Marcus Maximus fundationem monaſterij Siſletani ſub Era 600. hoc eſt anno Chriſti 562. conſtituit. Subiungit etiam Marquez ex eodem libro Dextri: *hoc eſt monaſterium Siſlæ ex Chronico S. Auguſtini.* Ecce tibi vnde additiones iſtæ, *monachus ordinis S. Auguſtini, monaſterium monachorum S. Auguſtini*, & aliæ ſimiles, in hiſtoriam Dextri inuectæ fuerint, ex Chronico ſcilicet S. Auguſtini: cuius Chronici cum nullus antiquorum Hiſtoricorum, Chroniſtarum, aut aliorum autorum meminerit, illius autorem diuinare difficile non erit. Sed etiam ſi demus, hanc Dextri hiſtoriam veram eſſe, neque quoad hoc, quod de monaſterio Siſletano ſcribit, aliquo pacto vitiatam. Reſpondeo ſecundò, hunc autorem nihil omnino ad ſui ordinis antiquitatem probandam ex hoc teſtimonio poſſe haurire, primò quia eremitæ Auguſtinenſes non ſunt monachi propriè loquendo, neque inter monachos reputari legitimè poſſunt: cum ipſi proferant pro authenticis ſermones ad eremitas, & epiſtolam ſub nomine Valerij ad Auguſtinum, & teſtimonium D. Antonini 3. par. tit. 24. cap. 14. ex quorum omnium ſententia Auguſtinus conſultò cinxit ſe zona pellicea, vt ſic illius habitus diſtinctus eſſet ab habitu monachorum. Hæc namque ſunt Auguſtini verba referente eodem Antonino ibi loci §. 2. *Duodecim fuimus fratres, qui induimus cucullam*

nigram, calceamenta, & zonam nigram, ad differentiam monachorum. Quæ verba ſi Marquez, ac cæteri Venerandi Patres Ordinis Eremitarum verè ipſius D. Auguſtini verba eſſe putant, ſicut etiam illa epiſtolæ Valerij, vnum è duobus neceſſariò fateri coguntur, aut ſe non eſſe de numero Eremitarum, quos Auguſtinus inſtituit: aut ſe non eſſe de numero monachorum, cum Auguſtinus ſuos data opera à monachis diſtinguere voluerit; Quare fruſtra deſudanr in probando, quòd Auguſtinus monachos inſtiruerit, vel quòd olim fuerint monachi Ordinis D. Auguſtini nuncupati, ad probandam ſui ordinis antiquitatem. Velle autem modò eſſe Eremitas, modò Monachos, & cum illuſtr. teſtimonijs ſermonum ad Eremitas vti, & cum iuuat, illos reſpuere, non videtur bona fide rem agere. Præter quod, vt aliàs dictum eſt, cum Ordo, qui nunc eſt Eremitarum, ex quinque ſolis Congregationibus ſupra numeratis conſtet, ſiue olim fuerint in Hiſpanijs, ſiue in Gallijs monaſteria monachorum Ordinis S. Auguſtini nuncupatorum, illa ad hunc Ordinem nihil attinebant; vnde perperam deſudant Eremitæ in antiquis monaſterijs monachorum conquirendis, & fingendis.

Tertiò reſpondeo, ſi demus, vera eſſe, quæ autores hiſtoriæ Flauij Dextri, & Marci Maximi ſcribunt, pro conſtanti aſſerendum, illud monaſterium Siſlæ apud Toletum Ordinis clericorum canonicorum extitiſſe. Conſtat enim, eiuſmodi Auguſtinianum inſtitutum ipſo Auguſtino viuente, non ſolùm in Africa, ſed etiam in partibus tranſmarinis mirabiliter propagatum, vt ex Poſſidio cap. 11. colligitur, & ita notum eſt, vt non poſſit, niſi ab homine, vel prorſus ignaro, vel propria voluntate ad contradicendum obfirmato, negari: Neque difficultatem facit nomen monachi; tum quòd probabile admodum videatur, hoc nomen Eremitarum induſtria in hiſtoriam Dextri, & Maximi irrepſiſſe: tum quòd, vt ſuperiùs monitum, mos eſſet per illa tempora omnes, qui à ſeculo ſegregati in monaſterijs degebant, monachos vocare, ſiue monachi illi eſſent, ſiue etiam clerici. Et quòd illud monaſterium non eremitarum, ſed clericorum fuerit, ſuadet teſtimonium Iuliani Toletani ab ipſo Marquez cap. 11. §. 3. relatum in hunc modum ſcribentis: *Item monaſterium S. Mariæ Siſlæ tempore Gothorum ab Auguſtinianis monachis poſſeſſum, nunc Eremitorium.* hæc enim verba apertè indicant, illos monachos eremitas non fuiſſe: nam aliàs verè dicere non potuiſſet, illud monaſterium prius monachorum fuiſſe, & poſtea eremitarum.

VII. OCtauum eſt monaſterium quoddam ordinis Gulielmitarum, pro quo Marquez c. 13. §. 16. cum Sampſone Hayo non parum digladiatur. Quia Sampſon illud ſub D. Benedicti, è contra Marquez ſub D. Auguſtini Regula inſtitutum affirmat: quod ex forma cuiuſdam Priuilegij Pontificij oſtendit, quod ab Hayo corruptum fuiſſe contendit: nam legitima ipſius Priuilegij verba hæc ſunt: *In primis ſiquidem ſtatuentes, vt ordo canonicus, qui ſecundum Deum, & B. Auguſtini Regulam in domibus veſtris conſtitutus eſſe dignoſcitur.*

Reſpondeo, ſi ex forma Priuilegij conſtat, quòd in illis domibus (ſiue vnum, ſiue plura monaſteria eſſent, non curo) ordo canonicus ſecundum Deum, & B. Auguſtini Regulam erat inſtitutus, nulla cauſa erat, propter quā Marquez tantopere cū Sampſone Hayo pro illis domibus digladiaretur: niſi etiā vellet monaſteria canonicorum Ordini eremit. vendicare; quod an legitimè fecerit, non erit meum iudicare.

Nonum eſt quoddam monaſteriū in ciuitate, aut diœceſi Beneuentana poſitum, cuius Gregorius IX. in quodam priuilegio meminit, cuiusq; fragmentū Marquez c. 14. §. 8. refert, illud autē huiuſmodi eſt; *Cum in Eccleſia veſtra ſit ordo canonicus ſecundum Deum, & B. Auguſt. regulam nouiter inſtitutus, ad exemplar fel. rec. Alex. Papæ prædeceſſoris noſtri vobis concedimus, vt qui de ciuitate Beneuento, ſiue ſint indigenæ, ſiue aduenæ, ſe & ſua in vita, vel in morte Eccleſiæ veſtræ duxerint conferenda, autoritate noſtra recipiendi, & retinendi habeatis liberam facultatem. Dat. Laterani 13. Kal. Decemb. Pontif. noſtri an. 6.* Dicit autem Marquez ibidem, iſtud Priuilegiū ſuæ Religioni conceſſum fuiſſe, ad exemplar alterius, quod eidem ab Alexan. III. conceſſum priùs fuerat.

Reſpondeo, pace tanti viri, mirum eſſe, quòd cum intelligat, an Priuilegium ordini canonico, & illius monaſterio conceſſum, dici poſſit conceſſum ordini eremitarum, non vereatur monaſteria, quæ Pontifices canonici ordinis eſſe dicunt, ad ordinem eremitarum velle traducere. Sanè illa Eccleſia tempore Gregorij IX. & Alexandri III. erat Ord. canonic. regularium, ſicut aliæ innumeræ in Regnis vtriuſque Siciliæ, quæ ad aliorum manus deuenerunt. An verò illa ſit, quam Eremitæ Auguſtinenſes in Beneuentana ciuitate nunc obtinent, ignoro: quandoquidem nec Marquez illius Eccleſiæ nomen prodit.

DEcimum eſt monaſterium Seruitanum in Regno Valentiæ à s. Donato ædificatum, quod Marcus Maximus, Stephanus Garibay, Ambroſius Morales, Licentiatus Eſculanus, Frāciſcus Didacus, Hieron. Rom. Anton. Hyepes, & alij à Marq. relati c. 12. per tot. Ordinis eremit. fuiſſe teſtantur. VIII.

Reſpōdeo, nullum ex antiquis autoribus probatis, qui monaſterij Seruitani meminerunt, affirmare, illud ab eremitis Auguſtinenſibus, vel ſub D. Auguſtini Regula fundatū. Hiſtoria Marci Max. in ea potiſſimum parte, in qua de Regula Auguſtini eremitica à s. Donato ex Africa in Hiſpaniā inuecta agit, ab aliquo impoſtore deprauata, manifeſtè cōuincitur ex his, quæ idem Maxim. infra de Eutropio Abbate monaſterij Seruitani ſcribit, illum inter monachos D. Benedicti referens: quanquam probabile fuerit, hoc etiā additum ab aliquo monacho D. Benedicti. Alij Autores recentes ſunt; & turbidam aquā ex turbidis, & vitiatis fontibus hauſerūt, ſicut alij multi fecerunt, Autores ſermonū ad Eremitas, & epiſtolæ Sigiberti, & alias hiſtorias apocryphas minus cautè ſecuti. Verum autem ſucceſſu tēporis

aliqui

Digitized by Google

aliqui religioſi ſub B. Auguſtini regula in eodem monaſterio militauerint,neſcio,nec magnopere ſcire cupio. hoc mihi certũ,illos ante annos quadringentos,eius, qui nunc eſt,Eremitarum Ordinis eſſe minimè potuiſſe,tum propter ſupradicta: tũ etiam quia illi monachi ſub Abbatibus viuebãt, quos Auguſtinenſes non habent,nec vnquã habuerunt.Nec probabile videtur, quod nonnulli aiunt, ipſos Eremitas Abbatũ titulis renuntiaſſe, ſolis titulis Priorum contentos; quod & B. Dominicum, ac ſuos feciſſe narrat Antonin. 3.par.tit.23.c.4.§.3. Nam D. Dominicus, & ſocij,qui illud ſtatutũ fecerunt, omnes ferè canonici regulares erant,& Ordo D.Dominici, in monaſterio S. Romani ciuitatis Toloſanæ, quod canonicorum regularium erat, ſuum initium accepit; vt patet ex priuilegio Honorij III. quod habetur in Bullario nuper edito inter Conſtitutiones illius Pontificis conſtitutione ſecunda: & ideò ex humilitate potuit ſtatuere, ne ſui deinceps Abbatiales titulos tenerent: quia canonici regulares Abbates habebant, ſicut etiam nunc habent. Cæterùm Eremitæ nunquam Abbates habuerunt, immò ſi illos antea habuiſſent, multò magis nunc haberent: & mihi perſuadeo, quòd ſi poſſent, omnes Prioratus in Abbatias libentiſſimè commutarent. Præter quod æquè humiles fuerunt monachi D.Benedicti, & Ciſtercienſes, & alij, qui nihilominus virtute humilitatis illæſa manente Abbates habuerunt, ſicut etiam nunc habent.

IX. VNdecimum eſt antiquiſſimũ,& celeberrimum monaſteriũ Benchorięſe in Irlandia, ſiue Hybernia, quod Marquez c. 15. §. 4. inter monaſteria Erem.Ord.D.Auguſt. numerat. Verũ ſi quis Iocelinum in vita S. Patritij, Bedã in libris Hiſtoriæ gẽtis Anglorum,Stanhiurtũ, & alios de Hyberniæ monachis ſcribentes legerit, videbit,hoc, quod Marquez de monaſterio Bẽchorienſi cõmentatur, magis falſũ eſſe,quã vt confutari mereatur. Et cũ neque ille huius ſuæ imaginationis aliud fundamentũ afferat,niſi quòd ſibi ita videtur, breuiter dico, ſi videtur tibi, non videtur mihi, nec alijs, qui de monaſterio Benchorięſi ſcripſerunt,ex quibus eſt etiã D. Bernardus in vita S. Malachiæ: ſed videatur Gulielmus Malbesburienſis lib. 1. de Geſtis Regum Anglorũ c. 3.

Duodecimum eſt monaſterium S. Geneſij apud Carthaginem Spartariã,quod idem Marquez c. 15 §.7.ex eo inter domos Eremitarũ numerandum fore contendit, quia fuit in eo Abbas quidam per Carolum Magnum ex partibus Galliarum illuc adductus, ad dictum monaſterium excitandum, qui ſe B.P. Auguſtini ſtrenuum æmulatorem præſtabat.

Reſpondeo,non ſatis conſtare, an illud monaſterium, aut ille Abbas ex Ordine D. Auguſtini eſſet. Quòd .n. erga D.P.Auguſt. particularis deuotionis affectum gereret,vel quòd illum æmulari ſatageret, non neceſſariò concludit,illũ B. Auguſtini regulare inſtitutum tenuiſſe. quot .n. fuerunt, & nunc ſunt, qui erga illum,& erga alios Sanctos,v.g.Dominicũ, Franciſcum,Antonium, &c. peculiarem deuotionis affectũ gerunt, & illorũ virtutes ſedulò imitari ſtudent,nec tñ illorum regularia inſtituta profitentur? è quorũ numero fuit ille monachus, quẽ ſup. c. 40. retulimus. Si aũt dicamus,illum Abbatem ex Ord. D.Aug.fuiſſe,citra omnem dubitationẽ aſſerendum eſt,illum canonicum regularem, non eremitam Auguſtinenſẽ extitiſſe.primò quia,vt diximus,Eremitę Auguſtinenſes Abbates nunquã habuerũt.Secũdò, quia tẽpore Caroli Magni in Gallijs nulli Eremitæ Ord.S.Auguſt.extabant,vt ſupra oſtenſum fuit, ſed omnes regulares vel ſub regula D. Benedicti militabant,vt monachi,vel ſub regula D.Aug.& illi erãt canonici: florebat aũt per ea tẽpora ſummoperè in Gallijs Ordo canonicorũ D.Aug. in tantũ, vt generali decreto oẽs Galliarũ cathedrales illis conceſſæ fuerint, præter quas alia innumera monaſteria habebant, Abbatialibus titulis inſignita, vt habes ex Concilijs Turonenſibus, Cabilonenſi, Aquiſgrani, Maguntino, & alijs de quibus ſeq. lib. dicemus. Quare ſi Abbas ille ex Gallijs abductus ad monaſterium S. Geneſij fundandum,erat Ord. S. Auguſt. nõ eſt dubiũ, fuiſſe ex ordine canonic. & ſic monaſteriũ S.Geneſij ab inſtitutione ordinis canon. non Erem. fuiſſe.Addo,potuiſſe illud monaſteriũ ab antiquo tẽpore eſſe alterius inſtituti ab illo, cuius erat ſub an. 1260. quo tempore Hieronymus Romanus de Higuera ſcribit, nonnullos fratres ex antiquo monaſterio s.Geneſij profectos ſupplicaſſe Regi Sãcio pro ſitu ad monaſteriũ ſui Ord. s.Aug.extruendum. Nihil .n. prohibet,monaſteriũ antiquum eſſe, & inſtitutum nouum,vt quotidie videmus. & ſi illi erant Eremitæ,ſine dubio erãt ex Ord. s.Gulielmi: illi .n.erant fratres erem.Ord.s.Aug.qui per Hiſpanias vagabantur, vt nõnulli hiſtorici ſcribunt, quos dictus autor recipit, quos Hieronymus Romano aliquo modo antiquos dicere potuit, quòd centum annis ante illud tempus Hiſpanias colerent.

DEcimum tertiũ eſt ipſum monaſteriũ s. Aug. X.
apud ciuitatem Toletanam eodẽ ann. 1260. eodem Rege Sancio ſitũ concedente, inchoatum,de quo plura idẽ Marqu.c.15.§.8. ſed iſtud poſt generalem vnionem fuit fundatum,nec intentũ probat.

Decimum quartum eſt monaſterium, quod Sancius Rex Nauariæ de an. 1064. Ord. Ciſt. donauit, & monaſterio s. Prudentij vnitum fuit,cuius meminit Antonius Hyepes tom. 5.cent. 5. ſed reſpondeo, Ant.Hyepes ſolum dicit: *S. Aug. Helda Regis Sãchij donatio eſt, qui pro remedio animæ ſuæ hoc monaſterium S. Prudentij monaſt. donauit, vbi ſacra eius pignora requieſcunt, facta eſt donatio Era 1102.* quid quæſo inferri hinc poteſt pro Erem. Ord. commendando? an nullum in Orbe fuit monaſt. s. Auguſt. quod Eremit. non eſſet? eo præſertim tempore,quo Eremitæ Auguſtinenſes nondum extabant.

Decimum quintum eſt monaſterium s. Chriſtophori in diœceſi Viſenſi,vbi B.Ioan.de Cirita vixit, qui Ordin. Ciſterc. in Hiſpanijs plantando adiutor fuit,quod Marq.c.15.§.9.inter monaſteria ſui Ord. ponit,quod tamen non probat,niſi ex eo, quia ille, erat locus Eremitarum. Quæ ratio nimis frigida eſt: ſupponit enim rem manifeſtè falſam, quod

nulli in Hiſpanijs Eremitæ præter Auguſtinenſes eſſe potuerint.

Decimum ſextum eſt S. Inliani in Promontorijs Alcobatiæ, quod frarer Bernardus Britto Ordinis Ciſtercienſis monaſterium Eremitarum Ordinis S. Auguſtini fuiſſe affirmat, dum Regis Alphonſi donarionem Ordini Ciſtercienſi, & monaſterio de Alcobatia factam de anno 1153. recenſet, ſcribens, monachos Ciſtercienſes in illis promontorijs reperiſſe monaſterium S. Iuliani Eremitarum Ordinis S. Auguſtini.

Reſpondeo. Bernardus Britto recens eſt, & adhuc in viuis forſan agit: & probabiliret credi poteſt, quod de illo monaſterio ſcribit, ex ſuggeſtione Eremitarum Auguſtinenſium ſcripſiſſe, quibus quòd ſolida documenta penitus deficiant, nullum non mouent lapidem, vt ſaltem iſtis adminiculis ſuam cauſam tueantur. Et potuit illud monaſterium antiquum Eremitarum domicilium fuiſſe, non tamen Auguſtinenſium, ſed hunc autorem vel de ſuo, vel ex illorum ſuggeſtione titulum Ordinis S. Auguſtini addidiſſe, quod in hiſtoria Dextri, & Maximi non ſemel factum, ſupra indicauimus. Aut tandem dicendum, illos Eremitas S. Gulielmi fuiſſe, quorum inſtitutum iam in illis promontorijs ſedes ſuas poſuerat, vt ſtatim dicemus.

XI. Decimum ſeptimum eſt monaſterium de Pigna firme in Cliuo regionis Luſitanæ à ſancto Martyre Ancirado ædificatum, qui ex Alemannia profectus poſt monaſterium ibi exſtructum, cum in Patriam reuerteretur, in finibus Heluetiorum apud Lacum Tigurinum à latronibus confoſſus, martyr occubuit, ſicur Eutrandus Era. 888. ſcribit.

Reſpondeo, verba Eutrandi eſſe, ſi tamen illius hiſtoriæ fides adhibenda eſt: *Sanctus Anciradus Eremita ex Germania venit in Hiſpaniã, Luſitaniã, & in ripa fluminis Tagi propè Ciuitatem Scabilitanam aliquot annos ſanctè degit. Reuerſus autem ad Alpes, non procul à lacu Tigurino vulneribus latronum confoſſus martyrio coronatur. Remanent veſtigia huius ſancti Abbatis in Luſitania in Oppidis huius prouinciæ Ataogia, & Menardi.* Vbi vides, quæ Marquez de monaſterio de Pigna firme per illum fundato addit, de ſuo cogitaſſe: præſertim cum communis illius prouinciæ ſit traditio, quam Theobaldus in Vita S. Gulielmi c. 18. & officia Ordinis Gulielmitarum firmant, vel ipſo Marquez referente cap. 17. §. 2. illud monaſterium de Pigna firme à S. Gulielmo fuiſſe fundatum anno 1040. præter quod non deſunt, qui affirment, hunc Anciradum S. Benedicti monachum fuiſſe, & eundem cum S. Meintado, cuius Trithemius, & Molanus, ac nouiſſimè Cardinalis Baronius meminerunt. Nec refert, quòd proferat Marquez conceſſionem eidem monaſterio ſub anno 1226. ſub titulo Eremitarum Ordinis S. Auguſtini factam, quia Eremitæ, qui in Luſitania olim Ordinis S. Auguſtini vocabantur, erant Gulielmitæ.

XII. Decimumoctauum eſt monaſterium S. Andreæ Burgenſe, de quo Azorius tomo 1. lib. 12. cap. 23. quæſt. 5. ita ſcribit: *Ex vetuſtiſſimis, & certiſſimis Ordinis monumentis apparet, eius nonnulla cœnobia ante Innocentium Tertium fuiſſe fundata, vt Londonienſe in Anglia anno 1059. in Hiſpania Burgenſe anno 1149. & Salmanticenſe anno 1202.*

Reſpondeo. Millies dictum, ac decantatum, ea omnia, quæ Azorius toto eo libro de Ordine Eremitarum ſcribit, fateri ſe vltrò, ex illorum relatione narrare, quam relationem in multis apertè reijcit, & quod ad antiquitatem attinet, omnino ſuſpectam habet, dum inquit, probabiliorem ſibi videri contrariam opinionem, quòd Ordo, qui nunc eſt, à Diuo Auguſtino originem non habuerit, ſicut dicit D. Antoninus tit. 24. cap. 14. quanquam, quod ad monaſterium Burgenſe attinet, ſi prætenſam antiquitatem habet, citra dubium aſſerendum eſt, illud à Gulielmitis fuiſſe fundatum: maximè cum fateatur Marquez, præcipua Eremitarum Cœnobia, quæ nunc illorum Ordo in Italia, Hiſpanijs, & Gallijs obtinet, à Gulielmitis eſſe fundata cap. 13. §. 14. prope initium.

Decimum nonum eſt monaſterium ſanctæ Engratiæ in Villa Carauagial nuncupata, in quo Eremitas Auguſtinenſes degiſſe, colligitur ex quadam ſcriptura, quæ reperitur in Eccleſia Bracharenſi. ſed cum de tempore illius ſcripturæ non conſtet, non opus eſt in ea examinanda diutius immorari.

Vigeſimum eſt monaſterium Vlyſſiponenſe XIII.
circa tempora Alphonſi Henriquez fundatũ, quod ab Eremitis Auguſtinẽſibus extructũ fuiſſe, teſtatur primò Hiſtoria eiuſdem Regis, quæ in quadam turri ciuitatis Vlyſſiponenſis cuſtoditur. Secundo habetur ex quodam libro hiſtoriarum typis edito certi autoris nomine Ota, qui liber habetur in Bibliotheca Canonicorum Regularium D. Vincentij. Tertiò ex libro fundationis eiuſdem monaſterij D. Vincentij: referunt enim prædictæ hiſtoriæ, tempore expugnationis ciuitatis Vlyſſiponenſis per Regem Alphonſum Henriquez factæ, plures magnos Principes, & milites ſtrenuos zelo fidei Catholicæ armatos ex partibus Septentrionalibus Angliæ, Galliæ, & Germaniæ illuc ſuppetias ei laturos accurriſſe: capta verò Ciuitate Regem, vt erat religioſus, & pius, duas Eccleſias, alteram B. Mariæ ad Martyres, alteram D. Vincentio Martyri nuncupatam erexiſſe: referunt etiam Abbatem quendam Gualterum nomine, cum quatuor ſocijs, ſuum Ordinẽ in illis Regionibus inſtituendi gratia, illuc contendiſſe: ac rogaſſe Regem dictum Abbatem, vt Eccleſiæ D. Vincentij curam ſuſciperet: qua ſuſcepta, cum illam monaſterio Præmonſtratenſi ſubdere vellet, cuius Ordinis ipſe Gualterus erat, Rege abnuente idem Gualterus poſt aliquot dies Eccleſia relicta in ſuam patriam eſt regreſſus, ſocijs, qui ſecum venerant, in eadem Ciuitate manentibus: qui Ciuibus flagitantibus monaſterium Ordinis Eremitarum in quodam colle Vrbi propinquo erexerunt. Quod autem illi ſocij, qui cum Gualtero venerant, alterius eſſent Ordinis ab ipſo

Abba-

Digitized by Google

Abbate, probat Marquez ex eo, quia Gualterus Præmonſtratenſis Ordinis erat, ſocij verò erant Ordinis D. Augnſtini, vt eædem hiſtoriæ tradunt. Quod verò eſſent Eremitæ, probat primò ex eo, quoniam cum Ciues Vlyſſiponenſes eos rogarent, vt monaſterium intra Ciuitatem extruerent, reſponderunt illi, iuxta ipſorum Ordinis inſtituta, ſe à Ciuitate ſeparatos viuere oportere, quàm ob cauſam locum in colle eminentiori, & à Ciuium conuerſatione longè remoto, eis ad monaſterium extruendum obtulerunt. Secundò idem confirmat ex quodam ſcripto, quod in Archiuo eiuſdem monaſterij S. Vincentij Almario tertio habetur: ibi enim extat liber, qui Ordinarium Congregationis S. Rufi inſcribitur, in quo inter alia folio 84. hæc habet. *Rex Alphonſus capta Vlyſſipona, & cogitans de ponendis Religioſis in S. Vincentio, accerſiri fecit Gualterum, & alios duos fratres Ordinis Eremitarum, & noluerunt ibi manere: tunc vocauit Canonicos D. Auguſtini.* De hoc monaſterio Eremitarum per iſtos ſocios Abbatis Gualteri ædificato longiſſimè tractat Marquez cap. 18. & 19. ferè per totũ, vbi de illius antiquitate, & de competentia, & iure præcedendi ipſos Canonicos D. Vincentij plura de more effundit.

Reſpondeo ad hæc omnia. Si Marquez hiſtoriã fundationis monaſterij D. Vincentij, cui innititur, integra fide in ſuo libro retuliſſet, tùm ſe ipſum ab onere duo illi capita ſui libri videlicet 18. & 19. ſcribendi, tum etiam nos ab onere illius narrationes retegendi, omnino leuaſſet. Verùm quandoquidẽ non ſolùm alienis opibus ſe ipſum ditare non erubeſcit, verumetiam Canonicos Regulares ad falſum teſtimonium ferendum inducit, compellor hoc in loco veridicam, & integram hiſtoriam ex Cartophilacio, ſiue Archiuo eiuſdem monaſterij S. Vincentij, opera Reuerendiſſimi Patris, & Domini, mihi pluribus nominibus ſuſpiciendi, Domini Antonij à Cruce, Illuſtriſſimæ Congregationis S. Crucis Colimbricenſis Canonicorum Regularium Ordinis S. Auguſtini Abbate Generali, per manum publici Notarij in forma authẽtica, & probante nuper extractam, ac mihi tranſmiſſam exſcribere: non afferam totam hiſtoriam, quod libro ſequenti in deſcribenda fundatione dicti monaſterij iterum repetenda ſit: ſed ſolùm illius fragmentum, quod etiam ſolum ad rem attinet, quodq; Ioannes Marquez egregiè ad ſuum commodũ immutauit, fragmentum hoc eſt, quod etiam ille cap. 18. §. 3. licet corruptum exarauit: *Cogitante interea Rege, vt prædiximus, de conſtituendo ibi Collegio, ecce ſummæ ſanctitatis Abbas nomine Gualterus Canonicus Regularis Præmõſtratenſis Flamengus natione Vlyſſiponã aduenit, comitantibus ſe quatuor ſui Ordinis fratribus, cuius itineris cauſa erat, nouam velle ædificare Congregationem: de quo Rex audiens bona plurima dici, in eius aduentu nimis lætus efficitur, iamq; parat præponere illum præfatæ Baſilicæ, circa cuius commoda tenebatur ſolicitus. Prædictus igitur Abbas, cum intraſſet ad Regem, & ab eo poſtulaſſet locum ædificare Congregationi aptum: Rex petitioni eius tale fertur dediſſe reſponſum: eſt mihi Abbas quædam Baſilica de nouo fundata, quam apud me vehementer diligens vſque modo ſeruaui, ſperãs de die in diem mihi deſtinari à Deo hominem, cui ſecurus regimen eius committere poſſem: nunc ergo cernens ſpem meam* Diuino *nutu ad votum eſſe completam, opto vos eiuſdem Baſilicæ libenter ſuſcipere curam, & conſilium planè noſtrum, & auxiliũ cum patrocinio æque regio vos ſemper comitabuntur. His à Rege peroratis, Eccleſiæ ſancti Vincentij gubernacula ſuſcepit Abbas Gualterus, &c.* & infra: *verum de cætero reſtat dicere, qui eiuſdem fuerint Rectores, vſque ad tempora noſtra, nam in prima eius fundatione rexit illam Rex Alphonſus per vices in ea conſtituens presbyteros, qui miſſas quotidie cantarent, quorum primus fuit Rhoardus, cuius ſupra mentionem fecimus: ſecundus, Hota genere Anglicus: tertius, Salerius ſimiliter Anglicus, qui & monachus fuit: deinde venit Abbas Gualterus, qui vt prædiximus, Rege conſtituente, primò prælatus eſt ei: ſed cum vellet eam ſubdere Præmonſtratenſi monaſterio Canonicorum Regularium, vt eſſet filia eius, Rex verò non acquieuiſſet, dimiſſa ea cum pace, in terram ſuam reuerſus eſt ad ſuos.* Hæc ex prædicta hiſtoria ne in apice quidem immutata, quæ ſi cum eadem hiſtoria à Marquez exſcripta conferas, videbis ab eo duobus in locis illam immutatam, primò in principio, nam loco illorũ verborum: *Ecce ſummæ ſanctitatis Abbas nomine Gualterus Canonicus Regularis Præmonſtratenſis Flamengus natione Vlyſſiponã aduenit comitantibus ſe quatuor ſui Ordinis fratribus:* Deleto nomine Canonicorum Regularium Præmonſtratenſium, & ſociorum ſui Ordinis, repoſuit iſta verba: *Ecce quidam ſummæ ſanctitatis Abbas nomine Gualterus Flamengus natione Vlyſſiponam aduenit comitantibus ſe quatuor Ordinis S. Auguſtini fratribus.* ſecundò in fine: nam pro illis verbis: *ſed cum vellet eam ſubdere Præmonſtratenſi monaſterio Canonicorum Regularium, vt eſſet filia eius.* Deleto ſimiliter nomine Canonicorum Regularium poſuit: *Sed cum vellet eam ſubdere monaſterio Præmonſtratenſi, vt eſſet filia eius.* Quos errores ſi corrigas, & verba hiſtoriæ fideliter reſtituas, falſitatis apertiſſimè conuinces ea omnia, quæ de monaſterio Ordinis Eremitarũ per ſocios Abbatis Gualteri Vlyſſiponæ ædificato duobus illis capitibus idem autor ſcribit: primò namq; falſum eſt, ſocios illos, qui cum Abbate Gualtero venerunt Vlyſſiponam, alterius Ordinis fuiſſe, cum textus hiſtoriæ dicat, illos eiuſdem Ordinis, cuius erat Gualterus extitiſſe: ſecundò, multò magis falſum eſt, illos non fuiſſe eiuſdem Ordinis, quod eſſent Ordinis S. Auguſtini, Gualterus verò Ordinis Præmonſtratenſis, cum nullus neſciat Ordinem Præmonſtratenſem, Diui Auguſtini Ordinem eſſe, & talem communiter vocari: tertiò falſum eſt, illos ſocios fuiſſe Ordinis Eremitarum, cum eſſent Ordinis Canonicorũ Regularium: quartò falſum eſt, Ordinarium Congre-

gationis

Digitized by Google

gationis S. Rufi dicere, Gualterum, & eius ſocios fuiſſe Eremitas Ordinis S. Auguſtini: & ſi Ordinarium per errorem id dixiſſet, corrigendum eſſet, cum conſtet, ipſo Marquez concedente, Gualterum Præmonſtratenſis Ordinis fuiſſe: quintò falſum eſt, monaſterium à ſocijs Abbatis Gualteri fundatum Eremitarum Auguſtinenſium fuiſſe, erãt enim Ordinis Præmonſtratenſis; quorum inſtitutum, loca ab hominum conuerſatione remota requirebat. Demum falſum eſt; monaſterium quod de præcedentia cum Canonicis S. Vincentij aliquando contendere voluit, fuiſſe à ſocijs Gualteri fundatum: nam illud fuit monaſterium Eremitarum Ordinis S. Gulielmi, vt cap. 35. in fine dictum fuit. Hinc verò habes, vnde omnia eludas, quæ de antiquitate monaſteriorum Ordinis ſancti Auguſtini in Luſitania exiſtentium ſæpius replicat, & inculcat, vel enim erant Ordinis Canonicorum Regularium ſancti Auguſtini nuncupatorum, vel Præmonſtratenſium, vel Eremitarum ſancti Gulielmi qui ſimiliter Eremitæ Ordinis S. Auguſtini nuncupabantur ſecundum aliquem.

XIV. VIgeſimum primum eſt monaſterium Conuentrenſe, quod Cornelius Lancillottus lib. 2. cap. 16. & lib. 3. cap. 71. & alij dicunt Canutum Regem poſt acceptum Papiæ brachium S. Auguſtini, & Conuentriam miſſum, ipſis Eremitis Auguſtinianis cum alijs multis in ea Ciuitate, & alijs locis per Angliam exſtruxiſſe, ob ingentem animi ſui propenſionem erga ipſum Ordinem Eremitarum. allegantes Gulielmum Malbesburienſem in hiſtoria Anglicana, & Baronium tomo 21. Annalium ſub anno 1027.

At decipiuntur profectò iſti autores, & de Regis Canuti beneuolentia ſibi ipſis nimis blandiuntur, quippe qui eos non ſolum monaſterijs non donauit, ſed nec vidit vnquam, nec ſomniauit: nec reperient apud Gulielmum Malbesburienſem, aut Baronium, aut alium hiſtoricum antiquum, & probatum ex multis qui de rebus Anglicanis ſcripſerunt, qui ante annum 1230. illorum Ordinis apud Anglos propagari meminerit. Libri præ manibus omnium ſunt, nec laburare oportet in exponendo, cuiuſnam Ordinis eſſet monaſterium Conuentrenſe, ad quod Rex Canutus B. Auguſtini ſacra pignora tranſmiſit; erat enim Ordinis D. Benedicti, vt idem Malbesburienſis, & alij paſſim fatentur, & conſtat ex epiſtola Innocentij Tertij Archiepiſcopo Cantuarienſi, & Epiſcopis Lincolnienſi, & Vigornienſi pro eodem monaſterio ſcripta, quæ habetur in primo libro epiſtolarum huius Pontificis pagina 109. eiuſdem inſtituti erant multa alia monaſteria ab eodem Rege in Anglia extructa; multa etiam Ordinis Canonicorum Regularium ex Renato Chopino in Monaſtico lib. 2. titulo 2. num. 18. nullum autem Ordinis Eremitarum, qui Ordo ante annum 1230. Angliam non vidit: & quod magis refert, errant cum dicunt ex Gulielmo Canutum Regem illum fuiſſe, qui Diui Auguſtini brachium Papiæ emptum Conuentriam detulit, aut miſit: nam Gulielmus non dicit hoc feciſſe Regem Canutum, ſed quendam Archiepiſcopum nomine Egelnothum, qui Roma rediens in Patriam, illud tempore eiuſdem Canuti Papiæ emit, quod replicat lib. 4. de Epiſcopis Anglicanis pagina 289. vbi hæc habes. *Conuentriæ habetur brachium Magni Auguſtini, cernunturq; in cælatura huiuſmodi literæ. Hoc brachium S. Auguſtini Egelnothus Archiepiſcopus rediens à Roma ad Papiam emit centum talentis argenti, & talento auri.*

Caput quinquageſimũ octauũ.

Regale templum, & Cœnobium D. Petri in Cœlo Aureo Papiæ pro Clericis Canonicis, non pro Eremitis Auguſtinenſibus à Rege Luitprando fuiſſe inſtauratum.

VNicum nunc reſtat nobis præclarum, ac nobile D. Petri in Cœlo Aureo Papiæ monaſterium à Rege Longobardorum pijſſimo Luitprando Regia ſanè magnificentia exſtructum, & liberalitate, maximis donis, & ingentibus diuitijs bonorum temporalium, ac etiam ſpiritualium locupletatum, ſed in primis pretioſiſſimo theſauro ſacrorum pignorum D. Patris Auguſtini exornatum, atque ideo dignum, vt illius recordatione veluti Regia quadam teſſara primum librum concludamus, obſignemus, & communiamus; & etiam pro eius iuribus tuendis omnibus viribus decertemus. De hoc præclariſſimo Cœnobio Ioannes Marquez capite 15. integris §. 1. 2. & 3. fratrem Iordanum lib. 1. cap. 18. Coriolanum in Chronica in §. quoniam Ordinem. Ludouicum de Angelis lib. 6. capite 4. Cornelium Lancillottum lib. 3. cap. 68. & alios ex parte ſecutus, vt illud ſuo Ordini ad illius antiquitatem commendandam vendicaret, ſequentia literis mandauit. Primò, fratres Eremitas Auguſtinenſes, quo tempore Luitprandus Rex Longobardorum D. Patris Auguſtini Reliquias ex Sardinia Papiam tranſtulit, in eadem Ciuitate monaſterium habuiſſe. Secundò, Regem Luitprandum cum ſupradictis B. Auguſtini Reliquijs ipſos Eremitas Auguſtinenſes ex ciuitate Callaritana, vbi in monaſterio ſancti Saturnini ad ipſarum Reliquiarum cuſtodiam aſſidebant, Papiam tranſtuliſſe, & ad illarum cuſtodiam deputaſſe: & de Eremitis, non de Clericis Canonicis locutum Petrum Oldradum in literis eiuſdem tranſlationis ad Carolum Magnum datis. Tertiò, monaſterium Diui Petri in Cœlu aureo à Rege Luitprando exſtructum, ipſis Eremitis Auguſtinenſibus an. 721. vel 725. donatum: licet poſtea Barbaris in Italiam erumpentibus ipſi Eremitæ pulſi, & monachi Benedicti- I.

Digitized by Google

nedictinenſes ſubintroducti, quibus tandem deficientibus ſubintroierũt Canonici Regulares. Quartò temporibus Ioannis Papæ XXII. huius nominis reuelatum fuiſſe cuidam Religioſo Ordinis Eremitarum D. Auguſtini reliquias Eremitis Auguſtinẽſibus reddendas, ac intra ſpatium duorum menſiũ eiuſdem Papæ literas Papiã delatas, quibus dictas reliquias ipſis Eremitis reſtitui mandabat. Quintò in Conciſtorio Cardinalium coram eodem Ioanne XXII. probatum, & declaratum fuiſſe, quod Ordo Eremitarum eſſet prima Religio à D. Auguſtino inſtituta. Sextò in eodem Conciſtorio tractatũ prius fuiſſe de monaſterio D. Petri in Cœlo aureo ipſis Eremitis vtpotè veris, primis, & originarijs illius poſſeſſoribus, & indebitè ſpoliatis, reddendo. Septimò, Ioan. XXII. eoſdem Eremitas illegitimè ſpoliatos ſuæ antiquæ poſſeſſioni reddidiſſe, & ex tunc potuiſſe Eremitas ſepulchrum D. Patris digito indicare. Octauò, Carolum Magnum Papienſis Academiæ prima fundamenta per duos Eremitas Auguſtinenſes in monaſterio item D. Auguſtini iecifſe: quæ omnia cum alijs multis apud illum in dictis paragraphis 1. 2. & 3. videri poſſunt.

II. VErùm iſti viro iure optimo illud reſponderi poteſt, quod D. Benedictus Totilæ Spathario Regijs ornamentis inſignito ſibi occurrenti ait: *Depone fili, depone, quod geris: nam tuum non eſt*. ita profectò huic auctori, ac cæteris ſui ſimilibus ſalua reuerentia dici poteſt, quia Regium D. Petri in cœlo aureo Templum, ac Cœnobium veſtrum non eſt, nec aliquando fuit, nec patres veſtri ante Gregorium IX. cuius tempore in partibus Lombardiæ primum viſi ſunt, vt ille met in literis cap. 25. recitatis ait, idem D. Petri templum, aut monaſterium vnquam viderunt: & quanquam hæc omnia, quæ dictus autor de prædicto monaſterio, & D. Patris Auguſtini reliquijs Ordini Eremitano reſtitutis iactat, vtpotè gratis, & ſine teſtimonio aſſerta, meritò contemni, & gratis negari poſſent, & forſan deberent: nihilominus pro maiori dilucidatione, & corroboratione veritatis, ſtatuo ſequentes aſſertiones, quas authenticis Romanorum Pontificum, Imperatorum, Regum, & aliorum Principum priuilegijs, quæ in cartophilacijs ipſius monaſterij D. Petri in cęlo aureo incorrupta ſeruantur, euidentiſſimè probabo. Prima aſſertio. Antiquiſſimum D. Petri in cœlo aureo templum, ac ſimul Cœnobium à Rege Luitprando propè illud extructum clerici Canonici, qui Regulares nunc dicuntur, ante ſacras Reliquias D. Auguſtini ex Sardinia cò tranſlatas incolebant, & iure poſſidebant. Secunda, tranſlationi dictarum reliquiarum Eremitæ Auguſtiniani nullatenus interfuerunt, multò minus eiuſdem reliquijs cuſtodiendis fuerunt per Regem Luitprandum deſtinati. Tertia, poſt tranſlatas B. Patris Auguſtini reliquias Luitprandus D. Benedicti monachos ſanctitatis fama tunc per totum Orbem fragrantes in dicto monaſterio ſub Abbate monacho conſtituit, & clericis Canonicis in eadem Eccleſia Diui Petri adiunxit. Quarta, monachi D. Benedicti in eodem monaſterio, & cum illis clerici Canonici in eadem Eccleſia vſque ad Honorij III. Pontificatum ſteterunt. Quinta, ſub Honorio III. deficientibus monachis D. Benedicti ſoli clerici Canonici vſque ad annum 1327. Eccleſiam, & etiam monaſteriũ D. Petri in cœlo aureo tenuerunt. Sextò, Ioan. Papa XXII. neque Eccleſiam D. Petri in cœlo aureo, nec monaſterium, multò etiam minus ſacras D. Auguſtini reliquias Eremitis tradidit, ſed ſolùm ad Diuinum officium in dicta Eccleſia cum clericis Canonicis recitandum ex Apoſtolica indulgentia admiſit. Septima, per huiuſmodi admiſſionem iura Abbatis, & Canonicorum, tum in Eccleſia, tum in omnibus illius membris nullatenus fuerunt ſublata. Octaua, non ſolum corpus B. Auguſtini per Ioannem XXII. Venerandis Patribus Eremitis non fuit donatum, aut reſtitutum, vt illi fatentur, ſed nec locum certum, vbi illud reconditum ſeruatur, vnquam monſtrare potuerunt, aut viderunt.

PRima propoſitio duas partes habet. altera eſt, III.
clericos Canonicos Regiam D. Petri in cœlo aureo Baſilicam ante tranſlatas D. Patris Auguſtini reliquias tenuiſſe, ac iure poſſediſſe; Altera D. Petri Cœnobium; ſimiliter ante dictam tranſlationẽ à Rege Luitprando clericis Canonicis fuiſſe ædificatum. Prima pars probatur authentico Priuilegio, quod dictus Luitprandus Lucido dictæ Eccleſiæ Archipresbytero, & clericis religioſis ſub illius regimine ibidem degentibus, ac illorum Religioni anno Chriſti 713. Indictione 11. Regni verò eiuſdẽ Luitprandi tertio conceſſit, ſiue potius ab Ariperto illius prædeceſſore conceſſum confirmauit, cuius originale eſt Papiæ in dicto monaſterio D. Petri in cœlo aureo, authenticum verò apud me teneo. Eius verò exemplum fideliter redditum eſt iſtius formæ, quæ hic ſequitur.

Flauius Luitprandus Rex. Baſilica beatiſſimi Apoſtolorum Principis Petri ſita foris iſtius Ciuitatis Ticinenſis, & Venerabili viro Lucido presbytero. Si ea, quæ Prædeceſſores noſtri Longobardorum Reges pro animæ ſaluatione ſua, & ſtatu feliciſſimo gentis noſtræ Longobardorum venerabilibus contulerunt locis, firma ſinimus manere confidenter credimus in Omnipotentis Dei miſericordia, quod noſtrum ſemper firmum, & ſtabile permaneat Regnũ; *ob hoc ergo detulit Veneratio tua in præſentia noſtra Excellentiæ preceptum Deceſſoris Noſtri Ariperti Regis, in quo continebatur, quo ſupra factæ Baſilicæ B. Petri, vel tuæ almitati ſuo dono conceſſerat Alpem, quæ dicitur plana, cum omnibus Villis ſibi aſpicientibus, videlicet, id eſt fines Serra de Alpe, quæ dicitur lunga, quæ diſcernitur inter fines S. Gaudentij, & Tebolaria deſcendente in riuo Gramatiola, ſeu & monte Gerolorum, & inde Sticereſiola, & inde in monte, qui nominatur Verteglario, & exinde per ſummum iugum exiente in Cruceferrea comprehendente fines ſanctæ Mariæ vſque in Flauio Auanto, & exinde per fines ipſius ſanctæ Mariæ ponente caput in Boiada ad Crucem, & inde per fines*

nes

Digitized by Google

nes Aromanorum, ponente caput in Abbatona, & per iugum de Abbatona ponente caput in Crode, & exinde comprehendente ſancti Columbani fines, & Domini Regis vſque in Piſcinæ, quæ dicitur nigra, & exinde per fines ſancti Pauli ponente caput in antenominatum fluuium Auanſum, & inde Serra, quæ nominatur Petra ſcorticata, & exinde per fines Anſaldi, & Rodaldi exiente in monte Ebore, & conuerſante vſque in fontana Ventola ponente capus ad dequora Patudarum; de qua re ſperauit à nobis Veneratio tua, vt noſtrum renouationis præceptum exindè iam factæ Baſilicæ purè dimittere deberemus; quod nos pro Dei timore, & animæ noſtræ mercede, atque æternæ retributione præſentis autoritatis, atque renouationis noſtræ paginam in ipſo loco Venerabili, & tuæ Religioni emitti præcepimus, firmantes inibi iam nominatam Alpem integram ſicut ſuperius determinata eſt, vna cum paſcuis, vel eſcam, aut quæ Dominus per tempus donauerit, ſicuti à Corte noſtra Rodano antea fuit poſſeſſa, quatenus deinceps ipſe ſanctus locus, & tua Veneratio, atque ſucceſſores tui omni tempore ſequiuerint, & continenter præfatam Alpem valeatis poſſidere. Inſuper, & decernimus, confirmantes, vt omnes decimas, quæ in ipſa Alpe admiſſis hominibus, tum ſeruis quamquè, & liberis collaboratur in vſu pauperum, Rector, & Cuſtos iam factæ beati Petri Baſilicæ ſuſcipiant, & ad portam ipſius ſancti loci ſecundum Deum in pauperes, vt dictum eſt, diſtribuendam præuideant. Inſuper autem ad vtilitatem præfatæ Eccleſiæ portum Roſoliolum integrum concedimus; atque donamus, & terram in Papienſi campaniam ad nobis pertinentem, & decimas Cortem, etiam Dianæ in Comitatu Albigauenſi, & omnia, quæ infra ipſam Ciuitatem, & extra, vobis concedimus, quæ nobis pertinere videntur, & Carpentarios, quos nos poſſidemus in Valle, quæ dicitur Auteſamo, & in Bezoſolo cum filijs, & filiabus, & hæredibus, vt in ſupradicto loco ſancto tempore opportunò ipſi, & poſteri eorum perpetualiter deſeruiant. Vnda etiam ad piſcandum in Ticino, id eſt in riuo Poloni, & illud quod Adaunella Moraſca dicitur, ſeu Vadum, quod dicitur Laudemarij coſtam, Tauerdam, & Sextemaſcium, cum illo medio, quod ad ſpem dicitur ex vtraque parte Ticini nouem pedes cum inſulis, & Tolenes molendinorum, vel Ticinum inuaſit, aut in futurum irruperit, de proprijs ipſius Eccleſiæ, vel aliorum rebus, etiam Vada, quæ ſunt in Padum habentia priorem terminum ad locum, qui nominatur Populs Pagana, & pertingentia ad locum, qui dicitur caput Aſſi, ex vtraque parte Padi nouem pedes cum inſulis iuxta prædictam piſcationem, vel quidquid ab antiqua tempore, ſeu moderno eadem Eccleſia per antiquorum Regum, ſeu Imperatorum donationem obtinuit, vel Padus inuaſit, aut in futurum irruperit de proprijs ipſius Eccleſiæ, vel aliorum rebus eidem ſancto loco contradimus, & confirmamus. Et quandocunque neceſſitas imminet Naues ipſius Eccleſiæ per Ticini, & Padi portum, quamquè per quodlibet aliud diſcurrant abſque impedimento, vel tolonei exactione. Volumus quòque vt Molendina, quæ in Cuterona, ſeu in aliquibus fluminibus prædicta Eccleſia poſſidet, habeant Clerici eiuſdem loci poteſtatem leuandi, atque deponendi quouſque, vel quomodo eorum decreuerit voluntas, & aquæductus per noſtram Baudam in eorum ſit poteſtate ad irrigandos hortos Eccleſiæ. Confirmamus etiam, & per hoc noſtræ autoritatis præceptum iubemus, vt nullus Archiepiſcopus, Epiſcopus, Dux, Marchio, Comes, Vicecomes, Gaſtaldius, vel aliqua parua, vel magna Regni noſtri Perſona infra denuntiatos fines eiuſdem Cortis placitum teneat, vel aliquem pignorare, aut aliquid exigere audeat. Præcipimus inſuper, vt ſi aliquis de rebus prænuntiatæ Cortis aliquam quærimoniam facere voluerit, per idoneos, & circummanentes homines inquiſitio à noſtris iudicibus, tanquam ex Palatij noſtri rebus fiat. Et ſecundum hoc noſtræ confirmationis præceptum Rex, de quibus quærimonia orta fuerit, per ſacramenta iuſiurandi inquirantur, & legali iudicio ad Eccleſiam beati Petri Apoſtolorum Principis corroborentur. De qua re præcipimus omnibus Ducibus, Comitibus, ad Curiam noſtram agentibus, vt nullus deinceps in prædictis rebus ad noſtram mercedem Clericis delegatis conturbare præſumat, ſed noſtris, & futuris firma, & ſtabilia debeant permanere temporibus. Si quis igitur contra Dei autoritatem, & hanc noſtram confirmationem aliquid agere temptauerit, ſciat, ſe compoſiturum auri puri libras mille; medietatem Cameræ noſtræ, noſtriſq; ſucceſſoribus, & medietatem præfatæ Eccleſiæ, & Dei maledictionem, ſanctæq; Dei Genitricis Mariæ, & beati Archangeli Michaëlis, & omnium Angelorum, & beati Petri Principis Apoſtolorum, & omnium Sanctorum habeat, & cum Iuda traditore portionem accipiat. Ex dicto Domini Regis per Scipionem Illuſtrem Referendarium, & ex dictatu Gumfrit Notarij. Quod, vt credatur verius, & ab omnibus cuſtodiatur, manu propria roborantes, Sigilli noſtri impreſſione præſentem paginam iuſſimus inſigniri inferius.

Signum Domni Luitprandi Regis Inuictiſsimi.

Data octauo Kal. Decembris Anno Dominicæ Incarnationis DCCXIII. Regni verò Luitprandi Regis tertio Indictione vndecima. Actum Papiæ feliciter. Amen.

Circa quod priuilegium notanda ſunt primo loco illa verba. *Venerabili viro Lucido presbytero*; & illa. *in quo continebatur, quod ſuprafata Baſilica beati Petri, vel tuæ Almitati ſuo dono conceſſerat alpem, &c.* & illa. *præſentis autoritatis, atque renouationis noſtræ paginam in ipſo loco Venera-*

Digitized by Google

nerabili, & tuæ Religioni emitti præcepimus, firmãtes inibi iam nominatã alpem integrã &c. & illa *Rector, & Cuſtos iã ſatæ B. Petri Baſilicæ ſuſcipiant, & ad portam ipſius ſancti loci ſecundum Deũ in pauperibus, vt dictum eſt, diſtribuenda poſſideat:* & illa, *de qua re præcipimus omnibus Ducibus, Comitibus ad Curiam noſtram agentibus, vt nullus deinceps in prædictis rebus ad noſtram mercedem clericis delegatis conturbare præſumat.* Quæ verba ſimul iuncta indicant manifeſtè, tempore Luitprandi, & ante illius ad Regnum aſſumptionem fuiſſe in dicta Baſilica Collegium clericorum Religioſorũ, ſiue Regularium (ſic enim mos eſt antiquorum vel Pontificum, vel Regum, ac aliorum Principum, quos nũc Regulares Canonicos dicimus, nuncupare) ſub vno Rectore presbytero, quem poſtea Archipresbyterum nuncupare conſueuerunt. Quod ad pleniorem veritatis corroborationem poteſt ſecundo loco firmari ex literis Petri Oldradi ad Carolum Magnum datis cap. ſequenti reddendis, in quibus expreſsè teſtarut tempore rranſlationis Reliquiarum Beatiſſimi Parris fuiſſe in dicta Baſilica Conuenrum Clericorum, die, noctuq; laudes Deo inibi canentium, cum quibus ipſe Rex, tanquam vnus eſſet de miniſtris in canticis Dei, & pſalmodia ſeſe exercebat. Tertiò ex pluribus Romanorum Ponrificum priuilegijs, ac etiã teſtimonijs Hiſtoricorum in ſequentibus adducendis, ex quibus certò certius conſtabit, Clericos Canonicos cum monachis Diui Benedicti adiſtiis in eadem Baſilica, vſque ad Paſchalis II. Innocentij II. Alexandri III. & Innocentij III. tempora ſtetiſſe.

IV. Notandum ſecundò, Luitprandum ipſam D. Petri Baſilicam non primum erexiſſe, verùm à ſuis prædeceſſoribus, vel à Sancto Syro Papienſis Ciuiratis Epiſcopo primitus fundatã, in meliorem formam, quæ nunc cernitur inſtaurauiſſe, poriori busq; priuilegijs, & donis ornauiſſe: corrigendos propterea Flauium Blondum in ſua Italia in deſcriptione Lombardiæ, Iacobum Philippum Bergom. in ſuo ſupplemento lib. 10. ſub anno 726. Bernardum Saccum lib. 10. Hiſtor. c. 3. Iacobum Gual. lib. 4. ſanctuarij cap. 12. & alios Hiſtoricos, dum ipſam Baſilicam à Luirprando primitus extructam affirmanr, aut certè non de primaria illius fundatione, ſed de inſtauratione intelligendos, & exponendos, quod epitaphium ipſius Regis ſepulchro inſcriptum ſatis indicat: *Luitprandus Longobardorum Rex inclitus ob tranſlatum D. Auguſtini corpus, Templum, & Abbatiale cęnobium Canonicis Regularibus cum dote inſtaurauit.* Verbũ enim inſtaurare, iuxta vocis Etymon rem vetuſtate labenrem reficere, & in priſtinam formam inregrare potius ſignificat, quàm nouam fundare. Porrò dictam Baſilicam non ab ipſo Luitprando primirus erectam, ſed longè ante illum extructam duo euidenter demonſtrant primum forma priuilegij eiuſdem Luitprandi, Hugonis Regis, Orhonis, & aliorum inferius adducendorum: nam ex forma priuilegij Luitprandi habemus, dictam Baſilicam non ab ipſo extructam, ſed ab illius prædeceſſore Ariperto priuilegio ampliſſimo donatam; vt illa eius verba ſonant: *Ob hoc ergo detulit veneratio tua in præſentia noſtræ excellentiæ præceptum deceſſoris noſtri Ariperti Regis, in quo continebatur, quo ſupra ſactæ Baſilicæ Beati Petri, vel tuæ almitati ſuo dono conceſſerat Alpem, quæ dicitur plana, cum omnibus villis ſibi aſpicientibus.* Cuius etiam donationis ab Ariperto Rege factæ eidem Baſilicæ in alijs priuilegijs Hugonis Regis, & Othonis Imperatoris mentio habetur. Aduertendum tamen ne in errorem labaris, duos huius nominis Longobardorum Reges Luitprando priores extitiſſe, alterum, qui teſte Sigiberto ſub anno 652. regnare cœpit, alterum, qui Taurinenſium Dux cum eſſet, fugaris Aſprando Luitprandi Patre cum filio, nouem circiter annis pro illis Regnum tenuir, qui demum ab eodem Aſprando victus, & fugatus in fuga, qua flumen traijciebar, in aquam dclapſus ſuffocarus eſt, & die ſequenti in Eccleſia Sancti Saluatoris rumulatus extra Papiam, & hic eſt, cuius Luitprandi priuilegium meminit, qui etiam Alpes Cottias vocatas Eccleſiæ Romanæ donauir, de quo Baronius ſub anno ſeptingenteſimo quarro, & 714.

Alterum verò, quod eiuſdem Baſilicæ antiquitatem nonnullis ſeculis ante Luirprandi Regnum indicat, eſt Diui Seuerini Boëtij, ac illius vxoris Elpis fœminæ clariſſimæ apud dictam Diui Perri Baſilicam tumulatio: nam Diuum Seuerinum Boerium virum Conſularem Papiam à Theodorico Rege exilio deporratum, ac randem martyrio affectum, caput ſuum in duas partes ſiſſum, è loco marryrij, vſque ad Diui Petri Baſilicam ſuis manibus tuliſſe, ibiq; ante altare ſpiritum emiſiſſe, ac in eadem Baſilica tumulatum circa annum Chriſti quingenteſimum decimum quintum conſtans Eccleſiæ Papienſis, & omnium Hiſtoricorum eius Ciuitaris eſt traditio. De vxore eiuſdem Seuerini Boëtij referam, quæ Syluester Maurolicus libro quarto Hiſtoriæ omnium Religionum, vulgari tamen idiomare apud Italos ſcribit: *In hoc* inquir, *ſacro Templo Diui Petri in Cælo aureo ſepulta eſt etiam Elpis vates Sicula ex Meſſana Ciuitate Boëtii vxor, quæ ob mariti amorem Patriæ valè dicens, Papiam contendit, vbi Boëtius à Theodorico Rege in carceribus detinebatur. Hæc nobilis fœmina Fauſtina matris ſancti Placidi monachi, ac Martyris, & Tertulli nobilis Romani vxoris ſoror extitit, in veſtibulo Diui Petri in Cælo aureo ſepulturam accepit, cui ſequens Epitaphium inſcribitur. Elpis dicta fui Siculæ regionis alumna, &c.* Habeo etiam teſtes, qui affirmant eandem Eccleſiam à Sancto Syro Papienſium Epiſcopo in honorem Principis Apoſtolorum ædificatam, ac inter illos V.

R Bre-

Breuentanum lib. 3. de Antiquitate Papiæ cap. 21. aſſerentem, id ex vetuſtiſſimis eiuſdem Ciuitatis monumentis ſe accepiſſe. vt Auguſtinum, ac Deſiderium noſtros Ticinenſes omittam, quod vt pro certo affirmare, ita etiam detractare non auſim.

VI. His verò de antiquitate, ac fundatione prædictæ Baſilicæ ante Luitprandi Regnum firmiter conſtitutis, probanda nobis reſtat altera pars eiuſdem aſſertionis, non ſolum videlicet Baſilicam, verùm etiam monaſterium Diui Petri in cælo aureo aliquot annis ante tranſlationem ſacrarum pignorum Diui Auguſtini ipſis clericis canonicis ab eodem Rege Luitprando ędificatum. quanquam illius probatio non magnum negotium nobis faceſſat, vt quæ conceptis verbis colligitur ex epiſtola Oldradi ad Carolum Magnum proximè allegata, cum ait: *Et primo Regni ſui anno (ſ. Luitprandus) donationem, quam Beato Petro Aripertus Rex donauerat confirmauit, ſcilicet Alpes Cottias, in quibus* Ianua *eſt, & quidquid ab ea Alpes vſque ad Galliarum fines continebant: & Beato* Petro *Apoſtolorum* Principi *in ſuburbio Papienſi monaſterium conſtruxit artificis opere excellenter ornatum: cui etiam indidit nomen Cælum aureum.* Nam cum ipſe Luitprandus anno ſeptingenteſimo vndecimo, vel ſeptingenteſimo duodecimo regnare cœpiſſet, tranſlatio autem ſacrarum reliquiarum nonniſi poſt annum ſeptingenteſimũ vigeſimũtertiũ, aut ad ſummum ſeptingenteſimũſecundũ acciderit, euidens eſt, ipſum monaſterium decennio ſaltem ante tranſlatum Sancti Auguſtini corpus eſſe ędificatum, quo tempore Sancti Petri Baſilica nondum per monachos, ſed per Lucidum Archipresbyterum, & ſuos clericos religioſos regebatur. Confirmant eandem veritatem Oldradi verba in calce ipſius epiſtolæ: *Dona verò, quæ pijſſimus* Rex *Luitprandus Eccleſiæ* Beati Petri *donauit, tam in prædijs, & poſſeſſionibus, quàm in vaſis aureis, & argenteis, & veſtibus ad Dei cultum pertinentibus, excedunt omnium piorum, & catholicorum opinionem.* Exiſtimabat *autem Rex ille, ſe tantum non poſſe donare miniſtris, qui cuſtodiebant corpus Beati Patris, quod opinioni, & voluntati ſuæ penitus ſatisfaceret, & tanto gaudio ad corpus tanti viri receptum repletus eſt, quòd die, ac nocte, in hymnis, & canticis* Dei *cum clericis, & ſacerdotibus in Eccleſia pernoctaret, & tanquã vnus de miniſtris in canticis Dei, & pſalmodia ſe exerceret.* Vbi vides, poſt tranſlatum Diui Auguſtini corpus miniſtros illius cuſtodiæ deputatos, qui die, noctuque in ea Baſilica diuinas laudes canebant, & cum quibus Rex ipſe in pſalmodia, & diuinis laudibus tanquam vnus ex illis ſe exercebat; non monachos ſed clericos, & ſacerdotes fuiſſe, nulla adhuc monachorum habita mentione. Quomodo verò, & quas ob cauſas dictis clericis collegium monachorum adiungere, & illis dictæ Baſilicæ curam præcipuam concedere voluerit, in ſequentibus dicemus. Confirmat tandem eandẽ aſſertionem epitaphium vetuſtiſſimum ipſius Luitprandi ſepulchro ſuperpoſitum, quod cum venerandi Patres Eremitę circa annum milleſimum quingenteſimum decimum, quo tempore monaſterium Sancti Petri per canonicos regulares noſtræ congregationis Lateranenſis, procurantibus canonicis Mortarienſibus inibi dentibus fuit reformatum, noctu clanculum abraſiſſent, procurantibus ciuibus Papienſibus Decreto Senatus, & Ducum Mediolanenſium reſtitutum fuit, & adhuc remanet. quod iſtiusmodi eſt. *Luitprandus Longobardorum* Rex *inclitus ob Diui Auguſtini tranſlatum corpus, Templum hoc, ſimul &* Abbatiale *cœnobium canonicis regularibus cum dote inſtaurauit anno ſeptingenteſimo vigeſimo tertio*, & quamuis Decreto Sacri Concilij Tridentini cineres Luitprandi ex ſepulchro eleuato ablatæ humi defoſſæ fuerint, quo tempore ad canonicorum memoriam delendam ipſius etiam epitaphij verba illa, canonicis regularibus, aliqualiter ſunt obliterata: non tamen adeo deleta ſunt, vt etiam ab ijs ſaltem, qui rei ſeriem nouerint, non commodè legi poſſint, quemadmodum circa annum milleſimum quingenteſimum octuageſimum ſecundum ea legit, exſcripſit, & ſuo libro inſeruit Syluester Maurolicus, apud quem dictum epitaphium cum alijs olim in eadem Eccleſia exiſtentibus legi poteſt libro quarto pagina mihi ducenteſima, & ſexageſima octaua, ex quo habes tum ipſam Eccleſiam Diui Petri in cælo aureo, tum illius cœnobium etiam poſt tranſlatum Diui Auguſtini corpus à Rege Luitprando clericis canonicis primitùs inſtauratum.

Caput quinquageſimum nonũ.

Tranſlationi ſacratiſſimi corporis Diui Patris Auguſtini Eremitas Auguſtinenſes nullatenus interfuiſſe: neque ipſos Eremitas, ſed Clericos ad illius cuſtodiam à Rege Luitprando primitùs fuiſſe deſtinatos.

Conſtito itaque nobis de fundatione tum Baſilicæ, tum etiam monaſterij D. Petri in cęlo aureo nũcupati, conſequens eſt, vt ſecundã aſſertionem probemus, ſcilicet ipſius ſacratiſſimi corporis B. Auguſtini tranſlationi Eremitas Auguſtinenſes nullatenus præſentes fuiſſe, neq; ex Sardinia cum ſacris reliquijs Papiã accerſitos, neq; etiã ad corpus D. Auguſt. à Rege Luitprãdo deſtinatos, vt Io: Marq. abſq; vllo probabili fundamanto dicit, quam vt teſtimonio fide digno, & maiori omni exceptione I.

probe-

probemus, non alio vtemur, quàm ipſomet Oldrado in præcitata epiſtola ad Carolum Magnum de tranſlatione corporis Diui Auguſtini, quam ex integro fideliter hic reddendam operæ pretium eſſe arbitramur, quod ex illa non ſolùm autorem ipſius tranſlationis, ac illius modum, tempus, & miracula, diuina virtute in ea patrata, verùm etiam ſacrarum reliquiarum cuſtodes, ac miniſtros à Rege Luitprando deſtinatos habeamus. Exemplum autem epiſtolæ hoc eſt.

Domino Regum pijſſimo Carolo Magno Petrus *Oldradus indignus Mediolanenſium Archiepiſcopus perennem in Chriſto coronam. Opus, quod celſitudo veſtra dum in Vrbe Mediolani moraretur, mihi imponere dignata fuit, vt aliquid de tranſlatione corporis B. Auguſtini Epiſcopi de Sardinia Papiam inquirerem, & fideli ſermone celſitudini veſtræ tranſcriberem: quantum humana fragilitas laborare potuit, elaboraui; & quod ex literis, & libris Regum Longobardorum, & etiam ex traditione multorum legi, & audiui, Deo adiuuante breuiter ſcribam. Beatus Auguſtinus Doctor Eccleſiarum Chriſti poſt multa miraculorum ſigna, quibus in hoc mundo effulſit, poſt multam inſudationem laborum, qua obſtinationem hæreticorum rectum iter via deprauantium oppugnauerat, Deo animam reddens, honorificè ſepultus eſt in Ciuitate Hipponenſi, in Epiſcopatu ſuo in Eccleſia Sancti Stephani, currente anno Incarnationis Chriſti 430. ibiq; ſepultus per manus diſcipulorum ſuorum iacuit annis ferè quinquaginta ſex: deinde in Sardiniam tranſlatum eſt à fidelibus, & Catholicis Epiſcopis, qui ob Chriſti fidem ab antiquo Tranſamondo Rege vnà cum Fulgentio Ruſpenſi Epiſcopo cum innumerabilibus Chriſti fidelibus in eandem Inſulam relegati fuerant, quo tempore Vuădali armis Africam vaſtabant: ne gemma & theſaurus tantus ab immundis ſpiritibus pollueretur, ſecum cum nonnullis alijs Sanctorum reliquijs deportarunt ibi multis miraculis claruit, annis ducentis viginti tribus. In quo manifeſtum datur intelligi, quod quos Deus charos habet, ad ſanctitatis eorum teſtimonium, clarificat, & inſignit virtutibus miraculorum.*

Vnde Luitprando Aſprandi filio Longobardorum Rege, quo tempore à die obitus ipſius Sancti ducenti, & octuaginta anni euoluti fuerant, Regno Longobardorum adepto, & perſeuerante in eo Religionis propoſito, quippe qui protector, & defenſor fidelis Eccleſiarum extitit, vir certè tanto principatu digniſſimus, ſi prudentiam, ſapientiam, conſiliumq; quo plurimũ valebat, quis inſpexerit; iuſtitia autem, & clemĕtia ita inſignis haberetur, vt difficilè iudicaretur qua in re maiorĕ promeretur laudĕ, Chriſtianiſſius adeo fuit, ac Religionis amator, vt nulla vnquã in Regno tĕpla ſine ſuo ſuffragio ædificari permiſerit: nã, vt de cæteris taceã, Papiæ plurima templa ornatu miro conſtruxit, donatis, & additis multis caſtris, & poſſeſſionibus: & præcipuè in palatio ſuo Oratorium in honorem Saluatoris mundi extruxit, vbi, & ſacerdotes, & clericos multos inſtituit qui die, noctuq; diuina officia exoluerent, attributis multis bonis, vt honeſtius, & alacrius Deo inſeruire poſſet.

Et primo Regni ſui anno donationem, quam Beato Petro Aripertus Rex donauerat, confirmauit Alpes Cottias, in quibus ianua eſt, & quidquid ab ea Alpes vſque ad Galliarum fines continebant. Et Beato Petro Apoſtolorum Principi in ſuburbio Papienſi Monaſterium conſtruxit artificis opere eccellenter ornatum, cui etiam indidit nomen Cælum aureum.

Barbarorum igitur infinita multitudo Sardiniã expugnare eſt aggreſſa, quã cum inuaſiſſent, & ſubiugatam deſtruerent, loca etiam ſancta violenter aggreſſi polluebant, inter quæ ſepulchrum Beati Auguſtini. Hæc cum iuſtitiæ cultor, & amator Religionis Luitprandus Rex audiſſet à ſanctæ memoriæ Petro Papienſi Epiſcopo, quem Rex maximo honore, & ſumma reuerentia ob vitæ ſanctitatem proſequebatur, videlicet coinquinari, & inhoneſtè tractari Sanctiſſimi Auguſtini locum: Legatos ſuos Proceres nobiles cum magno pondere auri, & argenti tranſmiſit in Sardiniam, vt corpus tanti Sancti redimerent pretio, & transferrent quamprimum ad Ciuitatem Papienſem. Qui iuſſioni, & deſiderio pijſſimi Regis ſatisfacere cupientes nauigio venerunt in Sardiniam, & redimentes corpus ſanctum à Barbaris, nauiq; illud imponentes, Dei miſericordia, & ingenti eorum gaudio plenis velis per tranquillum mare in vnius diei, & noctis ſpatio perducti ſunt ante portum, & ſtationem Ianuenſem, & per Legatos Regi, quæ facta erant, denuntiauerunt, & vt honorificè occurrerent ad Reliquias tam religioſi corporis ſuſcipiendas.

Quo audito Rex immenſo gaudio perfuſus gratias ingentes Deo referebat, quod deſiderium ſuum impleuiſſet: omniq; negotio poſtpoſito rogatis, & conuocatis omnibus Ciuitatũ ſuarum Epiſcopis, & vniuerſo Clero vſque ad finem agri Dertonenſis ad ſuſcipiendum tam præclarum Dei munus cum maxima humilitate proceſſit, & more Dauidico ad accipiendam arcam Domini, & reponendam in decentiori loco properabat cum innumerabili Procerum, & Populi vtriuſque ſexus multitudine, Deo gratias omnes agentes de tantis donis datis. Cum autem ad locum, vbi iacebat ſanctum corpus appropinquaſſet, depoſitis Regalis Aulæ inſignibus, nudatoq; capite, & pedibus, cum tanta humilitate, & deuotione procedebat, vt omnes, qui aderant, mirarentur, & Deum ſuper tanta deuotione pijſſimi Regis laudarent.

Ad Confeſſorem autem ſuum clarificandum miſericors Dominus dignatus eſt multa miracula operari: multi enim aliquo officio corporis priuati aderant, qui recuperata ſanitate alacres ad laudem, & honorem Dei vociferantes læti ad propria remeabant. Vnde corpus Beati Confeſſoris cum laudibus, & hymnis deferentes peruenerunt ad fines Agri Dertonenſis ad prædium, quod appellant Sauinarienſe, vbi Rex Luitprandus cum vniuerſo

Epiſcoporum, & procerum comitatu pernoctantes, & debitam tanto Patre officium dignè peragentes: Rex ipſe tanquam vnus de plebe propè ſanctiſſimi corporis Reliquias nimio deuotionis zelo ardens pernoctauit.

Cum autem Aurora ſequentis diei illuceret ad peragendum iter ad Vrbem Ticinenſem ſiſtentes, nullo modo ſanctum corpus mouere potuerunt. Cum igitur plures ad feretrum accederent, nec quidquam proficerent, Rex Luitprandus ſciſſis veſtibus, & deformata facie in terra deuolutabatur; quippe qui immenſo deſiderio tanti Patris transferendi reliquias ad Vrbem Ticinum æſtuabat nimis. At tam omnino ab omni ſpe ceciderat poſſe amoueri ſanctum corpus; quo miraculo omnes Epiſcopi, & proceres ſtupebant, cogitantes intra ſe, quidnam Deus omnipotens iudicare vellet de reliquijs tam glorioſi Doctoris. Aderat inter cœtum Epiſcoporum ſanctæ memoriæ Gratianus Nouarienſis Eccleſiæ Præſul, vir multa doctrina præditus, & omni ſcientiarum genere illuſtris, & verè Dei ſacerdos, qui acceſſit confidenter ad Luitprandum Regem, affirmans Dei miſericordiam non verbis, & actibus externis, ſed magis votis, & operibus implorandam. Quæ Rex libentiſſimè monita audiens, facto voto deliberauit, ſi Dominus Deus omnipotens corpus B. Auguſtini Ticinum deferri permitteret, quod ſupra nominatum prędium ſauinarienſe Deo, & Eccleſiæ B. Petri, ad quam ipſum ſanctum corpus deferre volebat, perpetuo babendum tribueret. Factum eſt igitur, vt cum votum perſoluiſſet, accederet ad feretrum, qui cum corpus de terra leuare tentaret, ita leuiſſimum inuenit, vt nullo vlterius onere impediente, corpus beatiſſimum, quod prius nec moueri poterat à pluribus, modò non prohibebetur ferri à duobus. Peragebant igitur incœptum iter vigenti gaudio, & exultatione laudantes Dei omnipotentiam, qui vota Regis tam facilè audiſſet.

Cum autem in Vrbe auditum eſſet de aduẽtu Regis cum reliquijs Beatiſſimi Confeſſoris, ad ſuſcipiendum corpus ſanctiſſimum omnes, qui reſidui fuerant feſtinarunt occurrere, & cum ſummo honore, vtpotè tanto Patri debito detulerunt, cum hymnis, & canticis, & totius populi concurſu ſummo gaudio perfuſi, & repoſuerant in Eccleſia B. Petri in Cęlo aureo. Iure autem in Apoſtolica poſitus eſt Eccleſia, qui pro Eccleſiaſtica dimicans fide diabolicas Hæreticorum fraudes diſperſit. Vbi etiã ad ſanctitatis eius teſtimonium ad argumẽtum fidei poſterorum, multis ſignis, & miraculis claruit, illud memoria dignum contigit poſt trãſlationem Papiam factam, quo Deo, Beatoq; Patri Auguſtino gratã fuiſſe eam tranſlationẽ innotuit: ſiquidem multi tactu ſacrorum pignorũ tãtum, ex varijs morbis ſtatim conualuere. Sed inſignis fuit illa apparitio facta quibuſdã Vltramontanis numero quadraginta, qui petentes Romam, propè viculum Cauæ, à Papia diſtantis circiter tria millia paſſuũ, quo membra feſſa in longo itinere curarent pernoctantes, circa ſecundam horã noctis, ab Eccleſia, quæ vicina erat dicata S. Martyribus Coſmæ, & Damiano, viderunt egredi hominem habitu Pontificali ornatum, qui ipſis appropinquans percunctatus eſt, quò pergerent; cum reſpondiſſent ſe Romam ad Baſilicas Sanctorum Petri, & Pauli proficiſci, quatenus à Domino impetrarent liberari ab infirmitatibus, quibus vnuſquiſq; eorum affligebatur, tum vt viſerent ſancta loca, tum vt Sãctorum meritis ibi quieſcentium Deus eos ſanaret. Dixit illis Pontifex, dirigite greſſus veſtros ad Vrbem vobis vicinam, Papiã nempe, & ingredimini Templum B. Petri in Cęlo aureo; ingreſſi ſanabimini à lãguoribus veſtris. Quis eſſet interrogantibus peregrinis, reſpondit, ſe eſſe Auguſtinum Epiſcopum. His auditis ſtupore, & gaudio repleti, feſtinantes Papiam, & Templum ingreſſi clamantes dixerunt: Sancte Auguſtine, ſicut pollicitus es, reſtitue nobis ſanitatem. His vix pronunciatis, ſenſerunt ſe priſtinæ incolumitati redditos, & Deo, Beatoq; Auguſtino gratias agentes, ad propria læti, & incolumes remearunt, narrantes mirabilia, quæ fecerat Dominus interceſſione Sancti Doctoris.

Dona autem, quæ pijſſimus Rex Luitprandus Eccleſiæ Beati Petri donauit tam in prædijs, & poſſeſſionibus, quàm in vaſis aureis, & argenteis, & veſtibus ad Dei cultum pertinentibus, excedunt omnium Piorum, & Catholicorum opinionem: exiſtimabat autem Rex ille, ſe tantum non poſſe donare miniſtris, qui cuſtodiebant corpus Beati Patris, quod opinioni, & voluntati ſuæ penitus ſatisfaceret, & tanto gaudio ad corpus tanti viri receptum repletus eſt, quod die, ac nocte in hymnis, & canticis Dei cum clericis, & ſacerdotibus in Eccleſia pernoctaret, tanquam vnus de miniſtris in canticis Dei, & pſalmodia ſe exerceret. Hæc tranſlatio corporis Sancti Auguſtini facta fuit pridie Kalend. Martij, ſedente in ſancta Petri Sede bonæ memorię Gregorio eius nominis ſecũdo. Excellentiam magnitudinis veſtræ per multa annorum curricula Rex Regum Chriſtus Dominus ſua dignetur cuſtodire potentia. Datum in Vrbe Mediolani anno ſalutiferæ incarnationis Domini 796.

Circa quam epiſtolam nota primo, non rectè II.
reprehendi Oldradum à Cardinali Baronio ſub anno 525. quòd dictam tranſlationem anno Chriſti 710. factam affirmauerit: primò quòd Oldradus minimè id affirmet, ſed ſolùm, quod Luitprandus Aſprandi filius eo tempore ad Regnum eſt euectus, quò à die obitus Beati Patris Auguſtini anni ducenti, & octoginta euoluti fuerant, quod veriſſimè dixiſſe intelliget, qui Beati Auguſtini obitum anno 431. die 28. Auguſti accidiſſe nouerit, vt ſupra cap. 42. in fine monſtrauimus, ac etiam Luitprandum anno Chriſti circiter 711. ad regnum eleuatum, vt Sigibertus in Chronico, ac ipſemet Baronius ſub ann. 712. fatetur, & conſtat ex priuilegio per eundem Luitprandum Lucido presbytero conceſſo anno Chriſti 713. indict. 11. Regni verò illius anno tertio, ſuperius recitato, nam ſi ab anno quadringenteſimo trigeſimo primo, numerãdo, ad 711. deuenias, annos ducentos, & octoginta inter-

Digitized by Google

intercedere videbis. De tempore verò ipſius tranſlationis alitet loquitut Oldradus in fine eiuſdem epiſtolæ, eum ait, eam factam fuiſſe pridie kalend. Martij ſedente in ſancta Sede Petri bonæ memotiæ Gregotio huius nominis II. Nam Gregotius II. ex omnium hiſtoricorum conſenſu non ante annum 714. Pontificatum inijt ſecundò quia eſto erraſſet Oldradus circa determinatum tempus ipſius trãſlationis, non ex hoc ſequeretur, illam anno 725. octaua indictione factam, vt idem Batonius leui quadam coniectuta ductus ex eo affirmat, quia venerabilis Beda ſuum commentarium de ſex ætatibus, quod vſque ad annum nonum Leonis Iſautici perducit, eadem ttanſlatione cõcludit. potuit enim Beda certum tempus eiuſdem tranſlationis tecens tunc factæ non adeo exploratum habuiſſe, vel ſub illo tempore eam poſuiſſe, quo primum ad illius notitiam peruenit, & vtcunq; res ſe habuerit, cettum eſt, Sigibertum aliquot annis antea factam ſcribere, nimitum ſub anno 721. & quod magis vrget, vetuſtiſſima inſcriprio in marmote excila, & eiuſdem Regis ſepulchro ſuperpoſita, cuius capite præcedenti meminimus, illam ante annum 723. factam apertiſſimè reſtatur: fateor nihilominus erraſſe Oldtadum circa computum annorum inter obitum B. Auguſtini, ac illius primam, vel ſecundam tranſlationem intercidentium, niſi forſan ſcriptorum error fuetit, vetum error non circa tempus huius ſecundæ tranſlationis, ſed circa tempus obitus ipſius D. P. Auguſtini fuit, qui tamen hiſtoricorum ferè omnium communis eſt, adeo, vt vix duos reperías, qui in illo decernendo conſentiant.

III. NOta ſecundo circa eandem epiſtolam, in ea nullam prorſus haberi mentionem Etemitarum Auguſtinenſium, quod nullatenus omiſiſſet Oldradus, ſi ſacra D. Auguſtini pignora in Sardinia ſub illorum cuſtodia tunc temporis ſtetiſſent, aut ſi illi ad ſactas teliquias cuſtodiendas ex Sardinia Papiam deueniſſent, ac petinde non modò voluntarium, ſed falſum prorſus eſſe, quod ſcribit Ioannes Matquez cap. 15. §. 1. de ſuis Etemitis intelligendum, quod in eadem epiſtola Oldradus ait: *Exiſtimabat autem Rex ille, ſe tantum non poſſe donare miniſtris, qui cuſtodiebant corpus* B. *Patris quod opinioni, & voluntati ſuæ penitus ſatisfaceret.* ac etiam alia Vincentij Beluacenſis verba, quæ habet lib. 23. cap. 48. ſpeculi hiſtorialis: *Quod videns Rex, votum vouit, quod ſi* B. *Confeſſor, ſe ex illo loco tolli permitteret, & transduci Papiam, Villã cum omnibus appendicijs eius, concederet ſeruientibus ipſius perpetuò poſſidendam*, nam quod miniſtri, & cuſtodes ſacrarum reliquiarum, & perpetuò illis inſeruientes, non Etemitæ Auguſtinenſes fuerint, qui necdum extabant, ſed Cletici Canonici, ac deinde Monachi Benedictinenſes, oſtendunt in primis verba ſequentia eiuſdem Oldradi, quæ omiſit, videlicet, *& tanto gaudio ad corpus tanti viri receptum repletus eſt, quod die, ac nocte in hymnis, ac cãticis Dei cum Clericis, & Sacerdotibus in Eccleſia pernoctaret, & tanquam vnus de miniſtris in canticis Dei, & pſalmodia ſe exerceret*: oſtendunt etiam priuilegia ipſis D. Benedicti monachis ab eodem Rege Luitprando primitus conceſſa, deinde ab Imperatoribus, & Regibus Italiæ firmata, quæ ſequenti capite reddemus.

DEmum circa eandem Reliquiarum D. Auguſtini tranſlationem aduerte, fabuloſum, & falſum eſſe, quod nonnulli ſibi fingunt, locum vbi B. Auguſtini corpus ex Sardinia delatum Ianuæ primum locatum extitit, illum eſſe, qui nunc Sanctæ Mariæ de Cella in diſtrictu S. Petri de Arena dicitur, quemq; venerandi Patres Eremitæ Auguſtinẽſes incolunt, ac propterea Etemiticis Auguſtinenſibus ibi tunc temporis ædificatum. Nam præter quod D. Auguſtini Reliquias tunc ibi locatas fuiſſe, nullo cerro documento probatur, monaſterium S. Petri de Arena, ſiue potius S. Mariæ de Cella in diſtrictu loci S. Petri de Arena nuncupati, quod dicti Patres Etemitæ nunc obtinent, ab antiquo tempore Canonicorum Regulariũ extiterat, quod cum progreſſu temporis, Conuentu Canonicorum deſtiturum commendatum fuiſſet, monaſterio Sancti Benigni de capite fari fuerat per Sedem Apoſtolicam vnitum, vt ex libro Taxarum Apoſtolicarum in ſequentibus oſtendemus. IV.

Caput ſexageſimum.

Monachos in Cœnobio D. Petri in Cęlo aureo per Luirprandum conſtitutos, Ordinis D. Benedicti, non autem Auguſtinenſes Eremitas fuiſſe, eosq; ſub Regula D. Benedicti, vſq; ad Honorium Tertium in eodem monaſterio ſtetiſſe.

POſt priuilegium Lucido Archipreſbytero, ac ſuis Clericis in Baſilica D. Petri in Cęlo Auro degentibus, à Rege Luirprando firmatum, ac etiam Baſilicam, additis nouo monaſterio, & dote ipſis Clericis Canonicis inſtauratam, & Sacra Beatiſſimi Patris Auguſtini pignota in eandem Eccleſiã tranſlata, idem Rex pijſſimus, & religioſiſſimus ad cultum diuinũ, necnon ipſius Baſilicæ ſplendorem magis, ac magis augendum, quod aliàs fortè in quibuſdam præcipuis Baſilicis Lateranenſi, Mediolanenſi, & Cantuarienſi factum nouerat, Collegio canonicorum alterum addidit Monachorum Benedictinenſium, qui Canonicis in ſacramentorum miniſterio, Verbi Diuini prædicatione, & animarum cura, ac regimine occupatis, diuinas laudes die, ac nocte in eadem Eccleſia perſoluerent, cuius Abbati tum ipſius Monaſterij, tum etiam Eccleſiæ, & Reliquiarum D. Auguſtini, ac etiam bonorum illius tempora- I.

lium curam commiſit, vt conſtat authentico illius priuilegio, indict. 10. conceſſo, cuius exemplum ex originali in ipſo monaſterio D. Petri exiſtente acceptum tale eſt.

In Nomine Sanctæ, ac Indiuiduæ Trinitatis. Luitprandus Dei gratia Rex Longobardorum, ſi prædia cœnobiorũ, reliquorumq; ſanctorum locorum, noſtrorum munerum augemus beneficijs, in præſenti, & in futuro nobis prodeſſe minimè dubitamus. Quocirca omnium fidelium Dei Eccleſia, noſtrorumque præſentium, & futurorum deuotio nouerit, qualiter pro Dei amore, & animæ noſtræ remedio, per hoc noſtrum praeceptum, prout iuſtè, & legaliter poſſum, dono, atque iudico alpem vnam, quæ dicitur plana cum omnibus ſuis pertinẽtijs cum Eccleſijs inibi fundatis, cum pratis, ſyluis, inſulis, ripis, piſcarijs, aquis, aquarumq; decurſibus, cum ſeruis, & ancillis, cum omni honore, & dono ſimiliter terram, vbi dicitur in Campania iuxta Ticinum, cum omnibus adiacentijs, & pertinentijs ſicut eſt determinata, cum pratis, ſyluis, piſcationibus, & cum Eccleſia vna, quæ Sancta Sophia dicitur inibi fundata, & iudico ſimiliter in Epiſcopatu Terdonenſi villam vnam, quæ dicitur Monſtomarius, cum Eccleſia Sancti Auguſtini cum omni honore: & in Epiſcopatu Placentia villam vnam, quæ dicitur Roſonium cum Eccleſia inibi fundata cum omni honore, & in Epiſcopatu Laudenſi villam, quæ dicitur Flumbum, & cum Eccleſia inibi facta, & in Brembio, & in Sueugnao, & in Maizaſcò, & in illorum pertinentijs illud, quod ad me pertinet, ſcilicet Manſos 120: cum omni honore, & in Archiepiſcopatu Mediolanenſi, & Cumenſi Gerentianum, & in Turao, & in Macao, & in Veregnano, & Caſteno, & in Ciſano, & in Beſocola, & in Scamno, & in Calauade, & in Vſpira, & in Bardello, & in Balaxe, & in Orglano, & in Bernade, & in Riuerago, & in Calauade, & in Maremundo, & in Cuilg, & in Olino, & in Acij, & in Trauaglo, & in Mercurolo, & in Lauenna. & in Magliacciſo, & in Blagugno, & in Cumano, & in Canobio, & in Celiuzona, & in Beliguo, & in Leuctina, & in Valle Mazia, & in Ottigna, & Gãbatogna, & in Talamo, cũ Eccleſijs inibi fũdatĩs, cum omnibus adiacentijs, pertinentijs, pratis, ſyluis, vineis, inueſtituris, & cum omni honore in omnibus locis ſupradictiſ. Alias quoque Cortes, quæ in Comitatu Parmenſi iacẽt donamus, & iudicamus ſcilicet Caſale ſcindes, Caſale S. Petri cum Eccleſia inibi fundata in honore S. Syri, & Gramum cum Eccleſia inibi fundata in honore S. Mariæ, & Riuam, & Caſale Omnũ, & Caſtellum Aſcardi, & Pairola, & Sorannia cum Eccleſia, & in Guarſtalla vndecim Manſos, cum decimis, cum pratis, vineis, ſyluis, fraſcareis, molendinis, piſcationibus, ſeruis, & ancillis, Aldianos, & Aldianas cum omni honore. Inſuper iudicamus Cortem Paonem, necnon & illam quæ dicitur Corte Regia, & Altrainum, & Sancta Maria, quæ dicitur in terra Græcus 5555. Manſos iuxta ſe habentem, & Ouilam cum omnibus pertinentijs ſuis, & adiacentijs, cum Eccleſijs, Molendinis, piſcationibus, aquis, aquarum decurſibus, Caſtellis, cultis, & incultis rebus vbique locorum ad eaſdem artes pertinentibus, & omnia, quæ in Monte Ferrato, & quæ in Comitatu Vercellenſi, & quæ in Caſale, & Ponte Curono, & in Solariulo habere, & poſſidere videmus. Hæc omnia, quæ ſupra diximus, donamus, & iudicamus venerabili monaſterio S. Petri in Cœlo aureo, in quo ſanctum, & venerabilem Auguſtinum adduximus, & condiuimus. Statuimus inſuper, & modis omnibus cenſemus, præcipimus, & iubemus, & iuxta noſtrorum anteceſſorum Regum, vel Imperatorum autoritatem firmiter edicimus, vt nullus Archiepiſcopus, nullus Epiſcopus, nullus Marchio, vel Comes, aut Vicedominus, Gaſtaldio, ſiue cuiuſcunq; miniſterialis, nullaq; iudiciaria poteſtas, vel Reipublicæ miniſter in prædictis cortibus, prædijs, ſeu poſſeſſionibus, in aliquibus locis præfato venerabili loco pertinentibus placitum tenere, vel diſtrictum facere, ſiue forum, aut aliquam publicam functionem, vel redditum à ſupradictorum habitatoribus locorum, vel pertinentibus exigere, vel tollere remota omni occaſione præſumat. Volumus etiam, & concedimus, vt Molendina, quæ in Catherona, ſeu in aliquibus fluminibus ſupradictum Monaſterium poſſidet per totum Regnum Italiæ, habeant tam Abbates, quàm monachi poteſtatem leuandi, & diſponendi quouſq; vel quomodo eorum decreuerit voluntas. Volumus etiam, modisq; omnibus interdicimus, vt nulla præpotens perſona per loca ſupradictum cœnobium proprietario iure, per nullum ingenium, per nullam cenſuram, aut beneficiali Ordine, aut præceptali autoritate vtatur inuadere, præcipientes itaq; iubemus tàm præſentibus, quàm futuris, vt parti prædicti Cœnobij, quæ ſuper à nobis conceſſa, & confirmata ſunt, quolibet tempore, nullus præſumat inferre moleſtias, aut contrarietatem, ſed ſub omni integritate ſicuti à nobis conceſſa ſunt, ad vtilitatem ipſius monaſterij ſine aliqua diminutione permaneãt, & habeant poteſtatem, per totas poſſeſſiones monaſterij ædificandi Eccleſias, vbicunq; voluerint, ſi quis igitur aliquando diabolica fraude deceptus contra Dei autoritatem, & hanc noſtram conceſſionem, & confirmationem aliquid agere tentauerit, & iam dictum ſanctum locum ex prædictis rebus fatigare conatus fuerit, ſciat ſe compoſiturum auri puri libras mille, medietatem cameræ noſtræ, & medietatem prædicto monaſterio. Quod vt verius credatur, diligentiusq; ab omnibus cuſtodiatur manu propria roborauimus, ſigilliq; noſtri impreſſione iuſſimus inſigniri inferiùs.

Signum Domini Luitprandi Inuictiſſimi Longobardorum Regis.

Datum quarto nonas Aprilis indictione decima. Actum Papiæ feliciter. Amen.

Verùm quo tempore, vel quo anno Regni ſui Luit-

Luitprandus monachos in Diui Petri cœnobio poſuerit, licèt minimè definiri poſſit, hoc tamen certum, & conſtans eſſe debet, illos non niſi poſt tranſlatum D. Auguſtini corpus ibidem conſtitutos, cũ in altero priuilegio eiuſdem Luitprandi, ac etiam in epiſtola Oldradi de tranſlatione Reliquiarum D. Auguſtini nulla omnino de monachis, verùm de ſolis clericis mentio habeatur. Cum etiam in inſcrptione vetuſtiſſima Regis ſepulchro appoſita dicatur, Templum cum cœnobio, ac dote Clericis Canonicis primitus fuiſſe inſtauratum. Quam inſcriptionem vtpotè vetuſtiſſimum Regiæ olim dignitatis monumentum ab Eremitis caſſatam Ciues Papienſes implorato auxilio Senatus Mediolanenſis reſtituendam curarunt, vt locus illam calumniandi nullatenus eſſe poſſit. Videntur ijdem monachi (quod ex forma dicti priuilegij aucupati licèt) circa annum ſalutis humanæ ſeptingenteſimum vigeſimum ſeptimum, aut 742. illuc introducti: nam dictum priuilegium ſub indictione decima emanauit, quæ cum anno 727. vel 742. cucurrit: nam anno 744. Luitprandus ex hac vita migrauit, ex Baronio ſub illo anno num. 38. aut ſub eodem an. 742. vt Sigibertus in Chronico notauit.

II. CAeterùm monachos à Luitprando in monaſterio D. Petri in cælo aureo conſtitutos, non Eremitas Augoſtinenſes, ſed monachos inſtituti D. Benedicti, & ſub eius regula militantes fuiſſe, quod in tertia propoſitione aſſerimus, oſtendunt alia priuilegia Regum, Imperatorum, & Romanorum Pontificum eiuſdem Monaſterij Abbatibus, & monachis vſque ad Honorium III. conceſſa, quorũ exempla accepta ab Originalibus in dicto monaſterio ſeruatis nonnulla hic ſubijcimus, ad veritatem noſtræ aſſertionis demonſtrandam, & ad errorem Io: Marquez euincendum, qui ſuos Eremitas in dicto monaſterio primitus à Rege Luitprando conſtitutos ante monachos D. Benedicti ſcribit, tanquam ſi de aliquo monaſterio in partibus Indiarum exiſtente ſcriberet, cuius nulla apud Italos notitia haberetur.

Exemplum Priuilegij Hugonis Regis Italiæ Petro Abbati monaſterij D. Petri in cælo aureo conceſſi, qui regnauit in Italia ſub ann. 926. vt Baronius ſub eodem anno, & Sigibertus ſub anno ſequenti notauit.

In nomine Domini noſtri Ieſu Chriſti Dei æterni. Hugo gratia Dei Rex. Si circa ſeruos, & ancillas Dei munificentiam noſtræ benignitatis largimur, credimus hoc ad animæ noſtræ mercedem efficaciter pertinere. Igitur omnium fidelium Sanctæ Dei Eccleſiæ noſtrorũ ſcilicet præſentiũ, & futurorum comperiat induſtria, qualiter per Berengarium illuſtrem Marchionem, & dilectum filium noſtrum, quidam noſter ex monaſterio Diui Petri in Cælo aureo Abbas nomine Petrus pro diuerſis vtilitatibus ſui monaſterij ob amorem ſuperni Numinis à noſtra manſuetudine ſibi fieri, noſtræ confirmationis præceptum petijt, & antiquorum Regum præcepta, quæ in eodem Sancto, ac venerabili loco emiſſa ſunt, in noſtra mercede roborari dignaremur. Cuius precibus libentiſſimè aurem accommodantes, hoc immunitatis noſtræ præceptum conſcribi iuſſimus, per quod omnino præcipientes iubemus, vt idẽ Abbas degens ſub regula Sancti Benedicti, id monaſterium, cum omnibus adiacentijs iuſtè, & legaliter pertinentibus, mobilibus, atq; immobilibus acquiſitis, ac acquirendis vſque in finem vitæ ſuæ, omneſq; poſteri eius teneant, atque poſſideant. Inſuper etiam confirmamus omnes res, & poſſeſſiones quaſcunque idem monaſterium longo tempore dignoſcitur poſſediſſe, à Luitprando Rege ipſi monaſterio conceſſas, id eſt inter cæteras res, Cortem illam, quæ dicitur Alpe plana in prædicto ſancto loco emiſſa à quodam Longobardorum Rege Ariperto cum cunctis alijs rebus ad eandem Cortem pertinentibus in omnibus locis, atque vocabulis ſuis, cum territorijs, ac finibus per præceptum Luitprandi Regis per ſingula loca, ac vocabula denuntiatis, earundem rerum decimis quocunq; modo, vel ingenio inibi collaboratis eidem ſancto cœnobio à tanto fundationis inſtitutore conceſſis de iure regali ſeu monachorum poſſeſſione, donatione, traditione, aliorumq; huiuſmodi comparatione quoque, & quarumcunq; legalium conſcriptione, chartarum, aut poſtea prætaxatum venerabile monaſterium à Donis Regum, vel Imperatorum prædeceſſorum noſtrorum, aliorumq; diuerſorum hominum emptione donatione, fidelium quoque oblatione, comparatione, commutatione, libellorum chartarumq; conſcriptione acquiſiuit, aut deinceps iuſtè, & legaliter acquirere poterit tranquillo iure per hoc noſtræ autoritatis præceptum poſſideat, & iuxta deffinitionem anteceſſoris noſtri Luitprandi Regis liceat cœnobio ſecundũ Regulam S. Benedicti de propria Congregatione Abbatem eligere, ita vt nulla ſuper eos vnquam extranea inducatur perſona; ſintq; omnes res eiuſdem monaſterij tàm Abbas, quàm monachi, vel homines libellarij, & ſerui, quamq; omnes aliæ res ſub noſtra regali defenſione munitæ, atque defenſæ, & ſi neceſſitas fuerit de rebus, & familijs ipſius monaſterij per Inquiſitionem circunquaque manentium bonorum hominum ſicut de noſtris regalibus rebus rei veritas approbetur. Hoc quoque ſtatuimus, vt nullus Reipublicæ miniſter, neque aliquis ex iudiciaria poteſtate tàm in ſupradicta Corte Alpe plana, quàm in alijs rebus homines eiuſdem monaſterij liberos, aut ſeruos deinceps inquietare, aut ad placitum trahere, vel in finibus ipſius Cortis placitum tenere, aut aliquem pignorare, vel aliquo modo diſtrahere præſumat, vel loca ad audiendas cauſas, vel freda exigẽda, aut tributa, vel manſiones paratas faciendas, nec fideiuſſores tollendos, aut homines eiuſdẽ Eccleſiæ ingenuos, vel ſeruos ſuper terram ipſius commanentes, diſtringendos, nec ad vllas redibitiones, aut illicitas occaſiones requirendas ingredi audeat, ſed neque vllus vel ripaticum, aut erraticum, aut teloneũ tàm in ſua poſſeſſione, quàm in noſtro publico iure à parte ſæpe fati monaſterij vnquam exigere, aut tollere præſumat pro mercede, & remedio animæ noſtræ; & quid-

Digitized by Google

quid exinde fiſcus noſter, vel pars publica ſperare potuit in eodem ſancto monaſterio ſecundum conceſſionem, & confirmationem Luitprandi Regis, aliorumq; Regum, vel Imperatorum prædeceſſorum ſolemni, & perpetua ſtabilitate firmamus, & quandocunque neceſſitas immiuet, naues eiuſdem monaſterij per Ticini, & Padi portum, quamq; per quemlibet alterum diſcurrere poſſint abſque alicuius impedimento, vel telonei vexatione. Concedimus etiam ipſi Sancto, & venerabili loco omnes carpentarios illos, quos prædictus locus dignoſcitur per præcepti paginam à tempore anteceſſoris noſtri Luitprādi Regis poſſediſſe in Valle, quæ dicitur Antelamo, vel eos, qui ſunt in loco Bezoſolo, cum filijs, filiabusq; vel omni agnatione eorum, vt tempore opportuno indefeſſè operando deſeruiant tam vel poſteri eorum in ſuprafato cœnobio abſque vlla retractatione perpetualiter. Confirmamus, etiam in eodem ſancto cœnobio ob Dei reuerentiam, noſtramq; perpetuam ſalutem Corticellam vnam, quæ dicitur Maleace, & alteram, quæ dicitur Calanade, atque Capellam vnam, quæ eſt in honore Sanctæ Dei Genitricis Virginis Mariæ, quæ dicitur Primaſca, quæ ſita eſſe noſcitur in Valle Belizoua in ſubſidium, & ſuſtentationem monachorum cum omnibus pertinentijs, cum ſeruis, & ancillis libellariis, atque Aldionibus iuſtè, & legaliter in eiſdem Corticellis pertinentibus. Secundum autem hanc noſtram diffinitionem ſancimus, & modis omnibus interdicimus, cunctiſq; qui reliquam partem Abbatiæ in beneficium habuerint, vt nullam poteſtatem exerceant in prædictis rebus à noſtra mercede monachis delegatis, neq; illorum electionem perturbent, aut contradicant, vel electum, quem habuerint Abbatem in aliquo conturbent, ſed prout melius valuerint, opem illis & auxilium ferant apud Regem, & eius militibus ad ea perficienda, quæ in illorum electione approbantur eſſe opportuna. Hæc autem omnia ſuperiùs allegata ſicut à prædeceſſoribus noſtris Regibus, ſiue Imperatoribus conceſſa, & confirmata ſunt, inconuulsè concedimus, ac confirmamus etiam venerabili loco perfruenda perpetuis temporibus iure firmiſſimo poſſidenda, vt ſub tuitionis noſtræ Mundburdo ſecurè, ac ſinceriter perſeuerent. Inſuper confirmamus in ſæpè facto monaſterio pro mercede animæ noſtræ vada ad piſcandum, quæ ſunt in Ticino id eſt in riuo Polonti, & in Muraſca, ſiu vadum, qui dicitur Landemari, Coſtam, & Teueredum, & illum, qui dicitur Teſtomaſcus com illo medio, quod ad ſopem dicitur, & illum, qui ad Aunella dicitur, ſeu & illa, quæ ſunt in Pado, habens priorem terminum à loco, qui nuncupatur Popula pagana, & pertingens vſque ad locum, qui dicitur caput Aſini ex vtraque parte Padi cum Inſulis poſitis iuxta prædictam piſcationem, vel quidquid ab antiquo tempore, vel moderno idem monaſterium per antiquorum Regum largitionem obtinuit, vel Padus inuaſit, aut in futurum irruperit ..... Præcipientes ergo iubemus, vt nemo ex fidelibus S. Dei Eccleſiæ, ſimulq; noſtris tam præſentibus, quàm abſentibus parti prædicti monaſterij de his omnibus, quæ ſuper à nobis conceſſa, & confirmata ſunt, quolibet tempore vllam præſumat inferre moleſtiam, aut contrarietatem, ſed ſub omni integritate ſicuti à nobis conceſſa, & confimata ſunt, perenniter ibidem ad vtilitatem monaſterii ipſius ſine aliqua diminoratione pertineant. Si quis autem contra huius noſtri præcepti ſecuritatem aliquam violentiam, aut inuaſionem inferre tentauerit, ſciat ſe compoſiturum auri optimi libras 30. medietatem palatio noſtro, & reliquam medietatem parti eiuſdem monaſterii, & vt hæc noſtra autoritas pleniorem in Dei nomine obtineat vigorem, manu propria ſubter firmauimus & annulo noſtro inſigniri iuſſimus.

Signum Domni Hugonis Pijſſimi Regis.

Recco Cancellarius ad Vicem Zarlanni Abbatis, & Archicancellarii recognoui &c.

Circa quod priuilegium nota illa verba, *at iuxta deffinitionem anteceſſoris noſtri Luitprandi Regis, liceat cœnobio ſecundum regulam S. Benedicti de propria Congregatione Abbatem eligere, ita vt nulla ſuper eos vnquam*. Quæ verba oſtendunt, Luitprandum monachos D. Benedicti, non autem Eremitas Auguſtinenſes ibidem inſtituiſſe.

EXemplum Priuilegij Othonis Imperatoris primi, Ioanni Abbati monaſterij S. Petri in cælo aureo conceſſi Anno 962. III.

In nomine Sanctæ, & Indiuiduæ Trinitatis. Otho Diuina fauente clementia Imperator Auguſtus. Si circa loca Deo dicata munificētiam noſtræ benignitatis largimur, credimus hoc ad Regnorum noſtrorum ſtatum, noſtræq; animæ ſalutem omni modo proficere. Idcirco nouerint omnes Sanctæ Dei Eccleſiæ fideles, tam præſentes, quàm & futuri, Aldelegidam dilectam coniugem noſtram Imperatricem Auguſtam, noſtram exoraſſe clementiam, quatenus pro Dei amore, noſtræq; animæ remedio cœnobio S. Petri, quod dicitur Cælum aureum ſubuenire, & noſtra præceptali autoritate confirmare, & corroborare omnes Curtes, & proprietates, quas pridem per quoduis genium dignoſcitur poſſediſſe prædictum cœnobium, & Abbatem, atque Rectorem ex propria Congregatione, ſicut mos fuit, inibi ponere, & conſtituere dignaremur. Cuius iuſtis petitionibus aurem libentiſſimè accommodantes, noſtræq; animæ conſulentes, pro Dei amore prædicto venerabili cœnobio ex propria Congregatione Abbatem nomine Ioannem, reſidentibus nobiſcum Epiſcopis, cæterisq; alijs noſtris fidelibus conceſſimus, & iuſſimus, hoc noſtrum ſcribi præceptum per quod omnino præcipientes iubemus, vt idem Ioannes Abbas ſub Sancti Benedicti regula degens id monaſterium, cum omnibus adiacentijs iuſtè, & legaliter pertinentibus, mobilibus, & immobilibus rebus, acquiſitis, & acquirendis vſque in finem vitæ ſuæ, poſteri eius teneant, & poſſideant. Inſuper etiam petiit obnixè eadem dilecta coniux

noſtra

noſtra Imperatrix Auguſta, vt cũ dicto cęnobio dignaremur confirmare, & corroborare omnes res, & poſſeſſiones quaſcunq; idem cęnobinm dignoſcitur poſſediſſe longo tempore à Lnitprando Rege ipſius monaſterij fundatore conceſſas; id eſt inter cæteras res, cortem illam, quæ Alpe plana dicitur in prædicto ſuncto loco emiſſa à quodam Longobardorum Rege Ariperto, cunctaſq; res ad eandem cortem pertinentes, vel aſpicientes in quibuſcunq; locis, ſeu vocabulis, cum territoriis, & finibus per præceptum Luitprandi Regis per ſingula loca, & vocabula denuntiatis, vel earundem rerum decimas, quocunq; modo inibi, vel ingenio laboratæ fiunt. Conſiderantes itaque Dei Omnipotentis miſericordiam, noſtræq; dilectæ coniugis prudentiſſimam petitionem, eidem ſancto cęnobio confirmamus, concedimus, corroboramus prædictam cortem, quæ Alpeplana dicitur cum omnibus ſibi iuſtè, & legaliter rebus pertinentibus, vel aſpicientibus per ſingula loca, & vocabula denuntiata, ſeu omnem decimam ipſius cortis, necnõ omnes cortes, & proprietates quoquo modo inibi cõceſſas, ſeu monachorum donatione, traditione, aliorumq; hominum donatione, comparatione, commutatione, offertione, & qnarumcunq; legalium conſcriptione cartarum, aut poſtea prætaxatum locum à donis Regum, vel Imperatorum prædeceſſorum noſtrorum, aliorumq; diuerſorum hominum emptione, donatione, fideliumq; oblatione, commutatione, libellorum, cartarumq; conſcriptione acquiſiuit, ac deinceps iuſtè, & legaliter acquirere poterit, tranquillo inre per hoc noſtræ autoritatis, & confirmationis præceptum poſſideat: & iuxta diffinitionem anteceſſoris noſtri Luitprandi Regis liceat cœnobio ſecundum Regulam Sancti Patris Benedicti de propria Congregatione Abbatem eligere, ita vt nulla ſuper eos vnquam extranea introducatur perſona; ſintq; omnes res ipſius cœnobij, Abbasq; & monachi vel homines libellarij, & ſerui omnes, aliæq; omnes res ſub noſtra imperiali defenſione munita, atque defenſæ; & ſi neceſſitas fuerit de rebus ipſius monaſterij per inquiſitionem circnmquaq; manentium bonorum hominum ſicut de noſtris imperialibus rebus rei veritas approbetur. Statuimus quoque, vt nullus Reipublicæ miniſter, neque aliquis ex iudiciaria poteſtate cũ in ſupradicta Curte Alpeplana, quãq; & in aliis corticibus, vel vicis eiuſdẽ monaſterij liberos, aut ſeruos deinceps inquietare, aut ad placitum trahere, vel in finibus ipſius Cnrtis, aut cęnobij placitum tenere, aut aliquem pignorare, aut detrahere præſumat, aut ſeruos ſuper aliquam terram ipſius monaſterij commanentes diſtringendos, nec vllas redhibitiones, aut illicitas occaſiones requirendas ingredi audeat; & quidquid exinde fiſcus noſter, vel pars publica ſperare potuit, eidem ſancto monaſterio ſecundum conceſſionem, & confirmationem Luitprãdi Regis, noſtrorumq; Regum, vel Imperatorum ſolemni, & perpetua ſtabilitate firmamus, & quandocunque neceſſitas imminet, naues ipſius cęnobij per Ticinenſem, & Padi portum, quamq; per quemlibet alterum diſcurrant, absq; alicuius impedimento, vel Telonij exactione: concedimus ipſi ſancto etiam loco omnes carpentarios illos, quos poſſidet per præcepti paginam à tempore anteceſſoris noſtri Luitprãdi Regis in Valle, quæ dicitur Antelamo, vel eos, qui ſunt in Bezoſolo cum filijs, & filiabus, ſeu omni agnatione eorum, vt tempore opportuno operando deſeruiant ipſi, & poſteri eorum iam dicto cœnobio, absq; vlla retractatione perpetualiter. Cõfirmamus etiam eidem cęnobio ob noſtram perpetuam ſalutem corticellam, quæ dicitur Maliace, & alteram, quæ dicitur Calauate, & Capellam quæ eſt in honore S. Dei Genitricis Mariæ, quæ dicitur Præmaſca, quæ conſtructa eſt in Valle Belizona in ſubſidium, & ſuſtentationem monachorum cum omnibus pertinẽtijs, cum ſeruis, & ancillis, atque aldionibus iuſtè, & legaliter in eis corticellis pertinentibus. Inſuper etiam confirmamus, & corroboramus eidem venerando cœnobio Curtem Pauonem, & aliam Cnrtem, quæ Villaraſca dicitur, & Manſa, quæ iacent in Rouori, cum omnibus pertinentijs earum, cum rebus, & familijs, portibus, & mercato, & diſtrictionibus, molendinis, & piſcationibus, aquis, aquarum ductibus, & deinceps ipſe ſanctus locus pro remedio animæ noſtræ ſine vllius hominis contradictione teneat, atq; poſſideat, & ſi aliqua perſona ipſas Curtes, vel aliquid de earum proprietatibus prædicto ſancto cęnobio tollere, aut diminorare præſumpſerit, cum Iuda traditore, & cũ Diabolo partem habeat ſine vllo remedio, & ſine vllo fine. Secundum autem hanc noſtram diffinitionem, & imperialia ſcripta ſancimus, & modis omnibus interdicimus cnnctis, qui reliquam partem in beneficium habuerint, vt nullam poteſtatem exerceant in prædictis rebus à noſtra mercede monachis delegatis, vel electum, quẽ habuerint Abbatem in aliquo perturbent, & liceat Ioannem prædictum Abbatem in ipſo cęnobio degere ſub regula S. Benedicti, & quotidianas Deo laudes, & orationes pro noſtræ animæ commemoratione, imperialiq; noſtro inibi offerre, & omnem Congregationem ſibi commiſſam aſſiduis alimentis paſcere, & nutrire cunctis vitæ ſuæ diebus. Cum autem eum Dominns de hoc ſecnlo vocare iuſſerit, modis omnibus ſancimus, & interdicimus, vt nulla præpotens, paruaq; perſona prædictum cęnobium inuadere nitatnr, aut beneficiali ordine, aut præceptali autoritate. Confirmamus etiam, & corroboramus pro Dei amore, & pro iuſta petitione noſtræ dilectæ coniugis eidem venerando loco curtes, vnam, quæ Virgonto dicitur, ſitam in Valle Oſolla, & aliam, quæ ouile nuucupatur cum omnibus earnm pertinentijs aquis, & piſcationibus, necnon & Vada ad piſcandum, quæ ſunt in Ticino, id eſt in riuo Poloni, Moraſca, ſeu Vadum, quod dicitur Landemari coſta, & Reueredum, & illud quod dicitur Sextemaſcus, cum illo medio quod ad ſepem dicitur, & illud, quod Adaunella dicitur in Pobledo, ſeu & illa vada, quæ ſunt in Pado habentia priorem terminum à loco, qui nũcupatur popula Pagana, & pertingens vſque ad locum, qui dicitur Caput Aſini ex vtraque parte Padi, cum Inſulis poſitis iuxta prædictam piſcationem, vel quidquid ab antiquo tempore, ſeu

Digitized by Google

re, ſen moderno idem monaſterium per antiquornm Regum, ſeu Imperatornm donationem obtinuit, vel P adns inuaſit, aut in futnrnm irrnperit de proprÿs ipſius monaſterÿ, vel aliorum rebus. Ergo iubemus præcipientes tam præſentibns, quàm, & futnris, vt parti prædicti cœnobÿ de his omnibus, quæ ſunt à nobis conceſſa, & confirmata ſnper quolibet tempore nullus præſumat inferre moleſtiam, ant contrarietatem, ſed ab omni integritate, ſicuti à nobis conceſſa, & confirmata ſunt, perenniter ad vtilitatem ipſius monaſterÿ ſine aliqna diminoratione pertintãt. Si quis igitur bnins noſtræ donationis, & ordinationis, & confirmationis violator extiterit, ſciat ſe compoſiturum auri optimi libras mille, medietatem Cameræ noſtræ, noſtriſq; ſnceeſſoribus, & medietatem prædicto cœnobio, & Dei maledictionem, ſanctæq; Dei Genitricis Mariæ, & Beati Michaelis Archangeli, & omninm Angelornm, & B. Petri Apoſtolorum Principis, & omnium Sanctorum habeat, & cum Inda traditore portionem accipiat. Quod vt veriùs credatur, diligentiuſq; ab omnibus obſeruetnr, manibus proprÿs roborantes, annnli noſtri impreſſione iuſſimus ſubter inſigniri.

Signum Domni Othonis pijſſimi Imperatoris Auguſti

Tintulſus Cancellarins, ad vicem Brunonis Archicapellani recognoui, & ſcripſi.

Datnr 5. idus Aprilis anno Dominicæ Incarnationis 962. Imperÿ verò Domini Imperatoris Othonis pÿſſimi I. indict. 5. Actom Papiæ fideliter. Amen.

IV. PRæter ſupradicta priuilegia adſunt alia multa aliorum Imperatorum, videlicet Othonis ſecũdi vnum eidem Ioanni Abbati datum 3. idus Aprilis anno 978. indict. 6. in Saxonia, & in Ciuitate Magdeburgenſi, Othonis tertij, vnum Azoni Abbati directum nonis Aprilis anno 989. indict. 2. Imperij ſui anno ſexto datum Quintilini Burg. Itẽ Corradi ſecundi vnum Alpigiſo Abbati conceſſum anno 1033. datum Baſileæ nono Kal. Februarij indict. 2. Imperij ſui anno 7. Item Henrici III. vnum directum Balduino Abbati datum Ratisbonæ anno 1041. indict. 10. vndecimo Kal. Nouemb. Imperij ſui anno 3. Item Henrici IV. vnum ditectum Anſelmo Abbati datum Vlmæ 12. Kal. Maij anno 1048. indict. 1. Imperij ſui anno 2. Item Henrici V. vnum Anſelmo Abbati directum datum Nouariæ per manum Brocandi Cancellarij 5. Kal. Septemb. anno 1110. indict. 4. præter aliud priuilegium Corradi primi, quod ſua prolixitate omnia ferè priuilegia in vnum collecta excedit: in quibus omnibus priuilegijs conrinerur eadem clauſula oſtendens monachos ſub Regula D. Benedicti per Regem Luitprandum in dicto monaſterio fuiſſe conſtitutos. quæ etiã probat illos à Rege Luitprando vſq; ad illa tempora in eodem monaſterio ſtetiſſe. Alia verò priuilegia Pontificum vſque ad Innocentium III. cui Honorius III. immediatè ſucceſſit, ſequẽti capite referemus. Porro ex ſupradictis quarta propoſitio noſtra firmata relinquitur, nimirum monachos D. Benedicti per Regem Luitprandum in dicto monaſterio inſtitutos ibidem vſque ad Innocentium tertium, & Honorium tertium nunquam interrupta ſucceſſione ſtetiſſe, quod etiam ſequenti capite ex eiſdem Priuilegijs Pontificum oſtendemus.

Caput ſexageſimumprimum.

Clericos Canonicos vſque ad Alexandri, & Innocentij Tertij tempora in Eccleſia D. Petri in Cælo aureo cum monachis à Luitprando ibidem conſtitutis manſiſſe.

ASſeruimus quarto loco ipſos Clericos Canonicos, qui ante tranſlatum D. Auguſtini corpus S. Petri Baſilicam, ac etiam monaſterium à Rege Luitprando ædificatum tenebant, poſt monachos ibi loci introductos nullatenus eiectos, ſed cum illis in eadem Baſilica vſque ad Innocentium Tertium, & Honorium Tertiũ manſiſſe, quod nunc autoritate Romanorum Põtificum, ac etiam Hiſtoricorum euidentiſſimè probamus. Siquidẽ Romani Pontifices non ſolùm monachorum, verùm etiam clericorum canonicorum dictę Eccleſiæ in ſuis priuilegijs meminerunt: extat in primis authenticum priuilegium Paſchalis huius nominis ſecundi Anſelmo eiuſdem monaſterij Abbati anno Domini 1105. directum talis fotmæ. I.

Paſchalis Epiſcopus ſernns ſeruornm Dei. Dilecto in Chriſto filio Anſelmo Abbati venerabilis monaſterii Sancti Petri, quod dicitur Cælum anreum, eiuſq; ſucceſſoribus regulariter ſubſtituendis in perpetunm. Fia poſtulatio voluntatis effectu debet proſequente compleri, quatenns & denotione ſynceritas laudabiliter eniteat, & vtilitas poſtulata vires indubitanter aſſumat. Quia igitur dilectio tua ad Sedis Apoſtolicæ portnm confugiens, eius tuitionem deuotione debita requiſiuit, nos ſupplicationi tuę clementer annuimus, & B. Petri monaſterinm, cni per Dei gratiam Abbas impoſitione manunm noſtrarum inſtitutns es, cum omnibus ad ipſam pertinentibns ſub tutela Apoſtolicæ Sedis accipimus, ob honorem videlicet ipſius Apoſtolorum Principis Petri, & S. Confeſſoris, ac Doctoris præclariſſimi Augnſtini, cnius pretioſum corpus in eodem cœnobio à Luitprãdo quondam Rege dignoſcitur honorificè reconditũ. Sanctorum igitur prædeceſſorum noſtrorum Sedis Apoſtolicæ Pontificum veſtigiis inſiſtentes, præſentis Decreti autoritate ſtatnimns, vt quæcnnq; bona, quęcunq; prædia, Vrbana, ſen ruſtica, culta, vel inculta, quæque poſſeſſiones in villis ſyluis, colonis, ſeruis, & ancillis, ſen Aldionibus, in Eccleſÿs, in decimis,

mie omulum vbique terrarum, ruſticorum domnicatorum, & familiarum, ſiue primitijs cęnobium veſtrum poſſedit, & poſſidet, conceſſione Pontificum, liberalitate Principum, *vel oblatione fidelium iuſtè, ac canonicè poterit adipiſci, firma tibi, tuiſq; ſucceſſoribus, & illibata permaneant. De quibus hæc duximus proprijs exprimenda vocabulis. In* Epiſcopatu Papienſi *Vallaraſca, Capellam Sancti Chriſtophori,* Eccleſiam Sancti *Damiani, & Eccleſiam* Sancti Nazarij *cum ſuis pertinentijs. In Lardirago* Capellam Sancti Geruaſij, *&* Eccleſiam Sancti *Zenonis. In Fraſcarolo* Eccleſiam *Sancti Auguſtini cum ſuis pertinentijs; in* Epiſcopatu *Mediolanenſi Eccleſiã Sancti Seueri de Creſciano, Eccleſiam* Sanctæ Iulianæ *de Carzano, Eccleſiam Sancti Martini de* Terenzano. *In Cumano Epiſcopatu Eccleſiam D. Auguſtini de Calauate, Eccleſiam Sanctæ Mariæ de* Plamaſca, *Eccleſiam Sancti* Petri *de Lauenna. In Laudenſi Epiſcopatu Eccleſiam Sancti Petri de Flumbo, & Eccleſiam Sancti* Columbani. In Placentino Epiſcopatu Eccleſiam Sancti *Martini de Roxone,* Eccleſiam *Sancti Zenonie de Vicobono, &* Eccleſiam Sancti *Stephani; in* Epiſcopatu *Terdonenſi* Eccleſiam *Sancti Auguſtini de Caſale, &* Eccleſiam *Sanctæ Mariæ de Grauiterra; in* Epiſcopatu *Aſtenſi* Eccleſiam *Sancti Petri de Ouilia, &* Eccleſiam *Sanctorum Philippi, & Iacobi, &* Eccleſiam *Sancti Blaſij de Cauagnaſco. In Vercellenſi* Epiſcopatu Eccleſiam *Sancti Petri de Parzingo,* Eccleſiam *Sancti Blaſij de Pauonico.* In Epiſcopatu Parmenſi Eccleſiam *Sanctæ Mariæ de Curte. In Alpeplana* Eccleſiam *Sancti Petri, cum alijs decem* Ecclesije *ad eandem* Eccleſiam *pertinentibus. In Florentia* Eccleſiam *Sancti* Petri, *quæ dicitur Cælum aureum.* In *ſancto* Geneſio Eccleſeam *Sancti Chriſtophori cum ſuis pertinentijs,* Eccleſiam *vnam in loco Martura, cum ſuis pertinentijs, &* Eccleſiam *Sancti Angeli cum ſuis pertinentijs. Obeunte verò te nunc eiuſdem loci Abbate, vel tuorum quolibet ſucceſſorũ, nullus ibi qualibet ſurreptionis aſtutia, ſeu violentia præponatur, niſi quem fratres communi conſenſu, vel fratsum pars ſenioris conſilij, ſecundum Dei timorem, & B.* Benedicti Regulam *prouiderint eligendum; electus autem ad* Romanum *Põtificem conſecrandus accedat. Chriſma, Oleum ſanctum, Conſecrationes* Altarium, *ſeu Baſilicarum, Ordinationes Monachorum, ſeu Canonicorum veſtrorum, qui ad ſacroe Ordines fuerint promouendi; à quocunq; malueritis Catholico ſuſcipiatis* Epiſcopo, *ſi quidem gratiam Apoſtolicæ* Sedis *habuerit. Miſſas quoque publicas in eodem monaſterio celebrari, aut ſtationem, aut ſynodum, aut ordinationem aliquam, præter Abbatis voluntatem ab* Epiſcopo *quolibet fieri prohibemus. Ad hæc præſenti Capitulo adijcientes, Dalmaticæ, Mitræ, Sandaliorum, necnon chirotecarum vſum, & inter itinerandum inſigne tintinabuli tibi, tuiſq; ſucceſſoribus, & in ſæpedicto monaſterio Baptiſmũ in Paſchali ſolemnitate per ſubiectos vobis Clericos fieri iuxta prædeceſſorum noſtrorũ ſtatuta cõcedimus. Sicq; ab omni iugo, ſeu ditione cuiuſque perſona veſtrum cænobium liberum permanere ſancimus, vt ſoli* S.Eccleſiæ *Romanæ, & Apoſtolicæ ſubditum habeatur. Decernimus ergo vt nulli omnino hominum liceat prænominatũ monaſterium temerè perturbare, aut eius poſſeſſiones auferre, aut ablatas retinere, minuere, aut aliquibus vexationibue fatigare: ſed omnia integrè conſeruẽtur eorũ, pro quorum gubernatione, & ſuſtentatione cõceſſa ſunt, vſibus omnimodis profutura, ſalua in omnibus Apoſtolicæ* Sedis *autoritate.* Si *qua igitur in futurum* Eccle*ſiaſtica, ſæculariſuè perſona hanc noſtra paginã ſciens contra eam temerè venire temtauerit, ſecundò, vel tertiò commonita, ſi non ſatisfactione congrua emendauerit, poteſtatis, honoriſuè ſui dignitate careat, reamq; ſe diuino iudicio exiſtere de perpetrata iniquitate cognoſcat, & à ſacratiſſimo corpore, & ſanguine* Dei, *&* Domini *Redemptoris noſtri* Ieſu *Chriſti aliena fiat, atq; in extremo examine diſtrictæ vltioni ſubiaceat. Cunctis autem eidẽ loco iuſta ſeruantibus ſit pax Domini noſtri* Ieſu *Chriſti, quatenus & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud diſtrictum Iudicem præmia æternæ pacis inueniant. Amen. Amen. Amen.*

S. Petrus, S. *Paulus.* Paſchalis Papa *II.*

Ego Paſchalis *Catholicæ Eccleſiæ* Papa *ſubſcripſi.*

Datum Laterani *per manum Vbaldi* S.R.E. *Cardinalis Diaconi 15.Kal.April.indict.14.*Incar*nationis Dominicæ 1105.*Pontificatus *autem Domini Paſchalis II.* Papæ *anno 6. &c.*

Circa quod priuilegium, primò notanda ſunt illa verba: *Sanctorum igitur prædeceſſorum noſtrorum Sedis Apoſtolicæ veſtigijs inſiſtentes præſentis Decreti autoritate ſtatuimus, &c.* Quæ verba indicant, alios Romanos Põtifices ante Paſchalem II. ſimile priuilegium Abbati, & monaſterio S. Petri in cælo aureo conceſſiſſe. Secundò notanda ſunt alia verba. *Niſi quem fratres communi conſenſu, vel fratrum pars ſanioris conſilij ſecundum Dei timorem, & B. Benedicti* Regulam *prouiderint eligendum.* Quæ confirmant, quod cap. præcedenti diximus, monachos per Luitprandum in dicto monaſterio inſtitutos, non Eremitas, ſed Benedictinẽſes fuiſſe. Tertiò notanda ſunt alia verba. *Chriſma, Oleum ſanctum, conſecrationes Altarium, ſeu Baſilicarum, ordinationes monachorum, ſeu canonicorum veſtrorum, qui ad Sacros Ordines fuerint promouendi à quocunque volueritis Catholico ſuſcipietis Epiſcopo,* & illa: *In ſupradicto monaſterio* Baptiſmũ *in Paſchali ſolẽnitate per ſubiectos nobis clericos fieri iuxta prædeceſſorum noſtrorum ſtatuta cõcedimus ſicq; ſub omni iugo, ſeu ditione cuiuſq; perſona veſtrũ cęnobium liberum permanere ſancimus, vt ſoli Eccleſiæ Sanctæ Romanæ, & Apoſtolicæ ſubditum habeatur.* Ex quibus duo habemus, alterum cum monachis in eadem Eccleſia manſiſſe etiã Canonicos, & Clericos, qui munera clericalia, miniſterij Sacramentorum, & curæ animarum, & ſimilia in dicta Eccleſia perſoluebant; nam ipſa D. Petri Baſilica II.

tunc

tunc temporis parochialis erat, & fuit etiam tempore Ioannis XXII. cum haberet fontem baptiſmalem, & Ioannes XXII. Eremitas ad dictam Eccleſiã cum Canonicis admittens, expreſsè caueat, ne ipſi Eremitæ circa curam animarum perſonarum ſecularium vllatenus ſe intromittant. habebat etiam dicta Baſilica plures alias parochiales ſibi ſubiectas, quæ per dictos clericos canonicos regebãtur, quod eiuſmodi exercitium curę animarum perſonarum ſecularium eſſet monachis interdictum, Decreto præſertim ipſius Paſchalis II. in c. Peruenit, & c. Interdicimus, & c. iuxta Calcedonenſis 16. q. 1. Alterum ipſos canonicos regimini, & iuriſdictioni ipſius Abbatis ſubiectos fuiſſe. Quod ſi mirum forſan alicui videtur, legat caſum prorſus ſimilẽ in Canonicis Regularibus Abbati, & monaſterio Lobienſi ſubiectis apud Ioannem Molanũ in Natalibus Sanctorum Belgij ſub die 18. Aprilis; videat etiam, quæ de Abbate monaſterij Candidæ caſæ apud Britannos ſcribit venerabilis Beda lib. 3. Hiſtoriæ Gentis Anglorum cap. 4. cum inquit: *Habere autẽ ſolet ipſa ex Rectore ſemper Abbatem presbyterum, cui omnes viri, & omnis* Prouincia, *& ipſi etiam ordine inuſitato* Epiſcopi *debeant eſſe ſubiecti iuxta exemplum primi Doctoris illius, qui non* Epiſcopus *ſed presbyter extitit, & monachus.* Licet enim Canonici, qui per eſſentiam, & ex propria natura ſunt clerici, omnibus monachis, quibus clericatus non ex natura, ſed ex accidenti ineſt, ſecundum leges ordinarias ſuperiores exiſtant, ac illorum ſit, monachos regere, non ab illis regi, vt ex D. Hieronymo habes in capite Alia. 16. q. 1. nihil tamẽ prohibet ob peculiarem alicuius Eccleſiæ dignitatem, ipſos monachos ex ſpeciali prærogatiua, & priuilegio habere Canonicos ſubiectos, nec paucæ nunc ſunt monachorum Abbatiæ, quæ iuriſdictionem epiſcopalem in clericos annexam habent, ac in eos exercent abſq; præiudicio dignitatis clericalis.

III. SImiles clauſulæ habentur in priuilegio conceſſo alij Abbati nomine Anſelmo ob Innocẽtio II. dato Placentiæ per manum Aimerici S. R. E. Cardinalis Diaconi, & Cancellarij. ſecundò nonas Iunij indict. 10. Incarnationis Dominicæ an. 1133. Pontificatus ſui ann. 3. cuius exemplum eſt.

Innocentius Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei dilecto filio Anſelmo Abbati venerabilis Monaſterij S. Petri, quod dicitur Cælum aureũ, ſuiſq; ſucceſſoribus Regulariter ſubſtituendis in perpetuum. Cum omnium Eccleſiarum quieti, & vtilitati ex iniũcto nobis à Deo Apoſtolatus officio paterna ſolicitudine intendere debeamus, illarum tamen Eccleſiarum, quæ Sanctæ Romanæ Eccleſiæ iuris exiſtunt tãtò amplius curam gerere nos oportet, quãtò ſpecialiùs ipſę Apoſtolicæ Sedi adhęrere noſcũtur. Proinde dilecte in Domino fili Anſelme Abbas tuis iuſtis poſtulationibus clementer annuentes, prædeceſſorum noſtrorum fel. mem. Paſchalis, & Caliſti Romanorum Pontificum inhęrendo veſtigiis B. Petri Apoſtolorum Principis monaſteriũ, cui Deo auctore præſides, quod vtiq; cooperante Spiritus ſancti gratia manu propria conſecrauimus, & B. Auguſtini Doctoris egregii corporali præſentia illuſtratur, pręſentis ſcripti priuilegio communimus: ſtatuimus .n. vt quæcunq; bona, quæcunq; prædia vrbana ſiue ruſtica culta, vel inculta, quæcũque poſſeſſiones in villis, ſyluis, pratis colonitis, ſeruis, & ancillis, ſeu Aldionibus in Eccleſiis, in decimis omnium vbiq; terrarum, ruſticorũ domnicatorũ, & familiarum, ſiue primitiis ad veſtrum cęnobium conceſſione Pontificum, largitate Regum, vel Principum, oblatione fidelium, ſeu aliis iuſtis modis in præſentiarum pertinent, aut in futurum largiente Domino idẽ monaſterium iuſtè poterit adipiſci, firma tibi, tuiſq; ſucceſſoribus, & illibata permaneant. Obeunte verò te nunc eiuſdem loci Abbate, vel tuorum quolibet ſucceſſorum, nullus ibi qualibet ſurreptionis aſtutia, ſeu violentia præſumatur, niſi quem fratres communi conſenſu, vel fratrum pars conſilii ſanioris ſecundum Dei timorem, & B. Benedicti Regulam prouiderint eligendum, electus autem ad Romanũ Pontificem conſecrandus accedat. Criſma, Oleum ſanctum, Conſecrationes altarium, Baſilicarum, Ordinationes Monachorum, ſeu Canonicorum veſtrorum, à quocumq; &c.

Reliquum huius priuilegij in omnibus, & per omnia conuenit cum ſuperiori Paſchalis II. ab hoc loco vſque ad finem, nihil prorſus addito, vel diminuto.

Ego Innocentius Catholicæ Eccleſiæ Epiſcopus.

Ego Vbertus presbyter Cardinalis S. Clementis & ſic ſequuntur alii ſubſcribentes propria nomina. Datum Placentiæ per manum Aimerici S. R. E. Cardinalis Diaconi, & Cancellarii, ij. nonas Iunii *indict. 10. Incarnationis Dominicæ ann. 1133. Pont. verò Domini* Innocentii Papæ II. *anno 3.*

Eſſe verò hunc Anſelmum diuerſum ab eo cui dirigitur priuilegium Paſchalis II. ex eo conuincitur, quia inter hunc poſteriorem, & illum priorem, alius Abbas nomine Balduinus interceſſit, cui Caliſtus II. ſub an. 1120. literas quaſdam dirigit, quæ in Carthophilacijs D. Petri in Cælo aureo ſeruãtur.

SVnt etiam in eiſdem Archiuijs alia duo priuilegia primum Alexandri III. datum Anagniæ per manum Gratiani S. R. E. Subdiaconi, & Notarij 10. Kal. Maij indict. 6. Incarnationis Dominicæ ann. 1173. Pontificatus ſui ann. 14. incipit. IV.

Alexander Epiſcopus ſeruus ſeruorũ Dei dilecto filio Olrico Abbati monaſterii S. Petri &c. ſecundũ Innocentii III. *datũ* Laterani *per manum Blaſii* S.R.E. Subdiaconi, & Notarii XI. Kal. Apr. *indict. 5. Incarnationis ann. 1201. Pontif. ſui ann. 5. directum Abbati nomine* Gualterio *ſimilis omnino tenoris, & cũ eiſdem clauſulis, ex quibus ſuffieientiſſimè probatum, ni fallor, relinquitur, clericos canonicos ſemel in dicta Baſilica ſiue per S. Syrũ, ſiue per alios Epiſcopos ſucceſ-*

ſucceſſores ante Regem Luitprandum inſtitutos, nunquam totaliter in illa defeciſſe. Quanquã quod ex illius Baſilicæ monumentis venari poſſum, circa tẽpora Innocentij III. ac illius ſucceſſoris Honorij, quibus ipſa Eccleſia per Canonicos Mortarienſes fuit reformata, priores illi clerici, qui cum monachis, & ſub monachis degebant, à Regulari diſciplina ita eſſent relaxati, vt vix aliquod veſtigium, ac vel ipſum nomen clericorum Canonicorum, ſiue regularium tenerent.

V. QVæ omnia confirmari etiã poſſunt ex his, quæ de Anſelmo, & Gualla S.R.E. Cardinalibus, & alijs nonnullis Papienſibus, ac aliarũ ciuitatum Epiſcopis ex eodem Collegio Canonicorũ per illud tempus aſſumptis Onuphrius, Ciaconius, & alij autores tradiderunt. Scribit .n. Ciaconius in vita Honorij II. ex hoc collegio aſſumptum fuiſſe Anſelmum presbyterum Cardinalem S. Laurentij in Lucina ab eodem Pontifice creatum, cuius etiam meminit Onuphrius in additionibus ad Platinam in Honorio II. quique in ſchiſmate inter Innocentiũ II. & Petrum Leonis Pſeudopapam Anacletum II. nuncupatum, partes legitimi Pontificis pro viribus, ac ſtrenuè tutatus eſt, vt Baronius tomo 12. ſub anno 1130. notauit. Addit idem Ciaconius in Vita Innocentij III. ex eodem Collegio Canonicorũ acceptum Guallam de Bicherijs Vercellẽſem S.R.E. Cardinalem, prius Diaconum S. Mariæ in Porticu, deinde presbyterum S. Martini in montibus, legatum Apoſtolicum ad Regem Angliæ deſtinatum, qui in ſua ciuitate Vercellenſi præclarum, ac præcipuum illius Prouinciꝫ templum, ac Cœnobiũ S. Andreꝫ nuncupatum ſuis Canonicis exſtruxit, ac dote ingentiſſima caſtrorum, & villarum auxit, quod licèt in bonis temporalibus valde imminutũ ob frequentes bellorum vaſtationes, ijdem Canonici Regulares noſtræ Lateranenſis Congregationis nunc obtinẽt. De quo libro tertio dicemus. Ferunt etiam ex eodem Canonicorum collegio nonnullos Epiſcopos Papienſes prodijſſe, & alios aliarum Ciuitatum, de quibus Ioannes Philippus Nouarienſis lib. 3. cap. 29. apud quem ſit fides.

Caput ſexageſimumſecũdum.

Qualiter ſub Honorio III. idem Monaſterium deficientibus ibidem Monachis, per Canonicos Mortarienſes fuerit reformatum, qui vſque ad annum Chriſti 1509. in eodem Monaſterio manſerunt.

I. QVingẽteſimus circiter currebat annus, cum monachi Benedictini clericis Canonicis in dicta Eccleſia ſociati debitum ſeruitutis famulitium Deo gratũ, ac etiam hominibus acceptum, & laudabile ſoluebant. quo tempore vt eſt cõmunis naturꝫ conditio in deterius vergere, & niſi ſuperni numinis manu validiſſima teneatur, labi tandem, & ruere, qui ob ſanctæ conuerſationis odorem, & monaſticæ diſciplinæ rigorem apud cunctos, non ſolùm Inſubres, verum etiam Italos, & Gallos magno in pretio habebãtur, ſoluta paulatim monaſtica diſciplina in apertam relaxationem lapſi ſunt adeò, vt monaſterio diruto, ac illius bonis oppignoratis, & multo ære alieno grauatis, tandem ipſi monaſterij Abbas, quod diſciplinam collapſam inſtaurare forſitan voluiſſet miſerè necatus interierit. Id cum ab Hugone S. R. E. Cardinali Epiſcopo Oſtienſi, qui poſtea Summus Pontifex renũciatus Gregorius IX. dictus fuit, in partibus Lombardiꝫ tunc nomine Sedis Apoſtolicæ legationis munere fungente, ad Honorij III. Pontificis Maximi notitiam delatum eſſet, pijſſimus Pontifex grauiter admodum accepit, ac monaſterij tam nobilis caſum miſeratus, ad illius reformationem ſtatim animũ ſuum conuertit, quod tamen nulla erat ſpes per ipſos monachos tũc poſſe reformari, ac multò minus per ipſius Baſilicæ Canonicos, quippe qui ſolo nomine regulares vix aliquod Regularis diſciplinæ veſtigium tenebant, eis forſan nõ abſimiles, quales nunc etiam in partibus Galliarum nonnullos videre licet. E contrario vigebat per id tempus in caſtro Diœceſis Papienſis Mortariæ nuncupato monaſterium Sanctæ Crucis eorundem Canonicorum, olim caput nobiliſſimæ Congregationis quadraginta, & amplius Cꝫnobiorum, & nunc membrum noſtræ Congregationis Lateranen. cum primis nobile. Illorum igitur Canonicorum fama laudabili excitatus idem B. Põtifex, rogantibusq; in primis non ſolùm prædicto Cardinali Epiſcopo Oſtienſi cum cæteris Lombardiæ Epiſcopis, verùm etiam ipſo Epiſcopo cum clero, & populo Papienſi, per illos dictam Eccleſiam S. Petri in cœlo aureo cum illius monaſterio reformandã decreuit, illam cum monaſterio, & omnibus illius bonis, & iuribus ipſis Canonicis reformandam, regendam, & perpetuò tenendam tradens: ac etiam ad maiorem dictæ Congregationis Mortarienſis decorem, & commoditatem ad præfatam Baſilicam, & Monaſterium D. Petri, quippe quod in illa corpus Sanctiſſimi illorum parentis Auguſtini ſeruaretur, transferendam mandauit: Abſoluta eſt huiuſmodi reformatio ſub Honorio III. anno Chriſti 1222. Pontificatus ſui anno 6. exiſtente Legato in Lombardia eodem Hugone Cardinali Epiſcopo Oſtiẽſi, cuius prudentiæ illius executionem idem Pontifex delegauit. Extant literæ dicti Pontificis eidẽ Cardinali Legato, ac etiam Præpoſito, & Canonicis Mortarienſibus ea de cauſa ſcriptæ, quarum exempla ſunt, quæ hic ſequuntur.

Honorius Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei. Venerabili fratri Epiſcopo Oſtienſi Apoſtolicæ Sedis Legato, ſalutem, & Apoſtolicam benedictionem.

Benignè tuas recepimus literas continentes, quod te accedente Papiam, inter alia reperiſti monaſteriũ S. Petri in cœlo aureo nobis immediatè ſubiectũ, adeo

in ſpiritualibus, & temporalibus eſſe collapſum, quod niſi per Sedis Apoſtolicæ prouidentiam releuetur, nũquam adijcere poterit, vt reſurgat. Idem quoque monaſterium pro magna parte eſt dirutum, & debito ſeptem millium librarum monetæ Papienſis oppreſſum: rurſus Abbas eiuſdem loci ea occaſione, quod ad nimiã iam memoratum monaſterium diſſolutionẽ peruenit, nouiter eſt occiſus. Sanè conſtitutis per te Religioſis perſonis ad bona monaſterij procuranda, in ſolutionem debiti conuertenda, & monachis interim donec illud ab huiuſmodi reſpirat onere, in diuerſis monaſterijs collocatis, cum nunquam ſperetur, quod locus ipſe per nigros valeat monachos reformari, conſideraſti eſſe congruum, & reformationi eiuſdem expedire vidiſti, ſi Mortarienſis Eccleſia *Ordinis ſancti Auguſtini ad prædictum monaſterium, vbi corpus ipſius requieſcere dignoſcitur, transferatur, cum Canonici eiuſdem Eccleſiæ laudabile habeãt teſtimonium, & dictum monaſterium ſatis fuerit honorabile inter cætera prouincia* Lombardiæ, *inſuper à nobis in eiſdem literis poſtulaſti, vt noſtrum ſuper hoc beneplacitum ſcriberemus. Multorum enim Prælatorum eiuſdem prouincię recepimus literas ſupplicantium, vt ad prædictum monaſterium eandem Eccleſiam transferamus, ac proponentium hoc ipſi monaſterio, & eiſdem* Canonicis *expedire, pro eo quod præfatum monaſterium per eoſdem* Canonicos, *qui vita, & conuerſatione, Deo, & hominibus ſunt accepti, facilius, & melius, quàm per alios creditur reformandum: & inde ijdem Canonici liberius inſiſtere poterunt regularibus inſtitutis, qui hactenus in eadem Eccleſia ſæpe paſſi propter continua guerrarum diſcrimina, deſtructionis, & combuſtionis incommodum, nequiuerunt, quæ ſui ſunt Ordinis commodè obſeruare. Nos igitur plenam de fraternitate tua fiduciam obtinentes, per* Apoſtolica *tibi ſcripta mandamus, quatenus ſuper hoc conſideratis ſingulis circunſtantijs, autoritate noſtra, cum ea, quæ conuenit maturitate, procedas, prout ſecundum Deũ videris procedendum. Datum Laterani Idib. Iunij Pontificatus noſtri anno ſexto.*

II. Aliæ literæ eiuſdem Honorij III. ad Præpoſitum, & Canonicos Mortarienſes.

Honorius Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei. Dilectis filijs Præpoſito, *& Fratribus Mortarienſibus, Ordinis ſancti Auguſtini, ſalutem, & Apoſtolicam benedictionem.*

Quæ Apoſtolicæ Sedis firmitatis autoritate prouidè ordinantur, ab eadem debent robur accipere, ne in poſterum facilè quatiantur. Sanè Venerabili fratri noſtro Hugoni Oſtienſi Epiſcopo Apoſtolicæ Sedis Legato, *& nonnullis alijs viris religioſis, ac fide dignis, nobis olim per ſuas literas intimantibus, monaſterium ſancti Petri in cælo aureo de* Papia, *nobis immediatè ſubiectum, in ſpiritualibus, & temporalibus grauiter corruiſſe, ita vt eiuſdem loci Abbate occaſione multæ diſſolutionis, ad quam monaſterium ipſum deuenerat, interempto, & vſuris iugiter excreſcentibus, non ſperaretur, quod locus ipſe per nigros poſſet monachos reformari: ac ſuggerentibus nobis, vt caput domus veſtræ ad prædictum monaſterium, vbi corpus ipſius* Sancti *noſcitur requieſcere, transferremus. Nos eidem Epiſcopo dedimus in mandatis, vt conſideratis circunſtantijs vniuerſis, in negotio ipſo autoritate noſtra procederet; prout ſecundum* Deum *cognoſceret procedendum. porro idem* Epiſcopus *varijs negotijs occupatus, mandauit Venerabili fratri noſtro Iacobo Epiſcopo Taurinenſi, vt perſonaliter ad memoratum monaſterium accedens, diligenter inquireret voluntatem* Epiſcopi, *Cleri, &* Populi Papienſis, *& ſi videret poſſe fieri ſine ſcandalo, Mortarienſium Domui monaſterium concederet ſæpius dictum, alioquin quod ſuper hoc inueniret, ei per ſuas literas intimaret. præfatus verò Taurinenſis iuxta ipſius Legati mandatum perſonaliter ad Papienſem* Ciuitatem *accedens, & ſuper prædicto negotio diligenter inquirens Epiſcopi, Cleri, &* Populi *voluntatem, omnes in hoc inuenit vnanimes, & concordes, & cum tandem deliberato conſilio reſpondiſſent, quòd huiuſmodi tranſlationem plurimum acceptabant, ſaluo tamen iure Apoſtolicæ* Sedis, *& Imperij, &* Epiſcopi, *& ciuitatis Papienſis, ac iure, ac honore aduocatorum monaſterij memorati, idem Taurinenſis ad ſæpe dictum monaſterium cum præfato* Papiæ Epiſcopo, *& Cleri, & Populi multitudine copioſa procedens, monaſterium ipſum cum omnibus Eccleſijs, poſſeſſionibus, iuribus, & pertinentijs ſuis domui Mortarienſi liberè, & abſolutè ea, qua fungebatur autoritate, conceſſit, expreſſo, vt monaſterium ipſum caput Mortarienſis* Ordinis *de cætero habeatur, ac te fili* Præpoſite *vice, & nomine dictæ domus in ipſius monaſterij corporalem poſſeſſionem induxit, tribuendo tibi liberam facultatem, poſſeſſionem omnium temporalium, & ſpiritualium, quæ ad ipſum monaſterium pertinent, autoritate propria nanciſcendi, eiuſq; proceſſum autoritate legationis ſibi commiſſa confirmauit præfatus* Epiſcopus *Oſtienſis. Nos igitur inſtrumentis, quibus omnia ſupradicta plenius continentur diligenter inſpectis, conceſſionem prædictam autoritate Apoſtolica roborantes, monaſterium ipſum cum vniuerſis iuribus, poſſeſſionibus,* Eccleſijs, *& pertinentijs ſuis temporalibus, & ſpiritualibus, vobis, & per vos Ordini veſtro autoritate Apoſtolica confirmamus, & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Statuentes, vt Ordo Mortarienſis ibidem perpetuis temporibus obſeruetur. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ confirmationis, & conſtitutionis infringere, vel ei auſu temerario contraire: Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem omnipotentis Dei, & Beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorum eius ſe nouerit incurſurum. Datum Laterani Idibus Nouemb.* Pontificatus *noſtri anno ſexto 1223.*

III. Illud tandem non omittendum circa prædictam reformationem, Canonicos Mortarienſes ægrè nihilominus tuliſſe, caput illorum Congregationis ad prædictum Diui Petri monaſterium transla-

tranſlatum, eidemq; tranſlationi reluctatos adeo, vt opus habuerint, ad illam per Sedem Apoſtolicam adduci, vt apparet ex literis Gregorij Noni ad Canonicos Mortarienſes, & alios omnes Priores, & Canonicos Eccleſiarum ad Mortarienſem Eccleſiam ſpectantium datis, quibus mandat, vt Abbati S. Petri in Cœlo aureo vti capiti totius Congregationis obedientiam promptam, & humilem exhibeant. quarum literarum exemplum eſt.

Gregorius Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei. Dilectis filijs Mortarienſibus, & omnium Eccleſiarum ad Mortarienſem Eccleſiam immediatè ſpectantium Prioribus, & Canonicis Ordinis S. Auguſtini, ſalutem, & Apoſtolicam benedictionem.

*Olim nobis in minori officio conſtitutis, tunc in Lombardiæ partibus Legationis officio fungentibus, & nonnullis alijs viris Religioſis fide dignis, bonæ memoriæ Honorio Papæ prædeceſſori noſtro per noſtras literas intimantibus, Monaſterium S. Petri in Cœlo aureo de Papia Sedi Apoſtolicæ immediatè ſubiectum in ſpiritualibus, & temporalibus grauiter corruiſſe, ita quod eiuſdem loci Abbate occaſione multæ diſſolutionis, ad quam Monaſterium ipſum deuenerat, interempto, & vſuris iugiter excreſcentibus, non ſperaretur, vt locus ipſe per nigros poſſet Monachos reformari, ac ſuggerentibus ei, vt caput Domus veſtræ ad prædictum Monaſterium vbi corpus B. Auguſtini noſcitur requieſcere, transferre deberet: idem dedit nobis ſuis literis in mandatis, vt conſideratis circunſtantijs vniuerſis, in negotio ipſo autoritate procederemus eiuſdem: prout ſecundum Deum procedendum videremus in ea; nos autem tunc temporis varijs negotijs occupati, bonæ memoriæ Iacobo Epiſcopo Taurinenſi dedimus in mandatis, vt perſonaliter ad monaſterium memoratum accedens, diligenter inquireret voluntatem Epiſcopi, Cleri, & populi, vt ſi videret, poſſe fieri ſine ſcandalo, Mortarienſium domui monaſterium concederet ſæpe dictum: alioquin quod ſuper hoc inueniret, nobis per ſuas literas intimaret: Præfatus verò Taurinenſis iuxta mandatum noſtrum perſonaliter ad Papienſem ciuitatem accedens, & ſuper dicto negotio diligenter inquirens Epiſcopi, Cleri, & populi voluntatem, omnes in hoc inuenit vnanimes, & concordes; & cum tandem deliberato conſilio reſpondiſſent, quod huiuſmodi tranſlationem plurimum acceptabant, ſaluo tamen iure Apoſtolicæ Sedis, & Imperij, ac Epiſcopi, & ciuitatis Papien. ac iure, & honore aduocatorum monaſterij memorati, Taurinenſis idem ad ſæpe dictum monaſterium cum præfato Papien. Epiſcopo, cleri, ac populi multitudine procedens, monaſterium ipſum cum omnibus Eccleſijs, poſſeſſionibus, iuribus, ac alijs pertinentijs ſuis Domui Mortarienſi liberè, & abſolutè ea, qua fungebatur autoritate conceſſit expreſſo, vt monaſterium ipſum caput Mortarienſis Ordinis de cætero haberetur; ac Præpoſitum Mortarienſem, qui tunc temporis erat ibi, vice, ac nomine dictæ domus in ipſius monaſterij corporalem poſſeſſionem induxit, tribuendo ei liberam facultatem poſſeſſionem omnium temporalium, & ſpiritualium, quæ ad ipſum monaſterium pertinebant, autoritate propria naneiſcendi, cuius proceſſum autoritate legationis nobis commiſſæ duximus poſtmodum confirmandum. Vnde nominatus prædeceſſor noſter inſtrumentis, in quibus omnia ſupradicta continebantur, plenius, diligenter inſpectis, conceſſionem prædictam corroborans, monaſterium ipſum cũ vniuerſis iuribus, poſſeſſionibus, Eccleſijs, & alijs pertinentijs ſuis temporalibus, & ſpiritualibus vobis, & per vos Ordini veſtro autoritate Apoſtolica confirmauit, & ſcripti ſui patrocinio communiuit. Statuens, vt Ordo Mortarienſis ibidem perpetuis temporibus ſeruaretur. Cum igitur ſint quatuor, quæ ſpecialiter videntur exigere: videlicet reuerentia B. Auguſtini cuius corpus requieſcit ibidem, autoritas loci, deuotio cleri, & populi Papienſis, qui non æquanimiter ſuſtinerent, vt caput veſtri Ordinis alibi transferretur, necnon inhabilitas Mortarienſis loci, qui guerris, & multis alijs fortuitis caſibus expoſitus eſſe dignoſcitur, propter quod membra recedere à ſuo capite, & per diuerſa loca vagari aliquando miſerabiliter ſunt compulſa, vt in monaſterio memorato caput veſtri Ordinis habeatur, vniuerſitatem veſtram rogandã duximus, & monendã, per Apoſtolica ſcripta mandantes, quatenus Abbati eiuſdẽ monaſterij obediatis humiliter, & deuotè. Datũ Peruſij ij. Kal. Nouẽb. 1228. Pontificatus noſtri anno ſecũdo.

TAndem verò cum ad quæſtiones, & lites inter IV.
Papienſem, & Mortarienſem conuentum ortas, ſuper electione Abbatis Papiẽſis, & Præpoſiti Mortarienſis, necnon ſuper loco celebrandi Capitulum Generale tollendas, priores Gregorij Noni literæ non ſufficerent, has poſteriores addidit, quibus nonnulla ſtatuta ab vtriſque pro bono pacis edita, autoritate Apoſtolica firmauit.

Gregorius Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei. Dilectis filijs Præpoſito, & Conuentui, ac Generali Capitulo Mortarienſi, ſalutem, & Apoſt. benedictionem.

Cum à nobis petitur, quod iuſtũ eſt, & honeſtum, tam vigor æquitatis, quàm ordo exigit rationis, vt id per ſolicitudinẽ officij noſtri ad debitum perducatur effectũ. Ex parte ſiquidẽ veſtra Nobis extitit inſinuatum, quod cũ inter vos ex parte vna, & Venerabilem Abbatẽ, & Conuentum S. Petri in Cœlo aureo Papię Mortarienſis Ordinis ex alia ſuper celebrãdis Capitulo, & electione Abbatis S. Petri prædicti, ac Præpoſiti veſtri, frequenter quæſtio fuiſſet exorta, vos tandẽ cupientes materiã huiuſcemodi queſtionis æqua prouidentia remouere, ſic cum eiſdem Abbate, & Conuentu duxiſtis vnanimiter, & cõcorditer deliberatione prouida ſtatuendũ: vt vno anno in feſto S. Crucis menſis Septembris apud veſtrã, ſequenti verò apud eiuſdem S. Petri Eccleſias in feſto S. Auguſtini Auguſti mẽſis Generale Capit. Mortarienſis Ord. celebretur, & quæ in vtroq; Capit. fuerint regulariter cõſtituta, in vtraque, ac reliquis Eccleſijs Mortariẽſis Ordinis irreuocabiliter obſeruentur. Obeunte verò te fili Præpoſite, vel ſuorum quolibet ſucceſſorum, nullus præponatur

tur ibidem, niſi quem vos, Conuentus, cum Prioribus Eccleſiarum ipſarum, ac Eccleſiarum ſubiectarum eiſdem Canonicè abſque vitio duxeritis eligendum. Statuiſtis inſuper, quod ſimili modo Abbas S. Petri cum ſubſtituendus fuerit, eligatur, qui corrigendi Præpoſiti, & Canonicorum veſtrorum exceſſus, & viſitandi veſtram Eccleſiam liberam habeat facultatem, quod tibi fili Præpoſite, & ſucceſſoribus tuis in S. Petri Eccleſia reſeruetur, prout inſtrumento inde confecto dicitur plenius contineri. Veſtris precibus igitur grato concurrentes aſſenſu, quod ſuper præmiſſis à vobis pro pace, ac tranquillitate Ordinis veſtri piè, ac prouidè factum eſt, in hac parte autoritate Apoſtolica confirmamus, & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ confirmationis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem id attentare præſumpſerit, indignationem Omnipotentis Dei, & Beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorum eius, ſe nouerit incurſurum. Datum Viterbij nonis Iunij, Pontificatus noſtri anno vndecimo 1238.

Manſerunt idem Canonici Mortarienſes in dicto monaſterio D. Petri in cœlo aureo annis circiter ducentis, ac nonaginta nimirum vſque ad annũ ſalutis 1509. quo tempore ipſis Mortarienſibus rogantibus, quod monaſterium Abbati ſeculari commendatum in deterius vergeret, per noſtros Canonicos Lateranenſes fuit aliqualiter reformatum, retenta nimirum ab Abbate ſeculari abbatia, cum magna parte bonorum, & conſtituto eius loco Præpoſito, cui regimen Eccleſiæ, ac Monaſterij cum reliqua parte bonorum, & iurium, Sedes Apoſtolica commiſit. Interim dum præfati Mortarienſes ſoli dictam baſilicam tenerent, poſt centum annos Ioannes Papa huius nominis XXII. Veneran. Patres Ordinis Eremitarum illis adiunxit, quod quemadmodum euenerit, in ſequenti Capitulo aperiemus.

Caput ſexageſimumtertium.

Ioannem XXII. Eremitis Auguſtinenſibus D. Petri Baſilicam, vel Monaſterium, vel D. Auguſtini Corpus nullatenus dediſſe.

I. SEptima aſſertio mea ſuperius conſtituta hæc eſt. Licet Ioannes XXII. Eremitas Diui Auguſtini nuncupatos ad Diuina in præfata Baſilica peragenda Canonicis Regularibus ſociauerit, nullatenus tamen ipſam Eccleſiam, aut Monaſterium, multo minus ſacras D. Auguſtini reliquias eis tradidiſſe, ne dum titulo reſtitutionis ſpoliorum hæc illis reddidiſſe, quemadmodum frater Iordanus de Saxonia lib. 1. cap. 18. Coriolanus in ſua Chronica, Ioannes Marquez cap. 15. §. 2. & alij non pauci eiuſdem Ordinis autores ſcribunt. Probatur autem hæc veritas ex ipſiſmet literis Apoſtolicis ea de cauſa confectis, quarum vel ſola ſimplex lectio, ſufficere poteſt ad nebulas errorum, & mendaciorum diſſipandas, quibus nonnulli veritatem obruere ſe poſſe arbitrantur. Quorum idcirco exemplum hic ante omnia excudendum fideliter curaui, quod eiuſmodi eſt.

Ioannes Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei. Dilectis filijs Priori, Principali, & fratribus Ordinis Eremitarum ſancti Auguſtini ſalutem, & Apoſtolicam benedictionem. Veneranda Sanctorum Patrum, &c. ſequuntur laudes Beatiſſimi Patris Auguſtini, & infra: *hæc dum nos qui licet immeriti vices Dei, & Domini Noſtri* Iesv Christi *tenemus in terris, quibusq; totius gregis Dominici cura ab ipſo Domino in perſona Beati Petri Principis Apoſtolorum, cuius ſucceſſor exiſtimus commiſſa eſt, qua deuotione recolimus, & profunda meditatione penſamus, dignum arbitramur, & congruum, vt vbi tanti Doctoris, & Præſulis corpus tumulatum quieſcere dicitur, ibi vltra id, quod ſibi honoris, & laudis ab vniuerſali exhibetur Eccleſia, ſingulari quadam reuerentia à vobis, & fratribus Ordinis veſtri, qui ſub eiuſdem Patris Regula degitis, & ſancta obſeruatione militatis, quique diuinis inſiſtitis laudibus vacatis, orationi intenditis, exhortationi inſudatis, ſtudio, & animarum ſaluti propenſius vigilatis, ſpecialiter honoretur; quatenus inibi tanquam membra ſuo capiti, filij patri, magiſtro diſcipuli, Duci milites cohærentes Deo, & ipſi ſancto, autoritate fulti Apoſtolica, præcordialius iubiletis, vbi & præceptoris veſtri, Patris, Ducis, & Capitis Auguſtini noueritis reliquias fore ſepultas. Euapropter ad honorem ſanctæ, & indiuiduæ Trinitatis, Beatæ, & Glorioſæ ſemperq; Virginis Genitricis Dei Mariæ, Beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorum eius, ac eiuſdem Beati Auguſtini doctoris egregij, omniumq; Sanctorum, necnon Diuini cultus augumentum, de fratrum noſtrorum conſilio, autoritate Apoſtolica ſtatuimus, & etiam ordinamus, quod fratres veſtri Ordinis, quibus præſit Prior ſecundum obſeruantiam ipſius Ordinis Eremitarum, iuxta Eccleſiam Monaſterij S. Petri in cœlo aureo Papien. cui præeſt Abbas, & Conuentus Canonicorum Regularium Ordinis B. Auguſtini prædicti degunt inibi, ſub eodem etiam ſi ad Romanam Eccleſiam nullo pertineat mediante, vbi ſacrum corpus eiuſdem B. Auguſtini eſſe dicitur ſolemniter tumulatum, mediatè, vel immediatè, prout eiſdem Priori, & fratribus videbitur expedire, & commodè fieri poterunt vſque ad vigeſimum quintum, vel trigeſimum numerum ad minus iuxta ſubſcriptam formam debeant inſimul perpetuis futuris temporibus habitare. Quodq; vos dictos fratres*

ibidem

ibidem vſque ad huiuſmodi numerum teneamini deputare, quos autore Deo ſtudeatis habere ætate maturos, liberali ſcientia præditos, & honeſta cõuerſatione decoros, remanentibus tamen dictis Abbate, & conuentu Canonicorum, prout nunc ipſi ſunt, in monaſterio prælibato, ſicut infra plenius eſt expreſſum, & ab eorundem Abbatis, & Canonicorum habitationibus ſit diſcreta, & taliter diſponatur, quod ipſi fratres eandem Eccleſiam dicti monaſterij per aliam portam de nouo inibi faciendam liberè ingredi, & egredi valeant, ut in eadem Eccleſia cum dictis Abbate, & Canonicis iuxta modum deſignatum inferius in diuinis officijs intereſſe, etiamſi dicta Eccleſia exiſtat, & huiuſmodi habitatio ipſorum fratrum fuerit intra ſpatium cannarum, infra quod Eccleſiam vel Oratorium, ſeu locum religioſorum, aut habitationem Religioſorum non debere conſtrui, nonnullis Religioſis Mendicantium, & aliorum aliquorum Ordinum per ſpeciale Apoſtolicæ Sedis eſt indultum Priuilegium, aliáſq; ſuper hoc prouiſio habeatur, quod dicti Abbas, & Canonici propter huiuſmodi portam faciendam, & habitationem ipſorum fratrum, vt præmittitur diſponendam, nequeant in ſuis habitationibus impediri, ſed habitationes dictorum fratrum ab ipſorum Abbatis, & Canonicorum habitationibus ſint diſcretæ, ac diuerſis refectorijs comedant, & dormitorijs dormiant, hi, & illi in ſuis refectorijs, & dormitorijs ſeparatis: dictam autem habitationem, & domos, refectorium ſcilicet, dormitorium, clauſtrum, hortum, cum alijs officinis debitis, & conſuetis iuxta morem dicti Ordinis Eremitarum ijdem fratres conſtrui faciant ſuis ſumptibus, vel de eleemoſynis fidelium abſque onere ipſorũ Abbatis, & Canonicorum, prout dictis fratribus Dominus miniſtrabit. Et prouideatur attentius in hac parte, quod ſi fundus, vel ſolum, vbi dicti fratres ædificare voluerint, ſit aliquarum priuatarum perſonarum, vel dilectorum filiorum Communis, ſeu Venerabilis fratris noſtri Epiſcopi Papienſis, aut alterius Eccleſiæ, dummodo aliquod aliud monaſterium, vel Eccleſia inibi non exiſtat, illum, vel illud prædicti fratres ement, vel alijs iuſtis modis acquirent, & ibidem ædificabunt ſuis ſumptibus, vel de huiuſmodi eleemoſynis, prout ſuperius eſt expreſſum, ſi verò quidem fundus, vel ſolum Abbatis, & Canonicorum exiſteret prædictorum, illum, vel illud nihilominus dicti fratres ement iuſto pretio ab eiſdem; quod ſi fortè Abbas, & Canonici antedicti prædictum fundum, ſeu ſolum pro iuſto (vt profertur) pretio nollent vendere fratribus memoratis, eos ad id monitione præmiſſa per cenſuram Eccleſiaſticam ſublato appellationis obſtaculo autoritate noſtra decernimus compellendos. In diuinis autem officijs modum ſeruari volumus ſubſequentem ſcilicet, quod cum tam Canonici, quàm fratres prædicti conforme diuinum officium dicantur habere, ipſi Canonici, & fratres inſimul eiſdem temporibus, locis, & horis penſum debitæ ſeruitutis Domino ſoluturi conueniant in Eccleſia memorata, ita quod ab eis, non diuerſis, ſed eiſdem temporibus, locis, & horis horæ Canonicæ, & Miſſæ ſolemnes in dicta Eccleſia celebrentur. Secretas autem miſſas dicti Canonici, & fratres legere poterunt, prout volent, honeſtate, decentia, & aptitudine loci, & temporibus obſeruatis. Volumus autem quod ſi altaria in dicto monaſterio iam erecta ſint æqualia numero, eorum medietas dictis Canonicis, & reliqua medietas eorundẽ eiſdem fratribus pro legendis miſſis huiuſmodi aſſigneatur; ſi verò exiſtant inæqualia numero, maior pars eorum ad id deputetur fratribus memoratis, & quia idem Abbas antiquior in loco, & dignitate maior exiſtit, Abbas, qui eſt, & pro tempore fuerit in celebrationibus miſſarum, & prædicationibus in Natalis Domini, & Epiphaniæ, Dominica in Ramis palmarum, Reſurrectionis, & Aſcenſionis Dominicæ, Pentecoſtes, Natiuitatis Io. Baptiſtæ, in omnibus, & ſingulis Sanctorum Petri, & Pauli Apoſtolorum; Aſſumptionis, & omnibus alijs B. Virginis, S. Auguſtini, omnium Sanctorum, conſecrationis, ſeu dedicationis Eccleſiæ dicti monaſterij, & in omnibus ſolemnioribus monaſterij eiuſdem feſtiuitatibus, quibus ſpecialiter conſueuit multitudo fidelium conuenire in Eccleſia dicti monaſterij præferatur, vt miſſam ſolemniorem celebrandam diebus huiuſmodi celebrent; & in ſolemniori prædicatione ipſis etiam diebus prædicet, ſi hoc voluerit idem Abbas, ſi autem prædicare, aut celebrare nequiuerit, vel noluerit ipſe Abbas, loco eius (ſi tamen monaſterium ipſum Priorem clauſtralem habeat) ipſe Prior clauſtralis in huiuſmodi celebratione ſuccedat. Quo ſiquidem Priore clauſtrali (ſi eum ipſum monaſterium habeat, vt præfertur) celebrare, aut prædicare ſimiliter non valente, vel nolente, tunc Prior eorundem fratrum dicti loci, vel is, cui per fratres ipſos iuxta morem eorum hoc celebrationis, & prædicationis officium committetur, de ipſius miſſæ celebratione, ac prædicatione diſponat, prout eis videbitur, facienda. Alijs verò diebus, tam Dominicis, & feſtiuis, quàm etiam ferialibus, quotieſcunque prædicari, necnon in antedictis feſtiuitatibus ſicut diebus ſolemnioribus, præterquam in prædicatione ſolemniori, vt ſupra exprimitur, ſi in eiſdem feſtiuitatibus, ſeu ſolemnioribus diebus eadem forſan die pluries in eodem monaſterio contingeret prædicari, prædicationes huiuſmodi dicti fratres, vel ille cui hoc ipſi iuxta morem huiuſmodi committent, diſtribuent, & aſſignabunt, etiam ipſi Abbati, prout eis videbitur expedire. In ſedendo verò in eadem Eccleſia quibuſcunque diebus, ipſe Abbas ſolemniorem locum teneat, ipſiq; Canonici iuxta eum. In proceſſionibus autem dictus Abbas ſit vltimus, ipſumq; proximè præcedant Prior clauſtralis, & Canonici prælibati, ſeruatis tamen per eos quoad alios viros Eccleſiaſticos Religioſos, & ſeculares in ſedendo loco, & ordine hactenus per ipſos in proceſſionibus conſuetis: præfati autem fratres in incedendo in proceſſionibus huiuſmodi, antiquum locum, & ordinem ſuum ſeruent. De alijs inſuper miſſis conuentualibus in dicta Eccleſia celebrandis, taliter ordinamus, & volumus obſeruari, quod Abbas, & Canonici, &

Digitized by Google

fratres prædicti diuidant, ſeu aſſignet inter ſeſe iuxta numerum perſonarum, ſufficientium, & expedientium earundẽ, qualiter aliquas Abbas, ſi ad hoc vacare voluerit, aliquas Canonici, & nonnullas fratres prædicti miſſas celebrent, & alia officia, ſiue per hebdomadas, ſeu ſingulis diebus, vel aliàs prout expeditiu exegerit, & decentia ſuaſerit, patiuntur. Volumus tamen, vt diuiſio, & partitio huiuſmodi, & miſſarum celebrandarũ, ac totius officij diurni, & nocturni aſſignantia, incipiendo tamen primo in Abbate, ſicut præmittitur, ſi ad id vacare voluerit, & in Canonicis prælibatis, deinde ad fratres preueniendo prædictos, necnon pulſatio campanarum ad diuina officia viuorum, & mortuorum, & horis canonicis ad eundẽ Priorem prædictorũ fratrum, vel ad illum, cui huiuſmodi officium diuiſionũ, partitionis, aſſignationis, & cãpanarum pulſationis iuxta morem eorundem fratrum commiſſum fuerit, debeat pertinere: Idem quoque volumus obſeruari, ſi plures eadem die miſſæ conuentuales in eadem Eccleſia celebrentur, videlicet vna de die, & altera de S. Maria, & de Spiritu ſancto, vel in ſimilibus, aut pro viuis, vel defunctis, vt inter eoſdem Abbatem, Canonicos, & fratres, ſicut præiungitur, diuidantur, & etiam aſſignentur. Reſeruata dictis Abbati, & Priori clauſtrali, ſicut ſupra dicitur, ſit ibidẽ prærogatiua in celebratione ſolemnioris miſſæ, in feſtiuitatibus, ſiue diebus ſolemnioribus prædictis, quẽadmodũ ſuperius eſt expreſſum. Prohibemus autem, ne dicti fratres de audiendis confeſſionibus Parochianorum eiuſdem Eccleſiæ dicti monaſterij, & de ſacramentis Eccleſiaſticis miniſtrandis eiſdem ſe aliquatenus intromittant, niſi iuxta formam conſtitutionis fel. rec. Boniſacij Papæ Octaui prædeceſſoris noſtri ſuper hoc, & cæteris alijs articulis edita, ac per piæ memoriæ Clementem Papam V. prædeceſſorem noſtrum innouata; necnon ſecundum conſtitutionem à Clemẽte prædicto editum, ne religioſi circa ſacramenta Eccleſiaſtica clericis, & laicis miniſtrare præſumant ſine parochialis presbyteri licentia ſpeciali, aut permiſſione iurium aliorum, ſed ipſorum Parochianorum confeſſiones audiunt, & eis ſacramenta prædicta miniſtrent dicti Abbas, & Canonici, vel alij in d. monaſterio, vel alibi, quibus hæc antea competebat; prout iuris exiſtit, & conſueuerunt temporibus ante actis. De ſepulturis verò defunctorum, qui ſepelientur apud monaſterium antedictum, & de funeralibus, quæ ratione corporum ipſorum defunctorum obueniunt, ex certis cauſis legitimis inter eoſdem Abbatem, Canonicos, & fratres ad præſens non diſponimus, nec etiam ordinamus, ſed illarum diſpoſitionem, & ordinationẽ nobis, & Sedi Apoſtolicæ in poſterum duximus reſeruandas, niſi duntaxat de parochianis antiquis Eccleſiæ monaſterij prælibati, qui ſepelientur apud monaſterium antedictum, de quorum funeralibus, & legatis, ſeu relictis, alijsq; quibuſuis oblationibus, & obuentionibus, quæ ratione corporũ ipſorum parochianorum prouenerint, totum (vt eſt hactenus conſuetũ) cedat Abbati, & Canonicis memoratis. Præterea ordinamus, & volumus, vt oblationes, quæ offeruntur in altari, vel alibi in monaſterio prælibato, in pecunia, pannis, & ſimilibus, niſi offerẽtes expreſſè diſtinguant, quid, quantum, vt velint eſſe Abbatis, & Canonicorum, & quid, quantum, vt fratrum, ſint communes Abbati, & Canonicis, ac fratribus antedictis; vt videlicet Abbas, & Canonici medietatem, & fratres præfati reliquam medietatẽ oblationum habeant earundem. Aliæ verò oblationes, quæ ſpecialiter prædictis Abbati, & Canonicis à fidelibus data fuerint, cedant eis: illæ autem huiuſmodi oblationes, quæ ſimiliter eiſdem fratribus à dictis fidelibus extiterint erogatæ, remaneant fratribus memoratis; ea tamen, quæ ad vſum altaris, vel Eccleſiæ pro luminaribus, vel aliàs ad diuinum cultum donata fuerint à fidelibus prælibatis, in vſum huiuſmodi ſecundum iuris exigentiam expendantur fideliter, & etiã conuertantur. Si autem ſuper prædictis, vel aliquo, ſeu aliquibus eorundem, aut circa ea inter Abbatem, & Canonicos ex parte vna, & fratres præfatos ex altera contigerit aliquam ambiguitatem oriri, eiſdẽ Abbati, Canonicis, & fratribus licentiam elargimur, vt ſuper his inter ſeſe poſſint, quod eis videbitur expedire, ſalubriter ordinare, ac petere ordinationem huiuſmodi à Sede prædicta, vbi opus fuerit, confirmari. Licet autem ſupraſcripta, prout diſtinguntur, duxerimus ſtatuenda, & etiam ordinanda, eaq; velimus firmiter obſeruari; nihilominus tamen noſtræ intentionis exiſtit, & volumus, quod prædictis Abbati, & Canonicis, eorumq; ſucceſſoribus in perpetuum inconcuſſa, & illibata permaneant omnia, & ſingula priuilegia, indulgentiæ, exemptiones, libertates, immunitates, decimæ, prioratus, aliaq; membra, [illegible] Eccleſiæ, Capellæ, Caſtra, Villæ, Caſalia, Maneria, Domus, tum Vineæ, Poſſeſſiones, Prata, Paſcua, Nemora, Syluæ, Stagna, Lacus, Molendina, decurſus aquarũ, aliaq; bona mobilia, & immobilia, Ius patronatus, cæteraq; iura, actiones, & iuriſdictiones ipſorum, ac dicti monaſterij in quibuſcunque, & vbicunque conſiſtant, & quibuſcunque nominibus cenſeantur, vt ea omnia, & ſingula plenè, & liberè habeant, ipſiq; gaudeant, & vtantur, prout ad ipſos pertinet, quibuſcunque iuſtis modis, ſeu titulis, ac eis competit, ex priuilegio, conſuetudine, vel de iure, ita quod nullum eis, quoad præmiſſa priuilegia, & alia prænominata iura, & bona ipſorum, ſeu aliqua, vel aliquod eorundẽ præiudicium generetur, vel obſtaculum valeat quomodolibet interponi. Poſtremo per huiuſmodi ſtatutum, ordinationes, decretum, & voluntates noſtras, & alia, quæ in præſentibus inſeruntur, non intendimus, vt dicti fratres ipſi Abbati conuentui, ſeu Canonicis ſint ſubiecti, nec etiam è conuerſo, ſed Canonici præfati (prout modò) Abbati ſubſint eidem, & corrigantur, & puniantur, vbi neceſſè fuerit ab eodem, necnon obſeruent ſuam Regulam, ſuaſq; licitas, & honeſtas conſuetudines, ſicut prius: prædicti verò fratres, ſecundum regulam eorundem, ac priuilegia, & indulgentias dictæ Sedis ipſi Ordini Eremitarum indulta, ſuaſq; conſuetudines, & conſtitutiones licitas, & honeſtas viuant, & à Prælatis corrigantur eorum, & puniantur, prout opus fuerit ſecundum ſui Ordinis diſciplinam. Non obſtantibus ſupradicto

Canna-

Digitized by Google

Cannarum priuilegio, & quibuſlibet alijs, per quæ ſtatuti, ordinationis, decreti, & voluntatum noſtrarum prædictarum exequutio impediri poſſit quomodolibet, vel differri, & de quibus plenam, & expreſſam opporteret in eiſdem præſentibus fieri mentionẽ. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtrorum ſtatuti, ordinationis, conſtitutionis, prohibitionis, reſeruationis, conceſſionis, & voluntatum infringere, vel ei auſu temerario contraire: Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem Omnipotentis Dei, & Beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorum eius ſe nouerit incurſurum. Dat. Auenioni xiij. Kal. Februarij Pontificatus noſtri anno vndecimo 1327.

II. Circa iſtam Bullam notandum primò, hunc Ioannem Vigeſimum ſecundum, cum adhuc in minoribus exiſteret, multa familiaritate prædicto Ordini Eremitarum iunctum fuiſſe, & pari beneuolentia erga illos propenſum adeo, vt ad Pontificatũ ſtatim euectus, quendam fratrem dicti Ordinis ad ipſius confeſſiones audiendas accerſeret, cui etiam cuſtodiam Sacelli Pontificij, necnon & Bibliothecæ Apoſtolicæ commiſit, referente Onuphrio Panuino lib. 3. de Eccleſia Lateran. cap. 15. quem librum manuſcriptum habeo, vbi de Apoſtolicis Bibliothecarijs verba faciens ita ſcribit. *Ioãnes Papa XXII. qui Clementi Quinto ſucceſſit, Ordini Eremitarum S. Auguſtini tria in Romana Curia officia, quæ coniunxerat, conceſſit. Hæc fuerunt munus cuſtodiendi Sacrarij Pontificij, quod hactenus fratres dicti Ordinis retinent, Bibliothecæ Palatinæ, & Confeſſiones Pontificis pro tempore exiſtentis audiendæ. Primus, qui his tribus officijs Auenione ab eodem Pontifice ex dicto Ordine præfectus eſt 1316. fuit M. Frater Ioannes Lemouicenſis Gallus Theologus, qui fuit Bibliothecarius, Sacriſta, & Confeſſor eiuſdem Ioannis XXII. & Clementis VI. creatus circa annum Domini 1316. obijt verò 1346.* Hæc ille ibidem.

III. Notandum ſecundo ſub initium Pontificatus eiuſdem Ioannis XXII. eoſdem Eremitas ad Abbatem Philippum, & Canonicos prædicti monaſterij D. Petri accedentes, ſupplices petiuiſſe, vt permitterent illos propè dictum monaſterium, & Eccleſiam caſulas exſtruere, & diuinis officijs cum ipſis Canonicis intereſſe, illos iuuare, & ſeruire etiam in exercitijs pulſandi campanas, ſcopandi Eccleſiam, & alia id genus obſequia Canonicis præſtare, quæ omnia cum à prædictis Abbate, & Canonicis gratioſè illis concederentur, nec parua beneficia eleemoſynarum præſtarentur, ijdem pro acceptis beneficijs Abbati, & Canonicis gratias reddentes, prædicti Ioannis XXII. aſſumptione ad Romanum Pontificatum in ſpem elati, ad Sedem Apoſtolicam accedentes, mediante fratre Gulielmo de Cremona illorum tunc Generali, ſupplices rogauerunt, Abbatem, & Canonicos ex dicto monaſterio eijci, illudq; cum Eccleſia ſolis Eremitis tradi: multa non vera narrantes in non leue dictorum Canonicorum dedecus, ac illorum famæ detrimentum; quibus artibus cum S. Pontificem, vt Canonicis loco exturbatis illorum monaſterium Eremitis traderet, adducere nequiuiſſent, rogauerunt cum eiſdem ad eandem Eccleſiam modo, & conditionibus in præfata Bulla narratis ſaltem admitti, quod, nullo tunc pro Canonicis apud Sedem Apoſtolicam interpellante, vtcunque tandem obtinuerunt. Conſtant hæc omnia primùm ex illorũ confeſſione, cum frater Iordanus illorum olim Generalis lib. 2. in vitas fratrum cap. 18. ita ſcribat; *Tenente gubernaculum Ordinis in officio Generalatus Venerabili Patre Fratre Gulielmo de Cremona ſacræ Theologiæ eximio profeſſore, cuius etiam ſuperius commemoraui, idem Pater ſicut erat vir prudens, & prouidus, ac fideliſſimus zelator ſui Ordinis, in primo anno ſui officij Diuino inſtinctu pulſatus, intra ſe cogitare cœpit, ſi quomodo eſſet poſſibile, vt corpus S. Auguſtini tanto tempore à ſuis filijs elongatum, Ordini donaretur, vel potius redonaretur; ſed cum hoc multum viſum fuiſſet inopinabile, vel immo potius impoſſibile, ipſe tandem Diuino oraculo confortatus, apud Sedem Apoſtolicam negotium fiducialiter inſtaurauit. cumq; nulla poſſibilitas admitteret, vt prece, vel pretio, vel etiam Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine corpus illud ſacratiſſimum de loco in quo eſt, quouis modo transferri poſſet, ſapienti vſus conſilio, ſupplicationem ſuam taliter formari fecit, vt non videretur petere, corpus S. Auguſtini de illo loco transferri, & Ordini donari: ſed petijt, Ordinem ſuum Patri, ac capiti in eodem loco, quo quieſcit copulari.* Et licet hic autor de monaſterio D. Petri per Eremitas à Sede Apoſtolica prius poſtulato, & de reiecta illorum ſupplicatione nihil dicat: dicit tamen Marquez, qui ab illo prætermiſſa fideliter ſupplet, cap. 15. §. 2. in princ. dum ait, in S. Conſiſtorio Illuſtriſſimorum Cardinalium corã eodem Pontifice tractationem habitam de reſtitutione ſpolij, quod illorum Generalis allegaret, conuentum Canonicorum, prius Eremitarum fuiſſe, qui ſacrarum Reliquiarum capellani extiterant, & quod ante omnia ſpoliatus in ſuam poſſeſſionem reſtitui deberet, & ita affirmare fratrem Iordanum, quem ſequitur expreſsè frater Antonius Yepes. Ex quibus verbis conſtat ipſos Eremitas ante omnia pro Canonicis è monaſterio turbandis ſuas preces porrexiſſe.

Conſtat ſecundò de veritate narratorum ex IV.
Chronica vetuſtiſſima, ab illius temporis autore exarata, quæ in Archiuo eiuſdem monaſterij ſeruatur, cuiusq; ante annos 140. Celſus Mapheus Veronenſis meminit in reſponſione ad obiectiones Coriolani fol. vltimo, & hoc antequam prædictum monaſterium per noſtros Lateranenſes fuiſſet reformatum. *Exiſtente*, inquit; *prædicto Philippo Abbate (hic circa annum Chriſti 1310. dignitatem Abbatialem obtinuerat) apparuerunt huiuſmodi Eremitæ in hac ciuitate Papiæ. Eccleſiam adeſſe intelligunt, vbi corpus quieſcit Beatiſſimi Patris Auguſtini, Abbatem adeunt, rogant, vt locum obtineant propè monaſterium, in quo Caſellas ſibi conſtruant, quo corpus B. Patris ſæpius venerari poſſint. Caſellas ex viminibus componunt, viminibus lapides adijciunt,*

Digitized by Google

ac paulatim de lapidibus Caſellam, in caſam ædificant. Deſeruiunt interim Eccleſiæ, & Canonicis, nec parua beneficia præſtant. Confluunt eiuſmodi generis Eremitarum in magno numero; creſcunt Eremitæ, officijs perſoluendis in hac Eccleſia interſunt: & tandem quod gratis ſuppliciter acceperunt, media autoritate Pontificis ſibi in dominium vſurpare contendunt: ac precibus porrectis Sanctiſſimo Domino Ioanni XXII. anno vndecimo ſui Pontificatus, circa 1327. ab ipſo Sanctiſſimo Pontifice impetrarunt, vt in ſeruitutem huius Eccleſiæ ſimul cum Canonicis ſubſtituerentur, illis cum pactis, & conditionibus, quæ habentur in ipſa Bulla data Pontificatus ſui anno 11. xiij. Kal. Februarij, quæ incipit: Veneranda Sanctorum Patrum, &c. Hæc in dicta Chronica.

V. COnſtat tandem hæc ipſa veritas ex literis ad eundem Romanum Pontificem à Prætore, ſiue Poteſtate Anclanis, & toto Conſilio, & communi ciuitatis Papienſis in hanc formam, & ob hanc eandem cauſam miſſis, die 13. Aprilis eiuſdem anni 1327.

Balthaſar de Criuellis Miles, & Poteſtas, Muſſus de Beccaria, Ioannes de Regibus iuris peritus, & Abbas, & quatuor ſocij eius Anciani Communis negotijs præſidentes, conſilium, & commune ciuitatis Papiæ, licet indigni Reuerentiã debitam, & ſeipſos, &c. Per noſtram Ciuitatem diebus iſtis exierunt ſermones in vulgus non modicæ nouitatis, videlicet quod Religioſi viri Magiſter Generalis, & fratres Ordinis Eremitarum (in monaſterio S. Petri in Cælo aureo Papienſi Canonicorum Regularium Ordinis S. Auguſtini, cuius reuerendiſſimum corpus ibidem iacet) quodam callido fortè prætextu in veſtro ſanctiſſimo Conſiſtorio, quædam in præiudicium dicti monaſterij, Abbatis, & Conuentus eiuſdem ſubrepſiſſe, virtutum fratrum, & conuentus veritate tacita, & vitiorum falſitate expreſſa à Sanctiſſimo in Chriſto Patre noſtro, & Domino Summo Pontifice nouiter impetrarunt, propter quæ fratres conuentus Eremitarum ipſorum Papienſium in rumoris populi ferè periculum incurrerunt: ſed & nuper fertur in vulgus, quod in Conſiſtorio veſtro habuerunt aptatum, ex quo ſi fratres ipſos vti contigerit impetratis huiuſmodi, proculdubio in ſcandalum incident, periculum, & rumorem taliter, quod vix fortè poterũt liberari. Verè Sanctiſſime Pater, & Domine domus ipſa Venerabilis S. Petri ob deuotionem magnam illius reuerendiſſimi corporis Beatiſſimi Auguſtini, Dominus Abbas, fratres, & conuentus eiuſdem propter ipſorum honeſtatem, & vitam laudabilem, & regularem obſeruantiam, hoſpitalitatem, eleemoſynarũ exhibitionem continuam, & alia ipſorum opera pietatis, ſalua reuerentia cæterorum, præ cæteris diliguntur, & ipſorum exigentibus meritis laudabilibus nedum à Papienſibus, ſed etiam à quibuſcunque bonis venerantur perſonis. Quapropter Paternitati, ac Sanctitati Veſtræ flexis genibus deuotiſſimè ſupplicamus, quatenus ob Dei, & veſtri reuerentiam, ne fortè in damnum, & periculum ipſorum fratrum Eremitarum in populo tumultus oriatur, & ſcandalum, ſic dignemini agere, quod nouitas huiuſmodi penitus omittatur, & maximè, quia in huiuſmodi nouitate euidens vtilitas non apparet. Datum Papiæ MCCCXXVII. Indictione x. die 13. Aprilis.

NOtandum poſtremò circa prædictas Ioannis XXII. literas licet de anno 1327. eſſent expeditæ, nihilominus non ante annum 1331. eas plenum ſuum effectum habuiſſe, quo tempore nonnullis pactis, & conuentionibus pro bono pacis inter Abbatem, & Canonicos ex vna, & Eremitas, ac illorum Generalem ex altera ſtatutis, ac firmatis, tandem conſentientibus Ciuibus cum Abbate, & Canonicis, Eremitæ ad dictam Eccleſiam iuxta modum, & formam literarum Apoſtolicarum pacificè acceſſerunt. Conuentiones inter partes firmatæ per publicum Notarium nomine Auguſtinum de Panizarijs Ciuem Papienſem rogatæ, & in formam publici inſtrumenti redactæ, ſub die 5. Iulij eiuſdẽ anni 1331. habentur in dicto monaſterio D. Petri, quarum prima hæc eſt. VI.

Primò videlicet conuenerunt, & promiſerunt ſolemni ſtipulatione dicti Prior Generalis, & fratres dicti Ordinis Eremitarũ nomine ipſius Ordinis, prædicto Domino Abbati, & Canonicis eorum nomine, & nomine dicti monaſterij recipientibus, & ſtipulantibus, quod ipſi fratres Eremitæ S. Auguſtini nullo tempore de cætero per ſe, vel per ſubmiſſas perſonas nomine dicti Ordinis directè, vel indirectè, tacitè, vel expreſſe, quoquo modo, ſeu quouis quæſito colore gratiam aliquam, vel priuilegium aliquod in generali, vel in ſpeciali impetrabunt à quoque in Romana Curia, vel alibi, ex quo, vel quibus poſſit in aliquo derogari libertatibus, vel priuilegijs, dignitatibus, ſtatui, honoribus, & iuribus aliquibus dicti Abbatis, & Canonicorum ſuorum, qui nunc ſunt, vel qui pro tempore erunt, & ſi contigerit dictos fratres Eremitarum per ſe, vel ſubmiſſos, vel aliquem ex eis nomine dicti Ordinis impetrare, vel obtinere aliquam gratiam, vel priuilegium aliquod, ex quo, vel quibus poſſit derogari, vt ſupra, conuenerunt, & promiſerunt dicti Pater Generalis, & fratres Eremitarum nomine dicti Ordinis eidem Abbati, & Canonicis dicto nomine ſtipulantibus, & recipientibus, quod idem Prior Generalis nomine dicti Ordinis, cũ debita iuris ſolemnitate ipſis gratiæ, & priuilegijs, vt præmittitur, quæ impetrabuntur, & obtinebuntur, & omnibus, & ſingulis Iuribus, quæ ob id eiſdem fratribus Eremitarum acquirentur, reſignabit, & renuntiabit, quotieſcunque eidem Priori per Abbatem dicti monaſterij, vel per eius legitimum ſyndicum, aut nuncium, hoc fuerit denuntiatum, & ex nunc renuntiat per pactum expreſſum, & omni alio iure, modo, & forma, quibus melius poteſt: & ipſo iure, & facto prædicta, quæ ſic impetrabuntur, & concedentur, nullius valoris, & iuris exiſtant in fauorẽ dictorum fratrum Eremitarum. Et prædicta promiſerunt, & promittunt, dicti Prior Generalis, & fratres Eremitarum eidem Abbati, & Canonicis ſtipulantibus, & recipientibus nomine dicti monaſterij

atten-

Digitized by Google

attendere, & obſeruare, & non contra facere, vel venire aliqua ratione, vel cauſa ſub pœna refectionis dupli totius damni, & intereſſe, quod dictum monaſterium paſſum fuerit occaſionibus antedictis ſub obligatione omnium bonorum dicti Ordinis, niſi prædicta fuerint impetrata de expreſſa voluntate Abbatis, & Canonicorum dicti monaſterij. Item ſi contigerit aliquam gratiam, vel priuilegium aliquod cõcedi dictis fratribus Eremitarum à Romana Curia, vel alibi ex quo, vel quibus poſſit derogari libertatibus, priuilegijs, vel dignitatibus, & iuribus aliquibus dicti Abbatis, & Canonicorum ſuorum, qui nũc ſunt, vel qui pro tempore erunt, motu proprio Summi Pontificis, vel habentis autoritatem ab eo, & non ad requiſitionem, ſeu petitionem dictorum fratrum Eremitarum promiſerunt, & promittunt dicti Prior Generalis, & fratres Eremitarum nomine dicti Ordinis eiſdem Abbati, & Canonicis nomine dicti monaſterij recipientibus, & ſtipulantibus, quod ipſis gratia, & priuilegijs, quæ ſic concedentur, non vtentur ſub pœna, & obligatione ſuperius denotata, niſi vt ipſis gratia, & priuilegijs vtantur, per Summum Pontificem eiſdem fratribus Eremitarum datum fuerit per verba præceptiua expreſſius in mandatis. Item ſi contigerit, fratres dicti Ordinis Eremitarum modo aliquo de iure, vel de facto vti gratia, vel priuilegijs, quæ ſic impetrabuntur, vel concedentur, inuadẽdo, vel intrando ad poſſidendum aliquid, quod pertineat ad dictum monaſterium, faciendo contra ea, quæ ſuperius ſunt expreſſa, quod dicti fratres Eremitarum teneãtur ad reſtitutionem dupli rei inuaſæ, vel occupatæ, & omnium, & ſingulorum damnorum, & intereſſe, quæ dictum monaſterium paſſum fuerit occaſionibus antedictis, & nihilominus ratis, & firmis manentibus omnibus pactis, & obligationibus, niſi dicti fratres Ordinis Eremitarum infra octo dies proximè poſt denunciationem eius factam per Abbatem dicti monaſterij, vel per eius legitimum ſyndicum dimiſerint eidem Abbati pacificè rem ſic occupatam, & renunciauerint ipſis gratiæ, & priuilegijs, ſic concedendis; vel niſi eiſdem fratribus Eremitarum per Summum Pontificem hoc fuerit datum per verba præceptiua, expreſſius in mandatis.

Caput ſexageſimumquartum.

Corollaria nonnulla ex dictis Ioannis Papæ XXII. literis deducuntur, quibus legitima Canonicorum poſſeſsio tam totius Eccleſiæ D. Petri in cœlo aureo, quàm illius Monaſterij nunquam interrupta probatur.

I. EX prædictis Ioan. XXII. literis, & alijs Cap. præcedenti, ac etiam in ſuperioribus narratis infertur primò, verum ac iuſtum, & legitimum titulum dictæ Eccleſiæ, quem obtinuit in ſua fundatione, ac etiam in conſecratione, quo paſſim ac ſemper Romani Pontifices, Imperatores, Reges, Principes, & Romana Curia illam nuncupare vſque in hodiernũ diem conſueuerunt, eſſe S. Petrũ in Cœlo aureo, ſiue Baſilicam, vel Eccleſiam D. Petri in cœlo aureo, non autem D. Auguſtini, vt nonnulli cõtendunt, vt hac ratione illam Eremitis vendicent, putantes ex tituli immutatione legitimè inferri poſſe mutationem poſſeſſionis, & iuriſdictionis, quod tamen ſatis frigidum eſt, cum Canonici Regulares, multò magis inter veros, & legitimos B. Auguſtini filios numerari poſſint, quàm fratres Eremitæ: nam Canonici Regulares habent pro ſe Papalem deciſionem poſt longiſſimam diſcuſſionem in cauſa præcedentiæ inter illos, & Monachos D. Benedicti agitata, vt videri poteſt in Bullario conſtitutione 95. inter conſtitutiones Pij Quarti, vt communem conſenſum omnium Catholicorum, ac etiam multorum Hæreticorum omittamus. Quam deciſionem nondum habuerunt fratres Eremitæ, licet plures controuerſias cum alijs Ordinibus regularium ſuper antiquitate, ac iure præcedendi excitauerint, præſertim cum RR. Patribus Ordinis Prædicatorum, in quibus ſemper Cauſa ceciderunt, vt patet per ſententiam inter illos nouiſſimè latam à fœl. record. Clemente Octauo ſuo motu proprio roboratã, qui incipit: *Romanum Pontificem æqui boniq; dat.* apud S. Petrum die 16. Martij 1600. in quo ſpecialiter habita eſt ratio inſtitutionis, & antiquitatis vtriuſque Ordinis, vt illa eiuſdem motus proprij verba indicant. *Ac de antiquitate, & præeminentia cuiuſlibet Ordinis fratrum Mendicantium certiores facti.* Adeſt inter alia priuilegium Innocentij Secundi, qui dictam Eccleſiam conſecrauit, Anſelmo Abbati directum, cuius ſupra cap. 62. meminimus. in quo inter alia hæc habentur. *Beati Petri Apoſtolorum Principis monaſterium cui Deo auctore præſides, quod vtique cooperante Spiritus ſancti gratia manu propria conſecrauimus, & Beati Auguſtini Doctoris egregij corporali præſentia illuſtratur.*

SEcundò infertur, poſſe probabiliter, & citra omnem calumniam affirmari, ſupradictas Ioannis Vigeſimi ſecundi literas per ſubreptionem, & obreptionem fuiſſe impetratas, primò, quia id expreſsè dixerunt Poteſtas, Antiani, & totum Conſilium, & Commune ciuitatis Papienſis in literis ea de cauſa ad Pontificem miſſis, in quibus hæc formalia verba continentur. *Videlicet, quod Religioſi viri, Magiſter Generalis, & fratres Ordinis Eremitarum, callido forte conſilio in Veſtro ſanctiſſimo Conſiſtorio quædam in præiudicium dicti monaſterij Abbatis, & Conuentus eiuſdem ſubreptitie virorum fratrum, & Conuentus veritate tacita, & vitiorum falſitate expreſſa à Sanctiſſimo in Chriſto Patre noſtro, & Domino Summo Pontifice noniter impetrarunt.* Secundò, quia fatentur ipſi Eremitæ, ac præſertim frater Iordanus, & Ioannes Marquez in locis allegatis, illorum Generalem Summo Pontifici, & Illuſtriſſimis Cardinalibus narraſſe, quod ipſi Eremitæ erant de veris filijs D. Auguſtini ab illo II.

Digitized by Google

inſtitutis, quod hactenus per nullum teſtimonium authenticum, & fide dignum probare potuerunt; nam omnia documenta ante annos quadringentos producta apocrypha fuiſſe, & eſſe conuincuntur, vt ex dictis cap. 27. & ſequentibus patet. Tertiò, quia fatetur Io. Marquez eundem Generalem Summo Pontifici, & Illuſtriſſimis Cardinalibus narraſſe, ſuos Eremitas tempore Regis Luitprandi ſacrarum D. Auguſtini Reliquiarum Capellanos, & Cuſtodes fuiſſe, & monaſterium D. Petri in Cœlo aureo ipſis Eremitis à Rege Luitprando ædificatum, & ab ipſo dictos Eremitas indebitè pulſos, & expoliatos, quod falſum eſſe ex priuilegijs ipſius Luitprandi, & aliorum Regum, Imperatorum, ac etiam Summorum Pontificum tam manifeſtè oſtenditur, vt illorum gratia pudeat me plurimum hæc ſæpius refricare. Quartò, quia poſt expeditas prædictas literas Ioan. XXII. quatuor anni intercurrerunt antequam Eremitæ ad prædictam Eccleſiam admitterentur, ad qua vt tandem admitti poſſent, eas conuentiones cum Abbate, & Canonicis inierunt, quas ſuperiori cap. retulimus, ad quas adducti non eſſent, ſi prædictæ literæ robur firmitatis habuiſſent, quod illi narrant, aut ſi in Conſiſtorio Cardinalium verificatum fuiſſet, illos eſſe veros, & legitimos B. Auguſtini filios ab illo inſtitutos, & monaſterium D. Petri pro illis à Rege Luitprando ædificatum, eoq; fuiſſe indebitè ſpoliatos.

III. Tertiò infertur falſum eſſe, quod ijdem autores paſſim iactant, per prædictum Ioannem XXII. Corpus B. Auguſtini eiſdem Eremitis, tanquam veris, & legitimis filiis fuiſſe reſtitutum, aut donatum: primò, quia in dictis literis nulla prorſus de hac re mentio habetur, vt legenti patet: ſed ſolùm habentur hæc verba: *dignum arbitramur, & congruum, vt vbi ſancti Doctoris, & Præſulis corpus tumulatum quieſcere dicitur, ibi vltra id, quod ſibi honoris, & laudis ab vniuerſali exhibetur Eccleſia, ſingulari quadam reuerentia à vobis, & fratribus Ordinis veſtri, qui ſub eiuſdem Patris regula degitis, & ſancta obſeruatione militatis &c. ſpecialiter honoretur, quatenus in his tanquam membra ſuo capiti, filij patri, & magiſtro diſcipuli, duci milites coherentes, Deo, & ipſi Sancto autoritate fulti Apoſtolica præcordialibus iubiletis, vbi, & præceptoris veſtri, patris, ducis, & capitis Auguſtini noueritis reliquias fore ſepultas.* Quæ verba non hoc continent, quod illi prætendunt, ſed aliquid longè diuerſum; immo cum ſolum dicatur, ipſos Eremitas ſub B. Auguſtino, tanquam ſub præceptore, patre, duce, & capite militare, quia ſub illius Regula degunt, & conſultò Pontifex à titulo fundatoris, vel inſtitutoris abſtinuerit, ſatis euidenter deducitur minime in Conſiſtorio Illuſtriſſimorum Cardinalium coram eodem Pontifice verificatum, Ordinem Eremitarum à B. Auguſtino fuiſſe fundatum, aut inſtitutum: & eatenus B. Auguſtini Ordinem vocari, quòd ſub B. Auguſtini Regula per Sedem Apoſtolicam donata fuerit inſtitutus, aut poſt inſtitutionẽ ipſam regulam obtinuerit: ſecundò, quia Corpus B. Auguſtini in monaſterio S. Petri manet reconditum, vt totius Papienſis ciuitatis eſt conſtans, ac vetuſtiſſima traditio, cuius in dictis literis nomine Ciuitatis Ioanni XXII. directis mentio habetur, ac etiã in priuilegio Innoc. II. ſuperius exarato, & tandem in alia Bulla Leonis X. data die 28. Februarij anni 1517. quam lib. 3. reddemus, nimirum in ſacello poſito à latere dextro maioris altaris ipſius Eccleſiæ, ſancti Apiani nuncupato exiſtente ſub Cella Abbatum, ex qua per feneſtram in ipſum ſacellum eſt proſpectus, vt teſtes ſunt vſque in hanc diem porta ferrea craſſiſſima, & vetuſtiſſima, cum vectibus ferreis fortiſſimis, ſiue potius repagulis, ac etiam cratibus ferreis; quibus idem ſacellum eſt munitum, & obſerratum. quo in loco cum ſacra D. Auguſtini pignora diu ſtetiſſent, ob metum, & imminens periculum, ne à Gallis, aut alijs exteris nationibus, quæ ſæpius fines illos ingreſſæ omnia vaſtabant, aut per fraudem, aut per vim loco mouerentur, loculis in eodem ſacello altè ſub terra defoſſis, ibidem cũ corpore B. Martyris Boëtij, & alijs ſacris reliquijs recondita, & abſcondita fuerunt, vt author Chronicæ Brixienſis ſcribit, & hoc longè priùs, quàm ipſi Eremitæ, ad illam Eccleſiam per dictum Ioannem XXII. admitterentur: immo prius quàm in partibus Lombardię ijdem Eremitæ primitus videri cœpiſſent, quod tẽporibus Gregorij IX. accidiſſe, in eiuſdem Pontificis literis, necnon Alexandri IV. cap. 25. recitatis narratur. Vt hinc etiã videas, Ioannem XXII. Beati Auguſtini corpus ipſis Eremitis nedum non tradidiſſe, verumetiam ſi illi hoc in mentem veniſſet, minimè illud eis tradere potuiſſe, quod ex alio facto confirmari poteſt, quia cum anno ſalutis 1580. occaſione prædictum Sacellum D. Apiani in meliorem formã, quæ nunc viſitur, inſtaurandi, inter fodiendum illius fundamenta ſummitates monumentorum, in quibus iacent ſacra corpora retegerentur, Diui Seuerini Boëtij ſepulchrum apertum fuit, & illius corpus repertum ſine capite, cum habitu Senatorio ſuper tabula lignea duabus catenis ferreis ſuſtentata, cum plumbea lamina, in qua illius nomen exaratum; cuius rei teſtes non pauci ſuperſtites adhuc viuunt; ſed & illud minime reticendum, cũ ipſius ſepulchri apertioni plures ex noſtris, ſacerdotes adeſſent, nulluſq; ob ſacrarum reliquiarum reuerentiã, illas attingere auſus fuiſſet, vnus Conuerſus ibi adſtans audacior effectus, qui ſepulchrum ingredi, & ſacrũ corpus contingere non timuit, febri ſtatim correptus intra paucos dies deceſſit ex hac vita. Oro autem, vt in æternam vitam fuerit receptus.

Poſtremò infertur, per huiuſmodi admiſſionem, IV.
iuriſdictionem, & iura, ac priuilegia prædictorum Abbatis, & Canonicorum tum in dicta Eccleſia, tum in omnibus, & ſingulis illius membris nullatenus fuiſſe ablata, læſa, vel abrogata, ſed firma, & illibata manſiſſe: quinimmo dictam Eccleſiam cum omnibus ſuis iuribus, & pertinentijs pleno iure ſpectare, & pertinere ad dictos Abbatem, Canonicos, & Conuentum S. Petri, & Venerandus Pa-

tres

Digitized by Google

tres Eremitas nullatenus in medietatem Eccleſiæ dominium habere, vt illi affirmant, neque aliquod ius, niſi quatenus illis conceditur, & exprimitur in præfato priuilegio Ioannis XXII. primò, quia hoc conceptis verbis exprimitur in dictis literis Apoſtolicis ſub hac verborum forma. *Licèt autem ſupraſcripta, prout diſtinguntur, duxerimus ſtatuenda, & etiam ordinanda, eaq; velimus firmiter obſeruari; nihilominus tamen noſtræ intentionis exiſtit, & volumus, vt prædictis Abbati, & Canonicis, eorumq; ſucceſſoribus in perpetuum inconcuſſa, & illibata permaneant, omnia, & ſingula priuilegia, indulgentiæ, exemptiones, libertates, immunitates, decimæ,* Prioratus, *aliaq; membra* . . . . . *Eccleſiæ, capellæ, caſtra, villæ, caſalia, maneria, domus, vineæ, poſſeſſiones, prata, paſcua, nemora, ſyluæ, ſtagna, lacus, molendina, decurſus aquarum, aliaq; bona mobilia, & immobilia, ius patronatus, cæteraq; iura, actiones, & iuriſdictiones ipſorum, ac dicti monaſterij, in quibuſcunque, & vbicunque conſiſtant, & quibuſcunque nominibus cenſeantur, vt ea omnia, & ſingula plenè, & liberè habeant, ipſiſq; gaudeant, & vtantur, prout ad ipſos pertinet, quibuſcunque iuſtis modis, ſeu titulis, ac eis competit ex priuilegio, conſuetudine, vel de iure: ita quod nullum eis quoad præmiſſa priuilegia, & alia prænominata iura, & bona ipſorum, ſeu aliqua, vel aliquod eis præiudicium generetur, vel obſtaculum valeat quomodolibet interponi.* Secundò, quia ita iudicialiter ſententiatum fuit, & promulgatum Papiæ anno Domini 1392. die veneris 16. menſis Auguſti, ſub Pontificatu Bonifacij Papæ Noni, per Reuerendiſſimum Patrem D. Gulielmum Epiſcopum Papienſem ſubconſeruatorem, & ſubdelegatum per Sedem Apoſtolicam in quadam ſententia lata ſuper nonnullis articulis inter Abbatem, & Canonicos monaſterij S. Petri ex vna, & Priorem, & Fratres Ordinis Eremitarum dicti loci ex altera, cuius ſententiæ tenor eſt.

V. *CHriſti nomine inuocato, eiuſq; glorioſæ Matris auxilio implorato, ex quorum vultu recta ſemper procedunt iudicia, pro tribunali ſedentes in noſtro Epiſcopali palatio, loco, & more conſuetis, dicimus, pronuntiamus, ſententiamus, declaramus, definimus; & per hanc noſtram definitiuam ſententiam in his ſcriptis abſoluimus, & condemnamus in omnibus, & per omnia, vt infra. In primis quidem ſuper petitione primo loco exhibita, & producta coram nobis pro parte dictorum Domini Abbatis, Canonicorũ, & Conuentus S. Petri, contra ſupra ſcriptos Priorẽ, Fratres, & Conuentum S. Auguſtini, ſeu eorum ſyndicum, eorum nomine condemnamus, & condemnatos pronunciamus dictos Priorem, & Fratres, & Conuentum S. Auguſtini, & dictum Ioannem eorum ſyndicum, & procuratorem eorum nomine, ad reſtituendum, & dandum dictis D. Abbati, Canonicis, & Conuentui monaſterij S. Petri, ſeu dicto Stephano eorũ ſyndico, & procuratori eorum, ſyndicario, & procuratorio nomine infraſcriptas pecuniarum, ſiu florenorũ, & rerum aliarum quãtitates, pro funeralibus, & obſequijs infraſcriptorum corporum ſepultorum ad dictam Eccleſiam S. Petri, tam pro parte, quæ contingebat dictis D. Abbati, Canonicis, & Conuẽtui S. Petri, quàm ratione pœnæ dupli, eo quod in ſe retinuerũt, & vſurpauerunt dicta funeralia in totum contra voluntatem dicti D. Abbatis, Canonicorum, & Conuentus, & dicti eorum ſyndici, & procuratoris eorũ nomine: videlicet pro funeralibus D. Ioãnis de Pepolis, floren. 80. Pro funeralibus D. Roberti de Fronzolla tortitios 80. valoris ſolidorum nouem Papienſium pro quolibet. Item pallium vnum deauratum ſi extat, & ſi non extat, eius valorem, qui eſt in ſumma floren. 20. auri. Pro funeralibus D. Leoneti de Anglia tortitios 500. valoris ſolidorum 10. pro quolibet. Item pallia quinque deaurata valoris floren. 75. ſi extant, & ſi non extant eorũ valorẽ in ſumma, qui eſt floren. 152. Itẽ pro funeralibus Magnifici D. Galeaz floren. mille. Item pro funeralibus D. Henrici Teotonici floren. 35. Pro funeralibus Magnifici Marchionis Franciſci tortitios 60. ſolidorum 12. pro quolibet, ſi extant, & ſi non extant, eorum valorem, videlicet vndecim florenos.* Pro *funeralibus Clerici de Lomatio 80. tortitios valoris ſolidorum 12. pro quolibet, ſi extant, & ſi non extant, eorum valorem, videlicet 18. floren. Item pro funeralibus matris, & vxoris D. Geruntij tortitios 80. valoris ſolidorũ 12. pro quolibet, ſi extant, & ſi non extant, eorum valorem, qui eſt in ſumma 15. floren. Item pro funerali D. Guelphi de Maximis pallium vnum valoris floren. 10. auri, ſi extat, & ſi non extat, eius valorem, videlicet dictos, florenos decem. Item pro funeralibus D. Comitis Gebinenſis tortitios 100. valoris ſolidorum 12. pro quolibet.* Item *pallium vnum valoris florenorum 25. ſi extat, & ſi non extat, eius valorem in ſumma, qui eſt florenorum 44. Item pro funerali vnius Vngari Mulam vnam, & Equos duos valoris 130. florenorum. Item tortitios 60. valoris florenorum 12. pro quolibet ſi extant, & ſi non extant, eorum valorem, qui eſt in ſumma florenorum 141. Item pro funeralibus vnius filiæ Illuſtris D. Comitis Virtutum pallium vnum valoris 30. florenorum, & tortitios 100. valoris ſolidorum octo pro quolibet, ſi extant, & ſi non extant, eorum valorem, qui eſt in ſumma 92. floren. & dimidium floreni aurei. Item condemnamus, & condemnatos pronuntiamus dictos Priorem, Fratres, & Conuentum S. Auguſtini, & dictum eorum ſyndicum, & procuratorem eorum nomine, ad reſtituendum, & dandum dictis Domino Abbati, Canonicis, & Conuentui monaſterij Sancti Petri, ſeu dicto Stephano eorum ſyndico, & procuratori eorum, ſyndicario, & procuratorio nomine 278. florenos auri pro pallijs datis, & oblationibus factis ad dictam Eccleſiam, tam per glorioſæ memoriæ Illuſtrem Dominum Galeaz Vicecomitem, Comitem Virtutum, &c. quàm etiam per Commune Papiæ, de quibus liquidatum eſt in proceſſu facto coram nobis in hac cauſa, & hoc tam pro parte tangente dicto D. Abbati, quàm pro pœna dupli, cuius dupli pœnam*

incur-

incurrerunt prædicti Prior, & Fratres vſurpando, & rapiendo in totum oblationes, & pallia antedicta contra formam pactorum initorum, & celebratorũ inter partes eaſdem, & contra voluntatem dictorum D. Abbatis, & Canonicorum Conuentus S. Petri. Item condemnamus, & condemnatos iudicamus, & pronuntiamus dictum Priorem, Fratres, & Conuentum S. Auguſtini, & dictum eorum ſyndicum, & procuratorem eorum nomine, ad dandum, & reſtituendum Canonicis, & Conuentui monaſterij S. Petri, ſeu dicto Stephano eorum ſyndico, & procuratori eorum nomine Pallium vnum de ſeta deauratum oblatum ad dictam Eccleſiam per quondam Illuſtrem Dominam Violatam de Vicecomitibus, ſi extat, ſi non extat, eius valorem videlicet floren. 100. auri. Item condemnamus, & condemnatos iudicamus, & pronuntiamus dictos Priorem, & Fratres, & Conuentum Eremitarum, & dictum eorum ſyndicum, & procuratorem eorum nomine, ad reſtituendum, & dandũ dictis Domino Abbati, Canonicis, & Conuentui Monaſterij S. Petri, ſeu dicto Stephano eorum ſyndico, & procuratori eorum nomine floren. 100. auri oblatos dictæ Eccleſiæ anno curſo 1386. die 22. menſis Aprilis per Illuſtrem Principem, & Magiſtrum DD. Galeaz Vicecomitem, Comitem Virtutum, &c.

VI. ITem dicimus, pronuntiamus, iudicamus, & per hanc noſtram definitiuam ſententiã declaramus dictos D. Abbatem, Canonicos, & Conuentum monaſterij S. Petri, & dictum eorum ſyndicum, & procuratorem eorum nomine habere poſſe, & debere claues pro aperiendo, & claudendo fores, ſeu portas dictæ Eccleſiæ ad eorum liberam voluntatem, & condemnamus dictos Priorem, Fratres, & Conuentum S. Auguſtini, & dictum eorum ſyndicum, & procuratorem eorum nomine, ad permittendum ipſos Abbatem, Canonicos, & Conuentum, & dictum eorum ſyndicum, & procuratorem eorum nomine aperire, & claudere fores, ſeu portas dictæ Eccleſiæ ad eorum liberam voluntatem: Item dicimus, & pronuntiamus, vt ſupradictos Dominum Abbatem, Canonicos, & Conuentum, & dictos eorum ſyndicum, & procuratorem eorum nomine poſſe vti libris exiſtentibus ad dictam Eccleſiam pro diuinis officijs nocturnis pariter, & diurnis, & miſſis celebrandis, & condemnamus, & condemnatos iudicamus, & pronuntiamus dictos Priorem, Fratres, & Conuentum S. Auguſtini, & dictum eorum ſyndicum, & procuratorem eorum nomine, ad dimittendum dictos D. Abbatem, Canonicos, & Conuentum monaſterij S. Petri, & dictum eorum ſyndicum, & procuratorem eorum nomine, vti liberè dictis libris pro dictis officijs diuinis nocturnis pariter, & diurnis celebrandis, vt præfertur. Item dicimus, & pronuntiamus vt ſupra, capellanos dicti monaſterij S. Petri habere facultatem celebrandi miſſas, & alia diuina officia in dicta Eccleſia: & condemnamus, & condemnatos pronuntiamus dictos Priorem, Fratres, & Conuentum S. Auguſtini, & dictum eorum ſyndicum, & procuratorem eorum nomine ad permittendum dictos capellanos dicti D. Abbatis liberè celebrare miſſas, & alia diuina officia in dicta Eccleſia.

ITem dicimus, & pronuntiamus, vt ſupra perticas 6. & tabulas 10. ſediminis poſiti in ciuitate Papiæ apud dictam Eccleſiam, cui cohærere ſolebat ille de Siſtis fictualis dicti monaſterij, & nunc cohæret Illuſtris DD. Galeaz Vicecomes, Comes Virtutum, ab alia dictum monaſterium S. Petri, & in parte dictorum fratrum S. Auguſtini, & in parte ille de Fiambertis, ab alia parte cohærere conſueuit ille de Bonatarijs, & nunc cohæret dictorum fratrum ſaluis alijs cohærentijs deſcriptis in dicta petitione, quod dicti Prior, & fratres, & Conuentus S. Auguſtini tenere conſueuerunt in emphiteoſim perpetuam à dicto monaſterio fuiſſe, & eſſe deuolutum, & pertinere ad dictos D. Abbatem, Canonicos, & Conuentum monaſterij S. Petri, & dictum eorum ſyndicum, & procuratorem eorum nomine propter ceſſationem ſolutionis debiti canonis vltra tempus à iure ſtatutum, & ipſum ſedimen cum omnibus ſuis ædificijs, iuribus, & omnibus pertinentijs, pertinere, & ſpectare pleno iure ad dictos Dominum Abbatem, Canonicos, & Conuentum monaſterij S. Petri, & dictum eorum ſyndicum, & procuratorem eorum nomine, ipſoſq; Priorem, Fratres, & Conuentũ S. Auguſtini, & dictũ eorum ſyndicum, & procuratorem eorum nominibus condemnamus ad dimittendum, & liberè relaxandum dictis Domino Abbati, & Conuentui monaſterij S. Petri, & dicto eorum ſyndico, & procuratori eorum nomine dictum ſedimen cum omnibus ſuis ædificijs, iuribus, & pertinentijs. Item dicimus, & pronuntiamus vt ſupra, Domum, quæ appellatur ſchola dictorum Prioris, Fratrum, & Conuentus S. Auguſtini poſitam in ciuitate Papiæ apud dictam Eccleſiam, cui cohæret ab vna parte cimiterium dicti monaſterij, ab alia platea communis, ab alia dictũ monaſterium, ſaluis alijs cohærentijs, pertinere, & ſpectare pleno iure ad dictos Dominum Abbatem, Canonicos, & Conuentum monaſterij S. Petri, & ad dictum eorum ſyndicum, & procuratorẽ eorũ nomine, ipſoſq; Priorem Fratres, & Conuentum S. Auguſtini condemnamus, & condemnatos iudicamus, ac etiam dictũ eorum ſyndicum, & procuratorẽ eorum nomine ad dimittendum, & liberè relaxandum dictam Domum cum omnibus ſuis ædificijs, iuribus, & pertinentijs dictis Domino Abbati, Canonicis, & Conuentui monaſterii S. Petri, & dicto eorum ſyndico, & procuratori eorum nomine. Item dicimus, & pronunciamus, vt ſupra Cimiterium, quod eſt ante faciem dictæ Eccleſiæ, pertinere, & ſpectare pleno iure ad dictos D. Abbatem, Canonicos, & Conuentum ſancti Petri, & dictum eorum ſyndicum, & procuratorem eorum nomine, ipſoſq; Priorem, Fratres, & Conuentum S. Auguſtini, & dictum eorum ſyndicum, & procuratorem eorum nomine condemnamus, & condemnatos iudicamus ad dimittendum, & liberè relaxandum ipſis D. Abbati, Canonicis, & Conuentui monaſterij S. Petri, & dicto eorum ſyndico, & procuratori eorum nomine dictum cimiterium cum omnibus ſuis iuribus, & pertinentijs. VII.

Item

VIII. *ITem dicimus, & pronuntiamus, vt ſupra, dictum Dominum Abbatem habere debere in dicta Eccleſia, & Choro ipſius primam ſedem, iuxta formam priuilegij conceſſi dictis fratribus per fel. rec. Sanctiſſ. in Chriſto Patrem, & D. D. Ioannem diuina prouidentia Papam XXII. & ſecundum formam pactorum initorum, & celebratorum inter partes eaſdem, ipſosq; Priorem, Fratres, & Conuentum S. Auguſtini, & dictum eorum ſyndicum, & procuratorem, eorum nomine condemnamus, & condemnatos pronuntiamus ad dimittendum, & liberè relaxandum dicto D. Abbati locum ſuum ſiue ſedem primam in Choro dictæ Eccleſiæ iuxta formam priuilegij, & pactorum dictorum. Item dicimus, & pronuntiamus, vt ſupra dictũ Priorem, Fratres, & Conuentum S. Auguſtini, & dictum eorum ſyndicum, & procuratorem, eorum nomine teneri, & obligatos eſſe ad obſeruantiam pactorum, & conuentionum factorum, & initorum inter, & per ſeipſos, ſeu ipſorum prædeceſſores, & præceſſores ex vna parte, & dictum D. Abbatem, Canonicos, & Conuentum S. Petri, ſeu ipſorum præceſſores, & prædeceſſores ex parte altera, de quibus apparet publicum inſtrumentũ traditum, & ſubſcriptum per Auguſtinum de Panizzarijs Notarium Papienſem anno curſo 1331. die 5. menſis Iunij, Indictione 15. & ad obſeruantiam contentorum in ſupraſcriptis literis Apoſtolicis piæ mem. S.D.N. Ioannis Papæ XXII. de quibus ſupra fit mentio, ipſosq; Priorem, Fratres, & Conuentum S. Auguſtini, & d. eorum ſyndicum, & procuratorem, eorum nomine condemnamus, ad obſeruantiam pactorum, & conuentionum prædictorũ, & contentorum in literis Apoſt. ſupra citatis. Ab alijs autẽ contentis in d. prima petitione oblata pro parte dictorũ D. Abbatis, Canonicorum, & Cõuentus monaſterij S. Petri contra dictos Priorem, Fratres, & Conuentum, & d. eorum ſyndicum, & procuratorẽ eorum nomine, ipſos Priorẽ, Fratres, & Conuentum, & d. eorum ſyndicum, & procuratorem eorum nomine abſoluimus, & abſolutos decernimus, & declaramus.*

IX. *SVper contentis autẽ in prima petitione oblata pro parte ipſorum Prioris, Fratrum, & Conuentus eremitarum S. Auguſt. ſeu per d. Ioannẽ de Oliarijs eorum ſyndicum, & procuratorem eorum nomine cõtra, & aduerſus prædictos D. Abbatem, Canonicos, & Conuentum S. Petri in cœlo aureo, ſeu d. Stephanum eorum ſyndicum, & procuratorem eorum ſyndicario, & procuratorio nomine, condemnamus, & condemnatos decernimus, & declaramus dictos D. Abbatẽ Canonicos, & Conuentum S. Petri, & d. eorum ſyndicũ, & procuratorem eorum ſyndicario, & procuratorio nomine ad dandum, ſoluendum, & reſtituendũ dictis Priori, Fratribus, & Conuentui eremitarum S. Auguſtini, & dicto eorum ſyndico, & procuratori eorum nomine medietatem expenſarum factarum per ipſos Priorem, Fratres, & Conuentum, ſiue eorum præceſſores, & prædeceſſores pro reparatione, & coopertura dictæ Eccleſiæ, quæ medietas ipſarum expenſarum eſt florenorum 40. auri. Ab alijs autem in dicta petitione contentis dictum Dominum Abbatem, Canonicos, & Conuentum dicti monaſterij ſancti Petri, & dictum eorum ſyndicum, & procuratorem eorum ſyndicario, & procuratorio nomine abſoluimus, & abſolutos decernimus, & declaramus.*

SVper ſecunda petitione oblata pro parte d. Domini Abbatis, Canonicorum, & Cõuentus monaſterij S. Petri, ſeu per eorum ſyndicum, & procuratorem eorum nomine contra prædictos Priorem, Fratres, & Conuentum eremitarum S. Auguſtini, ſeu dictum eorum ſyndicum, & procuratorẽ eorum nomine in eo, quod dictus Stephanus ſyndicus, & procurator dictorum D. Abbatis, Canonicorũ, & Conuentus monaſterij S. Petri, eorum ſyndicario, & procuratorio nomine petunt, dictos Priorem, Fratres, & Conuentum S. Auguſtini, ſeu eorum ſyndicum, & procuratorem eorum nomine condemnari in duplum funeraliũ perceptorum, & habitorum per ipſos Priorem, Fratres, & Conuentum S. Auguſtini pro corporibus ſepultis ad dictam Eccleſiam &c. abſoluimus, & abſolutos decernimus dictos Priorem, & Fratres, & Conuentum S. Auguſtini, & dictum eorum ſyndicum, & procuratorem eorum nomine à prædictis, quia ad dictum duplum ſuperſus condemnati ſunt in prima parte huius ſententiæ. Item dicimus, & pronuntiamus, vt ſupra, tabulas quatuor ſediminis poſiti in Papia in porta Laudenſi in parochia S. Viti ſimul ſe tenentis cum dicto monaſterio, cui cohæret, ſeu cohærere cõſueuit ab vna parte hæres quondam Salimbene de fictis fictualis dicti monaſterij, ab alia dictum monaſterium S. Petri, ab alijs partibus tenebatur per dictos fratres S. Auguſtini, de quo Fr. Ioannes de Sena dicti Ordinis ſyndicus, & procurator, ſyndicario, & procuratorio nomine prædictorum Prioris, Fratrum, & Conuentus eremitarum S. Auguſtini fuit inueſtitus ad quinque annos tunc proximè futuros, pro ficto denariorum quatuor annuatim dicta locatione durante, reddendo dictis D. Abbati Canonicis, & Conuentui per inſtrumentum locationis fieri rogato Petro de Sclaſinatis Notario Papienſi anno curſo 1354 die 7. menſis Februarij in Iudicio coram nobis productum, pertinere, & ſpectare pleno iure ad dictos D. Abbatẽ, Canonicos, & monaſterium ſancti Petri, & dictum eorum ſyndicum, & procuratorem eorum nomine, ipſosq; Priorem, Fratres, & Conuentum eremitarum ſancti Auguſtini, & dictum eorum ſyndicum, & procuratorem, eorum nomine condemnamus, & cõdemnatos in his ſcriptis declaramus ad dimittendum, & relaxandum, & conſignandum dictum ſedimen cum omnibus ſuis iuribus, & pertinentijs dictis D. Abbati, Canonicis, & Conuentui, & dicto eorum ſyndico, & procuratori eorum nomine. Ab alijs autem in dicta petitione contentis dictos Priorem, & Fratres, & Cõuentum ſancti Auguſtini, & dictum eorum ſyndicũ, & procuratorem, eorum nomine abſoluimus, & abſolutos in his ſcriptis decernimus, & declaramus. X.

SVper ſecunda petitione oblata pro parte dictorũ Prioris, Fratrum, & Conuentus eremitarũ ſancti Auguſtini, ſeu dicti eorum ſyndici, & procuratoris, eorum ſyndicario, & procuratorio nomine aduerſus, & contra prædictos Dominum Abbatem, Canonicos, & Conuentum monaſterij ſancti Petri, ſeu dictum XI.

Digitized by Google

eorum ſyndicum, & procuratorem eorum ſyndicario, & procuratorio nomine, in eo, & ſuper eo, quod dicti Prior, Fratres, & Conuentus eremitarum S. Auguſtini, ſeu dictus eorum ſyndicator, & procurator, eorum nomine petunt in dicta ſecunda petitione pronuntiari, & declarari debere dictos D. Abbatē, Canonicos, & Conuentum monaſterij S. Petri, ſeu d. eorū ſyndicum, & procuratorem, eorum ſyndicario, & procuratorio nomine cecidiſſe à quocunque iure ſibi competenti in d. Eccleſia, & ipſos D. Abbatem, Canonicos, & Cōuentum, dictumq; eorum ſyndicum, & procuratorem, eorum nomine in eadem Eccleſia nullum ius habere, & ipſam Eccleſiam cum omnibus ſuis iuribus, & pertinentijs pertinere, & ſpectare ad dictos Priorem, Fratres, & Conuentum S. Auguſtini, &c. Dicimus, & pronuntiamus, & in his ſcriptis ſententialiter declaramus, dictam Eccleſiam cum omnibus ſuis iuribus, & pertinentijs pleno iure pertinere, & ſpectare ad dictos Dominum Abbatem, Canonicos, & Conuentum S. Petri, & dictum eorum ſyndicum, & procuratorem eorum nomine, & ipſos Priorem, Fratres, & Conuentum eremitarum s. Auguſtini, & dictum eorum ſyndicum, & procuratorem, eorum nomine in Eccleſia ipſa nullum ius habere, niſi in quantum ſibi conceſſum eſt, & exprimitur in priuilegio ſæpedicto piæ mem. Sanctiſſ. in Chriſto Patris, & D. D. Ioannis Papæ XXII. de quo ſupra facta eſt ſæpe mentio; ab alijs autem in dicta petitione contentis, ipſos Dominum Abbatem, Canonicos, & Conuentum ſancti Petri, & dictum eorum ſyndicum, & procuratorem eorum ſyndicario, & procuratorio nomine abſoluimus, & abſolutum in ſcriptis decernimus, & declaramus. ab expenſis autem in hac parte factis, vtranque partem abſoluimus, & abſolutos decernimus, partes eaſdem, & dictos eorum ſyndicos, & procuratores eorum nominibus, quoniam habuerunt iuſtā cauſam litigandi. & ita dicimus, pronuntiamus, ſententiamus, & in his ſcriptis per hanc noſtram definitiuam ſententiam declaramus in omnibus, & per omnia, vt ſupra, lecta, lata, data, & in ſcriptis ſententialiter promulgata fuit ſupraſcripta ſententia in omnibus, & per omnia, vt ſupra, per ſupraſcriptum Reu. in Chriſto Patrem, & D. D. Gulielmum Dei, & Apoſtolicæ Sedis gratia Epiſcopum Papienſem, & Comitē ſubconſeruatorem, & ſubdelegatum, vt ſupra, pro tribunali ſedentem, in Epiſcopali palatio Papienſi, loco ſiquidem, & more conſuetis. anno Natiuitatis Domini 1392. Indictione 15. die veneris 16. menſis Auguſti hora 21. præſentibus ſupraſcriptis Ioanne de Oliarijs ſyndico, & procuratore ſupraſcriptorum Fratrum, & Conuentus eremitarum s. Auguſtini non conſentiente prædictis, eorum ſyndicario, & procuratorio nomine, in quantum ſunt in eius præiudicium, & reſeruāte ſibi dicto nomine ius appellādi in ſcriptis, & prædicto Stephano ſyndico, & procuratore prædictorum D. Abbatis, & Canonicorum Conuentus monaſterij s. Petri d. ſyndicario, & procuratorio nomine conſentiente prædictis, in his, quæ ſint in eius dicto nomine fauorem, & non aliter: & præſentibus pro teſtibus Reu. in Chriſto Patre, & D. D. Ioanne Dei, & Apoſtolicæ Sedis gratia Epiſcopo Vicentino, et ſapientibus Viris D. Vberto de Lampugnano de Mediolano legum D. Gualtino de Zanis de Papia I. V. D. et Iacobo ex Comitibus de Meda legum doctoribus facūdiſſimis, D. presbytero Iacobo de Nebijs Præpoſito Eccleſiæ s. Michaëlis maioris Papiæ, presbytero Iacobo de Bernerijs capellano d. D. Epiſcopi, et Franciſcono de Briuio Cācellario præfati D. Epiſcopi, et Marcollo de Nita Mediolan. diœceſis Notarijs, et multis alijs teſtibus ad præmiſſa vocatis ſpecialiter, et rogatis. ſubſcripta cum ſigno tabellionatus.

Ego Albertolus de Griffis de Variſio diœc. Mediol. publicus Apoſtolica, et Imperiali autoritatibus Notarius: Reuerendiſſimiq; Patris D. Epiſcopi Papien. Cancellarius præmiſſæ inter Reuerendiſſ. Patrem D. Abbatem, Canonicos, et Conuentum monaſterij s. Petri in cœlo aureo Papien. Ordinis s. Auguſtini ex parte vna, et Religioſos Priorem, Fratres, et Conuentum s. Auguſtini Papien. Ordinis eremitarū ex alia parte, ſententiæ promulgationi, et pronuntiationi, et omnibus alijs ſupraſcriptis, dum ſic, vt præmittitur, agerentur, vnà cum prænominatis teſtibus præſens fui, eaq; ſic fieri vidi, et audiui; et inde rogatus hoc inſtrumentū de mandato ipſius D. Epiſcopi tradidi, publicaui, et regiſtraui, et alijs occupatus negotijs, per alium fidum Notarium in hanc publicam formam redigi feci in his decem, et octo folijs membranarum computato præſenti, et ſubſcripſi, meum conſuetum ſignum apponens in teſtimonium præmiſſorum etc.

QVam ſententiam licet Bonifacius Nonus ann. 1394. 7. Idus Aprilis per ſuas datas Coſmato presbytero Cardinali s. Crucis in Ieruſalem, quoad aliqua reformauerit, quoad alia tamen non annullauit, neque caſſauit: ſed nec etiam ipſe Coſmatus Card. cui Pontifex prædictæ ſententiæ reuiſionē commiſerat: Quin immo ratificauit, & fere quoad omnia confirmauit per ſuum arbitramentum, & definitiuam ſententiam latam, lectam, & publicatam Romæ apud s. Petrum anno Domini 1396. Indictione 4. die mercurij, octauo menſis Martij, Pontificatus eiuſdem Bonifacij Noni anno ſeptimo, cuius hic eſt tenor. XII.

In nomine Domini. Amen. Nos Coſmatus miſeratione diuina tituli ſanctæ Crucis in Ieruſalem preſbyter Cardinalis Arbiter, arbitrator, et amicabilis compoſitor in nonnullis cauſis, litibus, et controuerſiis, quæ vertebantur, et verſæ ſunt inter Venerandos, et Religioſos viros DD. Dionyſium Abbatem, Canonicos, et Conuentum monaſterij s. Petri in cœlo aureo Papienſ. Ordinis s. Auguſtini canonicorum regularium ex vna, et Priorem, Fratres, et Conuentum eremitarum s. Auguſtini ciuitatis Papienſis penes dictā Eccleſiam commorantes parte ex altera, primo coram Venerandis in Chriſto Patribus. Dominis Gulielmo, et ſucceſſiuè Petro Papienſi, et Nouarienſi Epiſcopis Conſeruatoribus, et Iudicibus ſucceſſiuè à Sede Apoſtolica deputatis, et Domino Gulielmo Epiſcopo Papienſi prædicto ſubdelegato de, et ſuper nonnullis funeralibus etc.

Chriſti

Chriſti nomine inuocato pro tribunali ſedentes, & habentes præ oculis ſolum Deum, à quo recta, & æqua iudicia cuncta procedant, per hanc noſtram diffinitiuam ſententiam, laudum, ſeu arbitramentum, quam; ſeu quod ferimus in his ſcriptis, quoad primam partem ſententiæ latæ inter dictas partes, per D. Gulielmum Epiſcopum Papienſem ſubdelegatum, in qua, & per quam condemnauit Priorem, & Fratres Eremitarum ſancti Auguſtini, & eorum ſyndicum, & procuratorem, ſyndicario, & procuratorio nomine dictorum Prioris, & Fratrum, ad reſtituendum, & dandum dictis D. Abbati, Canonicis, & Conuentui monaſterij ſancti Petri, ſeu eorum ſyndico, & procuratori, ſyndicario, & procuratorio nomine certas pecuniarum ſummas, & rerum aliarum quantitates, ſi extabant, alioquin eorum valorem pro funeralibus, & exequijs certorum corporum defunctorum, & ſepultorum apud dictam Eccleſiam ſancti Petri, & oblationibus factis ad Eccleſiam prælibatam, tam pro parte, quæ contingebat dictos D. Abbatem, Canonicos, & Conuentum ſancti Petri prædictos, quàm etiam ratione, & nomine pœnæ, quam dictus Prior, & Fratres incurriſſe dicuntur vigore conuentionum, & pactorum inter dictas partes initorum, eo quod dicta funeralia, & oblationes in totum receperunt, & vſurpauerunt, contra voluntatem, & in præiudicium dictorum Abbatis, Canonicorum, & Conuentus. Ordinamus, laudamus, diffinimus, arbitramur, atque præcipimus, quod dicti Prior, & Fratres Eremitarum ſancti Auguſtini, & eorum ſucceſſores, qui pro tempore fuerint, teneantur, & debeant dare, & integraliter perſoluere dictis DD. Dionyſio Abbati, Canonicis, & Conuentui ſancti Petri, & eorum ſucceſſoribus, ſeu eorum ſyndico, & procuratori, ſyndicario, & procuratorio nomine ſummam mille ducentorum florenorum auri hinc ad quatuor annos proximè venturos, dando, & ſoluendo quartam partem dictorum 1200. florenorum ſingulis annis dictorum quatuor annorum in feſto Natiuitatis Beatæ Mariæ Virginis de menſe Septembri, & per totum dictum menſem, vel alium terminum longiorem, ſi dicti Abbas, & Conuentus voluerint eis dare. Quam ſummam 1200. florenorum taxamus, & limitamus ex poteſtate compromiſſi in nobis facti de tota, & omnibus ſummis, & quantitatibus, in quibus dicti Prior, & Fratres, & Conuentus, & eorum ſucceſſores in dicta ſumma fuere condemnati: & hanc ſummam ordinamus, laudamus, & diffinimus debere eſſe partem contingentem dictos Abbatem, & Canonicos, & Conuentum ſupradictos de funeralibus, & oblationibus præteriti temporis integraliter perceptis, & retentis per Priorem, & Fratres dicti Ordinis, qui pro tempore fuerunt contra tenorem conuentionum, & pactorum inter eos, vt promittitur initorum, & contra voluntatem dictorum Abbatis, Canonicorum, & Conuentus. Reliquã verò partem condemnationum, ſeu ſummarum, & rerum, in quibus dicti Prior, & Fratres, & Conuentus nomine pœna dictis Abbati, Canonicis, & Conuentui fuerunt condemnati, ex poteſtate compromiſſi in nobis facti eiſdem Priori, & Fratribus, & eorum ſucceſſoribus remittimus, & etiam relaxamus, & ſuper ea parte, ſeu eiſdem ſummis, & quantitatibus, prædictis Abbati, Canonicis, & Conuentui perpetuũ ſilentium quoad pœnas præteriti temporis imponimus. hac tamen conditione adiecta, quòd niſi Prior, & Fratres, & eorum ſucceſſores prætaxatam ſummam 1200. florenorum in præfixis terminis, ſeu per eoſdem Abbates, Canonicos, & Conuentum eis prorogatis non ſoluerint integraliter cum effectu, omni dolo, fraude, violentia, & circumuentione ceſſante, ac quacunque alia impetratione, per quam poſſent dictam ſolutionem effugere, quod ex tunc poſt lapſum cuiuſlibet termini iſta remiſſio ſit caſſa, & irrita, & dictis Abbati, Canonicis, & Conuentui ſalua remaneat actio ad totam ſummam, & ad omnes ſummas, & res, in quibus condemnatio facta fuit occaſione funeralium, & oblationum, vt præmittitur retentorum. Circa perceptionem verò funeralium, oblationum, in futurum pacta, & conuentiones inter eos inita, prout æquum, & iuſtum eſt, præcipimus obſeruari.

QVoad illam verò partem ſententiæ, in qua, & XIII. per quam dictus Dominus Gulielmus ſubdelegatus dixit, & pronuntiauit, vt ſupra perticas ſex, & tabulas decem ſediminis poſiti in ciuitate Papienſi apud dictam Eccleſiam infra ſuos confines in dicta pronunciatione deſcriptos, quod dicti Prior, Fratres, & Conuentus ſancti Auguſtini tenere conſueuerunt in emphiteuſim perpetuam à dicto monaſterio fuiſſe, & eſſe deuolutum ad dictos DD. Abbatem, Canonicos, & Conuentum dicti monaſterij S. Petri, & dictum eorum ſyndicum, & procuratorem eorum nomine, propter ceſſationem ſolutionis debiti canonis vltra tempus à iure ſtatutum, & ipſum ſedimen cum omnibus ædificijs ſuis, iuribus, & pertinentijs pertinere, & ſpectare pleno iure ad dictos Dominum Abbatem, Canonicos, & Conuentum dicti monaſterij, & dictum eorum ſyndicum, & procuratorem eorum nomine, ipſosq; Priorem, & Fratres, & Conuentum S. Auguſtini, & dictum eorum ſyndicum, & procuratorem eorum nomine condemnauit, ad dimittendum liberè, & relaxandum dictis Dominis Abbati, Canonicis, & Conuentui S. Petri prædicti monaſterij, & dicto eorum ſyndico, & procuratori eorum nomine dictum ſedimen cum omnibus ſuis ædificijs, iuribus, & pertinentijs, ſimiliter pro bono pacis, & concordiæ ordinamus, & laudamus, diffinimus, atque præcipimus, quod dictus Dominus Abbas, Canonici, & Conuentus dictos Priorem, & Fratres, & Conuentum S. Auguſtini, & eorum ſucceſſores non debeant hac vice prætextu prædictæ ſententiæ ſuper dicto ſedimine ſex perticarum, & tabularum decem cum ſuis ædificijs, aut prætextu canonis non ſoluti moleſtare, perturbare, aut inquietare, ſed dictum ſedimen dictarum perticarum ſex, & tabularum decim cum omnibus ſuis ædificijs debeat remanere pacificè, & quietè dictis Priori, & Fratribus, & Conuentui Eremitarum S. Auguſtini,

Digitized by Google

& eorum ſucceſſoribus, prout in inſtrumento conceſſionis continetur, ita tamen, quòd dicti Prior, Fratres, & Conuentus teneantur, & debeant hinc ad vnũ annum ſoluiſſe debitum canonem præteriti temporis non ſolutum, & teneantur ſoluere in futurum, prout in forma inſtrumenti conceſſionis facta continetur.

XIV. *Cæterum quia domus, quæ appellatur ſchola dictorum Prioris, & Fratrum, & Conuentus ſancti Auguſtini poſita in ciuitate Papiæ apud dictam* Eccleſiam*, cui cohæret ab vna parte cimiterium, ab alia platea communis, ab alia dictum monaſterium, per ſententiam dicti ſubdelegati fuit adiudicata, cũ omnibus ædificijs, iuribus, & pertinentijs, dictiq; Prior, & Fratres, & Conuentus Eremitarum fuerũt condemnati, ad relaxandum, & liberè dimittendum, & reſtituendum dictis* Abbati, Canonicis*, & Conuentui S. Petri, quæ domus, ſeu ſchola eſt Priori, & Fratribus valde accommoda, & multum neceſſaria, cum ſit à latere habitationis dictorum Prioris, & Fratrũ, & Conuentus, & non à latere habitationis dictorum Abbatis, & Canonicorum, appareantq; inſtrumenta venditionis eiuſdem non vitiata, quæ reſtitutio, ſeu relaxatio ſi fieret, cederet in magnum præiudicium dictorum Prioris, & Fratrum, & poſſet eſſe cauſa perpetui ſcandali inter eos, cum etiam dicti Abbas, & Canonici vigore priuilegij Ioannis XXII. teneãtur eiſdem Priori, & Fratribus vendere loca pro eorundem habitationibus accommoda, & neceſſaria: ideo pro bono, & tranquillo ſtatu vtriuſque partis ordinamus, laudamus, diffinimus, atque præcipimus, quòd dicta domus, quæ appellatur ſchola, cum ſuis ædificijs, iuribus, & pertinentijs ſit, & eſſe debeat perpetuis temporibus pro vſu, & habitatione, ac exercitio ſcholarum dictorum Prioris, & fratrum Eremitarum, & ſuper ea dictis Abbati, Canonicis, & Conuentui, & eorum ſucceſſoribus perpetuum ſilentium imponimus, ita quòd de cætero non moleſtentur ſuper ea.*

Quoad illam verò partem ſententiæ, in qua, & per quam dicti Prior, & fratres Eremitarum fuerunt condemnati dictis Abbati, Canonicis, & Conuentui S. Petri ad reſtituendum quatuor tabulas ſediminis poſiti in Papia in porta Laudenſi, in parochia S. Viti, ſimul ſe tenentes cum dicto monaſterio infra confines ſuos in dicta ſententia deſcriptos, de quo frater Ioannes de Sena dicti Ordinis, tunc ſyndicus, & procurator, ſyndicario, & procuratorio nomine dictorum Prioris, & Fratrum, & Conuentus Eremitarum fuerat inueſtitus vſque ad quinque annos tunc proximè ſecuturos pro ficto denariorum quatuor annuatim durante dicta locatione, ordinamus, laudamus, diffinimus, atque præcipimus, dictũ ſedimen quatuor tabularum dictis Abbati, Canonicis*, & Conuentui fore reſtituendum, & relaxandũ per dictos* Priorem*, & fratres Eremitarum, hac tamen conditione adiecta, quod ſi dictum ſedimen tabularum quatuor eſt ad commodum dictis Priori, & Fratribus, & eorum loco, & non cedit ad incommodum dicti* Abbatis*, & Canonicorum, quòd dicti Abbas, & Canonici teneantur illud vendere iuſto pretio, prout ex forma priuilegij Ioannis XXII. tenentur, aut cum alia re permutare.*

IN reliquis verò partibus dictam ſententiam dicti ſubdelegati, quoad omnes, & ſingulas ſui partes abſolutorias, & condemnatorias, tanquam iuſtè, & prouidè latam ordinamus, laudamus, diffinimus, atque per vtramque partem præcipimus obſeruari. & hæc omnia laudamus, arbitramur, diffinimus, atque per vtranque partem inuiolabiliter præcipimus obſeruari, ſub pœna in compromiſſo appoſita in ſingulis capitulis laudi, & compromiſſi, ſi contra fuerit factum, committenda, ſaluo, & reſeruato nobis arbitrio, & poteſtate declarandi, interpretandi, & corrigendi ſuper prædictis vbicunque, & quandocunque viſum fuerit expedire, & ſuper prædictis, & quolibet prædictorum, & iterum, ſemel, & pluries pronuntiandi ſicuti pro bono pacis, & concordia viſum fuerit expedire. In quorum omnium, & ſingulorum fidem, & teſtimonium præſentes literas, ſeu præſens publicum inſtrumentum huiuſmodi noſtram diffinitiuam, & arbitralem ſententiam, laudam, arbitrium, ſeu arbitramentum in ſe continentes, ſeu continens exinde fieri, & per Neriam Notarium publicum, noſtrumq;, & cauſæ huiuſmodi coram nobis ſcribam infraſcriptum, per nos de præmiſſis rogatum ſubſcribi, & publicari mandauimus, noſtriq; ſigilli iuſſimus appenſione muniri. Lecta, lata, data, & in ſcriptis ſententialiter pronuntiata fuit hæc noſtra diffinitiua, & arbitralis ſententia, & hoc arbitrium, laudum, ſeu arbitramentum per nos Coſmatum Cardinalem arbitrum, arbitratorem, amicabilem compoſitorem, & amicum communẽ prædictum, Romæ in hoſpitio habitationis noſtræ prope ſanctum Petrum hora Veſperarũ, nobis in Camera paramenti ad iura reddenda in loco noſtro ſolito pro tribunali ſedentibus, ſub anno à Natiuitate Domini *1396. Indictione quarta, die mercurij, octauo menſis Martij,* Pontificatus Sanctiſſimi *in Chriſto* Patris*, & Domini Noſtri D.* Bonifacij *Diuina prouidentia* Papæ *Noni, anno ſeptimo, præſentibus ibidem honorandis, & diſcretis viris Ioan. de Seruanis, & Magiſtro Iacobo de Subinago procuratore: prædictis procuratorijs nominibus, quibus ſupra citatis, & vnoquoque ipſorum nomine partis ſuæ citato, de noſtri mandato ad audiendam huiuſmodi noſtram diffinitiuam ſententiam ſupradictam, qui Magiſter Ioannes procuratorio nomine, quo ſupra, petijt de dicta ſententia, in quantum faceret pro parte ſua publicum inſtrumentum. ac præſentibus* Reuerendis *in Chriſto* Patribus Dominis *Vbaldino Dei* gratia Archiepiſcopo *Turritan., Domino Auguſtino Epiſcopo* Peruſino, Domino Antonio *Epiſcopo Penaenſi, & Adrienſi.* Domino Franciſco *Epiſcopo Nolano, & Domino Sancto, & Benedicto Abbate monaſterij ſancti* Pauli *extra vrbem, ac venerabilibus, & circunſpectis viris* Dominis Riccardo Ioagh*, &* Ioanne Piene Sacri Palatij *Apoſtolici* Auditoribus*, necnon egregijs viris* Domino Rolãdo de Cremona *I. V. D. & Vannutio de* Cremona *Domicello illuſtris Principis, & excelſi Domini Domini Ducis Mediolani &c. oratoribus, ac diſ-*

creto

creto viro Magiſtro Nicolao Lubieb. in Romana Curia procuratore, & pluribus alijs teſtibus ad præmiſſa vocatis, habitis, & rogatis.

Et ego Nerius olim Gerij de Ruggerijs clericus Piſanus publicus Apoſtolica, & Imperiali autoritatibus Notarius, præfatiq; Reuerendiſſimi in Chriſto Patris, & DD. Coſmati Cardinalis arbitri, arbitratoris, & amicabilis compoſitoris prædicti Secretarius, atque cauſarum, & cauſæ huiuſmodi coram eo ſcriba præfatæ diffinitiuæ ſententiæ, laudo, arbitrio, ſeu arbitramento, omnibusq; alijs, & ſingulis ſupraſcriptis, dum ſic, vt promiſſum eſt, per præfatum Dominum Cardinalem arbitrum, arbitratorem, & amicabilem compoſitorem prædictum pronuntiarentur, laudarentur, agerentur, & fierent, vnà cum prænominatis teſtibus præſens fui, eaq; omnia, & ſingula ſic, vt promiſſum eſt, fieri vidi, & audiui, & ideo hoc præſens publicum inſtrumentum, quod alijs præpeditus negotijs per Hugonem Notarium Imperialem publicum infraſcriptum fideliter ſcribi feci, exinde confeci, in notam redegi, & publicaui illud vnà cum eo, & per eius manum in collatione, & aliquibus ſui partibus, & præſertim in verbis Mercurij octaua in ſeptimo virgulo circa finem dicti inſtrumenti computando ab vltimo virgulo aſcenſiuè vſque ad dictū ſeptimum virgulum, quæ verba poſita inter verbum, Die, & verbum menſis in dicto virgulo ſcripta ſunt, vt mihi conſtat, & illa, & cætera correcta per eiuſdem, vel per meam manum in aliquibus dictionibus, vel ſyllabis refectis, ſeu reparatis, approbo, corrigendo, & vnà cum appenſione ſigilli Domini mei Domini Cardinalis arbitri, & arbitratoris, & amicabilis compoſitoris prædicti, ſigno, ac nomine meis conſuetis ſignaui, rogatus ſpecialiter, ac requiſitus, in fidem, & teſtimonium omnium, & ſingulorum præmiſſorum.

Et ego Hugo Draem clericus Traiectenſis publicus Imperiali autoritate Notarius tenorem ſupraſcripti inſtrumenti cum ſuis interlineaturis, & correctionibus de mandato Domini, & Magiſtri Nerij Ruggerij Secretarij, & Notarij publici de dicto inſtrumento rogati, manu propria fideliter ſcripſi, & auſcultando vnà cum eo correxi, & interlineaui, ſignumq; meum hic appoſui, in teſtimonium omnium, & ſingulorum præmiſſorum. Inter ea verò, in quibus prædicta ſententia non fuit reformata, vnum eſt, quod ſub hac verborum forma ſic exprimitur. *Super ſecunda petitione oblata pro parte dictorum Prioris, Fratrum, & Conuentus Eremitarum S. Auguſtini, ſeu dicti eorum ſyndici, & procuratoris, eorum ſyndicario, & procuratorio nomine aduerſus, & contra prædictos Dominum Abbatem, Canonicos, & Conuentum monaſterij S. Petri, ſeu dictum eorum ſyndicum, & procuratorem, eorum ſyndicario, & procuratorio nomine, in eo, & ſuper eo, quod dicti Prior, Fratres, & Conuentus Eremitarum ſancti Auguſtini ſeu dictus eorum ſyndicator, & procurator eorum nomine petunt in dicta ſecunda petitione pronuntiari, & declarari debere dictos Dominum Abbatem, Canonicos, & Conuentum monaſterij ſancti Petri, ſeu dictum eorum ſyndicum, & procuratorem eorum ſyndicario, & procuratorio nomine cecidiſſe à quocunque iure ſibi competenti in dicta Eccleſia, & ipſos Dominum Abbatem, Canonicos, & Conuentum, dictumq; eorum ſyndicum, & procuratorem eorum nomine in eadem Eccleſia nullum ius habere, & ipſam Eccleſiam cum omnibus ſuis iuribus, & pertinentijs pertinere, & ſpectare ad dictos Priorem, Fratres, & Conuentū ſancti Auguſtini, &c.* Dicimus, *& pronuntiamus, & in his ſcriptis ſententialiter declaramus, dictam Eccleſiam cum omnibus ſuis iuribus, & pertinentijs pleno iure pertinere, & ſpectare ad dictos* Dominum *Abbatem, Canonicos, & Conuentum ſancti Petri, & dictum eorum ſyndicum, & procuratorem eorum nomine, & ipſos Priorem, Fratres, & Conuentum Eremitarum ſancti Auguſtini, & dictum eorum ſyndicum, & procuratorem eorum nomine in Eccleſia ipſa nullum ius habere, niſi in quantum ſibi conceſſum eſt, & exprimitur in priuilegio ſæpe dicto piæ mem. Sanctiſſimi in Chriſto Patris, & DD. Ioannis Papæ XXII. de quo ſupra facta eſt ſæpe mentio.*

Addo cum plures ſint Eccleſiæ, eidem D. Petri in cœlo aureo Baſilicæ ſubiectæ, quæ in ſignum propriæ illorum ſubiectionis annuum cenſum, ſiue canonem à temporibus Luitprandi Regis ſoluere conſueuerunt, & nunc etiam ſoluunt, (Cenſus enim, ſiue canonis ſolutio ſubiectionis ſignum eſt. cap. Omnis anima, de cenſibus) prædictæ Eccleſiæ Abbati, vel Præpoſito, & Canonicis Regularibus ſemper ipſum cenſum, ſiue canonem ſoluerunt, nunquam verò Eremitis. Vnde ex hoc etiam capite conuincimus, penes canonicos eiuſdem Eccleſiæ dominium ſemper manſiſſe, & nunquam vel in toto, vel in aliqua parte ad Eremitas tranſlatum.

Atque tandem pro huius libri coronide inferimus, frigidum eſſe, quod Ioannes Marquez XVII cap. 2. pag. 6. col. 1. ſuum Coriolanum ſecutus ſcribit. Quotieſcunque in libris ſacrorum canonū, conciliorum, aut diplomatum Pontificiorum de Ordine S. Auguſtini abſolutè, & ſine alio addito mentio habetur, de Eremitarum ordine, non autem clericorum canonicorum intelligi debere. Quod enim ad ſacros Canones ſpectat, in Decreto, ac etiam in Decretali nulla prorſus de iſto Ordine mentio habetur: in Sexto verò Decretalium duabus tantum vicibus nominantur Eremitæ ſub hoc titulo Eremitarum, & non abſolutè ſub titulo Ordinis S. Auguſtini. In concilijs quoque vſque ad Generale Concilium Lugdunenſe ſub Gregorio Decimo celebratum, nullus reperitur locus, in quo de Eremitis Auguſtinenſibus vel vnum verbum habeatur. Porrò quod ad literas Pontificum, & ſtilum Cancellariæ Apoſtolicæ attinet, in tantum abeſt, vt nomine Ordinis D. Auguſtini abſolutè prolati veniant Eremitæ, vt non niſi ab homine huius rei prorſus ignaro id affirmari poſſit: nam ſi totum librum, qui Prouinciale Romanum dicitur, ex integro percurramus, ac etiam integrum librum taxarum Apoſtolicarum, in quibus omnes Eccleſiæ, & omnia

Digitized by Google

monaſteria per omnes mundi partes exiſtentia ſunt notata, inuenietur nunquam nomine monaſterij, vel Eccleſiæ Ordinis ſancti Auguſtini abſolutè prolati, denotari Eccleſiam, vel monaſtetium Eremitarum: ſed è contrario ſemper, & pluſquam ſemper Eccleſias, & monaſteria canonicorum deſignari. Et quod omnem dubitationem tollit, in libro, qui vocatur Practica Cancellariæ Apoſtolicæ, in quo formularia ttaduntur, ſecundum quæ ſcriptores Apoſtolici literas Apoſtolicas extendunt, ita legimus. *Sequitur modò videre de Ordinibus, & Religionibus Chriſtianitatis, & eorum nominibus per* Romanam *Eccleſiam approbatis, & qui ex eis dicuntur non Mendicantes, & qui Mendicantes, & qui Militiarum. Et primò de non Mendicantibus. Monachi. Ordo ſancti Baſilij, & Caput vocatur Archimandrita. Canonici vocantur Ordo ſancti Auguſtini. Fratres, Ordo ſanctæ Mariæ Cruciferorum, &c.* & inſra. *Prioratus Domus Sepulchri Dominici de Calatambio. Ordinis ſancti Auguſtini.* & infra. *Mendicantium Ordines hi ſunt, videlicet Ordo Prædicatorum. Ordo fratrum Eremitarum ſancti Auguſtini. Priori Generali Ordinis fratrum* Eremitarum *ſancti Auguſtini, &c.* Vbi vides Ordinem Canonicotum abſolutè vocari S. Auguſtini; Eremitarum autem è contratio non vocari Ordinem ſancti Auguſtini abſolutè, ſed Ordinem frattum Eremitatum ſancti Auguſtini. Et ita paſſim habetut ex tota illa Praxi Cancellariæ Romanæ, & Apoſtolicæ. Vt metitò ridendus eſſet labor, ſi tem notiſſimam pluribus illuſtrare nitetemur. Hæc de clericali Beatiſſimi Patris Auguſtini inſtituto, habitu, & de clericis canonicis pet illum reſtitutis in hac prima parte dixiſſe ſufficiat. Pauciſſima quidem de multis, quia pluta omiſimus ad vtiliora, & neceſſaria magis properantes, quæ, qui legere, & conſiderare dignabitur, veriſſima eſſe intelliget; ſin autem palato non ſano pœna ſit panis, qui ſano eſt ſuauis, & oculis ægris odioſa lux, quæ puris eſt amabilis, non nobis imputandum, ſed illis, qui, vt Hieronymus ſcribit, dum dicunt, quod non deberent, nonnunquam coguntur audire, quæ non vellent.

FINIS LIBRI PRIMI.

Digitized by Google